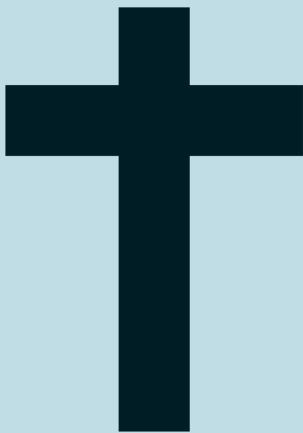

Cõãmacũ mecũã
wedesei

New Testament in Tuyuca

Cõãmacũ mecũã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	59
San Lucas	96
San Juan	156
Hechos	201
Romanos	254
1 Corintios	281
2 Corintios	304
Gálatas	319
Efesios	329
Filipenses	337
Colosenses	343
1 Tesalonicenses	349
2 Tesalonicenses	354
1 Timoteo	357
2 Timoteo	364
Tito	369
Filemón	372
Hebreos	374
Santiago	393
1 San Pedro	399
2 San Pedro	407
1 San Juan	411
2 San Juan	417
3 San Juan	418
San Judas	419
Apocalipsis	421

MATEO

Jesucristoye quetire jóarigue

*Jesucristo ñecāsūmũã
(Lc 3.23-38)*

¹ Jesucristo ñecāsūmũãye wãme ãno jóanoã. Jesucristo Abraham pārãmi, teero biiri David pārãmi niinanusegũ niiyigũ.

² Abraham Isaac pacũ niiyigũ.

Isaac Jacob pacũ niiyigũ.

Jacob Judá, cãũ sōwūsũmũã, cãũ baira pacũ niiyigũ.

³ Judá Fares pacũ, teero biiri Zara pacũ niiyigũ. Cũã paco Tamar niyigo.

Fares Esrom pacũ niiyigũ.

Esrom Aram pacũ niiyigũ.

⁴ Aram Aminadab pacũ niiyigũ.

Aminadab Naasón pacũ niiyigũ.

Naasón Salmón pacũ niiyigũ.

⁵ Salmón Booz pacũ niiyigũ. Booz paco Rahab niyigo.

Booz Obed pacũ niiyigũ. Obed paco Rut niyigo.

Obed Isaí pacũ niiyigũ.

⁶ Isaí õpũ David pacũ niiyigũ.

David Urías namo niimirigomena Salomónrẽ põnacutíyigũ.

⁷ Salomón Roboam pacũ niiyigũ.

Roboam Abías pacũ niiyigũ.

Abías Asa pacũ niiyigũ.

⁸ Asa Josafat pacũ niiyigũ.

Josafat Joram pacũ niiyigũ.

Joram Uzías pacũ niiyigũ.

⁹ Uzías Jotam pacũ niiyigũ.

Jotam Acaz pacũ niiyigũ.

Acaz Ezequías pacũ niiyigũ.

¹⁰ Ezequías Manasés pacũ niiyigũ.

Manasés Amón pacũ niiyigũ.

Amón Josías pacũ niiyigũ.

¹¹ Josías Jeconías, teero biiri cãũ baira pacũ niiyigũ. Cũã niiritabere Babilonia dita macãrã Israelya põna macãrãrẽ ñee, néewarucuyira cããya dita Babiloniapũ.

¹² Cũãrẽ néewari siro, Jeconías Salatiel pacũ niiyigũ.

Salatiel Zorobabel pacũ niiyigũ.

¹³ Zorobabel Abiud pacũ niiyigũ.

Abiud Eliaquim pacũ niiyigũ.

Eliaquim Azor pacũ niiyigũ.

¹⁴ Azor Sadoc pacũ niiyigũ.

Sadoc Aquim pacũ niiyigũ.

Aquim Eliud pacũ niiyigũ.

¹⁵ Eliud Eleazar pacũ niiyigũ.

Eleazar Matán pacũ niiyigũ.

Matán Jacob pacũ niiyigũ.

16 Jacob José pacu niyiygu. José María manu niyiygu. Coo Jesús paco niuwō sáa. Jesús Cōāmacū beserigu Cristo niī.

17 Teero tiiró, Abrahammena pñtocuti catorce pōnarī macārā basocáputiyira téé David bauáritomena. Too síro Daviména pñtocuti catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira, téé Israelya pōna macārārē Babilonia ditapu cūārē ñeewari siro. Too síro cūārē ñeewari siro, catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira sūcā téé Cristo bauáritomena.

Jesucristo bauárigue

(Lc 2.1-7)

18 Jesucristo bauárigue biiro wáayiro. María cūū paco Joseména manucutigodo tiyigo. Cūā puarā niādari suguero, Espíritu Santo tutuaremena niipacó niitoayigo. 19 José coo manu niigādu coo niipacó niirére ñnagū, “coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. Cūū basocá āñugú niijīgū, basocá tuocóropu wedesādugariyigu. Teero tīgū, “yayílo coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. 20 Cūū teero wācūrī, quēērōpu ángele* cūūrē jīiygu:

—José, David pārāmi niinanusegu, María ñañarō tiiríwo. Boboré manirō coomena wāmosíaya. Espíritu Santo cūū tutuaremena coore niipacó wáari tiirígu niiwī. 21 Coo wīmagūrē apagodaco. Cūū wāmecutigūdaqui Jesús. Cūū wāme “basocáre netōnégū” jīdugaro tia. Cūū basocá ñañaré tiiré wapare netōnégūdaqui, jīiygu ángele.

22 Tee niipetire Cōāmacū jīrrirobirora wáaro tiyíro. Profetare ateré jóadutiugu:

23 Síco numiō amūmena niñaripaco, niipacó niī, pōnacutígodaco.

Cūū wāme Emanuel niīdadu,†

jī jóadutiugu. Emanuel “Cōāmacū marīmena niī” jīdugaro tia.

24 José wācāgū, ángele dutiariguere tiyigu. Mariare cūūya wiipu néewayigu, numocutigūda jīgū. 25 Teero tiipacú, coo wīmagū apaadari suguero, coomena niñariyigu. Bauári siro, cūūrē “Jesús wāmecutigūdaqui” jīiygu.

2

Masīri basoca Jesuré ññarā jearigue

1 Jesús Judea dita niirī macā Belénpu bauáyigu. Cūū bauárito, Herodes judíoaya dita ōpū niyiygu. Teebñrecorire amūā masīri basoca muipū muñatirope macārā Jerusalénpu jeayira. 2 Toopú jeara, sāññáyira:

—¿Judío ōpū niigūdu noopú bauáyiri? Ūsā putopu muipū muñatirope cūūyagu ñocōāwūrē ññawū. Teero tiirā, cūūrē padeorā atiawū, jīiyira.

3 Tee quetire tuoríra Ōpū Herodere wedera jeayira. Teeré tuogú, bayirō wācūpatiyigu. Niipetira Jerusalén macārācā teerora wācūpatiyira. 4 Herodes niipetira paiaré dutirāre, teero biiri Moisés jóarigue buerāre suocó, sāññáyigu:

—¿Cōāmacū beserigu noopú bauágudari? jīiygu.

5 Cūā yuyira:

—Judea dita niirī macā Belénpu bauágūdaqui. Teeré jī jóarigu niiwī profeta. Ateré jóarigu niiwī:

6 Belén Judea ditapu niirī macā bári niirī macā mee niā atiditapáre. Tiimacā macū ōpū wáagūdaqui.

* 1:20 Portugués: anjo. † 1:23 Isaías 7.14.

Cōāmacāyara Israelya pōna macārārē cotegudu niigūdaqui,*
jīi jóarigu niiwī, jīiyira.

7 Too síro Herodes yayiōremena masírí basocare cūū putopu suocó, cūārē sāiñáyigu:

—¿Deero biiri peti ñocōāwú bauári? Āñurō wedeya máācā, jīiyigu.

8 Wedeari siro, Belénpu ticoco, cūārē jīiyigu:

—Wīmagū bauárigure sāiñārā wáaya. Cūārē buará, yuucārē wedera atiwa sūcā. Yuucā cūārē padeogú wáagudu tiia, jīimiyigu.

9 Cūū cūārē wedeari siro, netōjōáyira sūcā. Maapu cūā wáari, ñocōāwú cūāya macāpu cūā iñarigura cūā sūguero sūgewayiyigu. Wīmagū niirō so-toapu jeagura, ñocōāwú putuánucāyigu. 10 Teero tiirá, ñocōāwūrē bayiró useniyira. 11 Tiiwiipú sājeara, wīmagūrē, cūū paco Mariamena niigūrē iñayira. Ñicācoberimena jeacūmu, cūārē padeoyira. Too síro cūā néewartibarire pāō, cūārē oro, sīpēbiri bauré sitiaññúre, teero biiri apeyē sitiaññúrecārē “mirra” wāmecutirere ticoyira. 12 Too síro Cōāmacū cūārē quēērōpūre “Herodere iñarā cāmeputáarijāña” jīiyigu. Teero tiirá, cūāya ditapu putuawara, apemapé putuajōáyira sáa.

Egiptopu Jesuré néedutiwarigüe

13 Masírí basoca putuawarí siro, ángele quēērōpu Joseré jīiyigu sūcā:

—Wācāñá. Wīmagūrē pacoméñarā Egiptopu néedutiwaya. Toopú niijārā wáaya ména. Yuu “néeputuaatiya” jīirpu, néeputuaatiwa sūcā. Herodes wīmagūrē siādugágu, ámaadutegudu tii, jīiyigu.

14 Cūū teero jīirí tuogú, ñamirá wācā, wīmagūrē pacoméñarā Egiptopu néedutiwayigu. 15 Herodes catiró pōtōtōrō niiyira toopáre. Cūā teero ti-iríguemena Cōāmacū jīirirobirora wáaro tiyíro. Profetare ateré jóadutiyyigu: “Yuuc macū Egiptopu niimirigüre sūowitíwu”,† jīi jóadutiyyigu.

Herodes wīmarārē siācōādutirigüe

16 Too síro Herodes “masírí basoca yuure jīiditojāya” jīi, bayiró cúayigu. Teero tiigú, ūmuā wīmarārē Belénpu niirārē, tiimacā wesapu niirácārē puacūmá ñuaró suoráre siācōāpetidutiyyigu. Masírí basoca cūārē wederiro-birora “nocōrōrā bucuáqui” jīi wācūyigu. 17 Cūū teero tiidutiríguemena profeta Jeremías jóare diamacú wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

18 Ramá macāpūre basocá booritua, bayiró utiri tuonóyira.

Raquel pāramérā niinunsera numiāpu cūā pōnaré bayiró utiyira.

Cūā pōnaré siārí iñarā,

“wācūtutuaya” jīirí booríyira,‡

jīi jóarigu niiwī.

19 Herodes diari, José Egiptopura niiyigu ména. Toopú ángele quēērōpu cūārē jīiyigu:

20 —Wācāñá. Wīmagūrē pacoméñarā Israel ditapu néeputuaawaya. Wīmagūrē siādugámirira diapetijōāwā, jīiyigu.

21 Cūū teero jīirí tuogú, wācā, wīmagūrē pacoméñarā néeputuaatiyyigu Israel ditapu. 22 Herodes macū Arquelao cūū pacure Judea dita ōpū wasoyigu. José tee quetire tuogú, cuiyigu. Judeapūre wáadugariyyigu. Cōāmacū quēērōpu

* 2:6 Miqueas 5.2. † 2:15 Oseas 11.1. ‡ 2:18 Jeremías 31.15.

wedenorigu nuijigū, Galilea ditare netōjōāyigu sāa. ²³ Toopú jeagu, Nazaret macāpu niigū wāyayigu. Jesús toopú niiriguemena profetas jóare diamacá wáaro tiyíro. Ateré jóarira niiwā: “Basocá cūūrē ‘Nazaret macū niī’ jīādacua”, jī jóarira niiwā.

3

Juan Bautista wederigüe

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Teeburecorire Juan basocá wāmeōtiri basocu Judea ditapu basocá manirōpu wāyayigu. Toopú basocá cūūrē pūtopu jearáre wedeyigu. ² Ateré jīyigu: —Cōāmacū dutiré marīpūre niīadare jeaadaropu tia. Teero tiirá, múā ñañaré tiirére wācūpati, wasoyá, jīyigu.

³ Profeta Isaías* Juan tiīadarere jóarigu niiwī:

Sīcū yucu manirō, basocá manirōpu

bayiró busurómena wedegūdaqui:

“Sīcū ōpū atīadarimarē quēnarō tiiróbiro,

marī Ōpū atīadari suguero,

múā ñañaré tiirére duujā, añurō niyueya”, jīgūdaqui,†

jī jóarigu niiwī.

⁴ Juanyáro sutiró camello póarimena tiiríro niyiro; cūū siatúrida wáicu caseroda niyiro. Cūū yaaré yeseroa, macānacū macārā mumīāoco niyiro.

⁵ Jerusalén macārā, paū Judea dita macārā, teero biiri paū día Jordán wesa macārā cūū wederi tuorá wāyaira. ⁶ Cūā ñañaré tiirére wedenetōari siro, día Jordánpu cūūrē wāmeōtiyigu.

⁷ Paū fariseo basoca, saduceo basoca wāmeōtidutira jeari iñagū, cūūrē jīyigu:

—¡Múā tiiditōrepira, jīiditōrepira niī! “Marī wāmeōtinorira dícu niirī, Cōāmacū bayiró cúare marīrē jearicu”, jī wācūremena atimiājīyu múā.

⁸ Diamacūrā múā ñañaré tiirére wācūpati, wasorá, múā añurō tiirēcūtiremena ēñoñá. ⁹ “Ūsā Abraham pārāmerā niinunsera niijīrā, Cōāmacū iñacorore añurā niī”, jī wācūrijāña. Múā wācūrere wasohéri, Abraham pārāmerā niire wapamanīā. Cōāmacū boogú, ate ūtāperimenarā Abraham pārāmerārā cotowéomasīqui. ¹⁰ Múā ñañaré tiidúheri iñagū, Cōāmacū múārē cōāgūdaqui. Sicagú yucūgu ñañaré ducacūtirigūre cōmeāmena nucōrīmenapūga páata, pecamepu sóecōārō tiiróbiro múārē tiigūdaqui.

¹¹ Ñañaré tiirére wācūpati, wasorīguere ēñorārē wāmeōtia ocoména. Āpī yuu siro atiqui. Cūū yuu nemorō tutuagu niiqui. Cūū añunetōgū niiqui. Yūupeja cūūrē sīcārībírídojācu. Cūūpeja nemorō añurō tiigūdaqui múārē: Espiritu Santore ticodiocogūdaqui, múāmena niirucujāārō jīgū. Ñañarere sóecōārō tiiróbiro múā ñañaré tiirére cōāgūdaqui. ¹² Cūū trigore iñanogūdu tiiróbiro niī. Teeperire merēā, teesatirire merēā cūūgūdaqui. Teeperire iñanogūdaqui cūūye iñanori wiipu. Teesatirire sóejāgūdaqui pecame yatīherimepu, jīyigu Juan.

Juan Jesuré wāmeōtirigüe

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

* 3:3 Isaías tíatopu Jesucristo atīditapú atīadarere jóayuerigu niiwī. † 3:3 Isaías 40.3.

¹³ Too síro Jesús Galilearu niirigu día Jordánpu atiyigu Juan putopu. Cũurẽ wãmeõtidutigu atiyigu. ¹⁴ Juanpe boorimiyigu. Cũurẽ jĩiyigu:

—Mũupe yũre wãmeõtignano niã. ¿Deero tiigú “wãmeõtiya yũre” jĩĩ?

¹⁵ Jesús yũuyigu:

—Teero tiijãña ména. Niipetire Cõãmacũ marĩrẽ tiidutĩrobirora tiiró booa, jĩiyigu.

Juan “jáũ” jĩĩ, cũurẽ wãmeõtiyigu. ¹⁶ Wãmeõtitoaari siro, Jesús maa-jeãncãyigu. Wãcũña manirõ ãmũãse pãõjõãyiro. Jesús Espĩritu Santo sicũ bua tiiróbiro haugú diiatĩri ñhayigu. Cũũpũre jeapeayigu. ¹⁷ Teero wáari, ãmũãsepu wedeseri tũoyĩra:

—Ñi yũ macũ yũ bayiró maĩgú niĩ. Cũũmena bayiró useniã, jĩiyigu.

4

Wãtĩarẽ dutigú Jesuré jĩcõããmirigue (Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Too síro Espĩritu Santo Jesuré basocá manirõpu néewanetõyigu, wãtĩarẽ dutigú jĩcõãããrõ jĩĩgũ. ² Toopũre cuarenta bũrecori, cuarenta ñamirĩ yaariyigu. Too síro juabõayigu. ³ Wãtĩarẽ dutigú Jesús puto wáa, cũurẽ jĩiyigu:

—Mũ Cõãmacũ macũ niigũ, atepá ãtãpãre pã cotowéoya, jĩimiyigu.

⁴ Cũũpe yũuyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niã: “Yaare dícu basocãre catiri tiiría. Niipetire Cõãmacũye wedeserecã cũãrẽ catiri tiia”,* jĩĩ jóarigue niã, jĩiyigu.

⁵ Too síro wãtĩarẽ dutigú cũurẽ Jerusalénpu “Cõãmacũya macã” cũã jĩĩri macãpu néewayigu. Toopũre Cõãmacũwii sotoaru néemuã, ⁶ cũurẽ jĩimiyigu:

—Mũ Cõãmacũ macũ niigũ, ãnopãmena bupudíaya. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niã:
Cõãmacũ cũũyara ãngeleare mũurẽ cotedutigũdaqui.

Mũurẽ ãtãgãpu ñaapeari jĩĩrã, bocañeãdacua,†

jĩĩ jóarigue niã, jĩimiyigu.

⁷ Jesús cũurẽ jĩiyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niã: “Cõãmacũ mũũ Õpũ wedeserere ‘¿diamacũrã niimũito?’ jĩĩrã, cũurẽ tiieñodutirijãña”,‡ jĩĩ jóarigue niã, jĩiyigu.

⁸ Too síro ãtãgũ ãmũãnetõrigupu néemuãyigu sũcã. Toopũ niipetire atibãreco maquẽ macãrĩrẽ, teero biiri teemacãrĩ cũorere ñõpetĩjãyigu. ⁹ Cũurẽ jĩimiyigu:

—Mũ yũre ñicãcoberimena jeacũmu, “mũ yũ õpũ niã” jĩĩ padeorĩ, ate niipetire mũurẽ ticoguda, jĩimiyigu.

¹⁰ Jesús cũurẽ jĩiyigu:

—Wãagna, Satanás. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niã: “Cõãmacũ mũũ Õpũ sicũrẽna padeoyã. Cũũ dutirẽ dícsure tiiyã”,§ jĩĩ jóarigue niã, jĩiyigu.

¹¹ Wãtĩarẽ dutigú wáajõãyigu. Ángelea Jesuré tiãpura jeayira.

Jesús Galilearu buenãcãrigue (Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:6 Salmo 91.11-12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16. § 4:10 Deuteronomio 6.13.

12 Jesús “Juanrē peresu sōnecoayira” jīrēre tuoyígu. Teero tiigū, Galilea ditapu wáayigu. 13 Nazaret macārē netōwá, Capernaumpe niigū wáayigu. Capernaum Galileataro wesa, Zabulónya dita, teero biiri Neftaliya dita wesapu niia. 14 Cūu toopú wáari, profeta Isaías jóariborora wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

15 Zabulón, teero biiri Neftalícāya dita macārā, día pairímaa wesa macārā, día Jordán apeniñapú macārā, teero biiri Galilea dita macārā judíoa niihērā

16 múā naītārōpu niirābiro Cōāmacūyere tuomasīricu; añurō bóere ñnarā tiiróbiro múārē netōnégūdure ññaadacu.

Diarira tiiróbiro niirā bóaneōrā niicu;

múā bóebatere ñnarā tiiróbiro cūūrē ñnarā, useniādacu,* jī jóarigu niiwī.

17 Jesús toopú jeagu, basocáre buenacāyigu. “Cōāmacū dutiré múāpūre niidare jeadaropu tia. Teero tiirā, múā ñañaré tiirére wácūpati, wasoyá”, jīyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jāmu” jīrigue

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jesús Galileataro wesapu wáayigu. Toopú wáagu, sīcūpōna puarārē buajeáyigu. Simón, apétore Pedro sūonógū, cūu bai Andrés niyira. Wai wasarí basoca niijirā, bapigu cōāño, wai wasara tiyíra. 19 Jesús jīyigu cūārē:

—Jāmu unūmena. Múā mecūtīgārē wai wasarí basoca niia; too síropūre múā basocáre yé quetire añurō wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, pau padeoadacua, jīyigu.

20 Teeré tuorá, máata cūāye bapiyucure toorá cūjā, Jesuména wáajōāyira.

21 Too netōwá, āpērā puarā sīcūpōnarē ññayigu. Zebedeo pōna Santiago, cūu bai Juan niyira. Cūā pacūmena doorigūpu bapiyucure jeesāñáyira. Jesús cūācārē “jāmu” jīyigu. 22 Cūu teero jīrī tuorá, máata tiiwarē, cūā pacure cūu, wáajōāyira Jesuména.

Jesús pañ basocáre buerigue

(Lc 6.17-19)

23 Jesús niipetiro Galilea ditapu judíoa neārē wiseripu buewarucuyigu. Ññurē queti “Cōāmacū dutiré múāpūre niidare jeadaro tia” jīrēre wedeyigu. Niipetire cūā diarecutire, cūārē ōpūūrī pūniré netōnéyigu. 24 Cūu teero tiiré quetire niipetira Siria dita macārā masīpetijōāyira. Teero tiirā, niipetira diarecutirare cūu putopu néewayira. Āpērā merēā biiré diarecutira, āpērā ōpūūrī pūniré cuorare néewayira. Wātīā sāñnorirare, ñamadiare cuorare, wáamasīhērārē néewayira. Jesús cūārē netōnéyigu.

25 Pau Galilea dita macārā, Decápolis macārī macārā, Jerusalén macārā, Judea dita macārā, día Jordán apeniñapú macārā cūūrē nūñuyira.

5

Jesús ātāgūpá basocáre buerigue

1 Jesús pau nūñūrī ññagū, ātāgūpá muñawawī. Toopú cūu jeanuārī, ūsā cūu buerā cūu putu neawū. 2 Ateré buewi:

* 4:16 Isaías 9.1-2.

*Ateré tiiráno useniya**(Lc 6.20-23)*

³ —“Cōāmacū tiápuremena dícu cūū booré tiimasĩā” jĩrāno useniya. Cōāmacū dutiré cūāpure jeatoaa.

⁴ Bóaneōrāno useniya. Cōāmacū cūārē yeeripūnarū usenire ticogūdaqui.

⁵ “Ēsā āpērā nemorō uputí macārā niā” jĩ wācūhērāno useniya. Cūā Cōāmacū “ticogūda” jĩri ditare ñeeādacua.

⁶ Diamacū maquē, teero biiri āñurēre bayiró tiidugárano useniya. Cōāmacū tiápuremena cūū boorére tiimasĩādacua.

⁷ Āpērārē bóaneō ĩñarāno useniya. Cōāmacū cūārē bóaneō ĩnagūdaqui.

⁸ Āñurē wācū tūgueñarāno useniya. Cūā Cōāmacūrē ĩnāādacua.

⁹ Āñurō niirecutire wáari tiiráno useniya. Cōāmacū cūārē “уны рѡна ниіѡа” jĩgūdaqui.

¹⁰ Cūā Cōāmacū boorére tiiré wapa āpērā ñañarō netōrĩ tiinórāno useniya. Cōāmacū dutiré cūāpure jeatoaa.

¹¹ Múā yūre padeoré wapa āpērā múārē ñañarō jĩ, ñañarō netōrĩ tiíādacua. Noo ñañarō niire jĩditoadacua múārē. Cūā teero tiirí, múā useniādacu. ¹² Too síropure múā ūmāšepū pairó wapatáre buaādacu. Teero tiirá, bayiró useniña. Múārē tiiróbirora ñañarō tiáperucuyira múā suguero niiriracārē profetare.

*Jesuré padeorá móā, sīāwócore tiiróbiro niíŷa**(Mr 9.50; Lc 14.34-35)*

¹³ Marí yaaré poaaro jĩrā, móārē sāā. Múā móābiro niā atibúrecopure. Móā ocare petirí, ocanemorí tiimasĩña manicú. Tee deero tiíādare mee niicu. Teero tiirá, teeré soperutópu cōājācu. Basocá cutadiyócu.

¹⁴ Múā sīāwócore tiiróbiro niā atibúrecopure. Sicamacā ūtāgū sotoapu niirí macārē yayiomasĩña manicú. ¹⁵ Basocá sīāwócorigare sīāāri siro, moocūriya. Teero tiiróno tiirá, ūmāārōpe péoya, niipetira tiwiipú niirārē bóebatecoaro jĩrā. ¹⁶ Tiigá sīāwócorobirora múācā basocá ĩñacoropure āñurō tiirécutiya. Múā āñurō tiirí ĩñarā, āpērācā múā Pacu ūmāšepū niigúrē “āñunetōjōāgū niiqui” jĩādacua.

Moisére dutiré cūūrigue maquē

¹⁷ Biiro wācūrijāña yūre: “Moisére dutiré cūūrigue, teero biiri profetas jóariguere cōāgū atigu tiíājĩyí”, jĩ wācūrijāña. Teeré cōāgū mee atiwū. Teeré “diamacūrā biirope niā” jĩgū atiwū. ¹⁸ Yūn aterēja diamacūrā jĩā: Ūmāšase, atibúreco niiritabere Cōāmacū péerogā tee dutirére cōāriqui. Niipetire cūū “biiro wáaadacu” jĩrigue diamacū wáaro tiíādacu. ¹⁹ Tee dutirére péerogā netōnucāgūno buri niigū niigūdaqui Cōāmacū Ōpū niirōpūre. Āpērārē netōnucārí tiigúnocā teerora biigūdaqui. Āpí tee dutirére diamacū tiigúnopē, āpērārē teeré tiidutígunope ōpū tiiróbiro niigūdaqui Cōāmacū Ōpū niirōpūre. ²⁰ Múārē ate wedea: Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca “ĕsā Cōāmacū boorére āñurō tia” jĩmiya. Múā cūā nemorō Cōāmacū boorépere tiihéra, Cōāmacū putopū wáaricu.

*Cúare ñañaniā**(Lc 12.57-59)*

²¹ Tuojĩyu múā ñecūsūmāārē wederiguere: “Basocáre sīārĩjāña. Sīāgūno queti beserí basocu putopū néewa, wedesānogūdaqui”. ²² Yūrejea

múärē ateré wedea: Cũya wedegumena cúaguno besegú p̄top̄ néewa, wedesānogūdaqui. Cũya wedegure “m̄w̄ wapamanígū niĩā” j̄ī buijāgūno Judioare Dutirá Peti p̄top̄ néewa, wedesānogūdaqui. Cũya wedegure “wáicu tiiróbiro wácūrē c̄oa m̄w̄j̄ā” j̄īḡunorē pecamep̄ sócōār̄īquio niĩā.

²³ Teero tiigú, m̄w̄ Cōāmac̄w̄īp̄ Cōāmac̄ūrē padeogú, apeyenó ticogud̄u tiicú. Ticoadari sugerogā, wácūb̄acu: “Yáa wedegu cúa niiqui ȳm̄mena; ȳm̄ cūārē ñañarō tiĩátu”, j̄ī wácūcu. ²⁴ M̄w̄ ticoadari duupé, cūārē acabóre s̄aisugúḡu wáaya. Teero tiĩari siro, “Cōāmac̄ūrē ticoguda” j̄īār̄iguere ticoya sáa.

²⁵ M̄w̄rē wedesārigumena queti beseróp̄ wáarara, boyeromena quēnosugúeya. Quēnosugúeheri, m̄w̄rē besegúp̄re ticojāgūdaqui. Cũ surarap̄re ticojāgūdaqui sáa. Cūār̄p̄ra peresuwīp̄ s̄ōnecoadacia sáa. ²⁶ Ȳm̄ m̄w̄rē ateréja diamacúrā j̄īā: M̄w̄ wap̄at̄ip̄it̄heḡu, w̄it̄ricu, j̄īw̄ī Jesús.

Āp̄ī n̄m̄orē ñeeaperijāñā

²⁷ Jesús wedenemow̄i:

—Múā ate wederiguere t̄oj̄iyu: “Āp̄ī n̄m̄orē ñeeaperijāñā”. ²⁸ Ȳm̄peja ateré diamacúrā j̄īā: S̄ic̄u numiōrē ñañarē tiidugáremena iñagūno cū wácūrēmenarā coomena ñañarō tiĩariḡubiro niit̄oagui.

²⁹ Diamacú macā capea iñarē* múärē ñañaré tiiri tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecōājāñā. Teero tiiró, sicaróra múāya òp̄ū macārō cōōr̄i, añujāā. Niip̄t̄iri òp̄ū pecamep̄ cōōr̄ipeja, ñañanet̄oj̄ōācu. ³⁰ Diamacú macā wāmo† múärē ñañaré tiiri tiibócu. Teero wáari, tiiwāmorē páatacōājāñā. Teero tiiró, sicaróra múāya òp̄ū macārō cōōr̄i, añujāā. Niip̄t̄iri òp̄ū pecamep̄ cōōr̄ipeja, ñañanet̄oj̄ōācu.

N̄mosānumiārē cōār̄ijāñā

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Múā atecārē t̄oj̄iyu: “N̄m̄orē cōāgū, ‘atewapá m̄w̄rē cōāā’ j̄īr̄ip̄ūrē jóa, coore ticoro booa”. ³² Ȳm̄peja ateré diamacúrā j̄īā: S̄ic̄u cū n̄mo āp̄imēna ñeeaperip̄acari, coore cōāgū, coore ūm̄āmena ñeeapearigo tiiróbiro p̄tuári tiiqui. S̄ic̄u cōānorigomena n̄m̄oc̄uiḡucā āp̄ī n̄m̄omēna ñañarō ñeeapegu tiiróbiro p̄tuáqui.

“Teerora tiĩada” j̄īrē maquē

³³ T̄oj̄iyu s̄ic̄a múā ñec̄s̄ūm̄ārē wederiguere: “M̄w̄ ‘Cōāmacū wāmemena tiigúda’ j̄īr̄īrobirora j̄īd̄itoro manirō tiiyá”. ³⁴ Ȳm̄peja ateré diamacúrā j̄īā: Múā āp̄ērārē “teerora tiigúda” j̄īr̄ā, Cōāmacū wāmemena j̄īr̄ijāñā. “Ūm̄āsemena diamacúrā j̄īā”, j̄īr̄ijāñā. Ūm̄āsep̄u Cōāmacū dutiduiqui. ³⁵ “Atibárecomena diamacúrā j̄īā”, j̄īr̄ijāñā. Atibárecocā Cōāmacūye d̄upori pesaró tiiróbiro niirō tiia. “Jerusalénmenacārē diamacúrā j̄īā”, j̄īr̄ijāñā. Tiimacācā mar̄i Ōp̄u tutuaḡuya macā niĩā. ³⁶ “Yáa dupumena diamacúrā j̄īā”, j̄īr̄ijāñā. Múā teero j̄īr̄emena sicadā póadare ñir̄ida o butir̄ida wáari tiimas̄ir̄icu. ³⁷ Múā tiĩadara, “teerora tiĩada” j̄īñā; tiir̄adara, “tiir̄icu” j̄īñā. Múā j̄īnemocorep̄uja wāt̄i wácūrē niibocu.

Ñañarō tiir̄i, cāmer̄ijāñā

(Lc 6.29-30)

* 5:29 “Capea iñarē” j̄īrē “mar̄i ñañarē tiidugáre” j̄īdugaro tiia. † 5:30 “Diamacú macā wāmo” j̄īrē “mar̄i ñañarē tiirē” j̄īdugaro tiia.

³⁸ 'Múã ate wederiguere tuoŷiyu: "Sicũ mũnrẽ capea páawari, mũncã teerora cũrẽ páawacãmeña. Upire páaperi, teerora cũrẽ páapecãmeña". ³⁹ Yũpeja ateré diamacúrã jĩã: Mũnrẽ ñañarõ tiigúnorẽ teero ññajãña. Cãmerjãña. Sicũ mũnrẽ wasopũro diamacúpere páari, apeniñapécãrẽ páaaro. ⁴⁰ Sicũ mũnrẽ queti beseri basocũ pũtopũ néewa, besegũre "cũũ yũre ñañarõ tiirigue wapa cũũyaro camisare ticodutiya" jĩboqui. Cũũ teero jĩrĩ, sotoá macãrõ mũũ sãñarõcãrẽ ticojãña, tooré cũũ booátã. ⁴¹ Surara areyenórẽ sicaburo mũnrẽ néewadutiri, apeburó néewabosanemoña sũcã. ⁴² Mũnrẽ sãigúnorẽ ticoya. Areyenórẽ mũnrẽ wasodũgari, "wasoria" jĩrijãña.

Ññatutirare maĩdutrĩgue

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ 'Múã ate wederiguere tuoŷiyu: "Mũũ menamacãrãrẽ maĩñã; mũnrẽ ññatutirapere ññatuti doocãmeña". ⁴⁴ Yũpeja ateré diamacúrã jĩã: Múãrẽ ññatutirare maĩñã. Múãrẽ ñañarõ tiirãre Cõãmacũrẽ sãibosáya. ⁴⁵ Múã teero tiirã, múã Pacũ ãmũãsepu niigũ põna niĩadacu. Cũũ ãñũrã pũtopũ, teero biiri ñañarã pũtopũcãrẽ muĩpũ bóeri tiĩ. Cũũ booré tiirã pũtopũ, teero biiri cũũ booré tiihẽra pũtopũcãrẽ oco pearsi tiĩ. ⁴⁶ Múãrẽ maĩrã dícare maĩrĩ, wapa-manĩã. Romanuã õpãrẽ niyeru wapasébosari basoca teeré tiĩya. ⁴⁷ Múãya wedera dícare ãñũrõ tiirã, ¿ñeenó ãñũnẽmore ãpẽrãrẽ tiĩẽnogari? Cõãmacũrẽ masihẽrã teeré tiĩya. ⁴⁸ Múã Pacũ ãmũãsepu niigũ ãñũrẽ tiirécutigũ tiiróbirora ãñũrẽ tiirécutira niĩña.

6

Ññũrõ tiiré maquẽ

¹ 'Múã Cõãmacũye ãñũrẽre tiirã, basocã ññacoropũ dícu tiĩẽnorijãña. Múã teero tiirécutiri, múã Pacũ ãmũãsepu niigũ múã ãñũrẽ tiiré wapa ticorénorẽ ticoriqui.

² Teero tiirã, múã bóaneõrãrẽ tiiapura, máata ãpĩrẽ bayiró bũsurómena mũũ tiiapuariguere wedebatedutirijãña. Tiiditórepira teenórẽ tiirécaticua múã neãrẽ wiserĩpũre, teero biiri macã decopũre. Cũã tiiapucua, ãpẽrã "ãñũniĩ" jĩãrõ jĩrã. Yũũ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero jĩrẽ wapa wapatápetitoaya méẽ. ³ Múãpe bóaneõrãrẽ tiiapuara, múã menamacãrãrẽ wedebaterijãña. ⁴ Ticora, ññahẽrõpũ ticoya. Múã Pacũ múã ññahẽrõpũ tiirénorẽ ññagũ múã ãñũrõ tiĩari siro, wapatãre ticogũdaqui.

Cõãmacũrẽ sãiré

(Lc 11.2-4)

⁵ 'Múã Cõãmacũrẽ sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirijãña. Cũã neãrẽ wiserĩpũ, macã decopũ nucũ, basocã ññañarõ jĩrã, sãicúa. Yũũ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero ññarẽ wapa wapatápetitoaya méẽ. ⁶ Múãpe Cõãmacũ múã Pacũre sãirã, múãye sawirĩpũ sããwa, soperé biajã, cũũrẽ sãĩñã. Cũũ ññabũaya manigũ niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahẽrõpũ tiirénorẽ ññagũ múã ãñũrõ tiĩari siro, wapatãre ticogũdaqui.

⁷ 'Cõãmacũrẽ sãirã, ãñũrõ wãcũripacara, sãĩnemósãrijãña. Cõãmacũrẽ masihẽrã teero tiicúa, "marĩrẽ pee wedeseremena tuogũdaqui" jĩrã. ⁸ Múãjã cũã tiiróbiro tiirijãña. Múã Pacũ múã boorénorẽ sãĩãdari sũguero, masĩtoaquĩ. ⁹ Teero tiirã, biiro jĩrã sãĩñã:

Ɔsã Pacu ãmũãsepu niigú, mũũrẽ quioníremena padeoáda.

¹⁰ Mũũ dutiré ãsãpũre niĩadare jeaaro.

Ɔmũãse macãrã mũũ booré dícare tiicúa; atibáreco macãrãcã teerora tiĩaro.

¹¹ Ɔsãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya.

¹² Āpẽrã ãsãrẽ ñañarõ tiirára ãsã acabórobirora mũũcã ãsã ñañaré tiirére acabóya.

¹³ Jĩicõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ɔsãrẽ ñañarõ wáari jĩigũ, netõnéña.

Mũũ sícũrã dutirucugũdacu. Tutuanetõjõãgũ niĩã. Mũũ sícũrã usenipeogano niirucujãña.

Teerora niĩarõ.

¹⁴ Āpẽrã mũãrẽ ñañarõ tiirére acabóri, múã Pacu ãmũãsepu niigúcã múãrẽ acabógũdaqui. ¹⁵ Múã cúa ñañarõ tiirére acabóheri, múã Pacucã múã ñañaré tiirére acabóriqui.

Betiré maquẽ

¹⁶ 'Múã beti, sãirã, tiiditõrepara tiiróbiro tiirĩjãña. Cúa wãcũpatirabiro baujãcua. Juabórabiro baurá wáanetõjãcua, basocá cúa betirére ññarõ jĩĩrã. Yũũ mũãrẽ ateréja diamacũrã jĩĩ: Cúa basocá teero ññaré wapa wapatápetitoaya mée. ¹⁷ Múãpe beti, sãirã, diapóa waacosé, ãñũrõ wũapoarira niĩña, ¹⁸ ãpẽrã múã betirére masĩrijããrõ jĩĩrã. Múã Pacu ññabũaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahẽrõpu tiirénorẽ ññagú múã ãñũrõ tiĩári siro, wapatáre ticogũdaqui.

Ɔmũãse maquẽrẽ néõcũryeya

(Lc 12.33-34)

¹⁹ 'Atiditã maquẽrẽ pee néõcũrijãña. Teeré butua yaacua; cutawi bóajõãcu; yaarẽpira sããwa, yaapetĩjãcua. ²⁰ Teero tiiróno tiirã, ãmũãsepu ãñũrẽ bũarĩ tiĩadarepere néõcũryeya Cõãmacũ booré tiirucúremena. Teero tiirã, toopũre pee ãñũrẽ cõoádacu. Toopũre múã néõcũrere butua túamasĩricua; cutawiricu; yaarẽpira sããwa, yaarícua. ²¹ Ɔmũãsepu múãye niirĩ, Cõãmacũye dícare wãcũádacu.

Sĩãwócoriga

(Lc 11.34-36)

²² 'Múãye capeari õpũũrĩrẽ sĩãwócoriga tiiróbiro niĩã. Múã capeari ãñũrĩ, ãñũrõ ññãdacu; ãñũrõ tuomasĩãdacu; ññããtã, ññaricu; tuomasĩricu. ²³ Múã ññañaré capeari cõorã tiiróbiro niirĩ, múãye õpũũrĩpũre naĩtĩarõ tiiróbiro niĩã. Cõãmacũyere masĩria. Tee naĩtĩare ññãanetõjõãã.

Niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu

(Lc 16.13)

²⁴ 'Sícũ pũarãrẽ padecotemasĩriqui. Sícũrẽ maĩriqui; ãpĩpẽre maĩquí. Sícũrẽ padeoquí; ãpĩpẽre netõnãcqui. Múã niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu.

Cõãmacũ dutiré mũãpũre niĩadarere boosũguéya

(Lc 12.22-31)

²⁵ 'Teero tiigú, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. "¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sĩniãdari; ñeenó sãñããdari marĩ?" jĩĩ wãcũpatirijãña. Marĩ catirẽpe yaaré nemorõ wapacutía. Marĩye õpũũrĩpe suti nemorõ wapacutía. ²⁶ Minipõnárẽ ññãñate múã. Cúa oteriya. Oteré dũca seeríya. Teedũcare ññanore wiseripu ññanoriya. Teero tiirĩpacari, múã Pacu ãmũãsepu

niigú cúārē yaaré ticoqui. Mú̄ape minipōná nemorō wapacutía. ²⁷ Mú̄a bayirō wācūpatira, bucuānemoricu.

²⁸ ¿Deero tiirá mú̄a sutipére wācūpatii? Coori macānucū maquērē wācūña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti añurē sãñarē tiirōbiro baua. ²⁹ Teero biipacari, yuu ateré jĩã: Salomón suti añurē peti sãñapacu, coorire sīcārībriyigu. ³⁰ Sicaburecora tee catia; apébureco sīniãriguepu boea; too sīro sōejānoã. Teero wáapacari, Cōāmacū teecorire añurē suti sãñarō tiirōbiro baurí tiii. Mú̄apereja añunemorō cotequi. Mú̄a péerogã padeoré cuorá niiã. ³¹ Teero tiirá, “¿ñeenó yaaadari; ñeenó sīniãdari; ñeenó sãñãdari marí?” jĩ wācūpatirijãña. ³² Atibáreco macārã Cōāmacūrē padeohéra tee nipetirere wācūpatiya. Marí Pacu ãmuãsepu niigú mú̄a boorēnorē masĩtoai mée. ³³ Mú̄ape Cōāmacū dutiré mú̄apure niĩadarere boosugueya. Teero biiri diamacū cū̄ boorére tiinanúseya. Teero tiirí, niipetire mú̄arē dusarére ticogudaqui. ³⁴ Teero tiirá, “¿ñamigārē deero wáamiãdariye?” jĩ wācūpatirijãña. Apébureco maquērē mú̄a ñañarō netōãdarere wācūpatisuguerijãña. Mecūã maquē dícuere wācūña. Mecūārē mú̄arē wācūpatiri tiĩadare niitoaa.

7

Āpērārē ññabeserijãña (Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Āpērārē ññabeserijãña. Mú̄a ññabeseheri, Cōāmacūcã mú̄arē ññabeseriqui. ² Mú̄a āpērārē wedepatirirobirora mú̄acã wedepatinoãdacu. Mú̄a āpērārē pee ñañarō jĩrĩ, queoró mú̄acārē jĩñoãdacu. ³ Mũya wedeguya capeapu pasarí manarōrē ññãã. Ññapacu, mũya capeapu pasarí ducapereja ññaria. ⁴ Mũya capeapu yucuduca pasanopacu, ¿deero tiigú mũya wedegure, “mũya capeapu pasarí manarōrē néecōãma” jĩĩ? ⁵ ¡Ññañagú, tiiditōrepigu! Mũya capeapu niirí ducapere néecōãsugueya. Cōãtoagupu, añurō ññagūdacu. Teero tiigú, mũya wedeguya capeapu pasarí manarōrē néecōãgūdacu.

⁶ Cōāmacūrē boohéranorē cū̄ye queti añurére wederijãña. Cúãnorē wedera, díayiare añurére ticora tiirōbiro tiicú. Díayia cúãmarã añurē ticopacari, mú̄arē cãmenucã bacajãcua. Cōāmacūrē padeodugáherare cū̄ye añurē maquērē wederijãña. Cúãnorē wedera, yesea watoapu ññaquēda wapapacáridare déecūrã tiirōbiro tiicú. Yesea tiidaré cutatábatejãcua. Cōāmacūrē boohérare bári peti cū̄yere wedecu.

Cōāmacūrē sãñã (Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ Cōāmacūrē sãñã. Sãñĩ, cū̄ mú̄arē ticogudaqui. Āñurére ãmaãrã tiirōbirora sãñrucújãña. Sãñrucújãrã, buãadacu. “Sope pãõña yũere” jĩgú tiirōbiro sãñdúrijãña. Sãñdúheri, “jáu” jĩgúdaqui. ⁸ Sãñgũno cuogúdaqui. Āmaãgũno buagúdaqui. “Pãõña” jĩgũno pãõnogúdaqui.

⁹ Mú̄a pōna mú̄arē wáabere sãñĩ, cúãrē ãtãpere ticoricu. ¹⁰ Wai sãñĩ, ññarē ticoricu. ¹¹ Mú̄a ññarē tiirá niipacara, mú̄a pōnarē añurére ticomasã. Marí Pacu ãmuãsepu niigúpe cū̄rē sãñãnorē nemorō añurére ticomasĩqui.

¹² Mú̄a āpērārē mú̄arē añurō tiirí booa; mú̄acã teorora cúãrē añurō tiiyá. Teeré Moisére dutiré cū̄rigue, teero biiri profetas jóarigue tiidutía.

*Esahéri sopegā**(Lc 13.24)*

¹³ 'Esahéri sopegārē sããwaya. Pecamep̄m sããwari sopepe esarí sope niĩã; pecamep̄m wáarima esaríma niĩã. Toopére pām sããwaya. ¹⁴ Catiré petihérop̄m sããwari sopepeja esahéri sopegā niijãã. Toopú niijearima esahéríma niĩã. Siquērārã catiré petihére buaáya.

*Yuc̄uḡure tiigú d̄ucamena ñ̄amasĩnoã**(Lc 6.43-44)*

¹⁵ 'Āpērã "ũsã profetas niĩã" jĩĩditorare tuoríjãña. Cũã ãñurã tiiróbiro baumiya. Oveja ãñurãgã tiiróbiro baumiya. Teero baupacára, cũã wãcũrépure yáíwa cúaamarã tiiróbiro wãcũũya. ¹⁶ Múã cũárē cũã tiirécũtíremena ñ̄amasĩadacu. Potagu use d̄ucacũtíríia. Wĩsõcã ipítire d̄ucacũtíríia. ¹⁷ Yuc̄uḡu ãñuríguno ãñuré d̄ucacũtíia; s̄niátiríguno ñ̄añaré d̄ucacũtíia. ¹⁸ ãñuríguno ñ̄añaré d̄ucacũtíríicu; ñ̄añaríguno ãñuré d̄ucacũtíríicu. ¹⁹ Ñ̄añaré d̄ucacũtíríguno páata, pecamep̄m sóecõãjãnoãdacu. ²⁰ Teeré tiiróbirora jĩĩditorepirare cũã tí-irécũtíremena ñ̄amasĩadacu.

*Niipetira Cõãmacũ p̄utor̄m wáarícuca**(Lc 13.25-27)*

²¹ 'Pām yũre "Õpũ" jĩĩpacara, cũã niipetira Cõãmacũ p̄utor̄m wáarícuca. Yũm Pām ũmũãser̄m niigú booré tiiráno dícu wáaadacu. ²² Cõãmacũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, pām yũre jĩĩmiãdacua: "Ũsã Õpũ, m̄mũ wãmemena basocáre buew̄m; m̄mũ wãmemena wãtĩarē cõãwionecow̄m; m̄mũ wãmemena pee ãñuré tiĩñowũ sũcã", jĩĩmiãdacua. ²³ Cũã teero jĩĩpacari, "mũarē masĩria yũja" jĩĩgũdacu. "¡Múã ñ̄añaré tiiríra niĩã; witiwaya!" jĩĩgũdacu.

*P̄hawíi tiinũcãre queti**(Mr 1.22; Lc 6.47-49)*

²⁴ 'Teero tiigú, yũm wederére tuo, yũm wederirobiro tiigúno masĩgũ tiiróbiro niĩĩ. Masĩgúno wii tiigú, coasãwa, ãtãgãp̄m jea, botarí nucõ, wii tiimúãqui. ²⁵ Too síro oco pea, día pota, wĩno wēē, tiwiipú oco õmatucopacari, peedíarícu, ãtãgã sotoar̄m nucõãri wii niijĩrõ. ²⁶ Yũm wederére tuo, yũm wederirobiro tiihégunope tuorírigu tiiróbiro niĩĩ. Tuoríriguno wii tiigú, díatupari yepar̄m wii tiimúãqui. ²⁷ Too síro oco pea, día pota, wĩno wēē, tiwiipú oco õmatucori, jõēcodiacu. Jõēcodia mutãpetijõãcu, jĩĩwí. ²⁸ Jesús teeré buepetiari síro, basocá cũũ buerére tuomaníjõãwã. ²⁹ Dutiré cuogú tiiróbiro buewí. Moíseis jóarigue buerá tiiróbiro bueríwí.

8*Jesús õp̄ũũ bóagure netõnérigue**(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)*

¹ Jesús ãtãgãp̄m niĩarigu diijeári, pām basocá cũũrē nanũyíra. ² Cũũ maarp̄m wáari, sícũ õp̄ũũ bóagu cũũ p̄uto wáayigu. Ñĩcãcoberimena jeacũmuyigu:

—Õpũ, m̄mũ yũm diarecutirere netõnédagagu, netõnémasĩã, jĩĩyigu.

³ Jesús cũũrē ñ̄aapeõ, jĩĩyigu:

—Netõnédagaga. Diaremanigũ putuáya, jĩĩyigu.

Máata cũũya õp̄ũũ bóare yatijõãyiro. ⁴ Jesús cũũrē jĩĩyigu:

—Ateré ãpērãrē wedegu mee tiiwá, jĩĩmuyigu—. Pairé ãñogú wáaya, "ãñujõããyí" jĩĩdutigu. Too síro sũcã Cõãmacũrē ticoya, m̄mũ diaré netõãrigue

wapa wapatirono tiigú. Teeré tiidutirigu niiwī Moisés. M̄m̄ teero tiiyá, basocá niipetira m̄m̄ diaré netōāriguere masīārō jīīgū, jīīyigu.

Jesús cien surara dutigúre padecotegure netōnérigue
(Lc 7.1-10)

⁵ Jesús Capernaump̄ sãāwari, sīcū cien surara dutigú cūū p̄to atiwī. Cūūrē tiīáp̄ure sãāwī:

⁶ —Ōp̄ā, ȳm̄re padecotegu wiipú cōāāwī. Cūū wáamasīriawī. Bayiró peti p̄n̄isījāāwī, jīīwī.

⁷ Jesús cūūrē ȳm̄wī:

—Jáu. Netōnégū wáaguda, jīīmiwī.

⁸ Cien surara dutigú cūūrē ȳm̄wī:

—Ōp̄ā, ȳm̄ bári niigú niā. Teero tiigú, ȳm̄ m̄m̄rē yáa wiip̄m̄ “sãāatiya” jīīmasiriga. M̄m̄ sãāwaripacari, “netōārō” jīīcoremenarā ȳm̄re padecotegu netōjōāgūdaqui. ⁹ Ȳm̄ āp̄ērā dutiré docap̄m̄ niā. Ȳm̄p̄m̄ surarare dutia sáa. Ȳm̄ sīcārē “wáaya” jīīrī, wáai. Āp̄irē “atiya” jīīrī, atii. Ȳm̄re padecotegure “biiro tiiyá” jīīrī, tiīi, jīīwī.

¹⁰ Jesús cūū jīīrēre t̄ogú, t̄omanijōāwī. Cūūrē n̄m̄rārē jīīwī:

—Ȳm̄ ateréja diamacārā jīī: Israelp̄ure āni tiiróbiro padeoré c̄ogúre buajeānariga. ¹¹ Múārē ateré wedea: Niipetirorp̄m̄ macārā p̄m̄, āni romanuāyū tiiróbiro Cōāmacū Ōp̄ā niirōp̄m̄ jeaadacua. Toopú Abraham, Isaac, Jacobmena yaaduiadacua. ¹² P̄m̄ Cōāmacū suosugúemirirape cūā padeohére wapa n̄āītārōp̄m̄ cōādioconoādacua. Toopú p̄n̄isīra bacadiyó, utiadacua, jīīwī.

¹³ Jesús cien surarare dutigúre jīīwī:

—M̄m̄ya wiip̄m̄ p̄tuawagua. M̄m̄ padeoárirobirora wáaadacu, jīīwī.

Toorā cūūrē padecotegu netōjōāyigu.

Jesús Pedro mañecōrē netōnérigue

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jesús Pedroya wiip̄m̄ wáayigu. Tiiwiipú sãājeagu, Pedro mañecōrē wiorécutip̄esagore buajeáyigu. ¹⁵ Coore wāmop̄m̄ padeñáyigu. Cūū teero tiirira, wioré tatijōāyiro. Coo w̄m̄m̄nucā, cūārē yaaré ecayígo.

Jesús p̄m̄ diarecutirare netōnérigue

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Nácūmurī, basocá Jesús p̄top̄m̄ p̄m̄ wātīā sãānorirare néejeayira. Cūū sīcārī wedesecoremenarā wātīārē cōāwionecoyigu. Niipetira diarecutiracārē netōnépetijáyigu. ¹⁷ Cūū teero tiirī, profeta Isaías jōarirobirora wáaro tiyiro. Ateré jōarigu niiwī: “Marī tutuherere, marī diarecutirere cūūpeja netōnéjāwī”, * jīī jōarigu niiwī.

Jesuré n̄m̄ndugámiriraye quieti

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Jesús p̄m̄ cūū p̄top̄m̄ neānucārī īñagū, ūsā cūū bueráre: —Jāmu, tīāwaco iinīnar̄m̄, jīīwī.

¹⁹ Sīcū Moisés jōarigue buegú Jesús p̄to wáa, jīīwī:

—Basocáre buegú, noo m̄m̄ wáaro ȳm̄ m̄m̄rē n̄m̄ngúda. M̄m̄ buegú niidugaga.

²⁰ Jesús cūūrē ȳm̄wī:

* 8:17 Isaías 53.4.

—Wáicara cāniré tutiri c̄uoóya. Minipōná pōnacutíre sutiri c̄uoóya. Ȳuū niipetira s̄owūpeja cānirō c̄uoríá, j̄īwī.

²¹ Āpī c̄ūūrē n̄n̄n̄m̄īarigu j̄īwī:

—Ōpū, ȳuū pacu diari siro, yaatōaguru, m̄uūmena wáaguda s̄ūcā, j̄īmiwī.

²² Jesús c̄ūūrē ȳuūwī:

—Ȳuūmena wáadugagu mecātīgārā ȳuūre n̄n̄n̄d̄ojāña. Ȳuūre padeohéra diarirapu tiiróbiro niitoaya. C̄ūā basiro cāmerī yaaáro, j̄īwī.

Jesús w̄inorē, ocoturíre n̄nc̄ūārī tiirígue

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Jesús dooriwuru m̄uūásāwī. Ūsā c̄ūū buerá bapacutiwū. ²⁴ Ūsā t̄īwari, w̄ino bayiró wēēcutuatiwū. Dooriwure ocoturí páabatesāwū. Jesupé cānigú tiiwī.

²⁵ Teero tiirá, ūsā c̄ūū puto wáa, wācōrārā, c̄ūūrē j̄īwū:

—j̄Ūsā Ōpū, netōnéña! j̄Marī duadiarapu tiira! j̄īwū.

²⁶ Jesús ūsārē ȳuūwī:

—¿Deero tiirá nocōrō cuii? M̄uā péerogā padeoré c̄uorá niā.

J̄īltoa, w̄um̄nucā, w̄inorē, ocoturíre n̄nc̄ūādutiwī. N̄nc̄ūāpetijōāwū.

²⁷ Ūsā iñamanijōājirā, cāmerī wedesewa:

—¿Ñiirūno basocá niimiī āni? C̄ūūrē w̄inopóra, ocoturipura ȳuūjā, netōnucāria, j̄īwū.

Gadara macārā wātīā s̄āñnoriraye queti

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús apeniñapú Gadara ditapu t̄ījeari, ūm̄uā puarā masācoperi watoapu niīārira c̄ūū puto atiwa. C̄ūā wātīā s̄āñnorira niiwā. Bayiró peti c̄uāāmarā niiwā ména. Teero tiirá, basocá tiimapure netōwariyira. ²⁹ Jesuré iñarā, acaribjōāwā:

—M̄uū Cōāmacū macā, ūsārē potocōrijāña. ¿Ūsārē ñañarō netōrī tiigú atiarī? Ūsā ñañarō netōādarō jearia ména, j̄īwū.

³⁰ C̄ūā beru pañ yesea yaanucūwā. ³¹ Wātīā basocápure niirā Jesuré bayiró s̄āiwā:

—M̄uū ūsārē cōāwionecoguja, iñiā yeseapure s̄āwadutiya, j̄īwū.

³² Jesús: —Teerora tiiyá, j̄ī ȳuūwī.

C̄ūū teero j̄īrīrā, basocápure niīārira witiwa, yeseapure s̄āwatu niiwā. Niipetira yesea opatūdipu cutucutūbuawa, opataropu ñañuā, duajōāwā.

³³ Yesea coteri basoca cuicocutūawa. Macāpu jeara, wātīā s̄āñnorira niimiārirare wáaariyure wedepetirira niiwā. ³⁴ Teeré tuorá, tiimacā macārā niipetira Jesús putopu jeawa. C̄ūūrē iñarā, biiro j̄īwū:

—j̄Wáagua! Ūsāya ditapure putuárijāña, j̄īwū.

9

Jesús wáamasihēgūrē netōnérigue

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jesús dooriwuru m̄uūásā, c̄ūūya macāpu cāmecōtīāwī s̄ūcā. ² Toopú āpērā s̄icū wáamasihēgūrē cōārōmena Jesús putopu ñoonéyeyira. Jesús c̄ūā padeorí iñagū, wáamasihēgūrē j̄īyigu:

—Yáa wedegu, wācūtutuaya. M̄uū ñañarē tiirére acabónotoaa, j̄īyigu.

³ Siquērā Moisés jóarigue buerá toopú niyira. C̄ūā Jesús j̄īrēre tuorá, wācūyira: “Āni Cōāmacārē ñañarō wedesegu tiīi”, j̄ī wācūyira.

4 Jesús cúa wācūrere masiǰǰgū, sāiñáyigu:

—¿Deero tiirá múá ñañarō wācūi? 5 Ānirē “mūu ñañarē tiirere acabónotoaa” yuu jīirí, tee cūrē acabónoāriguere iñaricu múājā. Yuu “wāmūncā, wáaya” jīirípereja, cūu wāmūncārī iñāā múā. 6 Yuu niipetira sōwū niā. Teero tiigú, atiditapüre basocá cúa ñañaré tiirere acabómasiā. Yuu dutirere múārē ēñogúda, jīiyigu cūupeja.

Wáamasihēgūrē jīiyigu:

—Wāmūncāña. Mūu cōārōrē néeara, mūuya wiiru pūtuawaya, jīiyigu.

7 Wáamasihēgū niimiārigu wāmūncā, cūuya wiiru pūtuajōyigu. 8 Basocá teero tiirí iñarā, cuijōyira sáa. Cōāmacūrē usenire ticoyira, cūu basocáre dutimasirere ticori iñarā.

Jesús Mateore suoríque

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jesús too netōwāgu, yūre iñabuawi. Yuu romanuā ōpārē niyeru wapasébosari basocu niimiwū. Jesús yūre yuu paderōru duiirí iña: —Jāmu yūmena, jīiwī. Teero tiigú, wāmūncā, cūūmena wáawu.

10 Too síro yáa wiiru yaaduiwí cūu buerāmena. Cúa yaaritabe, āpērā pau niyeru wapasébosari basoca, āpērā ñañaré tiirá jeawa. Cūāmena yaaduiwa.

11 Fariseo basoca teeré iñarā, cūu bueráre sāiñāwā:

—¿Deero tiigú múārē buegú niyeru wapasébosari basocamena, ñañaré tirāmena yaai? jīiwā.

12 Jesús teeré tuogú, jīiwī:

—Diaremanirā ūcotigūre boorícua; diarecutira dícu ūcotigūre boocúa.

13 Cōāmacūye queti jóaripūru ate Cōāmacū jīiriguere buenemorā wáaya sūcā: “Wáicura sóepeora dícuere iñaduagariga; āpērārē bóaneō iñarépere nemorō iñaduagaga”,* jīiā. Yūpe “āñuré dícu tiia” jīirārē āmaāgū atiriwū; ñañaré tiirāpere āmaāgū atiwū, jīiwī.

“¿Mūu buerá deero tiirá betirí?” jīiríque

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Too síro Juan buerere nūnarā Jesús pūto ati, cūrē sāiñāwā:

—Īsā, teero biiri fariseo basoca betia. ¿Deero tiirá mūu buerápe betirí? jīiwā.

15 Jesupé cūārē jīiwī:

—Wāmosiagūdu boocórija bóaneōrā niimasirija, cūu cūāmena niirí. Too síro cūu néewanogūdaqui. Teero wári siro, betiādacua.

16 Sīcū sutiró bucurore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiātā, coserí, mama caserore wéeduo, bucu caserore yigajōārī tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu. 17 Teerora mama vinorē wáicura caseroporí bucuporimena posetínoricu. Teeré tiirí, wuga, teepori esarí, podojōācu. Vino píobatejōā, teeporicā cōjōācu. Teero tiirá, mama vinorē mamapóripū posetinoā. Biuro tiirí, vinorē cuo, tiipocārē cuorucúadacu, jīiwī.†

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jesús cūāmena wedesegu tiiríra, sīcū judíoa nearí wii dutirá menamacū jea, Jesús pūto ñicācoberimena jeacūmu, jīiwī:

* 9:13 Oseas 6.6. † 9:17 Jesús cūu bueré wáomasíña maniā fariseo tiirémēna jīigū tiiyigu.

—Yuu macō mecūtīgā diajōāwō. Jāmu yuūmena. Ŋaapeōgu atiya. Muu ŋaapeōri, masāgōdaco, jīwī.

¹⁹ Teero jīrī tuoḡá, Jesús cūūmena wáawi. Ūsā cūū buerácā cūūrē ba-pacutiwawu.

²⁰ Ūsā cūūya wiipu wáari, sīcō numiō doce cūmarī beti niiré teero niiru-cujāgō Jesús sucubírope ati, cūūyaro sutiró yapapu padeñárigo niiwō. ²¹ Co wācūyigo: “Yuu cūūyaro sutiró padeñáremenarā netōjāgōdaco”, jī wācūyigo.

²² Jesús cāmenucā coore ĩña, jīwī:

—Yáa wedego, wācūtutuaya. Muu padeojīgō, netónénoárigopu pūtuáa, jīwī.

Cūū teero jīrīrā, máata diaremanigō pūtuáwo.

²³ Jesús judíoare dutirá menamacūya wiipu jeagu, cūā yaará wáadari sūguerogā, cūā utiritabere puticotéadarare ĩnarigu niwī. Āpērā bayiró acaribíremena utira tiitá. ²⁴ Cūārē jīrigu niwī:

—Witiwaya. Wimagō diarico; cānigō tiicó, jīrigu niwī.

Cūāpe cūūrē buijāmirira niwā. ²⁵ Jesupé cūārē witiwadutitōa, diaarigo pesarī tatiapu sāāwarigu niwī. Cooya wāmorē ŋeerigu niwī. Cūū teero tiirī, coo wāmunurigo niwō. ²⁶ Niipetiro tiiditapure teero cūū tiirígue queti sesajōāriro niwā.

Jesús puarā ĩñahērārē netōnérigue

²⁷ Jesús too niīārigu maapu wáawi sūcā. Cūū too wáari, puarā capeari ĩñahērā bayiró busarōmena jīnunusewa:

—¡David pārāmi niinunusegu, ūsārē bóaneōña! jīwā.

²⁸ Jesús wiipú sāājeari, capeari ĩñahērā cūūrē nunusājewa. Cūārē sāīñawī:

—¿Múá yuūre “netōnémasījāqui” jī padeói? jīwī.

—Ūjū, padeóa, jīwā.

²⁹ Too docare Jesús cūāye capearire ŋaapeó: —Múā padeoróbirora queoró wáaro, jīwī.

³⁰ Cūū teero jīrīrā, ĩñajōāwā. Jesús: —Ateré āpērārē wedera mee tiádacu múā, jīmiwī.

³¹ Cūū teero wedepacari, cūāpe cūū tiiríguere niipetiro tiidita macārāpure wedebatejārira niwā.

Jesús wedesehegure wedeseri tiirígue

³² Capeari ĩñahērā niimiārira witiwaritabe, āpērā āpīrē néjeatoawa sūcā. Cūū wātī sāānorigu wedesehegu niwī. ³³ Jesús wātīrē cōāwionecoari sirogārā, wedesehegu niimiārigu wedesenucāwī. Too macārā ĩñamanijōāwā.

—Āno Israelpure teero wáari ĩñahērā niwū marī, jīwā.

³⁴ Fariseo basocape biiro jīwā:

—Āni wātīārē dutigú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīwā.

Jesús basocáre bóaneō ĩnarigue

³⁵ Jesús niipetire macārī, pacamacārī, metāmacārīgāpu wáanetōwī. Judíoa neārē wiseripu buewi. Āñurē queti “Cōāmacū dutiré múāpure niīadare jeaadarō tīa” jīrēre wedewi. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōpūūrī pūnirecutirare netónéwī. ³⁶ Basocá pure ĩñagū, bóaneō ĩñawī. Cūā oveja coteri basocu manirā tiiróbiro bóaneōrā, tiīāpure manirā niwā. ³⁷ Teero tiigú, ūsā cūū buerāre jīwī:

—Pau peti yuere padeoádara niicua. Puarãgã yéere wedeadarapeja niíya.
 38 Teero tiirá, Cõamacurẽ ãpẽrã yéé maquẽrẽ wedera wáadarare bayiró sãñã,
 jĩwĩ.

10

Jesús doce apóstoles ticocorigue *(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)*

¹ Jesús ãsã cãũ buerá docere suowí. Wãtĩã basocápure niirãrẽ cõãwionecomãsirere ticowí ãsarẽ. Niipetira diarecutirare, teero biiri õpũãrĩ pũnirecutirare netõnemãsiãrecãrẽ ticowí.

² Ësã doce cãũ beserira wãme ate niãã:
 Niisuguegu Simón niiwĩ. Apewãmé “Pedro” niãã.

Cãũ bai Andrés,
 Zebedeo põna Santiago,
 cãũ bai Juan,

³ Felipe,
 Bartolomé,
 Tomás,
 Mateo (niyeru wapasébosari basocũ niimirigu)
 Santiago (Alfeo macũ)

Tadeo,
⁴ Simón (romanuã dutirãre cõãdugara menamacũ),
 Judas Iscariote (too siropũ Jesurẽ ãnatutirapure wedesãcotegudu), noquẽrãã
 niiwũ ãsã.

Jesús doce apóstoles wededuticorigue *(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)*

⁵ Jesús ãsã doce cãũ beserirare ticocogu, “ateré tiãdadu múã” jĩwĩ:

—Judíoa niihẽrã niirõpũ wáarijãña. Samaria ditapũ niirẽ macãrĩcãrẽ sããwarijãña. ⁶ Too wáarona tiirá, Israelya põna macãrãpere wedera wáaya. Cũã oveja ditirira tiiróbiro niíya. ⁷ Cũãrẽ ateré wedera wáaya: “Cõamacũ dutirẽ marĩpũre niãdare jeaadaropũ tiã”, jĩña. ⁸ Diarecutirare netõnẽña. Diaarirare masõña. Òpũãrĩ bóarare netõnẽña. Wãtĩã basocápure sããrirare cõãwionecoya. Yũu tutuarere múãrẽ wapamanirõ ticoa. Teero tiirá, múãcã wapamanirõ cããrẽ tiãpuya.

⁹ Múã wáara, niyeruquiri néewarijãña. ¹⁰ Wasopore õmawarijãña. Suti, sapatu múã sãñarẽ dícare néewaya. Tuurítuarigure néewarijãña. Paderáno cãũ paderémãna wapatá, yaamasíya.

¹¹ Múã pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ sããjeara, “ãñirã ãñũĩ” cãũ jĩgũrẽ ãmaãña. Cãũ “jáũ” jĩrĩ, “nocõrõ yoari niããda” jĩ, cãũ putopũ putuácũmuña. ¹² Wiipũ sããjeara, tiwiĩ macãrãrẽ “Cõamacũ múãrẽ ãñurõ niirecutiri tiãro” jĩ, ãñudutiya. ¹³ Múãrẽ ãñurõ bocari, múã ãñudutire teerora wáaadacu. Múãrẽ ãñurõ bocariatã, múã ãñudutire múãpere putuáaro. ¹⁴ Too docare múãrẽ ñeedugaheri, múã wederere tuodugãheri, tiwiirẽ o tiimacãrẽ witiõãña.*

¹⁵ Yũu aterẽja diamacúrã jĩã: Cõamacũ cãũ basocãre wapa tiãdari bareco jeari, tiimacã macãrãrẽ bayiró ñãñarõ tiigúdaqui. Sodoma, Gomorra macãrĩ macãrãrẽ tiiriro nemorõ cããrẽ ñãñarõ tiigúdaqui, jĩwĩ Jesús.

* **10:14** Cũã teero tiirá, “atimacã macãrã wapa cuoóya” jĩrã tiíyira.

Yñre padeoráre ñañarō tiídpeadacua

16 Jesús jīnemowī: Ateré masīña: Yñ múārē quiorópu ticocogu tiia, ovejare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. Teero tiirá, ãñurō tuomasīrā niíña. Ñañaré tiiró manirō niirecutiya. 17 Múá watoa niirā tiádarere ãñurō wācū tagueñasugueya. Múārē dutirápure tico, judíoa nearé wiseripu tãnaãdacua. 18 Múá yñre padeoré wapa dutirá, òpārā putopu wéewanoãdacu. Toopú cãārē, teero biiri judíoa niñhãrē yéequerē wedeadacu. 19 Múārē néewari, “¿deero jīi wedeadari; deero jīãdari marī?” jīi wãcūpatirijãña. Múá jearira, Cõamacū múārē wedemasíãdarere ticogudaqui. 20 Múá mee wedeadacu; Espírítu Santo marī Pacu ticodiocorigu wãcūrē ticorémenape wedeadacu.

21 ‘Sicūpõna niipacara, dutirápure cãmerī wedesã, sīārī tiíadacua. Cúã pacusũmũã cúã põnarē teerora tiíadacua. Cúã põnacã cúã pacusũmũãrëna netõnucã, sīārī tiíadacua. 22 Niipetira basocá múārē ññatuiadacua yñre padeoré wapa. Teero múārē cúã ñañarō tiipacári, yñre padeorucújãrãrē Cõamacū netõnégũdaqui. 23 Sicamacãpu múārē ñañarō tiidugára, ññanunseri, apemacãpú dutijõãña. Yñ ateréja diamacãrã jīã: Niipetiro Israelya põna macãrã niiré macãrīpu múá wedesaripacari, yñ niipetira sõwã putãaatigudacu.

24 ‘Sicū buegú cũrē buegú nemorō masīgú niimasīriqui. Padecotegucã cũrē dutigú nemorō niimasīriqui. 25 Buegú ateré jīrō booa: “Yñre buegú tiiróbiro niidugaga”. Padecotegucã “yñre dutigú tiiróbiro niidugaga” jīrō booa. Yñ múārē buegúre “wãtĩãrē dutigú Beelzebú niíi” jīrã, nemorõrã ñañarō jīãdacua múãpereja.

“¿Noãpére cuero booi?” jīriqui

(Lc 12.2-7)

26 ‘Teero tiirá, basocáreja cuirijãña. Bauhéropu niiré bauádacu. Ññahërópu tiiré masinoãdacu. 27 Yñ múārē tuohéropu jīrëre tuocóropu wedebateya. Yáyíoropu jīrëre wii sotoápu niipetira tuocóropu bayiró busurómëna wedebateya. 28 Múārē sīãrãrē cuirijãña. Múá yeeripunarē sīãcõamasīricua. Cõamacū sīcũrã múãye òpũãrī, múá yeeripunarē pecamerpu tiidíomasīqui. Cũñ docare cuiya.

29 ‘Sicaqui niyeruquigãmena puarã minipõnãgã sãinõã. Cúã wapaniipacari, Cõamacū sīcũnogãrē bóaaro jīripacari, yerapu ñaadia, bóariqui. 30 Múãye põarire “noquë pee niã” jīimasījãqui. 31 Teero tiirá, cuirijãña. Múá rau minipõnã nemorō waracũtra niã.

Basocá ññacoropu “Jesucristore padeóa” jīriqui

(Lc 12.8-9)

32 ‘Teero tiigú, basocá ññacoropu sīcū yñre “padeóa” jīgũrē yñcã yñ Pacu ññãserpu niigú ññacoropu “yñre padeogúra niíi” jīi wedeguda. 33 Basocá ññacoropu sīcū yñre “cũãrē padeogú mee niã” jīgũrē yñcã yñ Pacu ññãserpu niigú ññacoropu “yñre padeogú mee niíi” jīgũda.

Jesumëna basocáre batari tiia

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 ‘Múá yñre “atibãrecopure ãñurō niirecutire maquerē néeatigu tiiqui” jīi wãcũrijãña. Teeré néeatigu mee atiwũ. ãpërã yñre boohëra yñre boorãmena cãmerĩtutiadacua. Teero tiigú, cãmerĩ tuuducãwarere néeatigu atiwũ. 35 Sīcũ

cũu pacu yũre padeorí ññagũ, “teero padeoãmajãgũ tiia mũũjã” jĩgũdaqui. Teerora wáaadacu numiõpecãrẽ coo pacoména. Teerora wáaadacu sũcã macũ numorẽ coo mañecõména. ³⁶ Yũre padeogúnorẽ cãũya wii macãrãrã ni-ijããdadua cãũrẽ bayiró ññatutira.

³⁷ Sícũno yũre maĩrõ nemorõ cãũ pacupere, cãũ pacopere maĩnetõncãgũ, yũ buegũ niimasĩriqui. Sícũno yũre maĩrõ nemorõ cãũ macãpere, cãũ macõpere maĩnetõncãgũ, yũ buegũ niimasĩriqui. ³⁸ Sícũ “yũ Jesurẽ padeogújã diajãbocu” jĩ cuigũno yũ buegũ niimasĩriqui. ³⁹ Āpĩ sãrẽre cuigũno yũre “masĩria” jĩgũ pecameru wãagũdaqui. Āpĩrẽ yũre “masĩã” jĩ, teewarapena cãũrẽ sãrĩ, yũmena catirucujãgũdaqui.

Ññurẽ tiirẽ wapa (Mr 9.41)

⁴⁰ Múãrẽ bocagũno yũre bocagu tiii. Yũre bocagũ yũre ticodiocorigure bocagu tiii. ⁴¹ Profetano jeari, sícũ cãũrẽ bocaboqui, “cãũ profeta niĩ” jĩgũ. Cõãmacũ profetaye wapatãre ticorobiro bocagũcãrẽ wapatĩgũdaqui. Teerora basocũ ãñugũno jeari, sícũ cãũrẽ bocaboqui, “cãũ basocũ ãñugũ niĩ” jĩgũ. Cõãmacũ basocũ ãñugũye wapatãre ticorobiro bocagũcãrẽ wapatĩgũdaqui. ⁴² Teerora yũ buegũno jeari, cãũ buri niigũ niipacari, sícũ cãũrẽ oco yũsãre tãboqui, “cãũ Jesús buegũ niĩ” jĩgũ. Yũ aterẽja diamacãrã jĩã: Cãũ wapatãre buegũdaqui, jĩwĩ.

11

Juan Bautista basocãre Jesús pũtopũ ticocorigue (Lc 7.18-35)

¹ Jesús ãsã docere tee dutirẽre wedeari siro, Galilea ditapu niirẽ macãrĩpu buegu wãawi.

² Juan peresuwiipu niigũ, Cristo tiirẽ quetire tũoyĩgu. Teerẽ tũogũ, cãũ buerẽre nũnarãrẽ cãũ pũtopũ ticocorigũ niwĩ. ³ Cãã toopũ jeara, Juan sãñãdutiariquere sãñãwã:

—¿Mũurã niĩ “basocãre netõnégũdu atigũdaqui” jĩñorigũ o ãpĩpere yuegarite? jĩwã.

⁴ Jesús cããrẽ yũwĩ:

—Juanrẽ wedera wãaya múã tũoãriguere, múã ññãriguere. ⁵ Biiro jĩñã: “Ññahẽrã ññãaya. Wãamasĩhẽrã wãaaya. Ōpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tũohẽra tũoóya. Diaarira masõnoya. Bóaneõrã ãñurẽ quetire wedenoya. ⁶ Yũre padeodúheguo ãseniquĩ”, jĩ wedera wãaya, jĩwĩ.

⁷ Cãã wãara tiirĩ, Jesús Juanyẽ maquẽrẽ basocãre wedenacãwĩ:

—¿Múã basocã manirõpu ñeenórẽ ññarã jeari? ¿Cãñsirogu wĩno páapuri cãmeñarere ññarã jearite? ⁸ ¿Ñeenórẽ ññarã jeari? ¿Ññurẽ suti sãñagãrẽ ññarã jearite? Suti ãñurẽ sãña niirãjã õpãrãyẽ wiseripu niicua. ⁹ ¿Ñeenõpere ññarã jeari? ¿Profetapere ññarã jearite? Diamacãrã Juanpeja profetas nemorõ upatĩ maquẽrẽ wedewi. ¹⁰ Cãũye maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu aterẽ jóanoã: Yũre wedesũguẽguere mũũ sũguero ticocogũda.

Cãũ mũũ wãaadarimarẽ quẽnoyũegũdaqui,*
jĩ jóanoã.

* 11:10 Malaquías 3.1.

11 Y^h ateréja diamacárá jīā: Niipetira basocá watoapure Juan basocáre wāmeōtiri basocū tiiróbiro upatí macū niigú manī. Tee biipacari, búri niigú niipacu, Cōāmacū dutirére añurō wācūnūnsegunope Juan nemorō upatí macū niī.

12 Juan buenecāritopure tée atitópucārē Cōāmacū dutiré múāpure niīadarere iñadugarare bayirō ñañarō netōrī tiicúa. Cúā tutirémena cūārē petirí tiidugára tiicúa. 13 Niipetira profetas Cōāmacū dutiré múāpure niīadare jeaadare wedesuguerira niīwā. Teero biiri Moisére dutiré cūūriguecā tee maquērēna wedea. Too síro Juancā tee maquērēna wedewi. 14 Múā y^h jīīadarere padeoáda jīīrā, añurō tuoyá: Juanrá niijāgū tii “Elías ānopú putūaatigudaqui sūcā” jīīnorigu. 15 Tuodugáranō tuomasīadacu.

16 ¿Ñeenó queorémena wedegudari y^h atitó macārārē? Wīmarā macā decorū apeduirā tiiróbiro niīya. Cúā menamacārāmena biiro cāmerfūtucua: 17 “Ēsā bosebureco tiirí, basaapuriawū. Ēsā booritua, utiri, utiapuriawū”, jīīcua. 18 Juan apetőre yaariyigu; vinocārē sīnirídojāyigu. Múāpe cūū teero biirecutiri iñarā, “wātí cwoi” jīī. 19 Y^h niipetira sōwūpe yaa, sīniā. Múā y^h teero tiirí iñarā, “yaawānigū, sīniwānigū niī; niyeru wapasébosari basoca menamacā, ñañarē tiirā menamacū niī” jīī. Basocá Cōāmacū masīrére cworá cūā tiirécutiremena tee masīrére ēñomasīya, jīīwī.

Jesuré padeohére macārī macārāye quieti (Lc 10.13-15)

20 Too síro Jesús síqueñe macārī macārārē tutiwi. Cúā āpērā nemorō cūū tutuaremena tiīēñoriguere iñarira niipacara, cūā ñañarē tiirére wācūpati, wasorídojārira niīwā. Biro jīīwī:

21 —Bóaneōrā niīā múā Corazín, Betsaida macārī macārā. Y^h tutuaremena tiīēñoriguere iñarira niipacara, wasorídojāā. Tiro, Sidón† macārīpū y^h tiīēñoātā, máata teemacārī macārā cūā ñañarē tiirére wācūpati, wasotóabojīya. Cúā wācūpatirere ēñorā, wācūpatire suti† sāña, nitī tuusīābojīya. 22 Añurō tuoyá: Cōāmacū cūū basocáre wapa tiīádari bureco jeari, Tiro, Sidón macārā nemorō múāpere ñañarō tiigúdaqui. 23 Múā Capernaum macārācā “Cōāmacū putopū añurō muāwaadacu” jīī wācūmicu. Muāwaricu; pecamepe diiwáadacu. Y^h múā putopū tiīēñorigue tiirírobiro Sodomapure tiīēñoātā, tiimacā mecūtīgārē niibocu ména. 24 Añurō tuoyá: Cōāmacū basocáre wapa tiīádari bureco jeari, múāpere Sodoma macārārē tiiríro nemorō ñañarō tiinóadacu, jīīwī.

Jesuména yeerisāre buāadacu (Lc 10.21-22)

25-26 Too síro Jesús Cōāmacārē usenire ticowí:

—Pacu, mūū ūmuāse, atiditá Ōpū niīā. “Ēsā masīnetōnucāā” jīīrārē mūūyere masīrī tiirā; wīmarā tiiróbiro mūūyere masīdugarapere teeré masīrī tiia. Teeré mūū teerora wáari boocú. Teero tiigú, mūūrē usenire ticoa, jīīwī.

27 Too síro basocápere jīīwī sūcā:

† 11:21 Tiro, Sidón macārā apéye macārī macārā nemorō ñañanetōjōārā niiyira, Jesús niiritore.

‡ 11:21 Wācūpatire sutire yooména suare suti niyiro.

—Yuu Pacu niipetire masĩrére yuure ticowi. Cũu sícũrã yuu niirecutirere masĩ. Yuupecã sícũrã cũu niirecutirere masĩã. Āpẽrãcã Cõamacũ niirecutirere masĩãdacua. Yuu boorãnorẽ cũurẽ masĩĩ tiigũda. ²⁸ Múã Cõamacũrẽ nuñudũgã bayirõ pade, nucãrẽ õmarã tiirõbiro páasuticu. Yuu puo atiya. Yuu múãrẽ yeerisãre ticogũda. ²⁹ Múã yuu tiidutirẽpere tiiyã. Yuu tiirẽcutirere masĩña. Yuu múãrẽ bóaneõremena ñña, tiápugu niã. Teero tiirã, yuu tiidutirere tiirã, yuñmena ãñurõ yeerisãre buãadacu. ³⁰ Yuu tiápuremena yéere tiiri, wisioridõjã. Yuu dutirere tiirẽcutirano nucũhẽregã õmarã tiirõbiro niĩya, jĩwĩ.

12

Yeerisãri bureco niirĩ, trigo tãnerigue

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Too siro sãbado ùsã yeerisãri bureco niirĩ, Jesús trigo oterigue watoa netõwãwi. Ësã cũu buerã juabõajõãtu. Trigore tãnenucãwũ, yaaadara. ² Fariseo basoca ùsã tee tiiri ññarã, Jesuré jĩwã:

—Ññaña. Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, mũu buerãpeja padera tiĩya, jĩwã.

³ Jesús cããrẽ jĩwĩ:

—Õpũ David sicabureco juabõayigu. Cũu menamacãrã juabõaramena cũu tiirĩguere múã buerã niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõamacũwiipũ* sããwayigu. Toopũ pã mesa sotoa pesariguere “Cõamacũye niã” jĩriiguere yaapetijãyigu cũu menamacãrãmena. Paia dícuere yaarẽ niimiyyiro. ⁵ Paia Cõamacũwiipũ paderã yeerisãri bureco niipacari, yeerisãriya. Yeerisãripacara, Cõamacũ dutirere netõnucãriya. Múã teerẽ buerã niipacara, ¿masĩridõjã? ⁶ ãñurõ tuoyã: ãnorẽ yuu Cõamacũwii nemorõ wputĩ macũ niinetõnucãã. ⁷ Cõamacũye queti jóaripũ Cõamacũ jĩriiguere múã tuomasĩricu. Biiro jĩ jóanoã: “Wáicura sóepeora dícuere ñnadũgariga; ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarẽpere nemorõ ñnadũgaga”,† jĩrẽ niã. Múã teerẽ tuomasĩrãjã, ññañarẽ tihéararena “ññañarẽ tiĩya” jĩriiboajiyu. ⁸ Yuu niipetira sõwã yeerisãri bureco niirĩ, basocã tiãdarere dutimasĩã, jĩwĩ.

Jesús wãmo buure cuogũre netõnérigue

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Cũu teero tiãri siro, Jesús cãã neãri wiipũ sããwawi. ¹⁰ Toopũ sícũ wãmo buure cuogũ niwĩ. Fariseo basoca Jesuré wedesãdũgara, cũurẽ sãññãwã:

—¿Marĩ yeerisãri bureco niirĩ, diarecutirare netõnémasĩnogari?

¹¹ Jesús cããrẽ jĩwĩ:

—Múãyagu oveja coperũ ñaasãrĩ, marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã néewionecocu. ¹² Sícũ basocũ oveja nemorõ wapacutĩ. Teero tiirã, marĩ yeerisãri burecore ãñurõ tiirã, Moisés dutirere netõnucãrã mee tia, jĩwĩ.

¹³ Teero jĩãri siro, basocũre: —Mũyua wãmorẽ súucoya, jĩwĩ. Cũupeja súucowi. Teero tiirã, tiiwãmo apewãmó tiirõbiro ãñurĩ wãmo putãwũ. ¹⁴ Fariseo basocape witiwa, “¿deero tii marĩ ãnirẽ sããdariye?” jĩ wedesarirã niwã.

Profeta Jesuyé maquẽrẽ jóarigue

¹⁵ Jesús cũurẽ sããdũgarere masĩjãrigũ niwĩ. Teero tiigũ, wãajõãwĩ. Cũu wãari, paũ basocã cũurẽ nuñuwã. Niipetira diarecutirare netõnéwĩ. ¹⁶ Cããrẽ cũu

* 12:4 David niiritopure, Cõamacũwii wáicura caserimena tiiri wii niyyiro ména. † 12:7 Oseas 6.6.

netōnéãriguere wededutirimiwĩ. ¹⁷ Cũũ paure netōnéãriguemena profeta Isaías jóarigue diamacá wáawu. Biiro jóarigu niwĩwĩ:

¹⁸ Biiro jĩĩ Cõãmacũ: Āni yũũre padecotegu yũũ beserigu niĩĩ.

Cũũ yũũ maĩgũmena useniã. Yũũ Espĩriture cũũrẽ ticoguda.

Niipetiro macãrãrẽ wapa tiĩadarere masĩrĩ tiigũdaqui.

¹⁹ Jĩĩcuaseoriqui; acaribĩnetõriqui.

Basocã watoapu cũũ tiĩãriguere bayiró busarõmena wederiqui.

²⁰ Wãcũtutuhegure cõãriqui. Cõãrõno tiigũ, wãcũtutuari tiigũdaqui.

Padeotutũherare tutiriqui; cũãrẽ ãñurõ tiĩãpugũdaqui.

Cũũ õpũ sããri siropũ, ñãñarere docacũmurĩ tiigũdaqui. Cũũ diamacá dutigũdaqui.

²¹ Niipetiro macãã cũũrẽ padeoãdacua, jĩĩ Cõãmacũ,[†]

jĩĩ jóarigu niwĩwĩ Isaías.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩĩ wedesãrigue
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² Too síro Jesús putopũ wãtĩ sããnorigure néejeawa. Cũũ capeari ñãhẽgũ, wedesehegu niimiwĩ. Jesús cũũrẽ netōnéãri siro, ñã, wedesejõãwĩ.

²³ Niipetira basocã ñãmanijõãwã. Cãmerĩ sãĩñãwã:

—¿Āni õpũ David pãrãmi niinũnũsegu cũã “atigũdu niĩãyigu” jĩĩrigu niigari? jĩĩwã.

²⁴ Fariseo basocapeja cũã wedeseri tuorã, jĩĩwã:

—Āni wãtĩãrẽ dutigũ Beelzebũ tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩĩwã.

²⁵ Jesupé cũã wãcũrere masĩjĩgũ, cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Sicadita macãã sĩcãrõmena niĩhẽrã, cũã basiro cãmerĩquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. Sicamacã macãã o sicawĩ macãã sĩcãrõmena niĩhẽrã, cũã basiro cãmerĩquẽrã, cũãcã petijõãcua. ²⁶ Satanás wãtĩãrẽ cõãwionecori, cãmerĩquẽrã, sĩcãrõmena niiriya. Teero tiiró, cũũ dutiré petijõããdacu. ²⁷ Múã yũũre “Beelzebũ tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoqui” jĩĩã. Teero jĩĩãtã, múã buerere nũnurã wãtĩãrẽ cõãwionecora, ¿noã tutuaremena cõãwionecogari? Cũãrẽ sãĩñãrã wáaya. Múã wisirere cũã ãñoãdacua. ²⁸ Yũũ Cõãmacũ tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecojĩgũ, ateré múãrẽ wedea: Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩãdare jeatoaa.

²⁹ ’Tutuaguya wiire ãpĩ sããwagu, cũũrẽ siatúcũripacu, ãmamasĩriqui; siatúcũtoaguũ, cũũya wii maquẽrẽ ãmamasĩqui. §

³⁰ ’Yũũre boohẽgu yũũre ñãtatigu niĩĩ. Yũũre tiĩãpuhegu yũũre nũnũdũgãrere cãmotãgu niĩĩ.

³¹ ’Teero tiirã, ãñurõ tuoyã: Cõãmacũ basocãre niipetire cũã ñãñaré tiirere, ñãñarõ wedeserere acabõgũdaqui. Cũũ teero acabõpacũ, cũã Espĩritu Santore ñãñarõ wedeseripereja, acabõriqui. ³² Yũũ niipetira sõwũrẽ ñãñarõ wedesepacari, Cõãmacũ acabõgũdaqui. Espĩritu Santore ñãñarõ wedeseripereja, acabõriqui. Mecũtĩgã, too síropũcãrẽ teorora acabõriqui.

*Yũũgũre tiigũ dũcamena ñãmasĩnoã
(Lc 6.43-45)*

[†] 12:21 Isaías 42.1-4. § 12:29 Jesús biiro jĩĩdũgãjĩyĩ: “Yũũ Satanás nemorõ tutuagu niĩã. Cũũrẽ siatúcũmasĩjĩgũ, cũũmena paderãre cõãmasĩã”.

³³ 'Sicagú yucugú ãñurígu niirí, tiigú daca ãñuré niiaɗacu. Apegú ñañarígu niirí, tiigú daca ñañaré niiaɗacu. Yucugure tiigú dacamena iñamasinoã. ³⁴ Múã ãñaã tiiróbiro ñañarã niia. Múã ñañarã niipacara, ¿deero tiirã ãñurére wedesebogari? Wedesemasiria. Ñañarã niinetõncãrã ñañaré dícu wedesea. ³⁵ Basocú ãñugúpure ãñuré niicu. Teero tiigú, ãñuré wedesei. Basocú ñañagúpure ñañaré niicu. Teero tiigú, ñañaré wedesei. ³⁶ ãñurõ tɔoyá: Cõãmacú cûũ basocãre wapa tiiadari bureco jeari, cúã noo booró jĩãmariguere sãñágũdaqui. ³⁷ ãpĩ cûũ ãñuré wedeserigue wapa Cõãmacú pɔtopu wáagudaqui; ãpĩpé cûũ ñañaré wedeserigue wapa pecameru wáagudaqui, jĩwĩ.

Jesuré tiieñodutimirigue

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Too síro síquẽrã Moisés jóarigue buerã, teero biiri fariseo basoca Jesuré jĩwã:

—Basocãre buegú, Cõãmacú sícũrã tiimasĩrere tiieñorĩ iñadugaga, jĩmiwã.

³⁹ Cúãrẽ yuũwĩ:

—Múã atitõ macãrã ñañaré tiirã, Cõãmacũrẽ boohera niia; Cõãmacú sícũrã tiimasĩrere iñadugacu. Profeta Jonás tiirígue tiiróbiro niiré dícuere iñadacu. ⁴⁰ Jonás itiabureco, itiañami waiwũ paigúcaya páaga popearu sãñayigu. Cũrẽ tiiróbirora yuũ niipetira sõwãcã itiabureco, itiañami dita popearu niigũdacu. ⁴¹ Nínive macãrã Jonarẽ tuorã, wãcũpati, wasoyira. Múãpe ãnopú Jonás nemorõ masígũrẽ tuoré peti tɔojãã. Teero tiigú, Cõãmacú cûũ basocãre wapa tiiadari bureco jeari, múã cúã tiiróbiro tuorígue wapa múãrẽ pecameru cõãgũdaqui. ⁴² Saba dita macãrã õpõ yoaro macõ atiyigo Salomón masĩrere tɔogó atigo. Múãpe ãnopú Salomón nemorõ masígũrẽ tuoré peti tɔojãã. Teero tiigú, Cõãmacú cûũ basocãre wapa tiiadari bureco jeari, múã coo tiiróbiro tuorígue wapa múãrẽ pecameru cõãgũdaqui.

Wãtĩ basocápure coesãwarigue queti

(Lc 11.24-26)

⁴³ 'Wãtĩ basocápure niiařigu witiwagu, basocã manirõpu wáyigu cûũ niiaɗaro ãmaãgũ. Buaríyigu. ⁴⁴ Buarí, “yuũ witiatiriropu coesãwagũda sũcã” jĩ wãcũyigu. Jeagu, areyenó manirí wii, joaári wii, ãñurõ quenoãri wii tiiróbiro buajeáyigu basocápure. ⁴⁵ Too síro wáa, siete wãtĩã cûũ nemorõ ñañarãrẽ “atiya múãcã” jĩyigu. Cúã niipetira basocápure sããwa, niiyira. Basocãpe cúã teero tiirí, nemorõ ñañarõ netõyigu. Teerora ñañarõ wáaadacu atitõ macãrã ñañaré tiirãcãrẽ, jĩwĩ.

Jesús paco, cûũ baira jearigue

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús basocãre wederitabe, cûũ paco, cûũ baira soperú jeanucãrira niwã. “Jesumena wedesedugaga”, jĩrira niwã. ⁴⁷ Sícũ wedewi Jesuré: —¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira soperú jeanucãya, mũũmena wedesedugaayira, jĩwĩ.

⁴⁸ Cũrẽ wedearígue jĩwĩ:

—¿Noã niĩ yuũ paco; noã niĩ yuũ baira? jĩwĩ.

⁴⁹ ʘsã cûũ buerápure súpuacogura, jĩwĩ:

—Ñniã yuũ paco, yuũ baira tiiróbiro niĩya. ⁵⁰ Yuũ Pacu ãmũãseru niigú boorére tiirãno cúãrã yuũ bai, yuũ bayio, yuũ paco tiiróbiro niĩya, jĩwĩ.

13

Ote wēēbategumena queoré
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiiburecora Jesús wiipú niiārigu witiwa, opataro wesapu jeanuāwī. ² Pau basocá cūu puto pu neāwā. Cūā pau niinetōrī īnagū, dooriwapu muāsā, jeanuāwī. Ditatuparipu pu tuāwa basocápeja. ³ Cūu wācūrēmena cūārē pee queoré wedewi. Ate queorēmena jīnucāwī:

—Sīcū basocú oteréperire wēēbategu wāayigu, wiiáro jīīgū. ⁴ Cūu wēēbatawari, sīquēñeperi maapu űaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijāyira. ⁵ Apeyepéri űtāyepa dita péerogā cuoropu űaacūmuyiro. Tiidita űcāhērōgā niijīrō, máata manayiro. ⁶ Muīpū asirī, ocobopó, nucōrī manijīrō, sīnijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu űaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōmuā, sīājāyiro. ⁸ Apeyepéri ote űsenirī ditapu űaacūmuyiro. Tee ducacūtiyiro. Sicasati cienperi, apesatī sesentaperi, apesatī treintaperi ducacūtiyiro. ⁹ Tuodugáranu tuomasīdadua, jīwī.

“¿Deero tiigú queorēmena wedei?” jūrigue
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Too síro űsā cūu buerá cūu pu to wáa, cūārē sīñāwā:

—¿Deero tiigú basocáre queorēmena wedei? jīwā.

¹¹ Jesús yuūwī:

—Tiatopu masīña manirīguere Cōāmacū dutiré múāpure niiādarere múārē masīñi tiia. Cūāpere masīñi tiiría. ¹² Āñurō tuonunaseranorē Cōāmacū nemorō masīrē ticogudaqui. Pairō masīrē cuoádacua. Tuodugáheranorē cūā masīmiriguere ēmajāgūdaqui. ¹³ Cūā īñapacara, īñamasīhērābiro niijāya; tuopacára, tuohérabiro niijāya; tuorácā, tuomasīriya. Teero tiigú, cūārē queorēmena wedea. ¹⁴ Cūā biiro tiirēmena Isaías jóarigue diamacú wáaa. Ateré jóarigu niiwī:

Múā tuopacára, múā tuoáriguere tuomasīrido jācu.

Īñapacara, múā īñāāriguere īñamasīrido jācu.

¹⁵ Atimacá macārā wācūriya.

Tuodugáriya.

Capeari biaríra tiiróbiro niīya.

Teero niijīrā, wācūpati, wasodugáriya. Teero tiigú, yuū cūārē netōnéria,* jī jōarigu niiwī.

¹⁶ Múāpeja űseniā. Múā īñarére, múā tuorére tuomasī. ¹⁷ Yuū ateréja diamacárā jīā: Pau profetas, teero biiri pau basocá āñurā múā īñarére īñadugamiyira. Īñaririra niiwā. Múā tuorére tuodugámiyira. Tuorírira niiwā.

Ote wēēbategumena queorére wedequēnorigue
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Ote wēēbategu wāarigue queorére múārē wedequēnogūda: ¹⁹ Sīcū basocú Cōāmacū dutiré múāpure niiādare quetire tuopacú, teeré tuomasīhērī, wātīārē dutigú ati, cūu tuomīāriguere ēmapetijāqui. Cūu ēmaārigue maapu űaacūmuāreperibiro niīā. ²⁰ Apeyepéri űtāyepapu űaacūmucu. Tiidita tee quetire tuogú tiiróbiro niicu. Cūu máata āñurō űseniremena tuomīqui, tuogúpeja. ²¹ Nucōrī manijīgū, yoari űseniriqui. Cūārē űñañarō tiirī, o āpērā tee quetire padeoré wapa cūārē űñañarō netōrī tiirī, máata padeodújāqui. ²² Apeyepéri

* 13:15 Isaías 6.9-10.

pota watoapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tʔogúbiro niicu. Cũ tʔomíqui, tʔogúpeja. Atibúreco maquẽpere bayiró wáčũqui. “Ññurõ niigúdadu pee apeyé cuogú” jĩ wáčũmiqui. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Ducamanigũ tiiróbiro niiqui. ²³ Apeyepéri useniri ditapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tʔogúbiro niicu. Cũ tʔomasĩqui. Cũ pee ducacutirigu tiiróbiro niiqui. Sicasati cienperi, apesati sesentaperi, apesati treintaperi ducacutirigu tiiróbiro niiqui, jĩwĩ.

Trigo watoapu táa ñañaré wiiriguemena queoré

²⁴ Jesús apeyé queorémena basocáre wedenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadare atequetí tiiróbiro niĩã: Sĩcũ basocá cũya wesepũ añuréperi wẽẽbateyigu. ²⁵ Niipetira cãnipetĩari siro, cũrẽ ñatutigu atiyigu. Trigo watoapu ñañaré táare wẽẽbate, wáajõyigu. ²⁶ Trigo wiimúã, ducacutiyo; ñañarécã wii, bauáyo. ²⁷ Cũrẽ padecotera teeré ññarã, tiwese õpãrẽ wedera wáayira. “Usãrẽ dutigú, mũya wesepũ añuréperi dícu wẽẽbatere niimiwũto. ¿Noopú atiyiri ñañaré táaja?” jĩyira. ²⁸ “Sĩcũ yũre ñatutigu tee tiijĩyĩ”, jĩyigu. Cũrẽ padecotera sãĩñamiyira: “¿Táa wẽẽrã wáari boogári?” ²⁹ Cũãpe jĩyigu: “Táa wẽẽrĩjãña ména; trigosatiripere wããcõãrĩ. ³⁰ Teeménarã bucuájããrõ ména, téé ducã bucu niirĩpu. Bucu niirĩ, paderáre ticocogũda, táa ñañarére wẽẽsũguẽdutigu. Opadotori siatũdutiguãdacu, sóeya jĩgũ. Túajeanucõ, trigore tãne, ññanodutiguãdacu ññanori wiirũ”, jĩyigu, jĩwĩ.

Mostazapemena queoré

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jesús apeyé queorémena cũãrẽ wedenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadare sicape mostazape tiiróbiro niĩã. Tiipegãrẽ sũcũ basocá cũya wesepũ néewa, oteyigu. ³² Péeripegã niipacaro, wiirópũja, apeyé oteyucu nemorõ ãmũãrigu bucuãcu; yucũgu wáajãcu. Minipõnã ati, tiigú ñpurĩpu põnacutĩcua, jĩwĩ.

Pã pũuri tiirémema queoré

(Lc 13.20-21)

³³ Apeyé queorémema cũãrẽ wedenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadare pã pũuri tiiré tiiróbiro niĩã. Sĩcõ numiõ pã tiigódo itiãpo harinapori pairĩ bapacapu poosãyigo. Harinamena pã pũuri tiirére wáoyigo, niipetire pũuaro jĩgõ, jĩwĩ.

Queorémema wederigüe

(Mr 4.33-34)

³⁴ Tee niipetire Jesús basocáre queorémema wedewi. Cũãrẽ cũ wederécõrõ queorémema dícu wedewi. ³⁵ Cũ teero tiirémema profeta Isaías jóarigüe ññamacú wáaro tiiyĩro. Ateré jóarigũ niwĩ: Queorémema basocáre wedegũdacu.

Cõãmacũ atibúreco tiirĩpu masĩña manirére wedegũdacu,† jĩ jóarigũ niwĩ.

Trigo, táa ñañarémena queorére wedequẽnorigüe

³⁶ Jesús basocáre “wáagu tiia” jĩ, wiipú sããwawi. Usã cũ buerá cũ patopu sããwã, sãĩñãwũ: —Táa ñañaré trigo wesepũ queorére wedequẽñoña. ¿Deero jĩũdugaro tiĩãrĩ? jĩwũ.

† 13:35 Salmo 78.2.

37 Cũu yuuwi:

—Yuu niipetira sōwū ãñurēperi oterigu tiiróbiro niiã. 38 Atibúreco tiiwese tiiróbiro niiã. Cõamacūrē nunurã ãñurēperi tiiróbiro niilya. Wãñurē nunurãpeja ñañaré tãa tiiróbiro niilya. 39 Wãñurē dutigú ñañaré tãare wēēbategu tiiróbiro niil. Atibúreco petirí, trigo tãnerítano tiiróbiro niĩadacu. Ángelea trigo tãnerã tiiróbiro niilya. 40 Ñañaré tãa wēē, pecamepu sóecõãñanocu. Teero tiiróbiro wãaadacu atibúreco petirí. 41 Yuu niipetira sōwū ángeleare niipetiropu ticocogudacu. Cũã niipetira ñañaré tiirí tiirare, teero biiri niipetira Cõamacū dutirere netõncãrãrē néõadacu. 42 Cũãrē pecamepu cõãñãadacu. Toopú cũã pũnisíra bacadiyó, utiadacu. 43 Too síro Cõamacū dutirere tiirãpeja marí Pacu niirõpu muipũ búreco macū tiiróbiro asibatéadacu. Tuodugãrano tuomasĩadacu.

Wapapacáre yaacũremena queoré

44 'Cõamacū dutiré múãpũre niĩadare wapapacáre oterí dita popeapu yaacũre tiiróbiro niiã. Sicũ basocú teeré bua, toopúra yaacũñãqui sũcã. Ueniremena wãa, niipetire cũu cuorere dúapetijãqui. Tee dúa wapatãremena tiiditare sãñejãqui.

“Perlape” wapapacáripemena queoré

45 'Cõamacū dutiré múãpũre niĩadare sícũ dúanetõri basocu ãñurēperi “perla” wãmecutirere ãmaãnetõgũ tiiróbiro biia sũcã. 46 Cũu sicape pairó wapacutiripere buagú, wãa cũu cuorere dúapetijãqui. Cũu dúa wapatãremena tiipere sãñejãqui.

Bapigũmena queoré

47 'Cõamacū dutiré múãpũre niĩadare atequetí tiiróbiro niiã sũcã. Wai wasará bapigũcare día pairímaapu cõãñorí, wai noo niirãcõrõ ñeecu. 48 Tiigú dadari ñña, ditatuparigupu wéemacũmu, beseduicua. Ññurãrē piipu besesãcua; ñañarãrē cõãñãcua. 49 Atibúreco petirí, teerora wãaadacu. Ángelea ati, basocã ñañarãrē beseadacu ãñurã watoapu niirãrē. 50 Ángelea cũãrē pecamepu cõãñãadacu. Toopú cũã pũnisíra bacadiyó, utiadacu, jĩwĩ.

Mama ãñuré, bucu ãñuré maque

51 Jesús ãsarē sãñãwĩ:

—¿Tee niipetirere tuoi múã? jĩwĩ.

—Ujũ, tuoa, jĩwũ.

52 Uсарē jĩwĩ:

—Moisés jóarigue buerá síquẽrã Cõamacū dutiré cúãpũre niĩadarere ãñurõ tuomasĩcua. Cũã ãñurõ buera, masĩrã wãacua. Teero tiirã, cúã wii cuorã tiiróbiro niicua. Cũã ññanorõpu niirere masĩcua. Teero tiirã, mama ãñurere, bucu ãñurere néewionecomasĩcua, jĩwĩ.

Jesús Nazarepu coeputãarigue

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jesús tee queoré wedeari siro, wãajõwĩ. 54 Nazaret cũu masãri macãpu coeputãawĩ. Toopú cũã neãrĩ wiipu buenucãwĩ. Cũu buerere tuorã, tuomanjõã, cãmerĩ jĩrira niiwã:

—¿Noopú bueyiri ãni nocõrõ masĩgú? ¿Cũu deero tiigú tee tiẽñoriguere tiimasĩ? 55 ãni táboa paderigu macū niil; cũu paco María wãmecutiyo; Santiago,

José, Simón, Judas cūū baira niīya; ⁵⁶ niipetira cūū baira numiācā āno marī watoapu niīya, ¿teerora? ¿Noopú tee niipetirere masīyiri? jīrira niīwā.

⁵⁷ Teeré wācūrā, cūūrē padeodugáiyira. Jesupé cūūrē jīwī:

—Niipetira apeyé macārī macārā sicū profetare padeocúa. Cūūya dita macārā, cūūya wii macārā doca cūūrē padeorícua, jīwī.

⁵⁸ Toopúre cūū padeohéri ĩñagū, pee cūū tutuaremena tiēñoriwi.

14

Juan Bautistare sīāríque

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Teeburecorire Herodes Galilea dita dutigú Jesús tiiré quetire t̄oyígu.

² Cūūrē padecoterare jīiyigu:

—Cūū Juan basocáre wāmeōtiri basocū niiqui. Masāgū masājīyi. Teero tiiró, cūūpare tutuare niicu, jīimiyigu.

³ Herodes too sugueropu Juanrē peresuwiipu néewa, siatúcūdutiugu. Herodías cūū bai Felipe nūmo niimirigo usenigō niīārō jīīgū, teero tiiyígu.

⁴ Juan Herodere: —Muu coore nūmocutimasīria, jīrucuyigu. ⁵ Herodes Juanrē sīādugápacu, basocáre cuiyigu. Cūūape “Juan profeta niīr” jīiyira.

⁶ Herodes cūū bauári bureco jeari, Herodías macō cūū boocórrira p̄topu basaēñoyigo. ⁷ Herodes coo basaēñorere bayiró t̄sayígu. Teero tiigú, “niirōrā” jīīgū, biiro jīiyigu:

—Noo muu sīāirēnorē ticoguda, jīiyigu. ⁸ Coo paco wedenoārigo niijīgō, Herodere jīiyigo:

—Mecātīgārā opasida bapamena Juan basocáre wāmeōtiri basocuya dupure néesa, ticoya, jīiyigo.

⁹ Coo teero jīirī t̄ogú, Herodes wācūpatiugu. Cūū boocórrira t̄ocóropu “niirōrā mūrē ticoguda” jīārīgu niijīgū, ticodutiugu. ¹⁰ Juanyá dupure p̄atadutiugu peresuwiipu. ¹¹ Páataari siro, cūūya dupure opasida bapamena néesa, néewa, ticoyira. Coope coo pacopúre ticonetōneyigo.

¹² Juan buerére nūnūmīārira toopú wāa, cūūya opūūrē née, ūtātutipu cūūrā wārira niīwā. Too síro Jesuré wedera jeawa.

Jesús cinco mil āmuārē yaaré ecaríque

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jesús tee quetire t̄ogú, sicūrā niidugamiyigu. Dooríwupu mūāsā, basocá manirōpu wājōāwī. Basocápe t̄ojārira niīwā. Teero tiirā, teemacārī macārā nūnūwārira niīwā. ¹⁴ Jesús dooríwupu sāñāārigu duinacā, basocá paure ĩñawī. Cūūrē bóaneō ĩñawī. Diarecutira cūū néeatirirare netōnéwī. ¹⁵ Nāicūmuatiri, ūsā cūū buerá cūū p̄to wāa, jīiwū:

—Ñamicapu niā. Ānopú macā manirōpu niā. Basocáre “nocōrōrā niā” jīñā. P̄togā niiré macārīpu cūū yaaré sār, yaara wāaaro, jīimiwū.

¹⁶ —Wāarijāārō. Mūā cūūrē yaaré ecaýá, jīiwī.

¹⁷ —Jāā; sicamoquēñepa pā, wai puarārā cuoa, jīiwū.

¹⁸ —Néeatiya, jīiwī.

¹⁹ Too síro Jesús basocáre t̄aa sotoapu duidutiwi. Tee sicamoquēñepa p̄rē, wai puarārē née, āmuāsepu ĩñamūōco, Cōāmācūrē usenire ticowī. Túajea, p̄rē puatásā, ūsā cūū bueráre ticowī. Ūsāpe basocáre batowu. ²⁰ Niipetira yaa, yapijōāwā. Yaatoaari siro, doce piseri cūū yaadūaariguere seesā

dadodupówũ. ²¹ Teeré yaarira ãmuã dícare bapaqueori, cinco mil watoa niuwã. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniawã.

Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Too síro Jesús ãsã cãũ bueráre cãũ jeaariwupũ jeasãduti, tĩwasuguedutiwi. Ësã wáari, cãũpe basocáre “wáagu tiia” jĩgũ tiiyígu. ²³ Cũãrẽ teeré jĩãri siro, ãtãgũpũ cãũ sícũrã Cõamacũmena wedesequ mũãwayigu. Náicũmuãri siro, sícũrã niyigu. ²⁴ Ësãpe yoaropũ niitoawũ tĩãwara. Wĩno páapucãmotari, ocoturí páabatesãwũ. ²⁵ Bõemũãatiri, Jesús ãsã pũtopũ atigu, oco sotoápu atijõãatiwi. ²⁶ Ësã cãũrẽ oco sotoápu atiri ñnarã, ucũãpetijõãwũ. “¡Abu! ¡Basocã diarigu wãtĩ niiqui!” jĩmiwũ. Cuiira, bayiró acaribíwũ.

²⁷ Máata Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Wãcũtutuaya. Yũũ niã. Cuirijãña, jĩwĩ.

²⁸ Pedro cãũrẽ jĩwĩ:

—Õpũ, mũũ niigũ, yũũre mũũ pũto oco sotoápu wáari tiiyá, jĩwĩ.

²⁹ —Atiya, jĩwĩ.

Pedro diiwã, oco sotoápu Jesús pũtopũ wáamiwĩ. ³⁰ Wĩno bayiró páapucori ñnãgũ, cuiwi. Duadianucãgũ, bayiró busũrómena: —¡Õpũ, yũũre netõnéña! jĩwĩ.

³¹ Máata Jesús cãũya wãmomena cãũrẽ ñee, jĩwĩ:

—Mũũ péerogã padeoré cõogũ, ¿deero tiigũ “oco sotoápu wáari tiimasĩriqui” jĩ wãcũãrĩ? jĩwĩ.

³² Cũã dooríwupũ mũãsarĩ, wĩno netõjõãwũ. ³³ Teero wáari ñnarã, ãsã tiiwupũ niirã Jesuré padeorã ñicãcoberimena jeacũmuwũ. Cãũrẽ: —Niirõrã mũũ Cõamacũ macũ niã, jĩwũ.

Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõnérigue
(Mr 6.53-56)

³⁴ Ësã tĩjeara, Genesaretpũ maajeáwũ. ³⁵ Too macãrã Jesuré ñnãmasĩrã, cãũ jeari ñna, niipetiro tiiditapũ wededutirira niuwã. Niipetira diarecutirare cãũ pũtopũ néejeawa. ³⁶ Jesuré sãiwã:

—Mũũyaro sutiró yapa dícare padeñãma, jĩwũ.

Niipetira padeñãrira netõjõãwã.

15

Basocáre ñnarã wáari tiiré
(Mr 7.1-23)

¹ Too síro fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jerusalénũ atiarira Jesús pũtopũ jea, sãññawã:

² —¿Deero tiirã mũũ buerã marĩ ñecũsũmuã tiimũãatiriguere netõnucãĩ? Yaaadari sũguero, cãã marĩ ñecũsũmuã tiirucúrobiro wãmocoseriya, jĩwã.

³ Jesús cãũrẽ yũũwi:

—¿Deero tiirã múãcã Cõamacũ dutirére netõnucãĩ? Cõamacũ dutirére nemorõ múã ñecũsũmuã tiimũãatiriguere tiidũgãcu. ⁴ Cõamacũ ateré dutirigu niwĩ: “Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyã. Cũãrẽ ñnarõ wedeseñnorẽ sãcõãjããrõ”, jĩrigũ niwĩ. ⁵ Múãpe merẽã dutijãã. Basocáre cãã pacure, cãã pacore “yũũ múãrẽ tiipumasĩriga; yéee niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõamacũrẽ ticopetijãwũ” jĩdutiã múã. ⁶ Múã teero dutira, cãã pacũsũmuãrẽ

“padeorjãña” jĩrã tiia. Teero tiirá, Cõãmacũ dutirére teero peti ñnacõãjãã, múã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiidugára. ⁷Múã basocá ñnahẽrõpũ ñañaré tiirá niã. Teero tiirá, tiiditõrepira niã. Isaías múã mecãtigã tiirére diamacũrã jóasuguerigũ niĩwĩ. Cũũ jóariguere ãñurõ tuõadacu múã:

⁸ Ñiã basocá ouseromena dícu yũure padeoóya.

Cúã tũgueñarepe noopá niirõ niicu.

⁹ Bári peti neããya.

Yéé maquẽrẽ “bueada” jĩpacara, basocá jĩrere buejãya, jĩiti Cõãmacũ,*

jĩ jóarigu niĩwĩ.

¹⁰ Cúãrẽ teero jĩãri siro, basocáre neãduti, cúãcãrẽ jĩwĩ:

—Yéé maquẽrẽ tuomasĩada jĩrã, tuorá atiya: ¹¹ Basocáre ouseropũ sããware cúãrẽ ñañarã wári tiiría. Cúã ouseropũ witiatirepe cúãrẽ ñañarã wári tiia, jĩwĩ.

¹² Ɔsã cũũ buerá cũũ puto wáa, jĩwũ:

—¿Mũũ masĩ? Mũũ teero jĩãriguere tuorá, fariseo basoca cúajõããwã.

¹³ Jesús queorémena yũwĩ:

—Yũũ Pacũ ãmũãsepũ niigũ cũũ oteririganorẽ nucõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui. ¹⁴ Teero tiirá, cúãrẽ teero ññajãña. Cúã Cõãmacũ boorere masĩdugahera niijĩrã, ñnahẽrã, ãpẽrã ñnahẽrãrẽ wéesuguera tiirõburo niĩya. Sícũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ wéesugueri, cúã puarãpũra copere ñaacosããdacua, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cũũrẽ jĩwĩ:

—Ɔsãrẽ wedeya. Mũũ queorémena jĩãrigue ¿deero jĩdugaro tiigári? jĩwĩ.

¹⁶ Jesús jĩwĩ:

—¿Múãcã ateré tuomasĩrii ména? ¹⁷ Niipetire basocáre ouseropũ sããware páagapũ wáa, too síro netõcõwitiwacu. ¹⁸ Ɔseropũ witiatirepeja cúã wãcũrépũ witiaticu. Teerã basocáre ñañarã wári tiia. ¹⁹ Basocá popeapũ, cúã wãcũrépũre ate witiaticu:

ñañarõ wãcũré,

basocáre sããcõãre,

ãpĩ numorẽ ñeeapere,

apegõ manurẽ ñeeapere,

ãpẽrãména ñañarõ ñeeapere,

yaaré,

jĩditore,

ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesere witiaticu.

²⁰ Teerã basocáre ñañarã wári tiia. Wãmocoseripacara yaari, basocáre ñañarã wári tiirícu, jĩwĩ.

Judíoayo niĩhẽgõ Jesuré padeorigue
(Mr 7.24-30)

²¹ Too niĩarigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapũ wáawi. ²² Toopá sícõ numiõ cananeayo tiidita niigõ bayiró busurómena ati, jĩwõ:

—Yũũ Ɔpũ, David pãrãmi niinũnũsegũ, yũure bóaneõ ññaña. Yũũ macõ wãtĩ sããnorigo bayiró ñañarõ netõyo, jĩwõ.

²³ Jesús coore yũrinetõnecojãwĩ. Ɔsã cũũ buerá cũũrẽ jĩwũ:

—Coore wáaduticoya; marĩ siro bayiró busurómena sãĩnũnũseyo, jĩmiwũ.

* 15:9 Isaías 29.13.

24 —Cōāmacū yũre Israelya pōna macārā dícure tiápudutigu ticodiocowi. Cúā oveja ditirira tiiróbiro niíya, jĩ yũwĩ.

25 Coo cū puto jea, ñicācoberimena jeacūmuwō.

—Ōpū, yũre tiápuya, jĩwō.

26 —Wĩmarāpere ecasūguéro booa cúā yaadugarecōrō. Cúā yaarére ěma, cúāyara díayiare cōācūrĩ, ãñuria, jĩwĩ.

27 Coocā queorémena yũwo:

—Ōpū, tee diamacūrā niíā. Díayia cúā ōpārā mesapū duirá cúā yaadiocore manarĩre yaacua, jĩwō.

28 —Mũn doca padeoré c̄netōjōāā. Mũn sãĩaribirora wáaaro, jĩwĩ.

Cū teero jĩrĩrā, máata coo macō wãtĩ manigō putuárigo niíwō.

Jesús paũ diarecutirare netōnérigue

29 Jesús too niĩrigu wáa, Galileataro wesapū netōwáwi. Ɛtãgūpú muáwa, jeanuáwĩ. 30 Naĩrō paũ basocá cū puto pū jeara tiíwá. Cúā wáamasĩhērãrē, wãmorĩ, dupori posarirare, iñahērãrē, wedeseherare, ãpērã diarecutira paure néjeawa. Cū puto pū cūwã. Cúārē netōnéwĩ. 31 Basocá iñamanijōāwã. Wedesehera niĩrira wedeseri iñarã, wãmorĩ, dupori posarira netōnénorĩ iñarã, wáamasĩhērã niĩrira wáari iñarã, iñahērã niĩrira iñarĩ iñarã, iñamanijōāwã. “Marĩ Israelya pōna macārã Ōpū Cōāmacū ãñunetōjōāĩ”, jĩwã.

Jesús cuatro mil ãmuãrē yaaré ecarígue

(Mr 8.1-10)

32 Too síro Jesús ũsã cū bueráre s̄nocó, jĩwĩ:

—Yũ ãniãrē bóaneō iñajōāga. Cúā yũmena niirō itiábureco netōā. Teero tiirã, cúā yaaré petinjōāya. Yũ cúārē juabóaremena putuawadutidugariga. Maapū tuomasĩre petijōābocua, jĩwĩ.

Ɛsã cū buerápeja jĩwũ:

33 —Marĩ ãno basocá manirōpū niíā. ¿Noopú ãniã paure yaaré nocōrōca bua ecabógari? jĩwã.

34 —¿Noquēpa pã c̄noi? jĩwĩ.

—Sietepa, teero biiri wai metãrãgã puarãgã c̄noa, jĩwũ.

35 Jesús basocáre yepapū duidutiwi. 36 Pã sietepare, waire née, Cōāmacūrē usenire ticowĩ. Túajea, puatásã, ũsã cū bueráre ticowĩ. Ɛsãpe basocáre batowũ. 37 Niipetira yaa, yapijōāwã. Yaatoaari siro, siete piseri cúā yaaduaariguere seesã dadodupówu. 38 Teeré yaarira ãmuã dícure bapaqueori, cuatro mil niíwã. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniã. 39 Basocáre putuawadutiari siro, Jesús dooriwupū muãsã, Magdala wãmec̄tiropū wáajōāwĩ.

16

Jesuré tiĩñodutimirigue

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

1 Fariseo basoca, saduceo basoca Jesús puto pū jeawa. “¿Niirōrã cū Cōāmacū ticodicorigu nií?” jĩrã, cūārē Cōāmacū sicūrã tũmasĩrere tiĩñodutimiã.

2 Jesupéja cúārē yũwĩ:

—Muĩpũ sããwari, muã ãmuãsere iñarã, “muĩpũ ãñurō sōãsãĩ; teero tiiró, ñamigã ãñurō cūmaãdacu” jĩã. 3 Bóeri niitiãwãcãrĩ iñarã, “mecũã oco peaadacu” jĩã. Ɛmuãse maquē iñarã, “biiro wáaadacu” jĩmasiã. Teero

masĩpacara, atitó wáarepere Ìñarã, “biiro jĩdugaro tia” jĩmasĩridojaã. ⁴ Múã atitó macārã ñañarẽ tiirã, Cõamacūrẽ boohéra niia; Cõamacũ sícūrã tiimasĩrere ñadugacu. Jonás tiirigue tiiróbiro niirẽ dicure ññaadacu, jĩwĩ.

Cúãrẽ cõawagu, aperopú wáawi.

*Fariseo basocaye pã púuri tiirigue
(Mr 8.14-21)*

⁵ Ûsã cũu buerá apeniñapú tiãwawũ. Toopú jeara, pã ùsã yaaadarere acabójãrira niiwũ. ⁶ Jesús ùsãrẽ jĩwĩ:

—Fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiirere tuomasĩrõ booa, jĩwĩ.

⁷ Ûsã cũu buerá cũu jĩãriguere tuomasĩrijĩrã: —Pã marĩ néeatiriãtu; teero tiigú teero jĩiqui, jĩmiwũ ùsã basiro.

⁸ Jesús ùsã teero jĩãriguere masĩjãrigũ niiwĩ. Teero tiigú, jĩwĩ:

—¿Deero tiirã múã “pã maniã” jĩ cãmerĩ wedesei? Múã péerogã padeorẽ cuorã niia. ⁹ ¿Múã tuomasĩrii ména? Sicamoquẽñe pãmena cinco mil ãmũã yaaari siro, ¿noquẽ piseri cúã yaadũaariguere seesã dadodupóri? ¿Wãcũrii?

¹⁰ Too síro siete pãmena cuatro mil ãmũã yaaari siro, ¿noquẽ piseri cúã yaadũaariguere seesã dadodupóri? ¿Wãcũrii? ¹¹ ¿Deero tiirã múã tuomasĩrii? Yũu fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiirẽ wedesegu, pã meerẽ jĩãwũ. “Cúãye pã púuri tiirere tuomasĩrõ booa” jĩãwũ, jĩwĩ.

¹² Cũu teero jĩĩrĩpara, ùsãrẽ tuomasĩre jeawũ. “Marĩrẽ pã púuri tiirẽ wedesegu mee tiiaýi. ‘Fariseo basoca, saduceo basoca cúã jĩditoremena buerépere tuomasĩrõ booa’ jĩgũ tiiaýi”, jĩwũ.

*Pedro Jesuré “mũũ Cõamacũ beserigu niia” jĩrigue
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)*

¹³ Jesús Cesarea Filipoya macã wesapu wáawi. Toopú jea, ùsãrẽ cũu buerãre sãĩñãwĩ:

—Basocá yũu niipetira sõwãrẽ ¿deero wedesei? jĩwĩ.

¹⁴ Ûsã jĩwũ:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocãre wãmeõtiri basoca niiqui” jĩĩya. Æpẽã “Elías niiqui” jĩĩya. Æpẽã “Jeremías niiqui; o ãpĩ profeta niigũ niiqui” jĩĩya, jĩwũ.

¹⁵ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũure? jĩwĩ.

¹⁶ Simón Pedro yũuwĩ:

—Mũũ Cõamacũ beserigu Cristo niia; Cõamacũ catirucugu macũ niia, jĩwĩ.

¹⁷ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Simón, Jonás macã, mũũ teero wedesegu, queorõra wedesea. Sícũ basocũ mũũrẽ teerẽ wederiajĩyi. Yũu Pacũ ãmũãsepu niigũ mũũrẽ tee masĩrere ticoajĩyi. Teero tiigú, usenire cuogú niia mũũ. ¹⁸ Ate yũu jĩĩrẽcãrẽ tuoyã mũũ: Mũũ Pedro niia. (Pedro “ãtãgã” jĩdugaro tia.) Sicawĩ tiigã ãtãgã sotoapu tiirĩ wiibiro yũure padeorãre sicapõna macãrã wáari tiigũda.* Wãtĩ cũũyaramena yãa põna macãrãrẽ docacũmurĩ tiirĩqui. ¹⁹ Yũu mũũrẽ ãmũãsepu marĩ Õpũ niirõpu macã sãwibiro† niirere ticogũdacu. Mũũ teemãna atibãrecopũre “Cõãamacũ dutirẽ mee niia”, jĩ cãmotãri, ãmũãsepuçãrẽ cãmotãnoãdacu. Teero

* 16:18 Efesios 2.19-22. † 16:19 Españolmena: llave; portuguésmena: chave.

biiri atibárecopure m̄m̄ “Cõámacū dutiré niĩā” j̄ĩr̄ĩ, ãm̄ũãsep̄ncãrē cãmotáya maniãdacu, j̄ĩw̄ĩ.†

²⁰ Too sírogã j̄ĩw̄ĩ sũcã:

—Ȳm̄ Cõámacū beserigu Cristo niiré maquērē ãp̄ērãrē wederijãña, j̄ĩ wedewi.

Jesús cãũrē sããdarere wederigue

(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22–27)

²¹ Ate síromena Jesús ãsã cũũ buerãre cãũrē too síro wãaadare wedenũcãw̄ĩ. —Ȳm̄re Jerusalénpu wãaro niijããdacu. Toopure bũtoã dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã ȳm̄re bayiró ñãñarõ netõr̄ĩ tiãdaduca. Ȳm̄re sããdutiãdaduca. Cũã teero tiipacãri, itiãbureco siro masãgũdacu, j̄ĩw̄ĩ.

²² Teeré tũogũ, Pedro Jesuré ãp̄ērã tũohéropu nẽewa, wedenũcãrigu niimiw̄ĩ: —Ȳm̄ Õpũ, Cõámacū teero wãari j̄ĩgũ, cãmotãaro. M̄m̄ teero j̄ĩãrigue wãarijããrõ, j̄ĩrigu niimiw̄ĩ.

²³ Jesús cãmenũcã, Pedrove j̄ĩrigu niiw̄ĩ:

—Satanás tiirõburo wedesequ tiia m̄m̄jã. “¡Satanás, wãajõãgua; ȳm̄ putore niirijãña!” j̄ĩã. Pedro, m̄m̄ teero j̄ĩgũ, Cõámacū ȳm̄re dutirére cãmotãdũgagu tiia. M̄m̄ mas̄ria Cõámacū wãcũrere; basocã wãcũrõburo wãcũã, j̄ĩrigu niiw̄ĩ.

²⁴ Too síro Jesús ãsãrē j̄ĩw̄ĩ:

—Sicũ ȳm̄re padeó, n̄n̄nũdũgãgũno cũũ booró tiidũgãrenorē tiidũjããrõ. Basocã cãũrē ñãñarõ j̄ĩpacari, ȳm̄re tũonũnũsearo. Teeré tiigũ, curusare apagũ tiirõburo niigũdaqui. ²⁵ Æp̄ĩ sããrere cuigũno ȳm̄re “mas̄ria” j̄ĩgũ pecam̄epu wãagũdaqui. Æp̄ipé ȳm̄re “mas̄iã” j̄ĩ, teewapamena cãũrē sããr̄ĩ, ȳm̄mena catirucujãgũdaqui. ²⁶ Sicũ atibũreco maquē niipetirere wapatãpacu, cũũ yeeripũnarē tiidióri, cũũ cũoré dee tiãdare niiricu. Cũũ catiré petihére ñeenómena wapatĩriqui. ²⁷ Ȳm̄ niipetira sõwũ ȳm̄ Pacu asibatéremena, ángeleamena putũaatigũdacu atibárecopure. Putũaati, niipetirare cãã tiiriguescõrõrē wapa tiigũdacu. ²⁸ Ȳm̄ aterēja diamacãrã j̄ĩã: Siquẽrã ãnopũ niirã cãã diaadari sugũero, ȳm̄ niipetira sõwũ õpũ sããgũ atiri ñããdaduca, j̄ĩw̄ĩ.

17

Jesús baurẽcutire wasorigue

(Mr 9.2–13; Lc 9.28–36)

¹ Seis burecori siro Jesús ãtãgũ ãm̄ũãrigupu m̄ũãwawi. Tiigupũ wãagu, Pedro, Santiago, cũũ bai Juanrē nẽewawi. ² Toopũ cãã ñãñar̄ĩ, Jesús cãũ baurẽcutirere wasojõãyigu. Cũũya diapóã m̄ũpũ búreco macũ tiirõburo asiyãyiro. Cũũye suti bũpo wããyore tiirõburo butiré wãayiro. ³ Teero wãari, Moisés, Elías bauãncã, cãũmena wedesera tiiyãra. ⁴ Pedro Jesuré j̄ĩyigu:

—Ësã Õpũ, mar̄ĩ ãnopũ niir̄ĩ, ãñunetõjõãã. M̄m̄ boor̄ĩ, ãno itiãwiigã tiigũda; sicawiigã m̄m̄ya wii, apewiigã Moiséya wii, apewiigã Elíaya wii tiigũda, j̄ĩmiyigu.

⁵ Cãũ wedesequ tiirãra, õme capemóre diãti, cããrē tuubiãtocojãyiro. Õme watoap̄m̄ sicũ wedeseri tũoyãra:

—Æni ȳm̄ macũ ȳm̄ bayiró maigũ niĩ. Cãũmena bayiró useniã. Cãũrē tũoyã, j̄ĩyigu.

† 16:19 Mateo 18.18; Juan 20.23.

6 Cũu buerá teeré tuorá, bayiró cuira, ditapu diaporare munibiácũmujeayira.

7 Jesús jea, cúãrē ñaapeó: —Wũmunũcãña; cuirijãña, jĩyigu.

8 Cũã ñnamũõcori, ãpērã maniyira. Jesús dícare ññayira.

9 Cũã ãtãgũpũ niiãrira diiátiri, Jesús jĩyigu:

—Mũã ññaãriguere wederijãwa ména; tée yũu niipetira sōwũ dia masãri siroru, wedewa, jĩyigu.

10 Cũu buerá sãññáyira:

—Too docare ¿deero tiirã Moisés jóarigue buerá “Cõamacũ beserigu atiadari suguero, Elías atisuguegũdaqui” jĩ buei? jĩyira.

11 Jesús cúãrē yũuyigu:

—Elías atisugueru, niipetire quẽnosugueadare diamacũrã niã. 12 Yũure tuoyá: Elías jeatoawi mée. Cũãrē basocá ññamasĩrira niiwã. Cũãrē cúã booró tiidugáriguere tiitõarira niiwã. Teero tiirõbiro yũu niipetira sōwũcã cúã ññaarõ tiirí, ññaarõ netõgũdacu, jĩyigu.

13 Cũu teero jĩrĩpura, cúu bueráre tuomasĩre jeayiro. “Juan basocáre wãmeõtiri basocũye maquẽrẽ wedeseũu tiãjĩyĩ”, jĩ masĩrira niiwã.

*Jesús wãtĩrẽ wĩmagũpũre niiãriguere cõãwionecorigue
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)*

14 Too síro cúã rau basocá niirõpu diijeári, sĩcũ Jesús puõõpũ wáa, ñicãcoberimena jeacũmu, jĩwĩ:

15 —Õpũ, yũu macũrẽ bóaneõña. Cũu ñnaa diare cõogú niĩ. Bayiró peti ññaarõ netõĩ. Pee peti pecamerũ ñnacũmu, díapercãrẽ ññañũarucui. 16 Mũu bueráre néeatimiãwũ. Netõnémasĩriawã, jĩwĩ.

17 Jesús cúãrē jĩwĩ:

—Mũã yũure padeorídojãã; ññaarã niã. Yũu múãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeoríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yũu? Néeatiya ãnopé wĩmagũrẽ, jĩwĩ.

18 Jesús wĩmagũpũre niiãrigu wãtĩrẽ witiwadutiwi. Teero tiigú, witiwarigu niwĩ. Máata wĩmagũ netõjõãwĩ.

19 Too síro ãsã Jesús buerá ãpērã tuohéõpũ wáa, cúãrē sãññãwũ:

—¿Deero tiirã ãsã wãtĩrẽ cõãwionecomãĩriayiri? jĩwũ.

20 —Mũã péerogã padeoré cõorã niã. Yũu ateréja diamacũrã jĩã: Mostazape péeripegã niã. Mũã padeoré tipecõrõgã niirĩ, atigú ãtãgũrẽ, “jõõpũ wáaya” jĩboajĩyu. Mũã teero jĩrĩ, jõõpũ wáaboajĩyu. Mũã padeoré cõorí, wisiõre maniãdacu. 21 ãninó wãtĩrẽ cõãwionecodũgara, Cõamacũrẽ sãñ, betirémãna dícu cõãrõ booa, jĩwĩ.

*Jesús cúãrẽ siããdarere puarĩ wederigue
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)*

22 Too síro ãsã Galileapũ niwarucuri, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũu niipetira sōwũ ãpērãpũre ticonogũdacu. 23 Yũure siããdadua. Cũã teero tiipacári, itiãbureco siro masãgũdacu, jĩwĩ.

Cũu teero jĩrĩ tuorá, bayiró wãcũpatira puãwãu.

Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapasérigue

24 Too síro ãsã Capernaumpũ jeari, Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapasébosari basoca Pedro puõõpũ wáa, sãññáyira:

—¿Mũãrẽ buegú Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapatĩrigari? jĩyira.

25 —Wapatíqui, jĩyigu.

Wiipá sããjeari, Jesús cãürë wedesesugewi:

—Simón, ¿ateré deero wãcũĩ mũũ? Atibúreco macãrã õpãrã ¿noãrë niyeru wapasëdutigari? ¿Cũãya wederare o aperó macãrãpũre wapasëgari? jĩwĩ.

26 —Aperó macãrãpũre, jĩ yũũwi.

Jesús cãürë jĩwĩ:

—Cũãya wedera wapatíricua. 27 Teero biipacari, marĩ cãärë merëã wãcũdutihera wapatíada. Mũũ weerida née, iitaropũ wai weegu wáaya. Wai yaasuguegure weemũõcoya. Cũũya ɯserore wũãwã, niyeruquire buagúdadu. Tiiquimena marĩ pũarãyere wapatígu wáaya, jĩwĩ.

18

¿Nii ɯputí macã niiĩ?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Tiiɯrecora ãsã Jesús buerã cãũ pũto wáa, cãürë sãĩñáwũ:

—Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũsera ¿nii ãsã watoare nemorõ ɯputí macã niiĩ? jĩwũ.

2 Jesús sícũ wĩmagãrë ɯocó, ãsã decopũ nãcõ, 3 jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Mũã niirecutirere waso, wĩmarã tiiróbiro niihëĩ, Cõãmacũ dutiré múãpũre jeaboarigue múãrë jearicu. 4 Nemorõ ɯputí macã Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũsegano ãni wĩmagũ tiiróbiro niiĩ. ãni “yũũ ãpërã nemorõ niiã” jĩ wãcũriqui. 5 Sícũ ãni wĩmagũbiro biigãre iña, “yũũ Jesuré maĩã; teero tiigú cãürë boca maĩgúda” jĩ wãcũboqui. Cãũ teero wãcũgũ, cãürë maĩgú, yũũcãrë maĩgú tiii.

Ñãñaré tiirí, quio niiã

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 Yũũre padeorãgãrë ñãñaré tiidutígunorë ñãñanemorõ wáaadacu. Cãürë ãtãgã pairigamena cãũ wãmũãpũ siatúyo, día pairímaapũ cõãñocori, nemorõ ãñubocu. 7 Basocãre ñãñaré tiidutíre ñãñanetõjõãã. Ñãñaré tiidutíre niirucua. ãpërãrë ñãñaré tiidutíri tiirãpe bayirõ ñãñarõ netõãdadua.

8 Mũũya wãmo, mũũya ðũpo mũũrë ñãñaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacõãjãña. Sicawãmomena o sicadũpomena catiré petihéropũ jeagu, ãñujãã. Pũawãtomena o pũadũpómena pecamepũ cõãdioconorípeja, ñãñanetõjõãcu. 9 Mũũya capea iñaré mũũrë ñãñaré tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecõãjãña. Sicapeamena catiré petihéropũ jeagu, ãñujãã. Pũacapeamena pecamepũ mũũ cõãdioconorípeja, ñãñanetõjõãcu.

Oveja ditirigũmena queoré

(Lc 15.3-7)

10 ãniã wĩmarãrë teero iñaríjãña. Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Ɔmũãsepũ ángelea ãniãgãrë coterá yũũ Pacũ ãmũãsepũ niigúmena niirucujãya. 11 Yũũ ãñipetira sõwũ ditirirare netõnégũ atiũ.

12 ¿Mũã deero tũgueñã? Cien oveja cũogũ sícũ ditijõãrĩ, ¿deero tiigári cãũ? Noventa y nueve ãtãgãpũ cãũ, ditiarigũre ãmaãgũ wáaqui. 13 Cãürë buagú, bayirõ ɯseniqui. Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: ãpërã noventa y nueve ðusaáriramena nemorõ cãũmena ɯseniqui. 14 Teerora marĩ Pacũ ãmũãsepũ niigú ãniãgãrë sícũ pecamepũ wáari booríqui.

Acabóre (Lc 17.3)

¹⁵ Mũya wedegu mũnrê ñañaré tiiri, mũu basiro cũu putoꝝ wedeseꝝ wáaya. Cũu ñañaré tiiariguere tuomasĩri tiiyá. Cũu “jáu” jĩri, múá cãmerĩ wedese useniãdacu sũcã. ¹⁶ Cũu tuoriatã, sicũrê, pũarãrê sũowáya; mũu mena cũu putoꝝ wáaaru. Toopú jea, wedeya cũu mũnrê ñañaré tiiariguere. Mũu teero tiigú, Cõamacũye queti jóaripũu jĩrõbirora tiicú. Teero tiirá, pũarã o itĩarã tee ñañaré tiiariguere “diamacũrã wáawu” o “diamacũrã wáayu” jĩmasiãdacu. ¹⁷ Cũãcãrê netõnucãri, niipetira yũre padeorãre wedewa múá neãrõpũ. Cũãcãrê netõnucãri, yũre padeorãre jĩña: “Cõamacũrê masihẽgũ o romanuã õpũrê niyeru wapasẽbosari basocare tiirõbiri cũũrê ññaña”.

¹⁸ Yũu aterẽja diamacũrã jĩã: Atibũrecopũre múá “jáu, teero tiiyá; ãñuniã” jĩri, ãñuniãdacu ãmuãsepuãcãrê. Teero biiri atibũrecopũre múá “teero tiirijãña; ññañaniã” jĩri, ññañaniãdacu ãmuãsepuãcãrê.*

¹⁹ Yũu aterẽja diamacũrã jĩã sũcã: Múá menamacãrã pũarã sicãribiro wãcũremena “marĩ aterẽ Cõamacũrê sãicõ” jĩ sãiri, yũu Pacu ãmuãsepu niigú ticõndaquĩ. ²⁰ Pũarã, itĩarã yũre padeorã neãri, yũu cãã watoaru niã, jĩwĩ.

²¹ Pedro Jesús putoꝝ wáa, sãĩñawĩ:

—Õpũ, yáa wedegu cũu yũre ñañaré tiirucúri, ¿noquẽ pee cũũrê acabõgudari? ¿Sietecõrõ acabõgudari? jĩwĩ.

²² —“Sietecõrõ” jĩria. “Cũu ñañaré tiirecõrõ† acabõya” jĩã.

Dutibosagu acabõdũgahegũmena queorẽ

²³ Mũãrê queorẽmena teerẽ wedeguda: Cõamacũ dutirẽ múãpũre niãdare atequetĩ tiirõbiri niã. Sicũ õpũ cũũye dita dutibosara wapamõrere “quẽnogũda” jĩyigu. ²⁴ Cũu cũãrê wapasẽnucãri, sicũ pairõ peti wapamõgãrê nẽeatiyira. ²⁵ Cũu wapatĩre cuohéri ññagũ, cũũrê, cũu ñũmorẽ, cũu põnarẽ, niipetire cũu cuorere ãpẽrãpũre dúadutiýigu, cũu wapamõrere wapatĩdutiýigu. ²⁶ Teerẽ ññagũ, cũũre cũu õpũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩyigu: “Yũu õpũ, yũre yuesãñũña. Yũu niipetire wapatĩpetijãgũda”, jĩyigu. ²⁷ Cũu õpũre cũũrê bóaneõ ññagũ, cũu wapamõrere acabõjã, cũũrê “wãagua” jĩyigu.

²⁸ Cũũpe wáa, ãpĩ cũu menamacũ cũu tiirõbiri dutibosagure buajeáyigu. Cũũpe cũũrê pẽerogã wapamõmiyigu. Cũũrê wapatĩdutiýigu, wãmuãrê ñeediyo, “mũu yũre wapamõrere wapatĩya” jĩyigu. ²⁹ Cũũpe ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩmiyigu: “Yũre yuesãñũña. Mũnrê wapatĩguda”, jĩmiyigu. ³⁰ Cũũpe booriyigu. Cũũrê peresuwiĩrũ nẽewa, sõnecodutiýigu. “Cũu wapatĩpetirĩpũ, wionẽcoya”, jĩyigu. ³¹ ãpẽrã cũu menamacãrã dutibosara cũu teero tiirere bayirõ bóaneõremena ññayira. Cũã õpũpũre niipetire cũu teero tiiariguere wedera wáayira. ³² Teerẽ tuogũ, cũã õpũ cũũrê sũodutiýigu. Cũũrê jĩyigu: “¡Ññañagũ! Mũu yũre sãiri, niipetire mũu wapamõretõrẽ acabõpetijããwũ. ³³ Yũu mũnrê bóaneõ ññaãriobirora mũucã mũu menamacũrê bóaneõ ññaõajĩyu”, jĩyigu. ³⁴ Cũu õpũ cúagu, peresuwiĩ coterĩ basocare “cũũrê bayirõ ñañarõ tiiyá; tẽe cũu wapamõre wapatĩpetirĩpũ, ñañarõ tiidúya” jĩyigu, jĩwĩ Jesús.

³⁵ Jesús ate wede yapacatĩwi:

—Yũu Pacu ãmuãsepu niigú teerora tiigũdaquĩ múãrê, múãya wederare bóaneõremena acabõheri, jĩwĩ.

* 18:18 Mateo 16.19. † 18:22 Pecasãyemena: setenta veces siete.

19

Múã numosãnumiãrê cõãrijãña
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Jesús teeré jĩãri siro, Galileapũ niãrigũ Judea ditapũ díã Jordán muĩpũ muãatirope wãawĩ. ² Paũ basocã cũãrê numuwã. Cũũ toopũ diarecutirare netõnéwĩ. ³ Fariseo basoca cũũ putopũ jeawa. Cũãrê ñãñarõ jĩrê buadugára, sãĩñãwã:

—¿Sĩcũ cũũ numorê cũũ boorõ cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrê dutirê teerora jĩĩ? jĩwã.

⁴ Jesupé yũwĩ:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ¿masĩrii? Cõãmacũ niipetire cũũ sicato tiinacãritopũre ãmu, numiõ tiirĩgũ niĩwĩ. ⁵ Ate jĩrĩgũ niĩwĩ: “Teero tiigũ, ãmu cũũ pacare, cũũ pacore merẽã witi, cũũ numomẽna niigũdaqui. Cũã puarã sicaõpũũ tiirõbiro putuãadacua”, jĩrĩgũ niĩwĩ Cõãmacũ.

⁶ Teero tiirã, puarã niiriya. Sĩcũ tiirõbiro niĩya. Cõãmacũ cũãrê sicaõpũũrã tiirõbiro niirĩ tiirĩ siro, ãpĩ cũãrê cãmerĩ cõãrĩ tiirĩjãrõ booa, jĩwĩ.

⁷ Cũãpe sãĩñãwã:

—Too docare ¿deero tiigũ Moises sĩcũ cũũ numorê cõãgũdu “atewapã muũrê cõãã” jĩrĩpũrê ticodutiyrĩ?

⁸ Cũãrê jĩwĩ:

—Múã ñecãsũmuã Cõãmacũ dutirẽre tiidugãheri ñãgũ, Moises “múã numosãnumiãrê cõãmasĩã” jĩrĩgũ niĩwĩ. Teero jĩpacari, sicatorũra numiãrê cõãrê maniyĩro. ⁹ Yũũ jĩrẽre tuoyã: Sĩcũ cũũ numo ãpĩmẽna ñãñarõ tiirĩpacari, coore cõãgũ, aperegé numocutĩgũ, ñãñarõ tiigũ tiiquĩ. Numo niñhẽgõmena ñeeapegũ putuãqui, jĩwĩ.

¹⁰ Ësã cũũ buerã jĩwũ:

—Too docare numomanirĩ, nemorõ ãñucu, jĩwũ.

¹¹ Ësãrê jĩwĩ:

—Niipetira numomanirã niimasĩricua. Cõãmacũ “numomanirã niĩãdacua” jĩrĩra dícu niimasĩcua. ¹² Æpẽrã bauárapũra numocutimasĩricua. Æpẽrãrê basocã põnamanirĩ tiãri siro, numocutimasĩricua. Æpẽrã Cõãmacũye maquẽ dícare tiidugára numocutiricua. “Numomanigũ niigũda” jĩgũno numomanigũ niijããrõ, jĩwĩ.

Jesús wĩmarãrê sãĩbosãrigue
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Wĩmarãrê Jesús putõ néeatywa, cũã ñãapeó, Cõãmacũrê sãĩbosãdutora. Ësã cũũ buerã cũãrê néeatirare tutimiwũ. ¹⁴ Jesupé jĩwĩ:

—Wĩmarã yũũ putõ atiaro. Cãmotãrijãña. Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ wãcũnumuserano ãniãgã tiirõbiro wãcũrã niĩya, jĩwĩ.

¹⁵ Too siro Jesús cũãrê ñãapeó, Cõãmacũrê sãĩbosãwĩ. Yaponó, aperopũ wãajõãwĩ.

Mamũ pee chogũ Jesumẽna wedeserigue
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Too siro sĩcũ Jesús putopũ jea, cũãrê sãĩñãwĩ:

—Basocãre buegũ, ¿yũũ ñeenó ãñurẽre tiigũdari, catirẽ petihẽre buadugãgũ? jĩwĩ.

¹⁷ Cũãrê yũwĩ:

—¿Deero tiigú yũre ãñuré maquẽrẽ sãĩñái? Sícãrã ãñugú niĩ. Cũũ dutiré tiiyá, catiré petihére buadugáguja, jĩwĩ.

18 —¿Ñeerẽ tiigári? jĩwĩ.

Jesús jĩwĩ:

—Basocáre sãĩrĩjãña. Æpĩ numorẽ ñeeaperijãña. Yaarijãña. Æpẽrãrẽ jĩditoremena wedesãĩrĩjãña. 19 Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá. Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñá, jĩwĩ.

20 —Yũũ tee niipetirere tiimúãatimiwũ. ¿Ñeenó yũure dusai? jĩmiwĩ.

21 —Mũũ basocá ãñugú peti niidugagu, mũũ cuorére dúapetijãgũ wáaya. Tee dúa wapatáriguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõãmacũ putopure pee ãñuré buagúdadu. Túajea, ati, yũure nunuwá, jĩmiwĩ.

22 Mama teero jĩrĩ tuogú, wãcũpati, putuajõãwĩ, pee apeyé cuogú niijigũ.

23 Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrá jĩã: Pee apeyé cuoráno Cõãmacũ dutirére ãñurõ tiinunásedugari, wisio niicu. 24 Yũũ ateré jĩnemoã sũcã: Wáicu camello wãmecutigu awigá copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocú, pee apeyé cuoráno Cõãmacũ dutirére ãñurõ tiinunásedugari pereja, jĩwĩ.

25 Teeré tuorá, ãsã bayiró tuomanijõãwũ:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩwũ.

26 Jesús ãsãrẽ ññagũrã, jĩwĩ:

—Basocá cúã basiro netõnémasĩriya. Cõãmacũ pereja wisioré manidõjãã, jĩwĩ.

27 Pedro cũũrẽ yũũgu, jĩwĩ:

—Tuoyá ména. Æsãpe niipetire ãsã cuoriguere cũũjõãatiwũ, mũũmena nunãda jĩrã. Teero tiirã, ¿ãsãpe ñeenorẽ ñeeãdari? jĩwĩ.

28 Jesús yũũwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrá jĩã: Atibúreco petiári siro, niipetire mama wasorítabe, yũũ niipetira sõwũ duigúdadu asibatéripĩrõ õpũ duirípĩrõpũ. Yũũ too duiri, múã yũure nunurĩracã docerĩrĩ õpãrã duirépĩrĩpũ duiadacu. Israelya põna doce põnarĩ macãrãrẽ beseadacu. 29 Sícãno yũure padeoré wapa cũũye wiseri, cũũ baira, cũũ pacusũmuã, cũũ põna, cũũye ditare cũũjõã, cũũ cũũwarigue nemorõ buagúdaqui. Teero biiri apeyé Cõãmacũmena catiré petihére buagúdaqui. 30 Mecũtígãrẽ paũ uputĩ macãrã too síropure bári niirã niĩadacua. Bári niirã too síropure uputĩ macãrã niĩadacua, jĩwĩ.

20

Use wese paderãmena queoré

1 Jesús wedenemowĩ:

—Múãrẽ queorémena teeré wedeguda: Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadare adequetĩ tiiróbiro niã. Sícũ use wese cuogú ñamisãñurõ cũũya wese padeadarare ãmaãgũ wáayigu. 2 Cúãrẽ buagú, “sicabũreco padegu wapatárocõrõ múãrẽ wapatíguda” jĩyigu. Cúãmena quẽnotóã, cũũya wesepũ padedutigu ticocoyigu. 3 Nueve niirĩ, macã decopũ wáayigu. Toopú ãpẽrã paderipacara niirãrẽ ññayigu. 4 Cúãrẽ jĩyigu: “Múãcã use wesepũ padera wáaya. Æñurõ múãrẽ wapatíguda”, jĩyigu. Cúãcã padera wáayira. 5 Coeritõ niirĩ, ñamica tres niirĩ, teerora tiiyigu. 6 Cinco niirĩ, macãpũ wáa, ãpẽrã paderipacara niirãrẽ buajeáyigu sũcã. Cúãrẽ, “¿deero tiirã múã paderipacara

niinañi:ōjōāi?” jīyigu. ⁷ “Āpērā ūsārē ‘padera atiya’ jīriawā”, jīyira. “Múācā use wesepu padera wáaya”, jīyigu.

⁸ Nácūmuatiri, wese cuogú paderáre dutigáre jīyigu: “Paderáre suocó, wapatíya. Too síropu jeaarirare wapatísugueya. Sugiero jeaarirare wapatíyaponocoya”, jīyigu. ⁹ Cinco niirīpu padenacāira jeayira. Sicabureco padera wapatárocōrō ñeeyira. ¹⁰ Bóeripu jearirape ati, “āniā nemorō marī wapatáadacu” jī wácūmiyira. Cúācā sicabureco wapatárocōrō ñeeyira. ¹¹ Cúā tiiwese cuogúre tuticoteyira: ¹² “Īniā ūsā siropu padera jeaarira sica horara padeawā. Cúācārē ūsā wapatárocōrōrā wapatía. Ūsāpeja yoari asiró doca padenañi:ōjōāwā”, jīmiyira. ¹³ Cūupe sīcū teero jīrā menamacūrē jīyigu: “Yuu menamacū, mūurē ñañarō tiigú tiiría. Mūu padeadari sugiero, ‘sicabureco wapatárocōrō mūurē wapatíguda’ jī quēnoāwū mūumena. ¹⁴ Mūu wapatáreere née, wáagua. Yuu āni too síropu padegú jeaarigure mūurē wapatárocōrōrā wapatídugaga. ¹⁵ Yéé niyeru niā ate. Yuu booró yéé niyerumena tiimasīā. ¿Yuu āñurō tiirí, mūu ĩñatutigu tiite?” jīyigu.

¹⁶ Teero tiirā, too síropu niārira sugueadacua; suguearira síropu niādacua, jīwī Jesús.

*Jesús cūurē sīāādarere ĩñārī wederigue
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)*

¹⁷ Too síro Jesús Jerusalénpu mūāwagu, ūsā cūu buerá docere merēā suocó, wedewawi. Biiro jīwī:

¹⁸ —Múā ĩñāā. Marī Jerusalénpu wáara tiia. Toorú yuu niipetira sōwū niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápure ticoadacua. Cúā sīādutiadacua yūure. ¹⁹ Cúārā judíoa niñērāpure ticonetōneādacua. Yūure buijā, tāna, curusapu páabiatu sīāādacua. Itiābureco siro masāgūdacu, jīwī.

*Santiago, Juan paco Jesuré sāibosámirigue
(Mr 10.35-45)*

²⁰ Zebedeo nūmo coo pōna Santiago, Juanména Jesús patoru jeawo. Cūurē saīgódo, ñicācoberimena jeacūmuwō. ²¹ Cūu coore: —¿Ñeenó boogári? jīwī.

—Mūu ōpū sāāgū, āniā yuu pōna puarārē mūu duirípīrō pūtogāpu dupowa. Sīcū diamacūpe, āpīrē acuniñape dupowa, jīmiwō.

²² Jesús yūuwi:

—Yuu ōpū sāāadari sugiero wāaadarere múā masīria. ¿Yuu ñañarō netōādarobirora múācā ñañarō netōrā nucābógari? jīwī.

—Ūjū, ñañarō netōmasīā, jīwā.

²³ —Múācā yuu tiiróbiro ñañarō netōādacu. Teeré wedemasīpacu, “sīcū diamacūpe, āpī acuniñape dupoguda” jīmasīriga. Tee yuu dutiré niiría. Yuu Pacu toorú duiaadarare besetoawi, jīwī.

²⁴ Ūsā puamóquēñerā tee sāríre teorá, Santiago, Juanména cúawu. ²⁵ Jesús ūsārē suocó, jīwī:

—Múā masīā: Niipetire dita macārārē dutirá Cōāmacūrē masīhērā cúā booró dutiāmajāya. Cúā doca macārācā acaribíremena dutiia, cúā dutirére tiipetídutira. ²⁶ Múāpeja cúā tiiróbiro tiirjāña. Merēā tiirécutiya. Múā uputí macārā niidugara, āpērārē tiápuri basoca niña. ²⁷ Sīcū āpērā nemorō niidugaguno niipetirare padecotegu tiiróbiro niirō booa. ²⁸ Yuu niipetira sōwūcā teerora tiwú: Āpērā yūure tiápuaro jīgū mee atiwa. Yūure basocáre

tiiapugū atigu tiiwá. Teero biiri paꝝ basocá ñañaré tiiré wapa diabosa netōnégū atigu tiiwá, jīwī.

Jesús puarārē ññarī tiirígue
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ ʔsā Jericó niirira witiwari, paꝝ basocá Jesurē nꝝuátiwa. ³⁰ ʔsā wáarima wesapu puarā ññahērā duiwa. “Jesús too netōwái” jīrere tuorá, bayiró bꝝsurómena jīwā:

—¡Ōpū, David pārāmi niinꝝnꝝsegu, ʔsārē bóaneōña! jīwā.

³¹ Basocápe cúārē: —Nocōrōrā ditamanijōña, jī tutimiwā.

Cúape jīnemosājāwā:

—¡Ōpū, David pārāmi niinꝝnꝝsegu, ʔsārē bóaneōña! jīwā.

³² Jesupéja putuánucā, cúārē sꝝocó: —¿Múārē deero tiirí boogári? jīwī.

³³ —Ōpū, ʔsārē ññarī tiiyá, jīwā.

³⁴ Jesús cúārē bóaneō ññagū, capearire ññaapeówi. Ññaapeóriwa, ññajōñwā sáa. Ñña, cúārē nꝝuátiwa.

21

Jesús Jerusalénꝝ sããwarigue
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ ʔsā Jerusalénꝝ jeaadaro péero dusawú. Betfagé macāꝝ ʔtāgú Olivo pꝝtopꝝ jeaadara tiiwá. Toopú Jesús puarā ʔsā menamacārārē tiimacāꝝ ticocowi. ² Cúārē jīwī:

—Iimacā marī díamacū niirí macāꝝ wáaya. Máata sīcō burra siatúnucōārigore, wīmagūmena buajeáadacu. Jōã, cúārē néeeatiya. ³ Sīcū múārē sãñārī, “marī Ōpū booáwī; máata wiyajāgūdaqui” jīña, jīwī.

⁴ Tee profeta jīririobirora wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

⁵ Jerusalén macārārē jīña: “Ññaña. Múã Ōpū múã pꝝtopꝝ atitoai mée. Búri niigú tiiróbiro burra macū wīmagú sotoapꝝ pesaatií,”* jī jóarigu niiwī.

⁶ Cúã Jesús ticocoarira wáa, cūũ tiidutiariborora tiiríra niiwā. ⁷ Burrore cūũ pacoména néeeatiwa. Cúã sotoapꝝ cúãye suti sotoá maquērē tuuwépeowu. Jesús sīcū sotoapꝝ muãpeawi. ⁸ Paꝝ toopú niirā cúārē padeorá, cūũ netōwáadarimapu cúãye suti sotoá maquērē sēocūwā. Ápērã yucꝝ dꝝpꝝri tiimapú páatacūwā.

⁹ Cūũ suguero wáara, cūũ siro nꝝnꝝrã bayiró bꝝsurómena jīwā:

—¡David pārāmi niinꝝnꝝsegure usenire ticoada! ¡Ñni Cōãmacū ticodiocorigu niíí! ¡Cúārē aññuró tiíaro! ¡Niipetira ũmuãse macārã cúārē “aññunetjōñã” jī, usenire ticoaro! jīwā.

¹⁰ Jesús Jerusalénꝝ sããjeari, niipetira toopú niirā ññamanijōã, deero jīmasīririra niiwā.

—¿Noã niíí ãni? jī cãmerī sãññáwā.

¹¹ Ápērã yꝝuwa:

—Cūũ Jesús, profeta, Nazaret Galilea dita macū niíí, jīwā.

Jesús Cōãmacūwiipꝝ dúari basocare cōãwionecorigue
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

* 21:5 Zacarías 9.9.

12 Too síro Jesús Cōāmacūwiipū sããjeagu, niipetira dúari basocare, teeré sãinérãrê cōāwionecowi. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécōácūjãwī. Bua dúari basocaye duirépirĩcãrê teerora tiiwī. 13 Cúãrê jĩwī:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jĩã: “Yáa wii ‘Cōāmacūmena wedeseri wii niia’ jĩri wii niia dacu”, † jĩ jóare niia. Múãpe yaarépira dúari wii niiri tia, jĩwī.

14 Tiwiipáre iñahērã, wáamasihērã cūu putopu atiwa. Cúãrê netōnēwī. 15 Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápe cūu tutuaremena tiieñorí iñarã, cúawa. Wimarã tiwíi poeapu niirã bayiró busarómēna “¡David pãrãmi niinunasegure usenire ticoada!” jĩwã. Teecãrê tuorã, cúawa. 16 Jesuré jĩwã:

—¿Inia cúã jĩrere tuo? jĩwã.

—Tuoa, jĩwī—. Múã Cōāmacūye queti jóaripū buerã niipacara, ate tiipūpu jóarere tuomasírĩa ména: Cōāmacū, mūu wimarãrê, teero biiri upūrãrê

ãñuró useniremena mūurê basapeomenirĩ tiáwã, † jĩ jóanoã, jĩwī.

17 Cúãrê cōāwitiwa, Betaniapu wáawu. Toopú ũsã cãniwã.

Jesús higuerağure sñiri tiirigue
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Apebáreco bóeri Jesús Jerusalénpu cãmerutáagu, jubóajõãwī. 19 Maa wesapu higuerağure iñawī. “Ducacuticura” jĩgũ, iñagũ wáamiwī. Pũrĩ dícu buawī. Teero tiigú, tiigurê: —Ducacutinemorícu sãa, jĩwī. §

Máata higuerağurã sñijõãwũ. 20 Teero wáari, ũsã cūu buerã iñamanijõãrã, sãñãwũ:

—¿Deero tiiró higuerağurã máata sñijõããrĩ? jĩwã.

21 Jesús ũsarê yūwī:

—Yūu ateréja diamacúrã jĩã: Múã padeoré cuorã, “Cōāmacū yūuriboqui” jĩhērã, yūu tiigurê tiarirobiro múãcã tĩmasĩãdacu. Apeyé, múã atigú utãgũrê “wãa, díapu ñacoñũãña” jĩrĩ, teerora wãaadacu. 22 Múã padeoré cuorã, Cōāmacūrê sãinēnorê buããdacu.

Jesuré “¿noã dutirémēna teeré tii?” jĩrigue
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Too síro Jesús Cōāmacūwiipū sããawawī. Cūu tiwiipú bueritabe, paiaré dutirá, ãpērã butoã dutirá cūu putopu wãa, cūurê sãñãwã:

—¿Noã dutirémēna mūu teeré tii? ¿Noã mūurê dutiré ticori? jĩmiwã.

24 Jesús cúãrê yūwī:

—Yūucã múãrê sãñãgũda. Múã yūure yūuri, múãrê “ate dutirémēna tia yūu” jĩgũda. 25 ¿Noã Juanrê wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cōāmacū o basocápe ticocoyiri? jĩwī.

Cúãpe cãmerĩ wedesewa:

—Marĩ “Cōāmacū ticocorigu niwī” jĩrĩ, cūu marĩrê “too docare ¿deero tiirã cūurê padeorĩ?” jĩboqui. 26 Marĩ “basocã cūurê ticocorira niwã” jĩmasírĩa, basocãre cuira. Niipetira “Juan profeta niwī” jĩ padeoýa, jĩyira.

† 21:13 Isaías 56.7. ‡ 21:16 Salmo 8.2. § 21:19 Higuerağurĩ wasowitiatiri, dũca metãpãgã witiaticu. Teepare sũmerérena yaanocu. Jesús teeré ãmaãmijiyi. Teepagã ñadiari siro, pacapã ãñuró ipitire witiatinucãcu. Metãpãgã manirĩ, pacapãcã witiaticu.

²⁷ Teero tiirá, cúã Jesuré: —Masĩriga, jĩwã.

Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Унцã mãũãrẽ “ate dutirémëna teeré tiia” jĩ wëderia, jĩwĩ.

Sĩcũpõna pũarãmëna queoré

²⁸ Jesús cúãrẽ sãĩñãwĩ:

—¿Múã deero tũgueñã ateré? Sĩcũ pũarã ãmuã põnacutĩyigu. Cũũ sĩcũ pũtopũ wáa, “macũ, use wesepũ padegu wáaya” jĩyigu. ²⁹ Cũũ macũpé “wáaria” jĩyigu. Too síro wãcũpati, wãcũre waso, padegu wáajõãyigu. ³⁰ Too síro cúã pacũ ãpĩ cũũ macũ pũtopũ wáa, teerora jĩyigu. Cũũpe “wáagũda” jĩpacũ, wáariyigu.

³¹ ¿Niipé cúã pacũ booróbiro tiiyĩri? jĩwĩ.

—Cũũ dutisũgueariyũpe, jĩwã.

Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Унũ ateréja diamacúrã jĩã: Niyeru wapasébosari basoca, teero biiri numiã ñãñarã múã sũguero wãcũpati, wasoóya. Teero tiirõ, Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩãdare cúãrẽ múã sũguero jeaadacu. ³² Juan Cõãmacũ booré mãũrẽ bueracari, cũũrẽ padeoriwũ. Niyeru wapasébosari basocape, teero biiri numiã ñãñarãpe cũũrẽ padeowá. Cúã wãcũpati, wasorĩ ñãpacara, múãpe too síro wãcũpati, wasoriwũ. Juanrẽ padeoriwũ, jĩwĩ.

Ñãñarã padecoteramëna queoré
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesús cúãrẽ wedewi sũcã:

—Apeyé queorére tũoyá sũcã: Sĩcũ ãmuũ dita cũogũ niiyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sãnisãnũcõyigu. Use cúã bipesããdari copere ãtãgãpũ coayigu. Teero biiri ãmuãri wii cúã coteduiadari wiire tiiyigu. Aperopũ wãanetõgũ wáagu, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigu. ³⁴ Use ñucacutirito niirĩ, cũũrẽ padecoterare ticocomiyigu. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cúã dúã wapatárere decomëna ticocoaro yũure” jĩcomiyigu. ³⁵ Cúã toopũ jeari, tiidita wasorira cúãrẽ ñee, sĩcũrẽ páa, ãpĩrẽ sĩãjã, ãpĩrẽ ãtãperimëna déeyira. ³⁶ Tiidita õpũ cũũ tico-cosũguerira nemorõ ticocomiyigu sũcã. Cúãcãrẽ teerora tiiyira.

³⁷ “Too síro sãa, cũũ macũrẽ ticocomiyigu sũcã. “Унũ macũrẽ quioníremëna ñããdadacu”, jĩ wãcũmiyigu. ³⁸ Õpũ macũ toopũ jeari ñãrã, tiidita wasorira cãmëri wedeseyira: “Ñãnrã niĩ too síropũ atiditaré ñeeegũdũ. Jãmu, sĩãcõ. Cũũ manirĩ, atiditã marĩya dita pũtuáadacu”, jĩmiyira. ³⁹ Teero tiirã, cũũrẽ ñee, tiiwese wesapũ néewa, sĩãcõãjãyira.

⁴⁰ “Too docare tiidita õpũ toopũ jeagu, ¿deero tiigũdari tiidita wasorirare? jĩwĩ.

⁴¹ Cũũrẽ jĩwã:

—Bóaneõrõ manirõ cúã ñãñarãrẽ sĩãcõãgũdaqui. Too síro cũũya ditare cũũrẽ wapatĩrucujããdarare wasogũdaqui, jĩwã.

⁴² Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpũ jóarere tũomasĩria ména:

Wii weerira ãtãquire booriyira.

Cúã boorĩpacari, tiiquira pũptĩ macãqui pũtuáwũ tiwiipãre.

Cõãmacũ marĩ Õpũ teero tiirigu niwĩ.

Cūū tiiríguere “añunetōjōāā” jīi tagueñanoā,*
jīi jóanoā.

⁴³ Teero tiirá, yuu ateréja jīi: Cōāmacū dutiré múāpüre niimiādare use wese tiiróbiro niā. Tiwesere múārē ēmajāgūdaqui; āpērārē ticogūdaqui cūū dutirére tiādarare. ⁴⁴ Tiiqui sotoapu ñaapeaguno mātājōāgūdaqui. Tiiqui sīcū sotoapu ñaapeatā, añurō mātāpetijōāgūdaqui, jīiwī.

⁴⁵ Paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Jesús tee queorémena wederi tuorá, “marīrēna teero jīīgū tiiquí” jīiyira. ⁴⁶ Teero tiirá, cūūrē ñeeādara tiimíyira. Ñeeriwa, basocáre cuira. Basocápe “profeta niīi” jīi padeowá.

22

Wāmosári bosebureco boocómiramena queoré (Lc 14.15-24)

¹ Jesús queorémena cūārē wedenemowī:

²—Cōāmacū dutiré múāpüre niīādare atequetī tiiróbiro niā. Sīcū ōpū niiyigu. Cūū macū wāmosári bosebureco tiipeoyigu. ³ “Yuu boocórirare suorá wáaya”, jīiyigu cūūrē padecoterare. Cūū boocórirape “wáaria” jīijāyira. ⁴ Too síro āpērārē cūūrē padecoterare ticogū, jīiduticoyigu: “Yuu boocórirare ateré wedera wáaya: ‘Yaare quēnoārepū niitoaawū. Yáara wecuá, teero biiri ecará diicutiri tiirirare sīādutítoaawū. Niipetire quēnoārepū niā. Bosebureco ñnarā atiaro’”, jīicoyigu. ⁵ Cūāpe yuuriyira. Sīcū cūūya wesepū wáajōāyigu. Āpī cūū apeyé dúaropū wáajōāyigu. ⁶ Āpērāpé cūū ōpū ticocoarirare ñee, ñañarō jīi, sīājāyira. ⁷ Cūū ōpū cūū teero tiiríguere tuogú, cúayigu. Cūūyara surarare ticogū, cūārē sīādutiyigu. Cūāya macārē soejādutiyigu. ⁸ Too síro cūūrē padecoterare jīiyigu: “Niipetire wāmosári bosebureco tiīādare niipetitoaa. Yuu boocómirira atihere wapa boocónemoña manirā niijāārō sáa. ⁹ Teero tiirá, macā decopū wáaya. Niipetira múā buajeárate ‘bosebureco ñnarā wáaya’ jīiña”, jīiyigu. ¹⁰ Cūūrē padecotera macā decopū wedera wáayira. Niipetira cūū buajeárate añurārē, ñañarārē néo, néewayira. Teero tiirá, tiitatiare basocá dadajōāyira.

¹¹ “Too síro cūū ōpū bosebureco atiarirare ññagū, sājāyeyigu. Cūārē ññagū, sīcū cūū decopū wāmosáira sñañarō sññahēgūrē ññayigu. ¹² Cūūrē jīiyigu: “Yáa wedegū, ¿deero tiigú sājātiarī mūū, wāmosári sutiro sññaripacu?” Cūūpe yuūmasīiyigu. ¹³ Cūū ōpū yaaré batorare jīiyigu: “Cūūrē wāmorīpū, duporīpū siatū, ñañārōpū cōāwionecoya. Toopá basocá pūnisira bacadiyó, utiadacua”, jīiyigu, jīiwī.

¹⁴ Jesús jīiwī sūcā:

—Cōāmacū paure boocópacu, sīquērārē besequi, jīiwī.

Niyeru wapasé dutire sājānārigue (Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Too síro fariseo basoca wáajōāwā. Cūū Jesús merēñ yuuri boorá, cūūrē sājāñādarere quēnoyúerira niiwā. ¹⁶ Too síro cūū buerére nunarārē, Heroderē tuonunúseramena Jesús pūtopū ticocorira niiwā. Cūūrē jīiwī:

—Basocáre buegú, mūū añugú niirére masīā. Mūū diamacárā Cōāmacūye maquērē buea. Basocá tusaré dícare wedericu. Uputī macārārē, búri niirārē, niyeru suoráre, niyeru cuohérare sīcārībīro ñña, wedea mūū. ¹⁷ Teero tiigú,

* 21:42 Salmo 118.22-23.

¿deero wācūī m̄m̄? ʕsārē wedeya: ¿Romanuā ɔpūrē cūū niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatíarigite? jīwā.

18 Jesupé cūā wācūrere, cūā ñañarē tiidugáre masíjārigu niīwī. Teero tiigú, jīwī:

—Múā ñañarā, tiidórepira niīā. Múā ȳm̄re teero jīī, wedesādugara tia.

19 Niyeruqui wapatíadariquire ēñōñā ȳm̄re, jīwī.

Tiiguire cūārē néeatīwa. 20 Jesús cūārē sñīñáwī:

—¿Noāyá diapóa, noā wāme tusai? jīwī.

21 —César romanuā ɔpūye tusaa, jīwā.

—Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cōāmacūyere Cōāmacūrē wiyayá, jīwī.

22 Cūū teero jīīrī t̄orá, t̄omaníjōāwā. Cūārē cōāwiti, wáajōāwā.

Diarira masāmuāre wederigue
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Tiib̄recora síquērā saduceo basoca Jesús p̄to jeawa. Cūā “diarira masāmuāricua” jīīya. Jesurē sñīñáwī:

24 —Basocáre buegú, Moisés jīīriguere jīīada: “Sicū p̄namanígū diaweori, cūū bai cūū n̄mo niirigore dúutuario. Cūū coomena cūū sōwū diarigure p̄nacatíbosaaro”,* jīīrigu niīwī. 25 Teerora wáayiro ʕsā watoare. Sic̄p̄ona siete niyira. Cūā sōwū n̄moc̄t̄iri siro, diajōāyigu. P̄namanígūrā, cūū n̄mo niirigore cūū bairé cūūyigu. 26 Cūūcārē teerora wáayiro. Cūū baicārē teero wáayiro. Teero dícu wáayiro. Niitugap̄cārē teerora wáayiro. 27 Too síro cūā n̄mo niimirigocā diajōāyigo. 28 Cūā niipetira coore n̄moc̄timiyira. Teero tiigó, diarira masāmuārī, ¿nii n̄mope p̄tuágodari? jīwā.

29 Jesupé cūārē ȳm̄wī:

—Múā Cōāmacūye queti jóaripū maquērē masíria. Cōāmacū tutuarecārē masíria. Teero tiirá, wisijōāā. 30 Diarira masāmuārī siro, ʕm̄uā, numiā wāmosíaricua. Ángelea ʕm̄uāsepu niirāb̄iro niīya. 31 Diarira masāmuāre maquērē múā buepacara, t̄omasíria ména. Ateré Cōāmacū cūūye queti jóaripūp̄u máārē jīīrigu niīwī: 32 “Abraham, Isaac, Jacob ɔp̄u niīā ȳm̄”,† jīīrigu niīwī. Cōāmacū diarira ɔp̄u niirīi; catirá ɔp̄upe niīī, jīwī.

33 Basocá cūū buerere t̄orá, t̄omaníjōāwā.

Dutiré ʕp̄tí maquē
(Mr 12.28-34)

34 Too síro Jesús saduceo basocare sñīñáduri tiirī ññarā, fariseo basoca neārira niīwā. 35 Too síro sicū cūā menamacū Moisés jóariguere añurō masígū Jesurē “merēā ȳm̄boqui” jīīgū, sñīñáwī:

36 —Basocáre buegú, ¿diiyé niīī Moisére dutiré cūūrigue bayiró ʕp̄tí maquē? jīwī.

37 Jesús cūārē ȳm̄wī:

—“Cōāmacū marī ɔp̄rē maññá. Niipetire múā yeeripūnamena, múā wācūrém̄ena cūārē maññá”.‡ 38 Tee ap̄eyé nemorō niinet̄on̄cāre niīā. 39 Tee doca maquē tee dutiré tiiróbiro niīā. “M̄m̄ basiro maññó tiiróbirora āp̄rēcārē

* 22:24 Deuteronomio 25.5. † 22:32 Éxodo 3.6. ‡ 22:37 Deuteronomio 6.5.

maĩñá”.⁸ ⁴⁰ Marĩ tee puawámé dutirére tiirá, niipetire Moisére dutiré cūirigue, teero biiri profetas tiidutirere yuura tiicú, jĩwĩ.

Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseo basoca Jesús puatoru neãritabe, cáãrẽ sãñáwĩ:

⁴²—Múã Cristo Cõamacú beserigure ¿deero wãcũĩ? ¿Noã pãrãmi niinunusegu niĩ? jĩwĩ.

—Õpũ David pãrãmi niinunusegu niigũdaqui, jĩwã.

⁴³ Jesús cáãrẽ jĩwĩ:

—Too docare David Cristo ñecũ niipacu, ¿deero tiigú Espiritu Santo masĩre tiorõmena wedesequ, “cũũ yuu Õpũ niĩ” jĩyiri? David ateré jóarigu niiwĩ:

⁴⁴ Cõamacú jĩwĩ yuu Õpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacúniñape duiya,

tée munnẽ ñnatutirare munn dutiriguere yuu añurõ yuuri tiirípu”,^{*}

jĩ jóarigu niiwĩ David. ⁴⁵ David “yuu Õpũ” jĩgũ, Cõamacú beserigure jĩgũ tiirígu niiwĩ, cãũ pãrãmí niipacari. Teeré añurõ wãcũña, jĩwĩ.

⁴⁶ Cúã sícũnopera yuuriwa. Tiiburecomena “sãñánemoricu sáa” jĩ wãcũyira.

23

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutire, fariseo basoca tiirécutire wederigue
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Too síro Jesús basocáre, ãsã cãũ bueráre jĩwĩ:

² —Moisés jóarigue buerá, fariseo basocacã Moisére dutiré cūiriguere wederá niíya. ³ Teero tiirá, niipetire cãã wederere tiinunuseya. Cãã tiirécutirepere ñnacũrijãña. Cãã wederobiro tiiríya. ⁴ Æpẽrãrẽ tiipõtõõña manirere dutiíya. Nũcãrere siatúpeora tiiróbiro tiííya. Tee aparáre péerogã tiápuriya. ⁵ Niipetire cãã tiirere basocá ññaãrõ jĩrã, teeré tiííya. Cõamacãye queti jóaripũ sããretibari pacasãñuretibari cuoóya.^{*} Teero biiri cãã súubuseri ññaãrõ jĩrã, Æpẽrã nemorõ cãã súubuseri sutiro yapa opadari cuorócare sãñaãya. ⁶ Bosebureco niirĩ, sũguero maquẽ duirépu dícu duidugacua. Neãré wiseripũcãrẽ teorora tiidugácu. ⁷ Macã decoru quioniremena añnudutiri boocúa. Cããrẽ “ũsãrẽ buerá” jĩrĩ boocúa.

⁸ “Múã doca “ũsãrẽ buerá” jĩdutiirijãña. Múãrẽ buegú sícũrã niĩ. Múã sícũpõnarã niã. ⁹ Atiditapãre sícũ basocãre “ũsã pacu” jĩrijãña. Múã sícũrã pacucutia; cãũ ãmũãsepu niĩ. ¹⁰ Múãrẽ “ũsã õpũ” jĩrijããrõ. Cristo Cõamacú beserigu sícũrã múã Õpũ niĩ. ¹¹ Múã menamacú Æpẽrãrẽ tiápugũ cũũrã niĩ Æpẽrã nemorõ uputí macú. ¹² Sícu cãũ basiro “ãpẽrã nemorõ yuure padeorí booa” jĩgũ búri niigũ tiinógũdaqui. Teero jĩhẽgũnopereja Cõamacú Æpẽrãrẽ padeorí tiigũdaqui.

¹³ Bõaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ñnacoropũ dícu añurõ tiia. Cõamacú dutirere añurõ wãcũnũnuserare cãmotára tiia. Múã Cõamacú dutirere añurõ wãcũnũnusedugaricu; wãcũnũnusedugarare cãmotáa.

§ 22:39 Levítico 19.18. * 22:44 Salmo 110.1. * 23:5 Tiitibare cúãye diapóaripu, cúãye wãmorípu siatútuyira. Tiitiba popeapu sica versículo o puã versículo sããyira. Ññaña Deuteronomio 6.6-8.

14 'Bóaneōrā niā mūā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñācoropu dīcu añurō tiia. Niyeru boorá, wapewia numiāye wiserire jīditoremēna ēmacu. Múā yoari Cōāmacūmena wedesera tiiróbiro tiiditōcu basocáre. Múārā āpērā nemorō ñañarō tiinóādara niā.

15 'Bóaneōrā niā mūā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñācoropu dīcu añurō tiia. Día pairímaapu tīā, yoaro niire macārīpu mūā buerēre ñañādarare āmaārā wāaa. Sīcārē bua, mūā buerēmēna cūūrē mūā nemorō pecamepu wāagudu niirī tiia.

16 'Bóaneōrā niā mūā. Múā ññahērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niā. Múā basocáre ateré buea: "Sīcū 'Cōāmacūwiimēna diamacú jīā' jīārī siro, cūū jīārīguere tiihēri, wapa maniā" jīicu mūā. Atepé docare "cūū 'Cōāmacūwī maquē oromēna diamacú jīā' jīrī, teorora tiáro" jīicu mūā. 17 Múā tuomasīrido jācu. Oro Cōāmacūwiipu niijīrō, Cōāmacū ñācoropu añurē putuācu. Teero tiirō, ¿diyépe nemorō uputī maquē niī, orope o Cōāmacūwiipe? 18 Múā ateré buea: "Sīcū 'Cōāmacūrē wáicura sóepeoromēna diamacú jīā' jīārī siro, cūū jīārīguere diamacú tiihēri, wapa maniā" jīicu mūā. Atepé docare "cūū 'toopú wáicura Cōāmacūrē ticorēmēna diamacú jīā' jīrī, teorora tiáro" jīicu mūā. 19 Múā tuomasīrido jācu. Cōāmacūrē ticorē wáicura sóeoro sotoapu niijīrō, cūū ñācoropu añurē putuācu. Teero tiirō, ¿diyépe nemorō uputī maquē niī, Cōāmacūrē ticorēpe o wáicura sóeoro? 20 Teero tiigú, sīcū "Cōāmacūrē wáicura sóepeoromēna diamacú jīā" jīgū, toopú péoarigumenacārē teorora jīgū tiī. 21 Sīcū "Cōāmacūwiimēna diamacú jīā" jīgū, Cōāmacūmenacārē teorora jīgū tiī. 22 Sīcū "āmuāsemēna diamacú jīā" jīgū, Cōāmacū duirīpīrōmēna, teero biiri toopú duigūmenacārē teorora jīgū tiī.

23 'Bóaneōrā niā mūā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñācoropu dīcu añurō tiia. Múā oteré metāgārē "menta", "anís", "comino" wāmecutire yaarē sitiaññūre tiirēnorē seenēō, opaquerī tiicū. Puamóquēñequēri cūorá, sīcaquē Cōāmacūwiipu néewa, "yūu Cōāmacūrē ticorē niā" jīī, pairé ticocu. Teero tiipacára, nemorō uputī maquērē tiiría. Moisére dutirē cūūriguecārē tiiría. Basocáre queorō dutiróbiro tiiría. Bóaneōre ēñoría. Cōāmacūrē padeoría. Múā oterére cūūrē ticorucurobirora tee uputī maquēcārē tiirō booa. 24 Múā ññahērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niā. Bári niirēre añurōmēna tiipetīpacara, uputī maquē tiirēpere wācūria.

25 'Bóaneōrā niā mūā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñācoropu dīcu añurō tiia. Baparī sotoapu dīcu coseārigue tiiróbiro niā. Popeapure mūā āpērāyēre ēmaré, teero biiri niyeru cūopacára boonemósājāre dadanetōjōā. 26 Múā fariseo basoca tuomasīhērā, ññahērā tiiróbiro niā. Popeapu maquē cosesuguéya. Teero tiirā, bapa sotoárucārē añurō coseári bapa tiiróbiro niādadu.

27 'Bóaneōrā niā mūā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñācoropu dīcu añurō tiia. Múā diarira cūūre wiseri boremena tuusīāre wiseri tiiróbiro niā. Sotoápure añurō baucú. Popeapure diarira cōārī, niipetire bóarigue dadajōācu. 28 Múācā teorora basocá añurā baucú āpērā ñācoropu. Popeapupere añurē tiidugāre manicú sáa. Ñañaré niinetōjōācu.

29 'Bóaneōrā niā mūā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñācoropu dīcu añurō tiia. Múā profetaye masācoperi sotoapu añurē wiserigā tiinacōā. Āpērā basocá añurā niirirare cūūre wiserire mamōā.

30 Múá biiro jĩĩ: “Ūsā ñecūsũmũãniãrã catiritopure ūsã niirãjã, merẽã ti-
ibójyũ. Cúã profetare sãadutĩri, ūsã sãadutĩribojĩyũ”, jĩĩã. 31 Múá teeré teero
jĩĩrã, múá basiro “profetare sããrãrã pãrãmerã niinunusera niãã” jĩĩrã tiã.
32 Teero tiirã, múá ñecūsũmũã tiimũãatirirobitorã tiyapãcutijãña.

33 Múá ãñaã tiiróbiro ñãñaré tiirã niãã. Múá deero tii Cõãmacũ pecamepũ
ñãñarõ tiãdarere netõmasĩricu. 34 Teero tiigũ, yũũ múá pũtopure profetare,
Cõãmacũ dutiré masĩrãrẽ, Cõãmacũye bueadarare ticocoguda. Múãpe cúã
sĩquẽrãrẽ sãã, ãpẽrãrẽ curusapũ páabiatu sãadutiãdadu; ãpẽrãrẽ cúã neãrẽ
wiseripũ tãna, cúã wãare macãrĩpũ ñũũãdadu. 35 Múá teero tiirã, niipe-
tira basocã ãñurãrẽ sããrigue wapa múã wapa cõoa. Múá ñecūsũmũã Abel†
basocũ ãñugũrẽ sããsugũeyira. Tée Zacarías‡ Berequias macũrẽ sããyapãcutiyira.
Zacarĩare sããyãra ãñunetõjõãri Tatia sããwaro pũtopũ. 36 Yũũ aterẽja diamacũrã
jĩĩã: Múá atitõ macãrãpũ niipetire cúã teero tiiriguerẽ wapa cõoa, jĩĩwĩ Jesũs.

*Jesũs Jerusalén macãrãrẽ maĩmĩrigue
(Lc 13.34-35)*

37 Jesũs Jerusalén macãrãrẽ wãcũgũ, jĩĩwĩ:

—Jerusalén macãrã, múá profetare sããrã niãã; Cõãmacũye wederãre
ũtãperimena deesããrã niãã. Múãrẽ maĩgũ, pee peti neõdũgamiwũ. Cãrẽquẽ coo
põnarẽ wãure docapũ neõcũrõbiro tiidũgamiwũ. Múãpe boorĩwũ. 38 Teero tiirõ,
múãya macã cõõjõããdadu. 39 Yũũ aterẽ jĩĩã: Yũũre ãñanemorĩcu; tée múã yũũre
“ãni Cõãmacũ ticodiocorigũ ãñunetõjõãrĩ” jĩĩrãpũ, ãñããdadu, jĩĩwĩ.

24

*Jesũs “Cõãmacũwii cõãnoãdadu” jĩĩrigue
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

1 Jesũs Cõãmacũwiiipũ niããrigũ witiwari, ūsã cúũ buerã cúũ pũto wãawũ.
Cõãmacũwii, teero biiri tiwiimẽna niirẽ wiserire “ãñurẽ wiseri niãã” jĩĩ, cúũrẽ
wedewawũ.

2 Cũũpe ūsãrẽ jĩĩwĩ:

—Múã iye niipetire wiserire ãñamiã. Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Too sĩro
ũtãqui apeqũ sotoãpũ weemũãrigue pũtuãricu. Niipetire cõãnoãdadu, jĩĩwĩ.

*Atibũreco petiãdari suguero wãaadare
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

3 Too sĩro Ūtãgũ Olivopũ jea, Jesũs duirigũ niwĩ. Ūsã cúũ buerã ãpẽrã
tuohẽropũ cúũrẽ jea, sããñãwũ:

—Wedeya ūsãrẽ. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wãaadari? ¿Ñeenõmena mũũ
pũtuãtiadarere, teero biiri atibũreco petiãdarere ãñamasãnoãdari? jĩĩwũ.

4 Jesũs yũũwĩ:

—Ãñurõ tuomasãña, ãpẽrã jĩĩditori jĩĩrã. 5 Paũ “yũũrã niãã; yũũ Cõãmacũ
beserigũ Cristo niãã” jĩĩãdadu. Paũ cúãrẽ ñũũãdadu. 6 Apeyẽ, “cãmerĩsãrã
tiãwãã” jĩĩrĩ tuoãdadu. “Toopũ cãmerĩsãrã tiãyira” jĩĩrẽ queticãrẽ tuoãdadu.
Teerẽ tuorã, cuirijãña. Tee wãaadare niijãrõ tiã. Teero wãapacari, atibũreco
petiãdaro dũsaãdadu mẽna. 7 Sicapõna macãrã apeqũã macãrãmenã
cãmerĩsãããdadu. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmenã

† 23:35 Génesis 4.8. ‡ 23:35 2 Crónicas 24.20-21.

câmerĩsĩããdacua. Juabóare wáaadacu. Peeditapure dita cãmeñare wáaadacu. ⁸ Tee niipetiremena basocáre bayiró ñañaró netóre nucããdacu.

⁹ Teero wáari, múãrẽ ñee, dutirápure tico, ñañaró tiidutiadacua. Múãrẽ sããadacua. Niipetira basocá múãrẽ ññatutiadacua yũre padeoré wapa.

¹⁰ Teero wáari, paũ yũre padeomírira padeodúadacua. Cúã menamacãã niimirare ticoadacua dutirápure. Câmerĩ ññatutiadacua. ¹¹ Paũ “yũũ profeta niia” jĩãadacua. Pãure jĩdito, padeorĩ tiadacua. ¹² Ñañaré pee niãdacua. Teero wáari, paũ câmerĩ maĩdúadacua. ¹³ Yũũre padeorucjãrã docare Cõãmacũ netõnégũdaqui. ¹⁴ Niipetiro atibúrecoru ãñuré queti “Cõãmacũ dutiré basocápure niãdare jeaadaro tiia” jĩrere niipetiropu wedenoãdacu, niipetire dita macãã masiãrõ jĩrã. Tee wáari siro, atibúreco petiãdacu sãa.

¹⁵ Ñañanetõnucãgũrẽ* Cõãmacũrẽ padeorídojãgũrẽ ññãadacu múã. Cũũ Cõãmacũwii popeapu jeagũdaqui. Profeta Daniel tee maquẽrẽ wederigu niĩwĩ. (Ateré buegũ tuomasĩãrõ.) ¹⁶ Teero wáari ññarã, Judea ditapu niĩrã ãtãyucũpu dutijõãrõ. ¹⁷ Wii sotoápu pesagãno diiwã, wii popeapu niĩrere ñéegũ sããwaripacu, dutijõãrõ. ¹⁸ Wesepũ padegũcã wiipũ sutiré ñéegũ puũawaripacu, dutijõãrõ. ¹⁹ Teero wáare burecori niipacósanumiãrẽ, põna ãpũrã cuorãre bóaneõre burecori niãdacu. ²⁰ “Dutiwãre burecori púuriro niĩrẽ burecori wãarijããrõ; yeerisãri bureco wãarijããrõ” jĩ, Cõãmacũrẽ sããñã. ²¹ Teero wáare burecori basocáre bayiró ñañaró netóre burecori niãdacu. Cõãmacũ atibúreco tiĩrĩ sirore, tée atitópure nocõrõ ñañaró netóre manirĩro niĩwũ. Too sirõpucãrẽ nocõrõ peti ñañaró netóre maniãdacu. ²² Tee ñañaró netóre burecorire Cõãmacũ dúoriatã, sicũno netõrídõjãgũdaqui. Cõãmacũpe cãũ beserirare tiigũ, teero wáare burecorire dúogũdaqui.

²³ Teero wáari, siquẽrã múãrẽ jĩditoadacua: “Jãã, ññãña. Cõãmacũ beserigu Cristo ãno niĩ”, jĩmiãdacua. “Toopũ niĩ”, jĩmiãdacua ãpẽrãpé. Cúã teero jĩrĩ, padeorijãña. ²⁴ Paũ jĩditora niãdacua. Siquẽrã “yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niia” jĩmiãdacua. “Profeta niia” jĩmiãdacua ãpẽrãpé. Pee tiĩẽnore tiãdacua, cããrẽ padeoãro jĩrã. Cõãmacũ beserirapurena padeodúri tiidugãmiãdacua. ²⁵ Tee niãdarena múãrẽ yũũ wedesũguetooa. ²⁶ Teero tiĩrã, ãpẽrã múãrẽ “jõõpu basocã manirõpu Cristo niãwĩ” jĩrĩ, wãarijãña. “Atiwĩ macã sawipũ niãwĩ” jĩrĩ, padeorijãña. ²⁷ Apetóre bupo wããyori, muĩpũ muãatirope tée cãũ sããwarope bóesesajõãã. Teero wãarobirora wáaadacu, yũũ niipetira sõwũ atiri. ²⁸ Wãicu bóari, yucaã máata masĩcua. Cúã tiirõbirora yũũ jĩãrigue wáari ññarã, yũũ atiadarere máata masiãdacu.

Jesús puũaatĩadare

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Tee ñañaró netóre burecori sirogã muĩpũ búreco macũ naĩtĩãjõãgũdaqui. Ñami macũcã bóeriqui. Nõcõã ññacodiadacua. Niipetira ãmuãsepu niĩrã cãmeñanoãdacua. ³⁰ Teero wáari, ãmuãsepu sica ãñoré bauãdacu. Teeré ññarã, yũũ niipetira sõwũ atiadarere masiãdacua. Teero tiĩrã, niipetire macãrĩ macãrã utiadacua. Yũũ niipetira sõwũ õmeburuãripũ tutuaremena asibatétiatiri ññãadacua. ³¹ Corneta busũri, ángleare ticocogũdacu. Cúã neõãdacua yũũ beserirare atibúreco niipetiropu niĩrãrẽ.

³² Múãrẽ oterigu higeragũmena queoré ticogũda. Tiigũ puĩrĩ wasorĩ, “cũma wáaadaro péerogã dusaa” jĩmasiã. ³³ Teerora niipetire yũũ jĩãrigue

* 24:15 Pecasãyemena: “la abominación desoladora”, es decir, el Anticristo.

wáari ñnarã, “niipetira sôwū putuaatiadaro péerogã dusacú” jī masīña. ³⁴ Y_{HH} aterēja diamacārã jīã: Atitó macārã cúã diaadari suguero, tee niipetire y_{HH} jīãrigue wáaadacu. ³⁵ Ūmuãse, atiditá peticódiaadacu. Y_{HH} wedesere doca petiricu. Niirucujãadacu.

³⁶ Y_{HH} putuaatiadari bureco, tii horare masīña maniã. Ángelea ūmuãse macārã masīriya. Y_{HH} niipetira sôwūcã masīria. Y_{HH} Pacu sīcūrã masīqui.

³⁷ Y_{HH} niipetira sôwū putuaatiadari suguerogã, Noé niirito wáariroboro wáaadacu. ³⁸ Atibúreco dúuadari suguero, basocá yaa, sīni, wāmosía, cúã pōna numiãrē numicū tiiyira. Téé Noé dooriwacaru sããwaripū, tiitucoyira. ³⁹ Cúã “merẽã wáaricu” jī wãcūpacari, oco pea, día duanetōrī, diapetijōãyira. Y_{HH} niipetira sôwū putuaaticārẽ, basocá teerora tiiãdacua. ⁴⁰ Teeburecorire ūmuã puarã wesepú niiãdacua. Sīcū néemuãnogũdaqui; ãpī putuãgũdaqui. ⁴¹ Puarã numiã trigo wãñiãrã niiãdacua. Sīcō néemuãnogōdaco; apegó putuãgōdaco.

⁴² Teero tiirã, ññacorucujãña. Múãcã y_{HH} múã Ōpū putuaatiadari burecore masīricu. ⁴³ Ateré masīña: Wii ōpū “ñamirẽ tii hora niirī, yaarépigu jeagũdaqui” jī masīgū, cãnihégurã coteboqui. Cãyya wiire pãōsãrī jīgū, cãmotãqui. ⁴⁴ Teero tiirã, múãcã ãñurō yueya. Múã wãcūhëritabe, y_{HH} niipetira sôwū putuaatigudacu.

Puarã dutibosaramena queoré (Lc 12.41-48)

⁴⁵ Múã sīcū ūmu ãñurō masīgū cū ōpūyere ãñurō dutibosagu tiiróbiro niiña. Cū ōpū aperopú wáagu, cūñrẽ jīiqui: “Yáa wii macārãrẽ burecoricōrō yaarẽ ticoya”, jīiqui. ⁴⁶ ãñurō dutibosagu cūñrẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cū ōpū coerí, useniqui. ⁴⁷ Y_{HH} aterēja diamacārã jīã: Cū ãñurō tiiré wapa cū ōpū niipetire cū cūorere dutibosagu sōnecogũdaqui. ⁴⁸ ãpīpé “y_{HH} ōpū máata coeríqui” jī wãcūgū, ññarō tiiqui. ⁴⁹ Padecoterare ññarō tiinucãqui. Cūmurãmena boseya, sīni tiiqui. ⁵⁰ Cū ōpū cū wãcūhëritabe, coegũdaqui. ⁵¹ Cū dutiriguere tiirírigue wapa bayirō ññarō tiigũdaqui. ãpērã ññacoropu dícu ãñurẽ tiiditórirare cū cūãrẽ cōãriroru cūñcãrẽ cōãgũdaqui. Toopú basocá pūnisíra bacadiyó, utiadacua.

25

Pnamóquëñerã numiãmena queoré

¹ Cōãmacū dutiré múãpüre niiãdare atequetí tiiróbiro niiã. Pnamóquëñerã numiã cúã sīãwócorepa née, cúã menamacō manu niigũdure bocara wáayira. ² Sicamoquëñerã numiã tūomasihërã niiyira. ãpērã sicamoquëñerã numiã ãñurō masīrã niiyira. ³ Tūomasihërã numiã cúãye sīãwócorepa néewapacara, use too síro písōãadarere néewariyira. ⁴ ãñurō masīrã numiãpe usepa néewayira sīãwócorepamena. ⁵ Wāmosiãgudu máata jeariyigu. Niipetira numiãrẽ wugoã jeari, cãnijōãyira. ⁶ Ñami deco acaribíri tūoyira: “¡Wāmosiãgudu atitoai! ¡Bocara atia!” jīiyigu. ⁷ Niipetira numiã wãcã, cúãye sīãwócorepare quënoyira. ⁸ Tūomasihërã numiãpe ãñurō masīrã numiãrẽ jīiyira: “Ūsãcãrẽ use ticoya; ūsã sīãwócorepa yatiro tia”, jīimiyira. ⁹ ãñurō masīrã numiãpe y_{HH}yira: “Ticoria. Ūsã ticori, ūsãcãrẽ jeari, múãcãrẽ jeari tiibócu. Múã basiro use dúari basoca putopu sãñrã wáaya múã sīãwócoadarere”, jīiyira. ¹⁰ Cúã sãñrã wáaari síro, wāmosiãgudu jeariyigu. ãñurō ññacoarira bosebureco tiirí wiiru cūãmena

sããwayira. Cúã sããwaari siro, sope biajõãyi. ¹¹ Too síropu ãpẽrã numiãpe jea, “úsã òpũ, úsarẽ sope pãõña” jĩĩmiyira. ¹² Cũũpe yũũyigu: “Yũũ aterėja diamacúrá jĩĩ: Múãrẽ masĩriga”, jĩĩyigu, jĩĩwĩ Jesús.

¹³ Jesús tee queorere wedeari siro, jĩĩwĩ:

—Yũũ atiadari bũrecore tii horare múã masĩria. Teero tiirã, ãñurõ ññacorucujãña, jĩĩwĩ.

Niyeruquirimena queoré (Lc 19.11-27)

¹⁴ Jesús úsarẽ wedenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩdare atequetĩ tiiróbiro niĩã. Sícũ basocũ yoaropu wãagudu tiiyigu. Cũũ wãaadari sũguero, cũũye dutibosarare sũocó, cũũye niyerure cúãmena cũũyigu. ¹⁵ Sícũrẽ sicamoquẽñepori, ãpĩrẽ pũapó, ãpĩrẽ sicapo niyeruquiripori ticoyigu. Cúã paderépũre ññaco, ticoyucoyigu. Too síro wãajõãyigu. ¹⁶ Dutibosagu sicamoquẽñepori ñeerigu tee niyerumena pade, máata apeyé sicamoquẽñepori wapatánemoyigu. ¹⁷ Pũapó ñeerigucã teerora apeyé pũapó wapatánemoyigu. ¹⁸ Sicapo ñeerigũpe cope coa, cúãrẽ dutigũye niyerure tiicoperu yaacũjãyigu.

¹⁹ Yoari síropu, cúãrẽ dutigũ coeyigu. Coe, cúãrẽ “yée niyerure ¿deero tiiri?” jĩĩ sãñáyigu. ²⁰ Sicamoquẽñepori ñeerigu cũũ puto jeanucãyigu. Apeyé sicamoquẽñepori cũũ pade wapatãre neeatigu, jĩĩyigu: “Yũũre dutigũ, sicamoquẽñepori mũũ yũũre cũũwã. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niĩã apeyé sicamoquẽñepori”, jĩĩyigu. ²¹ Cúãrẽ dutigũ cũũrẽ jĩĩyigu: “Ãñurõ tiiyú. Dutibosagu ãñurõ diamacú tiigũ niĩã mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurõ tiiyú. Mũũ ãñurõ tiirigue wapa pee dutigũ cũũgũda. Yũũmena ãsenirucujãña”, jĩĩyigu. ²² Too síro pũapó ñeerigu cũũ puto jeanucã jĩĩyigu: “Yũũre dutigũ, mũũ yũũre pũapó cũũwã. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niĩã apeyé pũapó”, jĩĩyigu. ²³ Cúãrẽ dutigũ cũũrẽ jĩĩyigu: “Ãñurõ tiiyú. Dutibosagu ãñurõ tiigũ niĩã mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurõ tiiyú. Mũũ ãñurõ tiirigue wapa pee dutigũ cũũgũda. Yũũmena ãsenirucujãña”, jĩĩyigu.

²⁴ Too síro sicapo ñeerigucã cũũ puto jeanucã, jĩĩyigu: “Yũũre dutigũ, mũũ tutuare padedutigu niirere masĩwã. Paderipacu, ãpẽrã paderémena wapatãa. ²⁵ Teero tiigũ, cui, mũũye niyerure dita ropearu yaacũjãwã. Ate niĩã mũũye”, jĩĩyigu. ²⁶ Cúãrẽ dutigũ cũũrẽ yũũyigu: “Mũũ dutibosagu ññagũ, dadegũ niĩã. ‘Paderipacu, ãpẽrã paderémena wapatã’ jĩĩ masĩmiyu. ²⁷ Teerẽ masĩgũjã, yée niyerure ññanori wiipũ néewa, cũũbojĩyu. Yũũ coegũ tee bũcããremena ñeenemoboajĩyu”, jĩĩyigu. ²⁸ Toorũ niirãrẽ jĩĩyigu: “Tiipore êmajãña. Pũamóquẽñepori cũogũpere ticoya. ²⁹ Pee cũogũnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Pee cũogũdaqui. Cũohégũnopere cũũ cũomirere êmajãnoãdacu. ³⁰ Æni dutibosagu queorõ tiihégũre naĩtĩãrõpũ cõãwionecoya. Toorũ pũnisíra bacadiyó, utiadacua”, jĩĩyigu.

Jesús niipetire dita macãrãrẽ beseadare

³¹ Yũũ niipetira sõwũ asibatéremena pũtũaatiri, òpũ duirípĩrõpũ dutidugũdacu. Ángelea niipetira yũũmena atiadacua. ³² Niipetire dita macãrã yũũ duiró pũtopu neãadacua. Teero tiigũ, cúãrẽ pũapõnã batonucõgũda. Sícũ ecarã coterĩ basocũ ovejare merẽã, cabrare merẽã batonucõgũ tiiróbiro

tiigúda. ³³ Basocá ãñurãrẽ diamacápe, ãpẽrãrẽ acuniñape nucõgúda. ³⁴ Too síro yuu diamacápe nucũrãrẽ jĩgúda: “Múã yuu Pacu ãñurõ tiinórira, atiya. Atibúreco nucãrípu múã niĩadarore quẽnosuguẽtoarigu niĩwĩ. Teerẽ ñeerã atiya sãa. ³⁵ Yuu juabóari, ecawú. Yuu oco sñidugári, tĩawũ. Yuu aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticowu. ³⁶ Yuu sutimanírĩ, sããwũ. Yuu diarecutiri, ññacãmesãwũ. Yuu peresuwiipu duiri, ññarã jeawu”, jĩgúda.

³⁷ Teero tiirã, basocá ãñurã jĩñadacua: “Ûsã Õpũ, ¿deero biiri muu juabóari, ecarĩ? ¿Deero biiri oco sñidugári, tĩarĩ? ³⁸ ¿Deero biiri aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticori? ¿Deero biiri sutimanírĩ, sããrĩ? ³⁹ ¿Deero biiri diarecutigure o peresuwiipu duigãre ññarã jeari?” jĩñadacua.

⁴⁰ Cũãrẽ yuugúda: “Yuu aterėja diamacárã jĩã: Múã yuure padeorãre uputĩ macãrã niñhẽrãrẽ teero tiirã, yuurena tiirã tiiwá”.

⁴¹ Too síro acuniñape nucũrãrẽ jĩgúda: “Múã Cõãmacu ññarõ tiinóãdara niã. Teero tiirã, ãnorẽ niirijãña. Pecame petihẽmeru wáaya. Tiimẽ wãtĩãrẽ dutigãre, cũyara ángelea ññarãrẽ quẽnoyũerime niã. ⁴² Yuu juabóari, ecarĩwu. Yuu oco sñidugári, tĩariwu. ⁴³ Yuu aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticoriwu. Yuu sutimanírĩ, sããriwu. Yuu diarecutiri, peresuwiipu duiricãrẽ, ññarã jeariwu”, jĩgúda.

⁴⁴ Cũãcã teorora jĩñadacua: “Ûsã Õpũ, muu juabóari, oco sñidugári, aperopú wáanetõrĩ, sutimanírĩ, diarecutiri, o peresuwiipu duiri, ¿deero biiri ãsã muurẽ tiãpuriri?” jĩñadacua.

⁴⁵ Yuu cũãrẽ yuugúda: “Yuu aterėja diamacárã jĩã: Múã yuure padeorãre uputĩ macãrã niñhẽrãrẽ tiãpuhera, yuurena tiãpuhera tiiwá”, jĩgúda.

⁴⁶ Cũã wãajõãñadacua ññarõ netõrucújããdaropu. Basocá ãñurãpe catirẽ petihẽropu wãaadacua, jĩwĩ Jesús.

26

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jesús tee niipetire wedeari siro, ãsãrẽ jĩwĩ:

² —Múã masiã: Pascua bosebureco wãaadaro puabureco dusaa. Tii bosebureco niirĩ, yuu niipetira sõwũ ãpẽrãpũre ticonogúdadu. Curusapu páabia, siãdutĩadacua, jĩwĩ.

³ Teeburecorire paiarẽ dutirã, teero biiri batoã dutirã neãyira paiarẽ dutigúya wiicapu. Cũũ wãmecutiwi Caifás. ⁴ Cũã Jesuré yayióremena ñeeãdarere cãmerĩ wedeseyira, siãdugára. ⁵ Cũã jĩyira:

—Bosebureco niirĩ, tiirijããda. Basocá cũũrẽ maĩrã, maĩmena cúara, noo booró acaribĩãmajãbocua, jĩyira.

Jesuré sitiaãñũre piopeorigue

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jesús Betaniapu Simón õpũ bóa netõriguya wiipu niwĩ. ⁷ Jesús yaaduir-itabe, siõo numiõ sitiaãñũriga cuogó cãũ puto jeawo. Tiigã sitiaãñũre wapa-pacãre posecutiwa. Cũyã dupu sotoapu teerẽ piopeowo. ⁸ Coo teero tiiri ññarã, ãsã cãũ buerã cúawu. Ûsã basiro cãmerĩ jĩwũ:

—¿Aterẽ buri peti teero tiicõãĩ? ⁹ Ate sitiaãñũrere dúa, pairó niyeru buanóboayu. Teeména bóaneõrãrẽ tiãpuro boomĩayu, jĩwũ.

¹⁰ Jesús ãsã teero jĩrĩ tao, jĩwĩ:

—¿Deero tiirá atigore potocōi? Potocōrijāña. Ateré yũre píopeogo, ãñurō tiigó tiyo. ¹¹ Bóaneōrã múã watoapu niirucujãadacua. Yũrejea múãmena niirucuricu. ¹² Coo ateré yũre píopeogo, yáa òpũrē coari tutipu cūũadari suguero, sitiaãñuremena píopeore tiiróbiro tiisugúego tiyo. ¹³ Yũu ateréja diamacárã jĩã: Niipetiro atiditapüre Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedewarucura, atigó yũre tiiriguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩwĩ.

Judas Jesuré cãurē ññatutirapure ticoadare

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacũ pairaré dutirá putopu wáarigu niwĩ.

¹⁵ —Yũu Jesuré múãrē ticori, ¿nocōrō niyeru yũre wapatíadari? jĩyigu.

Cũã treinta niyeruquiri ticoyira. ¹⁶ Cũã wapatári siro, “¿deero tii yũre Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũnucãyigu.

Jesús cãũ buerãmema yaaturigüe

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Basocá pã pũuri tiirémema wóoya maniré yaari bosebureco niinucãwũ. Ësã Jesús buerá cãũ puto wáa, sãññãwũ:

—¿Noopú marĩ Pascua bosebureco yaaadarore ãsã quẽnosugúeri boogári? jĩwũ.

¹⁸ Cãũ jĩwĩ:

—Jerusalénpu wáaya. Toopú sícũ niiqui. Cãurē ateré jĩña: “Ësãrē buegũ ateré jĩcoawĩ: ‘Yũu ñañarō netõãdaro péerogã dusaa. Mũyua wiipu yũu buerãmema Pascua boseyagũdacu’, jĩña, jĩwĩ.

¹⁹ Cãũ buerá cãũ dutiaribiro Pascua boseyaaadarere quẽnoyúerira niwã.

²⁰ Nãicũmuãri siro, Jesús, ãsã cãũ buerá docemena yaaadara jeanuãwũ.

²¹ Ësã yaadui, jĩwĩ:

—Yũu ateré diamacárã jĩã: Múã menamacũ sícũ yũre ññatutirapure ticogũdaqui, jĩwĩ.

²² Ësã bayiró wãcũpatiũ.

—Ësã Òpũ, ¿yũu mee niĩ? jĩ sãññãwũ ãsãcōrō.

²³ Jesús ãsãrē jĩwĩ:

—Yũumena atibaparú pãmema soayágura yũre ticogũdaqui. ²⁴ Yũu niipetira sōwãrē Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbira wáaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũre ticogũdurejea. Cãũ bauáiatã, nemorõ ãñubojyu, jĩwĩ.

²⁵ Judas cãurē ticogũdu jĩwĩ:

—Ësãrē buegũ, ¿yũu mee niĩ? jĩwĩ.

—Ëjũ, mũurã niã, jĩwĩ.

²⁶ Ësã yaari, Jesús pãrē née, Cõãmacũrē usenire ticowĩ. Túajea, puatásã, ãsãrē batowĩ.

—Yaaya. Ate yáa òpũũbiro niã, jĩwĩ.

²⁷ Vino bapare née, Cõãmacũrē usenire ticowĩ. Túajea, ãsãrē tãgũrã, jĩwĩ:

—Niipetira atibapã maquẽrē sñiñã. ²⁸ Ate yée díibiro niã. Yũu diari, yée díi òmayudiaadacu. Yée díimena paũ basocá ñañaré tiiré wapa acabógũdacu. Teemena Cõãmacũ mama netõnére quetire cũgũdaqui. ²⁹ Yũu ateréja jĩã: Vino sñinemóricu sáa; tée yũu Pacũ Òpũ niirõpu mama vino ññãña manirére múãmema sñinigũdacu, jĩwĩ.

Pedro Jesuré “masīriga” jīrigue
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Ūsā sicawāme Cōāmacūrē basarére basapeotoaari siro, Ūtāgá Olivopu wáajōāwū. ³¹ Toopú wáagu, Jesús ūsārē jīwī:

—Múā niipetira atiñamí yūne cōāwapetijōāadacu. Tee Cōāmacūye queti jóaripūpu niā: “Oveja coterí basocure sīācōāgūdacu. Teero tiiri, cūyara oveja cūā booró cutabatéjōāadacu”, * jī jóarigue niā. ³² Teero wáapacari, yūn diarigupu masāri siro, yūn múā suguero Galileapu jeatoagudacu, jīwī.

³³ Pedro jīwī:

—Niipetira mūre cōāwari, yūnja mūre cōāwaricu, jīmiwī.

³⁴ Jesús cūre jīwī:

—Yūn ateréja diamacūrā jīā: Mecūā macā ñami cārēquē wedeadari suguero, yūne tīārī “cūre masīriga” jīditogudacu mūn, jīwī.

³⁵ Pedro jīwī:

—Yūnja cūā yūne sīādugáatā, mūnmena diaguda; mūre “masīriga” jīricu, jīmiwī.

Niipetira ūsā cūā buerá teero dícu jīyucomiwū.

Jesús Getsemanípu cūā Pacure sārigue
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Too síro Jesús, ūsā cūā buerámēna Getsemanípu jeawu. Toopú jeagu, ūsārē jīwī:

—Múā āno duiyueya ména. Yūn jōōpu yūn Pacure sārígú wáagu tiia, jīwī.

³⁷ Pedrore, teero biiri Zebedeo pōna puarārē cūmēna néewawī. Cūā bayiró yeeripūnapu wācūpati, bóaneōncāyigu. ³⁸ Cūārē jīyigu:

—Yūne diariquiro, wācūpatire niinetōjōāga. Múā āno putuáya. Cānirā mee tiiwá, jīmiyigu.

³⁹ Cūā beru yoasāñurō wáa, yepapu munibiácūmuyigu. Cōāmacūrē sārīgú:

—Pacu, mūn boorí, yūn ñañarō netōādare wáarijāārō. Yūn teero jīpacari, yūn boorére tiirjāña; mūn boorépe wáari tiiyá, jīyigu.

⁴⁰ Too síro cūā buerá putopu cāmerputáatiyigu. Cūārē cāñārirapure buajeáyigu. Pedrore jīyigu:

—¿Deero tiigú yūmēna péerogā ñña tiiridojāi? ⁴¹ Cānirā mee tiiyá. Wātī múārē jīcōāsārījāārō jīrā, Cōāmacūrē sārīñá. Múā wācūrēmena āñurere tiidugāpacari, múāye ōpūñrīpe sīcārībírīa, jīyigu.

⁴² Opatutí wáa, cūā Pacure sāinemóyigu:

—Pacu, ñañarō netōrére mūn cāmotādugaheri, mūn booróbirora wáaaro, jīyigu.

⁴³ Sārīari siro, cūā buerá putopu cāmerputáatigu, cāñārirapure buajeáyigu sūcā. Cūārē wūgoá pūñijōāyiro. ⁴⁴ Teero tiigú, cūārē wācōrīpacu, cūā Pacure sārígú wáyigu sūcā. Cūā sārīarībirora sārīgú sūcā. ⁴⁵ Too síro cāmerputáatigu, cūā buerāre jīyigu:

—¿Múā cānirā tiī sūcā? ¿Cāni, yeerisājārā tiī? Yūne ticoadaro jearo tiia. Yūn niipetira sōwārē ticogūdaqui ñañaré tiirāpore. ⁴⁶ Wūmñucāña. Jāmu, yūne ticogūdu atitoai mée, jīyigu.

Jesuré ñeewarigue
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

* 26:31 Zacarías 13.7.

47 Jesús ñsāmena wedeseḡu tiiríra, ñsā menamacū niimiāriḡu Judas jeawi. Cūñmena pau basocá espadapírīmena, yucuména atiwa. Cúā paiaré dutirá, āpērā butoá dutirá ticocoarira niirira niiwā. 48 “Yuu wasopúro ūpūḡú cūūrā niigādaqui; cūūrē ñee, néewawa”, jīḡuḡuetoariḡu niiwī Jesuré ticogudā. 49 Máata Jesús putoḡu jeanucāḡu: —Yuuere bueḡú, jīwī.

Teero jīḡurā, cūñ wasopúrore ūpūwī. 50 Jesús cūūrē jīwī:

—Yuu menamacā, muu tiigú atiariguere tiisírotiya, jīwī.

Basocá ati, Jesuré ñeejōāwā.

51 Cūūrē ñeerī, sicū Jesuména niīariḡu cūñya espadare tūāwé, paiaré dutigáre padecoteguya cāmopérore páatacojāwī. 52 Jesús cūūrē jīwī:

—Tiiríjāña. Muuyarírē quēnocūña. Espadamena cāmerīquērāno espadamenarā diaadacua. 53 ¿Muu masírīi? Yuu yuu Pacure sāiātā, máata doce pōnarī ángeleare yuere tiīápudutigu ticocoboqui. 54 Yuu teero tiīātā, Cōāmacūye queti jóariḡu jīrōbirora wāaribocu; tee jīrōbirora wāaro booa, jīwī.

55 Toorá Jesús basocáre jīwī:

—¿Yaaréfigure tiiróbiro yuere espadapírīmena, yucuména ñeerā atiarī? Bārecoricōrō yuu Cōāmacūwiipū bueduiwū. Yuere ñeeriwū. 56 Mecūtīgā múā tiirē niipetire profetas yuere jóarirobirora wāaro tiia, jīwī.

Ñsā cūñ buerá cūñ sicūrēna cōāncō, dutipetíjōāwū.

*Jesuré Judíoare Dutirá Peti putoḡu néewariḡu
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)*

57 Jesuré ñeerira cūūrē paiaré dutigú Caifás putoḡu néewayira. Toopú Moisés jóariḡu buerá, teero biiri butoá dutirá neāyira. 58 Pedrope yoasāñurō Jesuré nuñuyiḡu, tée paiaré dutigúya wii popea macā yepa sāāwaroḡu. Toopú péero sāāwanemo, Cōāmacūwii coterí basoca puto jeanuāyiḡu, ¿deero wāamiādarito? jīḡu.

59 Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii jīditoreména cūūrē wedesārō boomíto?” jīyira, sīādugára. 60 Pau jīditoreména wedesārā jeapacari, ñañarē buaríyira. Yoari siro, puarā wedesārā jeayira.

61 —Āni jīwī: “Yuu Cōāmacūwiire cōādiocomasīā. Itiábureco siro túajeancōmasīā”, jīwī, jīyira.

62 Paiaré dutigú wāmuncā, Jesuré sāiñáyigu:

—¿Muu deero tiigú yuuriḡojāi? ¿Deero jī yuḡudari cúā wedesārere? jīyigu.

63 Jesupé yuuriyigu. Paiaré dutigú jīyigu sūcā:

—Cōāmacū catirucugū wāmeména muurē diamacú yuuri booa. Wedeya ñsārē: ¿Muu Cōāmacū macū cūñ beseriḡu Cristo niī? jīyigu.

64 Jesús cūūrē jīyigu:

—Muu jīrōbirora cūūrā niā. Yuu ateréja jīā: Cōāmacū tutuare cūonetōḡu puto cūñ diamacúpe duigadacu. Too siro yuu niipetira sōwū toopú duiri iñāadacu múā. Yuu ōmeburuáripū diiátiricārē iñāadacu múā, jīyigu.

65 Paiaré dutigú teero jīrī tuogú, cūñ basiro cūñyaro sutiroré wéeyigacojāyiḡu, āpērārē “bayiró cúai” jīdutigū. Cúārē jīyigu:

—Cūñ teero wedeseḡu, Cōāmacūrē ñañarō wedeseḡu tiī. Āpērā wedesārī boonemória marī. Múā cūñ Cōāmacūrē ñañarō wedeserere tuotóaa. 66 ¿Deero tuḡueñāi múā? jīyigu.

—Cūñ teero jīrē wapa sīājārō booa, jīyira.

67 Cũūrē ɛsecó eobatétu, ñañarō tii, doteyira. Āpērã cũūrē diarórapu páara, 68 jĩyira:

—Мнн “Cõāmacū beserigu Cristo niia” jĩgū, jĩbuaaya. ¿Noã mũnrē páaarĩ? jĩyira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Pedro tiwii popea macā yeparu duiyigu. Sĩcō paiaré dutigúre pade-cotego cūu puto wáa, jĩyigo:

—Мннcā Jesús Galilea macūmena wáanetõārigura niia, jĩyigo.

70 Pedro niipetira tɔcórɔpu: —Cũūrē masĩriga; ñeenórē wedese-go wedese-cu, jĩyigu.

71 Teero jĩtoa, sopepá witiwari, apegó cũūrē ññayigo. Toopá ññanucũrārē wedeyigo:

—Āni Jesús Nazaret macā macūmena wáarucuarigura niia, jĩyigo.

72 —Niiria. Niirōrã cũūrē masĩriga, jĩjãyigu.

73 Too sírogã toopá ññanucũrã Pedro puto wáa, cũūrē jĩyira:

—Niirōrã mũncã cūã menamacū niicu. Мнн too macārã tiiróbiro wedesea, jĩyira.

74 —Yũu diamacú jĩñhērĩ, Cõāmacū yũure ñañarō tiiáro. Niirōrã cũūrē masĩriga, jĩyigu.

Cūu teero jĩritabera, cãrēquē wedeyigu. 75 Pedro Jesús jĩñariguere wãcũbuaayigu: “Cãrēquē wedeadari suguero, yũure ññãrĩ ‘cũūrē masĩriga’ jĩgũdadu mũn”, jĩwĩ. Teeré wãcũbuaagu, witiwa, bayiró utiyigu.

27

Jesuré Pilatopure ticorigue

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Bóeri niipetira paiares dutirá, bũtoá dutirá neãyira. “¿Deero tii marĩ Jesuré sĩaãdari?” jĩ wedeseyira. 2 Quẽnótóa, Jesuré siatú, néewa, Judea dita dutigúpure ticoyira. Cūu Poncio Pilato wãmecutiwi.

Judas diarigue

3 Too síro Judas Jesuré ticoarigu “cũūrē sĩaãdadua” jĩrere tɔoyigu. Teeré tuogú, bayiró wãcũpatiyigu. Teero tiigú, niyeruquiri treintaquirire paiares dutiráre, bũtoá dutiráre wiyajãmiyigu. 4 Cũārē jĩyigu:

—Yũu ñañarō tiiátu. Basocú ãñugú, ñañaré manigúrē sĩaãduti-gu ticoatu, jĩyigu.

—Мнн teero tiiré ãsãye mee niia. Мнnye maquē niicu, jĩyira.

5 Cūã teero jĩrĩ tuogú, niyerure Cõāmacũwii-pu cõãcũyigu. Too síro wáa, cūu basi-ro wãmũãpu siatú, ññañumu, diajõãyigu.

6 Paiares dutirá niyeruquirire née, jĩyira:

—Ate niyeru basocúre sĩaře wapa niia. Teero tiirã, marĩ Cõāmacũwii niyeru cũũritibapu cũũmasĩricu. Marĩrē dutiré teero tiidutiria, jĩyira.

7 Cūã “¿deero tiiãdari ate niyerumena?” jĩ wedeseari siro, sotuparu wee-dara cūã dii cope niirĩ ditare sãĩduti-yira. “Toopá aperó macārã di-ari, cūãrē yaaãdaro niiaãdadu”, jĩyira. 8 Teero tiiró, atitóre tiidita “Dĩ Dita” wãmecutia. 9 Cūã teero tiirémēna profeta Jeremías jóarigie diamacú wáaro tiyiro. Ateré jóarigu niwĩ:

“Cūū treinta niyeruquiri wapacatí”, jīñadacua Israelya pōna macārā.

¹⁰ Cūā tee niyerumena sotuparu weadara cūā dii cope niiri ditare sãĩadacua. Cōāmacū yũre wededutirobirora tiiadacua,* jīi jóarigu niuwī.

Pilato Jesuré sãĩnãriague

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Too síro Jesús Judea dita dutigú díamacū nucūyigu. Tiidita dutigú: — ¿Mũũrã niĩi judíoa õpũ? jīi sãĩnãyigu.

—Mũũ jīrõbirora cūũrã niã, jīiyigu.

¹² Paiares dutirá, teero biiri bũtoá dutirá cūũrẽ wedesãrĩ, yũũriyigu. ¹³ Pilato cūũrẽ jīiyigu:

—¿Mũũ cūā wedesãrere tuorĩ? ¿Deero tiigú yũuridojãĩ? jīiyigu.

¹⁴ Jesús sicawãme wedesãrere yũuridojãyigu. Cūū yũũheri ñnãgũ, tiidita dutigú ñnãmanijõayigu.

Jesuré sãĩadutrigue

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Cãmãricõrõ Pascua bosebũrecori niiri, tiidita dutigú sīcũ peresuwiipu niigãrẽ basocã cūā wionécodugagure wionécocoruwi. ¹⁶ Teebũrecorire sīcũ peresuwiipu niiyigu. Cūū wãmecutiwi Barrabás. Niipetira cūū ñnãrẽ tirígure masĩjya. ¹⁷ Teero tiigú, Pilato basocã paũ cūũ pũtorũ neãrĩ ñnãgũ, cūũrẽ sãĩnãyigu:

—¿Niirẽ yũũ wionécori boogãri, Barrabãre o Jesús cūā “Cōāmacū beserigu Cristo” jīngũpere? jīiyigu.

¹⁸ Jesuré ñnãtutira ticoariguere Pilato masĩjãjyi.

¹⁹ Apeyẽ, cūū queti beserĩ basocũ duirõpũ duiri, cūū nũmo cūũrẽ queti ticooyigo. “Mũũ besegũdũre ñnãrõ tiirĩjãña. Ñũgũ niiqui. Ñami cūũye maquẽrẽ bayirõ quiorõ quẽẽãtũ”, jīicomiyigo.

²⁰ Paiares dutirá, teero biiri bũtoá dutirá basocãre sãĩdutiyira: “Barrabãpere wionécodutiya; Jesupere sãĩdutiyã”, jīidutiya.

²¹ Too síro Pilato basocãre sãĩnãnemoyigu:

—Cūā pũarãrẽ ¿niipere wionécori boogãri? jīiyigu.

—¡Barrabãre! jīiyira.

²² Pilato cūũrẽ jīiyigu:

—Too docare Jesús cūā “Cōāmacū beserigu Cristo” jīngũpere ¿deero tiiri boogãri? jīiyigu.

—¡Curusaru páabiatudutiya! jīiyira niipetira.

²³ —¿Ñeenõ ñnãrẽ tiarĩ cūũ? jīiyigu.

Basocãpe bayirõ bũsurõmena: —¡Curusaru páabiatudutiya! jīinemoyira.

²⁴ Basocã Pilato wedeserere tuõdũgãriyira. Teero biiri noo boorõ acaribĩãmajãyira. Pilato teerẽ ñnãgũ, oco néeatidutiya. Basocã ñnãcoropũ wãmocose, jīiyigu:

—Ñni basocãre sãĩrĩ, yũũ tiirẽ mee niã. Cūū diari, múãye wapa niãdacu, jīiyigu.

²⁵ Cūā niipetira yũũyira:

—Cūū diare wapa ãsã põnamena wapa cõoáda, jīiyira.

* 27:10 Zacarías 11.12-13.

26 Too síro Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutítóaari siro, curusapũ páabiatu sãadutíyigu.

27 Too síro Pilatoyara surara cúãye wiseri popea macã yepapũ Jesuré néewayira. Toopú ãpêrã niipetira surarare néõyira cãũ pũtopũ. 28 Cũũyaro sutiroré tuuwé, aperó õpũya sutiro tiiróbiro bayiró sõãrõrẽ sããyira. 29 Sicabeto potamena tiári beto cãũya dupupare péoyira. Sicagú tuurítuarigu õpũyagunoré cãũ diamacú wãmomena ñeedutiya. Teero tiitóa, cãũ pũtopũ ñicãcoberimena jeacũmu, cãũrẽ buijãyira.

—Uſeniã mũũmena, judíoa õpũ, jĩĩ buijãyira.

30 Cãũrẽ ʘsecó eobatétuyira. Tuurítuarigure cãũrẽ tããwécojã, dupupũ pee páayira. 31 Buitóa, cúã cãũrẽ sãããirorore tuuwécojã, cãũ sããasugearirorore sããyira. Curusapũ páabiatuura wãara néewawa.

Jesuré sããrígue

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Jesuré páabiatuura wãara néewari, sícũ basocú Cirene macã macũrẽ buajeáirira niĩwã. Cãũ Simón wãmecutiwi. Cãũrẽ Jesús apawari curusare apadutirira niĩwã.

33 Cúã jeawa Gólgota buropũ. Gólgota jĩĩrõ, “Dupucoro” jĩĩrõ tia. 34 Toopú vino sãguêremena wãoarigue tããmiwã. Cãũpe teeré sĩniãami, sĩnidújãwĩ.

35 Cãũrẽ curusapũ páabiatuari siro, surara cúãye suti niimiãriguere batoadara, jĩĩbũaapewa. Cúã teero tiirémene profeta jóarigue diamacú wãaro tiiyíro. Ateré jóarigu niĩwĩ:

Yéẽ sutire cúã basiro jĩĩbũaape batowa,†
jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

36 Too síro surara cãũrẽ cotera jeanuãwã. 37 Jesuyá dupu sotoapũ basocá cãũrẽ wedesããriguere jóatunoriro niĩwũ táboapĩpũre. “ÁNI JESÚS JUDÍOA ÕPÕ NIÍ”, jĩĩ jóanoriro niĩwũ.

38 Jesuména pũarã yaarépirare páabiatuwa; sícũ diamacũpe, ãpĩ acuniãpe nucõwã. 39 Basocá toopú netõwára, cãũrẽ ñãñarõ jĩĩrã, dupupá saguejõãrucuwa. 40 Cãũrẽ jĩĩwã:

—Jũũ. Mũũ “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩĩmiwũrã. “Itiábareco siro apewĩ tiipeticojãgũda”, jĩĩmiwũrã mũũ. Teero jĩĩrigu mũũ basirora netõnéña. Mũũ Cõãmacũ macũ niĩgũ, curusapũ tusagú diiátiya, jĩĩwã.

41 Paiaré dutirácã, Moisés jóarigue buerá, teero biiri butoá dutirámene teerora jĩĩ buijãwã:

42 —Cũũ ãpêrãcãrẽ netõnéwĩ; cãũ basirope netõnémasĩrii. “Israelya põna macãrã õpũ niĩã”, jĩĩwĩ. Too docare curusapũ tusagú cãũ basiro diiátaro. Cũũ basiro diiátari docare, padeoáda. 43 Cũũ “Cõãmacũrẽ padeoá” jĩĩwĩ. “Cõãmacũ macũ niĩã” jĩĩwĩ. Cõãmacũ cãũrẽ maĩgũ, cãũrẽ netõnéãrõ, jĩĩ buijãwã.

44 Yaarépira cãũmena curusapũ páabianucõãriracã teerora cãũrẽ ñãñarõ jĩĩ buijãwã.

Jesús diarigue

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Coeritó niĩrĩ, niipetiro tiiditapũ naĩtãjõãwũ. Téẽ ñãmica tres niĩrĩpũ naĩtãtuwa. 46 Tii hora niĩrĩrã, Jesús bayiró acaribíwi:

† 27:35 Salmo 22.18.

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? j̄iwĩ cūyemena. Teero j̄īgū, “Cōāmacū, Cōāmacū, ¿deero tiigú yuare cōāwai?” j̄īgū tiiwí.

⁴⁷ Āpērā s̄iquērā toopá niirā teeré tuorá, j̄iwā:

—Īni profeta Elíare suocogu tiiquí, j̄imiwā.

⁴⁸ Māata sicū cutawá, sicasitia née, vino piyare soanewí. Siniārō j̄īgū, sicagú cānugāpu siatú, cūūrē sūumūcōwí. ⁴⁹ Cūū teero tiirí, āpērā j̄iwā:

—Coteya ména. Elías cūūrē netōnégú atibocui, j̄imiwā.

⁵⁰ Jesús bayiró acaribínemo, diajōāwí. ⁵¹ Cūū diari, Cōāmacūwii popeapu Āñunetōjōāri Tatia cāmotáyosari casero ūmuārōpe yigadiati, puacaséropu jeacotuariro niiwū. Dita bayiró cāmeña, ūtāpá watijōāriro niiwū. ⁵² Ūtātutiri diarirare cūūre tutiri tusujōāriro niiwū. Teero wáari, diarira Cōāmacūrē padeorira masārira niiwā. ⁵³ Jesús cūū masāmuāāri siro, ūtātutiripu niimiārira witiwa, Jerusalēnpu s̄āātiwa. Cūūrē pau iñawā.

⁵⁴ Cien surara dutigú, cūū suraramena Jesuré coterá dita cāmeñarí iñarā, apeyenó wáari iñarā, bayiró cuira, j̄iyira:

—Diamacūrā āni Cōāmacū macū niimiāyi, j̄iyira.

⁵⁵ Pañ numiācā toopá niiwā. Cūā Jesuré tiápurira niiwā. Cūū Galileapu atiri, cūūrē nūnūātiwa. Yoaropu Jesuré iñanucūwā. ⁵⁶ Cūāmena niiwā: María Magdalena; María (coo Santiago, José paco niiwō); Zebedeo ñamo niiwā.

Jesuré ūtātutipu cūūrigue

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Nácūmurí, sicū pee apeye cūogú Arimatea macā macū jeayigu. Cūū wāmecutiwi José. Cūūcā Jesuré padeogúra niiwí. ⁵⁸ Cūū Pilato p̄topu s̄āāwa, Jesuyá ōpūūrē sāiyigu. Pilato surarare “ticoya” j̄iyigu. ⁵⁹ Too síro José Jesuyá ōpūūrē néedioo, sutiró añurí casero, j̄iirí manirí caseromena cōmayigu. ⁶⁰ Túajea, cūūya tuti mama tuti ūtāgāpu coari tutipu cūūyigu. Tiituti José coadutiri tuti niiwū. Tiitutire ūtāqui pairíquicamena tuunéwa, biajā, wāajōāyigu. ⁶¹ María Magdalena, apégó María tiituti díamacūpu iñaduiyira.

Jesuré cūūri tutire surara coterigue

⁶² Apebureco ūsā yeerisāri bureco niirí, pairaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Pilato p̄topu neāyira. ⁶³ Cūūrē j̄iyira:

—Ūsārē dutigú, ūsā jōō niārigu j̄iitōrepiigu catigūpu j̄iiriguere wācūā. “Yññ itiabureco diari siro, masāgūda”, j̄iirigu niiwí. ⁶⁴ Teero tiigú, surarare cūūrē cūūri tutipu ticocoya, añurō bia, cotearo j̄īgū. Itiaburecore añurō cotedutiya. Teero tiihéri, cūū buerá cūūya ōpūūrē yaajābocua. Yaaári siro, basocare “diaarigūpu niipacu, masājōāārigū niīāwí” j̄iibocua. Cūā teero j̄iātā, too suguero j̄iitōre nemorō ñañaādacu, j̄iyira.

⁶⁵ Pilato cūūrē j̄iyigu:

—Surarare néewaya. Tiitutipu merēā wáari j̄iirā, múā pōōtēōrō añurō bia, cotedutiya, j̄iyigu.

⁶⁶ Teero tiirā, ūtāqui biaríqui sotoa sicadaména wédiyoturira niiwā, cūā s̄āāwari, iñamasāda j̄iirā. Añurō biaári siro, surarare cotedutira cūūyira.

¹ ʕsã yeerisãri bureco sãbado netõãri siro, apebũreco bóeri María Magdalena, apegó Mariãmena tiitutire ñnarã wáayira. ² Wãcũña manirõ dita bayirõ cãmeñayiro. Ángele ãmuãsepu niiãrigu diiãtiyigu. Tiitutire wãa, cãã biãmiriquicare aperopú tuunécowayigu. Too síro tiiquica sotoapu jeanuãyigu. ³ Cãũ buro wããyoro tiirõbiro asiyáyigu. Cãũye suti bayirõ butiré capemóre niyiuro. ⁴ Surara cãũrẽ cui, ñapõpi, diara tiirõbiro ñaacũmuyira.

⁵ Ángele numiãrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Yũu masiã: Múã Jesuré cãã curusapu páabiatu siããrigure ãmaãrã tiia. ⁶ Ænorẽ manĩ. Cãũ jĩrirobirora masãtoaawĩ. Jãmu, cãũrẽ cũũãrĩrore ñnarã atiya. ⁷ Ñnãtoa, boyeromena cãũ buerã niãrĩrare queti wedera wáaya: “Diarigupu niipacu, masãjõããrigu niiãwĩ. Cãũ múã suguero Galileapu jeatoagudaqui. Toopú cãũrẽ ñnãadacu”, jĩi wedeya. Teeré yũu múãrẽ wedegu atiawũ, jĩiyigu.

⁸ Cãũ teero jĩrĩ tũorã, tiitutipu niãrĩra boyeromena wãajõãyira. Cuipacara, useniremena cutuwáyira, Jesús buerã niãrĩrare wedera wãara. ⁹ Wãcũña manirõ Jesús cããrẽ bauã, ãñudutiayigu. Cãã cãũ puto wãa, cãũye duporire ñnapeó, padeoyira. ¹⁰ Jesús cããrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Yũu buerãre Galileapu wãadutira wáaya. Toopú yũure ñnãadacua, jĩiyigu.

Surara cãã ñnariguere wederigüe

¹¹ Numiã wãaritabe, siquẽrã surara tiitutire cotemĩãrira macãpu jeayira. Paiaré dutirãre niipetire toopú wãaariguere wedeyira. ¹² Teero tiirã, paiaré dutirã, butoã dutirãmena neãyira. Cãã “¿deero tiirõ booi?” jĩi wedeseyira. Wedeseari siro, surarare pairõ niyeru tico, ¹³ jĩiyira:

—Ateré basocãre jĩiña: “Ñami ãsã cãninetõritabe, Jesús buerã jeaarira niãwã. Cãũya õpũrẽ yaajããrira niãwã”, jĩiña. ¹⁴ Pilato múã wedeariguere tũorĩ, ãsã “diamacũrã teero wãaariro niãwã” jĩiapuada. ʕsã teero jĩrĩ, múãrẽ ññaãrõ wãaricu, jĩiyira.

¹⁵ Surara niyeru ñee, cããrẽ wededutirirobirora wederira niwã. Judioa atitõpucãrẽ surara jĩiditoriguere wedeserucujãya.

Jesús cãũ buerãre dutirigüe (Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Too síro ãsã Jesús buerã once Galileapu wãawu. ʕtãgũpú Jesús ãsãrẽ wãadutirigupu wãawu. ¹⁷ Cãũrẽ ñña, padeowú. Æpẽrãpé “¿cãũrã niĩye?” jĩi wãcũwã. ¹⁸ Jesús ãsã putõpu ati, jĩiwĩ:

—Cõãmacũ yũure õpũ sõnecotoawĩ. Niipetiro ãmuãse, atiditaré dutimasã.

¹⁹ Teero tiirã, niipetiropu macãrãrẽ yée quetire wedera wáaya. Cããrẽ múã tiirõbiro yũu buerã niirĩ tiyã. Cããrẽ wãmeõtira, yũu Pacu, yũu, Espiritu Santo wãmemena wãmeõtiya. ²⁰ Niipetire yũu múãrẽ dutiriguere cããrẽ bueya, yũuaro jĩrã. Niipetire burecori múãmena niirucujãgũdacu. Téẽ atibãreco petirõpucãrẽ múãmena niirucujãgũdacu, jĩi wedewi Jesús.

MARCOS

Jesucristoye quetire jóarigue

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Jesucristo Cōamacā macāye queti niinucārigue.

2 Profeta Isaías* ateré jóarigu niiwī:

Yñre wedesuguegure mñu suguero ticocoguda.

Cññ mñu wáadarimarē quēnoyúegudaqui.

3 Sīcū yucu manirō, basocá manirōꝝ

bayirō bñsūrōmena wedegudaqui:

“Sīcū òꝝ atiadarimarē quēnarō tiiróbiro,

marī Òꝝ atiadari suguero,

múā ñañaré tiirére duujā, ññurō niyueya”, jñgūdaqui,†

jñ jóarigu niiwī.

4 Teero tiigú, Juan basocá manirōꝝ niyigu. Basocáre ocoména dícu wāmeōtinetōyigu. Cññ cúārē wedeyigu:

—Múā ñañaré tiirére wācūpati, waso, wāmeōtidutiya. Teero tiirí, Cōamacā múā ñañaré tiirére acabógudaqui, jñyigu.

5 Pañ Judea dita macārā, ãpērā Jerusalén macārā cññ wederére tuorá wáyira. Cññ ñañaré tiirére wedenetōāri siro, día Jordánꝝ cúārē wāmeōtiyigu.

6 Cññyaro sutiró camello póarimena tiiríro niyiro; cññ siatúrída wáicu caseroda niyiro. Cññ yeseroare, macāncū macārā mumiāocore yaaru-cuyigu. 7 Juan basocáre wedeyigu:

—Yñ siro ãꝝ yñ nemorō tutuagu atigudaqui. Cññ ññunetōgū ni-
iꝝ. Yñpeja cññrē sīcārībírídōjācu. 8 Yñ múārē ocoména wāmeōtia. Cññpeja nemorō ññurō tiigúdaqui múārē: Espírítu Santore ticodiocogudaqui, múāmena niirucujāārō jñgū, jñyigu Juan.

Juan Jesuré wāmeōtirigue

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

9 Teebñrecorira Jesús Nazareꝝ niyigu. Tiimacā Galilea ditapñ niñ. Too niñarigu wáa, jeayigu Juan ꝝtorꝝ. Juan cññrē día Jordánꝝ wāmeōtiyigu.

10 Jesús tiimaapú niñarigu maajeñncāgū, máata ññuñāse pãꝝñññayigu. Espírítu Santo sīcū bua tiiróbiro baugú cññꝝre diijeáyigu. 11 Teero wári, ññuñāseꝝ wedeseri tuoyíra:

—Mñu yñ macū yñ bayirō maĩgú niñ. Mññmena bayirō ññeniā, jñyigu.

Satanás Jesuré jñcōāsāmírigue

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

12 Máata Espírítu Santo basocá manirōꝝ Jesuré wáadutiyigu. 13 Toopúre cuarenta bñrecori wáicura cúara watoapñ niyigu. Wātñārē dutigú Satanás wāmecūtiꝝ cññrē jñcōāsāmíyigu, ¿niirōrā Cōamacārē netōñcārī? jñgū.

Ángelea† Jesuré tiñapuyira.

* 1:2 Isaías tiibareꝝꝝ Jesucristo atiditapú atiadarere jóayuerigu niiwī. † 1:3 Isaías 40.3. ‡ 1:13 Portugués; anjo.

Jesús Galileapɔ wɛdenɔcārigue
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanrē peresu sōnecoari siro, Jesús Galileapɔ wáayigu. Cōāmacū basocáre netōnére quetire wedeyigu. ¹⁵ “Cōāmacū dutiré múāpure niiādare jeadaropɔ tiia. Teero tiirá, múā ñañaré tiirére wácūpati, wasoyá. Teero biiri Cōāmacū basocáre netōnére quetire padeoyá”, jīyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jāmu” jīirigue
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Jesús Galileataro wesapɔ wáayigu. Toopú wáagu, Simónrē, cūū bai Andrére ñayigu. Wai wasarí basoca niijirā, bapigu cōāño, wai wasara tiiyira.

¹⁷ Jesús jīyigu cūārē:

—Jāmu yamena. Múā mecūtígārē wai wasarí basoca niia; too síropure múā basocáre yéé quetire añurō wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, paɔ padecóadacu, jīyigu.

¹⁸ Teeré tuorá, máata cūāye bapiyucure toorá cūūjā, Jesuména wáajōāyira.

¹⁹ Too péero wáa, Zebedeo pōna Santiago, cūū bai Juanrē ñayigu. Cūā dooríwɔpɔ bapiyucure jeesāñáyira. ²⁰ Jesús máata cūācārē “jāmu” jīyigu. Cūū teero jīirí tuorá, cūāyawa dooríwɔpɔ niirārē, cūā pacɔ Zebedeore, cūūrē padecoterare cūūjā, wáajōāyira Jesuména.

Jesús wātīrē cōārigue
(Lc 4.31-37)

²¹ Capernaum macāpɔ jeayira. Judíoa yeerisāri bureco niirí, Jesús cūā neārí wiipɔ sāāwa, tiíwiipá niirārē buenɔcāyigu. ²² Cūū buerére tuorá, tuomanijōāyira. Dutiré cuogú tiiróbiro bueyigu. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriyigu. ²³ Tiíwií cūā neārí wiipɔ sícū basocá niiyigu. Wātí cūūpure niiyigu. Cūū acaribíyigu:

²⁴ —Mɔ Jesús Nazaret macū, ūsārē potocōrijāña. Ūsārē ñañarō tiidíoga atigɔ tiia. Yɔ mɔñrē ñamasā. Cōāmacū ticodiocorigɔ, ñañaré manígú niia, jīyigu.

²⁵ —Dítamanijōāña; cūūpure niigú, witiwaya, jī tutiyigu Jesús.

²⁶ Wātí cūūpure niigú cūūrē ñaacūmu, ñapōpiri tiiyigu. Bayiró acaribí, witiwayigu. ²⁷ Niipetira ñamanijōāyira. Cūā basiro cāmerí sāñá tiiyira:

—¿Ñeenó niimíto ate mama bueré? Āni basocá wātíā cōāmasirere cuojāí. Wātíā cūū “witiwaya” jīirí, witiijōāya, jīyira cūāpeja.

²⁸ Máata Jesuyé queti Galileapure sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Máata Jesús cūā neārí wii niirigu witi, Simón, Andrécāya wiipɔ wáayigu. Santiago, Juan cūūmena wáayira. ³⁰ Toopú Simón mañecō wiorécūtigo pesayigo. Máata teeré wedeyira Jesuré. ³¹ Jesús coo putopɔ sāāwayigu. Coore wāmorɔ ñee, wéemūðɔpocoyigu. Cūū teero tiiríra, wioré tatijōāyiro. Coo cūārē yaaré ecayigo.

Jesús paɔ diarecutirare netōnérigue
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Muipū sāāwaari siro, niipetira diarecutirare Jesús putopɔ néewayira. Wātíā sāānoriracārē néewayira. ³³ Niipetira tiimacā macārā Jesús niirí wii

sopereputó neāyira. ³⁴ Niipetira noo niiré diaré caoráre netōnépetijāyigu. Pau wātīārē cōāwionecoyigu. Cūārē wedesedutiriyigu. Cūā Jesús Cōāmacū macū niirére masīyira.

Jesús Galileapᵃ wederigüe
(Lc 4.42-44)

³⁵ Apebúreco bóeadari sūguero, Jesús wācā, macā wesapᵃ, basocá manirōpᵃ Cōāmacūmena wedesegᵃ wáayigu. ³⁶ Simón, cūū menamacārāmena Jesuré āmaārā wáayira. ³⁷ Cūūrē bua: —Niipetira mᵃurē āmaārā tiiáwā, jīiyigᵃ.

³⁸ Cūūpe: —Jāmu putogā niiré macārīpᵃ, jīiyigᵃ—. Toorúacārē yéé quetire wedegᵃ wáaguda. Ateré tiigúra yᵃᵃ atiditarú atirigᵃ niia, jīiyigᵃ.

³⁹ Niipetiro Galileapᵃre judíoa neārē wiseripᵃ wedewarucugᵃ wáayigu. Wātīārē cōāwionecoyigu.

Jesús ōpᵃᵃ bóagure netōnérigüe
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sīcū basocá ōpᵃᵃ bóagu cūū putó wáa, űicācoberimena jeacūmuyigᵃ:

—Mᵃᵃ yᵃᵃ diarecutirere netōnédagagᵃ, netōnémasiā, jīiyigᵃ.

⁴¹ Jesús cūūrē bóaneōgū, cūūrē űaapeó, jīiyigᵃ:

—Netōnédagaga. Diaremanigū putuáya, jīiyigᵃ.

⁴² Máata cūūya ōpᵃᵃ bóare yatijōāyiro. Diaremanigū putuáyigᵃ. ⁴³ Jesús cūūrē máata ticocogᵃ, dutiyigᵃ:

⁴⁴ —Ateré āpērārē wedegᵃ mee tiiwá, jīimiyigᵃ—. Pairé ēñogú wáaya, “āñujōāāyi” jīidutigᵃ. Moisés dutirirobirora tiiwá, basocá niipetira mᵃᵃ diaré netōāriguere masiārō jīigū, jīiyigᵃ.

⁴⁵ Cūūpe wáa, cūūrē wáariguere wedenacā, niipetiropᵃ wedepetijāyigu. Teero tiigú, Jesús macārīpᵃre basocá űnacorpᵃre wáariyigᵃ. Teemacārī wēsapᵃ, basocá manirōpᵃ wáayigu. Cūū teero tiipacári, niipetiro macārāpᵃ wáa, cūūrē űnanetōyira.

2

Jesús wáamasīhēgūrē netōnérigüe
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pee burecori wáaripacari, Jesús Capernaupᵃ coereputáayigu. Tiimacā macārā “cūū niirí wīpᵃᵃ niirí” jīiré quetire tᵃoyira. ² Basocá pau toorú neāyira. Tiiwiiré dadajōāyira, sopereputócārē teerora. Sāāwamasīña maniyiro. Cūārē bueyigᵃ. ³ Cūū putopᵃ sīcū wáamasīhēgūrē néjeayira. Vapari āmᵃᵃ cūūrē űnoonéyira. ⁴ Cūā basocá pau niirí, Jesús putogāpᵃ jeamasīriyira. Teero tiirá, wii sotoapᵃ mᵃᵃwā, Jesús niirō sotoapᵃ sicacope néeweyira. Ticopēpᵃ wáamasīhēgūrē cūū cōārōmena diocóyira. ⁵ Jesús cūā padeorí űñagū, wáamasīhēgūrē jīiyigᵃ:

—Yáa wedegᵃ, mᵃᵃ űñañaré tiirére acabónotoaa, jīiyigᵃ.

⁶ Toorú duirá Moisés jóarigüe buerá wācūyira: ⁷ “¿Āni deero tiigú biiro wedesei? Teero jīigū, Cōāmacūrē űñañarō wedesegᵃ tii. Cōāmacū sīcūrā űñañaré tiirére acabomasī”, jīi wācūyira cūāpeja.

⁸ Máata Jesupé cūā wācūrē masijāyigu.

—¿Deero tiirá mᵃᵃ teero wācūi? ⁹ Āniré “mᵃᵃ űñañaré tiirére acabónotoaa” yᵃᵃ jīirí, tee cūūrē acabónoāriguere űñaricu mᵃᵃjā. Yᵃᵃ āni wáamasīhēgūrē “wᵃmᵃᵃncā, mᵃᵃ cōārōgē néeara wáaya” jīirípejeja, cūū wᵃmᵃᵃncārí űñāā mᵃᵃ.

10 Ynn niipetira sōwū niiã. Teero tiigú, atiditapúre basocá cūã ñañaré tiirére acabómasiã. Ynn dutirére múãrē ēñogúda, jĩiyigu cūũpeja.

Wáamasihēgūrē jĩiyigu:

11 —Ynn mñurē “wũmñucãña” jĩiã. Mnn cōãrōrē néeara, mñuya wiipñ pũtawaya, jĩiyigu.

12 Wáamasihēgū niimiãrigu wãmñucã, máata cūũ cōãrōrē néeara, niipetira ññacoro wáajōãyigu. Teero tiirá, niipetira ññamanijōãyira. Cōãmacūrē ññenire tico, “biiro tiirére marĩ ññahērã niiãwū” jĩiyira.

Jesús Leviré “jãmñ” jĩirigue
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Galileataro wesapu wáayigu sũcã. Niipetira basocá cūũ pũtopñ neããri siro, cūãrē bueyigu. 14 Too netōwágu, Alfeo macūrē ññabuayigu. Cūũ wãmecũtiyigu Levi. Cūũ romanuã òpūrē niyeru wapasébosari basocñ niiyigu. Jesús cūũ paderõpñ duiri ñña: —Jãmñ yñmñena, jĩiyigu.

Levi wãmñucã, cūũmñena wáajōãyigu.

15 Too síro Jesús Leviyá wiipñ yaaduiyigu cūũ buerãmñena. Pañ niyeru wapasébosari basoca, ãpērã ñañaré tiirá cūãmñena yaaduiyira. Pañ peti cūãno Jesuré nñayira. 16 Moisés jóarigue buerá fariseo basoca niirã Jesús cūãmñena yaari ññarã, cūũ bueráre sãññayira:

—¿Deero tiigú múãrē buegú ñañaré tiirãmñena, niyeru wapasébosari basocãmñena yaai? jĩiyira.

17 Jesupé teeré tuogú, cūãrē jĩiyigu:

—Diaremanirã ñcotigure booricua; diarecutira dícu ñcotigure boocúa. “Ññuré dícu tia” jĩirãrē ãmaãgū atiriwñ; ñañaré tiirápere ãmaãgū atiwñ, jĩiyigu.

“¿Mññ buerá deero tiirá betirí?” jĩirigue
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Sicabureco Juan buerére nññurã, ãpērã fariseo basoca betirá tiiyira. Cūã betirí, síquērã Jesús puto wáa, cūũrē sãññayira:

—Juan buerére nññurã, fariseo basoca buerére nññurãcã betiíya. ¿Deero tiirá mññ bueráre betirí? jĩiyira.

19 Jesupé cūãrē jĩiyigu:

—Wãmosiãgudu boocórirã cūũrē “yaaria; betirá tia” jĩirĩ, ññañiã. Wãmosiãgudu cūãmñena niirĩ, betimasĩña maniã. 20 Too síro cūũ néewanogúdaqui. Teeburecorire betiãdacua, jĩiyigu—.

21 ‘Sicũ sutirõ bñcurore mama caseromẽna seeréturiqui. Teeré tiiatã, coseri, mama caserope wéeduo, bñcũ caserore yigajõãrĩ tiicú. Teero tiirĩ, pairĩ cope yiganemocu. 22 Teerora sícũ mama vinorẽ* wáicũra caseroporĩ bñcũporimẽna posetúriqui. Teeré tiirĩ, wũga, teeporĩ esarĩ, podojõãcu. Vino pióbatejõã, teeporicã cõõjõãcu. Teero tiirá, mama vinorẽ mamapórĩpñ posetiro booa, jĩiyigu Jesús.

Yeerisãri bñreco niirĩ, trigo tãnerigue
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Sicabureco judioa yeerisãri bñreco niirĩ, Jesús cūũ buerãmñena trigo wesepñ netōwáyigu. Too netōwára, cūũ buerá trigore tññenucãyira, yaaadara.

24 Fariseo basoca cūũrē jĩiyira:

* 2:22 Portugués: vinho.

—Ĩñaña. Marirē yeerisāri b̄urecore padeditiripacari, ¿m̄u buerápeja deero tiirá padera tii? j̄īyira.

²⁵ Jesús cúārē j̄īyigu:

—Ōpā David sicab̄ureco yaaré manirī, j̄uabóayigu. Cūū menamacārā j̄uabóaramena cūū tiiriguere m̄uā buerá niipacara, ¿masirii? ²⁶ Cōāmacūwiip̄u s̄āwayigu. Toopú pā mesa sotoa pesariguere “Cōāmacūye niīā” j̄īriguere yaapetiĵāyigu cūū menamacārāmena. Paia dícare yaaré niimiyyiro. Davipé pai niiripacu, teeré s̄ai, yaapetiĵāyigu. Abiatar paiaré dutigū niirito, David teero tiiyigu, j̄īyigu.†

²⁷ Jesús j̄inmoyigu:

—Cōāmacū yeerisāri b̄urecore cūūrigu niiwī, basocáre tiip̄ugu. Basocápe yeerisāri b̄urecore tiip̄uaro j̄igū mee cūūrigu niiwī. ²⁸ Teero tiigú, ȳu niipetira sōwū yeerisāri b̄ureco niirī, basocá tiid̄arere dutimasā, j̄īyigu.

3

Jesús wāmo b̄ure c̄uogúre netōnérigue

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesús cūū tiirucúrobirora judíoa neārī wiip̄u s̄āwayigu sūcā. Toopú s̄icū wāmo b̄ure c̄uogú niiyigu. ² “¿Marī yeerisāri b̄urecore cūārē netōnégūdarī?” j̄ī wācūrā, ĩnan̄n̄seyira, wedesāādara. ³ Jesús wāmo b̄ure c̄uogúre j̄īyigu:

—W̄m̄n̄cāña basocá decopu.

⁴ Jesús too niirārē s̄āñáyigu:

—Marirē dutirē ¿deero tiidutī yeerisāri b̄ureco niirī? ¿Āñurē o ñañarēre tiidutī? ¿Basocáre netōnére o basocáre s̄iācōārere tiidutī? j̄īmiyigu.

Cūāpe ȳūriyira. ⁵ Teero tiigú, Jesupé cúārē cúaremena cāmenacā ĩñayigu. Cūū tuodugáheri ĩñagū, bayiró bóaneogū wáayigu. Wāmo b̄ure c̄uogúre: —M̄ūya wāmorē súucoya, j̄īyigu.

Cūūpeja súucoyigu. Teero tiirā, cūūya wāmo sicato niirirobirora p̄tuáiyiro.

⁶ Fariseo basocape witiwayira. Máata Herodere t̄on̄n̄seramena “¿deero tii marī ānirē s̄iāādariye?” j̄ī wedesawayira.

Galileataro wesap̄u pañ basocá neārigue

⁷ Jesús cūū buerāmena Galileataro wesap̄u wáayigu. Pañ Galilea dita macārā cūārē n̄n̄uyira. ⁸ Cūū pee āñurē tiirī t̄uorā, pañ basocá cūū p̄top̄u wáayira. Judea dita macārā, Jerusalén macārā, Idumea dita macārā, día Jordán muip̄u muātirope macārā, Tiro wesa macārī macārā, Sidón wesa macārī macārā Jesuré ĩnarā wáayira. ⁹ Cūā pañ niirī ĩñagū, Jesús cūū buerāre sicawú dooríw̄u c̄uoyúedutiyyigu, “tuudiyóbocua” j̄īgū. ¹⁰ Cūū pañ netōnéyigu. Teero tiirā, āpērā diarecutira cūārē padeñadugara, cūārē tuudiyóatiyyira. ¹¹ Wātīā c̄uorā Jesuré ĩnarā, cūū díamacū ñicācoberimena jeacūmu, bayiró busarómena: —M̄ū Cōāmacū macū niīā, j̄īyira.

¹² Jesús wātīārē tutuaromena dutiyyigu:

—Teeré wederijāña āpērā tuocóro, j̄īyigu.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jesús ūtāgūp̄u muāwayigu. Toopú cūū t̄sarāre neādutiyyigu. ¹⁴ Cūū neāripare doce āmuārē beseyigu cūūmena nii bueadarare.

† 2:26 1 Samuel 21.1-6.

—Yuu besearira niiã múã. Yéé maquêrê wedera wáaadacu, jĩyigu.

¹⁵ Cũũ tiimasĩrere ticoyigu cúãrê, wãtĩãrê cõãwionecoaro jĩĩgũ. ¹⁶ Cúã no-quêrã niyira:

Simón (cũũrêna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),

¹⁷ Santiago,

cũũ bai Juan (cúã Zebedeo põna niyira. Jesús cúãrê “Boanerges” wãme tuuyigu. “Boanerges” cúã wedeseremena jĩĩrõ “bũpo põna” jĩĩrõ tiyiro),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Tadeo,

Simón (romanuã dutirãre cõãdũgara menamacũ),

¹⁹ Judas Iscariote (too síropũ Jesuré ññatutirapũre wedesãcotegadũ) niyira.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrê cõãqui” jũ wedesãrigue
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Jesús wiipũ sããwayigu. Toopũre paũ basocã neãyira sũcã. Teero tiirã, Jesús, cũũ buerã yaamasĩriyira. ²¹ Teeré Jesuyã wederã tũoyira. Cũũrê “mecãjõãqui” jĩĩrã, néerã wáayira.

²² Moisés jóarigue buerã Jerusalenũ atiarirape biiro jĩĩyira:

—Ñni wãtĩãrê dutigũ Beelzebú tutuaremena wãtĩãrê cõãwionecoi, jĩĩmiyira.

²³ Jesús cúãrê neãduti, queorémene wedeyigu:

—Satanás cũũrê padecoterare cõãriqui. ²⁴ Sicadita macãrã sĩcãrõména niihêrã, cúã basiro cãmerĩquêrã, tiidita macãrã petijõãcua. ²⁵ Sicawii macãrã sĩcãrõména niihêrã, cúãcã petijõãcua. ²⁶ Satanás cũũrê padecoterare cõããtã, cũũ dutirê petijõãcu. Teeména yapacãtjõãqui.

²⁷ ‘Sĩcũ tutuagũya wiire sããwagu, cũũrê siatúcũripacu, ãmamasĩriqui; siatúcũtoagũru, cũũya wii maquêrê ãmamasĩqui.

²⁸ ‘Yuu ateréja diamacũrã jĩĩã: Cõãmacũ basocãre niipetire cúã ñãñarê tiirere, ñãñarõ wedeserere acabógũdaqui. ²⁹ Cũũ teero acabópacu, cúã Espiritu Santore ñãñarõ wedeseripereja, acabórido jagũdaqui. Cúã Espiritu Santore ñãñarõ wedeseri, wapa petirĩcu, jĩĩyigu.

³⁰ Teeré jĩĩyigu, cúã “wãtĩ cõoi” jĩĩrĩ tũogũ.

*Jesús paco, cũũ baira jearigue
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)*

³¹ Jesús paco, cũũ baira jeyira. Cúã sopenũ jeanucã, Jesuré atiduticoyira.

³² Cũũ pũto duirã cũũrê jĩĩyira:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira sopenũ mũũrê atidutiayira, jĩĩyira.

³³ —¿Noã niĩ yuu paco, yuu baira? jĩĩyigu.

³⁴ Cũũ pũto duirãre ñña, cúãrê jĩĩyigu:

—Ñniã yuu paco, yuu baira tiiróbiro niĩya. ³⁵ Cõãmacũ boorere tiirãno cúãrã yuu bai, yuu bayio, yuu paco tiiróbiro niĩya, jĩĩyigu.

4

Ote wēēbategumena queoré
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Opatutí Jesús Galileataro wesapu buenɔcāyigu. Pahu basocá cūu patopu neāyira. Cūā pahu niinetōrī īñagū, dooriwapu mñāsā, jeanuāyigu. Ditaturaripu putuáyira basocápeja. ² Cūu wācūrēmena pee queoré bueyigu cūārē.

³—Tuoáy ateré, jīyigu—. Sīcū basocá oteréperire wēēbategu wāayigu, wiiáro jīgū. ⁴ Cūu wēēbatewari, sīquēñeperi maapu ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijáyira. ⁵ Apeyepéri útāyepa dita péerogā ɔuoropu ñaacūmuyiro. Tiidita ucāhērōgā niijrō, máata manamiyiro. ⁶ Muipū asirí, ocobopó, nɔcōrī manijrō, sīnijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōmā, sīājāyiro. Dɔcamaniyiro. ⁸ Apeyepéri ote useniri ditapu ñaacūmuyiro. Tee wii, buɔcāmā, dɔcacatuyiro. Sicasati treintaperi, apesatí sesentaperi, apesatí cienperi dɔcacatuyiro, jīyigu—. ⁹ Tuodugáranu tuomasīadacua, jīyigu.

“¿Deero tiigú queorémēna buei?” jīrigue
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Basocá wāapetiari sīro, Jesús sīcūrā niirī īñarā, cūu patogā niīārira, cūu buerá docemena cūārē sāñáyira:

—¿Deero jīidugaro tii mñu queorémēna buearigue? jīyira.

¹¹ Jesús cūārē jīyigu:

—Tiatopu masīña maniriguere Cōamacū dutiré múāpūre niīadarere múārē masīrī tiia. Yñure padeohérare queorémēna wedea, ¹² yñu tiirere īñapacara, īñamasīrijāārō jīgū; yee maquērē tuopacára, tuomasīrijāārō jīgū. Cūā tuomasīrāno niirā, cūā ñañarē tiirere duubójiya; acabóre sāibójiya; Cōamacū cūārē acabóbojiyi, jīyigu.

Ote wēēbategumena queoré wedequēnorigue
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Cūārē wedequēnoyigu:

—¿Múā ate queoré tuomasīrii? Too docare ¿deero tii apeyé queoré tuomasīdari? ¹⁴ Opaperire ote wēēbategu tiiróbiro niiqui Cōamacūye quetire wedegú. ¹⁵ Āpērā basocá maapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Cūā tee quetire tuomícua. Máata Satanás ati, cūā tuomīariguere ēmapetijāqui. ¹⁶ Āpērā útāyepapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, máata añurō useniremena tuomícua, tuorápeja. ¹⁷ Nɔcōrī manijrā, yoari useniricua. Cūārē ñañarō tiirí, o āpērā tee quetire padeoré wapa cūārē ñañarō netōrī tiirí, máata padeodújācua. ¹⁸ Āpērā pota watoapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuomícua, tuorápeja. ¹⁹ Atibáreco maquēpere bayiró wācūcua. “Āñurō niīadacu pee apeyé ɔuorá”, jīi wācūmicua. Búrecoricōrō apeyenórē bayiró boonemócu. Tee niipetire cāmotájācu tee quetire. Dɔcamaniarē tiiróbiro niicua. ²⁰ Āpērā useniri ditapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, padeocúa. Cūā teero tiirā, dɔcacatireyucu tiiróbiro niicua. Āpērā treintaperi, āpērā sesentaperi, āpērā cienperi dɔcacatireyucu tiiróbiro niyucocua, jīi wedeyigu.

Sīāwócorigamena queoré
(Lc 8.16-18)

²¹ Apeyé queorémena wedenemoyigu:

—Basocá sīwócorigare moocūricua. Teero hiiri cúã cānirō docapu sīādupóricua. Teero tiiróno tiirá, ūmāārōpu péocua, āñurō bóearo jīrā. ²² Tee tiirōbirora tiatoru basocá masīña maniriguere masīnoādacu. Bauhéropu niirécá bauádacu. ²³ Tuođugárano tuomasīādacu, jīiyigu.

²⁴ Cúãrē jīinemoyigu:

—Múã tuorére āñurō wācūnūnuseya. Péerogā masīdugara, péerogā masīādacu. Pairó masīdugara, pairó masīādacu. Pairó masīdugari, Cōāmacū masīré ticonemogūdaqui. ²⁵ Āñurō tuonūnūseranorē Cōāmacū nemorō masīré ticogūdaqui. Tuođugáheranorē cúã masīmiriguere ēmajāgūdaqui, jīiyigu.

Oteré bucuātuāre queoré

²⁶ Apeyé queorémena wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpūre niīādare atequetí tiiróbiro niīā: Sīcū basocá oteréperi wēēbatequi. ²⁷ Cūã cānirī, cūã wācārī, búrecori, ñamirī teeperi tee booró mana, wiicú. “¿Deero wiigári?” jīimasīriqui. ²⁸ Tiīápuro manirō opapūnagā súuwitinacā, pūūrī witi, bucuātuajea, đucacuticu sáa. ²⁹ Teeperi bucuāpetiri, teesatiripe sīnijōācu. Teero wáari iña, “tānerito jeaa” jīi, tūneneōqui, jīiyigu.

Mostazapemena queoré (Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Cúãrē wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpūre niīadarere ate queorémena wedegūda. ³¹ Sicape mostazape tiiróbiro niīā. Niīpetire oteréperi đuaró péeripegā niīā. ³² Péeripegā niīpacaro, oteri siro, wiirópūja, niīpetire oteyucu nemorō ūmāārigu bucuācu. Pacadupári cuocú. Minipōná teedupūripū pesacua, muīpū bayiró asirí. Toopá pōnacutícua, jīiyigu.

Queorémena wederigue (Mt 13.34-35)

³³ Jesús cūūye quetire wedegu, pee queorémena wedeyigu. Cúã tuomasīrō jeatuario wedeyigu. ³⁴ Cúãrē wederécōrō queorémena wedeyigu. Cūã buerápere cúã đicu niirī, niīpetirere tee queorére āñurō wedeyigu.

Jesús wīnorē, ocoturíre nucūārī tiirigue

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesús tiīburecora náicūmatiri, cūã bueráre: —Jāmu atitaró iinīñaru, jīiyigu.

³⁶ Cúã cūã sāñāāriwupū mūāsā, Jesuré néetīāyira. Basocápe cúã niīāriropura putūájāyira. Āpērā apreyepāwūmena cúãrē bapacutitīāyira. ³⁷ Cúã tīāwari, wīno bayiró wēēcūtuatīyiro. Ocoturí tiīwupūre páabatesāyiro. Tee páabatesārī, tiīwú duadiaropu tiīmíyiro. ³⁸ Jesupé waatúropu cūāya dupure sutipó sotoápu duupéo, cānisāñájāyigu. Cūã buerá cūārē wācōārā, jīiyira:

—¡Īsārē buegú! ¿Mūu iñarii? Marī duadiarapu tiīara, jīiyira.

³⁹ Jesús wāmunacā, wīnorē nucūārī tiiyigu. Ocoturíre: —¡Đitamaníjōāña! jīiyigu.

Wīno netōjōāyiro. Nucūāpetijōāyiro. ⁴⁰ Cūã bueráre jīiyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō cuii? ¿Múārē padeoré manidójāi? jīiyigu.

41 Cúã bayiró cuirira nijĩrã, cãmerĩ wedeseyira:

—¿Noãnó niigariye añi? Cũũrẽ wĩno, ocoturĩpara yũũjã, netõnucãria, jĩĩyira.

5

Gerasa macã wãtĩã cũogũye queti

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Galileatarore Gerasa ditapu ñĩjeyaira. 2 Jesús doorĩwũ niĩarĩgu maanucãrĩ, sĩcũ diarirare cũũre coperĩpu niĩarĩgu Jesús putopu máata atiyigu. Wãtĩã cũogũ niiyigu. 3 Cũũ diarirare cũũre coperĩpu nijãiyigu. Deero tii siatũmasĩña maniyigu. Cõmedárimenacãrẽ siatũmasĩña maniyiro. 4 Pee peti cõmedárimena cũũye wãmorĩrẽ, cũũye duporire siatũri, wéetajãiyigu. Sĩcũno cũũrẽ sĩcãrĩbíryira. 5 Búrecori, ñamirĩ cũũ ãtãyucũpu diarirare yaarõpu acaribĩnetõgũ tiyigu. 6 Jesuré yoaropu ñĩagũrã, cutuãti, cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmuyigu. 7-8 Jesupé cũũrẽ jĩĩyigu:

—Wãtĩ, ãnipũre niigũ, witiwaya, jĩĩyigu.

Cũũpe bayiró acaribĩremena jĩĩyigu:

—Jesús, Cõãmacũ ãmuãsepu niigũ macã, yũũre potocõrijãña. Cõãmacũ ñĩacoropu bayiró sãĩã: Yũũre ñañarõ netõrĩ tiirĩjãña, jĩĩyigu.

9 —¿Deero wãmecutĩ mũũ? jĩĩyigu Jesús cũũrẽ.

—Ësã wãtĩã paũ niĩã. Teero tiigũ, yũũ “Legión” wãmecutia, jĩĩyigu.

10 Pee peti cũũrẽ sãĩyigu:

—Ësãrẽ aperopũ ticocorijãña, jĩĩyigu.

11 Ëtãgũpũ paũ yesea yaanucũyira. Wãtĩã bayiró sãĩyira:

12 —Ësãrẽ yesea puto wáadutiya. Ësã cúãpũre sããwa, niĩãda, jĩĩmiyira.

13 —Teerora tiyã, jĩĩyigu Jesús.

Cũũ teero jĩĩrã, basocũpũre niĩarira witiwa, yeseapũre sããwayira. Yeseape opatũdĩpu cutucutũbuawa, opataropu ñaacõũũyira. Cũã dos mil watoa niimĩarira duajõãyira.

14 Yesea coterĩ basoca cuicocũũyaira. Cũãya macã macãrãrẽ, cãpũrĩpu macãrãrẽ teeré wedeyira. Cũã wederĩ tũorã, “¿deero wãaayiri?” jĩĩ, ñĩarã wãyaira. 15 Jesús putopu jeara, paũ wãtĩã cũogũ niimiãrigure duri ñĩayira. Cũũ suti sãña, ãñurõ wedesejãiyigu sũcã. Tee niipetirere ñĩarã, cuiyira. 16 Basocũ wãtĩã cõãwionecori ñĩarãrira cũũrẽ wãaariguere wedeyira ãpẽrãrẽ. Yeseare wãaarigucãrẽ wedeyira. 17 Teeré tũorã, Jesuré bayiró: —¡Wãagua! Ësãya ditapũre putuãrijãña, jĩĩnucãyira.

18 Jesús doorĩwũpu muãsarĩ, wãtĩã cũogũ niimiãrigu cũũrẽ bayiró sãĩmĩyigu:

—Yũũcã mũũmena wãagũda, jĩĩmiyigu.

19 —Yũũmena atirijãña; mũũya wiipu putuawaya. Cõãmacũ mũũrẽ tiĩariguere, mũũrẽ bóaneõremena ñĩãariguere wedegu wãaya mũũ puto niirãrẽ, jĩĩyigu.

20 Cũũ wãa, Decápolis macãrĩpu niipetire Jesús cũũrẽ tiirĩguere weneducãyigu. Niipetira cũũ wederẽre tũorã, tũomanĩjõãyira.

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutiró padeñarigoye queti

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Jesús doorĩwũmena apeniñapũ tĩãjeari, paũ basocã cũũ putopu neãyira. Teero tiigũ, díã wesagãpu putuãnucãyigu. 22 Toopũre sĩcũ judĩoa neãrĩ wii

dutirá menamacā jeayigu. Cūū wāmecutiwigu Jairo. Jesurē īñagū, cūū puto ñicācoberimena jeacūmu, ²³ bayiró sāiyigu:

—Yūū macō diagorū tiiáwō. Jāmu yūūmena. Ńaapeōgu atiya, coore netōārō jīīgū. Mūū teero tiiri, catigodaco, jīiyigu.

²⁴ Jesús cūūmena wāayigu. Paū basocā cūūrē tuunānāseyira. ²⁵ Cūā watoarū sīcō numiō niyigo. Doce cūmarī beti niiré teero niirucujāyiro.

²⁶ Ūcotira paū cūā ūcotiri, teeména nemorō ñañarō netōyigo. Coo niyeru cūomiriguemena cūārē wapatíma jīīgō, petinójōāyigo. Coo diaré petiriyiro.

Bayiró peti wāayigo. ²⁷ Jesús basocāre netōnére quetire tuoyigo. Teeré tuogó, Jesús sucubiro basocā watoarū jea, cūūyaro sutiroré padeñáyigo. ²⁸ “Yūū cūūyaro padeñáremena dícu netójāgōdacu”, jīī wācūyigo. ²⁹ Coo padeñárīrā, coo diaré máata būūñacājōāyiro. Cooya ōpūū āñujōāriguere masījāyigo. ³⁰ Jesús “yūū tutuaremena netōrī tiiátu” jīī tuomasījāyigu. Máata cāmenucā, sāñáyigu:

—¿Noā yáaro sutiroré padeñái? jīiyigu.

³¹ Cūū buerá cūūrē jīiyira:

—¿Mūū īñarii? ¿Basocā paū tuunānāseri īñapacu, “¿noā yūūre padeñái?” jīī sāñái? jīiyira.

³² Jesupé “¿noā yūūre padeñái?” jīīgū, īñāamayigu. ³³ Coope coore netōāriguere masījīgō, cūū diamacū ñicācoberimena jeacūmuyigo. Cuigo, ñapōpiyigo. Niipetire coore wāaariguere wedeyigo.

³⁴ Jesús coore jīiyigu:

—Yāa wedego, mūū padeojīgō, netōnénoārigorū pūtuāa. Diaremanigō ūseniremena pūtuawagoa, jīiyigu.

³⁵ Cūū coomena wedeseḡu tiiri, Jairoya wii macārā jeayira.

—Mūū macō diajōāāwō mée. Bueḡure nocōrōrā potocōduya, jīiyira.

³⁶ Jesús cūā jīīāriguere tuopacá, judíoa neārī wii dutigáre jīiyigu:

—Wācūpatirijāña; diamacūrā padeoyá, jīiyigu.

³⁷ Jesús cūūmena paū bapacutiri booriyigu. Noquērārē “jāmu” jīiyigu: Pedroré, Santiagore, cūū bai Juanrē. ³⁸ Jesús judíoa neārī wii dutigáya wiiḡu jeayigu. Toopá jeagu, basocā uti, bóaneōremena acaribirare īñayigu. ³⁹ Tiiwiiḡu sāāwagu, too basocā niirārē jīiyigu:

—¿Deero tiirā nocōrō acaribí, uti? Wīmagō diarico; cānigō tiicō, jīiyigu.

⁴⁰ Cūāpe cūūrē buijāmiyira. Jesupé niipetirare witiwadutiwigu. Cūā witiwaari siro, wīmagō pacure, pacore, cūūmena niirāmena coo pesarī tatiarū sāāwayigu. ⁴¹ Toopá sāājeagu, diarigo wāmorē ñee: —Talita, cumi, jīiyigu cūūye arameomena. Biiro jīīgū, “wīmagō, wūmūñacāña” jīīgū tiiyigu.

⁴² Máata wīmagō doce cūmarī cuogó wūmūñacā, wāayigo. Coo masārī īñarā, bayiró īñamanijōāyira. ⁴³ Jesús bayiró wededutiriyigu teeré.

—Coore yaaré ecaýá, jīiyigu.

6

Jesús Nazaretpu coepūtárigue (Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Too niirārigu cūū masārī macārū coepūtáayigu. Cūū buerácā cūūmena wāayira. ² Judíoa yeerisārī bureco jeari, Jesús cūā neārī wiiḡu buenacāyigu. Paū basocā cūū buerére tuorā tuomanijōā, cāmerī jīiyira:

—Āni teeré ānopú bueriwi. Āpī cūū masīrére ticojīyi. Tee masīrémena tiiēñoyigu. ³ Āni María macū táboa padeɡú niīi; Santiago, José, Judas, Simón sōwū niīi; cūū baira numiācā āno marī watoapu niīiya, ¿teerora? jīi wedeseyira.

Teeré wācūrā, cūūrē padeodugáriyira. ⁴ Jesupé cūārē jīiyigu:

—Niipetira apeyé macārī macārā sīcū profetare padeocúa. Cūūya dita macārā, cūūya wedera, cūūya wii macārā doca cūūrē padeoricua, jīiyigu.

⁵ Toopúre cūū tutuaremena tiiēñomasīriyigu. Sīquērā diarecutira dícuere ñaapeóyigu, cūā diarecutire netōārō jīigū. ⁶ Basocá padeohéri ñagū, ñamanijōāyigu.

Jesús cūū bueráre wededuticorigue
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Too puṭo niiré macārīpu buenetōgū wáajōāyigu. ⁷ Cūā docere cūū puṭopu neāduti, puarácōrō dícu ticoconucāyigu. Wātīārē cōāmasīrere ticoyigu cūārē.

⁸ —Múā wáara, apeyenó néewarijāña, jīiyigu—. Múā tuurítuarigu dícuere néewaya. Wasopo, pугue, niyeru néewarijāña. ⁹ Sapatu, suti, múā sñānaré dícuere néewaya. Apeyé múā suti wasoádarere néewarijāña, jīiyigu—. ¹⁰ Múā wiipú jeara, tiimacāpu múā niīādarō jeatuarō puṭuácūmuña. ¹¹ Apemacāpúre múārē ñeedugáheri, múā wederére tuodugáheri, tiimacārē netōjōāña. Tooré netōwára, tiimacā maquē dita múāye duporipū túaariguere páabatecūña. Teero tiirá, múā “atimacā macārā wapa cuoóya” jīirā tiíadacu, jīiyigu Jesús.

¹² Cūā wáajōāyira, basocáre “múā ñāñaré tiirére wācūpati, wasoyá” jīinetōrā wáara. ¹³ Teero biiri puṭu wātīārē cōāwionecoyira. Puṭu diaré cuoráre usemena tuusīā, cūārē netōnéyira.

Juan Bautistare sīāriɡue
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Niipetiropu Jesús tiirére tuosesájōāyira. Herodes Galilea dita dutigácā tee quetire tuogú jīiyigu:

—Juan basocáre wāmeōtiri basocu masāgū masājīyi. Teero tiirō, cūūpúre tutuare niicu, jīiyigu.

¹⁵ —Elías niiqui, jīiyira āpērā.

—Tíato macārā profetas tiiróbiro niigú niiqui, jīiyira āpērāpé.

¹⁶ Cūā teero jīirī tuogú, Herodepe jīiyigu:

—Tiibureco yuu dupure páatadutirigu Juan niiqui. Cūārā mecūtīgārē masāqui, jīiyigu.

¹⁷ Herodes too sugueropu Herodías usenigō niīārō jīigū, Juanré peresuwiipu néewa, siatúcūdutiugu. Herodías cūū bai Felipe numo niimiugu. Teero niipacari, Herodepe coore ēma, numocutijāyigu. ¹⁸ Teeré ñagū, Juan Herodere: —Muu bai numorē numocutimasīria, jīiyigu.

¹⁹ Teero tiigó, Herodías Juanména bayiró cúadoajīgō, cūūrē sīādutídugamiyigo. Teero wācūpaco, sīādutímasīriyigo. ²⁰ Herodepe Juanré cuiyigu. Cūū basocá āñugú niirére, cūū Cōāmacūyere tiinanúserere masīyigu. Juan wederére tuogú, bayiró wācūpatiyigu. Teero wācūpatipacu, añurō useniremena tuoyigu, tuogúpeja. Teero tiigú, coo ñānarō tiidugárere tiidutirimiugu. ²¹ Herodes cūū bauári bureco jeari, bosebureco tiipéoyigu. Tiiburecore Herodías Juanré coo sīādugárere buajeáyigo. Herodes bosebureco tiigú, cūūmena paderáre, teero biiri surara dutiráre, Galilea dita macārā uputí macārārē néōco, cūūmena boseyayigu. ²² Cūā yaarópu Herodías macō sāāwa,

basaẽñoiygo. Coo basaẽñorere Herodes, ãpẽrã cũũmena yaaduirã bayiró tũsayira. Teero tiigú, Herodes coore jĩiygu:

—Noo mũũ boorénorẽ sãĩrĩ, ticoguda, jĩiygu.

²³ Coore jĩiygu sũcã:

—Niirõrã jĩã: Noo yũũ dutiré dita decomena mũũ dutidũgari, ticojãgãda, jĩiygu.

²⁴ Coo paco pũtopũ witiwa: —¿Ñeenorẽ sãĩgõdari yũũ? jĩiygo.

Coo pacopé: —Juan basocáre wãmeõtiri basocũya dupure, jĩiygo.

²⁵ Máata cutucutúsã, cũã õpũrẽ sãiyigo:

—Mecũtigãrã opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocũya dupure néesã, ticoya, jĩiygo.

²⁶ Coo teero jĩĩrĩ tũogú, Herodes bayiró wãcũpatiygu. Cũũ boocõrira tũocõropũ “niirõrã mũũrẽ ticoguda” jĩĩãrigũ niijigũ, “ticoria” jĩĩmasĩriygu.

²⁷ Máata sũcũ surarare Juanyã dupure páata, néeatidutiygu. ²⁸ Surara pèresuwiipũ wãa, cũũya dupure páata, opasida bapamena néesã, coore ticoygu. Coopé coo pacopũre ticoyigo.

²⁹ Juanrẽ teero tiiré quetire tũorã, cũũ buerere nũnũmĩãrira toopú wãa, cũũya õpũũrẽ née, ãtãtutipũ cũũrã wãayira.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús beserira buenetõãri siro, coe, Jesús pũtopũ neãyira. Niipetire cũã tiĩãriguere, basocáre bueariguere cũũrẽ wedeyira. ³¹ Cũã pũtopũ naĩrõ paũ jearã, ãpẽrã wãara niirĩ, péerogã yeerisã, yaa tiĩmasĩriyira. Teero tiigú, Jesús cũãrẽ jĩiygu:

—Jãmũ, wãaco marĩ dícu basocã manirõpũ. Toopú yeerisãco péero, jĩĩmiygu.

³² Cũã sesaro doorĩwũpũ mũũsã, basocã manirõpũ wãajõãmiyira. ³³ Paũ cũã wãari iĩayira. Jesuré iĩãrira cũũ wãaropũ niipetire macãrĩ macãrã cutũnũnũsewayira. Cũã sũguero cũã tiĩãjeaarore yuetoayira. ³⁴ Jesús doorĩwũpũ sãñããrigũ duinũcã, basocã paũre iĩayigu. Oveja* coterĩ basocũ manirã tiirõbiri niirĩ iĩãgũ, bóaneõ iĩayigu. Teero tiigú, cũãrẽ pee buenũcãiygu sũcã. ³⁵ Ñamicapũ niirĩ, cũũ buerã cũũ pũto jea, jĩiyira:

—Ñamicapũ niĩã. ãnopú macã manirõpũ niĩã. ³⁶ Basocáre “nocõrõrã niĩã” jĩĩã. Pũtogã niiré macãrĩpũ, cãpũ niiré wiseripũ cũã yaaré sãĩ, yaara wãaaro, jĩĩmiyira.

³⁷ —Mũã cũãrẽ yaaré ecaýã, jĩiygu.

Cũãpe “¿deero tiigú teero jĩĩgari?” jĩĩmasĩrijĩrã, sãĩñãyira:

—Ësã cũãrẽ ecarĩ, ocho† muĩpũrã pade wapatãremena yaaré sãĩnóbocu, jĩiyira.

³⁸ —¿Noquẽpa pã cõoi mũã? Iĩãrã wãaya, jĩiygu.

Cũã iĩãtoa, cũũrẽ: —Sicamoquẽñepa pã, wai pũarã niĩyã, jĩiyira.

³⁹ —Basocã táa sotoapũ opaburi duiaro, jĩiygu.

⁴⁰ Basocã sũquẽburire cien, apeyebũrere cincuenta jeanuãyira. ⁴¹ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai pũarãrẽ née, ãmũãsepũ iĩãmũõco, Cõãmacũrẽ usenire ticoygu. Túajea, pãrẽ pũatãsã, cũũ buerãre basocãpũre batodutigu ticoygu. Waicãrẽ teerora tiiygu. ⁴² Niipetira yaa, yapijõãyira. ⁴³ Yaatoari

* 6:34 Português: ovelha. † 6:37 Português: oito.

siro, pã, wai cúa yaadhaariguere doce piseri seesã dadodupóyira. ⁴⁴ Teeré yaarira umã dícare bapaqueori, cinco mil niyira.

Jesús oco sotoápu wárigue
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Jesús máata cūu bueráre cūu jeaariwupu jeasaduti, Betsaidapu tīwasugedutiyiḡu. Cúa wáari, cūupe basocáre “wáagu tiia” jīḡã tiiyiḡu. ⁴⁶ Cúãrē teeré jīãri siro, átãḡápú Cōãmácūmena wedeseḡu muãwayiḡu. ⁴⁷ Náicūmuãri siro, dooríwũ tiitaro decopũ niyiyo; Jesupé burusotoápu sícũrã niyiḡu. ⁴⁸ Wĩno páapucãmotari, cúa waawámasĩhẽrĩ ññayiḡu. Bóemuãatiri, Jesús cúã putopũ wáagu, oco sotoápu wáayiḡu. Cúãrē netõjõãḡũdũ tiiróbiro tiiyiḡu. ⁴⁹ Cúãrē oco sotoápu wáari ññarã, ucúápetijõãyira. “¡Abu! ¡Basocú diarigũ wãtĩ niiqui!” jī wácūmiyira. Bayiró acaribíyira. ⁵⁰ Niipetira cúãrē ñña, ucúápetijõãyira. Máata Jesús cúãrē jīyiḡu:

—Wácūtutuaya. Yũũ niĩã. Cuirijãña, jīyiḡu.

⁵¹ Cúãyawupu muãsãyiḡu. Cūũ muãsãrĩ, wĩno netõjõãyiro. Teero wáari ññarã, bayiró ucúá, ññamanijõãyira. ⁵² Pãmena cūũ tiieñõãriguere cúã “¿deero jīrõ tiḡári tee?” jīmasĩriyira. Wácūmasĩriyira. Teero tiirã, bayiró peti ññamanijõãyira.

Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõnérigue
(Mt 14.34-36)

⁵³ Cúa tiitaropũre tĩa, Genesaretpũ jeayira. Cúãyawũ dooríwũre siatúpasso, maajõãyira. ⁵⁴ Toopú cúã maajeãnucãrĩ, too macãrã máata Jesuré ññamasĩyira. ⁵⁵ Teero tiirã, cúã niipetiropu cutuwã, diarecutirare cúã cõãremena néewayira. ⁵⁶ Noo cūũ wáaropũre, metãmacãrĩḡãpũre, pacamacãrĩpũre, cãpũpũre, cūũ netõwáadaropũre diarãre néewa, cūũ, yueyira. Jesuré sãiyira:

—Mũyaro sutiró yapa dícare padeñãma, jīyira.

Niipetira padeñãrira netõjõãyira.

7

Basocáre ññarã wáari tiiré
(Mt 15.1-20)

¹ Sicabũreco fariseo basoca, teero biiri síquẽrã Moisés jóarigue buerã Jerusalénpu niãrira jea, Jesús putopũ neãyira. ² Toopú neãrã, síquẽrã Jesús buerã yaari ññayira. “Jũĩrĩpire wãmorĩmena yaara tiíya” jī wácūmiyira. ³ (Fariseo basoca, teero biiri niipetira judíoa wãmocosea, cúã ñecūsũmuã tiimúãatiriguere tiinũnũseyã. Teeré tiihẽra, yaariya. ⁴ Macã decopũ jeaariracã teerora tiíya. Cúa sīniré baparire, písãreparũre, cõmepãrũre, cúã yeerisãduirere coseéya.) ⁵ Teero tiirã, fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cúãrē sãññayira:

—¿Deero tiirã mũũ buerã marĩ ñecūsũmuã tiimúãatiriguere tiinũnũserii? Jũĩrĩpire wãmorĩmena yaara tiíya, jīyira.

⁶ Jesús cúãrē yũuyiḡu:

—Múã basocã ññahẽõpũ ññarãrē tiirã niĩã. Teero tiirã, tiiditõrepira niĩã. Isaiã múã mecũtĩḡã tiirẽre diamacũrã jóasũḡueriḡu niĩwĩ. Cūũ jóariguere ãñũrõ tũoádacu múã:

Ñniã basocã useromena dícu yũũre padeoõya.

Cúa tũḡueñarepe noopú niirõ niicu.

7 Bári peti neãya.

Yéé maquẽrẽ “bueada” jĩpacara, basocá jĩrére buejãya, jĩiti Cõãmacũ,*
jĩ jóarigu niwĩ. 8 Múã Cõãmacũ dutirépere duujãã. Múã ñecũsũmuã
tiimúãatiriguere tiinunãsera tiia, jĩiyigu.

9 Jesús cũãrẽ jĩnemoyigu:

—Bayirõ añurẽ wãcũrémena Cõãmacũ dutirére jĩcãmotamasĩã, múãyepere
añurõ tiimúãñucãadara. 10 Cõãmacũ Moisémena ate dutiyigu: “Mũũ pacu,
mũũ pacore padeoyá. Cũãrẽ ñañarõ wedesegunorẽ siãcõãjããrõ”, jĩrigu ni-
iwĩ. 11 Múãpe merẽã dutijãã. Basocáre cãã pacure, cãã pacore “yũũ múãrẽ
tiápumasrĩga; yéé niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõãmacũrẽ ticopetijãwũ”
jĩdunia múã. 12 Múã teero dutira, cãã pacusũmuãrẽ tiápurerẽ cãmotára tiia.

13 Múã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiidutíra, Cõãmacũ dutirére wapamaníre
tiiróbiro tiirã tiia. Apeyé pee ate tiiróbiro tiinunãsera tiia múã, jĩiyigu.

14 Cũãrẽ teero jĩĩari siro, basocáre neãdutyigu sũcã. Cũãcãrẽ jĩiyigu:

—Múã niipetira yéé maquẽrẽ tuomasĩãda jĩrã, tuorã atiya, jĩiyigu—.

15 Basocáre useropũ sããware cũãrẽ ñañarã wári tiiría. Cũã popeapũ witi-
atirepe cũãrẽ ñañarã wári tiia. 16 Tuodugárano tuomasĩãdacua, jĩiyigu.

17 Jesús pau watoapũ niĩarigu wiipú sããwayigu. Toopú cũũ buerã cũũ que-
orémene wedeariguere sãĩñáyira. 18 Jesús cũãrẽ yũuyigu:

—¿Múãcã aterẽ tuomasĩrĩi? Niipetire basocáre useropũ sããware cũãrẽ
ñañarã wári tiiría. 19 Tee wãcũrépũ sããwaricu; páagarũ sããwacu. Too siro
netócówitiwacu, jĩiyigu.

Teero jĩĩgũ, “niipetire yaaré añurẽ niĩã” jĩĩgũ tiiyigu.

20 Jesús wedenemoyigu:

—Basocá wãcũrépũ witiatirepe cũãrẽ ñañarã wári tiia. 21 Basocá
wãcũrépũre ate witiaticu:

ñañarõ wãcũré,
ãpẽrãména ñañarõ ñeeapere,
yaaré,

basocáre siãcõãre,

22 ãpĩ numorẽ ñeeapere,

apegó manurẽ ñeeapere,

apeyerẽ boonemósãre,

ñañaré tiiré,

ãpẽrãrẽ tiiditóre,

ñañaré tiidúhere,

ĩĩatutire,

ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesere,

“ãpẽrã nemorõ añugú niĩã” jĩĩ tugueñare,

noo boorõ tiãmãre witiaticu.

23 Tee niipetire ñañarẽ popeapũ witiatia. Teerã basocáre ñañarã wári tiia, jĩĩ
wedeyigu.

Judíoayo niĩhẽgõ Jesuré padeorígue

(Mt 15.21-28)

24 Too niĩarigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapũ wáayigu. Toopuré ãpẽrã
masĩrijããrõ jĩĩgũ, sicawiiipú sããwamiyigu. Teero tiipacú, masijãnoyigu. 25 Máata

* 7:7 Isaías 29.13.

wātī sããnorigo paco “Jesús toopú niãyigu” jĩrere tuoyigo. Coo cãũ putoꝛu wáa, ñicãcoberimena jeacũmuyigo. ²⁶ Coo judíoayo mee niyigo. Sirofenicia ditapu bauárigo niyigo.† Jesuré sãiyigo:

—Wātĩrē cõãwionecoꝛa yũũ macõrē, jĩyigo.

²⁷ Jesús coore queorẽmena wedeyigu:

—Wĩmarãpere ecasugúero booa cãã yaadugarecõrõ. Cãã yaarere ãma, cããyara díayiare cõãcũrĩ, ãñuria, jĩyigu.

²⁸ Coocã queorẽmena yũũyigo:

—Õpũ, tee diamacãrã niã. Díayiãpũra mesa doca duirã wĩmarã yaadiocore manarĩrē yaacua, jĩyigo.

²⁹ Cãũ jĩyigu:

—Mũũ ãñũrõ yũũa. Teero tiigó, mũũya wiipũ putũawayã. Wātĩ mũũ macõpũre niãrigu wititoaqui sãa, jĩyigu.

³⁰ Coo wiipũ putũajõãyigo. Toopũ putũajeago, macõrē coo cõãrõpũ pesari ññayigo. Wātĩ coopũre niimiãrigu witijõãtoayigu.

Jesús s̄icã tuohégũ, wedesehegũre netõnérigue

³¹ Jesús Tiro wesapũ niãrigu witi, wãajõãyigu. Wáa, Sidón netõwá, Decápolis niiré macãrĩ netõwá, Galileataropũ jeayigu. ³² Toopũ s̄icã tuohégũre, ãñũrõ wedesehegũre Jesús pũto néjeayira. Jesuré sãiyira:

—Cãũrē ñaapeóya, netõãrõ jĩgũ, jĩyira. ³³ Jesús cãũrē aperopũ, basocã ññahẽrõpũ néewayigu. Toopũ Jesús cãũye wãmosũãrĩmena tuohégũye cãmopérire súusõnecoꝛyigu. Ûsecó eoré, cãũya ñemerõrē padeñãyigu. ³⁴ Ñmũãserũ ññamũõco, yeerisã, cãũrē jĩyigu:

—Efata, jĩyigu. “Tusuya” jĩgũ tiyigu.

³⁵ Cãũ jĩrĩrã, pũacãmopéropũ tuõ, cãũya ñemerõmena máata ãñũrõ wedese-mas̄iyigu. ³⁶ Jesús basocãre jĩyigu:

—Ãpẽrãrē wederijãña, jĩmiyigu.

Cããrē “wederijãña” jĩpacari, nemorõ wedebatejãyira.

³⁷ Bayiró ññamanijõãrã, jĩyira:

—Niipetirere ãñũrõ tiĩ. Basocã tuohéacãrē tuorĩ tiĩ. Wedeseheracãrē wedeseri tiĩ, jĩyira.

8

Jesús cuatro mil basocãre yaaré ecarígue

(Mt 15.32-39)

¹ Teebũrecorire pau basocã neãrĩ, cãã yaaré petirĩ ññagũ, Jesús cãũ buerãre sũocó, jĩyigu:

²—Yũũ ãñiãrē bóaneõ ññajõãga. Cãã yũũmena niirõ itiãbũreco netõã. Teero tiirã, cãã yaaré petinjõãyã. ³ Cããye wiseripũ yũũ putũawadutiri, jũabõara, maapũ tuomasĩre petijõãbocua. Ãpẽrã yoaropũ atiarira niĩya, jĩyigu.

⁴—Marĩ ãno basocã manirõpũre ¿deero tii ãñiã paure yaaré bũa, ecabógari? jĩyira cãũ buerãpeja.

⁵—¿Noquẽpa pã cõoi? jĩyigu.

—Sietepa cõoa, jĩyira.

† 7:26 Sirofenicia macãrã judíoamena cãmerĩ ññadugariyira.

⁶ Jesús basocáre yepapɔ duidutiyaɣu. Pã sietepare née, Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cũu bueráre batodutigu ticoyigu. Cũã basocápure batoyira. ⁷ Wai metãrãgã puarãgã cuoyira. Jesús cúãcãrẽ Cõamacũrẽ usenire ticotoa, teerora batodutiyaɣu. ⁸ Niipetira yaa, yapijõãyira. Yaatoaari siro, siete piseri cúã yaadhaariguere seesã dadodupóyira. ⁹ Teeré yaarira cuatro mil watoa niyira. Too síro cúãrẽ cúãye wiseripɔ puɔɔwawadutiyaɣu. ¹⁰ Máata Jesús cúã buerámena dooríwɔpɔ muãsã, Dalmanuta macã wesapɔ wáajõãyigu.

Jesuré tiĩñodutimirique

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cũã jeari siro, fariseo basoca Jesuména câmerĩtutira jeayira. “¿Niĩrõrã cũu Cõamacũ ticodiocorigu niĩ?” jĩrã, cũũrẽ Cõamacũ sícũrã tiimasĩrere tiĩñodutimiyira. “Cũũ teeré tiimasĩriqui”, jĩ wãcũmiyira. ¹² Jesupé bayirõ bóaneõremena jĩiyigu:

—¿Deero tiirã atitõ macãrã tiĩñodutigari? Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Múãrẽjã tiĩñoridojãgũdacu, jĩiyigu.

¹³ Cũãrẽ cõãwagu, dooríwɔpɔ muãsãyigu súcã. Apeniñapú tiãjõãyigu.

Fariseo basocaye pã púuri tiirique

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Apeniñapú tiãwara, Jesús buerã cúã yaaadarere acabójãyira. Pã sicagára cuoyira. ¹⁵ Jesús cúãrẽ wedemiyigu:

—Fariseo basocaye pã púuri tiirere, Herodeye pã púuri tiirere tuomasĩrõ booa, jĩimiyigu.

¹⁶ Cũũ buerã cũũ jĩĩariguere tuomasĩhẽrã: —Pã marĩ cuohéri, teero jĩĩqui, jĩimiyira cúã basiro.

¹⁷ Jesús cúã teero jĩĩariguere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩiyigu:

—¿Deero tiirã múã “pã manĩã” jĩĩ câmerĩ wedesei? ¿Múã tuomasĩrii ména? ¿Múãrẽ wãcũrẽ manidõjãr? ¹⁸ Capeari cuorã niipacara, ññaria múã. Cãmopéri cuorã niipacara, tuoría. Yũũ tiirere wãcũria múã. ¹⁹ Tiibũrecopɔ cinco mil ãmuãrẽ sicamoquẽñepa pãmena ecawú. ¿Noquẽ piseri cúã yaadhaariguere seesã dadodupóri? jĩiyigu.

—Doce piseri, jĩiyira cúãpeja.

²⁰ —Apeycãrẽ sietepa pãmena cuatro mil basocãre ecawú. Tiibũrecore ¿noquẽ piseri seesã dadodupóri? jĩiyigu.

—Siete piseri, jĩiyira cúãpeja.

²¹ —Too docare teeré masĩpacara, ¿tuomasĩrii ména? jĩiyigu cúãpeja.

Jesús Betsaidapɔ ññahẽgũrẽ netõnerique

²² Betsaida macãpɔ tiãjeayira. Toopú Jesús puɔo sícũ ññahẽgũrẽ néejeayira. Cũã Jesuré sãiyira:

—Ññirẽ ñaapeóya, netõãrõ jĩĩgũ, jĩiyira.

²³ Teero tiigú, Jesús ññahẽgũya wãmopɔ ñee, macã wesapɔ néewayigu. Cũũ capearipɔ usocó eopéo, ñaapeó, sãĩñãyigu:

—¿Mũũrẽ apeyenó baumĩto? jĩiyigu.

²⁴ Cũũpe ññapõncãjea, jĩiyigu:

—Basocãre ññãã, ññagũpeja. Cũã yũũ ññarĩ, wãanetõrã yucũbiro bauýya, jĩiyigu.

²⁵ Jesús cūūye capearipu ñaapeónemoyigu. Teero tiári siroru, cūū ññarĩ, cūū capeari quēnojeá, ññurō bauyíro sáa. Niipetirere ññurō ññayigu. ²⁶ Jesupé jñiyigu cūūrē:

—Mñyua wiipru diamacūrā coecórpuñaya. Macāpñre puñawarijāña. Teero biiri macā macārārē wederijāña, jñiyigu.

Pedro Jesuré “mñ Cōāmacū beserigu niā” jñrigue
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Too niārira Jesús, cūū buerá Cesarea Filipoya macā puñto niiré macārīpu wáayira. Cūā too wáaroru cūū bueráre sãññáyigu:

—¿Basocá “¿noā niĩ cūū?” jñi yñre?

²⁸ Cūāre jñiyira:

—Sĩquērā mññrē “Juan basocáre wãmeōtiri basoca niiqui” jñiya. Āpērā “Elías niiqui” jñiya. Āpērā “profetas menamacū niigū niiqui” jñiya, jñiyira.

²⁹ —¿Múāte “¿noā niĩ?” jñi yñre? jñiyigu.

Pedro yñiyigu:

—Mñ Cōāmacū beserigu Cristo niā, jñiyigu.

³⁰ —Teeré āpērārē wederijāña, jñiyigu cūārē.

Jesús cūūrē sãādarere wederigue
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Cūārē buenucāyigu sūcā.

—Yñ niipetira sōwūrē bayirō ññarō netōrō niirō tiádacu. Butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yñre booriadacua. Sãdutiadacua. Cūā teero tiipacári, itiábureco siro masāgūdacu, jñiyigu.

³² Cūārē tuomasĩrōrā wedemiyigu. Teeré tuogú, Pedro Jesuré āpērā tuohéropu néewa, weneducāyigu:

—Teeré jñirijāña, jñimiyigu.

³³ Jesús cãmenucã, cūū bueráre ñña, Pedrore jñiyigu:

—Satanás tiiróbiro wedesequ tiia mññjã. “¿Satanás, wãajōãgua; yñ puñtore niirijāña!” jñiã. Pedro, mñ masĩria Cōāmacū wãcūrere; basocá wãcūrōbiro wãcūã, jñiyigu.

³⁴ Basocáre neāduti, cūārē, cūū bueráre wedeyigu:

—Sĩcū yñre padeó, nññudagáguño cūū booró tiidugárenorē tiidújãārō. Basocá cūūrē ññarō jñipacari, yñre tuonunúsearo. Teeré tiigú, curusare apagú tiiróbiro niigūdaqui. ³⁵ Āpĩ sãrere cuiguño yñre “masĩria” jñigú pecameru wãagūdaqui. Āpĩpé yñre “masiã” jñi, yé quetire wedegúre tewapamena cūūrē sãrĩ, yñmena catirucujãgūdaqui. ³⁶ Sĩcū atibúreco maquē niipetirere wapatápacu, cūū yeeripūnarē tiidíori, cūū cuoré dee tiádare niiricu. ³⁷ Cūū catiré petihére ñeenómena wapatíriqui. ³⁸ Atiditá macārā ññarē tiirá yñre padeohera niñya. Sĩcū cūā watoapu niigū, yñre “padeóa” jñi, yé buerere “nññã” jñigūño boborjãārō. Too siro yñ niipetira sōwū yñ Pacu asibatéremena, ángeleamena puñtaatigūdacu. Puñtaatigu, yñre bobosãririgure yñcã cūūrē bobosãricu; yñre “masĩria” jñirigure yñcã “cūūrē masĩria” jñigūdacu, jñiyigu.

—Yuu ateréja diamacúrã jĩĩ: Siquērã ãnopú niirã cúã diaadari sũguero, Cõãmacũ dutiré cúãpũre niiãdare tutuaremena atiri ññaãdacua, jĩiyigu Jesús.

Jesús baurécũtũre wasorĩgue
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis bũrecori siro Jesús ãtãgũ ãmuãrigũpũ muãwayigu. Tiigũpũ wãagu, Pedro, Santiago, Juan cúã dícare néewayigu. Toopũ cúã ñnarĩ, Jesús cúũ baurécũtũrere wasojõãyigu. ³ Cũũye suti bayiró butiré capemóre wãayiro. ãnopũre teero butiré tiiróbiro basocã suti coserĩya. ⁴ Teero wãari, Elías, Moisémena bauãncã, Jesuména wedesera tiiyĩra. ⁵⁻⁶ Cũũ buerã ucũãnetõjõãyira. Pedro ãñũrõ wãcũripacu, cũũrẽ jĩiyigu:

—Ësãrẽ buegã, marĩ ãnopũ niirĩ, ãñũnetõjõãã. Itiãwiigã tiicó; sicawĩgã mũũya wii, apewĩgã Moiséya wii, apewĩgã Elíaya wii tiicó, jĩimiyigu.

⁷ Õme diiãti, cúãrẽ tuubiãtocojãyiro. Õme watoapũ sũcũ wedeseri tũoyira:

—Ñni yuu macũ yuu bayiró maĩgũ niĩ. Cũũrẽ tũoyã, jĩiyigu.

⁸ Máata cúã cãmenucã ñnarĩ, ãpẽrã cúãmena niiãrira maniyĩra; Jesús dícare ññayira.

⁹ Cũã ãtãgũpũ niiãrira diiãtiri, Jesús jĩiyigu:

—Mũã ññaãriguere wederijãwa ména; tée yuu niipetira sõwũ dia masãri siropũ wedewa, jĩiyigu.

¹⁰ ãpẽrãrẽ wederiyira. Cũã basiro cãmerĩ sãñãyira:

—¿Deero jĩĩdũgaro tiigãri cúũ diari siropũ masãrẽ? jĩiyira.

¹¹ Jesurẽ sãñãyira:

—¿Deero tiirã Moisés jóarigue buerã “Cõãmacũ beserigu atiadari sũguero, Elías atisũguegudaqui” jĩĩ buei? jĩiyira.

¹² Jesús cúãrẽ yũũyigu:

—Elías atisũguere, niipetire quẽnosũguéadare diamacúrã niã. Yuu niipetira sõwũrẽ profetas jóariguecã diamacúrã niã. Biiro jóare niã: “Niipetira sõwũ ññaarõ netõgũdaqui; cũũrẽ booriãdacua”, jĩĩ. ¹³ Yuuũre tũoyã: Elías jeatoawi. Cũũrẽ profetas jĩĩrirobirora diamacũ wãariro niiwũ. Basocã cũũrẽ cúã booró tiidũgãriguere tiitõarira niiwã, jĩiyigu.

Jesús wãtĩrẽ wĩmagũpũre niĩãrigũre cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús buerã niirõpũ diijéara, paũ basocã niirĩ ññayira. Moisés jóarigue buerã, Jesús buerãmena bayiró cãmerĩtutiyira. ¹⁵ Jesús jeari ñnarã, bayiró ññamanijõãyira. Máata cúũ pũtopũ cutuãti, cũũrẽ ãñũdutyira. Cũũ cúãrẽ sãñãyigu:

¹⁶ —¿Mũã ñeenórẽ cãmerĩtutira tiãrĩ cúãmena? jĩiyigu.

¹⁷ Sũcũ paũ watoapũ niigũ yũũyigu:

—Ësãrẽ buegã, yuu macũ wãtĩ cũogũre mũũrẽ néeatyawũ. Wãtĩ cũũrẽ wedeseheri tiĩ. ¹⁸ Cũũ wãaro ñee, cõãcũĩ. Cũũpũ sobotu, bacadiyó, bũãcócũmuã. Yuu mũũ buerãre “cõãwionecobosaya” jĩĩmiãwũ. Cõãmasĩriawã, jĩiyigu.

¹⁹ Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Mũã yũũre padeoridojãã. Yuu múãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeoribocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yuu? Wĩmagũrẽ néeatiya yuu pũto, jĩiyigu.

²⁰ Cũu putopu néeseyaira. Wātī Jesuré ĩñagũ, máata wĩmagũrẽ ñaacũmurĩ tiiyigu. Cũupe ñaacũmu, tũnumecá, sobotuyigu. Jesús cũu pacure sãĩñáyigu:

²¹ —¿Deero biiripu ate wáanucãrĩ? jĩyigu.

—Wĩmagũpura, jĩyigu—. ²² Pee peti wātī cũurẽ sãadugágu, pecameru ñaacũmu, díaru ñaafũarucuri tiii. Mũu tiápumasĩgũ, úsarẽ bóaneõ ĩñagũ, tiápuya, jĩyigu.

²³ —¿Deero tiigú “mũu tiápumasĩgũ” jĩĩ? Padeorare niipetire tiápumasĩnoã, jĩyigu Jesupéja.

²⁴ Máata cũu pacupe bayiró busurómena jĩyigu:

—Padeóa. Nemorõ yũre padeorĩ tiiyá, jĩyigu.

²⁵ Jesús basocá paũ cúa putopu cutuátiri ĩñagũ, wātĩrẽ tuti, jĩyigu:

—Wātī wedeseheri, tuohéri tiigú, yũu mũurẽ witiwadutia. Mũu wĩmagũpura niigú, witiwaya; cũupure sãawanemorijãña sáa, jĩyigu.

²⁶ Wātī acaribí, wĩmagũrẽ tũnumecãrĩ tii, witiyigu. Diaarigu tiiróbiro putuáyigu. Āpērã cũurẽ “diajõãĩ” jĩmiiyira. ²⁷ Jesús cũurẽ wãmopu ñee, wéemũõnucõrĩ, wũmũnucãyigu.

²⁸ Too síro Jesús wiipú sããwari, cũu buerá ãpērã tuohéropu cũurẽ sãĩñáyira:

—¿Deero tiirã úsã wātĩrẽ cõawionecomasĩriayiri? jĩyira.

²⁹ —Āninó wātĩrẽ cõawionecodugara, Cõãmacũrẽ sãĩ, betirémene dícu cõãrõ booa, jĩyigu.

Jesús cũurẽ sããdarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Too niãrira Galilea ditapu netõwáyira. Cúa too wãariguere ãpērãrẽ masĩrĩ booriyigu. ³¹ Cũu buerá dícuere buegu tiiyigu.

—Yũu niipetira sõwũ ãpērãpũre ticonogũdacu. Yũre sããdacua. Cúa teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu, jĩyigu.

³² Cúa pe cũu jĩĩariguere tuomasĩriyira. Tuomasĩripacara, cuira, sãĩñáiyira.

¿Nii uputí macũ niĩ?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Capernaumpu jeayira. Wiipú cúa niirĩ, Jesús cũurẽ sãĩñáyigu:

—Múa maa atira, ¿ñeenórẽ wedesera tiarĩ? jĩyigu.

³⁴ Cũupe yũriyira. Maapu atira, “¿nii marĩ watoare nemorõ uputí macũ niĩ?” jĩ wedesatiyira. ³⁵ Teero tiigú, Jesús jeanuã, cũu buerá docere neãduti, jĩyigu:

—Sícũ uputí macũ niidugagu, niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. Teero biiri niipetirare tiápuro booa, jĩyigu.

³⁶ Sícũ wĩmagũrẽ cúa decopu nũcõ, cũurẽ néesapa, jĩyigu:

³⁷ —Sícũ ãni wĩmagũbiro biigũre ĩña, “yũu Jesuré maĩã; teero tiigú cũurẽ boca maĩgũda” jĩ wãcũboqui. Cũu teero wãcũgũ, cũurẽ maĩgũ, yũucãrẽ maĩgũ tiii. Yũre boca maĩgũ, yũu dícuere maĩgũ mee tiii; yũre ticodiocorigucãrẽ teorora maĩgũ tiii, jĩyigu.

Marĩrẽ cãmotãhegu marĩrẽ tiápugu niĩ

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Juan Jesuré wedeyigu:

—Úsarẽ buegú, sícũ mũu wãmemena wãtĩãrẽ cõawionecori ĩñaãwũ. Cũu marĩ menamacũ mee niãwĩ. Teero tiirã, cũurẽ cãmotãawũ, jĩmiiyigu.

³⁹ Jesupé cūārē yuuyigu:

—Cāmotárijāña. Sīcū yuū tutuaremena teenórē tiiēñonetōnegū, too síro yuūge ñañarō wedesemasīriqui. ⁴⁰ Marīrē cāmotáhegu marīrē tiápugu niīl.

⁴¹ Yuū aterēja diamacúarā jīā: Sīcū muārē “Cōāmacū beserigu nūnugā niīya” jī, oco tīāgū, wapatáre buagúdaqui, jīyigu.

Ñañaré tiirí, quio niīā

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Jesús jīnemoyigu:

—Yuūge padeorágārē ñañaré tiidutīgūnorē ñañanemorō wáaadacu. Cūārē ūtāgā pairīgāmena cūū wāmuāpū siatúyo, día pairímaapu cōāñocorí, nemorō aññubocu. ⁴³⁻⁴⁴ Muūya wāmo muārē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāña. Sicawāmomena catiré petihéropu jeari, aññujāā. Puawāmómena pecamepu wáaripeja, ñañanetōjōācu.* ⁴⁵⁻⁴⁶ Muūya dupo muārē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāña. Sicadupomena catiré petihéropu jeari, aññujāā. Puadupómena pecamepu muū cōādioconorīpeja, ñañanetōjōācu.†

⁴⁷ Muūya capea iñaré muārē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigare odewecōājāña. Sicacapeamena Cōāmacū Ōpū niirōpu jeari, aññujāā. Puacapeamena pecamepu muū cōādioconorīpeja, ñañanetōjōācu. ⁴⁸ Pecamepu becoa diariya. Pecamecā yatiria.

⁴⁹ Pecame móā tiiróbiro niicu: Ñañaré maniré wáari tiicú. Teero biiri bóari tiiricu. ⁵⁰ Móā ocare yaari, aññuniā. Tee móā ocaheri, nemo ocari tiimasīña manicú. Muā móā ocare tiiróbiro niīña. Cámerīquēre manirō aññurō niirecutiya, jīyigu.

10

Muā numosānumiārē cōārijāña

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Too niīrigu Judea ditapu wáa, día Jordán apeniñapú jeayigu. Toopáre basocá neāyira sūcā. Cūū tiirucúrobirora cúārē bueyigu. ² Fariseo basoca cūū putopu jeayira. Cūārē ñañarō jīlre buadugára, sāiñáyira:

—¿Sīcū cūū numorē cōājāmasīgari? ¿Marīrē dutiré teerora jīl? jīyira.

³ Jesupé sāiñáyigu:

—¿Moisés deero dutiyiri? jīyigu.

⁴ Cúāpe yuuyira:

—Moisés sīcū cūū numorē “atewapá muārē cōāā” jīlripūrē jóatoa, cōāmasīnoā, jīl jóarigu niiwī, jīyira.

⁵ Jesús jīyigu:

—Muā necūsūmuā Cōāmacū dutirére tiidugáheri iñagū, Moisés tee dutirére cūūrigu niiwī. ⁶ Cōāmacū niipetire cūū sicato tiinacāritopare ūmu, numiō tiirigu niiwī. ⁷ “Teero tiigú, ūmu cūū pacare, cūū pacore merēā witi, cūū numoména niigúdaqui. ⁸ Cúā puarā sicaōpūū tiiróbiro putuáadacua”, jīlrigu niiwī Cōāmacū. Teero tiirá, puarā niiriya. Sīcū tiiróbiro niīya. ⁹ Cōāmacū cúārē sicaōpūārē tiiróbiro niirī tiirī síro, āpī cúārē cámerī cōārī tiirījārō booa, jīyigu.

* **9:43-44** Apepū bucupūpu versículo 44 bauricu; asepūpú baucú. Biiro jīā: 44 Pecamepu becoa diariya; pecamecā yatiria. † **9:45-46** Apepū bucupūpu versículo 46 bauricu; asepūpú baucú. Biiro jīā: 46 Pecamepu becoa diariya; pecamecā yatiria.

10 Wiipú coera, Jesús buera cūārē sāññayira sūcā tee maquērē. 11 Cūārē yuuyigu:

—Cūū numorē cōāgū, apegoré numocutigano cūū numo niisuguerigomena ñañarō tiigú tiiquí. 12 Numiōcā coo manurē cōā, āpiména manucutigo, coo manu niisuguerigomena ñañarō tiigó tiicó. Tee Cōāmacūrē netōncāre niā, jñiyigu.

Jesús wīmarārē sāibosárigue
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Wīmarārē Jesús puto néewayira ñaapeodutira. Cūārē néewarare cūū buera tutimiyira. 14 Cūā teero tiirí ññagū, Jesús cūāmena cúayigu. Cūārē jñiyigu:

—Wīmarā yuu puto atiaro. Cāmotárijāña. Cōāmacū dutirére añurō wācūnunuserano āniāgā tiiróbiro wācūrā niñya. 15 Yuu ateréja diamacūrā jñā: Āniāgā tiiróbiro Cōāmacū dutirére añurō wācūnunuse tiihéranorē cūū dutiré cūāpure jeaboarigue cūārē jearicu, jñiyigu.

16 Teeré jñitoa, wīmarārē néepa, cūārē ñaapeó, Cōāmacūrē: —Āñiārē añurō tiyá, jñi sāibosáyigu.

Jesuména pee cūogú wedeserigue
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jesús wáagudu tiirí, sīcū cutujeáyigu. Cūū puto ñicācoberimena jeacūmu, sāññáyigu:

—Basocāre buegú añugú, ¿yuu ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jñiyigu.

18 Jesús cūārē yuuyigu:

—Muu yuure “añugú” jñā. Cōāmacū sīcūrā añugú niñ. 19 Muu Cōāmacū dutiré cūūriguere masīcu. “Basocāre sīārjāña. Āpí numorē ñeaperijāña. Yaarijāña. Āpērārē jñiditoreména wedesārijāña. Āpērāyére ēmarijāña. Muu pacu, muu pacore padeoyá”, jñā, jñiyigu.

20 —Ēsārē buegú, yuu wīmagápura tee niipetirere tiimúaatimiwū, jñimiyigu.

21 Jesús cūārē maíreména ñña, jñiyigu:

—Mññrē sicawāme dusaa. Muu cuorére dúapetijāgū wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneōrārē batoya. Teero tiigú, Cōāmacū putopure pee añurē buagúdadu. Túajea, atí, yuure nunuwá, jñimiyigu.

22 Cūū teero jñirí tuogú, tсарijōāyigu. Pee apeyé cuojīgū, wācūpati, putuajōāyigu.

23 Jesús cūū puto ññabate, cūū bueráre jñiyigu:

—Pee apeyé cuoráno Cōāmacū dutirére añurō tiinunúsedugari, wisió niicu, jñiyigu.

24 Cūū buerá cūū jññariguere tuorá, tuomanjōāyira. Cūārē jññemoyigu:

—Yāa wedera, Cōāmacū dutirére añurō tiinunúsedugari, wisió niicu.

25 Wáicu camello wāmecutigu awigá copegāpu sāācāmewitimasīriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cuoráno Cōāmacū dutirére añurō tiinunúsedugaripereja, jñiyigu.

26 Teeré tuorá, bayiró tuomanjōārā, cāmerī sāññáyira:

—Too docare ¿noāpé netōnénoādari? jñiyira.

27 Jesús cūārē ññagūrā, jñiyigu:

—Basocá cūā basiro netōnémasīriya. Cōāmacūpereja wisióre manidójāā, jñiyigu.

28 Pedrope jīnucāyigu:

—Тuoyá ména. Ёsāpe niipetire ūsā cuoríguere cūūjōāatiwū, mūmēna nūnūāda jīrā, jīiyigu.

29 Jesús yūuyigu:

—Yūu aterēja diamacārā jīā: Sīcū yūure maīgū cūūya wii, cūū baira, cūū pacosūmūā, cūū pōna, cūūye ditare cūūjōā, “basocāre netōnére quetire wedegu wāaguda” jīgūnope 30 cūū cūūwarigue nemorō buagúdaqui. Atibúrecopure nemorō wiseri, cūūya wedera, pacosānumiā, pōna, dita buagúdaqui. Āpērā cūūrē ñañarō tiipacāri, teerē buagúdaqui. Too síropūcārē Cōāmacūmena catiré petihére buagúdaqui. 31 Mecātīgārē paū upatí macārā too síropure buri niirā niīdadua. Buri niirā too síropure upatí macārā niīdadua, jīiyigu Jesús.

*Jesús cūūrē sīāādarere tīārī wederigue
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

32 Cūā Jerusalénpu mūāwari, Jesús cūūrē sugueyigu. Cūū buerá ĩñamanijōāyira. Basocá cūā siro nūnūrācā cuiyira. Jesús cūū buerá docere sūowá, cūūrē wāāadarere wedeyigu:

33 —Mūā ĩñāā: Marī Jerusalénpu wāara tiia. Toopú yūu niipetira sōwū niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerāpūre ticoadua. Cūā sīādutiadua yūure. Cūārā judiōa niihērāpūre ticonetōneādua. 34 Yūure buijā, usecō eobatētu, tāna, sīāādua. Itiábureco siro masāgūdadu, jīiyigu.

*Santiago, Juan Jesuré sāmīrigue
(Mt 20.20-28)*

35 Santiago, Juan Zebedeo pōna Jesús pūtopu jea, cūūrē sāiyira:

—Ёsārē buegú, ūsā sīāādarere mūu ticori boogá, jīimiyira.

36 —¿Ñeenó yūu tiirí boogári? jīiyigu.

37 —Mūu ōpū sāāgū, mūu duirípīrō pūtogāpu dūpowa ūsārē. Sīcū diamacūpe, āpīrē acuniñape dūpowa, jīimiyira.

38 Jesús cūūrē jīiyigu:

—Yūu ōpū sīāādari suguero wāāadarere mūā masīria. ¿Yūu ñañarō netōādarobirora mūācā ñañarō netōrā nūcābógari? ¿Yūure cūā sīāādarobirora mūācā cūā sīārī nūcābógari? jīiyigu.

39 —Ёjū, ñañarō netō, diamasīā, jīiyira.

Jesús jīiyigu:

—Mūācā yūu tiiróbiro posa, diaadacu. 40 Teerē wedemasīpacu, “sīcū diamacūpe, āpī acuniñape dūpoguda” jīimasīriga. Tee yūu dutiré niiria. Cōāmacū toopú duiadarare besetoawī, jīiyigu.

41 Cūā menamacārā pūamōquēñerā Santiago, Juan sāirī tuorá, cúayira.

42 Jesús cūūrē suocó, jīiyigu:

—Mūā masīā: Niipetire dita macārārē dutirá Cōāmacūrē masīhērā cūā booró dutiāmajāya. Cūā doca macārācā acaribíremena dutiia, cūā dutirére tiipetídutira. 43 Mūāpeja cūā tiiróbiro tiirjāña. Merēā tiirécutiya. Mūā upatí macārā niidugara, āpērāre tiiapuri basoca niīña. 44 Sīcū āpērā nemorō niidugagno niipetirare padocetegu tiiróbiro niirō booa. 45 Yūu niipetira sōwū niipacu, āpērā yūure tiiapuaro jīīgū mee atiwū. Yūure basocāre tiiapugu atigu tiiwú. Teero biiri paū basocá ñañaré tiiré wapa diabosa netōnégū atigu tiiwú jīiyigu.

Jesús Bartimeorē ñnarī tiirígue
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Cúã Jerusalénpu maawára, Jericópu jeasugueyira. Tiimacápu Jesús cūu buerámena netowári, pau basocá cūurē nunuyira. Sicū capeari baunohēgū maa wesapu niyeru sãidufiyigu. Cūu wãmecutiyyigu Bartimeo, Timeo macã. 47 “Jesús Nazaret macã macū atii” jĩĩrĩ tuogú, Bartimeo bayiro busurómena jĩĩnucãyyigu: —¡Jesús, David pãrãmi niinunusegu, yũare bóaneõña! jĩĩyyigu.

48 Pau cūurē: —Nocõrõrã ditamanjõãña, jĩĩ tutimiyira.

Cūupe jĩĩnemosãjãyyigu:

—¡David pãrãmi niinunusegu, yũare bóaneõña! jĩĩyyigu.

49 Jesupéja putuánucã: —Atiario, jĩĩyyigu.

Cúã cūurē jĩĩyira:

—Ññuãdacu. Wũmanucãcoya. Mũurē atidutii, jĩĩyira.

50 Teeré tuogú, sutiró sotoá macãrõrē tuuwécojã, bupucutúa, Jesús puto wáayigu.

51 —¿Mũurē deero tiirí boogári? jĩĩyyigu Jesús.

—Basocáre buegú, yũare ñnarĩ tiiyá, jĩĩyyigu.

52 Jesús cūurē jĩĩyyigu:

—Mũu padeojĩgũ, netõnénoãrigurpu putuáa. Ññurõ wáaya, jĩĩyyigu.

Cūu teero jĩĩrĩrã, ññajõãyyigu sáa. Ñña, maapu Jesuré nunuwáayigu.

11

Jesús Jerusalénpu sããwarigüe
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jesús cūu buerámena Jerusalénpu jeaadaro péero dusayiro. Betfagé, Betania macãrĩpu jeayira. Teemacãrĩ Ɛtãgú Olivo puto niiã. Toopá cūu buerá puarãrē jĩĩyyigu:

2 —Iimacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Toopá jeara, máata sícũ burro wĩmagũ siatúnucõãrigure buajeáadacu. Cūu pesaya manigú niiqui ména. Cūurē jõã, néeatiya. 3 Múãrē “¿deero tiirã cūurē jõãrĩ?” jĩĩrĩ, “marĩ Òpũ boowãwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩĩña, jĩĩyyigu.

4 Cúã wáa, maapu siatúnucõãrigure buajeáyira. Wii díamacũpu niyyigu. Cūurē jõãyira.

5 Toopá nucũrã: —¿Deero tiirã cūurē jõãrĩ? jĩĩyira.

6 Cúãpe Jesús dutiarirobirora yũuyira.

—Néewayá, jĩĩyira cúãrē.

7 Jesús puto néewayira. Burro sotoapu cúãye suti sotoá maquẽrē tuuwépeoyira. Jesús cūu sotoapu muãpeayigu. 8 Cūurē padeorã, pau cūu netowáadarimarpu cúãye suti sotoá maquẽrē sêõcũyira. Ñpẽrã yucu dũpũrĩ pũũricutire cúã páata néeatiariguere cũũsugueyira. 9 Cūu suguero wáara, cūu siro nunurã bayiro busurómena jĩĩyira:

—¡Marĩ Òpũrē usenire ticoada! ¡Ñni Cõãmacũ ticodiocorigu niĩ! ¡Cūurē ãñurõ tiiaró! 10 ¡Cũũ òpũ sããrĩ, ãñurõ wáaaro! ¡Marĩ ñecũ David òpũ niiriro tiiróbiro ãñurõ wáaaro! ¡Niipetira ãmuãse macãrã cūurē “ãñunetõjõãrĩ” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩĩyira.

¹¹ Jesús Jerusalénpu jeagu, Cõamacũwiipũ sããwayigu. Toopá niipetire tiwií maquêrê ñapetijãyigu. Naĩrõpu tiyíro. Teero tiigú, Betaniapũ cũũ buerá docemena wáajõãyigu.

Jesús higeragure sñirĩ tiirigue
(Mt 21.18-19)

¹² Apebúreco bóeri Betaniapũ niĩarira cãmerputáari, Jesús juabóayigu. ¹³ Higeragu añurõ pũñicãtirigure yooropũ ñayigu. “Ducacaticura” jĩgũ, ññagũ wáamiyigu. Pũũrĩ dícu buayígu. Butirítõno niiriyiro.* ¹⁴ Jesús tiiguré jĩyigu:

— Æpẽrã atigú ducare yaanemoricua sáa, jĩyigu.

Cũũ teero jĩrĩ, cũũ buerá tuoyíra.

Jesús Cõamacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Too síro Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõamacũwiipũ sããjeagu, dúari basocare, teeré sãínérãrê cõãwionecoyigu. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuonécõãcũjãyigu. Bua dúari basocaye duirepĩricãrê teorora tiyígu.

¹⁶ Niipetirare apeyenõmena Cõamacũwiipũ sããcãmewitidugarare cãmotãyigu.

¹⁷ Basocáre bueyigu:

— Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jĩã: “Yáa wii ‘niipetire dita macãrã Cõamacũmena wedeseri wii niã’ jĩrĩ wii niãdadu”,† jĩ jóare niã. Múãpe yaarépira dúari wii niĩrĩ tia, jĩyigu.

¹⁸ Paiaré dutirá, ãpẽrã Moisés jóarigüe buerá Jesús jĩãriguere tuoyíra. Teero tiirã, cũã “¿deero tii marĩ añirê sãããdari?” jĩ ãmaãnucãyira. Basocã Jesús buerére tuomanijõãyira. Teero wáari ññarã, paiaré dutirá, Moisés jóarigüe buerã cãurê cuiyira. ¹⁹ Nãicũmuatiri, Jesús tiimacã niĩarigu witi, putuajõãyigu súcã.

Higeragũ sñidãrigue
(Mt 21.20-22)

²⁰ Apebúreco bóeri wáara, higeragure nucõrĩpũra sñidãrigure ññayira.

²¹ Pedro Jesús higeragure jĩãriguere wãcũgũ, jĩyigu:

— Æsarê buegú, ññaña. Iigú mũũ tutiarigu sñinjõããyu, jĩyigu.

²²— Cõamacũrê padeoyá, jĩyigu Jesús cúãrê—. ²³ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Apetó tiigú, sicũno atigú ãtãgãrê “wáa, díapũ ññaacõũãña” jĩboqui. Cũũ “teorora wáaadacu” jĩ padeorí, cũũ jĩãrirobirora wáaadacu. “Õba, wáaricura” jĩrijãrõ booa. ²⁴ Teero tiirã, añurõ tuoyá: Múã apeyenó Cõamacũrê sãĩrã, “diamacúrã ticogudaqui” jĩ padeorã, cwoádadu. ²⁵ Múã Cõamacũrê sãĩrã, ãpẽrã múãrê ññañarõ tiiriguere acabóya. Múã teero tiirí ññagũ, marĩ Pacũ ãmuãsepu niigãcã múã ññañarê tiiré acabógudaqui. ²⁶ Múãrê ññañarõ tiirãre múã acabóheri, cũũcã múã ññañarõ tiiré acabóriqui, jĩyigu.

Jesuré “¿noã dutirẽmena teeré tii?” jĩrigue
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

* **11:13** Higerapũrĩ wasowitiatiri, metãpãgã witiaticu. Teepare sũmerẽrena yaanocu. Jesús teeré ãmaãmijĩyĩ. Teepagã ññadiari siro, pacapã añurõ ipitire witiatinucãcu. Metãpãgã manirĩ, pacapãcã witiatiricu. † **11:17** Isaías 56.7.

²⁷ Opatutí Jerusalénpu jeayira. Jesús Cōāmacūwiiḡu wáanetōrī, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, āpērā butoá dutirá Jesús putopu jeayira. ²⁸ Jesuré sãñáyira:

—¿Noā dutirémēna m̄m̄ teeré tiii? ¿Noā m̄m̄rē dutiré ticori, m̄m̄ teeré tiiri? j̄m̄m̄iyira.

²⁹ Jesús cūārē ȳm̄yigū:

—Ȳm̄cā múārē sãñágūda. Múā ȳm̄re ȳm̄rī, múārē “ate dutirémēna t̄ia ȳm̄” j̄m̄gūda. ³⁰ ¿Noā Juanrē wāmeōtidutigu ticocoyiri? ¿Cōāmacū o basocápe ticocoyiri? Ȳm̄ya, j̄m̄m̄iyigū.

³¹ Cūāpe cāmerī wedeseyira:

—Marī “Cōāmacū ticocorigū niwī” j̄m̄rī, cūā marīrē “too docare ¿deero tiirá cūārē padeoriri?” j̄m̄boqui. ³² Marī “basocá cūārē ticocorira niwā” j̄m̄masīriga, j̄m̄yira. Basocáre cuiyira. Niipetira “Juan profeta niwī” j̄m̄ padeoyira. ³³ Teero tiirá, cūā Jesuré: —Masīriga, j̄m̄yira.

Jesús cūārē j̄m̄yigū:

—Ȳm̄cā múārē “ate dutirémēna teeré t̄ia” j̄m̄ wederia, j̄m̄yigū.

12

Ñañarā padecoteramēna queoré

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jesús cūārē queorémēna wēden̄cāyigū:

—Sīcū ām̄u niyigū use wese oterigū. Otepetitōa, sãnisãñucōyigū. Use cūā bipesãādari copere ūtāgāpu coayigū. Teero biiri ām̄uāri wii cūā cotēduiadari wiire tiyigū. Aperopū wáanetōgū wáagu, āpērārē tiiditare wasoyigū. Waso, wáajōāyigū. ² Use ducacutirito niirī, sīcū cūārē padecotegure ticocomiyigū. Cūāya dita cūā wasorirare “use cūā dúa wapatárere decomēna ticocoaro ȳm̄re” j̄m̄comiyigū. ³ Cūā toopū jeari, tiidita wasorira cūārē ñee, páa, péerogā ticoripacara, putuócojáyira. ⁴ Āpī cūārē padecotegure ticocomiyigū sūcā. Cūārējā dupupu cāmitu, ñañarō buijáyira. ⁵ Too siro āpīrē ticocomiyigū sūcā. Cūārējā diamacárā sīājáyira sáa. Pau ticocomiyigū. Āpērārē páayira; āpērārē sīājáyira.

⁶ Cūā macū cūā bayiró maīgú dícu d̄usayigū. Cūā siropu cūārē ticocomiyigū. “Ȳm̄ macūrē quoníremēna ññāadacu”, j̄m̄ wācūm̄iyigū. ⁷ Ōpū macū cūā putopu jeari, tiidita wasorira cāmerī wedeseyira: “Ānirā niī too siropu atiditarē ñeegūdu. Jāmu, sīācō. Cūā manirī, atiditā marīya dita putuáadacu”, j̄m̄m̄iyira.

⁸ Teero tiirá, cūārē ñee, sīā, tiiwese wesapu cūāya ōpūārē cōājáyira.

⁹ Tiidita ōpū cūārē tiidadarere múārē wedeguda. Cūā ati, cūāya dita wasorirare sīācōāpeti, āpērārē tiiditare ticojāgūdaqui.

¹⁰ Múā Cōāmacūye queti jóaripū buerá niipacara, ate tiipūpu jóarere tuomasīria ména:

Wii weerira ūtāquire booriyira.

Cūā boorípacari, tiiquira uputí macāqui putuáwa tiwiipare.*

¹¹ Cōāmacū marī Ōpū teero tiirigū niwī.

Cūā tiiriguere “aññetōjōāā” j̄m̄ t̄agueñanoā,†

* **12:10** Judíoa wii tiirá, sicaqui, aññuríquicare péosugueyira. Tiiqui aññurō diamacá niirī, tiwií tudiri diamacá wáyairo. † **12:11** Salmo 118.22-23.

jĩ jóanoã, jĩyigu Jesús.

¹² Cúãpeja “tee queorémena marĩrẽ jĩtutigu tiiqui” jĩ masĩjãyira. Teero tiirá, cãurẽ ñeeãdara tiimiyira. Basocãre cui, ñemasĩri, wãajõãyira.

Wapasédutire sãĩñárigue
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Cúã aperopá wãa, sĩquẽrã fariseo basocare, Herodere tuonunúserare sãĩñádutira ticocoyira. Cúã Jesús merẽã yũri boomiyira. ¹⁴ Jesús putoꝑu jea, cãurẽ jĩyira:

—Basocãre buegú, mũũ añugú niirére masĩã. Mũũ basocãre diamacúrã añurõ buegú niĩã. Cúã tusaré dí cure wedericu. Uputĩ macãrãrẽ, búri niirãrẽ, niyeru cuorãre, niyeru cuohérare sícãrĩbĩro ñña, wedea mũũjã. Cõãmacũ cúãrẽ tiidutĩrere añurõ diamacú buea. Teero tiigú, ãsarẽ wedeya: ¿Romanuã õpũrẽ cãũ niyeru wapasédutirere wapatĩadari; o wapatĩarigarite? jĩyira.

¹⁵ Jesupé cúã wãcũrere, cúã ñañarẽ tiidugãrere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩyigu:

—Múã yũre teero jĩ, wedesãdugara tiia. Niyeruquire néeatiya; ññagũdu tiia, jĩyigu.

¹⁶ Tiiquire néeatiyira.

—¿Noãyã diaprõa, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã õpũye tusaa, jĩyira.

¹⁷ —Too docare Césaye niirére Césare wiyayã; Cõãmacũyere Cõãmacũrẽ wiyayã, jĩyigu.

Cãũ teero yũri, cãurẽ tuomanijõãyira.

Diarira masãmuãre wederigue
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Sĩquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cúã “diarira masãmuãricua” jĩcua. Jesuré sãĩñãyira:

¹⁹ —Basocãre buegú, Moisés dutirere jĩãda. “Sĩcũ põnamanígũ diaweori, cãũ bai cãũ ñumo niirigore dúutuaro. Cãũ coomena cãũ sõwũ diarigũre põnacutĩbosaaro”,[†] jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. ²⁰ Sĩcũpõna siete niiyira. Cúã sõwũ ñumocutiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. ²¹ Cãũ siro macũ cãũ sõwũ ñumore dúutumiyigu. Cãũcã põnamanígũrã diajõãyigu. Cúã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. ²² Teero dícu wãayiro. Niitugũpũcãrẽ teorora wãayiro. Too siro cúã ñumo niimirigocã diajõãyigo. ²³ Cúã siete coore ñumocutimiyira. Diarira masãmuãrĩ, ¿nii ñumope pũtuãgodari? jĩyira.

²⁴ Jesupé cúãrẽ yũyigu:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩria. Cõãmacũ tutuarecãrẽ masĩria. Teero tiirá, wisijõãã. ²⁵ Diarira masãmuãri siro, ãmuã, numiã wãmosãricua. Ángelea ãmuãsepũ niirãbĩro niĩya. ²⁶ Diarira masãmuãre maquẽrẽ múã buepacara, tuomasĩria ména. Múã Moisés jóaripũpũ jũũrisati queti buemijũyũ. Tiĩsatiꝑũ Cõãmacũ Moisére jĩrigũ niĩwĩ: “Abraham, Isaac, Jacob Õpũ niĩã yũũ”, § jĩrigũ niĩwĩ. ²⁷ Cõãmacũ diarira Õpũ niirĩ; catirá Õpũpe niĩ. Teero tiirá, múã wisinetõjõãã, jĩyigu Jesús.

[†] 12:19 Deuteronomio 25.5. § 12:26 Éxodo 3.6.

*Dutiré ʔpʔtí maquē**(Mt 22.34-40)*

²⁸ Sīcū Moisés jóarigue buegú toopá niyigu. Jesús saduceo basocamena wedeserere ʔoyigu. Jesús añurō yʔʔmenirī īñagū, cūʔ pʔto jea, sãñáyigu:

—¿Diyé niī Moisés dutiré cūʔrigue bayirō ʔpʔtí maquē? jīyigu.

²⁹ Jesús cūʔrē yʔʔyigu:

—Bayirō ʔpʔtí maquē ate niīā: “Israelya pōna macārā, añurō ʔoyá: Cōāmacū marī Ōpū sīcārā niīī. ³⁰ Teero tiirā, Cōāmacū marī Ōpūrē maiñā. Niipetire múā yeeripūnamena, múā wācūrēmena, múā tutuaremena cūʔrē maiñā.* ³¹ Tee doca maquē dutiré ate niīā: “Mʔʔ basiro maĩrō tiiróbirora āpērācārē maiñā.”† Ate pʔawāmē niipetire apeyé dutiré nemorō ʔpʔtí maquē niīā, jīyigu Jesús.

³² Moisés jóarigue buegúpe jīīnemoyigu sūcā:

—Āñuniā, basocáre buegú. Mʔʔ diamacú wedea. Cōāmacū sīcārā niīī. Āpī cūʔ tiiróbiro niigú maniquí. ³³ Cōāmacūrē marī yeeripūnamena, marī wācūrēmena, marī tutuaremena maĩrō booa. Teero biiri marī basiro maĩrō tiiróbirora āpērācārē maĩrō booa. Marī Cōāmacūwiipū tiirē, wācūrare sīā sóeditiore, Cōāmacūrē apeyenó ticoré āñuniā. Āñupacari, maĩrepe nemorō ʔpʔtí maquē niīā, jīyigu.

³⁴ Jesupé cūʔ diamacú yʔʔri īñagū, jīyigu:

—Cōāmacū dutiré mʔʔpʔre niīādarō péerogā dʔsaa, jīyigu.

Too síro cūʔrē ʔʔorá “sãñāria sáa” jīī wācūyira.

*“Cristo ¿noā pārāmi niī?” jīyigu**(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)*

³⁵ Jesús Cōāmacūwiipū buegū, basocáre sãñáyigu:

—¿Deero tiirā Moisés jóarigue buerá “Cōāmacū beserigu David pārāmi niī” jīī? ³⁶ David basirora Espiritu Santo masiré ticorēmena jóarigu niīwī:

Cōāmacū jīīwī yʔʔ Ōpūrē:

“Yáa wāmo diamacūniñape duiya,

tée mʔʔrē īñatutirare mʔʔ dutiriguere yʔʔ añurō yʔʔri tiirípu”,†

jīī jóarigu niīwī David. ³⁷ David “yʔʔ Ōpū” jīīgū, Cōāmacū beserigūre jīīgū tiirígu niīwī, cūʔ pārāmi niipacari. Teeré añurō wācūña, jīyigu.

Basocá pʔʔ toopáre niirā Jesús wederere ʔʔeniremena ʔoyíra.

*Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécʔtire wederigū**(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸ Jesús basocáre buegū, jīyigu:

—Moisés jóarigue buerá tiirére ʔʔomasirō booa. Cúā suti yoaretō sãña, wáʔʔʔeniya. Macā decopʔ quioníremena añudutiri boocúa. ³⁹ Neárē wiseripu sʔguero maquē duiirépu dícu duiidugacua. Bosebureco tiiróʔcārē teorora tiidugácia. ⁴⁰ Wapewia numiāye wiserire jīīditoremēna émacua. Cúā yoari Cōāmacūmena wedesera tiiróbiro tiiditóya basocáre. Cúārā āpērā nemorō ñañarō tiinóādara niīya, jīyigu.

*Wapewio bóaneōgō Cōāmacūrē ticorigū**(Lc 21.1-4)*

* **12:30** Deuteronomio 6.4-5. † **12:31** Levítico 19.18. ‡ **12:36** Salmo 110.1.

⁴¹ Jesús Cōāmacūwiipɩ niigū, niyeru sãāretibari díamacū duiyigu. Teetibaripɩ niyeru sãārĩ, ññacoduiyigu. Paɩ niyeru cɔorá pairó sãāyira. ⁴² Sícō wapewio bóaneōgō jea, pɩaqui wapamanirequiri sãāyigo. ⁴³ Jesús cūū bueráre atiduti, jĩyigu:

—Yɩɩ ateréja diamacūrã jĩã, jĩyigu—. Cōāmacū ññacoropɩ igo wapewio bóaneōgō niipetira nemorō ticonetōnucāyo. ⁴⁴ Ññiãpeja cúārē dusariguere ticooya. Coopeja coo cɔomíarigue, coo yaaré sãibóariguegārē ticopetijāyo, jĩyigu.

13

Jesús “Cōāmacūwii cōānoādacu” jĩrigue
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cōāmacūwiipɩ witiwari, sícū cūū buegú tee wiserire ñña, jĩyigu:

—Īsārē buegú, ate wiseri cúā ũtāquiritōmena weeriguere ññaña. Āñurē wiseri niã, jĩyigu.

² Jesupé jĩyigu:

—Mɩɩ weere wiserire ññamiã. Too síro ũtāqui apequí sotoápɩ weemuãrigue putuáricu. Niipetire cōānoādacu, jĩyigu.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Jesús cūū buerámene Ītāgú Olivo Cōāmacūwii díamacū niirigupɩ wáayigu. Toopú duiri, Pedro, Santiago, Juan, Andrés āpērã tuoheropɩ cūūrē sãññáyira:

⁴ —Wedeya ũsārē. Mɩɩ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ññeenómena ññamasñoādari, ate wáaadari suguero gārē? jĩyira.

⁵ Jesús cúārē yɩyigu:

—Āñurō tuomasñña, āpērã jĩñditori jĩrã. ⁶ Paɩ “yɩɩrá niã; yɩɩ Cōāmacū beserigu Cristo niã” jĩñdaduca. Paɩ cúārē nɩññaduca.

⁷ “Cāmerĩsĩārã tiíawã” jĩrĩ tuoádacu. “Toopú cāmerĩsĩārã tiíayira” jĩrē queticārē tuoádacu. Teeré tuorá, cuirijãña. Tee wáaadare niijārō tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro dusaádacu ména. ⁸ Sicapōna macārã apēpōnã macārámene cāmerĩsĩāaduca. Teero biiri scadita macārã apeditã macārámene cāmerĩsĩāaduca. Peeditapure dita cāmeñare wáaadacu. Juabóare wáaadacu. Teeména basocáre bayiró ññañarō netōrē nucāadacu.

⁹ Múã basiro āñurō wācū tɩgueñaña. Múārē dutirápure tico, judíoa neárē wiseripɩ tãnaaduca. Múã yɩɩre padeoré wapa dutirá, ōpārã putopɩ néwanoadacu. Toopú jeara, yé maquerē wedemasiadacu. ¹⁰ Atibúreco petiádari suguero, niipetire dita macārã Cōāmacū basocáre netōnére queti tuosesáadare niirō tiia. ¹¹ Múārē dutirá putopɩ néwari, “¿deero jĩñdari cúārē?” jĩ wācūhērārã wáawa. Múã jearira, Cōāmacū múārē wācūrē ticogudaqui. Teeré wedeseya. Múã mee wedeseadacu; Espiritu Santo wedesegudaqui.

¹² Sicapōna dutirápure cāmerĩ wedesã, sĩārĩ tiíaduca. Cúã pacusũmuãcã cúã pōnarē dutirápure wedesãaduca. Cúã pōnacã teerora cúã pacusũmuãrē netōnucã, diari tiíaduca. ¹³ Niipetira basocá múārē ññatutiaduca yɩɩre padeoré wapa. Teero múārē cúã ññañarō tiipacari, yɩɩre padeorucújārārē Cōāmacū netōnégudaqui.

14 'Ñañanetōjōāgūrē Cōāmācūrē padeorídojāgūrē ññaādacu mǎā. Cōāmācūwīipū too cūrē niidutitherore nucūrī ññaādacu.* (Ateré buegú tuomasīārō.) Too cūū nucūrī ññarā, Judea ditapū niirā ātūyucupū dutijōāārō. 15 Wīi sotoārū pesagúno diiwá, wīi popearū niirére néegū sāāwaripacu, dutijōāārō. 16 Wesepú padegúcā wīipú sutiré néegū putuawaripacu, dutijōāārō. 17 Teero wáare burecori niipacósānumiārē, pōna ūpūrā cuoráre bóaneōre burecori niīādacu. 18 “Teo púuriro niiré burecori wáarijāārō” jīī, Cōāmācūrē sāīñā. 19 Teero wáare burecori basocáre ññarō netōré burecori niīādacu. Cōāmācū atibáreco tiirí sirore, téo atitópure nocōrō ññarō netōré maniríro niiwū. Too síropcārē nocōrō peti ññarō netōré maniādacu. 20 Tee ññarō netōré burecorire Cōāmācū dúoriatā, sícūno netōrídojāgūdaqui. Cōāmācūpe cūū beserirare tiigú, teero wáare burecorire dúogūdaqui.

21 ‘Teero wáari, síquerā mǎārē jīīditoadacu: “Jāā, ññaña. Cōāmācū beserigū Cristo āno niīī”, jīīmiādacu. “Toopú niīī”, jīīmiādacu āpērāpé. Cūā teero jīīī, padeorijāña. 22 Paū jīīditora niīādacu. Síquerā “yūū Cōāmācū beserigū Cristo niīā” jīīmiādacu. “Profeta niīā”, jīīmiādacu āpērāpé. Pee tiēñore tiādacu, cūrē padeoáro jīīrā. Cōāmācū beserirapūrena padeodúri tiidugámiādacu. 23 Mǎā āñurō tuomasīña. Tee niipetire niīadarerena mǎārē yūū wedesuguetooa, jīīyigū Jesús.

Jesús putuatiadare
(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

24 Jesús wedenemoyigu:

—Tee ññarō netōré burecori siro muīpū báreco macū naītīājōāgūdaqui. Ñami macūcā bóeriqui. 25 Ñocōā ñaacodiadacu. Niipetira ūmāāsepū niirā cāmeñanoōadacu. 26 Teero wáari, yūū niipetira sōwū ōmeburuáripū tutuaremena asibatēdiatiri, basocá ññaādacu. 27 Too síro ángeleare ticocogūdacu. Cūā neōādacu yūū beserirare atibáreco niipetiropū niirārē.

28 ‘Mǎārē oterigū higeragūmena queoré ticogūda. Tiigú pūrī wasorí, “cūma wáaadaro péerogā dūsaā” jīīmasīā. 29 Tee tiiróbirora yūū jīīārigue wáari ññarā, “niipetira sōwū putuatiadaro péerogā dūsacú” jīīmasīña. 30 Yūū ateréja diamacúrā jīīā: Atitō macārā cūā diaadari suguero, tee niipetire yūū jīīārigue wáaadacu. 31 Ūmāāse, atiditá peticódiaadacu. Yūū wedesere doca petirícu. Niirucujāādacu.

32 ‘Yūū putuatiadari bureco, tii horare masīña maniā. Ángelea ūmāāse macārā masīriya. Yūū niipetira sōwūcā masīria. Yūū Pacū sícūrā masīqui.

33 ‘Mǎācā tiiburecore masīria. Teero tiirā, āñurō wācūtutua, ññacoja. 34 Mǎārē queorémēna wedegūda. Sícū basocú niīyigū yoaropū wáagu. Cūū wáadari suguero, cūrē padecoterare cūūya wiire “coteya” jīīyigū. Cāácōrōré cūā padeadarere cūūyigū. Sope coterí basocure āñurō ññacorutiyyigū. 35 Cūā tiiróbiro mǎācā ññacorucujāña. Mǎācā mǎā Ōpū coeádari burecore masīricu. Náicūmurī, ñami deco, cārēquē wederi, o bóeritabe niiboqui. 36 Yūū wācūña manirō putuatiigū, mǎārē cānirārē buajeádugariga. 37 Yūū mǎārē jīīrere niipetirare jīīgūda: Áñurō ññacorucujāña, jīīyigū Jesús.

* 13:14 Tíatopare profeta Daniel teeré jóarigu niiwī.

14

Jesuré ñeeãdara wedeserigue
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Pñabúreco dusayíro Pascua bosebureco wáaadaro. Tii bosebureco niirí, pã púuri tiiré wóoya maniré yaanoã. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue bueráména Jesuré yayióreména cãã ñeeãdarere cãmerí wedeseyira, sããdugára.

² —Bosebureco niirí, tiirijããda. Basocá cùurè maírá, marímena cúara, noo booró acaribíãmajãbocua, jĩyira.

Jesuré sitiaãñúre píopeorigue
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betaniaru Simón òpãú bóa netòriguya wiiru niiyigu. Jesús yaaduir-itabe, sícò numiò sitiaãñúriga cògò jeayigo. Tiigá sitiaãñúre “nardo” wãmecutire wapapacáre posecutiyiro. Tiigá ñacòrè tuupécojã, cãuya dupu sotoaru píopeoyigo. ⁴ Àpèrá toopú niirã coo teero tiirí ñnarã, cúajõãyira. Cãã cãmerí jĩyira:

—¿Ate sitiaãñúre wapapacáre bári peti teero tiicòãí? ⁵ Ate sitiaãñúre dúa, sicacãma padegu wapatárocòrò buanóboayu. Teeména bóaneòràrè tiápuro boomíãyu, jĩyira. Coore tutiyira.

⁶ Jesús cããrè jĩyigu:

—¿Deero tiirã coore potocòí? Potocòrijãña. Ateré yũre píopeogo, añurò tiigó tiyo. ⁷ Bóaneòrà múã watoaru niirucujããdacua. Múã boorítono cããrè añurò tiárumasã. Yũrejea múãména niirucuricu. ⁸ Atigó yũre coo jeatuario añurò tiyo. Coo sitiaãñúre píopeogo, yũre yaará sitiaãñúre tuusíããdaro tiiróbiro tiyúetoayo. ⁹ Yũ ateréja diamacúra jĩã: Niipetiro atiditapáre Cõamacú basocáre netónere quetire wedewarucura, atigó yũre tiáriguere wedeadacua, coore wãcúditira, jĩyigu.

Judas Jesuré cããrè ññatutirapũre ticoadare
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacú wáa, paiaré dutiráre jĩyigu:

—Yũ múãpũre Jesuré ticoguda, jĩyigu.

¹¹ Teeré tuorá, bayiró useniyira.

—Mũrè niyeru wapatíada, jĩyira.

Teero tiigú, “¿deero tii yũre Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũncãyigu.

Jesús cãã bueráména yaaturigue
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Basocá pã púuri tiiréména wóoya maniré yaarí bosebureco niinucãyiro. Tiibureco niirí, oveja Pascua macú niigũdũre sããyira. Tiiburecore Jesús buerá cããrè sãñãyira:

—¿Noorpú ãsã Pascua boseyaadarere quẽnobosára wágari? jĩyira.

¹³ Jesús pũarã cãã bueráre ticocoyigu.

—Jerusalénru wáaya, jĩyigu—. Toopú sícú basocú ocogá turupeogure buajeãdadu. Cããrè nunuwáwa. ¹⁴ Cãã sããwaro tiwií òpãrè jĩwa: “¿Noorpú niigari yũ bueráména Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwí ãsãrè buegú”, jĩwa.

¹⁵ Cãã ãmũãrò macã tatia quẽnoãri tatiacaru ãñogúdaqui. Toopú quẽnoyúewa, jĩcoyigu.

16 Cũu buerá wáa, Jerusalénru jeayira. Toopú jeara, Jesús cúārē jĩārīrobirora niipetirere buayíra. Toopú cúā Pascua boseyaadarere quēnoyíra.

17 Náicũmuári siro, Jesús, cũu buerá docemena tiwiipáre jeayigu. 18 Cũā yaaduiiri, Jesús jĩyigu:

—Yũu ateré diamacúrā jĩā: Múā menamacũ sícũ yũmena yaaduiigu yũre iĩnatutirapure ticogũdaqui, jĩyigu.

19 Cũā bayiró wācũpatiyira.

—¿Yũu mee niĩ? jĩ sãĩnãncãyira cúācõrõ.

20 Jesús cúārē jĩyigu:

—Sícũ múā doce menamacũ yũmena atibaparú pãmena soayágu niĩ.

21 Yũu niipetira sõwārē Cõamacũye queti jóaripũru jĩrõbirora waaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũre ticogũdũpeja. Cũu bauáariatã, nemorõ ãñubojũu, jĩyigu.

22 Jesús cúāmena yaagu, pãrē née, Cõamacũrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogura, jĩyigu:

—Yaaya. Ate yáa õpũũbiro niĩ.

23 Vino bapare née, Cõamacũrē usenire ticoyigu. Túajea, cũu bueráre fãyigu.

Niipetira tiibapa maquērē sĩniyira. 24 Cũārē fãgũ, jĩyigu:

—Ate yée díbiro niĩ. Yũu diari, yée díi õmayudiaadacu, rau basocã ñañarē tiirere cosebosáaro jĩgũ. Teeména Cõamacũ mama netõnére quetire cũgũdaqui. 25 Yũu ateréja diamacúrā jĩā: Vino sĩninemóricu sáa; tée Cõamacũ Õpũ niirõru mama vino iñaña manirere sĩnigũdacu, jĩyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Sicawãme Cõamacũrē basarere basapeotoaari siro, Ëtãgũ Olivopu wãajõayira. 27 Jesús cúārē jĩyigu:

—Múā niipetira yũre cõãwapetijõãadacu. Tee Cõamacũye queti jóaripũru niĩ: “Oveja coteri basocure sããcõãgũdacu. Teero tiiri, cũuyara oveja cúā booró cutubatéjõãadacua”,* jĩ jóarigue niĩ. 28 Teero wáapacari, yũu diariguru masãri siro, yũu múā suguero Galilearu jeatoagudacu, jĩyigu.

29 Pedro jĩyigu:

—Niipetira mũũrē cõãwari, yũuja mũũrē cõãwaricu, jĩmiyigu.

30 Jesús cũũrē jĩyigu:

—Yũu ateréja diamacúrā jĩā: Mecũā macã ñami puarĩ cãrēquē wedeadari suguero, yũre iĩarĩ “cũũrē masĩriga” jĩditogudacu mũũ, jĩyigu.

31 Pedro jĩyigu:

—Yũuja cúā yũre sããdũgãatã, mũũmena diaguda; mũũrē “masĩriga” jĩricu, jĩmiyigu.

Niipetira cũu buerá teero dícu jĩyucomiya.

Jesús Getsemaníru cũu Pacure sãĩrigue

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

32 Too síro Getsemaníru jeayira. Jesús cũu bueráre jĩyigu:

—Múā ãno duiyueya ména. Yũu Pacure sãĩgũ wáagu tiia, jĩyigu.

33 Pedro, Santiago, Juanrē cũũmena néewayigu. Cũu bayiró peti yeeripũnapu wãcũpati, bóaneõnucãyigu.

* 14:27 Zacarías 13.7.

34 —Yũre diariquioro, wăcũpatire niinetōjōăga. Múă āno putuáya. Cāniră mee tiiwá, jĩmuyigu.

35 Cúă beru yoasăñurō wáa, yeparu munibiácũmuyigu. Tee ñañarō netōrē jearijăārō jĩgũ, Cōamacũrē săiyigu. 36 Săigũ, jĩyigu:

—Pacu, niipetirere tiimasă mũũ. Yũũ ñañarō netōădarere netōnēña. Yũũ teero jĩpacari, yũũ boorēre tiirijăña; mũũ boorēpe wári tiyá, jĩyigu.

37 Too siro cũũ buerá putopu cāmerputúayigu. Cúărē cāniărirapure buajeáyigu.

—Simón, ĩmũũ cānigũ tii? ĩDeero tiigũ péerogă ĩña tiiridojăi? jĩyigu Pedroro —. 38 Cāniră mee tiyá. Wătĩ múărē jĩcōăsărijăārō jĩră, Cōamacũrē săiñă. Múă wăcũrēmena āñurēre tiidugăpacari, múăye ōpũũrpe sĭcărlĭbria, jĩyigu.

39 Cāmerputúagu, cũũ Pacure săiărirobirora săiyigu sũcă. 40 Săiări siro, cũũ buerá putopu cāmerputúagu, cāniărirapure buajeáyigu sũcă. Cúărē wugóá pũnijōăyiro. Cũũrē deero yũũmasĭyira. 41 ĩtărĭ cāmerputúagu cúărē jĩyigu:

—ĩMúă cāniră tii sũcă? ĩCăni, yeerisăjără tii? Nocōrōră niă. Yũũre ticoadaro jearo tiia. Yũũ niipetira sōwărē ticogudaqui ñañarē tiirăpore.

42 Wămũnucăña. Jămũ, yũũre ticogudũ atitoai mée, jĩyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Jesús cúămena wedesegu tiiră, máata cúă menamacũ niimiărigu Judas jeayigu. Cũămena paũ basocă espadapĭrĭmena, yucumėna atiyira. Cúă paiarē dutiră, Moisés jóarigue bueră, āpěră butoă dutiră ticocoarira niyira.

44 “Yũũ wasopũro ũpũgũ cũũră niigũdaqui. Cũũrē ñee, āñurō siatũ, néewawa”, jĩũguetoayigu Jesuré ticoguda.

45 Máata Jesús putopu jeagu: —Yũũre buegũ, jĩyigu.

Teero jĩgũră, cũũ wasopũrore ũpũyigu. 46 Teero tiirĭ ĩñară, Jesuré ñeejōăyira.

47 Cũũrē ñeerĭ, sĭcũ toopũ nũcũgũ cũũya espadare tũăwé, paiarē dutigũre padecoteguya cāmpórore páatacojăyigu. 48 Jesús cúărē jĩyigu:

—ĩYaarėpigũre tiirōbiri yũũre espadapĭrĭmena, yucumėna ñeeră atiarĭ?

49 Bărecoricōrō yũũ Cōamacũwĭiru mũămena niiwũ, buegu. Yũũre ñeeriwũ. Múă mecătĭgă tiirē Cōamacũye queti jóaripũru jĩrōbirora wáro tiia, jĩyigu.

50 Cũũ bueră cũũ sĭcũrėna cōănucō, dutipetĭjōăyira. 51 Sĭcũ mamũ Jesús siro nũnũatĭyigu. Cānigũ cōmarĭ caseromena dĭcu cōmarĭgu niyigu. Cúă cũũrē ñeemiyira. 52 Cũũrē ñeema jĩră, cũũ cōmarĭ casero dĭcu wėepănecojăyira. Cũũpe sutimanĭgũ dutĭjōăyigu.

Jesuré Judioare Dutiră Peti putopu néewarigue

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

53 Jesuré ñee, paiarē dutigũ putopu néewayira. Toopũ niipetira paiarē dutiră, āpěră butoă dutiră, teero biiri Moisés jóarigue bueră neăyira. 54 Pedrope yoasăñurō Jesuré nũnũyigu. Paiarē dutigũya wii popea macă yeparu putuáyigu. Toopũ Cōamacũwĭi coterĭ basoca puto jeanuă, cúămena pecame sũmadũyigu.

55 Paiarē dutiră, niipetira Judioare Dutiră Peti “ĩdeero tii cũũrē wedesărō boomĭto?” jĩyira, sĭădugăra. Cũũrē sĭădugăpacara, ñañarē buarĭyira. 56 Paũ jĩditoremena cũũrē wedesămiyira. Cúă wedesăre queorō jeariyiro. 57 Āpěră wămũnucă, jĩditoremena cũũ jĩrigũre wedesăyira:

58 —“Yuu atiwii Cõãmacũwiire basocá tiirí wiire cõãgũda. Itiábureco siro apewii túajeancõgũda. Tiiwii basocá tiirí wii mee niĩadacu”, jĩwĩ ãni, jĩyira.

59 Teero jĩpacara, sícãrĩbiro wedeseriyira.

60 Paiaré dutigú cúa watoapũ wũmũncã, Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Mũũ deero tiigú yũũri DOJAI? ¿Deero jĩ yũũgudari cúa wedesãrere? jĩyigu.

61 Cũũpe yũũriyigu. Paiaré dutigú sãĩñãnemoyigu:

—¿Mũũrá niĩ “Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ ãñugú macũ” cúa jĩgú? jĩyigu.

62 Jesús jĩyigu:

—Yũũrá niĩ. Cõãmacũ tutuare cõnetõgũ pũto cũũ diamacũpe duigudacu. Yuũ niipetira sõwũ toopú duiri ãñãadacu múã. Yuũ õmeburũáripũ diĩtiricãrẽ ãñãadacu múã, jĩyigu.

63 Paiaré dutigú teero jĩrĩ tũogú, cũũ basiro cũũyaro sutiroré wéeyigacojãyigu, ãpẽrãrẽ “bayiró cúai” jĩdutigu. Cũãrẽ jĩyigu:

—Ãpẽrã wedesãrĩ boonemória marĩ. 64 Múã cũũ Cõãmacũrẽ ãñãarõ wedeserere tuotóaa. ¿Deero tũgueñaĩ múã? jĩyigu.

Niipetira: —Cũũ teero jĩrẽ wapa sãjãrõ booa, jĩyira.

65 Ãpẽrã cũũrẽ usecõ eobatẽtũncãyira. Cũũ capearire biaápeyira. Cũũrẽ ãñãarõ tii, páayira.

—Jĩũbuaya. ¿Noã mũũrẽ páaarĩ? jĩyira.

Cõãmacũwii coterĩ basocacã cũũrẽ páayira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66-67 Pedro tiiwii popea macã yeparũ pecame sũmagú tiirĩ, sícõ paiaré dutigũre padecotego jeayigo. Coõ cũũrẽ ãñãgõrã ãña: —Mũũcã Jesús Nazaret macã macũmena wáarucuarigura niĩãrã, jĩyigo.

68 —Cũũrẽ masĩriga. Ñeenórẽ wedesege wedesequ; tũomasĩriga, jĩyigu.

Cũũ sopere witiĩeari, cãrẽquẽ wedeyigu. 69 Paiaré dutigũre padecotego cũũrẽ ãñãgõ, toopú ãñãnucũrãrẽ jĩnemoyigo:

—Ãni cúa menamacũ niĩ, jĩyigo.

70 Cũũpe: —Niiria, jĩyigu.

Too sírogã toopú ãñãnucũrã Pedroe jĩyira:

—Niĩrõrã mũũcã cúa menamacũ niĩcu. Mũũ Galilea macã niijĩ; cúa tiirõbiro wedesea, jĩyira.

71 Cũũ jĩyigu:

—Yuũ diamacũ jĩhẽrĩ, Cõãmacũ yũũre ãñãarõ tiĩáro. Yuũ múã wedesegure masĩriga, jĩyigu.

72 Cũũ teero jĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu sũcã. Pedro Jesús jĩãriguere wãcũbuayigu: “Cãrẽquẽ pũarĩ wedeadari sũguero, yũũre ãñãrĩ ‘cũũrẽ masĩriga’ jĩgũdacu mũũ”, jĩyigu. Teerẽ wãcũbuagu, bayiró utiyigu.

15

Pilato Jesuré sãĩñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Bõeri paiaré dutirã, ãpẽrã bũtoã dutirã, Moisés jóarigue buerã, teero biiri niipetira Judioare Dutirã Peti neãyira. Jesuré sãĩãdutiadarere wedeseyira. Wedesetõa, Jesuré siatú, néewa, Pilatorũre ticoyira.

2 Pilato cūūrē sāññáiyigu:

—¿Mũũrã niĩĩ judíoa òpũ? jĩiyigu.

—Mũũ jĩĩròbirora cūūrã niĩã, jĩiyigu.

3 Paiaaré dutirá pee wedesáyira cūūrē. 4 Pilato Jesuré sāññánemoyigu:

—Cúã mũũrē pee wedesārã tiíyia. ¿Mũũ yũũridojaĩ? jĩimiyigu.

5 Jesús yũũriyigu. Teero tiigú, Pilato ññamanijòãiyigu.

Jesuré sãdútrigue

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

6 Cãmarĩcòrò Pascua bosebũrecori niirĩ, Pilato sícũ peresuwiipũ niigũrē basocã cúã wionécodugagũre wionécocurucuyigu. 7 Teebũrecorire sícũ ãmũ peresuwiipũ duiyigu cãũ menamacãrãmena. Cũũ wãmecutiuyigu Barrabás. Cúã romanuã dutiráre cõãdũgara, cãmerĩsãiyira. 8 Basocã Pilato putopũ wáa: — Mũũ tiirucúrobirora tiyá, jĩiyira.

9 Pilato cúãrē sāññáiyigu:

—¿Múã judíoa òpũrē yũũ wionécoci boogári? jĩimiyigu.

10 Paiaaré dutirá ññatutira Jesuré ticoariguere masjãiyigu. 11 Paiaaré dutirá basocãre acaribĩri tiyíra, Barrabápere wionécodutira. 12 Pilato cúãrē sāññánemoyigu:

—Múã “judíoa òpũ niĩĩ” jĩĩgũpere ¿deero tiirĩ boogári? jĩiyigu.

13 —¿Cũũrē curusapũ páabiatudutiya! jĩĩ acaribíyira.

14 —¿Ñeenó ññañaré tiíarĩ cũũ? jĩiyigu.

Basocãpe bayiró bũsurómena: —¿Curusapũ páabiatudutiya! jĩĩnemoyira.

15 Pilato basocãmena ãñũrò putuáadũgagũ, Barrabãre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutítoaari siro, curusapũ páabiatu sãdútriyigu.

16 Teero tiirã, surara cúãye wiseri popea macã yepapũ cūūrē néewayira. Toopũ ãpẽrã niipetira surarare néõyira. 17 Cúã Jesuré sicaró òpũya sutiro ti-iróbirò sõã ñiisãñũrõca sããyira. Sicabeto potamena tiíari beto cúũya dupupũre pëoyira.

18 —Hseniã mũũmena, judíoa òpũ, jĩĩ buijãyira.

19 Sicagú cãnũgãmena cúũya dupupũre páayira. Cũũrē usecò eobatétu, ñicãcoberimena jeacũmu, buijãyira. 20 Cúã cūūrē buitóa, sõã ñiisãñũrõrē tuuwécojã, cũũ sãñasũgũearirore sããyira. Curusapũ páabiatuura wáara néewayira.

Jesuré sãrĩgũ

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

21 Sícũ Cirene macã macũ cãpũpũ niĩãrigũ putuãatigũ tiyíyigu. Cũũ wãmecutiuyigu Simón. Pũarã pacũ niyiyigu: Alejandro, Rufo pacũ. Cũũ too netòwãri ññañã, Jesús apawari curusare cūūrē apadutiyira.

22 Jesuré Gólgota buropũ néewayira. Gólgota jĩĩrò, “Dupucoro” jĩĩrò tiia.

23 Toopũ vino “mirra” wãmecutire wãoariiguemena tĩãmiyira. Sĩniriyigu.

24 Cũũrē curusapũ páabiatuyira, diaaro jĩĩrã. Surara cúũye suti niimiãriguere batoadara, jĩĩbũaaapeyira, ¿noãrē putuáadari? jĩĩrã.

25 Cũũrē curusapũ páabiatuuri, bóeri nueve niirĩ niyiro. 26 Basocã cūūrē wedesããriguere jóatunoyiro táboapĩpũre: “JUDÍOA ÒPË NIÍÍ”, jĩĩyiro.

27 Jesuména pũarã yaarépĩrare páabiatuyira; sícũ diamacãpe, ãpĩ acuniñape nucõyira. 28 Cúã teero tiirĩ, Cõãmacãye queti jóaripũpũ jóarigue diamacã

wáayiro. “ ‘Dutirére netõnucãrã menamacũ niirĩ’ jĩĩ wãcũũya basocã cãũrẽ”,* jĩĩ jóanoã.

²⁹ Basocã toopá netõwára, cãũrẽ ñañarõ jĩĩrã, dupupá saguejõãrucuyira.

—Jũũ. Mũũ “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩĩmiwãrã. “Itiábureco siro apewĩĩ tiipeticojãgũda”, jĩĩmiwãrã mũũ. ³⁰ Teero jĩĩrigũ mũũ basirora netõnẽña. Curusapũ tusagũ diiãtiya, jĩĩ buijãyira.

³¹ Paiarẽ dutirácã, Moisés jóarigue buerãmena teorora jĩĩ buijãyira:

—Cũũ ãpẽrãcãrẽ netõnẽwĩ; cãũ basirope netõnemasĩrii. ³² Cõãmacũ beserigu Cristo Israelya põna macãrã õpũ niigãjã, curusapũ tusagũ cãũ basiro diiãtiaro. Cãũ basiro diiãtiri docare, padeoáda, jĩĩyira.

Cãũmena curusapũ pãabianucõãriracã teorora cãũrẽ ñañarõ jĩĩ buijãyira.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Coeritõ jeari, niipetiro tiiditapũ naĩĩñãjõãyiro. Tée ñamica tres niirĩpũ naĩĩñãtuyiro. ³⁴ Tii hora niirĩrã, Jesús bayirõ acaribiũyũ.

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? jĩĩyigũ cãũyemena. Teero jĩĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigũ yũũre cõãwã?” jĩĩgũ tiyiyigũ.

³⁵ ãpẽrã sĩquẽrã toopá niirã teeré tũorã, jĩĩyira:

—¡Coe! Tũoyã. Profeta Elĩare sũocõgũ tiiquĩ, jĩĩmiyira.

³⁶ Sĩcũ catũwã, sicasitia vino piyare soayigũ. Sĩniãrõ jĩĩgũ, sicagũ cãũgũpũ siatũ, cãũrẽ sũũũũõcõgũra, basocãre jĩĩmiyigũ:

—Coteya ména. Elĩas cãũ curusapũ tusagũre néediocõgũ atiboqui, jĩĩmiyigũ.

³⁷ Jesús bayirõ acaribĩ, diajõãyigũ. ³⁸ Cãũ diari, Cõãmacũwii popeapũ ãñũnetõjõãri Tatia cãmotãyosari casero ãũũãrõpe yigadiati, pũcaserõpũ jeacõtuariõ niĩwã. ³⁹ Cien surara dutigũ Jesús doca nucũgũ, cãũ teero wã diari ñĩagũ, jĩĩyigũ:

—Diamacũrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩĩyigũ.

⁴⁰ Numiã yoarõpũ Jesurẽ ññanucũyira. Cãũmena niyira: María Magdalena; apegõ María (coo José cãũ bai Santiago paco niyigo); apegõ Salomé niyira.

⁴¹ Cũã Jesurẽ nũnũrĩra numiã niyira. Cãũ Galileapũ niirĩ, cãũrẽ ãñurõ tiĩapurira niyira. ãpẽrã numiã paũ Jesús Jerusalẽnpũ wãari nũnũrĩracã toopá ññanucũyira.

Jesurẽ ãtãtutipũ cũũrigue

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Judíõa yeerĩsãri bũreco sũguero macã bũreco niyiro. Teero tiirõ, cãũ yeerĩsãri bũreco maquẽ quẽnorĩ bũreco niyiro. Nãicũmurĩ, José Arimatea wãmecutiri macã macũ jeayigũ. Cãũ Judíõare Dutirã Peti menamacũ cãũ padeõgũ niyigũ. Cũũcã Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩãdarere coteyigũ. Teero tiigũ, cuiro manirõ wãcũtutuaremena Pilato pũtopũ sããwayigũ. Sããwa, Jesuyã õpũũrẽ sãiyigũ. ⁴⁴ Pilato Jesús diaariguere tũogũ, tũomanĩjõãyigũ. Cien surara dutigũre atiduti, “¿deero biiri diaarĩ?” jĩĩ sãĩñayigũ. ⁴⁵ Cien surara dutigũ cãũrẽ wedeari siro, Jesuyã õpũũrẽ Joserẽ ticodutiigũ. ⁴⁶ José sutirõ ãñurĩ caserore sãĩ, Jesuyã õpũũrẽ néediocõ, tiicaserõmena cõmayigũ. Tũajea, sicututi ãtãgãpũ coari tutipũ cũũyigũ. Tiitutiire ãtãquicamena tuunẽwa, biajãyigũ. ⁴⁷ María Magdalena, María (José paco) Jesurẽ cũũãriõre ññayira.

* 15:28 Isaías 53.12.

16

*Jesús masāmũarigue**(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹ Cũã yeerisãri bureco sábadu netõãri siro, María Magdalena, María (Santiago paco), Salomé sitiaãñũre sãiyíra. Teeména Jesuyá õpũũrẽ píopeora wáara tiimíyira. ² Ûsã yeerisãri bureco síro macã bureco niirĩ, ñamisãñurõgã Jesuré cũuri tutipũ wáayira. ³ Cũã toopú wáara, cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Noã tuunécobosaadari tiituti biaríquicare? jĩyira.

⁴ Toopú jea, ñacora, tiiquicare aperopú nucũrĩ ññayira. Pairíquica peti niyiro. ⁵ Tiitutipũ sããwara, wãmo diamacũñiñape sícũ mamũ duiri ññayira. Cũũ sutiró butiró yoroca sãñayigu. Cũã cũũrẽ ññarã, bayiró ucúáyira. ⁶ Cũũ cũũrẽ jĩyigu:

—Ûcũárijãña. Múã Jesús Nazaret macã macãrẽ cúã curusapũ páabiatu sããrigrigire ãmaãrã tiia. Cũũ masãtoaawĩ. ãnorẽ manĩ. Cũũrẽ cũũãrigrigire ññarã atiya. ⁷ Cũũ buerãre, Pedrorre wedera wáaya: “Cũũ múã suguero Galileapũ jeatoagũdaqui. Cũũ jĩrirobirora toopú cũũrẽ ññãdadu”, jĩwa, jĩyigu.

⁸ Tiitutipũ niãrira ucúã ñapõpirara dutijõáyira. Cuirã, ãpẽrãrẽ wederiyira.

*Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue**(Jn 20.11-18)*

⁹ Yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cũũ masãri siro, María Magdalenarẽ bauásũgueyigu. Coorena too sugueropũ siete wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu. ¹⁰ Jesuména wãnetõrĩrare wedego wãamiyigo. Cũũrẽ booritua, utira tiyíra.

¹¹ —Jesús catiawĩ; yũũ cũũrẽ ññããwũ, jĩmĩyigo.

Padeoríyira.

*Jesús pũarã cũũmena wãnetõrĩrare bauárigue**(Lc 24.13-35)*

¹² Too síro Jesús pũarã cũũmena wãnetõãrĩrare bauáyigu cãpũpũ wáarare. Cũũ ãpĩbíro biigú bauáyigu. ¹³ Cũã ãpẽrã Jesuména wãnetõãrĩrare wedera wãamiyira. Cũãcãrẽ padeoríyira.

*Jesús cũũ buerãre dutirigue**(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)*

¹⁴ Too síro Jesús cũũ buerã oncere bauáyigu cúã mesapũ duirãre. Cũũrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirã cúã wederi, yũũ masãrẽ quetire tũopacãra, padeorĩarĩ? Pairó wãcũtutuare cũoria múã, jĩyigu.

¹⁵ Cũũrẽ jĩñemoyigu:

—Niipetiropũ niipetirare yũũ basocãre netõñere quetire wedera wáaya.

¹⁶ Yũũre padeó, wãmedotinogũno netõñenogũdaqui. Yũũre padeohégũno ñãñarõ tiinógũdaqui. ¹⁷⁻¹⁸ Yũũre padeorã yũũ dutirẽmena wãtĩãrẽ cõãwionecomãĩdadua. ãpẽrãyere wedesemasĩripacara, wedeseadacua. Cũã ãñããrẽ ñeerĩ, teero biirĩ pũnirẽ sñinĩ, merẽã wáaricu. Diarãre ñãapeorĩ, netõãdadua. Yũũre padeorã cúã padeorere ññorã, teerẽ tiimasĩãdadua, jĩyigu.

*Jesuré néemũarigue**(Lc 24.50-53)*

19 Marĩ Õpũ Jesús cúãrẽ wedeari siro, ãmũãsepũ néecomũãnoyigũ. Cõãmacũya wãmo diamacũniñape jeanuãyigũ. 20 Cũũ buerá niipetiropũ cũũ netõnére quetire wedera wáawa. Cũã wederi, Jesús cũũ basirora cúãrẽ tiiápurigũ niiwĩ. Cũã wederere “diamacũrã niiã” jĩgũ, ãñurere cúãrẽ tiiñorĩ tiiirigũ niiwĩ.*

* 16:20 Ate versículos asepũ bucũpũ bauricu; asepũrã baucú.

LUCAS

Jesucristoye quetire jóarigue

Lucas ¿deero tiigú atipūrē jóayiri? jīirigue

1-2 Niipetire ūsā watoapɸ wáariguere ñarira Jesús “wedera wáaya” jīcorira ūsārē buewa. Paɸ cūā buerirobirora jóanucārira niiwā. ³ Yɸcā ate niipetire Jesús sicatorɸ tiinucāriguere masīpetidɸgagu añurō buewa. Teero tiigú, Teófilo, yɸ teeré jóaa, ⁴ mɸurē āpērā bueriguere “diamacārā niā” jīmasīdutigu.

Ángele Juan Bautista bauáadarere wederigue

⁵ Herodes Judea dita macārā ōpū niiritore, sīcū pai Zacarías wāmecutigu niyigu. Cūū Abíaya pōna macū niyigu. Cūū nɸmo Isabel wāmecutiyigo. Coo Aarón pārāmeō niinunusego niyigo. ⁶ Cūā pɸarāpɸara Cōāmacū ññacorore basocá añurā niyira. Cūū dutirére añurō tiyira. Teero tiirā, basocá cūārē “wapa cɸoóya” jīmasīriyira. ⁷ Cūā pōnamaníyira. Isabel pōnamanígōno niyigo. Cūā butoá niyira.

⁸ Sicabareco Zacarías pai paderé padeɸu tiyigu Cōāmacūwiipɸ. Cūūya pōna macārā paderé bɸrecorí niyiro. ⁹ Paiá tiirucúrobirora sīcārē beseyira sitiaañūrē sóegɸdure. Tiibɸrecore Zacariare beseyira. Teero tiigú, cūūpe Ññurí Tatia pɸto macā tatiapɸ sóegu sāāwayigu. ¹⁰ Sóeritono niirí, niipetira basocá soperú Cōāmacārē sārā tiyira. ¹¹ Sīcū ángele* cūūrē bauáyigu. Cūū sóemñocoro diamacápe nucūyigu. ¹² Zacarías cūūrē ññagū, ucúájōāyigu. Bayiró cuiyigu. ¹³ Ángele cūūrē jīiyigu:

—Cuirijāña, Zacarías. Cōāmacū mɸ sārérē tuoí. Mɸ, mɸ nɸmo Isabelmena sīcū pōnacūñadacu. Cūūrē Juan wāme tuuya. ¹⁴ Mɸ cūūmena bayiró usenigūdacu. Paɸ cūū bauári, useniādacua. ¹⁵ Cōāmacū ññacoropɸre buri niigú mee niigūdaqui. Vinorē,† sibiorére sīnirigūdaqui. Cūū paco páatipɸra Espiritu Santo cūūmena niitoagūdaqui. ¹⁶ Paɸ Israelya pōna macārā Cōāmacū cūā ōpārē padeodúrirare padeorí tiigūdaqui sūcā. ¹⁷ Marí Ōpū sugero jeagūdaqui. Elías tiiróbiro Espiritu Santo tutuare cɸogūdaqui. Teeména pacsūmñārē cūā pōnamena añurō niirecutiri tiigūdaqui. Netōñcārārē basocá añurā tiiróbiro wācūrí tiigūdaqui. Basocáre “marí Ōpārē añurō niyueya” jīgūdaqui, jīiyigu.

¹⁸ Cūū teero jīirí, Zacarías sārñáyigu:

—¿Deero tii yɸ masīgūdari mɸ yɸre jīirére? Yɸ bɸcɸ niā. Yɸ nɸmocā bɸcō niyo, jīiyigu.

¹⁹ Ángele cūūrē yɸyigu:

—Yɸ Gabriel niā Cōāmacū pɸto macū. Cūū yɸre ticodiocoawí, mɸurē queti wededutigu. ²⁰ Yɸ jīirére mɸ padeorí. Teero tiigú, wedesemasīhēgū pɸtuágudacu. Yɸ jīrōbirora wáaadacu. Tee niipetire wári siropɸ, wedesegudacu, jīiyigu.

²¹ Cūā wedesera tiirí, basocápe Zacariare yuera tiyira. Cūū Cōāmacūwiipɸ pearí, ññamanijōāyira. ²² Cūū witiyeagu, wedesemasīriyigu. “Cōāmacūwiipɸ

* 1:11 Portugués: anjo. † 1:15 Portugués: vinho.

apeyenó cūārē bauáajīyu”, jīiyira. Wāmorīmena cūārē wēētuyigu. Wedese-masīhēgū putuáyigu.

²³ Paia paderé burecori petirí, cūūya wiipū coecóputuayigu. ²⁴ Too síro cūū nūmo Isabel niipacó niinucāyigo. Sicamoquēñe muipūrā “wiipú niijāgōda” jīiyigo. ²⁵ Coo wācūyigo: “Cōāmacū yū pōnamanígō niīārigore tiīáruawī. Basocá teero iñacōārī jīīgū, yūre añurō tiī”, jīiyigo.

Ángele Jesús bauáadarere Mariare wederigue

²⁶ Seis muipūrā Isabel niipacó niirō netōyiro. Cōāmacū ángele Gabrielre Nazaretpū ticodiocoyigu. Nazaret Galilea ditapū niīā. ²⁷ Síco ūmūmena niīñahēgōrē queti wededutiyigu. Ōpū David pārāmi niinūnūsegūmena José wāmecutīgūmena wāmosiāgado tiiyigo. Coo wāmecutiyigo María. ²⁸ Ángele coo niirōpū sāāwa, añudutiyigu:

—Sāā. ¿Niī mū? Marī Ōpū mūārē “añurō tiīgúda” jīīawī. Cūū mūmūmena niī, jīiyigu.

²⁹ Ángele jīrēre tuogó, bayiró wācūyigo. “¿Deero jīīdūgaro tiīgári cūū añudutire?” jīī wācūyigo. ³⁰ Ángele jīiyigu:

—Cuirijāña, María. Mū Cōāmacū añurō tiirēre buaa. ³¹ Teero tiīgó, mū niipacó putuāgodacu. Síco pōnacutīgodacu. Cūū wāmecutīgūdaqui Jesús. ³² Cūū āpērā nemorō upatí macū niīgūdaqui. “Cōāmacū ūmūāse niīgú macū niī”, jīīnogūdaqui. Ōpū David cūū ñecū niisotoapeogare tiirōbiro Cōāmacū cūārē Ōpū cūūgūdaqui. ³³ Israelya pōna macārārē dutirucujāgūdaqui. Cūū dutiré petirícu, jīiyigu.

³⁴ María ángelere sāñāyigo:

—¿Deero wāabogari ate? Yū mū manigō niīā, jīiyigo.

³⁵ Ángele coore yūyigu:

—Espíritu Santo mūpūre diijéagūdaqui. Cōāmacū ūmūāse macū tutuare mūpūre ōmebūnā tiirōbiro diiāti, tuubiáadacu. Teero tiīgú, mū macū añugú “Cōāmacū macū niī” jīīnogūdaqui. ³⁶ Mūya wedego Isabel síco pōnacutīgodaco, bucōo niipaco. “Pōnamanígōno niyo”, jīīmiwā basocá. Seis muipūrā wāaa, coo wīmū buaári siro. ³⁷ Cōāmacūārē tiimasīhēreno maniā, jīiyigu.

³⁸ María jīiyigo:

—Yū Cōāmacūārē padecotego niīā. Cōāmacū mū jīrōbirora yūre tiīáro, jīiyigo.

Ángele coo puto niīārigū wāajōāyigu.

María Isabelre iñagō wáarigue

³⁹ Teeburecorire María boyeromena wāajōāyigo Judea ditapū. Ūtāyucu watoa niirí macāpū jeayigo. ⁴⁰ Toopú jea, Zacariaya wiipū sāāwa, Isabelre añudutiyigo. ⁴¹ Tee añudutire tuorí, coo macū páatipū sāñagú cāmeñayigu. Isabelmena Espiritu Santo niiyigu. ⁴² Teero tiīgó, coo bayiró busarēmena wedeseyigo:

—Niipetira numiā nemorō Cōāmacū mūārē añurō tiī. Mū macūcārē añurō tiī. ⁴³ Yū bári niigō niipacari, mū yū Ōpū paco yūre iñagō atiyu. ⁴⁴ Yū mū añudutirere tuorí, yū macū páatipū sāñagú useniremena cāmeñāāti. ⁴⁵ Cōāmacū mūārē jīirirorira “wāaadacu” jīī padeoyú mū. Ateména Cōāmacū mūārē usenirí tiiquí, jīiyigo.

46 María jĩyigo:

“Yuu Ōpūrē ‘añuniã muu’ jĩ, usenire ticoa.

47 Cõamacũ yuure netõnégũmena bayirõ usenigõ niã.

48 Yuu buri niigõrē Cõamacũ beseyi.

Mecãmena niipetira yuure ‘Cõamacũ añurõ tiyĩ coore’ jĩãdacua.

49 Cõamacũ niipetire tiimasigũ yuure añurere tiyĩ.

Cũũ añuré dicure tiiquĩ.

50 Cũũrē quioníremena ñnarãrē bóaneõrucujãgũdaqui.

51 Cũũ tutuaremena pee añuré tiiti.

Basocã ‘úsã ãpērã nemorõ niã’ jĩ wãcũrãrē cõãjãqui.

52 Ōpãrã duirẽpĩrĩpu duirãre cõãjãqui.

Buri niirãpere uputi macãrã niiri tiiquĩ.

53 Juabóarare pee añuré ticoqui.

Pee cuorãre ticoripacu, putuawadutiqui.

54 Israelya põna macãrã cũũrē padecoterare tiãpuqui.

Cũãrē wãcũjĩgũ, bóaneõqui.

55 Marĩ ñecũ Abrahamrē, teero biiri niipetira cũũ pãrãmérã niinũnuserare ‘tiãpuguda’ jĩrigu niiwĩ’, jĩyigo María.

56 María ñĩãrã muĩpũrã coo putopu putuáyigo. Too síro cooya wiipu cocóputuayigo.

Juan Bautista bauárigue

57 Isabel põnacutirito jeari, coo macũ bauáyigu. 58 Cooya wii puto niirã, cooya wedera Cõamacũ coore añurõ bóaneõrigue quetire tuorã, coore useniapuyira. 59 Ocho† barecori cũũ bauári siro, cũũ cõnerigu yapa macã caseróre widedcõãrã jeayira. § Cũũ pacu tiiróbiro Zacarías tuudugamiyira.

60 Cũũ paco cũãrē jĩyigo:

—Niiria. Cũũ Juan wãmecutigudaqui, jĩyigo.

61 Cũãpe: —Muuya wedera teero wãmecutira maniña, jĩyira.

62 Cũũ pacure wãme sãĩñarã, wẽẽtuyira. 63 Cũũpe sicapĩ jóaripĩ sãiyigu. Tiipĩpu “Juan wãmecutigudaqui” jĩ jóayigu. Niipetira teeré ññamanijõãyira. 64 Máata Zacarías wedesejõãyigu sũcã. Cõamacũrē usenire ticoyigu. 65 Cũũ teero tiiri, cũãya macã puto niirã cuipetijõãyira. Niipetiro too Judea dita ãtãyucu watoapu macãrã teero wãariguere wedeseyira. 66 Niipetira teeré tuorã bayirõ wãcũyira.

—Cũũ wĩmagũ bucu niigũ, ¿deero niigũno niigũdari? jĩyira.

Cõamacũ tutuare Juanména niyiro.

Zacarías Cõamacũrē basapeorigue

67 Cũũ pacu Zacaríamena Espiritu Santo niyigu. Teero tiigũ, Cõamacũ wededutirere wedeyigu. Biiro jĩyigu:

68 “Cõamacũrē usenire ticoco. Cũũ marĩ Israelya põna macãrã Ōpũ niĩ.

Marĩ cũũ beserirare netõnégũ atii. Marĩrē tiãpurucujãĩ mée.

69 Marĩrē netõnégũdu tutuagure ticodiocoqui.

David cũũrē padecotegu pãrãmi niinũnusegu niiqui.

† 1:59 Portugués: oito. § 1:59 Levítico 12.3.

70 Τίτορυ ‘teero tiigúda’ jĩiyigu.

Teeré profetas añurã jóarira niiwã.

71 Cõamacũ niipetira marĩ wãpãrãrẽ, marĩrẽ ññatutirare cãmotã, marĩrẽ netõnébosagudaqui.

72 Marĩ ñecũsũmuãrẽ ‘múãrẽ bóaneõgũda’ jĩiyigu.

Cúãrẽ ‘añurõ tiigúda múãrẽ’ jĩirigue añurere acabóricui.

73 Cõamacũ too síro tiádarere wedeyigu Abraham marĩ ñecũrẽ. ‘Biuro tiigúda’ jĩiyigu:

74 ‘Múãrẽ ññatutirare cãmotã, múãrẽ netõnébosagudacu.

Yũũ teero tiirĩ, múã cuiro manirõ yũũ dutirere tiimasĩadacu.

75 Bãrecoricõrõ yũũ ññacorõpũ añurẽ tiádadu’, jĩiyigu Cõamacũ.

76 Macũ, mũũrẽ basocã ‘Cõamacũ ãmuãsepu niigúyagu profeta niir’ jĩĩadacua.

Mũũ marĩ Òpũ atiadari suguero, maarẽ quẽnosuguérobirora quẽnosuguégu niigudacu.

77 Mũũ Cõamacũ beserirare cúã ñãñarẽ tiirere Cõamacãrẽ acabóre sãidutigudacu.

Teeména Cõamacũ netõnéreere cúãrẽ masĩrĩ tiigudacu.

78 Cõamacũ marĩrẽ bóaneõremena ññagũ niijĩgũ,

marĩrẽ netõnégũdũre ticodiocogudaqui.

Muĩpũ muãatiro tiirõbiro niigudaqui cãũ marĩrẽ.

79 Marĩ ñaitĩãrõpũ niirãbiro niã.

Pecamepũ wãaborira niã.

Cãũ bócoremena marĩrẽ añurõ niirecutire eñnogúdaqui”, jĩiyigu Zacarías.

80 Wĩmagũ bũcuãjõãiyigu. Jõõpemena Cõamacũrẽ padeomúãñũcãiyigu. Basocã manirõpũ niisodeaatiyigu. Toopũre niituyigu, tée Israelya põna macãrãrẽ cãũ wedenũcãritopũ.

2

Jesús bauárigue

(Mt 1.18-25)

1 Tíatore niipetira romanuã õpũ Augusto basocãre bapaqueogudũ, cúã wãmerẽ jóatudutiyigu. 2 Cirenio niirito, sicato jóature niinũcãyiro. Cirenio Siria dita dutigú niiyigu. 3 Niipetirare cúã ñecũsũmuã bauãre macãrĩpu jóatura wãadutiyigu.

4 Teero tiigũ, José, Nazaret Galilea ditapu niĩãrigũ, Belén Judea ditapu wáayigu. Cũũ ñecũ David Belénpu bauáyigu. Cũũ David pãrãmi niinũnũsegu niijĩgũ, toopũ wáayigu. 5 Cũũmena cũũ wãmosiagodo María wáayigo. Niipacó niiyigo. 6 Cúã Belénpu niirĩ, María põnacũtĩre bũrecori jeayiro. 7 Toopũre cúã cãnirĩ wii bũariyira. Teero tiirã, ecarã cãnirĩ wiipu wáayira. Toopũ coo sicato wĩmagũ apayigo. Cũũrẽ suti caserimena cõma, ecarã yaarĩcorõpũ sããyigo.

Ángelea oveja coterí basocare bauárigue

8 Belén wesapu oveja coterí basoca niiyira. Cãpũpu cúãyarare coteboe-jõãrucuyira. 9 Wãcũña manirõ cúãrẽ sícũ ángele bauáyigu. Cõamacũ asibatere cúã pũtopũ añurõ bóesesajõãyiro. Bayiró cuiyira. 10 Ángele cúãrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Múãrẽ añurẽ queti wedegu atia. Niipetira tee quetire tũorã, useniãdacua. 11 Mecũã ñami Daviyã macã Belénpu múãrẽ netõnégũda bauãdawĩ.

Cũũ Cõãmacũ beserigu Cristo marĩ Õpũ niĩ. ¹² Cũũ wĩmagũrẽ suti caserimena cõmaãrigure buajeaadacu. Wáicura yaarĩcoropu sãñagũrẽ ññaãdacu. Múã teeré ññarã, “diamacũrã wedeayi” jĩãdacu, jĩiyigu ángele.

¹³ Wãcũña manirõ cũũ puto paũ ángelea bauáyira. Cũã Cõãmacũrẽ usenire ticora, biiro jĩiyira:

¹⁴ “Ëmuãsepu niirã Cõãmacũrẽ ‘ãñunetõjõãĩ’ jĩĩ, usenire ticoaro. Atiditapãre cũũ ãñurõ tiinórã ãñurõ niirecutiario”, jĩiyira.

¹⁵ Ángelea cũãmena niirãira ãmuãsepu muãwaari siro, oveja coterĩ basoca cãmerĩ wedeseyira:

—Jãmu too docare Belẽnpũ. Toopũ wáariguere Cõãmacũ marĩrẽ wededu-tiariguere ññaco, jĩiyira.

¹⁶ Teero tiirã, boyeromena macãpu piyayira. Toopũ piyajeara, María, Joseré buajeáyira. Wĩmagũrẽ wáicura yaarĩcoropu sãñagũrẽ ññayira. ¹⁷ Cũũrẽ ññaãri siro, ángele wĩmagũ maquẽrẽ wedeariguere wedeyira. ¹⁸ Niipetira cũã wederere tuorã, tuomanjõãyira. ¹⁹ Mariãpe tee niipetirere coo wãcũrẽpu ññanoyigo. Bayirõ teeré wãcũyigo. ²⁰ Oveja coterĩ basoca cũã tuoárigue, cũã ññaãrigue ángele wedearirobiro wáyiro. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire tico, “cũũ ãñunetõjõãĩ” jĩĩ wedesepuayira.

Jesuré Cõãmacũwĩipũ néewarigue

²¹ Jesús bauári siro, ocho buarecori netõrĩ, cũũ cõnerigu yapa macã caseróre widecõãyira. Cũũrẽ Jesús wãme tuuyira. Tiiwãmerẽ ángele Mariãre, coo niipacõ niãdari sugueropu, tuudutiyigu.

²² Coo põnacutiari siro, Moisére dutiré cũũrigue jĩĩrõbirora cuarenta buarecori yueyira. Too síro wĩmagũrẽ Jerusalẽnpũ néewayira. Toopũ Cõãmacũrẽ “mũnyagu niĩ” jĩĩ ãñorã wáyira. ²³ “Niipetira ãmuã bauásuguera Cõãmacũyara niirõ booa”,* jĩĩ jóanoã Cõãmacũye queti jóaripũ. ²⁴ Tiiipũ jóaribirora puarã buabiro baurã o puarã bua wĩmarã Cõãmacũrẽ ticoadara wáyira.†

²⁵ Teeburecorire sícũ Simeón wãmecutigu Jerusalẽnpũ niiyigu. Cũũ basocã ãñugã, Cõãmacũrẽ padeogũ niiyigu. Israelya põna macãrãrẽ netõnégũdure yuegu tiiyigu. Espiritu Santo Simeónmena niiyigu. ²⁶ Cũũ cũũrẽ wedetoayigu: “Cristo Cõãmacũ beserigure ññaripacu, mũn diaricu”, jĩiyigu. ²⁷ Espiritu Santo masĩrĩ tiirẽmena Cõãmacũwĩipũ sããwayigu. Jesús pacusũmuã cũũgãrẽ néesãwayira, Moisére dutiré cũũriguepu jóaribirora cũũrẽ tiibosára. ²⁸ Néesãwari, Simeón cũũrẽ néepayigu. Néepa, Cõãmacũrẽ usenire ticogu jĩiyigu:

²⁹ “Yũũ Õpũ, mũn yũũre wederibirora tiia mecũtigãrẽ. Teero tiigũ, yũũ mũnrẽ padecotegu useniremena diamasĩã.

³⁰ Ñni basocãre netõnégũdure yũũ capearimena ññatoaã.

³¹ Mũn ãnirẽ ticodiocoayu, niipetira basocã masĩãrõ jĩĩgã.

³² Ñni sãwócogu tiirõbiro niigũdaqui, judíoa niihẽrã diamacũ maquẽrẽ masĩãrõ jĩĩgũ.

Niipetira mũnyara Israelya põna macãrãrẽ ‘Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiíawĩ’ jĩĩrĩ tiigũdaqui”,

* 2:23 Éxodo 13.2,12. † 2:24 Levítico 12.6-8.

jĩiyigu Simeón.

³³ Cũũ teero jĩĩrĩ tʉorá, Jesús pacũ, paco tʉomanijõãyira. ³⁴ Simeón cúaãrẽ: — Cõamacũ múãrẽ añũrõ tiiáro, jĩiyigu.

María Jesús pacore jĩiyigu:

—Tʉoyá. Cõamacũ ãni wĩmagũmena paũ Israelya põna macãrãrẽ cõãrĩ tiigúdaqui; ãpẽrãrẽ cũũmena netõnégúdaqui. Paũ cũũrẽ ñañarõ jĩĩadacu. ³⁵ Teero tiirémena paũ wãcũrere masĩnoãdacu. Mũũre espadamena sadero tiirõbiro pũnirẽ tũgueñagõdacu, jĩiyigu.

³⁶ Toopú sũcõ profeta niyigo. Coo Ana wãmecũtiyigo. Fanuel macõ, Aserya põna macõ niyigo. Buscõ peti niyigo. Mamo niigõ, wãmosiayigo. Coo wãmosiari siro, siete cũmarĩ coo manũmena niyigo. ³⁷ Cũũ diari siro, wapewio niirucuyigo. Ochenta y cuatro cũmarĩ cʉoyigo. Cõamacũwiipũre witiyigo. Toopú ñamirĩ, búrecori beti, súubuseyigo. ³⁸ Simeón Mariare, Joseré wedeseri, Ana jeayigo. Jesuré ñña, Cõamacũrẽ usenire ticoyigo. Too síro niipetira Jerusalén macãrã basocãre netõnégũdũre coterãre Jesuyé maquẽrẽ wedeyigo.

Nazaretũ pũtũawarigue

³⁹ Cúaã niipetire Cõamacũ dutirere tiitóa, cúaãya macã Nazaret Galilea ditapũ coecóputũayira. ⁴⁰ Wĩmagũ masãyigu tutuagu, masĩgũ. Cõamacũ cũũrẽ añũrõ tiápũyigu.

Jesús bũcũsãñũrõ niigũ tiirigue

⁴¹ Jesús pacũsũmãã cũmarĩcõrõ Pascua bosebũreco niirĩ, Jerusalénũ wáarucuyira. ⁴² Jesús doce cũmarĩ cʉorĩ, cúaã tiirucũrobirora toopú wáayira. ⁴³ Bosebũreco petirĩ, cúaãya macãrũ coecóputũamiyira. Cũũ pacũsũmũã masĩrõ manirõ Jesús Jerusalénũ pũtũájãyigu. ⁴⁴ Cúaã Jesuré “ãpẽrã marĩ menamacãrãmena wáaqui” jĩĩ wãcũrã, sicabũreco maapũre wáayira. Too síro cúaãya wedera, cúaã ññamasĩrã watoapũ cũũrẽ ãmaãmiyira. ⁴⁵ Buarĩyira. Teero tiirã, cũũrẽ ãmaãrã, Jerusalénũ cãmecóputũayira.

⁴⁶ Itiábũreco siro Cõamacũwiipũ cũũrẽ bũayira. Cũũ judioare buerã watoapũ duiyigu. Cũũ cúaãrẽ tuo, sãñĩágũ tiiyigu. ⁴⁷ Niipetira cũũrẽ tʉorã, cũũ masĩrere, cũũ yũmenirere tʉomanijõãyira. ⁴⁸ Cũũrẽ ññarã, cũũ pacũsũmũã ññamanijõãyira. Cũũ paco cũũrẽ jĩiyigo:

—Macũ, ¿deero tiigú teero tiirĩ mũũ ãsãrẽ? Mũũ pacũ, yũũ bayirõ wãcũrémãna mũũrẽ ãmaãwũ, jĩiyigo.

⁴⁹ Jesús cúaãrẽ jĩiyigu:

—¿Deero tiirã yũũre ãmaãrĩ? “Yũũ Pacũya wiipũ, cũũyere tiirõ booa” jĩĩrere ¿mũã masĩriarĩ?

⁵⁰ Cũũ cúaãrẽ jĩĩrere tʉomasĩriyira.

⁵¹ Too síro cúaãmena wãa, Nazaretũ pũtũawayigu. Cúaãrẽ añũrõ yũũrucuyigu. Cũũ paco tee niipetirere coo wãcũrẽpũ añũrõ ññanoyigo. ⁵² Jesús nemorõ masĩgũ, nemorõ ãmũãgũ wáayigu. Cõamacũ cũũrẽ “ãñũniĩ” jĩĩ ññayigu. Basocãcã cũũrẽ añũrõ wãcũyira.

3

Juan Bautista wederigue
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Quince cāmarī Tiberio romanuā ōpū niirī, noquērā cūārē duticotera niyira: Poncio Pilato Judea dita dutigú niyigu; Herodes Galilea dita dutigú niyigu; Herodes bai Felipe Iturea, Traconite dita dutigú niyigu; Lisantias Abilinia dita dutigú niyigu. 2 Anás, Caifás paiaré dutirá niyira. Cūā niipetira niirito, Juan Zacarías macū basocá manirōpū niyigu. Toopú Cōāmacū cūāyere wededutiyigu. 3 Juan día Jordán wesa niipetirōpū wāayigu. Basocáre wedeyigu:

—Múā ñañaré tiirére wācūpati, waso, wāmeōtidutiya. Teero tiirí, Cōāmacū múā ñañaré tiirére acabógudaqui, jīyigu.

4 Profeta Isaías cūū jóaripūpū ateré jóarigu niiwī:

Sīcū yucū manirō, basocá manirōpū

bayiró busurómena wedegudaqui:

“Sīcū ōpū atiadarimarē quēnarō tiiróbiro,

marī Ōpū atiadari suguero,

múā ñañaré tiirére duujā, añurō niyueya.

5 Niipetire ditatūdiri yaajā, sīcārībíro tiinóādacu.

Niipetire ūtāyucū añuri yepa tiinóādacu.

Maapārīrē diamacú tiinóādacu.

Maapārī maquē coperire yaanóādacu.

6 Niipetira Cōāmacū basocáre netōnérere ññāadacua”, jīgūdaqui,*

jī jóayigu Isaías.

7 Paū basocá Juan pūtopū cūārē wāmeōtidutira wāayira. Cūū cūārē jīyigu:

—¡Múā tiiditōrepira, jīditōrepira nií! “Marī wāmeōtinorira dícu niirī, Cōāmacū bayiró cúare marīrē jearicu”, jī wācūremena atimiājīyu múā.

8 Diamacūrā múā ñañaré tiirére wācūpati, wasorá, múā añurō tiirēcutiremena ēññā. “Ēsā Abraham pārāmerā niinunusera niijīrā, Cōāmacū ññacorore añurā nií”, jī wācūrijāñā. Múā wācūrére wasohéri, Abraham pārāmerā niirē wapamaníā. Cōāmacū boogú, ate ūtāperimenarā Abraham pārāmerārā cotowéomasīqui. 9 Múā ñañaré tiidúheri ññagá, Cōāmacū múārē cōāgūdaqui.

Sicagá yucūgū ñañaré ducacutirigūre cōmeāmena nucōrīmenarūga páata, pecamerū sóecōārō tiiróbiro múārē tiigūdaqui, jīyigu Juan.

10 Basocá cūārē sāññáyira:

—¿Too docare deero tiíadari?

11 Cūārē yūuyigu:

—Puaró sutiró cuogú cuohégure sicaró ticoaro. Yaaré cuogú yaaré cuohégure ticoaro, jīyigu.

12 Romanuā ōpārē niyeru wapasébosari basocacā wāmeōtidutira jeayira. Cūārē sāññáyira:

—Ēsārē buegú, ¿ūsā deero tiíadari?

13 Cūārē yūuyigu:

—Romanuā cūā wapasé dutirobirora wapaséya. Nemorō wapasérjāñā, jīyigu.

14 Suraracā cūārē sāññáyira:

—¿Ēsāte deero tiíadari?

Cūārē yūuyigu:

* 3:6 Isaías 40.3-5.

—Basocáre cuiuri tiirijãña. Jĩditoremena wedesãrijãña, cũãyere ěmadũgara. Múã wapatáremena useniña, jĩiyigu.

¹⁵ Basocá Cõamacũ beserigure yuera tiiyira. “Apetó tiigũ, Juan Cristo marĩ yoari yuerigu niiboqui”, jĩ wãcũmiyira. ¹⁶ Juan cũã wãcũrere yũyigu:

—Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Āpĩ yũũ nemorõ tutuagu atigũdaqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sícãrĩbíridojãcu. Cũũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena ni-irucujããrõ jĩigũ. Ñãñarere sóecõãrõ tiirõbiro múã ñãñarẽ tiirere cõãgũdaqui.

¹⁷ Cũũ trigore ñãnogũdu tiirõbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cũũgũdaqui. Teeperire ñãnogũdaqui cũũye ñãnori wiipu. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatitherimepu, jĩiyigu Juan.

¹⁸ Pee cũũ teero jĩ wederémena ãñurẽ quetire wedenemoyigu.

¹⁹ Teeburecorire Herodes Galilea dita dutigũ niiyigu. Cũũ bai numorẽ ěma, numocutiugu. Coo wãmecutiugo Herodías. Cũũ teero tiirẽ wapa apeyé pee cũũ ñãnarẽ tiirẽ wapa Juan cũũrẽ tutirémena wedemiugu. ²⁰ Herodes teerẽ tũogũ, ñãnarẽ tiinemoyigu: Juanrẽ peresuwiipu sõnecodutiugu.

Juan Jesurẽ wãmeõtirique

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Juan, cũũrẽ peresuwiipu sõnecoadari suguero, paũ basocáre wãmeõtiugu. Jesucãrẽ wãmeõtiugu. Wãmeõtiari sirogã, Jesús Cõamacũrẽ usenire ticori, ãmũãse pãõyiro. ²² Espiritu Santo sícũ bua tiirõbiro baugũ cũũpũre diijeayigu. Teero wãari, ãmũãsepu wedeseri tũoyira:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maigũ niĩ. Mũũmena bayiró useniã, jĩiyigu.

Jesús ñecũsãmũã

(Mt 1.1-17)

²³ Jesús basocáre buenãcãgũ, treinta cũmarĩ cũoyigu.

Basocã cũũrẽ “José macũ niĩ” jĩ wãcũmiyira.

José Elí macũ niiyigu.

²⁴ Elí Matat macũ niiyigu.

Matat Leví macũ niiyigu.

Leví Melqui macũ niiyigu.

Melqui Jana macũ niiyigu.

Jana José macũ niiyigu.

²⁵ José Matatías macũ niiyigu.

Matatías Amós macũ niiyigu.

Amós Nahúm macũ niiyigu.

Nahúm Esli macũ niiyigu.

Esli Nagai macũ niiyigu.

²⁶ Nagai Maat macũ niiyigu.

Maat Matatías macũ niiyigu.

Matatías Semei macũ niiyigu.

Semei Josec macũ niiyigu.

Josec Judá macũ niiyigu.

²⁷ Judá Joanán macũ niiyigu.

Joanán Resa macũ niiyigu.

Resa Zorobabel macũ niiyigu.

Zorobabel Salatiel macũ niiyigu.

Salatiel Neri macũ niiyigu.

28 Neri Melqui macū niiyigu.
 Melqui Adi macū niiyigu.
 Adi Cosam macū niiyigu.
 Cosam Elmadam macū niiyigu.
 Elmadam Er macū niiyigu.

29 Er Jesús macū niiyigu.
 Jesús Eliezer macū niiyigu.
 Eliezer Jorim macū niiyigu.
 Jorim Matat macū niiyigu.

30 Matat Leví macū niiyigu.
 Leví Simeón macū niiyigu.
 Simeón Judá macū niiyigu.
 Judá José macū niiyigu.
 José Jonam macū niiyigu.
 Jonam Eliaquim macū niiyigu.

31 Eliaquim Melea macū niiyigu.
 Melea Mena macū niiyigu.
 Mena Matata macū niiyigu.
 Matata Natán macū niiyigu.

32 Natán David macū niiyigu.
 David Isaí macū niiyigu.
 Isaí Obed macū niiyigu.
 Obed Booz macū niiyigu.
 Booz Salmón macū niiyigu.
 Salmón Naasón macū niiyigu.
 33 Naasón Aminadab macū niiyigu.
 Aminadab Admin macū niiyigu.
 Admin Arni macū niiyigu.
 Arni Esrom macū niiyigu.
 Esrom Fares macū niiyigu.

Fares Judá macū niiyigu.
 34 Judá Jacob macū niiyigu.
 Jacob Isaac macū niiyigu.
 Isaac Abraham macū niiyigu.
 Abraham Taré macū niiyigu.
 Taré Nacor macū niiyigu.

35 Nacor Serug macū niiyigu.
 Serug Ragau macū niiyigu.
 Ragau Peleg macū niiyigu.
 Peleg Heber macū niiyigu.
 Heber Sala macū niiyigu.

36 Sala Cainán macū niiyigu.
 Cainán Arfaxad macū niiyigu.
 Arfaxad Sem macū niiyigu.
 Sem Noé macū niiyigu.
 Noé Lamec macū niiyigu.

37 Lamec Matusalén macū niiyigu.
 Matusalén Enoc macū niiyigu.
 Enoc Jared macū niiyigu.
 Jared Mahalaleel macū niiyigu.
 Mahalaleel Cainán macū niiyigu.

38 Cainán Enós macū niyigū.
 Enós Set macū niyigū.
 Set Adán macū niyigū.
 Adán Cōāmacū cūū sicato tiirigū niyigū.

4

Wātīārē dutigú Jesurē jīcōāsāmirigū
 (Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jesús día Jordánꝑꝑ niārigū ꝑꝑtuawayigū. Espiritu Santo cūūmena niigū, cūūrē basocá manirōꝑꝑ néewanetōyigū. 2 Toopáre cuarenta burecori niyigū. Wātīārē dutigú cūūrē jīcōāsāmiyigū, Cōāmacūrē netōꝑꝑcāārō jīgū. Teeburecorire yaariyigū. Too síro juabóayigū. 3 Wātīārē dutigú cūūrē: —Mūn Cōāmacū macū niigū, atigá ūtāgārē ꝑā cotowéoya, jīmiyigū.

4 Jesupé cūūrē yūuyigū:

—Cōāmacūye queti jóaripūꝑꝑ ate jóarigū niā: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría”,* jī jóarigū niā, jīiyigū.

5 Jesurē āmūārōꝑꝑ néewa, máata niipetire atibáreco maquē macārīrē ēñopetijāyigū. 6 Cūūrē jīmiyigū:

—Yūn mūūrē niipetire atemacārī dutigú sōnecoguda. Teemacārīꝑꝑ āñurē peti niirēmena mūn ūsenigūdacu. Ate yūure ticorigū niā. Yūn ticodugagūre ticoguda. 7 “Mūn yūn ōꝑꝑ niā” mūn jī ꝑadeorí, ate niipetire mūūrē ticoguda, jīmiyigū.

8 Jesús yūuyigū:

—Cōāmacūye queti jóaripūꝑꝑ ate jóarigū niā: “Cōāmacū mūn Ōꝑꝑ sícūrēna ꝑadeoyá. Cūū dutiré dícare tiiyá”,† jī jóarigū niā, jīiyigū.

9 Too síro wātīārē dutigú Jerusalénꝑꝑ néewa, Cōāmacūwii sotoarꝑꝑ néemūā, cūūrē jīmiyigū:

—Mūn Cōāmacū macū niigū, ānopámena bupudíaya. 10 Cōāmacūye queti jóaripūꝑꝑ ate jóarigū niā:

Cōāmacū cūūyara ángleare mūūrē cotedutigūdaqui.

11 Mūūrē ūtāgārē ñaapeari jīrā, bocañeādacua,‡ jī jóarigū niā, jīmiyigū.

12 Jesús cūūrē yūuyigū:

—Cōāmacūye queti jóaripūꝑꝑ ate jóarigū niā: “Cōāmacū mūn Ōꝑꝑ wedeserere ‘¿diamacúrā niimiito?’ jīrā, cūūrē tiēñodutirijāña”,§ jī jóarigū niā, jīiyigū.

13 Wātīārē dutigú jīcōāsāre petinogū, cūū ꝑuto niārigū wáajōāyigū ména.

Jesús Galilearꝑꝑ buenācārigū
 (Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jesús Espiritu Santo tutuaremena Galilearꝑꝑ ꝑꝑtuawayigū. Cūūyere niipetiro Galilea macārīꝑꝑ wedeseyira. 15 Jesús judíoa nearé wiseriꝑꝑ bueyigū. Niipetira cūūrē “āñunetōi” jīyira.

Jesús Nazaretpꝑꝑ ꝑꝑtuawarigū
 (Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:8 Deuteronomio 6.13. ‡ 4:11 Salmo 91.11-12. § 4:12 Deuteronomio 6.16.

16 Jesús Nazaret cūñ masāri macāpᵤ pᵤtuawayigᵤ. Judíoa yeerisāri bᵤreco cūñ tiirucúrobirora cūñ neārī wiipᵤ sāāwayigᵤ. Cōāmacūye queti jóaripūrē buegᵤdᵤ, wāmᵤnᵤcāyigᵤ. 17 Cūñrē “Isaías jóaripūrē bueya” jīrā, ticoyira. Tiipūrē pāō, biiro jóariguere buayigᵤ:

18 “Espíritu Santo marī Ōpᵤ ticodiocorigᵤ yᵤᵤmena niī.

Cūñ añurē quetire bóaneōrārē yᵤᵤre wededutigᵤ besewi.

Peresuwiipᵤ niirārē ‘wionécori bᵤreco jeaadaro tia’ jīdutiwi.

Capeari iñahērārē iñarī tiidutiwi.

Āpērā ñañarō tiláperare wionécodutigᵤ ticocowi.

19 ‘Cōāmacū basocáre netōnérito jeatoaa’ jīrēre wededutigᵤ ticocowi”,*

jī jóariguere bueyigᵤ.

20 Tiipūrē biatóa, teepūrērē iñanogārē wiyayigᵤ. Wiyatóa, cūñ tiirucúrobirora jeanuāyigᵤ buegᵤdᵤ. Niipetira tiwiipú niirā cūñrē iñaduriyira. 21 Cūñrē wedesenucāyigᵤ:

—Mecūñ tee jóarigᵤe múñ iñacoropᵤ diamacá wáaa, jīyigᵤ.

22 Niipetira cūñrē añurō wedeseyira. Cūñ añurē wederére tᵤorá, tᵤomanijōāyira. Cámerī jīyira:

—¡Acué! Āni José macā niī, ¿teerora?

23 Jesús cūñrē jīyigᵤ:

—Apetó tiirá, yᵤᵤre ate queorēre jīñadacu: “ᵤcotigᵤ, mᵤᵤ basiro ᵤcotiya”.

“Mᵤᵤ Capernaupᵤ tutuaremena tiēñoriguere ūsā tᵤowá. Toopú mᵤᵤ ti-irírobirora āno mᵤᵤya macāpᵤcārē tiēñōña” jīñadacu, jīyigᵤ.

24 Cūñrē jīñemoyigᵤ:

—Yᵤᵤ ateréja diamacúrā jīñ: Sīcū profetare cūñya dita macārā añurō bocaricua. 25 Múñrē ateré masīrī tiidugága: Elías niiritopᵤre, Israel ditare paᵤ wapewia numiā niyira. Toopᵤre itiácāma apēcāmá deco oco peariyiro. Teero tiirá, niipetira tiidita macārā bayiró juabóayira. 26 Teero wáapacari, sīcō Israelya pōna macō wapewiore tilápudutigᵤ Cōāmacū Elíare ticocoriyigᵤ. Wapewio Sarepta macā Sidón pᵤto macā macōrē tiápudutigᵤ ticocoyigᵤ.†

27 Profeta Eliseo niiritore, tee tiiróbirora wáayiro. Israelpᵤre paᵤ ᵤpūrī bóara niyira. Teero niipacari, Eliseo sīcū tiidita macārē netōnériyigᵤ. Naamán Siria dita macūpere netōnéyigᵤ,‡ jīyigᵤ Jesús.

28 Niipetira tiwiipú neārira teeré tᵤorá, bayiró cúayira. 29 Wāmᵤnᵤcā, cūñ tiimacā niirigᵤre cōāñdara néewayira. Tiimacā wesa niirī tᵤdipᵤ néewayira, cūñrē tuunediocodugara. 30 Jesupé cūñrē netōwá, wáajōāyigᵤ.

Jesús wātīrē cōārigᵤ

(Mr 1.21-28)

31 Jesús Capernaupᵤ búawayigᵤ. Tiimacā Galilea ditapᵤ niicu. Toopú judíoa yeerisāri bᵤreco niirī, basocáre bueyigᵤ. 32 Cūñ buerére tᵤorá, tᵤomanijōāyira. Dutiré cuogú tiiróbiro bueyigᵤ.

33 Tiwiipᵤre sīcū basocá niyigᵤ. Wātī cūñpᵤre niyigᵤ. Bayiró acaribíyigᵤ:

34 —Mᵤᵤ Jesús Nazaret macū, ūsārē potocōrijāña. Ūsārē ñañarō tiidíogᵤ atigᵤ tia. Yᵤᵤ mᵤᵤrē iñamasāñ. Cōāmacū ticodiocorigᵤ ñañaré manigú niñ, jīyigᵤ.

35 —Ditamanijōāña; cūñpᵤre niigú, witiwaya, jī tutiyigᵤ Jesús.

* 4:19 Isaías 61.1-2. † 4:26 1 Reyes 17.8-16. ‡ 4:27 2 Reyes 5.1-14.

Wātī cūēpūre niigú cūā ĩñacoropū ñaacūmurī tii, witiwayigu. Cūērē ñañarō tiirīpacū, witiyigu. ³⁶ Niiptera ĩñamanijōāyira. Cūā basiro cāmerī wedeseyira: —¿Ate dutiré ñeenó niimiito? Cūū dutirēmēna, cūū tutuaremena wātīā cōāwionecori, witiwaya, jīyira cūāpeja.

³⁷ Niiptero tiiditapū Jesuyé queti sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesús tiiwīi niārigū witiijōāyigu. Simónya wiipū sāāwayigu. Simón mañecō bayiró wioré diago tiiyigo. Teero tiirā, Jesuré “netōnéña” jīi sāiyira. ³⁹ Jesús coo puto jeanacā munibiā, wiorére tatidutiyigu. Cūū teero tiirī, wioré tatijōāyiro. Máata coo wūmunacā, cūārē yaaré ecaiygo.

Jesús paū diarecutirare netōnérigue
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Muipū sāāwari, niipetira basocā cūā pūtopū niirā deero niiré diarecutirare cūērē néewayira. Jesús cūācōrōrē ñaapeó, netōnéyigu. ⁴¹ Wātīā pau basocāpūre niārira witiwayira. Cūā witiwara, bayiró busarómēna jīiyira: —Mūū Cōāmacū macū niā, jīiyira.

Wātīā “Cristo Cōāmacū beserigu niīi” jīiré masiyira. Teero tiigú, Jesús cūārē tuti, wedesedutiriyigu.

Jesús Galileapū wederigue
(Mr 1.35-39)

⁴² Bōecūmurī, Jesús tiimacāpū niārigu wāa, basocā manirōpū jeayigu. Basocā cūērē āmaā, bna, “wāarijāña” jīirā, ñeedugamiyira. ⁴³ Jesús cūārē jīiyigu:

—Areyé macārīpūcārē Cōāmacū dutiré basocāpūre niādarere yūnge wedegu wāaro booa. Ateré tiigūdure yūnge ticodiocowī, jīiyigu.

⁴⁴ Judíoa nearé wiseripū tiidita niiré macārīpū wedewarucuyigu.

5

Jesús wai paū sīārī tiirigue
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Sicabureco Jesús Genesaretaro wesapū niyigu. Pau basocā cūū puto tuuwáyira, Cōāmacūyere tūodugāra. ² Ditaturaripū doorīwū pūawá pasari ĩñayigu. Wai wasara jearira teepawure too paso, cūāye bariyucure coserā tiiyira. ³ Sicawápu Jesús muāsāyigu. Simónyapū niyiro. Cūārē: —Decosāñurō súuwionecoya, jīiyigu.

Jeanuā, tiiwapū sāñagūrā basocāre bueyigu. ⁴ Cūārē bueari siro, Simónrē jīiyigu:

—Decopū waawáya. Toopū múāye bariyucure cōāñoña, wai ñeeādara, jīiyigu.

⁵ Simón cūārē yūnyigu:

—Basocāre buegú, ūsā ñamirē wasaboemiāwū. Buarīdojāātū. Mūārē tiigú, mūū dutirobirora bariyucure cōāñogāda, jīiyigu.

⁶ Cūā teeyucure cōāñorī, paū wai sāāyira. Teeyucu yigaropū tiyiro. ⁷ Teero wāari ĩñarā, cūāmena paderā apewapū niirārē tiāpudutira búaneyira. Cūā jea,

waire néesāapuyira. Teepawu duadiaadaro péerogã dusayiro. ⁸ Simón Pedro teero wáari ññagũ, Jesús puto ñicãcoberimena jeacũmu, jĩiyigu:

—Ōpũ, yuu ñañagũ niĩã. Yuumena niirijãña, jĩiyigu.

⁹ Cũũ, cũũmena niirã niipetira ññamanijõãyira, wai rau ññarã. ¹⁰ Cũũmena wai dúari basoca Santiago, Juan Zebedeo põnacã ññamanijõãyira. Jesús Simónrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Mecũãmena mũu wai wasa néõgũ tiiróbiro yũre padeoádarare néõgũ niigãdacu, jĩiyigu.

¹¹ Too síro cũã doorepawũre wéemũõnecũ, niipetire cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

Jesús õpũũ bóagũre netõnérigue

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesús sicamacãru niirĩ, sícũ bayiró õpũũ bóagu toopá niiyigu. Jesuré ññagũ, ditaru munibiácũmujea, jĩiyigu:

—Ōpũ, mũu yuu diarecutirere netõnédugagu, netõnémasĩã.

¹³ Jesús cũũrẽ ñaapeó, jĩiyigu:

—Netõnédugaga. Diaremanigũ putũaya, jĩiyigu.

Máata cũũya õpũũ bóare yatijõãyiro. ¹⁴ Jesús cũũrẽ dutiyigu:

—Ateré wederijãña, jĩimiyigu—. Pairé ññogũ wáaya, “ãñũjõããyi” jĩidutigu. Moisés dutiriroborora tiiwá, basocá niipetira mũu diaré netõãriguere masĩãrõ jĩigũ, jĩiyigu.

¹⁵ Jesús “wederijãña” jĩipacari, cũũye jõõpemena sesawaro tiiyiro. Rau basocá cũũrẽ tuoádera, cũã diaré netõnédutiadara neãyira. ¹⁶ Jesupé basocá manirõpu naĩrõ wáarucuyigu, Cõãmacũmena wedesegu.

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Sicabũreco Jesús basocáre buegu tiiyigu. Toopá síquẽrã fariseo basoca, ãpẽrã Moisés jóarigue buerá duiyira. Cũã niipetire macãrĩ macãrã niiyira: Galilea dita, Judea dita, Jerusalén macãrã niiyira. Jesús Cõãmacũ tutuare cwoyigu diarare netõnégũũ. ¹⁸ Jesús basocáre bueri, ãpẽrã sícũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena ñoonéjeayira. Cũã Jesús putopũ néesãwa, cũũdugamiyira. ¹⁹ Basocá rau niirĩ, deero ti cũũrẽ néesãwamasĩriyira. Teero tiirá, wii sotoápu mũãwa, sicacope néweyira. Basocá deco Jesús niirõpu cõãrõmena cũũrẽ diocóyira.

²⁰ Jesús cũã padeorĩ ññagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Mũu ñañaré tiirére acabónotoaa.

²¹ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca wãcũyira: “Ñni Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegu tiĩi. Cõãmacũ sícũrã ñañaré tiirére acabómasĩ”, jĩi wãcũyira.

²² Jesús cũã wãcũrere masĩãjĩigũ, jĩiyigu:

—¿Deero tiirá múã teero wãcũi? ²³ Ñnirẽ “mũu ñañaré tiirére acabónotoaa” yuu jĩĩrĩ, tee cũũrẽ acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yuu “wũmũnucã, wáaya” jĩĩrĩpereja, cũũ wũmũnucãrĩ ññãã múã. ²⁴ Yuu niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigũ, atiditapũre basocá cũã ñañaré tiirére acabómasĩã. Yuu dutirére múãrẽ ññogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yuu mũũrẽ “wũmũnucãña” jĩĩã. Mũu cõãrõrẽ néeara, mũũya wiĩpu putũawaya, jĩiyigu.

²⁵ Máata wáamasíhēgū niimiāriḡu cúā ĩñacoro wām̄nucā, cūū cōārōrē néeara, Cōāmacūrē usenire ticogura, cūya wiip̄u p̄t̄uajōāyiḡu. ²⁶ Niipetira teero wáariguere ĩñamanijōā, Cōāmacūrē usenire ticoyira. Bayirō cuiremena j̄iyira: —Mecūārē ĩñaña manirere ĩñañ, j̄iyira.

Jesús Leviré s̄oríque

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Too síro Jesús wáajōāyiḡu. Wáagu, sícū romanuā ōpārē niyeru wapasébosari basocure ĩñayiḡu. Cūū wāmecutiḡu Leví. Cūū paderōp̄u duiḡi ĩña: —Jāmu ȳumena, j̄iyiḡu.

²⁸ Leví wām̄nucā, niipetire cūū paderere duujā, cūūmena wáajōāyiḡu.

²⁹ Too síro Leví cūya wiip̄u Jesurē bosebureco tiipéoyiḡu. Pañ niyeru wapasébosari basoca, āpērā cúāmena yaayira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jesús bueráre wedepatira, j̄iyira:

—¿Deero tiirá múā niyeru wapasébosari basocamena, ñañaré tiirámēna yaa, s̄inī? j̄iyira.

³¹ Jesús cúārē ȳuyiḡu:

—Diaremanirā ucotigure boorícua; diarecutira dícu ucotigure boocúa.

³² “Āñurē dícu tiia” j̄irārē āmaāgū atiriw̄u; ñañaré tiirápere āmaāgū atiw̄u; cúāpere “wācūpati, wasoyá” j̄igū atiw̄u, j̄iyiḡu.

“¿M̄uñ buerá deero tiirá betirí?” j̄iríque

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jesurē j̄inmoyira:

—Juan buerere ñañarā naīrō beti, súbuseya. Fariseo basoca buerere ñañarācā teorora tiíya. M̄uñ buerápe s̄ini, yaa tiíya, j̄iyira.

³⁴ Jesupé cúārē j̄iyiḡu:

—Wāmosíagud̄u boocórirare betidutímasĩña maniā, cūū cúāmena niirí. ³⁵ Too síro cūū néewanogūdaqui. Teeburecorire betiádacua.

³⁶ Cúārē queorémēna wēdenmoyiḡu:

—Sícu mamarō sutirorē taane, sutirō b̄uc̄rop̄u seeréturiqui. Teerē tiigú, sutirō mamarōrē ñañogú tiiquí. Sutirō mamarōrē toopú seeréturi, āñurō jearia. ³⁷ Teerora sícū mama vinorē wáic̄ura caseroporí b̄uc̄porimēna posetiriquí. Teerē tiirí, w̄uga, teepori esarí, podojōācu. Vino píobatejōā, teeporicā cōjōācu. ³⁸ Teero tiirá, mama vinorē mamarórip̄u posetiro booa. ³⁹ Sícu vino b̄uc̄u s̄iniriporiḡu mama tiiríguepere s̄inidugáriqui. “Vino b̄uc̄upe nemorō āñuā”, j̄iquí, j̄iyiḡu.

6

Yeerisāri bureco niirí, trigo tānerigue

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Sicabureco judíoa yeerisāri bureco niirí, Jesús trigo wesep̄u netōwáyiḡu. Cūū buerá trigore tāne, teeperire sāquē, yaayira. ² Síquērā fariseo basoca j̄iyira:

—Marírē yeerisāri burecore padedutiripacari, ¿múāpeja deero tiirá padera tiirí?*

³ Jesús cúārē ȳuyiḡu:

* ⁶ Judíoa cúā yeerisāri bureco niirí, paderiyira. Niipetire sicawese maquē tānerí, o sicagúgā maquē tānerí, “paderé niā” j̄i wācūyira fariseo basoca.

—Ōpū David sicabureco jubóoyigu. Cūū menamacārā jubóaramena cūū tiiriguere núā buerá niipacara, ¿masīrii? ⁴ Cōāmacūwiipū sāāwayigu. Toopú pā mesa sotoa pesariguere “Cōāmacūye niā” jīriiguere nēe, yaaretijāyigu cūū menamacārāmena. Paiá dícare yaaré niimiyiro, jīyigu.

⁵ Cūārē jīnemoyigu:

—Yūū niipetira sōwū yeerisāri bureco niirī, basocá tiíadarere dutimasīā, jīyigu.

Jesús wāmo burre cūogúre netōnérique
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesús sica yeerisāri bureco niirī, judíoa neārī wiipū sāāwa, basocáre bueyigu. Toopú sícū wāmo burre cūogú niyigu. Diamacá macā wāmo niyiro.

⁷ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca Jesuré añurō iñanñuseyira. “¿Marī yeerisāri burecore netōnégadari cūū?” jī wācūyira.† Cūārē wedesāre āmaārā tiyira. ⁸ Jesupé cūā wācūrere masījāyigu. Wāmo burre cūogúre: —Wāmñucāña basocá decopū, jīyigu.

Wāmñucāyigu. ⁹ Jesús too niirārē jīyigu:

—Múārē sāñāgāda. Marīre dutiré ¿deero tiidutí yeerisāri bureco niirī? ¿Ñurere o ñañarere tiidutí? ¿Basocáre netōnére o basocáre siācōārere tiidutí? jīmiyigu.

¹⁰ Niipetirare iña, wāmo burre cūogúre: —Mūya wāmorē súucoya, jīyigu.

Cūpeja súucoyigu. Teero tiiríra, cūūya wāmo sícato niirirobira pūñáyiro.

¹¹ Cūāpe cúanetōjōāyira. “¿Marī deero tiídari añirē?” jī cāmerī sāñāyira.

Jesús doce apóstoles beserigue
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Teeburecorire Jesús sicabureco ūtāgūpú wāa, Cōāmacūmena wedeseboe-jōāyigu. ¹³ Bōcūmuāri siro, cūū bueráre neādutyigu. Cūāpūre doce beseyigu. Cūārē: —Yūū besearira niā núā, jīyigu.

¹⁴ Noquērā niyira:

Simón (cūārēna Jesupé “Pedro” wāme tuuyigu),

Andrés (Simón bai),

Santiago,

Juan,

Felipe,

Bartolomé,

¹⁵ Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macū),

Simón (romanuā dutirāre cōādagara menamacū),

¹⁶ Judas (Santiago bai),

Judas Iscariote (too síropū Jesuré iñatutirapūre wedesācotegūda) niyira.

Jesús pañ basocáre buerigue
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús ūtāgūpú niirigu cūū beseariramena diiātyigu. Toopú diiātyigu, ūtāgú pūto macā yepapū pūñāncāyigu. Toopú cūū buerá pañ niyira. Cūāmena aperó macārāpū pañ niyira: Judea dita macārā, āpērā Jerusalén

† **6:7** Fariseo basoca “netōnére paderé niā” jī wācūyira. Teero tiirí, “yeerisāri bureco niirī, netōnére tiirjārō booa” jī wācūyira.

macārã, ãpērã Sidón, Tiro pairímaa wesa niirí dita macārã niyira. Cúã Jesús buerére tuoádara, cúã diarére netõnédutiadara jeayira. ¹⁸ Wãtĩã sããnorirare netõnéyigu. ¹⁹ Niipetira cãürë padeñádugayira. Cãü tutuaremena niipetira cãürë padeñãrãrë netõnéyigu.

Jesús ñsenirere, bóaneõrere wederigue
(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesús cãü bueráre ñña, jĩiyigu:

—Múã bóaneõrã ñseniña. Cõãmacü dutiré múãpũre jeatoaa.

²¹ 'Múã mecütigã juabóara ñseniña. Too síropũre yapiadacu.

'Múã mecütigã utirá ñseniña. Too síropũre buiádacu.

²² 'Basocã múãrë ñnatuti, múãrë sũna, múãrë ññañarõ jĩi, múã wãmerë doorémena jĩiãdacua. Múã yũ niipetira sõwũye niĩadarere tiiré wapa cúã teero tiirí, ñseniña. ²³ Too síropũre múã ñmuãsepũ pairõ wapatãre buaádacu. Teero tiirã, cúã teero tiirí, bayirõ ñseniña. Cúã múãrë tiirõbirora cúã ñecũsũmuãcã tiyira profetare.

²⁴ 'Bóaneõrã niĩã múã pee apeyé cõorã. Múã ñsenitoaa mée.

²⁵ 'Bóaneõrã niĩã múã yapirã. Too síropũre juabóaadacu.

'Bóaneõrã niĩã múã ñseni buirã. Too síropũre bayirõ utiadacu.

²⁶ 'Bóaneõrã niĩã múã niipetira aññurõ wedesenorã. Too sũgueropũ “profetas niĩã ñsã” jĩiditorirare múã pacũsũmuã teorora aññurõ diamacü cãürë wedesepadeoyira.

Ññatutirare maĩdutrigue
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Yũre tuorãre ateré jĩiã: Múãrë ññañarõ tiidugãrãre maĩñã. Múãrë ññatutirare aññurõ tiyã. ²⁸ Múãrë “ññañarõ wãaaro” jĩĩrãrë “múãrë aññurõ wãaaro” jĩiña. Múãrë ññañarõ jĩĩrãrë Cõãmacürë sãĩbosãya. ²⁹ Sĩcũ muurë wasopũro páari, “apeniñacãrë páaya” jĩiña. Sĩcũ muuyaro sutirõ sotoã macãrõrë néewari, camiscãrë ticoya, tooré cãü booátã. ³⁰ Niipetira múãrë sãĩrãrë ticoya. Múãyere néewarare “wiyayã” jĩĩrijãña. ³¹ Múã ãpërãrë múãrë aññurõ tiirí booa; múãcã teorora cãürë aññurõ tiyã.

³² 'Múãrë maĩrã díçure maĩrĩ, wapamanĩã. Ññañarë tiirãcã teorora cãürë maĩrãrë maĩyã. ³³ Múãrë aññurõ tiirã díçure aññurõ tiirí, tee wapamanĩã. Ññañarë tiirãcã teorora tiyã. ³⁴ Múã ãpërãrë apeyenó wasora, “cúã wiyaádacua” jĩĩrã díçure ticori, tee wapamanĩã. Ññañarë tiirãcã teorora cúã menamacãrãrë wasooya, “cúã marĩ ticoarirocõrõ wiyaádacua” jĩĩrã. ³⁵ Teero tiirã, múãrë ññañarõ tiidugãrãre maĩñã. Aññurõ tiyã. “Yũ wasoré wapa çĩeenó ticoadari?” jĩi wãçuripacara, wasoya. Teero tiirã, wapatãre aññurë buaádacu. Cõãmacü ñmuãsepũ niigú põna niĩadacu. Cãürë “aññuã” jĩĩhërãrë, teero biiri ññañarë tiirãre aññurõ tiĩ. ³⁶ Marĩ Pacũ bóaneõrõbirora múãcã bóaneõña.

Ãpërãrë ññabeserijãña
(Mt 7.1-5)

³⁷ 'Ãpërãrë ññabeserijãña. Múã ññabeseheri, Cõãmacücã múãrë ññabeseriqui. Ãpërãrë “cúã wapa cõoóya” jĩĩrijãña. Múã jĩĩhërĩ, Cõãmacü múãrë “cúã wapa cõoóya” jĩĩriqui. Ãpërã múãrë ññañarõ tiirí, acabóya. Múã cãürë acabórĩ, Cõãmacü múãrë acabógudaqui. ³⁸ Ãpërãrë ticoya. Múã cãürë ticori, Cõãmacü múãrë ticogudaqui. Sicapo aññurõ dadarĩpo, ñaadiyõaripo tiirõbiro ticogudaqui.

Múá ãpêrãrê ãñurõ tiiri, Cõãmacû múãrê ãñurõ tiigúdaqui. Múá ãpêrãrê ñañarõ tiiri, Cõãmacû múãrê ñañarõ tiigúdaqui, jĩiyigu.

³⁹ Jesús ate queorémenacãrê wedeyigu:

—Múá tugueñari, ¿sĩcû ññahêgû ãpĩ ññahêgûrê sguemasĩgari? Cúã pñarãpñra coperu ñaacosããdacua. ⁴⁰ Sĩcû buegú cûãrê buegú nemorõ masĩgú niimasĩriqui. Cûã buerere buepetiguru, cûãrê buegú tiirõbiro masĩgú niigúdaqui.

⁴¹ Mũya wedeguaya carearu pasarí manarõrê ññaã. Ññarasu, mũya carearu pasarí ññacaperēja ññaria. ⁴² Mũya carearu niiri ññacare ññaripasú, ¿deero tiigú mũya wedegure “mũya carearu pasarí manarõrê néecõãma” jĩĩ? ¡Ññagú, tiiditõrepigu! Mũya carearu niiri ññacare néecõãsgueya. Cõãtoaguru, ãñurõ ññagúdacu. Teero tiigú, mũya wedeguaya carearu pasarí manarõrê néecõãgúdacu.

Yucũgure tiigú ññacamena ññamasĩnoã

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Yucũgu ãñurê ññacatirigu ññanarê ññacatiria. Yucũgu ññanarê ññacatirigu ãñurê ññacatiria. ⁴⁴ Yucũcõrõrê tiigú ññacamena ññamasĩnoã. Potagu pica ññacatiria. Yucũsati use ññacatiria. ⁴⁵ Teero biiri basocá ãñugãpũre ãñurê niicu. Teero tiigú, ãñurê wedesei. Basocá ññagũpũre ññanarê niicu. Teero tiigú, ññanarê wedesei. Cũpũre pairó niinetõñcãrere wedesequi.

Pñawĩ tiinãcãre queti

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Deero tiirã yũre “yũ Õrũ” jĩñacara, yũ dutirere tiiri? ⁴⁷ Yũre ati, yũ wederere tuo, yũ wederirobiro tiigú, ate tiirõbiro niĩ: ⁴⁸ Wii tiigúdu ãcũãrõru coasãwa, ãtãgãru jea, botari ñcõ, wii tiiquí. Día potari, tiwiipã õcõ õmatucori, ãcũricu, ãtãgãru ñcõrĩ wii niijĩrõ. ⁴⁹ Æpĩrê yũ wederere tuo, yũ wederirobiro tiihégu, ate tiirõbiro niĩ: Wii tiigúdu ãcãhêrõgã coasãwa, botari ñcõ, wii tiiquí. Día õmatucori, máata peecõdiacu; peedía, matãpetijõãcu, jĩiyigu Jesús.

7

Jesús cien surara dutigú padecotegure netõnérigue

(Mt 8.5-13)

¹ Jesús basocãre bueari siro, Capernaumpũ putñawayigu. ² Toorũ cien surara dutigú niiyigu. Cũãrê padecotegu cũ bayirõ maĩgú diagũru niiyigu. ³ Cien surara dutigú Jesús tiirere tuogú, judioa butoã dutirãre cũ putõru ticocoyigu. Cũãrê padecotegure netõnégũ atidutigu tiiyigu. ⁴⁻⁵ Cúã Jesús putõru jeara, tiãpũre sãibosáyira:

—Ësarê ticocoarigu basocá ãñugú niĩ. Cũ marĩ judioare ãñurõ maĩ. Cũãrã ãñurõ tiigú, ãsã neãrĩ wiire tiidutiwi. Teero tiigú, tiãpurijã tiirijãña, jĩiyira.

⁶ Teerê tuogú, Jesús cúãmena wáayigu. Wiipã jeagudu tiiri, cien surara dutigú ãpêrã cũ menamacãrê ticocoyigu Jesurê biiro wededutigu:

—“Õrũ, mũnãrê potocõnemodũgariga. Yũ búrĩ niigú niã. Teero tiigú, yũ mũnãrê yã wiipũ ‘sããatiya’ jĩĩmasĩriga.* ⁷ Teero tiigú, yũ basiro mũnãmena wedesegu wãariawũ. Mũ ‘netõãrõ’ jĩĩcoremenarã yũre padecotegu

* **7:6** Judioa ñãrõ sããwariyira judioa niĩhêrãye wiserire. Cũãrê ñãrõ bapacatiriyira. Ññaña Hechos 10.28.

netōjōāgūdaqui. ⁸ Y_{uu} āpērā dutirē docap_u niā. Y_{uu} surarare dutia sāa. Y_{uu} sīcūrē ‘wáaya’ jīrī, wáai. Āpīrē ‘atiya’ jīrī, atii. Y_{uu}re padecotegure ‘biiro tiyá’ jīrī, tii”, jīāwī, jīyira.

⁹ Jesús teerē t_uogú, teerē jīcoarigure t_uomanijōāyigu. Cūūrē n_unurārē cāmenūcā īña, jīyigu:

—Y_{uu}re t_uoyá: Israelp_ure āni tiiróbiro padeorē c_uogúre buajeañariga, jīyigu.

¹⁰ Too síro cūū ticocoarira wiipá p_ut_uajōāyira. P_ut_uajeara, cūūrē pade-cotegure netōārig_ure buajeáyira.

Jesús wapewio macārē masōrigue

¹¹ Too síro Jesús Naín wāmecutiri macāp_u wáayigu. Cūū buerá, āpērā p_u basocā cūūmena wáyira. ¹² Tiimacā cūū jeaatiri, sīcū diaarigure ñoonéwayira yaarā wáara. Cūū wapewio macū sīcū niigú niyigu. P_u tiimacā macārā coore pacutiya. ¹³ Coore īñagū, marī Ōpū bóaneō īñagū, coore: —Utirijāña, jīyigu.

¹⁴ Jea, cūūrē ñoonéwari caserore padeñáyigu. Cūū teero tiirí, ñoonéwara p_ut_uánucāyira. Diaarigure jīyigu:

—Y_{uu} m_uurē dutia: Wām_unucāña.

¹⁵ Cūū teero jīrīrā, diaarig_u wām_unu, wedesenūcāyigu. Jesús cūū pacore wiyayigu. ¹⁶ Teerē īñarā, niipetira cuiyira. Cōāmacūrē usenirā, jīyira:

—Sīcū profeta tutuanetōgū marī watoap_ure bauái, jīyira—. Cōāmacū cūūyarare tiápu_u atigu tiájtyi, jīyira.

¹⁷ Niipetiro Judea ditap_ure, too wesap_ure cūūrē masōre queti sesajōāyiro.

Juan Bautista basocáre Jesús p_utop_u ticocorigue (Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan buerére n_unurā niipetire Jesús tiirére cūūrē wedeyira. Teerē t_uogú, p_uarā cūū buerére n_unurārē atiduti, jīyigu:

¹⁹ —Jesús p_utop_u wáa, sāñāña: “¿M_uurā niī ‘basocáre netōnégūda atigūdaqui’ jīnorig_u; o āpīpére yuegarite?” jīña, jīyigu.

²⁰ Cūū cūū p_utop_u jea, jīyira:

—Juan basocáre wāmeōtiri basoc_u ūsārē m_uurē sāñāñaduticoawī. “¿M_uurā niī ‘basocáre netōnégūda atigūdaqui’ jīnorig_u; o āpīpére yuegarite?” jīāwī, jīyira.

²¹ Cūū jearira, Jesús p_u diararé, ñañarō netōrārē netōnéyigu. Wātīā sāānorirare cōāwionecoyigu. P_u īñahērārē īñarī tiyigu. ²² Teero tiitōa, cūūrē yuyigu:

—Juanrē wedera wáaya mūā īñāñriguere, mūā t_uoáriguere. Biiro jīña: “Īñahērā īñāñya. Wáamasīhērā wáaya. Ōpūrī bóara yatijōānoya. T_uohéra t_uoóya. Diaarira masōnoya. Bóaneōrā añurē quetire wedenoya. ²³ Y_{uu}re padeodúheg_uno ūseniq_u”, jīyigu.

²⁴ Juan ticocoarira wáari siro, Jesús Juanyé maquērē basocáre wedenūcāyigu:

—¿Mūā basocā manirōp_u ñeenórē īñarā jeari? ¿Cān_usirog_u wīno páapuri cāmeñarere īñarā jearite? ²⁵ ¿Ñeenórē īñarā jeari? ¿Āñurē suti sāñagárē īñarā jearite? Suti añurē sāña niirājā ōpārāyē wiserip_u niicua. ²⁶ ¿Ñeenópere īñarā jeari? ¿Profetapere īñarā jearite? Diamacārā Juanpeja profetas nemorō ūp_ut_uí maquērē wedewi. ²⁷ Cūūye maquērē Cōāmacūye queti jóaripūp_u ateré jóanoā: Y_{uu}re wedesūgueg_ure m_un sūguero ticocogūda.

Cũu mũu wáaadarimarē quēnoyúegudaqui,†
jĩ jíoanoã. 28 Yũre tɔoyá: Niipetira basocá watoapɔre Juan nemorõ niigú
maniĩ. Tee biipacari, Cõamacũ dutirére añurõ wácũnanusegunope bári niigú
niipacu, Juan nemorõ upatí macá niĩ, jĩyigu.

29 Cũu teero jĩrere tɔorá, niipetira basocá, niyeru wapasébosari basocacã
Juan wãmeõtinorira “Cõamacũ diamacá maquērē tiigú niĩ” jĩyira. 30 Fariseo
basoca, Moisés jóarigue buerá Juan wãmeõtinoririrape Cõamacũ cãārē añurõ
tiidugáre booriyira.

Jesús jĩnemoyigu:

31 —¿Ñeenó queorémena wedegudari yũ atitó macārārē? ¿Ñeenó tiiróbiro
niĩ? 32 Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩya. Cãã nemamacārãmena
biiro cãmerfũtucua: “Ƴsã bosebureco tiiri, basaapuriawũ. Ƴsã booritua,
utiri, utiapuriawũ”, jĩcua. 33 Juan basocãre wãmeõtiri basocũ apetóre
pã yaariyigu; vinocãrē sĩniridojãyigu. Múãpe cãũ teero biirecutiri ñnarã,
“wãtĩ cɔoi” jĩã. 34 Yũu niipetira sõwũpe yaa, sĩniã. Múã yũu teero tiiri
ñnarã, “yaawãniã, sĩniwãniã niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ,
ñnarãre tiirã menamacũ niĩ” jĩã. 35 Basocã Cõamacũ masĩrere cɔorã cãã
tiirẽcutiremena tee masĩrere ãnomasĩya, jĩyigu.

Jesús Simónya wiipũ jearigue

36 Sícũ fariseo basocũ Jesuré: —Yũu pũtopũ yaagũ wáaya, jĩyigu.

Jesús cãũya wiipũ sããwa, yaagũdũ jeanuãyigu. 37 Tiimacãpũre sícõ numiõ
ññaãgõ niyigo. “Jesús fariseo basocũya wiipũ yaagũdaqui” jĩrere tɔoyigo.
Teero tiigó, sitiaañũrigare née, toopũ wáayigo. 38 Cũũ sucubiropẽ cãũye dũpori
pũto jeancã, utiyigo. Coo yaco oco cãũye dũporipũ ñaapeanucãyiro. Teero
tiigó, cooya póañarõmena teerẽ coseyigo. Cãũye dũporire ãpũyigo. Siti-
aãñũrere dũporipũ pĩopeoyigo. 39 Coo teero tiiri ññagũ, fariseo basocũ Jesuré
yaadutiariyũ wãcũyigu: “Cãũrē padeñãgõ ññaãgõ niyigo. Ñni profeta niigũjã,
teerẽ masĩtoaboajĩyĩ”, jĩ wãcũyigu. 40 Jesús fariseo basocũre jĩyigu:

—Simón, mũurē apeyenó wededugaga.

—Wedeya, ãsarē buegũ, jĩyigu cãũpe.

41 Jesús cãũ wãcũrẽmena ate queoré wedeyigu:

—Niyeru wasorí basocũ pũarãrē niyeru wasoyigu. Sícũ pũacũmã padegu
wapatárocõrõ, ãpĩ pũarã muĩpũrã padegu wapatárocõrõ wapamóyira. 42 Cãã
dee tii wapatĩmasĩhẽrĩ ññagũ, cãã wapamórere teero acabóãyigu. Mũu yũre
wedeya: ¿Niipẽ niyeru wasogãre maĩ netõnucãgari? jĩyigu.

43 Simón yũyigu:

—Yũu tũgueñarĩ, pairó wapamógũ acabónoãrigupe, jĩyigu.

Jesús jĩyigu:

—Mũu diamacũrã yũna.

44 Jesús numiõrē ñña, Simónrē jĩyigu:

—Mũu atigoré ñña. Yũu mũũya wiipũ sããatiawũ; mũu yũre oco dũpo
coseãdare ñeatiidutiriawũ. Atigoré yaco ocoména yé dũporire pũuri tii, cooya
póañarõmena tuucoséyo. 45 Mũu yũre añudutigu, yũu wasopũrore ãpũriawũ.
Atigoré yũu sããjearipũ, maĩrẽmena yé dũporire ãpũduriyo ména. 46 Mũu
yãa dũpurũre use pĩopeoriawũ. Atigoré yé dũporipũre sitiaañũre pĩopeoyo.
47 Teero tiigú, yũre tɔoyá: Coo pee ññaarē tiirere acabónotoayo. Coo biiro

† 7:27 Malaquías 3.1.

tiirémena bayiró maĩrére ãñooyo. Āpĩ péerogã ñañaré tiirére acabónogũ, péerogã maĩrére ãñoĩ, jĩyigu.

48 Too síro coore jĩyigu:

—Mũũ ñañaré tiirére acabónotoaa.

49 Cũũmena yaaduire cãmerĩ sãñánacãyira:

—¿Noã niĩ ãni ñañaré tiirére acabógũ?

50 Cũũpe numiõrẽ jĩyigu:

—Mũũ padeojĩgõ, netõnénoãrigopũ putuáa. Ūseniremena putuawagoa, jĩyigu.

8

Jesuré tiápurira numiã

1 Too síro Jesús niipetire macãrĩ, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ wáanetõyigu. Āñuré queti Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩadarere wedeyigu. Cũũ buerá doce cũũrẽ bapacutiya. 2 Siquẽrã numiãcã cũũrẽ bapacutiya. Cũã Jesús wãtĩã cõãnorira, diare netõñenorira numiã niyira. Sícõ María, cũã “Magdalena” jĩgõ, siete wãtĩã cõãnorigo niyigo. 3 Apegó Juana niyigo. Coó manũ Cuza wãmecutiya. Cũũ Herodeyere dutibosagũ niyigu. Apegó Susana niyigo. Āpẽrã paũ numiã cũã cõoremena tiápuya.

Ote wẽẽbategumena queoré

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Paũ basocá peemacãrĩ macãrã Jesuré ññarã jeyira. Jesús cũã paũ neãrĩ ññagũ, cũũ wãcũrẽmena ate queoré wedeyigu:

5—Sícũ basocá oteréperire wẽẽbategũ wáayigu, wiiáro jĩgũ. Cũũ wẽẽbawari, siquẽñeperi maapũ ñaacũmuyiro. Basocá teeré cutadiyójãyira. Minipõná teeré yaapetijãyira. 6 Siquẽñeperi ãtãyepapũ ñaacũmuyiro. Mana, sñijõãyiro, oco manijĩrõ. 7 Siquẽñeperi pota watoapũ ñaacũmuyiro. Potape teeména wiimãã, sñãjãyiro. 8 Siquẽñeperi ote useniri ditapũ ñaacũmuyiro. Tee wii, cienperi dcacacutiyo, jĩyigu.

Teeré jĩtoa, bayiró wedeseremena: —Tũodugárano tuomasĩadacua, jĩyigu.

“¿Deero tiigũ queorémena wedei?” jĩtrigue

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Too síro cũũ buerá cũũrẽ sãñãyira:

—¿Deero jĩdũgaro tii mũũ queorémena wedearigue?

10 Cũãrẽ jĩyigu:

—Tíatopũ masĩña manirĩguere Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadarere múãrẽ masĩrĩ tiia. Āpẽrãrẽ queorémena wedenoã, yũũ tiirére ññapacara, ññamasĩrijããrõ jĩgũ; yéé maquẽrẽ tuopacára, tuomasĩrijããrõ jĩgũ.

Ote wẽẽbategumena queorére wedequẽnorigue

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Yũũ queorémena wedearigue biiro jĩdũgaro tiia: Cõãmacũye queti niĩã oteréperi. 12 Basocá tee quetire tuorã maapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã tuomiãrigue wãcũrẽpũ niirére Satanás ati, ãmapetijãqui, cũã teeré padeorí jĩgũ, Cõãmacũ netõnéri jĩgũ. 13 Āpẽrã tee quetire ãñurõ useniremena tuorã ãtãyepapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã nucõrĩ manirĩyucũ tiiróbiro niicua. Padeorucúmi, cũãrẽ ñañarõ wáari, padeodújãcua. 14 Āpẽrã tee quetire tuorã pota watoapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Tuopacára, atibãrecó maquẽpere

bayiró wácũcua; pee cʉodugácula; atibáreco usenirere bayiró wácũcua. Tee niipetire cāmotájacu tee quetire. Cúã ducamanireyucu tiiróbiro niicua. ¹⁵ Ápērã tee quetire tʉorá useniri ditapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cúã ãñurõ tʉonunúse, Cõãmacũ booró diamacú tiidugácula. Cúãrẽ ñañarõ wáari, teero wácũtutujácula. Cúã pee ducacutireyucu tiiróbiro niicua.

Sĩãwócorigamena queoré
(Mr 4.21-25)

¹⁶ Basocá sĩãwócorigare sĩããri siro, cõmeraména búatoricua; cúã cãñirõ docapu daporicua. Ɖmũãrõpũ pécocua, toopú sĩãwarare ãñurõ bóearo jĩrã. ¹⁷ Tee tiiróbirora tíatopũ basocá masĩña manirĩguere masĩnoãdacu. Bauhéropu niirécã baurocá masĩnoãdacu.

¹⁸ Teero tiirã, múã tʉorẽre ãñurõ tʉonunúseyã. ãñurõ tʉonunúseranorẽ Cõãmacũ nemorõ masĩré ticogudaqui. Tʉodugáheranorẽ cúã “tuomasĩã” jĩmiriguere êmajãgũdaqui, jĩiyigu.

Jesús paco, cũũ baira jearigüe
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Jesús paco, cũũ baira cũũ niirõpũ jeyaira. Basocá paũ niirĩ, cũũ pʉtopũ jemasĩriyira. ²⁰ Toopú niirira Jesuré wedeyira:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira soperé jeaũcãiyira. Mũũrẽ ññadugaayira, jĩiyira.

²¹ Jesús yũũyigu:

—Cõãmacũye quetire tʉo, cũũ dutirére tiirã, cúãrã yũũ paco, yũũ baira niĩya, jĩiyigu.

Jesús wĩnorẽ, ocoturíre nucũãrĩ tiirigüe
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Sicabureco Jesús cũũ bueráména dooríwũpũ mũũsãiyigu.

—Jãmũ atitaró iinĩñapũ, cũũ jĩrĩ, tíãwanucãiyira.

²³ Cúã tíãwari, Jesús cãñijõãiyigu. Tiitaropare wĩno bayiró wẽẽcutuatiyiro. Teero tiiró, ocoturĩ páabatesãiyiro. Duaduariquiro wáayiro. ²⁴ Teero wáari ññarã, Jesús pʉto wáa, cũũrẽ wãcõrãrã, jĩiyira:

—¡Ûsãrẽ buegú, ãsãrẽ buegú! ¡Marĩ duadiarapũ tiara!

Jesús wũmũncã, wĩnorẽ, ocoturíre nucũãrĩ tiiyigu. Netõjõãiyiro.

Nucũãjõãiyiro. ²⁵ Cúãrẽ jĩiyigu:

—¿Múã padeoré deero wáamĩto?

Cúã cui, ññamanijõãrã, cãmerĩ wedeseyira:

—¿Noãnó niigariye ãni, wĩnorẽ, ocoturíre dutigú? Tee cũũ dutiri, yũũjã, netõnucãria, jĩiyira.

Gerasa macũ wãtĩ cʉogúye queti
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Too síro Gerasa ditapu tíãjeyaira. Tiidita Galilea dita apeniñapú niicu.

²⁷ Jesús maanucãrĩ, too pʉtogã niirĩ macã macũ cũũ pʉto atiyigu. Wãtĩ cʉogú niiyigu. Suti yoari sãñariyigu. Wiipú niiriyigu. Diarirare cõũre coperipũ niisodeaatiyigu. ²⁸⁻²⁹ Pee peti wãtĩ basocáre ñeejãiyigu. Basocá cũũye wãmorĩrẽ, cũũye daporire cõmedárimena siatũmiyira. Siatũpacari, cũũre wéetajãiyigu. Wãtĩ cũũrẽ basocá manirõpũ wáari tiirucúyigu. Jesuré ññagũ, acaribĩ, cũũ pʉto ñicãcoberimena jeacũmujeayigu. Jesús wãtĩ cũũpũre niiguré witiwadutiyaigu. Cũũre bayiró acaribiremena jĩiyigu:

—Jesús Cōāmacū ũmũāseṛu niigú macā, yũre potocōrijāña. Mũrē bayiró sãĩā: Yũre ñañarō netōrĩ tiirjāña, jĩyigu.

³⁰ —¿Deero wāmecutii mũu? Jĩyigu Jesús cūūrē.

Wātĩā cūũṛe sãāwarira paũ niirĩ: —Legiõn* wāmecutia, jĩyigu—. ³¹ Ƴsārē niiditidiari coperũ cōādiocorijāña, jĩ bayiró sãiyira.

³² Ƴtāgũṛa paũ yesea yaanucũyira. Wātĩā bayiró sãiyira:

—Cũāṛe sãāwama, jĩyira.

—Teerora tiiyá, jĩyigu Jesús.

³³ Cũũ teero jĩrĩrã, basocũṛe niirira witiwa, yeseaṛe sãāwayira. Yeseaṛe opatũḍipũ cutũcutũbuawa, opataropũ ñaacoñuá, duaḗḗyira.

³⁴ Teero wáari ññarã, yesea coterĩ basoca cuicocũṛayira. Cũāya macā macārārē, cãṛũṛũ macārārē teeré wedeyira. ³⁵ Cũā wederĩ tuorá, “¿deero wáayiri?” jĩ ññarã wáayira. Jesús ṛtopũ jeara, wātĩā witinoārigure cūũ ṛto duiirĩ ññayira. Cũũ suti sãña, ññũrō wedesejãyigu sũcã. Tee niipetirere ññarã, cuiyira. ³⁶ Wātĩā witinoārigure netõnerĩ ññārira jearáre wedeyira.

³⁷ Niipetira Gerasaũ niirã bayiró cuira, Jesurē “wáagua” jĩyira. Teero tiigú, Jesús doorĩṛũṛũ mũsãyigu ṛũṛuawagũḍũ. ³⁸ Wātĩā witinoārigũ cūūrē bayiró sãĩmĩyigu:

—Yũcã mũũmena wáagũḍa, jĩmĩyigu.

Jesús cūūrē jĩyigu:

³⁹ —Mũya wiirũ ṛũṛuawa, Cōāmacū mũũrē tiiriguere wedegũ wáaya.

Cũũ wáa, niipetiro tiimacãṛũ Jesús cūūrē tiiriguere wedeyigu.

Jairo macōye queti; Jesuyaro sutiró padeñárigoye queti

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús tiãjeari, basocã ũseniremena cūūrē bocayira. Niipetira cūūrē yuera tiiyira. ⁴¹ Judíoa neārĩ wii dutirá menamacũ toopũ niiyigu. Cũũ wāmecutiyigu Jairo. Cũũ Jesús ṛto ati, jeacũmu, bayiró sãiyigu:

—Jãmu yáa wiirũ, jĩyigu.

⁴² Sĩcõrã ṛõnacutiyigu doce cũmarĩ cõgõ. Diago tiiyigo.

Jesús cūũ ṛtopũ wáari, paũ cūūrē tuunũnũseyira. ⁴³ Cũā watoapũ sĩcõ numiõ niiyigo. Doce cũmarĩ beti niiré teero niirucujãyiro. Paũ coore ũcotipacari, netõriyiro. ⁴⁴ Jesús sucubĩrope wáa, cũyaro sutiró yaparũ padeñáyigo. Coo padeñárĩrã, coo diaré máata bũũncãḗḗyiro. ⁴⁵ Jesús sãĩñáyigu:

—¿Noã yũre padeñáĩ?

Niipetira: —Padeñaría, jĩyira.

Teero tiigú, Pedro jĩyigu:

—Ƴsārē buegú, paũ mũũrē tuunũnũsera tiiyã.

⁴⁶ Jesús jĩyigu:

—Sĩcõ yũre padeñáãto. Coore yũũ tutuaremena netõrĩ tiátũ, jĩyigu.

⁴⁷ Coo deero dutimasĩhẽgõ, ñarõpigora, Jesús ṛto ati, ñĩcãcoberimena jeacũmuyigo. Niipetira tuocõgorũ coo deero tiigó padeñárigure wedeyigo. Coo máata netõāriguecãrē wedeyigo. ⁴⁸ Jesús coore jĩyigu:

—Yáa wedego, mũũ padeõjĩgõ, netõnénoārigopũ ṛũṛuáa. Ƴseniremena ṛũṛuawagoa, jĩyigu.

⁴⁹ Cũũ coomena wedeseṛũ tiirĩ, sĩcũ Jairoya wii macā jeayigu.

* **8:30** Ejército romanopũre seis mil surara niyira sica legiõnpũre.

—Muu macō diajōãwõ mée. Buegúre nocōrōrã potocōduya, jĩiyigu.

⁵⁰ Jesús teeré tuo, Jairore jĩiyigu:

—Wácūpatirijãña; diamacúrã padeoyá. Muu macō netōjãgōdaco.

⁵¹ Tiwiipú jeagu, ãpērãrē sããwadutiriyigu. Pedro, Santiago, Juan, coo pacusũmuã dícare sããwadutiyigu. ⁵² Niipetira bayiró utira tiyira. Jesús cūãrē jĩiyigu:

—Utirijãña. Coo diarico; cãnigõ tiicó.

⁵³ Cūãpe cūãrē buijãmiyira, coo diaariguere masijĩrã. ⁵⁴ Jesús cooya wãmorē ñee, bayiró wedeseremena jĩiyigu:

—Wĩmagõ, wãmũncãña.

⁵⁵ Yeeripũna coejõã, máata wãmũncãyigo. Jesús: —Coore yaaré ecayá, jĩiyigu.

⁵⁶ Coo pacusũmuã ññamanijõãyira. Jesús ãpērãrē wededutiriyigu teero wãaariguere.

9

Jesús cūã bueráre wededuticorigue (Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesús cūã buerá docere néoyigu. Cūãrē tutuarere, dutirére ticoyigu. Teeména wãtĩãrē cõã, diaráre netõnémasĩrĩ tiyigu. ² “ ‘Cõãmacū dutiré basocápure niĩãdacu’ jĩrere wedera wáaya; diarecutirare netõnéã wáaya”, jĩ ticocoyigu. ³ Cūãrē jĩiyigu:

—Múã wára, apeyenó néewarijãña. Tuurítuarigu, wasopo, pugue, niyeru, suti wasoádare néewarijãña. ⁴ Múã wiipú jeara, tiimacãpũ múã niĩãdaro jeatuaru pũtũácũmuña. ⁵ Apemacãpũre múãrē ñeedugaheri, tiimacãrē netõjõãña. Tooré netowára, tiimacã maquẽ dita múãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirã, múã “atimacã macãrã wapa cõoóya” jĩrã tiĩãdacu, jĩiyigu.

⁶ Cūã wãájõãyira. Wáa, Jesuyé ãñuré quetire wedeyira. Diarecutirare netõnéyira.

Herodes Jesús tiirére tuorígue (Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Herodes Galilea dita dutigú niipetire Jesús tiirére wedeseri tuoyigu. Teeré tuogú, deero jĩimasĩriyigu. Sĩquẽrã “Juan masãjĩyi” jĩiyira. ⁸ ãpērã “Elías bauájĩyi” jĩiyira. ãpērã “tĩatorũ macãrã profetas menamacū masãjĩyi” jĩiyira.

⁹ Herodepe jĩiyigu:

—Yũnrã Juanyá dupure páatadutiwũ. Too docare ¿noã niigari cūã nocōrõ wedeseɣũ?

Teero tiigú, Herodes Jesuré ññadugamiyigu.

Jesús cinco mil ãmũãrē yaaré ecarígue (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús beserira coe, wedeyira cūã tiĩáriguere. Too síro Jesús cūã dícare sũowáyigu Betsaida macãpũ. ¹¹ Basocápe tuojãyira. Teero tiirã, cūãrē nũnũwáyira. Jesús cūãrē bocañe, “Cõãmacū dutiré basocápũre niĩãdacu” jĩrere wedeyigu. Diarecutirare netõnéyigu.

¹² Ññamĩcapũ niirĩ, cūã buerá doce cūã pũto wáa, cūãrē jĩiyira:

—Basocáre “nocōrōrã niĩã” jĩñã. Pũtogã niiré macãrĩpũ, cãpũ niiré wiseripũ yaaré, cãnirõ ãmaãrã wáaaro. ãnopũ macã manirõpũ niĩã, jĩiyira.

13 —Múá cǎārē yaaré ecayá, jǐiyigu.

—Īsǎ sicamoquēñepa pǎ, wai pǎarǎrǎ cǎoa. ¿Īsǎ cǎá niipetirare yaaré sǎibosára wáaro booite? jǐiyira.

14 Īmǎá dícyre bapaqueori, cinco mil watoa niiyira. Jesús cǎū bueráre jǐiyigu:

—Basocáre sicapōnarē cincuenta duidutiya.

15 Cǎá teorora niipetirare duidutiya. 16 Jesús tee sicamoquēñepa pǎrē, wai pǎarǎrē née, ūmǎāsepu ĩñamōco, Cōāmacūrē usenire tico, pǎatásá, cǎū bueráre basocǎpǎre batodutigu ticoyigu. 17 Niipetira yaa, yapijōǎyira. Yaa-toaari siro, doce piseri cǎá yaadǎariguere seesǎyira.

*Pedro Jesuré “mǎn Cōāmacū beserigu niǎ” jǐirigue
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)*

18 Sicabǎreco Jesús cǎū sesaro Cōāmacūmena wedeseǎu tiiyigu. Cǎū buerá cǎūmena niiyira. Cǎārē sǎiñǎyigu:

—¿Basocá “¿noǎ niǐ cǎū?” jǐi yǎre?

19 Cǎāpǎre yǎnyira:

—Sǐquērǎ mǎnrē “Juan basocáre wǎmēōtiri basocǎ niiqui” jǐi ya. Āpērǎ “Elías niiqui” jǐi ya. Āpērǎ “tiatorǎ macǎrǎ profetas menamacū masǎrigu niigǎ niiqui” jǐi ya, jǐiyira.

20 —¿Múáte “¿noǎ niǐ?” jǐi yǎre? jǐiyigu.

Pedro yǎnyigu:

—Mǎn Cōāmacū beserigu Cristo niǎ, jǐiyigu.

*Jesús cǎārē sǎāǎdarere wederigue
(Mt 16.20-28; Mr 8.3-9.1)*

21 —Teeré āpērǎrē wederijǎña, jǐiyigu Jesús—. 22 Yǎn niipetira sōwǎrē bayiró ñañarō netōrō niirō tiǎdadu. Butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yǎre booriadacua. Sǎādutiadacua. Cǎá teero tiipacári, itiǎbǎreco siro masǎgǎdadu.

23 Niipetirare jǐiyigu:

—Sǐcǎ yǎre padeó, nǎnǎdǎgǎgǎno cǎū booró tiidǎgǎrenorē tiidǎjǎārō. Basocá cǎārē ñañarō jǐipacari, yǎre tǎonǎnǎsearo. Teeré tiigǎ, bǎreoricōrō curusare apagǎ tiiróbiro niigǎdaqui. 24 Āpǐ sǎārere cuigǎno yǎre “masǎria” jǐigǎ pecamerǎ wǎagudaqui. Āpǐpé yǎre “masǎ” jǐi, teewapamena cǎārē sǎārǐ, yǎmena catirucujǎgǎdaqui. 25 Sǐcǎ atibǎreco maque niipetirare wapatǎpacǎ, cǎū yeeripǎnarē tiidióri, cǎū cǎore dee tiǎdare niiricu. 26 Sǐcǎ bobogǎno yǎre “masǎ” jǐidǎgǎhegure, yé bueré maquerē “padeóa” jǐidǎgǎhegure yǎncǎ cǎārē “masǎriga” jǐigǎdadu. Yǎn niipetira sōwǎ yǎn asibatéremena, yǎn Pacǎ asibatéremena, ángeleamena putǎaatigǎdadu. Putǎaatigu, yǎre bobosǎririgure yǎncǎ cǎārē bobosǎricu; yǎre “masǎria” jǐirigure yǎncǎ “cǎārē masǎria” jǐigǎdadu. 27 Yǎn ateréja diamacǎrǎ jǐiǎ: Sǐquērǎ ānopú niirǎ cǎá diadari sǎguero, Cōāmacū dutiré cǎāpǎre niǎdare atiri ĩñǎadacua, jǐiyigu.

*Jesús baurécǎtire wasorigue
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)*

28 Teeré cǎū wederi siro, sica semana netōrǐ, Jesús ūtǎgǎpǎ Cōāmacūmena wedeseǎu mǎāwayigu. Tiigǎpǎ wǎagu, Pedro, Santiago, Juanrē néewayigu. 29 Cōāmacūmena wedeseri, cǎūya diapóa bauré wasojōǎyiro. Cǎūye suti añurō butiré, bayiró capemóre wǎayiro. 30 Pǎarǎ ūmǎá cǎūmena wedeseyira.

Moisés, Elías niyira. ³¹ Asibatéremena bauáyira. Jesús diaadarere, Cōāmacū jīrirobirora Jerusalénpu cūārē wáaadarere wedeseyira. ³² Pedro, cūū menamacārā wūgoá pūninetōpacari, īñayira. Wācā, Jesús asibatérene, cūūmena nucūrārē īñayira. ³³ Jesuména niārira wáara tiirí, Pedro āñurō wācūripacu, cūārē jīiyigu:

—Ēsarē buegú, marí ānopú niirí, āñunetōjōāā. Itiáwiigā tiicó; sicawígā mūya wii, apewígā Moiséya wii, apewígā Elíaya wii tiicó, jīimiyigu.

³⁴ Cūū wedeseḡu tiirira, ōme diiáti, cūārē tuubiátocojāyiro. Cūārē ōme tuubiári, cuijōāyira. ³⁵ Ōme watoapu sīcū wedeseri tuoyira:

—Āni yuu macū yuu beserigu niī. Cūārē tuoyá, jīiyigu.

³⁶ Wedeseari siro, Jesús sīcūrā niyigu sáa. Teeburecorire cūū buerá cūā īñariguere āpērārē wederiyira ména.

Jesús wātīrē wīmagūpūre niārīḡure cōāwionecorigue

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Apebūrecope ūtāḡupú niārira diijeári, paū basocá Jesuré bocayira. ³⁸ Sīcū cūā watoapu niigú bayiró busarómena Jesuré wedeseyigu:

—Ēsarē buegú, mūārē bayiró sāiā: Yuu macārē īñagū atiya. Sīcū niigú niī.

³⁹ Wātī cūūpūre niigú űee, acaríbirí tiī. űaacūmu, tūnumecá, soboturi tiirucú. Cūārē űañarō netōrī tiī. Duudḡárii. ⁴⁰ Mūū bueráre “cōāwionecobosaya” jīimīawū. Cōāmasīriawā, jīiyigu.

⁴¹ Jesús cūārē jīiyigu:

—Mūā yūure padeoridojāā; űañarā niīā. Yuu múāmena yoari niirucujārīcārē, padeoríbocu. ĶNocōrō yoari múāmena pōtētōḡudarí yuu? Mūū macārē ānopé néeatya, jīiyigu.

⁴² Wīmagū cūū puto wáari, wātī cūārē űaacūmu, bayiró tūnumecārī tiyigu. Cūū teero tiirí, Jesús wātīrē witiwaduti, wīmagūrē netōné, cūū pacare wiyayigu. ⁴³ Niipetira basocá Cōāmacū űputí macū peti tiēñorere īñamanijōāyira.

Jesús cūārē sīāādarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Niipetira niipetire cūū tiārīguere īñamanijōārī, cūū bueráre jīiyigu:

⁴⁴—Yuu ateréja diamacūrā jīā; acabórijāña: Yuu niipetira sōwū āpērāpūre ticonogūdacu, jīiyigu.

⁴⁵ Cūāpe cūū jīārīguere tuomasīriyira. Cōāmacū cūārē tuomasīhērī tiyigu ména. Cūā Jesuré “wedequēnoña” jīdḡapacara, cuira, jīriyira.

ĶNii űputí macū niī?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesús buerá “Ķnii marí watoare nemorō űputí macū niī?” jīi wedesenūcāyira. ⁴⁷ Jesús cūā wācūrere īñamasīyigu. Teero tiigú, sīcū wīmagūrē cūū puto nucō, ⁴⁸ cūārē jīiyigu:

—Sīcū “yuu Jesuré maīā; teero tiigú, āni wīmagūrē boca maīḡáda” jīi wācūboqui. Cūū teero wācūḡá, cūārē maīḡá, yūncārē maīḡá tiī. Yūure boca maīḡá, yūure ticodiocorigucārē maīḡá tiī. Mūā watoapu būri niigú cūārā niī űputí macū, jīiyigu.

Marīrē cāmotáheḡu marīrē tiāpūḡu niī

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Juan jĩiyigu:

—Ƴsārē buegú, sícū m̄m̄ wāmemena wātīārē cōāwionecori ññaāwū. Cūū marī menamacū mee niīāwī. Teero tiirá, cūūrē cāmōtáawū, jĩiyigu.

⁵⁰ Jesupé cūūrē ȳm̄yigu:

—Cāmōtárijāña. Marīrē cāmōtáhegu marīrē tiīápugu niīi, jĩiyigu.

Jesús Santiago, Juanrē tutirigwe

⁵¹ Jesús ūm̄āsepu m̄āwaaadare niitiri, cuiro manirō “Jerusalénpu wáagudu” jĩigū, quēnonacāyigu. ⁵² Cūū suguero āpērārē ticocoyigu. Cūā wáa, Samaria dita niirí macāpu jeamiyira, cūū jeadarore quēnoādara. ⁵³ Tiimacā macārāpe Jerusalénpu Jesús wáari ñnarā, cūūrē ñeedugariyira. ⁵⁴ Cūā teero tiirí ñnarā, cūū buerá Santiago, Juan jĩiyira:

—Ƴsā Ōpū, cūūrē sīāādara, ħūm̄āse macā pecamerē diiátidutiri boogári? Profeta Elías teero tiiyigu,* jĩiyira.

⁵⁵ Jesús cūūrē ñña, tutiyigu:

—Mūā wācūrē Espiritu Santo wācūrē ticoré mee niīā. ⁵⁶ Ȳm̄ niipetira sōwū basocāre ññarō tiigū atiriwū; cūūrē netōnégū atigu tiiwá, jĩiyigu.

Too siro apemacāpú wáajōāyira.

Jesuré n̄n̄ndugámiraye queti

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Cūā maapu wáari, sícū basocá Jesuré jĩiyigu:

—Noo m̄m̄ wáaro ȳm̄ m̄m̄rē n̄n̄ngúda. M̄m̄ buegú niidugaga.

⁵⁸ Jesús cūūrē ȳm̄yigu:

—Wáicura cānirē tutiri c̄oóya. Minipōná p̄nacūtire sutiri c̄oóya. Ȳm̄ niipetira sōwūpeja cānirō c̄oóya, jĩiyigu.

⁵⁹ Jesús āpīrē: —Jām̄ ȳm̄mena. M̄m̄rē ȳm̄ buegú niirí boogá, jĩiyigu.

Cūūpe ȳm̄yigu:

—Ōpū, ȳm̄ pacu diari siro, yaatógapu, m̄m̄mena wáaguda sūcā, jĩiyigu.

⁶⁰ Jesús cūūrē jĩiyigu:

—Ȳm̄re padeohéra diarirapu tiiróbiro niitoaya. Cūā basiro cāmerī yaaáro. M̄m̄re Cōāmacū dutirē basocāp̄re niīadarere wedegu wáaya, jĩiyigu.

⁶¹ Āpīpé jĩiyigu:

—Ƴsā Ōpū, ȳm̄ m̄m̄rē n̄n̄ngúda, m̄m̄ buegú niidugagu. Yáa wii macārārē “wáagu tiia” jĩigū wásuguma.

⁶² Jesús cūūrē jĩiyigu:

—Sícū cūū paderere padepacu, apeyenó wācūgū, āñurō tiiriqui. “Cōāmacū dutirere tiigúda” jĩipacu, apeyenó wācūgū, dee tiigúda niiridojāi, jĩiyigu.

10

Jesús setenta y dos basocare wededutigu ticocorigue

¹ Too siro Jesús āpērā setenta y dos beseyigu. Cūūrē p̄narācōrō dícu ticocoyigu. Niipetire macārīpu cūū wáadaropu cūū suguero ticocoyigu.

² Cūūrē wedeyigu:

—Pau peti ȳm̄re padeoádara niicua. P̄narāgā yéere wedeadarapeja niīya. Teero tiirá, Cōāmacūrē āpērā yé maquērē wedera wáadarare bayirō sāññā.

³ Mūā wáaya. Ȳm̄ m̄m̄rē quiorópu ticocogu tiia corderoare yáíwa watoapu

* 9:54 2 Reyes 1.9-16.

ticocogu tiiróbiro. ⁴ Múá wáara, wasopo, niyeru sãaripo, sapatu apená néewarijáña. Maapu putuánacá, ãpëráména wedeserijáña. ⁵ Múá wiipú sãawara, tiiwí macãrãre ãñudutira, jĩsugueya: “Cõamacú múãpũre ãñuró ni-recutire ticoaro”. ⁶ Tiiwí macãrã ãñuró niirecutirere cuoátã, múá ãñudutire teerora wáaadacu. Cúá ãñuró niirecutirere cuoriatã, teero wáaricu. ⁷ Múá jeari wiira putuáya. Cúá yaarére, cúá s̄inirére cúãmena yaa, niijáña. Paderáno cúá paderémena wapatá, yaamasíya. Apeyé wiseripú niirã wáarijáña.

⁸ Múá macãpu jeari, too macãrã bocari, cúá ecarére yaaya. ⁹ Tiimacãpu diarecutirare netõnéña. “Cõamacú dutiré marĩpũre niĩadare jeaatitooa” jĩ wedeya cúãrẽ. ¹⁰ Apetó tiirã, apemacãpú jeari, too macãrã bocaribocua. Teero tiirí, macã decopu wáa, biiro jĩña: ¹¹ “Múãya macã maquẽ dita ãsãye duporipu túaariguere páabatecõãã. Múá wapa cuorére ãñorã, teero tiia”, jĩña. Cúãrẽ jĩnemoña: “Múá ateré masĩña: Cõamacú dutiré múãpũre niimiadare jeaatitoamiãyu”, jĩña. ¹² Yũre tuoyá: Cõamacú basocãre wapa tiĩadari bureco jeari, tiimacã macãrãre Sodoma macãrãre tiiriro nemorõ ñañarõ tiinóãdacu, jĩyigu.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti

(Mt 11.20-24)

¹³ Jesús apeyé macãrĩ macãrãre jĩyigu:

—Bóaneõrã niã múá Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũu tutuaremena tiieñoriguere iñarira niipacara, wasoridojãã. Tiro, Sidón* macãrĩpu yũu tiieñõatã, máata tee macãrĩ macãrã cúá ñañaré tiirére wãcũpati, wasotóabojíya. Cúá wãcũpatirere ãñorã, wãcũpatire suti† sãña, niĩpu duibojíya. ¹⁴ Cõamacú cúã basocãre wapa tiĩadari bureco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ñañarõ tiigúdaqui. ¹⁵ Múá Capernaum macãrã “Cõamacú putopu ãñurõ muãwaadacu” jĩ wãcũmicu. Wáaricu. Pecamepu diiwáadacu, jĩyigu.

¹⁶ Cúã buerãre wedenemoyigu:

—Múá buerére tuogúno yũre tuogú tiii. Múãrẽ boohéguno yũre boohégu tiii. Yũre boohéguno yũre ticodiocorigucãrẽ boohégu tiii, jĩyigu Jesús.

Jesús ticocorira setenta y dos coerígue

¹⁷ Jesús ticocorira setenta y dos useniremena coerá, jĩyira:

—Ësã Òpã, wãtĩãcã ãsã mũu wãmemena dutiri, ãsã dutirobirora tiãwã, jĩyira.

¹⁸ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Satanárẽ bũpo wããyoro tiiróbiro ãmuãsepu ñaadatiiri iñawũ. ¹⁹ Yũu múãrẽ tutuarere ticotoawu, ãñaãrẽ, cutiapare cutapéoaro jĩgũ; niipetire Satanás tutuarere netõnacããrõ jĩgũ. Múá teeré tiirí, múãrẽ merẽã wáaricu. ²⁰ Wãtĩã múã dutirobirora tiiré dicũre usenirijáña. Cõamacú putopu múá wãme “jóatunorira niã” jĩrĩ, useniña, jĩyigu.

Jesús cúã Pacũre usenire ticorigue

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Toorã Jesús Espĩritu Santo usenire ticorémena cúã Pacũre jĩyigu:

* **10:13** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ñañanetõjõãrã niyira Jesús niiritore.

† **10:13** Wãcũpatire sutire yooména suare suti niyiro.

—Pacɩ, mɩn ɩmɩɩɩse, atiditá Ōpɩ nɩɩ. “ʒsɩ masɩnetŏnɩcɩɩ” jɩrɩrɩ mɩnɩyere masɩrɩ tiirɩa; wɩmarɩ tiirŏbiro mɩnɩyere masɩdɩgarapere teerɩ masɩrɩ tiia. Teerɩ mɩn teerora wáari boocú. Teero tiigú, mɩnɩrɩ ɩsenire ticoa, jɩɩyigu.

²² Too síro basocápere jɩnemoiyigu:

—Yɩn Pacɩ niipetire masɩrére yɩnɩ ticowi. Cɩɩ sícɩrɩ yɩn niirecutirere masɩ. Yɩnɩpecá sícɩrɩ cɩɩ niirecutirere masɩ. Yɩn masɩrére ticonorá cɩɩrɩ masɩcua, jɩɩyigu.

²³ Cɩɩ bueráre ɩña, cɩɩ sesarore jɩɩyigu:

—Múápeja yɩn tiirére ɩñajɩrɩ, ɩseniá. ²⁴ Yɩnɩ tɩoyá: Pacɩ profetas, teero biiri ōpɩrɩ múá ɩñarére ɩñadɩgamiyira. ɩñaririra niiwá. Múá tɩorére tɩodɩgamiyira. Tɩoririra niiwá, jɩɩyigu.

Samaritanoɔyɩ ãñugú

²⁵ Sícu Moisés jóarigue buegú wɩmɩnɩcɩyigu. Jesuré merɩ yɩnɩ boogú, sãñáyigu:

—Basocáre buegú, ¿yɩn ñeenó tiigúdari, catirɩ petihére buadɩgágu? jɩɩyigu.

²⁶ Jesús cɩɩrɩ yɩnɩyigu:

—¿Moisére dutirɩ cɩɩrɩguerɩ deero jóanoito? ¿Mɩn teerɩ buegu, deero tɩoi? jɩɩyigu.

²⁷ Cɩɩpe yɩnɩyigu:

—Biiri jóanoá: “Cŏãmacú marɩ Ōpɩrɩ mañá. Niipetire mɩn yeeripɩnamena, mɩn tutuaremena, mɩn wácɩrémena cɩɩrɩ mañá. Mɩn basiro mañá tɩrŏbirora ãpɩrɩcãrɩ mañá”, jɩɩ, jɩɩyigu.

²⁸ Jesús cɩɩrɩ jɩɩyigu:

—Mɩn diamacú peti yɩn. Mɩn teerɩ tiigú, catirɩ petihére buagúdacu.

²⁹ Cɩɩpe “yɩn Moisére dutirɩ cɩɩrɩguere tiipetɩa” jɩ wácɩdɩgagu sãñáyigu:

—¿Noá niɩ “ãpɩrɩcãrɩ mañá” jɩnora? jɩɩyigu.

³⁰ Jesús atequetiména yɩnɩyigu:

—Sícu Jerusalén niarigu Jericŏpɩ búawagu tiiyigu. Maapɩ wáari, yaarɩpira cɩɩrɩ ñee, cɩɩ néewarere êmajá, sutirɩ tuuwénejá, páasɩcú, wáajŏɔyira. ³¹ Sícu pai tiimarú búawagu tiiyigu. Wáa, cɩɩrɩ ɩñabua, aperopé sodea, netŏjŏɔyigu.

³² Cɩɩ siro levita basocɩ toopára jeayigu. Cɩɩcá cɩɩrɩ ɩña, aperopé sodea, netŏjŏɔyigu. ³³ Sícu samaritanoɔyɩ tiimarúra búawagu tiiyigu.† Cɩɩrɩ ɩña, bóaneŏ ɩñagú, ³⁴ cɩɩ putopɩ jea, cɩɩ cãmirɩ vinomena cose, ɩsemena ɩcoti, suti caserimena dɩdɩa tiiyigu. Túajea, cɩɩ pesarigu burro sotoapɩ néepeo, néejŏɔyigu. Basocá wára cãnirɩ wiipɩ cɩɩrɩ néeejea, coteyigu. ³⁵ Apebúreco cɩɩ wáadari suguero, puaquí niyeruqui néewioneco, tiiwí dutigúre ticoɩ, jɩɩyigu: “Cɩɩrɩ ãñurŏ coteya. Mɩn cɩɩrɩ cotegu, mɩnɩye niyerumena tiinemŏrɩ, nemoatigu, wapatiguada”, jɩɩyigu.

³⁶ Jesús sãñáyigu:

—¿Niipé yaarɩpira cãmituariguere mañyíri?

³⁷ Cɩɩpe yɩnɩyigu:

—Cɩɩrɩ bóaneŏ ɩñarigupe, jɩɩyigu.

—Mɩncá teerora tiigú wáaya, jɩɩyigu Jesús.

Jesús Marta, Maríaya wiipɩ niirigue

† 10:33 Judŏa samaritanoãrɩ sɩna niyira. Cã cãmerɩ tiápuriyira.

³⁸ Cúã maapu wáara, sicamacāgãpu jeayira. Sícõ Jesuré boca, cānirõ ticoyigo. Coo wāmecutiyoigo Marta. ³⁹ Coo bayio wāmecutiyoigo María. Coo Jesús wedeserere tʉogó, cūuye dapori pʉtogãpu duiyoigo. ⁴⁰ Martape pee paderé cʉojĩgõ, bayiró wācūyoigo. Coo Jesús pʉto wáa, jĩyoigo:

—Ōpũ, yuu bayio padedujayo. ¿Muu teeré ñnari? Yũre tiápudutiya, jĩyoigo.

⁴¹ Jesús coore yũyoigo:

—Marta, muu pee tiirére bayiró peti wācūjãã; ⁴² sicawāmerã upʉtí maquẽ niã. María ãñurẽ petire beseyo. Āpẽã teeré ãmamasĩricua, jĩyoigo.

11

Cõamacũrẽ sãirẽ

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Sicabũreco Jesús aperopú Cõamacũmena wedesegu tiyoigo. Wedesetori, sícũ cūu buegũ jĩyoigo:

—Ēsã Ōpũ, Juan cūu buerére nunurãrẽ Cõamacũmena wedeserere bueyigu. Mũcã ũsãrẽ bueya, jĩyoigo.

² Jesús yũyoigo:

—Mũã Cõamacũmena wedesera, biiro jĩña:

Ēsã Pacu ãmuãsepu niigũ, muurẽ quioniremena padeoáda.

Muu dutiré ũsãpũre niãdare jeaaro.

Ēmuãse macãrã muu booré dícuere tiicúa; atibãreco macãrãcã teorora tiiaro.

³ Ēsãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya.

⁴ Niipetira ũsãrẽ ñañarõ tiirãre ũsã acabóa. Teero tiigũ, muucã ũsã ñañarẽ tiirẽre acabóa.

Jĩcõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ēsãrẽ ñañarõ wáari jĩgũ, netõnéña, jĩña,

jĩyoigo.

⁵ Jesús jĩnemoyigo:

—Apetó tiigũ, sícũ múã tiiróbiro niigũ cūya wedeguya wiipu ñami decoru wáa, jĩboqui: “Yáa wedegu, itiága pã yũre wasoya. ⁶ Yuu menamacũ aperopú wáagu yáa wiipu jeaawĩ. Cũurẽ ecaré cʉorigã”, jĩboqui. ⁷ Āpĩpé wii pʉpeapu yũboqui: “Yũre potocõrijãña. Sope biajãnoãwũ. Yuu põnamena yuu cānirõpu cānigũ tiia. Muurẽ wũmunucã, ticogu wáamasĩrigã”, jĩboqui. ⁸ Yũre tʉoyá: Cũya wedegu niipacari, wũmunucã, ticogu wáariqui. Potocõnemorijããrõ jĩgũ, wũmunucã, cūu boorécõrõ ticogu wáaqui.

⁹ Yũre tʉoyá: Mũãcã Cõamacũrẽ sãĩñã. Sãĩrĩ, cūu múãrẽ ticogudaqui. Āñurẽre ãmaãrã tiiróbirora sãĩrucújãña. Sãĩrucújãrã, buaádadu. “Sope pãõña yũre” jĩgũ tiiróbiro sãĩdúrijãña. Sãĩdúheri, “jáu” jĩgũdaqui. ¹⁰ Sãĩgãno cʉogũdaqui. Āmaãgũno buagũdaqui. “Pãõña” jĩgũno pãõnogũdaqui.

¹¹ Mũã põna yaaré sãĩrĩ, ãtãpere ticoricu. Wai sãĩrĩ, ãñarẽ ticoricu.

¹² Cãrẽquẽ diye sãĩrĩ, cutiapare ticoricu. ¹³ Mũã ñañarẽ tiirã niipacara, múã põnarẽ ãñurẽre ticomasĩã. Marĩ Pacu ãmuãsepu niigũpe nemorõ ãñurẽ ticomasĩqui. Cũurẽ sãĩrãrẽ Espĩritu Santore ticogudaqui, jĩyoigo.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wãtãrẽ cõãqui” jĩ wedesãriqũe
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

14 Jesús wātīrē cōāwionecogu tiiyīgu. Wātī basocáre wedeseheri tiiyīgu. Cūū witiwaari siro, basocú wedesejōāyīgu. Teeré basocá ñamanijōāyira. 15 Sīquērā jīyira:

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīimiyira.

16 Āpērā “¿niirōrā cūū Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīrā, cūūrē Cōāmacū sīcārā tiimasīrere tiiēñodutimiyira. 17 Jesupé cūā wācūrere masījīgū, cūārē jīyīgu:

—Sicadita macārā sīcārōmēna niihērā, cūā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā petijōācu. Sicawīi macārā sīcārōmēna niihērā, cūācā petijōācu. 18 Satanás cūūrē padecoterare cōāwionecori, cūū dutiré petijōāādacu. Múā yūre “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoui” jīā. 19 Teero jīātā, múā buerere nūnūrā wātīārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sāñārā wáaya. Múā wisirere cūā ēñoādacua. 20 Yū Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecojīgū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré basocápure niīādare jeatoaa.

21 ‘Sīcū tutuagu pee besumena cūūya wiire coteri, cūūyere merēā tiirīcu.

22 “Ate pee besumena āñuniādacu” jīi wācūpacari, āpī nemorō tutuagu ati, cūūrē netōnucāqui. Cūūye besure ēma, cūūyere nēe, cūū menamacārārē batojāqui, jīyīgu.

Jesús jīnemoyīgu:

23 —Yūre boohēgu yūre ññatutigu niī. Yūre tiīápuhegu yūre nūnūdgárame cāmotágu niī.

Wātī basocápure coesāwarigue queti (Mt 12.43-45)

24 ‘Wātī basocápure niīārigu witiwagu, basocá manirōpu wáyīgu cūū niīādaro āmaāgū. Buarīyīgu. Buarī, “yū witiatirirōpu coesāwaguda sūcā” jīi wācūyīgu. 25 Jeagu, joaári wīi, āñurō quēnoāri wīi tiirōbiri buajeayīgu basocápure. 26 Too siro wáa, siete wātīā cūū nemorō ñañarārē “atiya múācā” jīyīgu. Cūā niipetira basocápure sāāwa, niiyira. Basocápe cūā teero tiirī, nemorō ñañarō netōyīgu, jīyīgu.

Jesús usenire maquērē wederigue

27 Jesús teeré wedeseri, sīcō numiō basocá pau watoapu niigō bayirō busurōmena cūūrē wedeseyigo:

—Mūārē pōnacatī masōrigo āñurō usenico, jīyigo.

28 Jesupé coore jīyīgu:

—Nemorō usenicua Cōāmacū wedesere tuo, cūū dutirére tiirápeja, jīyīgu.

Jesuré tiiēñodutimirigue (Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jesús cūū puto pau peti neārā tiirī, wedesenūcāyīgu:

—Múā atitō macārā ñañarē tiirā niīā; Cōāmacū sīcārā tiimasīrere ññadugacu. Jonás tiirīgu tiirōbiri niiré dícuere ññādacu. 30 Nínive macārā cūū tiirīguere ññarigue tiirōbiri múā yū niipetira sōwū tiirē ññādacu. 31 Saba dita macārā ōpō yoaro macō atiyigo Salomón masīrere tuogó atigo. Múāpe ānopú Salomón nemorō masīgūrē tuoré peti tuo jāā. Teero tiigú, Cōāmacū cūū basocáre wapa tiīadari bureco jeari, múā coo tiirōbiri tuorīrigue wapa múārē pecamepu cōāgūdaqui. 32 Nínive macārācā Jonarē tuorā, wācūpati, wasoyīra. Múāpe ānopú Jonás nemorō masīgūrē tuoré peti tuo jāā. Teero tiigú, Cōāmacū cūū

basocáre wapa tiíadari bureco jeari, múã cúã tiiróbiro tʷorírigue wapa múãrē pecamepɯ cōãgũdaqui.

Sīãwócoriga

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ 'Basocá sīãwócorigare sīããri siro, bauhéropɯ ɖɖporiya; moocūricua. Teero tiiróno tiirá, ãmuãrõpɯ péoya, toopá sããjeara ññaãrõ jĩrã. ³⁴ Capeari múãye õpũãrĩrē sīãwócoriga tiiróbiro niã. Múã capeari ãñurĩ, ãñurõ ññaãdacu; ãñurõ tʷomasĩãdacu; ññaããtã, ññaricu; tʷomasĩricu. ³⁵ Ateré tʷomasĩrõ booa: Múã “ãñurõ ññaã” jĩpacara, ãñurõ ññaribocu. ³⁶ Múã ãñurõ ñña, ãñurõ tʷomasĩɖugara, ãñurõ tʷomasĩãdacu. Sīãwócoripɯ niirã tiiróbiro ãñurõ ññaãdacu, jĩiyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtire, fariseo basoca tiirécũtire wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús wedeseari siro, sīcũ fariseo basocɯ cũyã wiipɯ yaadutigu sʷowáyigu. Jesús sããwa, yaagudu jeanuãyigu. ³⁸ Fariseo basoca cúã yaaadari sũguero, cúã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere padeorã, wãmocoseoa, yaayira. Jesupé cúã tiirucúrobiro tiiriyigu. Fariseo basocɯ cũũ teero tiirí ññagũ, ññamanijõãyigu. ³⁹ Marĩ Õpũ cũãrē jĩiyigu:

—Múã fariseo basoca ãpẽrã ññacoropɯ dícu ãñurõ tiia. Baparĩ sotoapɯ dícu coseárigue tiiróbiro niã. Popeapure múã ãpẽrãyére êmaré, apeyé ññañaré dadanetõjõãã. ⁴⁰ Múã tʷomasĩridojãã. Sotoã maquẽrē tiirigura popea maquẽcãrē tiirigu niĩwĩ. ⁴¹ Múã popeapɯ ãñurã niidugara, bóaneõrãrē ticoya. Teeré tiirã, popeapɯ coserã tiiróbiro niãdacu.

⁴² 'Bóaneõrã niã múã fariseo basoca. Múã oteré metãgãrē “menta”, “ruda” wãmecũtire, teero biiri niipetire yaaré sitiaãñũre tiirénorē seenéõ, opaquẽrĩ tiicũ. Pũamóquẽñequẽrĩ cʷorã, sicaquẽ Cõãmacũwiipɯ néewa, “yũ Cõãmacũrē ticoré niã” jĩ, pairé ticocu. Teero tiipacãra, diamacú maquẽrē tiiría; Cõãmacũrē maĩría. Múã oterére cũãrē ticorucurobirora tee ɯpũtĩ maquẽcãrē tiirõ booa.

⁴³ 'Bóaneõrã niã múã fariseo basoca. Múã neãré wiseripure sũguero maquẽ duirépɯ dícu duidugaa. Macã decopɯ quioníremena ãñudutiri booa.

⁴⁴ 'Bóaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri múã fariseo basoca. Tiiditõrepira niã. Múã masãcoperi bauhére coperi tiiróbiro niã. Teecoperi sotoa basocã netõwãra, popeapɯ bóarere masĩriya, jĩiyigu.

⁴⁵ Sīcũ Moisés jóarigue buégú jĩiyigu:

—Basocãre buégú, mũũ teeré jĩgũ, ãsãcãrē ññañarõ jĩgũ tiigã.

⁴⁶ Jesús cũãrē jĩiyigu:

—Bóaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerãcã. ãpẽrãrē tiipõtẽõña manirere tiidutía. Teeré tiidutipacara, múãpe tiiría.

⁴⁷ 'Bóaneõrã niã múã. Múã profetaye masãcoperi sotoapɯ ãñuré wiserigã tiinucõã. Cũãrẽna múã ñecũsũmuã sīãyira. ⁴⁸ Cũã sīãríguere múã tiirémena “ñjũ, masĩã; ãñunetõjõãã” jĩrã tiia. Cũã sīãyira; múãpe wiserigã tiinucõã.

⁴⁹ 'Cõãmacũ cũũ masĩrémema jĩiyigu: “Yũũ profetare, yéẽ maquẽrē wedeadarare ticocoguda. Siquẽrãrē sīããdacua. ãpẽrãrē ññañarõ tiidugãra, cúã wãaro nũnũãdacua”, jĩiyigu. ⁵⁰ Teero tiirã, atibúreco nũcãripɯ profetare sīãnũcãyira. Pãre sīãyira. Múã atitõ macãrãpɯ cúã teero tiiriguere wapa

своа. ⁵¹ Abelre* sīāríguere tée Zacariáre† sīāríguere múã wapa своа. Zacariáre sīāyíra Āñurí Tatia sããwaro p̄top̄. Ȳn̄ ateréja diamacārã jĩã: Múã atito macārãp̄ cúa teero tiiríguere wapa своа.

⁵² Bóaneōrã niã múã Moisés jóarigue buerá. Múã “ãpērã Cōamacūye queti jóaripūrē buerijãrō” jĩ wácūcu. Teero wácūpacara, tiipūrē ãñurō bueria. Tiipũ maquērē masĩdugarare cãmotájãã, jĩyigu.

⁵³ Jesús wári, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca bayiró cúayira. Pee cūūrē sãĩñã potocōnucãyira. ⁵⁴ Cũ merẽã ȳn̄gi boomíyira, wedesããda jĩrã.

12

Jesús fariseo basoca jĩditoremena buerere wederigue

¹ Basocá pā peti Jesús p̄top̄ neãyira. Pā niijĩrã, cãmerĩ cutadiyóyira. Jesús cũ buerá dícare wedesugueyigu:

—Fariseo basocaye pã púuri tiirere tuomasĩrō booa. Tee jĩditoremena padeoré niicu. ² Bauhêrop̄ niiré bauádacu. Īñahêrop̄ tiiré masĩnoádacu. ³ Teero tiirã, ñamip̄ ãpērã tuohêrop̄ jĩrigue niipetira tuocórop̄ wedenoádacu. Wii popeap̄ yayiórop̄ jĩrigue wii sotoáp̄ niipetira tuocórop̄ bayiró busarómena wedenoádacu.

¿Noãrẽ cuiro booi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Múã ȳn̄ menamacārã, ȳn̄re tuoyá: Basocáre sīārãrẽ cuirijãña. Múãye òp̄ñĩrẽ sīãrĩ siro, múãrẽ deero tii masĩricua. ⁵ Ȳn̄ múãrẽ “¿niipére cuiro booi?” jĩ wedeguda: Sĩcũ dícu múã catirere petirí tii, pecamerucãrẽ cõãmasĩ. Ȳn̄re tuoyá: Cũ docare cuiya.

⁶ P̄naquígã niyeruquirigãmena sicamoquẽñerã minipõnãgã sãĩnõã. Cũã wapamanipacari, Cõamacũpe cúãcõrõrẽ ĩñan̄nusei. ⁷ Múãye róarire “noquẽ pee niã” jĩmasĩjãqui. Teero tiirã, cuirijãña. Múã pā minipõnã nemoró wapacũtira niã.

Basocã ĩñacop̄ “Jesucristore padeóa” jĩrigue

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ȳn̄re tuoyá: Basocã ĩñacop̄ sĩcũ ȳn̄re “padeóa” jĩgãrẽ ȳn̄ niipetira sõwũcã ángelea ãmũãse macãrã ĩñacop̄ “ȳn̄re padeogúra niĩ” jĩ wedeguda.

⁹ Basocã ĩñacop̄ sĩcũ ȳn̄re “cũũrẽ padeogú mee niã” jĩgãrẽ ȳn̄cã ángelea ĩñacop̄ “ȳn̄re padeogú mee niĩ” jĩgũda.

¹⁰ Sĩcũ niipetira sõwũrẽ ñañarõ wedesepacari, Cõamacũ acabógũdaqui. Espĩritu Santore ñañarõ wedeseripereja, acabóriqui.

¹¹ Āpērã múãrẽ wedesããdacua. Judíoa neárẽ wiserip̄, queti beserĩ basoca p̄top̄, dutirá p̄top̄ múãrẽ néewari, “¿deero ȳn̄adari; deero jĩãdari?” jĩ wãcũhêrãrã wáawa. ¹² Múã wedeseadarere Espĩritu Santo múãrẽ masĩrĩ tiigũdaqui, jĩyigu Jesús.

Basocã pee cuogúye queti

¹³ Sĩcũ basocã watoap̄ niigú Jesuré jĩyigu:

—Basocáre buegá, ãsã pācu diagũ cũũriguere ȳn̄ sõwũ cuoquí. “M̄n̄ baiyére ticoya”, jĩbosaya cũũrẽ.

* 11:51 Génesis 4.8. † 11:51 2 Crónicas 24.20-22.

14 Jesús cūārē jīyigu:

—Yuu múārē queti beseri basocu, múāyere batogu atirigu mee niā, jīyigu.

15 Basocáre jīyigu:

—Āñurō tiiyá. Apeyeré boonemósarijārō booa. Múā cuoré, pairó niipacaro, múārē catiré ticonemoricu, jīyigu.

16 Cūū wācūrēmena ate queoré wedeyigu.

—Sīcū pee apeyé cuogú niyigu. Cūūya ditapure pee ote ducacūtiyiro.

17 Cūū wācūyigu: “¿Deero tiigúdariye yuu? Ate oteré ducare ĩñanorō maniā”.

18 Cūū basiro jīyigu: “Biuro tiigúda: Yuu yaaré ĩñanore wiserire weebatédioco, nemorō pacawiseri tiigúda. Tee wiseripu niipetire ote ducare, apeyé yuu cuorére ĩñanogúda. 19 Túajea, yuu basiro jīgúda: ‘Peecūmarī maquē niīadare ĩñanotoaa. Teero tiigú, yeerisā, boseya, sīni, useni tiigúda’ ”, jīi wācūmiyigu.

20 Cōāmacū cūārē jīyigu: “Muu tucomasīrido jā. Mecūā macā ñamirā dia-jōāgūdacu. Muu ĩñanorigue āpērārē putuāadacu”, jīyigu. 21 Teerora wāaa sīcū Cōāmacūrē wācūhēgū cūāye niīadarere seenéō cuogúre. Cōāmacū ĩñacoropure bóaneōgū peti niiqui, jīyigu.

*Cōāmacū cūū pōnarē cotequi
(Mt 6.25-34)*

22 Jesús cūū bueráre jīyigu:

—Teero tiigú, múārē ateré wedea: Múā niirecutirere wācūpatirijāña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sñāñadari marī?” jīi wācūpatirijāña. 23 Marī catirépe yaaré nemorō wapacutía. Marīye ðpūārīpe suti nemorō wapacutía.

24 Minipōná maquērē wācūña ména. Cūā oteriya. Oteré dūca seerīya. Yaaré ĩñanore wiseri cuoricua. Teero cuoripacari, Cōāmacū cūārē yaaré ticoqui. Múāpe minipōná nemorō wapapacānetōncāā. 25 Múā bayiró wācūpatira, bucāānemoricu. 26 Múā teero wācūpatipacara, tee búri niirére tiimasīria. Teero tiimasīripacara, ¿deero tiirá pee wācūpatii?

27 Coori macāñucū maquērē wācūña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti āñurē sñāñaré tiiróbiro baa. Teero biipacari, yuu ateré jīi: Salomón suti āñurē peti sñāñapacu, coorire sīcārībriyigu. 28 Sicaburecora tee catia; apebúreco sñāñariguepu boea; too síro sóejānoā. Cōāmacū teecorire āñurē suti sñāñarē tiiróbiro bauri tii. Nemorō múāpereja āñurō cotequi. Múā péerogā padeoré cuorá niīā. 29 Múā yaaadarere, múā sñāñadarere wācūpatirijāña. 30 Niipetire dita macārā Cōāmacūrē padeohéra tee niipetirere wācūpatiya. Marī Pacu āmuāsepu niigú múā boorénorē masītoai méé. 31 Múāpe Cōāmacū dutiré múāpure niīadarere boosugúeya. Teero tiirí, múārē dusarére ticogūdaqui.

*Apeyé āmuāsepu niiré
(Mt 6.19-21)*

32 Múā yāara oveja tiiróbiro niīā. Múā pau niiripacara, cuirijāña. Múā Pacu cūū dutiré múāpure niīadarere múārē jeari bootóai méé. 33 Múā cuorére dúā, bóaneōrārē ticoya. Ūmuāse maquē Cōāmacūye niīadarere padeya. Teero tiirí, āmuāse maquē múā wapatáre petiricu. Ūmuāsepu múāye niiré petiria. Toopure múāyere yaamasīricua. Butuacā teeré túamasīricua. 34 Ūmuāsepu múāye niirí, Cōāmacūye dícare wācūādacu.

Jesús “múā āñurō yueya” jīirigue

³⁵ 'Múã ãñurõ quẽno, suti sãña, sãwócoriga sãã, yuerá tiiróbiro niiña.
³⁶ Padecotera ãñurã tiiróbiro tiiyá. Cúã õpũ wãmosiari bosebureco wáarigu putuajegu, suorí, máata pãõsõnecoadã jĩrã, cotecua. ³⁷ Padecotera ãñurã cúãrẽ dutirére tiirucúcuã. Teero tiirá, cúã õpũ putuajeari, usenicua. Yũũ ateréja diamacúrá jĩã: Cúã õpũ basirora cúãrẽ yaaré batogũũ quẽnogũdaqui. "Yaaadara jeanuãña" jĩ, cúãrẽ batogũũdaqui. ³⁸ Ñami deco, bõeri, cũũ putuajeari, cũũ dutirére tiirá, useniãdacua. ³⁹ Wii õpũ "tii hora niirĩ, yaarépigũ jeagũdaqui" jĩ masĩgũ, cãnirĩboqui. Cũũya wiire pãõsãrĩ jĩgũ, cãmotãqui. ⁴⁰ Múãã ãñurõ yueya. Múã wãcũhẽritabe, yũũ niipetira sõwũ putuãatigũdacu, jĩiyigu.

Puarã dutibosaramena queoré
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Pedro sãñĩáyigu:

—Ûsã Òpũ, ¿mũũ teeré ãsã dícuere wedegu tiárĩ, o niipetirare wedearĩte? jĩiyigu.

⁴² Jesús queorémẽna yũũyigu:

—Sicũ ãmũ ãñurõ masĩgũ cũũ õpũyere ãñurõ dutibosagũ niiqui. Múã cũũ tiiróbiro niiña. Cũũ õpũ aperopũ wáagu, cũũrẽ jĩiqui: "Yáa wii macãrãrẽ bárecoricõrõ yaaré ticoya", jĩiqui. ⁴³ ãñurõ dutibosagũ cũũrẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigũ, cũũ õpũ coerĩ, useniqui. ⁴⁴ Yũũ ateréja diamacúrá jĩã: Cũũ ãñurõ tiiré wapa cúã õpũ niipetire cũũ suoré dutibosagũ sõnecogũdaqui. ⁴⁵ Apĩpé "yũũ õpũ máata coerĩqui" jĩ wãcũgũ, ñãñarõ tiiqui. Padecotera ãmũãrẽ, numiãrẽ ñãñarõ tiinũcãqui. Boseya, sini, cũmujãqui. ⁴⁶ Cũũ õpũ cũũ wãcũhẽritabe, coegũdaqui. Cũũ dutiriguere tiiririgũ wapa bayirõ ñãñarõ tiigũdaqui. Cõãmacũrẽ padeohérare cõãriropũ cũũrẽ cõãgũdaqui.

⁴⁷ Apĩ dutibosagũ cũũ õpũ booré masĩpacũ, ãñurõ quẽno, iñacoriqũ. Cũũ dutiariguere tiiriqui. Teero tiigũ, bayirõ tãnanógũdaqui. ⁴⁸ Apĩpé cũũ õpũ booré masihẽgũ, boohérenorẽ tiijãqui. Teero tiigũ, péerosãñurõ tãnanógũdaqui. Pee masĩrẽ ticonogũ nemorõ wapasénogũdaqui. Teero biiri "nemorõ ãñurõ tiigũdaqui" jĩnogũ nemorõrã "teero tiirõ booa" jĩnogũdaqui.

Jesurẽ padeoré wapa cãmerĩ tuudũcãwaadacua
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Yũũ atibúrecopũ basocã ñãñaré tiiré cõãgũ atiwũ ñãñaré sócõãrõ tiiróbiro. Mecũtigãrẽ basocã ñãñaré tiiré cõãnoãrĩrapũ niirĩ tiitõadugamiga ñãñaré sócõãrẽ tiiróbiro. ⁵⁰ Yũũrẽ ñãñarõ netõrõ niirõ tiia ména. Yũũ ñãñarõ netõãdarere wãcũgũ, bayirõ wãcũpatia. ⁵¹ "Atibúrecopũrẽ ãñurõ niirecutire maquẽrẽ néeatigũ tiiqui", ¿jĩ wãcũĩ múã yũũrẽ? Teeré néeatigũ mee tiiwá. Cãmerĩ tuudũcãwarere néeatigũ tiiwá. ⁵² Mecũãmena sicamoquẽñerã sicawĩ macãrã cãmerĩ tuudũcãwaadacua. Ítĩãrã puarãmena iñadugariadacua. Puarã itĩãrãmena iñadugariadacua. ⁵³ Pacũ macũmẽna iñadugarigũdaqui; macũ pacũmẽna iñadugarigũdaqui. Paco macõmẽna iñadugarigodaco; macõ pacõmẽna iñadugarigodaco. Mañecõ coo macũ numomẽna iñadugarigodaco; macũ numo mañecõmẽna iñadugarigodaco, jĩiyigu Jesús.

Atibúreco wãrecutire
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Jesús basocãrẽ jĩnemoyigu:

—Oco ñiimúãatiri, “oco peadaro tiaa” jĩã. Múã jĩãrirobirora oco peaa. ⁵⁵ Muĩpũ bayiró asimúãatiri, “mecũã cũmaãdaro tiaa” jĩã. Múã jĩãrirobirora cũmaã. ⁵⁶ Múã tiiditõrepira niĩã. Atiditá maquẽ, teero biiri ãmuãse maquẽ ññarã, “biiro wáaadacu” jĩmasiã. Teero masĩpacara, atitó wáarepere ññarã, “biiro jĩdũgaro tiaa” jĩmasĩroidojãã.

Mũũrẽ wedesãgũdũre “quẽnocó” jĩñã
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Múã basiro diamacũ maquẽrẽ besemasĩrõ booa. ⁵⁸ Sĩcũ mũũrẽ wedesãgũ queti beserõpũ néewaboqui. Múã wáarara, “máata quẽnojãco” jĩñã. Quẽnohẽrĩ, mũũrẽ queti beserĩ basocũ putopũ wéewagudaqui. Queti beserĩ basocũ surarapũre wiya, cũũpe peresuwiipũ sõnecogudaqui. ⁵⁹ Yũũre tũoyá: Mũũ wapatĩpetihegu, witiiricu, jĩiyigu.

13

Jesús “múã niirecutirere wasoyá” jĩriague

¹ Teebũrecorire sĩquẽrã basocã Jesuré Pilato tiirĩguere wedeyira:

—Galilea macãrã wáicũra sĩa, Cõãmacũrẽ ticoadara tiirĩ, Pilato cúãrẽ sĩadutĩyigu. Basocã diari, cúãye dí wáicũraye díimena wáojõãyiro, jĩiyira.

² Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—“Cúã sĩañõrira niijĩrã, ãpẽrã Galilea macãrã nemorõ ññarãrẽ tiirĩra niijĩya”, jĩ wãcũcu múã. ³ Niiria. Yũũre tũoyá: Múã ññarãrẽ tiirẽre wãcũpatihera, wasohera, múã niipetira cúã tiirõbiri diaadacu. ⁴ Siloé Wii ãmuãri wii jõẽdiari, dieciocho* diayira. “Cúã niipetira Jerusalénpũ niirira nemorõ ññarãrẽ tiirĩra niijĩya”, jĩ wãcũbocu. ⁵ Niiria. Yũũre tũoyá: Múã ññarãrẽ tiirẽre wãcũpatihera, wasohera, múã niipetira cúã tiirõbiri diaadacu, jĩiyigu Jesús.

Higueragu dũcamaniirigu

⁶ Jesús cúã wãcũrẽmena ate queorẽ wedeyigu:

—Sĩcũ basocũ cúũya ditapũ sicagũ higueragu oterigu cũoyigu. “¿Dũcacũtimĩto?” jĩgũ, ññagũ wáayigu. Tiigupẽ dũcamaniyiro. ⁷ Tiidita coterĩ basocũre jĩiyigu: “Ññãña. Yũũ atigũ ‘dũcacaticu’ jĩgũ, itiacũma ññagũ jeamiã. Dũcamaniã. Tiigurẽ páatacõãjãña. Búri peti cãmotã nucũã”, jĩiyigu. ⁸ Tiidita coterĩ basocũpe jĩiyigu: “Yũũre dutigũ, aticãmarẽ nucõjĩña ména. Yũũ dita ãñurõ coacũ, nuãtuñagũdu tiaa ména. ⁹ Biiro tiirĩ, dũcacatibocu. Dũcamaniĩrĩ docare, páatacõãjãdutiwa”, jĩiyigu.

Jesús yeerisãri bũreco niirĩ, opamutĩrõ niigõrẽ netõnériague

¹⁰ Sicabũreco judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús cúã neãrĩ wiipũ buegu tiiyigu. ¹¹ Toopũ sĩcõ numiõ niiyigo. Wãtĩ coore dieciocho cãmarĩ opamutĩrõ niirĩ tiiyigu. Diamacũ nucũmasĩriyigo. ¹² Jesús coore ñña, atidutiyaigu.

—Mũũ diarẽre netõnénotoaa, jĩiyigu.

¹³ Teero jĩgũrã, coore ññaapeoyigu. Máata diamacũ jeaconacãyigo. “Cõãmacũ ãñunetõjõãgũ niĩ”, jĩ, usenire ticoyigo. ¹⁴ Jesús yeerisãri bũreco niirĩ coore netõnéri ññagũ, tiwĩwĩ dutigũ cúayigu. Basocãre jĩiyigu:

—Paderẽ bũrecori seis bũrecori niĩã. Teebũrecorire netõnédutira atiya. Yeerisãri bũreco niirĩ, atirijãña, jĩiyigu.

¹⁵ Jesús cúãrẽ yũũyigu:

* 13:4 Portugués: dezoito.

—Tiiditórepira niia múã. ¿Deero tiigári múã yeerisári bureco niirí? Múãyagu wecu, múãyagu burrore añuró tiirá, jōã, oco tñãdara wéewacu. ¹⁶ Atigó Abraham pãrameōrē wātí dieciocho cūmarí siatuarigobiro cūoárigu niiawí. Atigoré yeerisári bureco niipacari, ãñugō wáari tiiró booa, jñiyigu.

¹⁷ Jesús teero jñirí tuorá, niipetira cūãrē ñnatutira boboooro wáayira. Æpērã niipetira Jesús pee añuró tiieñorere ñnarã, usenyira.

Mostazapemena queoré
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Too síro Jesús jñiyigu:

—Cōãmacū dutiré múãpüre niiaðarere ate queorémēna wedegūda. ¹⁹ Sicape mostazape tiiróbiro niia. Tiipegārē sícū basocú cūyua wesepu néewa, oteyigu. Tiipe wii, bucáaropuja, pairígu yucugu wáajáyro. Minipónã tiigú ðururipu pōnacutíyira, jñiyigu.

Pã púuri tiirémēna queoré
(Mt 13.33)

²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Cōãmacū dutiré múãpüre niiaðarere ate queorémēna wedegūda. ²¹ Pã púuri tiiré tiiróbiro niia. Sícō numiō pã tiigódo itiápo harinapori pairí baracaru poosáyigo. Harinamēna pã púuri tiiré wáoyigo, niipetire púuaro jñigō, jñiyigu.

Esahéri sopegã
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jesús Jerusalénpu wáagu, pacamacārí, metãmacārīgãpu buenetōwayigu.

²³ Sícū Jesuré sãñáyigu:

—Ësã Òpū, ¿Cōãmacū puto wáaadara puarãgã niia?

Jesús yuyyigu:

²⁴ —Yũre tuoyá: Pau Cōãmacū putopu sããwadugaadacua. Sããwadugaracara, sããwamasíricua. Sããwaro esahéri sopegã tiiróbiro niia. Sããwaro wisiopacari, sããwaada jñirã, Cōãmacūyere tiurucúñã, jñiyigu.

²⁵ Cūãrē jñnemoyigu:

—Biarítono jearí, wii òpū wãmũncã, sopepãmarē biajãgūdaqui. Too síro múã sopepã niirã jñiadacu: “Ësã òpū, pãõña ãsãrē”. Cūpüre yuygūdaqui: “¿Múã noã niia? Yũũ múãrē masíriga”. ²⁶ Múãpe jñiadacu: “Marí sícãrómēna yaa, sñiwú; mũũ ãsãya macãpüre buenetōwũ”. ²⁷ Cūpüre yuygūdaqui: “Masíriga. ¡Wáaya; múã niipetira ññarē tiirã niia!” jñigūdaqui. ²⁸ Múã cõãnoãrira ãpērãrē Cōãmacū Òpū niirõpu niirí ñnaadacu. Abraham, Isaac, Jacob, niipetira profetare toopú niirí ñnarã, pũnisíra bacadiyó, utiadacu. ²⁹ Niipetirõpu macãrã Cōãmacū Òpū niirõpu jeaadacua. Toopú cūmēna yaaduiadacua. ³⁰ Siquērã atitó macãrã buri niirã too síropüre uputí macãrã niiaadacua. Uputí macãrãpe buri niirã niiaadacua, jñiyigu.

Jesús Jerusalén macãrãrē maĩmírigue
(Mt 23.37-39)

³¹ Toorã síquērã fariseo basoca jea, cūãrē jñiyira:

—Ñnorē niirijãña. Herodes mũurē síãdugãwí.

³² Jesús cūãrē yuyyigu:

—Herodes basocú ññaagárē ateré wedera wáaya: “ ‘Búrecoricõrõ wãtiãrē cõãwionecogūda; diarecutirare netõnégūda. Apebúrecope tiitúgūda’, jñiãwí”,

jĩña. ³³ Mecãã, apebuereco, ñamigã bóeari bureco yuu paderere peotjãgũda ména. Tee petirí, Jerusalénpu wáaguda. Apemacãpú profetare diamasiña maniã, jĩiyigu.

³⁴ Jesús Jerusalén macãrãrẽ wãcũgũ, jĩiyigu:

—Jerusalén macãrã, múã profetare siãrã niã. Cõamacũye wederare ùtãperimena deesiãrã niã. Múãrẽ maĩgũ, pee peti nõdũgamiwũ. Cãrẽquẽ coo põnarẽ wãure docapu nõdõcũrõbiri tiidũgamiwũ. Múãpe booríwũ. ³⁵ Teero tiirã, múãya macã cõõjõããdacu. Yuu ateré jĩã: Yũure ññanemoricu; tẽe múã yũure “ãni Cõamacũ ticodiocorigu ãñunetõjõãr” jĩĩrãpu ññããdacu, jĩiyigu.

14

Jesús sícũ õpũũ docadũpõgure netõnérigue

¹ Sicabureco judíoa yeerisãri bureco niirí, Jesús sícũ fariseo basocu Judíoare Dutirá Peti menamacũya wiipu yaagu jeayigu. Tiiwii niirã Jesuré ãñurõ ññacoteyira. ² Toopú sícũ õpũũ docadũpõgu Jesús díamacũpu niyigu. ³ Jesús Moisés jóarigue buerãre, fariseo basocare sãĩñáyigu:

—¿Marí yeerisãri bureco niirí, diarecutirare netõnémasĩnogari; o netõnémasiña manigãrite? jĩiyigu.

⁴ Cũãpe yũuriyira. Jesús diagũre ñaapeõ, netõné, “wáagua” jĩiyigu. ⁵ Túajea, cúãrẽ jĩiyigu:

—Múãyagu burro, wecu coperepũ ñaasãrĩ, yeerisãri bureco niipacari, múã máata néewionecocu.

⁶ Cũũ teero jĩĩrĩ, yũumasĩriyira.

Bosebureco boocõnoãrirare wederigue

⁷ Fariseo basoca boocõnoãrira suguero maquẽ duirẽpu bese, duiri ññagũ, Jesús cúãrẽ queorẽmena wedeyigu:

⁸ —Múãrẽ wãmosiãri bosebureco niirí boocóri, suguero maquẽ duirẽpu duirijĩña. Apetõ tiigũ, múãrẽ boocóarigu menamacũ peti jeaboqui. ⁹ Múãrẽ boocóarigu ati, mũurẽ “ãñirẽ mũũ duirõ ticoya” jĩĩboqui. Mũupe boborẽmena niituripĩrõpu duigu wãabocu. ¹⁰ Teero tiigũ, mũurẽ boocóri, niituripĩrõpu jeanuãña. Mũũ teero tiirí ññagũ, mũurẽ boocóarigu jĩĩboqui: “Yũũ menamacũ, ãnosãñurõpe jeanuãña”. Cũũ teero jĩĩrĩ, niipetira mũũmena duirã padeorẽmena mũũrẽ ññããdacu. ¹¹ Sícũ cũũ basiro “ãpẽrã nemorõ yũure padeorí booa” jĩĩgũ búri niigũ tiinõgũdaqui. Teero jĩĩhẽgũpereja Cõamacũ ãpẽrãrẽ padeorí tiigũdaqui, jĩiyigu.

¹² Jesús cúãrẽ boocóarigure jĩiyigu:

—Mũũ bõseyagũdu, mũũ menamacãrãrẽ, mũũ sõwãsumũãrẽ, mũũ bairare, mũũya wederare, mũũya wii pũto macãrã pee apeyé cõorãre boocórijĩña. Mũũ cúãrẽ boocóri, cúãcã mũũrẽ boocócãmeãdacu. Cũã teero tiirí, mũũ tiarigue wapatíro tiirõbiri pũtuãdacu. ¹³ Teero tiirõno tiigũ, mũũ bosebureco tiigũ, bóaneõrãrẽ, posarigare, wãamasihẽrãrẽ, ññahẽrãrẽ boocóya. ¹⁴ Cũã mũũrẽ wapatĩmasĩricua. Teero tiigũ, Cõamacũ mũũrẽ bayirõ usenire ticogũdaqui. Basocã diarira ãñurã masãri bureco niirí, ãñurẽ ññeegũdacu, jĩiyigu.

Bõseyaremena queorẽ (Mt 22.1-10)

¹⁵ Sícũ cúãmena duigũ Jesús jĩĩrẽre tũogũ, jĩiyigu:

—Cõamacũ Õpũ niirõpu yaadutigu boocõnoãrigu bayirõ usenigũdaqui.

16 Jesús cūārē queorémēna wedeyigu:

—Sicū basocá boseyagudu pau basocáre boocóyigu. 17 Niipetire quēnoārepu niirī, cūārē padecotegure wedegu wáadutiýigu. “Quēnoārepu niāwū; yaara atiya’ jīīña”, jīīmiyigu. 18 Cūā niipetirapura “wáamasīriga” jīīyira. Niisuguegu jīīyigu: “Dita sāīāwū. Tiiditare īñagū wáagudu tiia. Teeré mūārē dutigūre wedeya”, jīīyigu. 19 Āpī jīīyigu: “Wecūá puamóquēñerā sāīāwū. Cūārē īñagū wáagudu tiia. Teeré mūārē dutigūre wedeya”, jīīyigu. 20 Āpī jīīyigu: “Yuu numocutiōāwū. Teero tiigú, wáamasīriga”, jīīyigu. 21 Padecotegu putuawa, cūārē dutigūre cūā jīīāriguere wedeyigu. Dutigú cúagu, cūārē jīīyigu: “Macā de-
coru boyeromena wáagua. Bóaneōrārē, posarirare, īñahērārē, wáamasihērārē suoátiya”, jīīyigu. 22 Padecotegu jeagu, cūārē jīīyigu: “Muu dutiariborora tiāwū. Duiré dusajāā ména”, jīīyigu. 23 Dutigú cūārē jīīyigu: “Maapārīpu wáagua. Muu buajeárare duucūrō manirō suoátiya, wii dadaaro jīīgū. 24 Yuure t̄oyá: Yuu boocósuguerira yuu boseyarere yaañaricua”, jīīyigu, jīī wedeyigu Jesús.

Jesuré nunudugári, wisió niīā
(Mt 10.37-38)

25 Jesuré pau basocá nunurā tiyíra. Cūārē cāmenucā īña, jīīyigu:

26 —Yuu buerere nunugáno yuure bayiró maīrō booa. Yuure maīpacá, cūū pacure, cūū pacore, cūū numorē, cūū pōnarē, cūūya wederare, teero biiri cūū catirere bayiró maīgáno yuu buegú niimasīriqui. 27 Sicū “yuu Jesuré padeogája diajābocu” jīī cuigano yuu buegú niimasīriqui.

28 Sicū wii pairí wii tiādari suguero, cūū sāīādarere quēnosuguéqui. Teero tiigú, cūū niyeru cuorémēna “wii peotígudacu” jīīmasīqui. 29 Quēnohégū péero tiīnucā, peotímasīriboqui. Cūū peotíheri īñarā, niipetira buijābocua. 30 “Cūū wii tiīnucāmiāyi; peotímasīriayi”, jīībocua.

31 Teero biiri scadita macārā ōpū apeditá macārā ōpūmēna cāmerīsiāgū wáaadari suguero, dui, añurō wācūqui. “Yuu diez mil suraramēna veinte mil surara cuogūmēna cāmerīsiāgū wáagu, ¿sicārībígudari?” jīī wācūqui. 32 “Sicārībīricu” jīīgājā, apeditá macārā ōpū yoaropu niirīrā, queti ticocoqui. “Marī añurō niirecutiada jīīrā, ¿yuu deero tiirí boogári mū?” jīīcoqui. 33 Teero tiirā, múācōrō niipetire múā cuorere duudugáhera, yuu buerá niimasīricu.

Móāmena queoré
(Mt 5.13; Mr 9.50)

34 Móā ocare yaari, añuniā. Móā ocaheri, nemo ocari tiimasīña manicú. 35 Oterere añurō wiirí tiiricu. Cōājārō booa. Múā móā ocaherebiro niirijāña. T̄odugáranu t̄omasīādacua, jīīyigu.

15

Oveja ditirigūmēna queoré
(Mt 18.10-14)

1 Pau romanuā ōpūrē niyeru wapasebosari basoca, āpērā ñañaré tiirá Jesús wederere tuoádara jeayira. 2 Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá cūārē wedepatiyira:

—Āni ñañaré tiirare ñee, cúāmena yaarucui, jīīyira.

3 Jesús cūārē queorémēna wedeyigu:

4—Cien oveja cuogú sícū ditiri ññagū, ¿deero tiigári cūū? Noventa y nueveve cāpūru cūū, ditiarigure āmaāgū wāaqui, tée buagúru. 5 Bua, usenigū, cūū wāmaāru néepeoqui. 6 Wiipú coegá, cūū menamacārārē, cūūya wii puto macārārē suocó, jīīqui: “Yññmena useniña. Yáagu oveja ditiarigure buaáwū”, jīīqui. 7 Yññre tuoyá: Ate tiiróbiro sícū ññañaré tiigú cūū ññañaré tiirére wācūpati, wasorí, Cōāmacū putoru usenire niinetōjōāādacu. Noventa y nueve wācūpati, wasotóarirare ññarā, useniādacua. Cūāmena usenirō nemorō useniādacua, sícū ññañaré tiigú wācūpati, wasorí, jīīyigu.

Niyeruqui ditiriquimena queoré

8 Apeyé wedenemoyigu:

—Apetó tiigó, sícō numiō pñamóquēñe niyeruquiri wapapacárequiri cuobóco. Coore sicaqui ditiri, aññurō āmaāpetijāboco. Sīāwócorigare sīāwóco, wiiirē joāāmaboco, tée buagóru. 9 Buaató, coo menamacārārē, cooya wii puto macārārē suocó, jīīco: “Yññmena useniña. Niyeruqui ditiariquire buaáwū”, jīīco. 10 Yññre tuoyá: Teerora useniya ángelea Cōāmacūyara sícū ññañaré tiigú cūū ññañaré tiirére wācūpati, wasorí, jīīyigu.

Macū wáa ditirigu coeríque

11 Apeyé wedenemoyigu sūcā:

—Sícū basocú pñarā pñnacutígu niiyigu. 12 Cūū baipe cūū pacñre jīīyigu: “Pacñ, yée mññ diagu cūūñadarere máata ticoweojāña”. Pacñpé teeré tuogú, cūū cuorére cūā pñarārē batoyigu.

13 Yoeri sirogā, cūū baipe niipetire cūūyere née, yoaroru apeditarú wáajōāyigu. Toorú cūū néewariguere cūū booró ññañarō tiibatējāyigu. 14 Cūū teero tiíari siro, tiiditapure juabóare bayiró wáayiro. Cūū ññañarō netōñucāyigu. 15 Teero tiigú, sícū tiidita macārē paderé sāīgú wáayigu. Cūūrē cāpūru yesea ecadutígu ticotoyigu. 16 Cūū yapidugagu, yesea yaaré yaadugamiyigu. Cūūrē ecaríyira. 17 Toorú cūūrē wācūre jeayiro: “Yññ pacñya wiipure padecotera pññ niipacara, pee yaaré suocúa. Yññre ānorúre juabóa, diagu tiigá. 18 Yññ pacñ putoru pññuawaguda. Cūūrē jīīgūda: ‘Pacñ, Cōāmacūrē netōñucātñ; mññcārē teerora netōñucātñ. 19 Cōāmacūrē, teero biiri mññrē netōñucāre wapa yññre mññ macū tiiróbiro ññarijāña. Sícū padegúre tiiróbiro yññre ññaña’, jīīgūda”, jīī wācūyigu. 20 Teeré wācū, cūū pacñ putoru coecóputuayigu.

‘Cūū coeputáatiri, cūū yoaroru niirírā, cūū pacñ cūūrē ññayigu. Bayiró bóaneō ññayigu. Cutuwá, cūūrē boca, páabua, cūū wasopúrore ūpūyigu. 21 Cūū pacñre jīīyigu: “Pacñ, Cōāmacūrē netōñucātñ; mññcārē teerora netōñucātñ. Cōāmacūrē, teero biiri mññrē netōñucāre wapa yññre mññ macū tiiróbiro ññarijāña”, jīīyigu. 22 Pacñpé cūūrē padecoterare dutiyigu: “Boyero suti aññurē petire néeeati, cūūrē sāāña. Sicabeto wāmo sāāri beto sāāña; sapatu sāāña. 23 Wecu wīmagū diicutigure néeeati, sīāñá. Cūūrē yaa, yññ macārē bosebureco tiipéoada. 24 Āni yññ macū marí ‘dijōājāyí’ jīīmiārigu catii. Cūū ditiarigure marí ññāā sūcā”, jīīyigu. Teero tiirā, bosebureco tiinucāyira.

25 ‘Wesepú cūū macū niisuguegure niiyigu. Putuāati, wii putoru jeagu, basaré busurí tuoyigu. 26 Sícū cūū pacñre padecotegure suocó, sāññáyigu: “¿Wiipure deero tiirā tiíarí?” jīīyigu. 27 “Mññ bai pññuajeaawí. Cūū diaremanigū niirí ñña, mññ pacñ wecu wīmagū diicutigure sīādutílawí”, jīīyigu. 28 Cūūpe cúagu, sāññawugariyigu. Teero tiigú, cūū pacñ “sāāatiya” jīīgū, witiwamiyigu. 29 Cūūpe

cũu pacure jĩiyigu: “Yũu peecũmarĩ mũũrẽ sĩcãrĩ netõnũcãrõ manirõ pade-tusamiã. Sĩcũ marĩ ecagũre tidoridojãã, yũu menamacãrãmena ‘bosebũreco tiiyã’ jĩĩgũ. ³⁰ Ìni mũũ macũ numiã ñãñarãmena mũũyere tiibatéyigu. Cũũ pũtuajearĩ, cũũpere wecu wĩmagũ sĩãbosãdutiayu”, jĩiyigu.

³¹ Cũũ pacũ cũũrẽ yũuyigu: “Macũ, bũreoricõrõ mũũ yũũmena niã. Niĩpe-tire yũu cũore mũũye dícu niã. ³² Marĩ bosebũreco tii usenirõ booa. Mũũ bai marĩ ‘diajõãjĩyi’ jĩũmiãrigũ catii. Cũũ ditiãrigure marĩ ñãã sũcã”, jĩiyigu, jĩĩ wedeyigu Jesũs.

16

Dutibosagũ ñãñagũ

¹ Jesũs cũũ wãcũrẽmena cũũ buerãre ate queorẽ wedenemoyigu:

—Sĩcũ basocũ niyeru pairõ cũogũ cũũyere dutibosagũ cũoyigu. Æpẽrãpẽ wãa, cũũpũre wedesãyira: “Mũũye niyerure tiibatégu tiii”, jĩiyira. ² Cũũrẽ dutigũ cũũrẽ atiduti, jĩiyigu: “Mũũrẽ wedesããwã. Mũũ paderẽ jóaturipũrẽ yũũre wiyayã. Mũũ yẽere dutibosagũ niiricu sãa”, jĩiyigu. ³ Cũũpe wãcũyigu: “Yũũre dutigũ yũũre cõãgũdu tiii. ¿Yũũ deero tiigũdari? Yũũ tutuaro paderẽre põõtẽoricu sãa. Æpẽrãrẽ niyeru sãĩduigu, bobo niigũdacu. ⁴ Jãã, yũũ tiĩadarere masĩtoaa. Biiru yũũ tiirĩ, yũũ paderẽ manirĩ, yũũ masĩrã cũãye wiseripu ‘sããati, niijãña’ jĩĩadacua yũũre”, jĩĩ wãcũyigu.

⁵ Teero tiigũ, cũũ wãcũãrirobirora tiiyigu: Cũũrẽ dutigũre wapamõrã niĩpe-tirare sĩquẽrã dícu atiduti yigu. Jeasuguegure sãĩñáyigu: “Mũũ yũũre dutigũre ¿noquẽ wapamõí?” ⁶ “Yũũ use cienpa posecutĩrepare wapamõã”, jĩiyigu. “Ãjã, mũũ wapamõre jóaturipũ atipũ niã. Año duiya. Aterẽ boyeromena wasojãña. Hse cincuenta dícare jóatuya”, jĩiyigu.

⁷ Cũũmena wedesearĩ siro, ãpĩrẽ sãĩñáyigu: “Mũũte ¿noquẽ wapamõí?” “Cienporĩ trigoporĩ wapamõã”, jĩiyigu. “Ãjã, mũũ wapamõre jóaturipũ atipũ niã. Aterẽ wasojãña. Ochentaporĩ dícare jóatuya”, jĩiyigu.

⁸ Niyeru pairõ cũogũ, cũũyere dutibosagũ ñãñagũ cũũ tiimenĩrere masĩgũ, “meninetõjõããyi” jĩiyigu.

’Atibũreco macãrã Cõãmacũrẽ padeohera ãñũrõ meniĩya cũã tiirere. Cũã Cõãmacũrẽ padeorã nemorõ meniĩya, jĩiyigu Jesũs.

⁹ Cũũrẽ wedenemoyigu:

—Yũũre tũoyã: Mũã atibũreco maquẽ niyeru, apeyẽ cũocũ. Teemẽna ãpẽrãrẽ tiĩapuya. Mũãrẽ maĩadacua. Mũã cũore petiãri siro, mũã tiĩapurira Cõãmacũ pũtopũ mũãrẽ bocaadacua.

¹⁰ Bũri niirere ãñũrõ tiigũno uputĩ maquẽcãrẽ ãñũrõ tiii. Bũri niirere ãñũrõ tiihégũnope uputĩ maquẽcãrẽ ãñũrõ tiirĩ. ¹¹ Teero biiri mũã atibũreco maquẽmena ãñũrõ tiihera, Cõãmacũyere ãñũrõ tiirĩ. ¹² Mũã ãpĩyere ãñũrõ cotebosahera, mũãye niĩboarigure ñeericu.

¹³ Sĩcũ pũarãrẽ padecotemasĩriqui. Sĩcũrẽ maĩriqui; ãpĩpẽre maĩquí. Sĩcũrẽ padeoquí; ãpĩpẽre netõnũcãqui. Mũã niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu, jĩiyigu.

¹⁴ Jesũs jĩĩrere fariseo basoca tũoyĩra. Cũã niyeru maĩrã niijĩrã, cũũrẽ buijãyira. ¹⁵ Jesũs cũũrẽ jĩiyigu:

—Múã basocá ññacoropu ãñurã tiiróbiro niimiã. Cõãmacũpe múã ññaarõ wãcũrere masijãqui. Basocá ññaarere “ãñuré niã” jĩrere Cõãmacũ booridojãqui.

Moisére dutiré cũurigue, Cõãmacũ dutiré basocãpũre niãdarere wederigue

16 'Moisére dutiré cũurigue, profetas jóarigue múãrẽ dutiré niiriro niuwũ, Juan jeaadari suguero. Cũũ jearẽmena Cõãmacũ dutiré múãpũre niãdarere wedenoã. Cũũ dutiré niirõpu niipetira bayiró sããwadugacua.

17 'Ëmũãse, atibũreco petijõããdacu. Petipacári, Cõãmacũye queti jóaripũpu niiré petiricu. Diamacũ maquẽ niirucujããdacu.

Nũmocũtira cõãrẽ maquẽ

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

18 'Sicũ cũũ ñũmorẽ cõãgũ, apegoré ñũmocũtigu, ññaarõ tiigũ tiiquí. Manũ cõãnorigomena ñũmocũtigu cã ññaarõ tiigũ tiiquí, jĩyigu.

Pee cũogũ, ãpĩ Lázaro

19 Jesús atequetiré wedeyigu:

—Sicũ basocá pee apeyé cũogũ niyigu. ãñuré suti wapapacáre dícu sãñayigu. Bũrecoricõrõ boseyarucuyigu. 20 Sicũ bóaneõgũ cũũya wii sããwaro yeparũ duirucuyigu. Cũũya õpũũ niipetiro cãmi bóayigu. Cũũ wãmecutiyigu Lázaro. 21 Cũũ pee apeyé cũogũya mesapũ tiibatédiocorere yaa, yapidũgamiyigu. Díayia jea, cũũ cãmire ñeniýira.

22 'Sicabũreco diajõãyigu. Ángelea cũũrẽ néewayira Abraham pũtopu. Too síro pee apeyé cũogũcã diajõãyigu. Cũũrẽ yaajãyira. 23 Pee cũogũ niimiãrigu diariraniãrã niirõpu jea, ññaarõ netõgũ tiyigu. Toorũ cũũ ññamũõcogu, yooaropu Abrahamrẽ ññayigu. Lázaro cũũmena niyigu. 24 Cũũrẽ ññagũ, bayiró wedesere-mena jĩyigu: “Pacu Abraham, yũũre bóaneõ ññaña. Yũũ pũtopu Lázarore ticocoaya. Cũũ ati, cũũya wãmosũãmena oco soa, yũũ ñemerõrẽ yũũsããrĩ tiigũ atiaro. Yũũ atipecãmerũ ññaarõ netõgũ tiigã”, jĩmiyigu.

25 'Abraham cũũrẽ yũũyigu: “Yãa wedegu, wãcũña: Mũũ catigu, ãñuré cõtõãawĩ. Lázarope bayiró ññaarõ netõwĩ. Mecãtigã cũũ ãnopũre yeeripũna usenire ñeeĩ. Mũũre ññaarõ netõgũ tia. 26 Dee tii ticocomasĩriga: Marĩ decopũre ãcũãrĩ coaca niijãã. Ësãmena niirã múã pũtopu wáadũgari, dee tii masĩña maniã. Múã pũtopu niirãcã ãsã pũtopu atimasĩriya”, jĩyigu.

27 'Pee cũogũ niimiãrigu jĩyigu: “Too docare yũũ mũũrẽ sãã, pacu. Lázarore yũũ pacũya wiirũ ticocoaya. 28 Toorũre yũũ sicamoquẽñerã baira cõoa. Cũũrẽ wedegu wãaaro, ãno yũũ ññaarõ netõrõpu atirijããrõ jĩgũ”, jĩmiyigu.

29 'Abraham jĩyigu: “Cũã Moisés jóariguere, profetas jóariguere cũocúa. Teeré padeoãro”, jĩyigu.

30 'Pee cũogũ niimiãrigu yũũyigu: “Teerora niã, niirõpeja, pacu Abraham; sicũ diarigupũ bauá wederi, cũã ññaarẽ tiirere wãcũpati, wasoãdacua”, jĩmiyigu.

31 'Abraham cũũrẽ yũũyigu: “Moisés jóariguere, profetas jóariguere padeohéra, diarigupũ bauá wederi, nemorõ padeorícua”, jĩyigu.

17

Ññaarẽ tiirĩ, quio niã

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jesús cũũ buerãre jĩyigu:

—Āpērārē ñañarō jīcōāsāre niirucujāādacu. Ñañarō jīcōāsāgūnorē ñañanemorō wāaadacu. ² Cūū yūre padeorágārē ñañaré tiidutiri, cūūrē nemorō ñañarō wāaadacu. Cūūrē ūtāgā pairigamena cūū wāmūāpū siatúyo, día pairímaapū cōāñocori, nemorō āñubocu. ³ Múārē wedetooa mée.

‘Mūuya wedegu mūūrē ñañaré tiiri, cūūrē “mūū ñañaré tiíawū” jīi wedeya. Cūū wācūpati, wasorí, cūūrē acabóya. ⁴ Cūū sietecōrō sicabureco mūūrē ñañaré tiiri, sietecōrō mūūrē acabóya sáirí, acabóya, jīiyigu.

Jesús Cōāmacūrē padeorére wederigüe

⁵ Jesús beserira cūūrē sāiyira:

—Īsārē padeoré ticonemoña, jīiyira.

⁶ Marí Ōpū yūuyigu:

—Mostazape péeripegā niíā. Múā padeoré tiipecōrōgā niirí, atigá yucūgu pairigüre “wāāwa, día pairímaa decopū nucūrō wáaya” jīi bojūyū. Múā padeorí, tiigá múā dutirobirora wáabojūyū, jīiyigu.

Padecotegū paderigüe

⁷ Jesús apeyé queorémena wedenemoyigu:

—Apetó tiirā, múā sīcū padecotegū cuobócu. Cūū oteguū ditare coacūgū jeaariḡu o oveja coteḡu jeaariḡu coerí, ¿deero jīigari cūūrē? “Sāātiya. Duiya, yaagūdu jīigū”, jīricu. ⁸ Biirope jīicu: “Yūre yaaré quēnobosáya. Sutiró sotoá macārō sāña, yūū yaadarere, yūū sīniādarere batoya. Yūū yaaari siropū yaa, sīnimaslā mūūjā”, jīicu. ⁹ Padecotegū mūū dutirére tiiri iñapacu, cūūrē “mūūmena āñurō useniā” jīricu. ¹⁰ Teero tiirā, múācā cūū tiirōbirora niipetire Cōāmacū dutirére tiipetitoara, “ūsā padecotera bári niirā niíā; ūsārē dutiré dícare tiíawū” jīiña, jīiyigu Jesús.

Jesús pūamóquēñerā ōpūūrī bóarare netōnérigüe

¹¹ Jesús cūū buerámēna Jerusalénpū wáara, Galilea, Samaria pūaditá watoarū netōwáyira. ¹² Sicamacāpū cūā jearí, ūmāā pūamóquēñerā ōpūūrī bóara bocayira. Yoaropū pūtuāncā,* ¹³ sūoyira:

—Jesús basocāre buegā, ūsārē bóaneō iñaña, jīiyira.

¹⁴ Jesús cūārē iñagū: —Paiares ēñorā wáaya, jīiyigu.

Cūā maapū wáari, cūāye ōpūūrī bóare yatipetijōāyiro. ¹⁵ Sīcū yatiri iñagū, cāmerutūayigu. Bayiró busurómena Cōāmacūrē usenire ticoyigu. ¹⁶ Jesús puto jea, ditapū munibiácūmu, cūūrē usenire ticoyigu. Cūū Samaria dita macū niyigu. ¹⁷ Jesús jīiyigu:

—Pūamóquēñerārē netōnéawū. Āpērā nuevepe ¿noopú niigari? ¹⁸ Āni judíoayū niihēgū dícu Cōāmacūrē “āñunetōjōāi” jīi, usenire ticogū pūtuātiayi, jīiyigu.

¹⁹ Cūūrē jīiyigu:

—Wūmūncāña; wáagua. Mūū padeojīgū, netōnénoārigūpū pūtuāa, jīiyigu.

Cōāmacū dutiré basocápūre jeaadarere wederigüe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo basoca Jesuré sāiñáyira:

—Cōāmacū dutiré basocápūre niíādare ¿deero biiri jeanucāñadari? jīiyira.

Cūārē yūuyigu:

* **17:12** Moisére dutiré cūurigüe ōpūūrī bóarare aperopú niidutiyo; tee diaremanirāmēna niidutiyo. Iñaña Levítico 13.46.

—Cõãmacū dutiré basocápure niiãdare baurocá jearicu. ²¹ “Ãnopú niiã; jõõpũ niiã” jĩña maniãdacu. Cõãmacū dutiré basocápure niiãdare múã watoapu niitoaa, jĩiyigu.

²² Cũũ bueráre jĩiyigu:

—Too síro yũũ niipetira sõwũ atiditapú putuaatiri bayiró boomíadacu múã. “Cũũrê sicabũreco marí ñnarí, añujãboayu”, jĩpacara, yũũre ñnaricu. ²³ Apẽrã múãrê “ãno niiãwí; jõõ niiãyigu” jĩãdacia. Cũã teero jĩĩrí, wáarijãña; cúãrê nũnũrĩjãña. ²⁴ Apetóre bũpo wããyori, muĩpũ muãatirope tée cũũ sããwarope bósesajõãã. Teero wáarobirora wáaadacu yũũ niipetira sõwũ atiadari bũreco. ²⁵ Teero wáaadari suguero, yũũre bayiró ñañarõ netõrõ niirõ tiia ména. Atitõ macãrã yũũre booriãdacia.

²⁶ Yũũ niipetira sõwũ putuaatiadari suguerogã, Noé niirito wáarirobro wáaadacu. ²⁷ Noé dooriwacapu sããwaadari suguero, basocá yaa, síni, wãmosía, cũã põna numiãrê numicũ tiiyíra. Cũũ sããwari bũrecore día duanetõrĩ, diapetijõãyira.

²⁸ Lot niiritocãrê teorora yaa, síni, sãĩ, dúa, ote, wiserí tii tiyíra. ²⁹ Lot Sodoma macãpu niimiyigu. Cũũ cutawári bũrecore pecame, bayiró asiréperi ñapeayiro. Teeména basocá diapetijõãyira. ³⁰ Yũũ niipetira sõwũ putuaatiadari bũrecore teorora tiãdacia.

³¹ Tiibũrecore sícũ wii sotoápu pesaboqui. Cũũye wii popeapu niirére diiwá, néegũ sããwaripacu, dutijõããrõ. Wesepú padegúcã wiipú putuawaripacu, dutijõããrõ. ³² Lot numorê wáariguere wãcũña.† ³³ Sícũ cũũ catirí bũrecorire maĩgũ, catiré petihére bũarígudaqui. Cũũ catirí bũrecorire maĩhégũpe catiré petihére bũagúdaqui.

³⁴ Yũũre tuoyá: Teero wáaadari ñami puarã cõãrõpũ cõããdacia. Sícũ néemuãnogũdaqui; ãpĩ putuãgũdaqui. ³⁵ Puarã numiã sícãrõména trigo wãñiãrã niiãdacia. Sícõ néemuãnogõdaco; apegó putuãgodaco. ³⁶ Puarã sícãrõména wesepú niiãdacia. Sícũ néemuãnogũdaqui; ãpĩ putuãgũdaqui, jĩiyigu.

³⁷ Cũũrê sãĩñáyira:

—Ûsã Õpũ, ¿noopú teero wáaadari? jĩiyira.

—Niipetira masiãdacia” jĩgũ, queoréména yũũyigu:

—Bóara niirõpu yuca neãcua, jĩiyigu.

18

Wapewiomena queoré

¹ Jesús cũũ bueráre “duucũrõ manirõ Cõãmacũrê sãĩrucújãña” jĩgũ, ate queoréména wedeyigu.

² Sicamacãpu sícũ queti beserí basocu niiyigu. Cũũ Cõãmacũrê cuiyiyigu. Basocãre teero ññajãyigu. ³ Tiimacãpure sícõ wapewio niyigo. Coó cũũ putopũ wáarucuyigo, coore ñañarõ tiigũména quẽnodutígodo. ⁴ Yoari tiãpuriyigu. Too síro wãcũyigu: “Yũũ Cõãmacũrê cuirí, basocãre teero ññajãpacu, ⁵ atigó wapewioyere quẽnogúda. Yũũ teero tiirí, yũũre potocõdũjãgõdaco. Teero tiihégũ, coo naĩrõ atiri, põõtõõribocu”, jĩiyigu, jĩĩ wedeyigu Jesús.

⁶ Marí Õpũ wedenemoyigu:

† 17:32 Lot numo coo maĩrĩ macãpu cãmencuçã ññaputucocoma jĩgõ, móã tutu posaconucãyigo. Cõãmacũ cũãrê “ññaputucorijãña” jĩisuguemiyigu. Ññaña Génesis 19.26.

—Queti beserí basocü ñañagú tiirére wācũña. Cũñ ñañagú niipacu, wapewiore tiápuyigu. ⁷ ¿Nemoró Cõamacupe cũ beserirare tiápugudari? ¿Ñamirí, búrecori cũrē sãirãrē máata yũgudari? ⁸ Yũre tũoyá: Pearó maniró cũã sãirére yũgudaqui. Cũ teero yũpacari, yũ niipetira sõwũ atibúrecoru putaaatirí, ¿basocá padeorémena sãirãrē buagudari? Buaricu, jĩyigu.

Fariseo basocümena, wapasébosari basocümena queoré

⁹ Jesús puto ãpērã tuorá jeayira. Cũã “Cõamacü ññacorõ ãñuré tiirã niã” jĩ wãcũmiyira. Cũã teero wãcũjĩrã, ãpērãrē booríyira. Teero tiigú, ate queorémena cũãrē wedeyigu:

¹⁰ —Puarã ãmũã Cõamacüwĩpũ súbusera sããwayira. Sicũ fariseo basocü niyigu. Æpĩ romanuã ðpũrē niyeru wapasébosari basocü niyigu. ¹¹ Fariseo basocü nucü, súbusegũ jĩyigu: “Cõamacü, yũ ãpērã tiiróbiro niiria. Teero tiigú, mũrē usenire ticoa. Cũã ãpērãyére tiiditóremena néejãcu; ñañaré tiihérare wedesãcu; ñmocutira niipacara, ãpērã numiãmena ñeeapecu. Yũ ñni niyeru wapasébosari basocü tiiróbiro niiria. ¹² Yũ sica semanaarē puabúreco betia. Cien wapatãgũ, puamóquẽne yũ wapatãre mũrē ticoa”, jĩmiyigu. ¹³ Niyeru wapasébosari basocupe yoarõ puããncã, ññamõcoriyigu. Bayiró wãcũpatijigũ, cũ cutirote pãa, jĩyigu: “Cõamacü, yũre bóaneõ ñña; yũ ñañarére tiijãmiã”, jĩyigu.

¹⁴ Jesús jĩnemoyigu:

—Yũre tũoyá: Niyeru wapasébosari basocü Cõamacü acabónõãrigũ cũyua wĩpũre coeyigu. Fariseo basocupe acabónoriyigu. “Yũ ãpērã nemoró basocü ãñugú niã” jĩ wãcũgũrē “bũri niigú niã mũ” jĩgũdaqui Cõamacü. Teero jĩ wãcũhẽgũperea Cõamacü ãpērãrē padeorí tiigũdaqui, jĩyigu Jesús.

Jesús wĩmarãrē sãibosãrigue

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Wĩmarãrē Jesús puto néewayira ñaapeóutira. Jesús buerã teero tiirí ññarã, cũãrē néewarare tutimiyira. ¹⁶ Jesupé cũãrē atiduti, jĩyigu:

—Wĩmarã yũ puto atiaro. Cãmotãrijãña. Cõamacü dutirére ãñurõ wãcũñũuserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. ¹⁷ Yũ aterēja diamacũrã jĩã: Æniãgã tiiróbiro Cõamacü dutirére ãñurõ wãcũñũuse tiihéranoré cũ dutiré cũãrẽ jeaboariguere cũãrē jearicu, jĩyigu.

Jesuména pee cũogú wedeserigue

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Judíoare Dutirá Peti menamacü Jesuré sãñãyigu:

—Basócãre buegũ ãñugú, ¿yũ ñeenõ tiigũdari, catiré petihére buadugãgũ? jĩyigu.

¹⁹ Jesús cũãrē yũyigu:

—Mũ yũre “ãñugú” jĩã. Cõamacü sicũrã ãñugú niĩ. ²⁰ Mũ Cõamacü dutiré cũũriguere masĩcu. “Æpĩ ñmõrē ñeeaperijãña. Basócãre sãirijãña. Yaarijãña. Æpērãrē jĩditoremena wedesãrijãña. Mũ pacu, mũ pacore padeoyá”, jĩã, jĩyigu.

²¹ —Yũ wĩmagũpũra tee niipetirere tiimúãtimiwũ, jĩmiyigu.

²² Jesús cũãrē jĩyigu:

—Mũrē sicawāme dusajāā ména. Mũu suorére dúapetijāña. Tee dúa wapatáariguere bóaneōrārē batoya. Teero tiigú, Cōāmacū putopure pee añurē bñagúdacu. Túajea, atí, yũre nũnũwá, jĩiyigu.

²³ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, tusarijōāyigu. Cũũ pee peti apeyé suorére cñogú niyigu. ²⁴ Cũũ tusarijōārĩ ññagũ, Jesús jĩiyigu:

—Pee apeyé suoráno Cōāmacū dutirére añurō tiinũnũsedũgari, wisió niicu. ²⁵ Wáicu camello wāmecutigũ awigá copegāpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé suoráno Cōāmacū dutirére añurō tiinũnũsedũgaripereja, jĩiyigu.

²⁶ Cũũ jĩĩrere tuorá sãĩñáyira:

—Too docare ¿noāpé netōnénoādari?

²⁷ Jesús cãārē jĩiyigu:

—Basocá cãũ basiro netōnémasĩriya. Cōāmacũpereja wisióre manidójāā, jĩiyigu.

²⁸ Pedro jĩiyigu:

—Tuoyá ména. Ūsãpe niipetire ūsã suoríguere cũũjōāatiwũ, mũumena nũnũāda jĩĩrã.

²⁹ Cũũ cãārē yũyigu:

—Yũu ateréja diamacũrã jĩĩã: Sĩcũ yũre maĩgũ cũũya wii, cũũ nũmo, cũũ baira, cũũ pacusũmũã, cũũ pñnarē cũũjōã, “Cōāmacū dutiré basocãpũre niĩdare quietire wedegu wáaguda” jĩĩgãnope ³⁰ cũũ cũũwarigue nemorō bñagúdaqui atibũrecopare. Too síropũcãrē Cōāmacũmena catiré petihére bñagúdaqui, jĩiyigu.

Jesús cãārē sããdarere ññarĩ wederigue

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jesús cũũ buerá docere suorá, jĩiyigu:

—Mũã ññaã: Marĩ Jerusalenũ wáara tiia. Toopú profetas jóariguebirora wáaadacu. Niipetire cãũ “biiro wáaadacu niipetira sōwũrē” jĩĩrirobirora yũre wáaadacu. ³² Toopú yũu niipetira sōwũrē judíoa niihērã dutirãpũre ticoadacua. Yũre buijã, ññarō jĩĩ, usecō eobatétu, ³³ tãna, sããdadacua. Itiãbũreco siro masãgúdacu, jĩiyigu.

³⁴ Cũũ buerá teeré tuomasĩriyira. “Ñeenórē wedesequ tiii”, jĩĩmasĩriyira. Tuomasĩña maniréno niyiro.

Jesús Jericó macãrē ññarĩ tiirigue

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesús Jericó putopũ jeagũdu tiirĩ, sũcũ maa wesapũ niyeru sãidũyigu. Cũũ capeari baunóhẽgũ niyigu. ³⁶ Pau basocá wáari tuogú: —¿Deero wáai? jĩĩ sãĩñáyigu.

³⁷ —Jesús Nazaret macã macũ netōwágu tiii, jĩiyira.

³⁸ Teero tiigú, bayiró busurómena jĩiyigu:

—¡Jesús, David pãrãmi niinũnũsegu,* yũre bóaneõña! jĩiyigu.

³⁹ Cũũ puto netōwára: —Nocōrōrã ditamanijōãña, jĩĩ tutimiyira.

Cũũpe jĩĩnemosãjãyigu:

—¡David pãrãmi niinũnũsegu, yũre bóaneõña! jĩiyigu.

⁴⁰ Jesupéja putuãnũcã, cãũrē neeatidutiyigu. Cũũ puto jearĩ, cãũrē sãĩñáyigu.

* **18:38** Cũũ “David pãrãmi niinũnũsegu” jĩĩgũ, “mũu Cōāmacũ beserigu niicu” jĩĩgũ tiyigu. Ññaña 2 Samuel 7.12-16.

41 —¿Muarē deero tiiri boogári? jīiyigu.

—Ōpū, yuure ñnarī tiiyá, jīiyigu.

42 —Ján. Ññaña sáa. Muu padeojīgū, netōnénoārigupu putuáa, jīiyigu.

43 Cūu teero jīirā, ññajōāyigu sáa. Ñña, Jesuré nuñuwágura, Cōamacūrē usenire ticoyigu. Niipetira cūūrē teero wáari ñnarā, Cōamacūrē usenire ticoyira.

19

Jesús Zaqueomena wedeserigüe

1 Jesús Jericópu jea, netōwágu tiiyigu. 2 Toopū sícū pee apeyé cuogú niyigu. Romanuā ōpūrē wapasebosari basoca dutigú niyigu. Cūu wāmecutiyigu Zaqueo. 3 “¿Deero biigú nií Jesús?” jīi, ññadugamiyigu. Cūu amuhégūgā niijīgū, deero ññamasiriyigu. Pañ basocá niyira. 4 “Jesuré ññagūdu” jīgū, cūu netōwáadaropu cutuwáyigu. Cutuwá, sicagú yucagupu muñwayigu. 5 Jesús too netōwágu, ññamūco, cūūrē jīiyigu:

—Zaqueo, boyero diiátiya. Mecūārē muña wiipu putuácūmugūda, jīiyigu.

6 Boyeromena diiwá, Jesuré useniremena bocagu wáyigu. 7 Niipetira teeré ñnarā, wedepatiyira:

—Jesús ññarē tiirépiguya wiipu putuácūmugū wáaawī, jīiyira.

8 Too síro Zaqueo wāmunacā, marī Ōpūrē jīiyigu:

—Īsā Ōpū, tayoá ména. Yñ cuorere decomena bóaneōrārē ticoguda. Yñ jīiditoremēna yaarirare bapariōrō nemorō wiyagūda, jīiyigu.

9 Jesús cūūrē jīiyigu:

—Mecūāmena muñ, muña wii macārā ññarē tiirere netōnénoā. Muñcā Abraham pārāmi niññññsegu nií. 10 Yñ niipetira sōwū pecameru wáaborirare āmaā, netōnégū atiwu, jīiyigu.

Niyeruquirimena queorē (Mt 25:14-30)

11 Jesús Zaqueomena wedeseri, too niirā tayoíra. Cūu Jerusalénpu jeagūdu tiiyigu mée. Teero tiirā, cūā “máata Cōamacū basiro dícu dutiréno marī putopure niíadaropu tiia mée” jīi wācūmiyira. 12 Cūā wācūrere masīgū, queorémēna wedeyigu:

—Sícu basocá upatí macū niyigu. Cūu ōpū sōneconogūdu tiiyigu. “Putuāatigūda” jīi, ōpū niirē sāāgū wāajōāyigu yoaropu. 13 Cūu wáaadari sūguero, puamóquēñerā cūye dutibosarare atidutiya. Cūā síquērārē síquēñequiri niyeruquiri ticoyigu. Teequiri pairó wapatánemoña, té yñ coerípu”, jīiyigu. 14 Cūu dita macārā cūūrē booríyira. Teero tiirā, cūu wáari siro, “‘cūu ūsā ōpū sārī booriga’ jīi wedera wáaya” jīi ticocomiyira āpērārē.

15 ‘Cūā teero jīipacari, cūu cūā ōpū sōneconoyigu. Too síro coeputuāatiyigu. Putuajea, cūu niyeruquiri ticorirare atidutiya. Cūārē sārīñáyigu: “¿Niyeru nocōrō wapatánemorī?” 16 Jeasuguegu jīiyigu: “Yñ ōpū, muñ ticoriquimēna puamóquēñequiri wapatánemowā”, jīiyigu. 17 Cūu ōpū cūūrē yuñyigu: “Ññurō tiyú. Dutibosagu ññurō tiigú nií muñ. Yñ pēerogā cūūremēna muñ ññurō tiyú. Teero tiigú, muñrē puamóquēñe macārī dutigú sōnecogūda”, jīiyigu.

* 19:4 Tiigú pecasāyemēna wāmecutiyo “sicómoro”.

18 Too síro āpī jeayigu. “Yuu ōpū, mūu ticoriquimena sicamoquēñequiri wapatánemowū”, jīyigu. 19 Cūācārē yūyigu: “Mūārē sicamoquēñe macārī dutigú sōnecoguda”, jīyigu.

20 “Too síro āpī jeayigu. “Ājā, yuu ōpū, mūuyaqui; sutiró caseromena cōma, īñanojāwū. 21 Yūu masīā: Mūu bóaneō īñaré suoríā. Mūu tiirīpacu, āpērā paderēmēna wapatāa. Mūu oterīpacu, āpērā oteriguere néeā. Teero tiigú, mūārē cuiwū”, jīyigu. 22 Cūā ōpū cūārē jīyigu: “Mūu dutibosagu űañagú niā. Mūu wedeseremēna mūu űañarē tiirēre besenotoaa. Mūu yuu bóaneō īñaré suorēre masīāyū. Yūu tiirīpacu, āpērā paderēmēna wapatārēna masīāyū. Yūu oterīpacu, āpērā oteriguere néerere masīāyū. 23 Teerē masīpacu, ¿deero tiigú yē niyerure niyeru īñanori wiipū bucāadutigu cūūriri? Mūu cūūrī, yuu coegú, tiwiipú bucāaremena űeenemoboajīyū”, jīyigu. 24 Toopú niirārē jīyigu: “Tiiquire ēmajāña. Pūamóquēñequiri suorūpere ticoyā”, jīyigu. 25 Cūā jīyira: “Ēsā ōpū, cūū pūamóquēñequiri suoróai”, jīyira. 26 Cūā ōpū jīyigu: “Yūare tuoýā: Pee suorānorē nemorō ticonoādacu. Suorēgunopere cūū suorīgere ēmajānoādacu. 27 Mecūtīgā yuu ōpū sārī boorīrirare ānorú néeatiya. Yūu īñacogorū cūārē sīāñā”, jīyigu, jī wedyegu Jesús.

Jesús Jerusalén sãwarique

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jesús teerē jītoa, Jerusalénū wáagu, cūārē sugueyigu. 29 Toopú wáagu, Betfagé, Betania macārīpū jeagudū tiyigu. Teemacārī Ētāgú Olivo pūto niā. Toopú cūū buerā pūārārē jīyigu:

30 —Iimacā marī díamacū niirī macārū wáaya. Toopú jeara, sīcū burro wīmagú siatúnucōārigure buajeáadacu. Cūū pesaya manigú niiqui ména. Cūārē jōā, néeatiya. 31 Múārē “¿deero tiirā cūārē jōāi?” jīrī, “marī Ōpū booáwī” jīñā, jīyigu.

32 Cūū ticocoarira wáa, cūū jīārīrobirora buajeáyira. 33 Cūā burrore jōārā tiirī, cūū ōpārā cūārē: —¿Deero tiirā cūārē jōāi? jīyira.

34—Marī Ōpū booáwī, jī yūyira.

35 Jesús pūto néewa, burro sotoarū cūāye suti sotoā maquērē tuuwépeoyira. Jesurē cūū sotoarū mūāpeadutiya. 36 Jesús cūū sotoarū pesawari, basocā cūārē padeorā, cūāye suti sotoā maquērē maarū sēōcūyira. 37 Jesús Ētāgú Olivo diiwāropū jeari, niipetira cūū buerēre nūnārā cūā īñariguere wācūrā, usenīnucāyira. Niipetire Jesús tutuaremena tiēñoriguecārē wācūrā, bayirō busurōmena Cōāmacūrē usenire ticoyira.

38 —¡Cōāmacū ticodiocorigū marī Ōpūrē āñurō tiārō! ¡Īmūāsepere āñurō niirecutiaro! ¡Niipetira Cōāmacūrē “āñunetōjōāi” jī, usenire ticoaro! jīyira.

39 Sīquērā fariseo basoca toopú niirā Jesurē jīyira:

—Basocāre buegú, mūārē nūnārārē ditamanídutiya, jīyira.

40 Jesús yūyigu:

—Yūare tuoýā: Cūā ditamanīātā, Cōāmacū ate űtāperire bayirō busurōmena wedeseri tiigúdaqui, jīyigu.

41 Jesús Jerusalén pūtorū jea, tiimacārē īñacogū, utiyigu. 42 Tiimacā macārārē, too síro macārārē wācūgū, jīyigu:

—Mecūārē múā āñurō niirecutirere Cōāmacū ticorēre masīrī, āñuboajīyū. Múā masīdūgahere wapa masīricu. 43 Múārē űañarō netōrē būrecori atiadacu.

Teebarecorire múārē ĩñatutira atimacārē niipetireniñarĩpu cãmotáadacua, múārē witiwari jĩrã. ⁴⁴ Niipetire múáyere cõãadacua. Múārē sãpetĩjãadacua. Múã weere wiserire ùtãqui apeqú sotoápu weemuãrigue putuáricu. Múã Cõãmacũ netõnéri bareco jeari ĩñamasĩhẽre wapa teero wáaadacu, jĩyigu.

Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jesús Cõãmacũwiipũ sããjegu, dúari basocare† cõãwionecoyigu. ⁴⁶ Cúãrē jĩyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩã: “Yáa wii ‘Cõãmacũmena wedeseri wii niĩã’ jĩrĩ wii niĩadacu”,‡ jĩ jóare niĩã. Múãpe yaarépira dúari wii niĩrĩ tiã, jĩyigu.

⁴⁷ Bãrecoricõrõ Jesús Cõãmacũwiipũ bueyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpẽrã uputí macãrã “¿cũũrẽ deero tii sãrõ booi?” jĩyira. ⁴⁸ Basocá niipetira Jesús wedeserere tũonũnásera tiyíra. Teero tiirã, cũũrẽ dee tii masĩyira.

20

Jesuré “¿noã dutirémena teeré tiii?” jĩrigue
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Sicabareco Jesús Cõãmacũwiipũ basocãre buegu tiyígu. Cũũye añurẽ quetire wedegu tiyígu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá Jesús putopu jeyaira butoá dutirámena. ² Cũũrẽ sãĩñáyira:

—Ûsãrẽ wedeya: ¿Noã dutirémena mũũ teeré tiii? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticori? jĩyira.

³ Jesús cúãrē yũũyigu:

—Yũũcã múārē sãĩñágũda. Múã yũũre wedeya: ⁴ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocãpe ticocoyiri? jĩyigu.

⁵ Cúãpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigu niĩwĩ” jĩrĩ, cãũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirã cũũrẽ padeorĩ?” jĩboqui. ⁶ Marĩ “basocá cũũrẽ ticocorira niĩwã” jĩñãtã, niipetira marĩrẽ ùtãperimena deesĩãadacua. “Juan profeta niĩwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

⁷ Teero tiirã, Jesuré: —Ticocorigure masĩriga, jĩjãyira.

⁸ Jesús cúãrē jĩyigu:

—Yũũcã múārē “ate dutirémena teeré tiã” jĩ wederia, jĩyigu.

Ñañarã padecoteramena queoré
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jesús basocãre ate queorémena weneducãyigu:

—Sĩcũ ãmũ niyigu use wese oterigu. Oteri siro, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigu. Wasoari siro, aperopá wáyigu yoari niigũ wáagu. ¹⁰ Ûse ducacutitiro niĩrĩ, sĩcũ cũũrẽ padecotegure ticocomiyigu. Cũũya dita cãũ wasorirare “use cúã dúã wapatãrere decomena ticocoaro yũũre” jĩcomiyigu. Cũũ toopá jeari, tiidita wasorira cũũrẽ páa, péerogã ticoripacara, putuócojãyira. ¹¹ ãpĩ cũũrẽ padecotegure ticocomiyigu sũcã. Cũũcãrẽ páa, ñañarõ buijã, péerogã ticoripacara, putuócojãyira. ¹² Too síro ãpĩrẽ ticoconemoyigu sũcã. Cũũcãrẽ cãmitu, cõãjãyira.

† **19:45** Dúari basoca wáicura, bua wapapacáro dúayira. Cúãrē sãĩnẽarirare pairé ticoyira, “Cõãmacũrẽ ticorã niĩya” jĩrã. ‡ **19:46** Isaías 56.7.

13 "Tiidita òpū "¿deero tiigúdari yuu?" jīi wācūnucāyigu. "Yuu macū yuu bayiró maĩgárē ticocoguda. Apetó tiirá, cūārē quoníremena ññabocua", jīimiyigu. 14 Òpū macū toopú jeari ññarā, tiidita wasorira cāmerī wedeseyira: "Ññirā niīi too síropu atiditaré ñeegūdu. Cūārē sīacó. Cūū manirī, atiditá marīya dita pñtuáadacu", jīimiyira. 15 Teero tiirá, cūārē ñee, tiiwese wesapu néewa, sīacóāñyira, jīi wedeyigu.

Jesús basocáre sãññáyigu:

—Tiidita òpū cūārē tiíadarere múārē wedeguda. 16 Cūū ati, cūūya dita wasorirare sīacóapeti, ãpērārē tiiditare ticojãgūdaqui, jīiyigu.

Teeré tuorá: —jTeero wáarijãārō! jīiyira.

17 Jesús cūārē ñña, jīiyigu:

—Wáaadacu. Cōãmacūye queti jóaripū jīirére tuoyá:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cūã booripacari, tiiquira upatí macãqui pñtuáwu tiwiipáre.*

18 Tiiqui sotoapu ñaapeagu mutãjõãgūdaqui. Tiiqui cūū sotoapu ñaapeatã, ãñurō mutãpetijõãgūdaqui, jīiyigu.

Wapasédutire sãññárigue

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)

19 Moisés jóarigue buerá, paiaré dutirá, "tee queorémene marírē jītutigu tiiqui" jīi masjãyira. Toorá "¿cūārē deero tii ñeeō booi?" jīimiyira. Basocáre cuira, ñeemasiriyira.

20 Teero tiirá, cūārē ãñurō ññanñuse, ãpērārē ññadutira ticocoyira. Cūārē basocá ãñurá tiiróbiro niidutiyira. Cūã Jesús merēã yuuri boomíyira. Teeména tiidita dutigúpure wedesã ticoðugamiyira. 21 Teero tiirá, cūã ticooarira Jesús puto wáa, sãññáyira:

—Basocáre buegú, ãsã masiã: Muu diamacúrã wedea; diamacúrã buea. Basocá niipetirare sīcãrībiro ññaã. Cōãmacū dutirére diamacú buea. 22 Teero tiigú, ãsãrē wedeya: ¿Romanuã òpãrē cūū niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatírigarite? jīiyira.

23 Jesupé cūã ññañarō tiidugárere masjãyigu. Teero tiigú, jīiyigu:

24 —Niyeruire eñõñã yuure. ¿Noãyá diapóa, noã wãme tusai? jīiyigu.

—César romanuã òpãye tusaa, jīiyira.

25 Jesús cūārē jīiyigu:

—Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cōãmacūyere Cōãmacūrē wiyayá, jīiyigu.

26 Jesuré basocá tuocóropu merēã yuurére buariyira. Cūã cūū yuurére tuomanjõārã, ditamanjõáyira.

Diarira masãmuãre wederigue

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Siquerã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cūã "diarira masãmuãricua" jīicua. Jesuré sãññáyira:

28 —Basocáre buegú, Moisés dutirére jīíada: "Sicū pñnamanígū diaweri, cūū bai cūū numo niirigore dútuaro. Cūū coomena cūū sōwū diarigure pñnacutíbosaa",† jīi jóarigu niíwī Moisés. 29 Sīcãpõna siete niiyira. Cūã sōwū numocutiyigu. Pñnamanígūrã diajõáyigu. 30 Cūū siro macū cūū sōwū numorē

* 20:17 Salmo 118.22. † 20:28 Deuteronomio 25.5.

dúutumiyigu. Cũcã pñamanígũrã diajõãyigu. ³¹ Cũã siro macãcã coore dúutu, pñamanígũrã diajõãyigu. Niipetira cũã siro macãrãcã teerora wáayira. Cũã siete pñamanípacara, diapetijõãyira. ³² Too síro cũã namo niimirigocã diajõãyigo. ³³ Cũã siete coore namocutimiyira. Teero tigó, diarira masãmuãrĩ, ¿nii numope putããgodarĩ? jĩyira.

³⁴ Jesupé cũãrẽ yũyigu:

—Atibãrecopũre ãmuã, numiã namocuti, manucutiya. ³⁵ Cõãmacũ beserira dia masãmuãri siro, ãmuã, numiã wãmosãricua. ³⁶ Ángelea tiiróbiro niĩya. Dianemorica sãa. Cõãmacũ masõrira niijĩrã, Cõãmacũ põna niĩya. ³⁷ Diarira masãmuãrere Moisécã cũũ jóariguemena ãnorĩgu niĩwĩ. Yucũũ jũũrĩsati quetipũ Cõãmacũ “Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niĩã yũũ”† jĩriguere jóarĩgu niĩwĩ. ³⁸ Cõãmacũ diarira Òpũ niirĩ; catirá Òpũpe niĩ. Cũũ ãnacopũ niipetira catiyya, jĩyigu.

³⁹ Síquẽrã Moisés jóarĩgu buerã Jesuré jĩyira:

—Basocãre buegũ, mũũ diamacã peti wedesea.

⁴⁰ Too siro cũãrẽ apeyé sãĩñãnemodũgarĩyira sãa, “marĩrẽ netõnucãboqui sũcã” jĩrã.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩrigue

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jesús basocãre sãĩñãyigu:

—¿Deero tiirã “Cõãmacũ beserĩgu David pãrãmi niĩ” jĩĩ? ⁴² David basirora Salmopũpũ jóarĩgu niĩwĩ:

Cõãmacũ jĩwĩ yũũ Òpũrẽ:

“Yãa wãmo diamacãniñape duiya,

⁴³ tée mũũrẽ ãnatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñũrõ yũũri tiirĩpũ”, § jĩ jóarĩgu niĩwĩ.

⁴⁴ David “yũũ Òpũ” jĩgũ, Cõãmacũ beserĩguere jĩgũ tiirĩgu niĩwĩ, cũũ pãrãmi niipacari. Teeré ãñũrõ wãcũña, jĩyigu.

Jesús Moisés jóarĩgu buerã tiirẽcutire wederĩgu

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Niipetira basocã tucóropũ Jesús cũũ buerãre wedeyigu.

⁴⁶ —Moisés jóarĩgu buerã tiiróbirora tiirucúrijãña. Cũã suti yoaretõ sãña, wãauseniya. Macã decopũ quionĩremena ãñudutiri boocua. Neãrẽ wiseripũ sũguero maquẽ duiirẽpũ dícu duidũgacua. Bosebũreco tiirópcãrẽ teerora tiidũgãcua. ⁴⁷ Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserire jĩditoremena ãmacua. Cũã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiiditõya basocãre. Cũãrã ãpẽrã nemorõ ñãñarõ tiinóãdara niĩya, jĩyigu.

21

Wapewio bóaneõgõ Cõãmacãrẽ ticorigue

(Mr 12.41-44)

¹ Jesús ãnacogu, niyeru cõorã niyeru sããretibaripũ* pairó niyeru sããrĩ ãñayigu. ² Sícõ wapewio bóaneõgõ pũaquĩ wapamanĩrequiri sããrĩ ãñayigu. ³ Teeré ãñagũ, jĩyigu:

† 20:37 Éxodo 3.6. § 20:43 Salmo 110.1. * 21:1 Tee niyerumena Cõãmacũwiire quẽnoyĩra.

—Yuu ateréja diamacárá jĩĩ: Cõãmacũ ññacoropure igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticoyo. ⁴ Ñniãpeja cããrẽ dusariguere ticooya. Coopeja coo cuomíarigue, coo yaaré sãibóarigüegãrẽ ticopetijãyo, jĩiyigu.

Jesús “Cõãmacãwii cõãnoãdacu” jĩirigue

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Siquerã cãũ buerã Cõãmacãwii maquẽrẽ wedeseyira:

—Ëtãquiritõ aññurémena tiirí wii aññunetõjõãri wii niã. Cãã mamorecã aññunetõjõãre niã, jĩiyira.

Jesús cãã jĩirére tuogú, jĩiyigu:

⁶ —Múã ñno ññaré too síro ãtãqui apeqú sotoápu weemuãrigue puñuaricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigu.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Too síro cãũrẽ sãññáyira:

—Ësãrẽ buegú, muu wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena ññamasñnoãdari, ate wáaadari suguerogãrẽ? jĩiyira.

⁸ Jesús cããrẽ yuuyigu:

—Aññurõ tuomasñña, ãpẽrã jĩĩditori jĩĩrã. Pãu “yuurã niã; yuu Cõãmacũ beseřigu Cristo niã” jĩĩdadacu. “Atibúreco petiádaro péerogã ññasa”, jĩĩdadacu. Cããrẽ padeo nuññurijãña. ⁹ “Cãmerisñãrã tiãwã” jĩĩrĩ tuoãdacu. “Toopú basocã cãã õpãrãrẽ cõãrã tiíyã” jĩĩrécãrẽ tuoãdacu. Teeré tuorã, cuiñrijãña. Tee wáasugueadare niirõ tiã. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro ññasaãdacu ména, jĩiyigu.

¹⁰ Cããrẽ jĩĩnemoyigu:

—Sicapõna macãrã apegõnã macãrãmena cãmerisñããdadacu. Teero biiri sica-dita macãrã apeditã macãrãmena cãmerisñããdadacu. ¹¹ Bayirõ dita cãmeñare wáaadacu. Peeditapure juabóare, diaré wáaadacu. Ëmuãsepare quioré, merẽã bauáadacu.

¹² Tee wáaadari suguero, ãpẽrã múãrẽ ñee, ññañarõ tiãdadacu. Múãrẽ judíoa neãré wiseripu néewa, queti beseadacu. Peresuwiipu sõnecoadacu. Òpãrã, dutirá puropu néewa, queti beseadacu. Tee niipetirere tiãdadacu múã yuure padeoré wapa. ¹³ Cãã teero tiirí, yuu múãrẽ tiirére wedemasñãdadacu. ¹⁴ Cããrẽ yuññadarere wãcũsuguerijãña. ¹⁵ Yuu múãrẽ masĩrĩ tiigúda cããrẽ yuññadarere. Teeména múãrẽ ññatutira múã wedeserere siccãrĩbiricu. “Tee diamacũ niiria”, jĩĩmasĩricu. ¹⁶ Múã pacusũmuã, múãya wedera, múã menamacãrã múãrẽ dutirãpore wedesããdadacu. Cãã teero tiirí, múã siquerãrẽ sñãjããdadacu. ¹⁷ Niipetira basocã múãrẽ ññatutiadacu yuure padeoré wapa. ¹⁸ Teero tiipacári, múãrẽ merẽã wáãmaricu. ¹⁹ Yuure padeodúrrijãña. Wãcũtutuarucujãña. Teero tiirã, catiré petihére buããdadacu.

²⁰ Múã surara Jerusalénrẽ niisodeari ññarã, “tiimacãrẽ cõããdaro péerogã ññasa” jĩĩmasñãdadacu. ²¹ Teero wãari ññarã, Judea ditapu niirã ãtãyucapu dutijõããrõ. Jerusalénpu niirã aperopú wáaaro. Cãpũpu niirã tiimacãpura puññawarijããrõ. ²² Teeburecori Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩĩrõbirora wáaadacu: Cõãmacũ Jerusalén macãrãrẽ ññañarõ tiigúdaqui. ²³ Teero wãare burecori niipacósãnumiãrẽ, põna ãpũrã cuorãre bóaneõre burecori niãdadacu. Atiditapure bayirõ ññañarõ netõré niãdadacu. Cõãmacũ basocãre bayirõ peti ññañarõ tiigúdaqui. ²⁴ Æpẽrã cãmerisñãrõpu sñãnoãdadacu. Æpẽrã ñee, niipetire

ditapu néewanoōdadua. Apeeditá macārā judíoa niihērā Jerusalénrē cōādioco, cutamutōādadua. Cōāmacū cūārē dutiriro jeatuaro teero tiíadacua, jīiyigu.

Jesús putuaatiadare
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jesús wedenemoyigu:

—Teero wáadari suguero, muipū búreco macā, ñami macā, ñocōā pee merēā bauré wasoádadu. Atibúreco niipetiropu macārā día pairímaa, ocoturíre bayiró busuri tuorá, ucuára, dee tii masíriadacua. ²⁶ Basocá atibúrecopure wáaadarere wācūrā, bayiró cuira, tuomasíre petijōādadua. Niipetira ūmuāsepu niirā cāmeñanoōdadua. ²⁷ Teero wáari, yuu niipetira sōwū ōmeburuápu tutuaremena asibatédiatiri ññaādadua. ²⁸ Tee niipetire wáanucārī, wācūtutua, useniña. Ūmuāsepu ñnamūōcuya. Múārē netōnēādarō péerogā dusaádadu, jīiyigu.

²⁹ Ate queorēmena wedeyigu:

—Higueragu, teero biiri niipetire yucu biirecutirere wācūña. ³⁰ Pūūrī wasorī, “cūma wáadaro péerogā dusa” jīimasīnoā. ³¹ Tee tiiróbirora yuu jīīarigie wáari ñnarā, “Cōāmacū dutiré basocápure niíadare jeaadarō péerogā duscacū” jīi masíña.

³² Yuu aterēja diamacúrā jīā: Atitó macārā cūā diaadari suguero, yuu jīīarigie niipetire wáaadacu. ³³ Ūmuāse, atiditá peticódiadacu. Yuu wedesere doca petirícu. Niirucujādadu.

³⁴ Yuu putuaatiadari búrecore múā masírícu. Teero tiirá, múā añurō niyueya. Múā ñañarē tiirére tiirípori jīrā, tiiríjāña. Cūmuríjāña. Atibúreco maquerē wācūpatiríjāña. Múā wācūña manirō yuu putuaatiadari búreco jeaadacu. ³⁵ Tiibúrecore niipetiropu macārā tāmuādadua. Teero tiirá, tuomasíña. ³⁶ Múā añurō ñnacoya. “Tee ūsā ñañarō netōādarere netōnēña” jīrā, Cōāmacūrē sārucújāña. Yuu niipetira sōwūrē cuiro manirō bocaada jīrā, sārucújāña, jīiyigu.

³⁷ Jesús búrecorecōrō Cōāmacūwiipu bueyigu. Ñamirírē Ūtāgú Olivopu wáa, niirucuyigu. ³⁸ Bóerigā basocá niipetira Cōāmacūwiipu cūūrē tuorá wáarucuyira.

22

Jesuré ñeeādara wedeserigie
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Pā púuri tiiré wóya maniré yaarí bosebureco wáadaro péero duscayíro. Tii bosebureco wāmecutia Pascua. ² Paiaré dutirá, Moisés jóarigie buerá “¿deero tii Jesuré sīārō boomíto?” jīiyira. Cūūrē sīādugápacara, basocáre cui niyira.

³ Judas cūā “Iscariote” jīīgūrē Satanás sāāyigu. Jesús buerá doce menamacū niimiyigu. ⁴ Cūū paiaré dutirá, Cōāmacūwii coterí basocare dutirá putopu wáayigu. Toopú jea, Jesuré ticoadarere cūāmena wedeseyigu. ⁵ Cūū jīirére tuorá, bayiró useniyira.

—Mūūrē niyeru wapatíada, jīiyira.

⁶ —Jáñ, teerora tiiwá, jīiyigu.

Teero tiigú, basocá ññahērō cūārēre Jesuré ticogūdu coteyigu.

Jesús cūū buerámena yaaturigie
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

7 Too síro pã púuri tiirémēna wáoyā maniré yaari bureco jeayiro. Tiibureco niirí, sícū corderore cúā Pascua boseyagudure sīānóā. 8 Teeburecorire Jesús Pedrore, Juanrē biiro jīicoyigu:

—Marí Pascua boseyaadarere quēnoyúera wáaya, jīiyigu.

9 —¿Noorú ūsā quēnorí boogári? jīiyira.

10 Cúārē jīiyigu:

—Múā macāru wáaya. Toorú jeara, sícū basocá ocogá turupeogure buajeaadacu. Cúārē nunuwáwa. Cúū sáawari wiiru sáawawa. 11 Tiíwii ōpūrē jīiwa: “¿Noorú niigari yuu buerámēna Pascua boseyadari tatia?” jīiawī ūsārē buegú”, jīiwa. 12 Cúū ūmāārō macā tatia quēnoāri tatiacapū ēñogúdaqui. Toorú quēnoyúewa, jīicoyigu.

13 Cúā wáa, toorú Jesús cúārē jīiārirobirora niipetirere buayíra. Toorú cúā Pascua boseyaadarere quēnoyíra.

14 Yaarítono jearí, Jesús cúū beseriramenā yaadara jeanuāyira. 15 Jesús cúārē jīiyigu:

—Yuu múāmēna ate Pascua boseyarere bayiró yaadugaa, yuu diaadari sūguero. 16 Yūre tuoýā: Mecúāmēna Pascua yaaré yaanemoricu sáa, téē yuu Ōpū sáari síropu, jīiyigu.

17 Teero jīiāri síro, vino bapare née, Cōāmacūrē ūsenire ticoyigu. Cúū bueráre jīiyigu:

—Ateré cāmerí bato, síniñā. 18 Yūre tuoýā: Mecúāmēna yuu vino síninemóricu sáa, téē yuu Ōpū sáari síropu, jīiyigu.

19 Pārē née, Cōāmacūrē ūsenire ticoyigu. Túajea, puatásā, batogara, jīiyigu:

—Ate pã yuu múārē diabosaadari ōpūābiro niīā. Ateré tiyá, yuu múārē diabosarere wācūrā.

20 Yaaari síro, teerora tiyigu sínirí bapamēna. Cúū bueráre tīāgū, jīiyigu:

—Atibapá maquē yéē díbiro niīā. Yuu diari, yéē díí ōmayudiaadacu, múā ñañarē tiirére cosebosáaro jīīgū. Teemēna Cōāmacū mama netōnére quetire cūīgūdaqui. 21 Tuoýā: Año yūmēna yaaduii yūre iñatutirapure ticogudu.

22 Yuu niipetira sōwūrē Cōāmacūye queti jóaripūpu jīirōbirora wáaadacu. Bóāneōgū niigūdaqui yūre ticogudupeja, jīiyigu.

23 Cúū buerá cúā basiro cāmerí sāiñáyira:

—¿Noā niigariye teero tiigúdu? jīiyira.

¿Nii uputí macū niīí?

24 Too síro Jesús buerá cúā basiro bayiró cāmerí wedeseyira.

—¿Nii marí watoare uputí macū niīí? jīiyira.

25 Teero tiigú, Jesús cúārē jīiyigu:

—Atibúreco macārā ōpārā cúā booró dutiāmajāya. Cúāye dita macārārē “ūsārē añurō tiíápura niīiya” jīirí boocúa. 26 Múāpeja cúā tiiróbiro tiiríjāña. Biirope tiyá. Múā menamacā uputí macū niigú niitugu tiiróbiro niirecutiario. Múārē dutigú padecotegu tiiróbiro niirecutiario. 27 Múā tagueñarí, ¿niipé uputí macū niīí? ¿Yaaduiigupe o cúārē yaaré péocotegupe? Yaaduiigupe uputí macū niīí. Yuu doca múāmēna niigū, yaaré péocotegu tiiróbiro niīā.

28 Múā niīā yūmēna niirucujārā. Yūre merēā wáari, múācā ñañarō netóapua. 29 Teero tiigú, yūcā yuu Pacu yūre Ōpū sōnecorobirora múārē ōpārā sōnecoguda. 30 Biiro tiirí, múā yuu Ōpū niirōpu boseyā, duiadacu. Múā

õpãrã duirépĩrĩpũ duiadacu, Israelya põna macãrã doce põnarĩrẽ dutiadara, jĩiyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩirigue
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jesús jĩinemoyigu:

—Simón, tũoyá. Satanás múã padeorére duurĩ tĩijĩgũ, ñañodugáqui. Teero tiigú, múãrẽ sãĩirigu niĩawĩ. ³² Cũũ mũũrẽ ñañodugári ñĩngũ, yũũpe padeodũrijããrõ jĩĩgũ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáawũ. Teeré mũũ netõãri siro, padeó, mũũya wedera yũũre padeorére wãcũtutuari tiiyá, jĩiyigu.

³³ Pedro yũũyigu:

—Õpã, mũũrẽ peresuwiipu néewara, yũũcãrẽ néewaaro. Mũũrẽ sãĩrã, yũũcãrẽ sãĩããrõ, jĩĩãmiiyigu.

³⁴ Jesús cãũrẽ jĩiyigu:

—Pedro, yũũ jĩĩrere tũoyá: Mecũã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari sũguero, yũũre itĩãrĩ “cãũrẽ masĩriga” jĩiditogudacu, jĩiyigu.

Jesús diaadari sũguero, cãũ bueráre wederigue

³⁵ Apeyé cãũrẽ jĩiyigu:

—Múãrẽ yũũ wasopori manirã, niyeru sããrepori manirã, sapatu apebã manirã ticocoritore, ¿apeyenó dusarĩ? jĩiyigu.

—Dũsarĩwũ, jĩiyira.

³⁶ Cãũrẽ jĩiyigu:

—Mecũãmena wasopo cũogú néewaaro; niyeru sããripo cũogúcã néewaaro. Espada cũohégũ cãũyaro sutiró sotoá macãrõrẽ dúã, espadare sãĩãrõ. ³⁷ Yũũre tũoyá: Cõãmacũye queti jóaripũpũ yé macuẽrẽ jóarigue diamacũ wãaadare niĩrõ tiia. Ate jóanoã: “ ‘Cũũcã dutirére netõñcãgũ niĩ’ jĩĩ wãcũmiwã basocã cãũrẽ”,* jĩĩ jóanoã. Niipetire yé macuẽrẽ jóarigue diamacũ wãaadacu, jĩiyigu.

³⁸ —Jãã, ùsã Õpã, ate espada pũapĩ niĩã, jĩiyira.

—Ãñũadacu, jĩiyigu.

Jesús Getsemanĩpũ cãũ Pacũre sãĩrĩgue
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jesús witiwa, cãũ tiirucũrirobiro Ɔtãgũ Olivopũ wáayigu. Cãũ buerã cãũrẽ nũnyĩra. ⁴⁰ Toopũ jeagũ, cãũrẽ jĩiyigu:

—Wãtĩ múãrẽ jĩĩcõãsãrijããrõ jĩĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩñã, jĩiyigu.

⁴¹ Teero jĩĩtoa, cãũ sũguero ùtãpe déecogũ jearóçõrõ yoaro wáayigu. Toopũ ñĩcãcoberimena jeacũmu. Cõãmacũrẽ sãiyigu. Sãĩgũ jĩiyigu:

⁴² —Pacũ, mũũ boogú, yũũ ñañarõ netõãdarere netõñéña. Yũũ teero jĩĩpacari, yũũ boorére tiirjãña; mũũ boorépe wáaaro, jĩiyigu.

⁴³ Sicũ ángele ùmũãse macũ cãũrẽ bauáyigu. Bauá, cãũrẽ tutuari tiiyigu.

⁴⁴ Cãũ ñañarõ netõãdare wãcũpatigũ niijĩgũ, nemorõ Cõãmacũrẽ sãiyigu. Cãũ usotĩre paca dí tiiróbiro oco tabidiayiro.

⁴⁵ Cãũ Cõãmacũrẽ sãĩãri siro, wãmũñcã, cãũ buerã putopũ cãmeputáyigu. Cãũrẽ cãniãrĩrapũre bũajeáyigu. Cãũ bayiró wãcũrecutiarira niijĩrã, cãnijõãyira. ⁴⁶ Cãũrẽ jĩiyigu:

—¿Deero tiirã nocõrõ cãniĩ? Wãmũñcãña. Cõãmacũrẽ sãĩñã, wãtĩ múãrẽ jĩĩcõãsãrijããrõ jĩĩrã, jĩiyigu.

* 22:37 Isaías 53.12.

*Jesuré ñeewarigue**(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)*

⁴⁷ Jesús cúāmena wedeseḡu tiirira, pāu basocá atiyira. Jesús buerá doce menamacú niimiāriḡu Judas wāmecutiḡu cúārē suosḡuḡuḡu. Jea, Jesús puto atiyiḡu, cūu wasopurore ūpūḡudu tiiri. ⁴⁸ Jesús cūārē jīiyiḡu:

—¿Judas, ūpūrēmena yuu niipetira sōwārē yuare ñnatutirapure ticoi?

⁴⁹ Cūu buerá cūārē ñeeādarere ñnarā, sāiñáyira:

—Ēsā Ōpū, ¿espadapīrimena cūārē cāmotágari? jīiyira.

⁵⁰ Sīcū Jesús bueḡu paiaré dutiḡure padecotegure páatacojāyigū. Diamacá macá cāmopérore páatayigū. ⁵¹ Jesús cūu bueráre: —Nocōrōrā tiyá, jīiyiḡu.

Cāmopérore ñaapeó, netōnéyigū. ⁵² Cūārē ñeerā jeará niiyira: Paiaré dutirá, Cōāmacūwii coterí basocare dutirá, butoá dutirácā niiyira. Jesús cūārē jīiyiḡu:

—¿Yaarepigure tiiróbiro yuare espadapīrimena, yucaména ñeerā atiarī?

⁵³ Bārecoricōrō yuu Cōāmacūwiipū mūāmena niirí, ñeeriwu. Mecūtīgā mūā booró tiirítono jeaa. Satanás nañtīārōpū niigú dutirépere tia mūā, jīiyiḡu Jesús.

*Pedro Jesuré “masīriga” jīirigue**(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Jesuré ñeeāri siro, néewayira. Paiaré dutiḡúya wiipū néesāwayira. Pedrope yoasāñurō cūārē nūnuyigū. ⁵⁵ Basocá paiaré dutiḡúya wii popea macá yepa decopū pecame dioyira. Dioári siro, duiyira. Pedro cúāmena duiyigū. ⁵⁶ Sīcō tiwii padecotego Pedro toopá duiri ññayigo. Cūārē ññagōrā ñña: —Ānicā ñinena wāarucuarigūra niirā, jīiyigo.

Cūupe coore: ⁵⁷ —Cūārē masīriga, jīiyigū.

⁵⁸ Too sírogā āpī cūārē ñña: —Mūucā ñni menamacú niā, jīiyigū.

Pedrope cūārē: —Niiria, jīiyigū.

⁵⁹ Sica hora siro āpī jīinemojāyigū:

—Niirōrā ānicā ñinena niijīyī. Cūucā Galilea macārā niirī, jīiyigū.

⁶⁰ Pedrope yūuyigū:

—Ñeenórē wedeseḡu wedeseḡu, jīiyigū cūārē.

Cūu wedeseḡu tiirira, cārēquē wedeyigū. ⁶¹ Jesús Pedrore cāmeñācoyigū. Toorá Pedro marí Ōpū cūārē jīiāriḡure wācūbuayigū: “Mecūā macá ñami cārēquē wedeadari ḡuero, yuare ñtīārī ‘cūārē masīriga’ jīiḡudacu mūu”, jīiyigū. ⁶² Teeré wācūbuagū, witiwa, bayiró utiyigū.

*Jesuré cūā buiāperigue**(Mt 26.67-68; Mr 14.65)*

⁶³ Jesuré coterá cūārē buijā, páayira. ⁶⁴ Cūu capearire biaāpeyira. Teero tii, cūārē sāiñáyira:

—Jīibuaya. ¿Noā mūurē páaarī? jīiyira.

⁶⁵ Pee apeyē jīinemo, cūārē buijāyira.

*Jesuré Judíoare Dutirá Peti pūtopū néewarigue**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)*

⁶⁶ Bóeri butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá neāyira. Teero tiiri, Jesuré Judíoare Dutirá Peti neāri wiipū néewayira. Toopá jeari, cūārē sāiñáyira:

⁶⁷ —Wedeya ūsārē: ¿Mūu Cōāmacū beserigū Cristo niirī? jīiyira.

Cūu cūārē jīiyigū:

—Yuu múârê “cûârã niîã” jîrî, padeorîcu. ⁶⁸ Yuu múârê sãîñãrî, yuoricu. ⁶⁹ Ateré múârê wedeguda: Mecûâmena yuu niipetira sôwã Cõamacû tutuare c̃uonetõgũ puto cûu diamacûpe duigudacu, jîiyigu.

⁷⁰ Cûã niipetira sãîñáyira:

—¿Too docare m̃uu Cõamacû macû niîi? jîiyira.

—Múã jîrõbirora cûârã niîã, jîiyigu.

⁷¹ Cûã jîiyira:

—Ãpêrã cûârê wedesãrã ãmañemorõ boorîga. Marî basirora cûu “yuurã niîã” cûu jîrêre tuotóaa, jîiyira.

23

Pilato Jesuré sãîñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Cûã niipetira wãm̃unacã, Jesuré Pilatopare néewayira. ² Toopá jea, cûârê wedesãnucáyira:

—Ãnirê buaãwũ, ùsã judíoare ñañogúrê. Cûu romanuã õpãrê wapatîrere “ticorijãña” jîi. “Yuu Cõamacû beserigu Cristo niîã; yuu múã õpũ niîã”, jîrucui, jîiyira.

³ Pilato cûârê sãîñáyira:

—¿M̃uurã niîi judíoa õpũ? jîiyigu.

—M̃uu jîrõbirora cûârã niîã, jîiyigu.

⁴ Pilato paiaré dutirãre, basocã niipetirare jîiyigu:

—Ãnirê ñañarê tiárigue buarîga, jîiyigu.

⁵ Cûãpe tutuaromena jîinemoyira:

—Cûu niipetira Judea macãrãrê cûu buerêmena atiditã dutirêre netõnucãrî tiigú tiîi. Galileapũ teero tiinucáyigu. Mecãtígãrê atimacãpãre teerora tiigú jeai, jîiyira.

Jesuré Herodes putopũ néewarigue

⁶ Teeré tuogú, sãîñáyigu:

—¿Cûu Galilea macû niîi? jîiyigu.

⁷ —Cûârã niîi, jîiyira.

“Herodes dutirê dita macû niîi” jîrêre tuogú, cûu putopũ ticocoyigu. Teeburecorire cûu Jerusalenpũ niiyigu. ⁸ Herodes Jesuré ñagũ, bayiró useniyigu, yoari ñadugarigu niijigũ. Cûuye maquêrê wedeseri tuoyigu. Cûu tutuaremena tiêñorî ñadugamiyigu. ⁹ Teero tiigú, cûârê pee sãîñamiyigu. Cûupe yuuriyigu. ¹⁰ Paiaré dutirã, Moisés jóarigue buerã too ñnanucüyira. Cûã bayiró Jesuré wedesãrã peti tiyíra. ¹¹ Herodes cûuyara suraramena Jesuré ñañarõ tiápeyira. Cûârê buijãrã, sotoã macãrõ ãñurõrê sãâyira. Tooména Pilato putopũ ticocoyigu sũcã. ¹² Tiiburecora Herodes Pilatomena câmerî quënoyira. Too sugueropare câmerî ñadugariyira.

Jesuré sãîñadutrigue

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39–19.16)

¹³ Too síro Pilato paiaré dutirãre, Judíoare Dutirã Petire, tiimacã macãrã basocãre néoyigu. ¹⁴ Cûãrê jîiyigu:

—Múã ãnirê yuu putopũ néeatiawũ. “Basocãre ñañogú tiîi”, jîiãwũ. Yuu múã ññacoropũ cûârê sãîñãmiãwũ. Múã wedesãariguere ñañarê buarîga. ¹⁵ Herodecã

buaríarigu niiāwī. Marīrē opatutí ticocoarigu niiāwī. Wapa cūūrē sīārī tiiréno maniā. ¹⁶ Teero tiigú, cūūrē tānaāri siro, wionécoguda, jīimiyigu.

¹⁷ Pilato Pascuaricōrō basocá usenirī boogú, sīcū peresuwiipū niigúré wionécorucuyigu. ¹⁸ Cūū jīrēre tuorá, niipetira sīcāróména acaribíyira:

—Jesuré sīādutíya! ¡Barrabápere wionécodutíya! jīiyira.

¹⁹ Barrabás romanuā dutiráre cōādugagu, cāmerīsīāyigu. Basocáre sīāyigu. Teewapa peresutinoyigu. ²⁰ Pilato Jesuré wionécodugamiyigu. Teero tiigú, basocáre wedesenemoyigu sūcā. ²¹ Cūāpe acaribíyira:

—¡Curusapū cūūrē páabiatu sīādutíya! jīiyira.

²² Pilato itīārī jīīgū tiiyigu sáa:

—¿Ñeenó ñañaré tiārī cūū? Wapa cūūrē sīārī tiiréno buariatu. Teero tiigú, cūūrē tānaāri siro, wionécoguda, jīimiyigu.

²³ Basocápe putuáiyira. Bayiró acaribíyira. Cūūrē curusapū páabiatu sīādutíyira. Cūā Pilatore docacūmurī tiiyira. ²⁴ Teero tiigú, cūā sīārēre ti-idutíyigu. ²⁵ Basocá wionécodutiarifigure wionécoyigu. Cūū dutiráre cōādugare wapa, basocáre sīārē wapa peresuwiipū sōnecorigū niipacari, wionécoyigu. Jesuré wiyayígu, cūā booró tiidutígu.

Jesuré sīārígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesuré sīārā wáara néewayira. Cūā too wáari, sīcū Cirene macā macū cāpūpū niārīgu putuāatigu tiiyigu. Cūū wāmecutiuyigu Simón. Cūūrē ñee, Jesús apawari curusare cūū siro apañunuse dutiyira.

²⁷ Jesuré paū basocá nūnuyíra. Numiā bóaneōrā bayiró uti acaribínunuseyira. ²⁸ Jesús cāmenucā ñña, cūārē jīiyigu:

—Jerusalén macārā numiā, yūure utirijāña. Múārē wáaadarere utiya. Múā pōnarē utiya. ²⁹ Too síro múā ñañarō netōādacu. Teeburecorire múā jīīādacu: “Pōnamanirā numiā, pōnacutíñahērā, ūpūōñáhērā usenicua”, jīīādacu. ³⁰ Teero wáari, basocá jīīādacu: “Ūtāyucū ūsāpūre ñaapeaaro; opaburi ūsārē ñañarō tiirēre cāmotáaro”, jīīādacu. ³¹ Yūū wapa cuohégare ñañarō tiirā, wapa cuorápere nemoró ñañarō tiīadacua, jīiyigu.

³² Pñarā basocá ñañarārē Jesuména sīāādara néewayira. ³³ “Dupucoro” wāmecutiropū jeayira. Toopú jea, Jesuré curusapū páabiatuyira. Basocá ñañarārē sīcū diamacúpe, āpī acuniñape nūcōyíra. ³⁴ Jesús jīiyigu:

—Pacu, āniārē acabóya. Cūā teero tiirēre tuomasíyira.

Surara cūūye suti niimiāriguere batoadara, jīībuaapeyira. ³⁵ Basocá toopú ññanucúyira. Judíoare Dutirá Peti Jesuré buirā jīiyira:

—Āpērācārē netōnéwī. Diamacúrā Cōāmācū beserigu Cristo niigūjā, cūū basiro netōnéārō, jīiyira.

³⁶ Suraracā cūūrē buijāyira. Cūū puto wáa, cūūrē vino piyare tīārā, jīiyira:

³⁷ —Mūū judíoa ōpū niigū, mūū basiro netōnéña, jīiyira.

³⁸ Cūūya dupu sotoapū sicapī tuunoyiro. “ĀNI JUDÍOA ŌPŪ NIÍ”, jīī jóanoyiro.

³⁹ Sīcū basocá ñañagú curusapū tusagú Jesuré ñañarō jīiyigu:

—Mūū diamacúrā Cōāmācū beserigu niigū, mūū basiro netōnéña; ūsācārē netōnéña, jīiyigu.

⁴⁰ Āpī toopú tusagúpe cūūrē tutigu jīiyigu:

—¿Muu Cōāmacūrē cuiridojāi? Marīrē, cūūrē sīcārōmēna ñañarō tiirá tiíya.
 41 Marīrē diamacúrā ñañarō tiirá tiíya, marī ñañaré tiirigue wapa. Cūū doca ñañaré tiirímiyigu, jīiyigu.

42 Jesuré jīiyigu:

—Jesús, muu Ōpū sāāgū, yuuere wācūwa.

43 Cūūrē yuuyigu:

—Yuu aterēja diamacúrā jīā: Mecūārā yuumena añunetōjōārō niirōpu niigādacu, jīiyigu.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44-45 Too síro coeritó jeari, niipetiro tiiditapu naítjājōāyiro. Muīpū báreco macā bóeriyigu. Téé ñamica tres niirīpu naítjātuyiro. Teero wáari, Cōāmacūwīi popeapu Añunetōjōāri Tatia cāmotáyosari casero yigadiati, puacaseropu jeacotuyiro. 46 Jesús bayiró acaribíyigu:

—Pacu, yáa yeeripūnarē bocañeña, jīiyigu.

Teero jīigārā, diajōāyigu.

47 Cien surara dutigú teero wáari ññagū, Cōāmacūrē usenire ticoyigu.

—Diamacúrā āni wapa cuohégu niimiāyi, jīiyigu.

48 Niipetira toopú ññarā jeaarira teero wáari ññarā, bayiró wācūpatiyira. Teero tiirá, cūā cutirore páarara, puuawayira. 49 Niipetira Jesús menamacārā, Galileapu cūūrē nñuátirira numiācā yoaropu teero wáarere ññanucūyira.

Jesuré átātutipu cūūrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50-51 Sīcū Judea macū Arimatea macā macū niiyigu. Cūū wāmecūtiyigu José. Cūū añugú, diamacú tiigú niiyigu. Cōāmacū dutiré basocápure niīādarere coteyigu. Cūūcā Judíoare Dutirá Peti menamacū niiyigu. Teero niipacu, cūā Jesuré siādutiri boorímiyigu. 52 Cūū Pilato puto sāāwa, Jesuyá ōpūūrē sāiyigu. 53 Too síro curusapu tusagúre néedioco, sutiró aññurí caseromena cōmayigu. Túajea, ūtāgāpu coari tutipu cūūyigu. Tiituti sīcāno cūūnoña manirí tuti niiyiro. 54 Cūā yeerisāri būreco maquē quēnorí būreco niiyiro. Yeerisāri būreco jeaadaro péero dusayiro.

55 Jesuména Galileapu atirira numiā tiitutire ññayira. Jesuyá ōpūūrē cūūrī ññayira. 56 Ññāri siro, coerá, sitiaaññure quēnocūyira. Túajea, Moisére dutiré cūūrigue jīrōbitora judíoa yeerisāri būrecore yeerisāyira.

24

Jesús masāmuārigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Cūā yeerisāri būreco netōāri siro, bóerigā cūā sitiaaññure quēnocūāriguere néewa, cūūrē cūūri tutipu jeyira. 2 Toopú jeara, tiituti biamíriqui ūtāquicare aperopú nucūrī ññayira. 3 Sāājeara, Jesuyá ōpūūrē būaríyira. 4 Teero tiirá, deero jīmasíriyira. Wācūña manirō puarā ūmuā suti asiyáre sāññarira cūā puuapu nucūrī ññayira. 5 Cūā bayiró cui, munibiáyira. Ūmuā cūārē jīiyira:

—¿Deero tiirá catigúre diarira cūūrōpūre āmaāi? 6 Ññorē manī. Masātoawī. Galileapu niigū, múārē cūū wederiguere wācūña: 7 “Yuu niipetira sōwārē

ñañaré tiirápure ticonogūdacu. Cúã yũre curusapu páabiatu sããdacua. Itiábureco siro masãmũãgūdacu”, jĩimiwĩrã, jĩiyira.

8 Teero jĩĩrĩ tuorã, cũũ wederiguere wãcũbuayira. 9 Cũũrẽ cũũri tutipũ jeaarira putuajeara, Jesús beserira oncere niipetirere wedeyira. Teero biiri ãpẽrã niipetirare wedeyira. 10 Jesús beserirare queti wederira noquẽrã niiyira: María Magdalena, Juana, María (Santiago paco), ãpẽrã numiã niiyira. 11 Cúã wedeariguere padeoríyira. “Teero jĩĩjãrã tiicúa”, jĩĩ wãcũjãyira.

12 Cúã teero jĩĩrĩ tuogú, Pedro cutawáyigu, cũũrẽ cũũri tutipũ ññagũ wáagu. Toopú munibiã, ññasõnecogu, Jesuré cõmarí casero dícare ññayigu. Teero wáariguere ññamanijõã, cũũ niiri wiipu putuajõayigu.

Emaús wáarimapu Jesús puarãrẽ bauárigue

(Mr 16.12-13)

13 Tiiburecora puarã cũũrẽ padeorã Emaús macãpu wáara tiiyira. Jerusalén niĩarira wáari, Emaúspu jeadaro once kilómetros niĩã. 14 Cúã niipetire wáaariguere wedesewayira. 15 Teeré wedesera tiiri, Jesurã quẽmu, cúãmena wáayigu. 16 Cũũrẽ ññapacari, Cõãmacũ cũũrẽ ññamasihẽrĩ tiiyigu. 17 Jesús cúãrẽ sãññáyigu:

—¿Ñeenórẽ wedesewara tiii? jĩiyigu.

Cúã bayiro bóaneorã putuánucãyira. 18 Cleofas wãmecutigu yũuyigu:

—¿Mũũ sícũrã Jerusalénpu wáanetõãrigu atebãrecori toopú wáaariguere masĩricotei? jĩiyigu.

19 Cũũpe cúãrẽ sãññáyigu:

—¿Deero wáaarĩ?

Cúãpe jĩiyira:

—Jesús Nazaret macũrẽ wáaariguere wedesera tiĩawũ. Cũũ profeta niimiwĩ. Cũũ Cõãmacũ ññacoropũ, niipetira ññacoropure cũũ tiirigue, cũũ wedeserigümena tutuanetõjõãmiwĩ. 20 Piaré dutirá, Judioare Dutirá Peti curusapu páabiatu sããdutira, romanuãpũre ticowa. 21 Æsã cũũrẽ “romanuã dutirere cõã, marí Israelya põna macãrã õpũ sããgũdaqui” jĩĩ wãcũmiwũ. Cũũrẽ siãrĩ siro, itiábureco netõã. 22 Siquẽrã numiã ãsã menamacãrã ãsãrẽ bayiro ucuanéne wedeawã. Mecũã bóeri cũũrẽ cũũri tutipũ jeaarira niimiãwã. 23 Cũũya õpũũrẽ buararira niĩãwã. Putuajeara, “ãngelea bauãawã; ‘Jesús catii’, jĩĩãwã” jĩĩ queti wedeawã. 24 Cúã wedeari siro, ãpẽrã ãsã menamacãrã cũũrẽ cũũri tutipũ ññarã jeaarira niimiãwã. Cúã numiã jĩĩãrirobirora buajeaarira niĩãwã cúãcã. Cũũpere ññariarira niĩãwã, jĩiyira.

25 Cúãrẽ jĩiyigu:

—Mũã tuomasĩria. ¿Nocorõ yoari mũã profetas jóariguere padeohera niĩadari? 26 “Cõãmacũ beserigu Cristo, cũũ Õpũ sããadari sũguero, ññarõ netõgũdaqui”, jĩĩ jóarira niiwã, jĩiyigu.

27 Niipetire Cõãmacũye queti jóaripũpu cũũye wedeserere wedeyigu. Moisés cũũ jóarigümena wedenucãyigu. Tée profetas jóarigümena wede yapacutíyigu.

28 Cúã wáari macãpu jeadara tiiri, Jesús tiimacãrẽ netõwãgũdu tiirõbiro tiiyigu. 29 Cũũpe cũũrẽ bayiro sãiyira:

—Æsãmena putuãya. Ñnamicapũ niĩã; nãijõãrõpu tiia, jĩiyira.

Jesús sãawayigu cúãmena putuáguda. ³⁰ Too síro cúãmena yaagu, pãrẽ née, Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cúãrẽ ticoyigu. ³¹ Toorã “Jesús niĩ” jĩ ñnamasĩyira. Cũupe ditijõayigu. ³² Cúã cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ maapu atira, cũ Cõamacũye queti jóaripũ maquẽrẽ bueri, añũrõ peti tugueñaãwũ, jĩyira.

³³ Nocõrõã Jerusalénpu cãmecõputuayira. Toopú jeara, Jesús beserira oncere, ãpẽrã cúã nemamacãrãmena neããrĩrare buajeáyira. ³⁴ Too neããrĩrape cúãrẽ jĩyira:

—Niĩrõã marĩ Òpũ Jesús diarigupu masãarigu niĩãwĩ. Simónrẽ bauáarigu niĩãwĩ, jĩyira.

³⁵ Cúãcã maapu cúãrẽ wãaariguere wedeyira. Jesús pã puatásãrĩ cúã ñnamasĩariguere wedeyira.

*Jesús cãũ buerãre bauárigue
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)*

³⁶ Cúã teerẽ wedesera tiirĩ, Jesús cúã decõpu bauáyigu. Cúãrẽ añũdutigu jĩyigu:

—Añũrõ niirecutire múãpãre niĩãrõ, jĩyigu.

³⁷ Cúãrẽ ñña, bayirõ cuiyira. “Diarigu wãtĩ niiqui”, jĩ wãcũmiyira. ³⁸ Cũũ cúãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirã cuii? ¿Deero tiirã “Jesús mee niĩ” jĩ wãcũi? ³⁹ Ñña yé wãmorĩrẽ, yé dũporire. Yũãrã niĩã. Yũãre padeñãrã atiñate. Diarigu wãtĩ õpũcutiriqui.*

⁴⁰ Teero jĩgãrã, cũũye wãmorĩrẽ, cũũye dũporire ññoiyigu. ⁴¹ Cúã useni ñnamanijõãrã, padeoríyira ména. Teero tiigú: —¿Yaarẽ cõoi? jĩyigu.

⁴² Wai cããrĩõãrĩ dũcare ticoyira. ⁴³ Cũũpe ñee, cúã ññacõro yaayigu. ⁴⁴ Cúãrẽ jĩyigu:

—Yũãre wãariguere tíatõpu múãmena niigũ, wedewũ: “Niĩpetire Moisére dutirẽ cũurigue, profetas jóarigue, Salmõpũpu jóarigue yũãre wãaadare niĩrõ tia”, jĩ wedemiwãrã yũũ, jĩyigu.

⁴⁵ Teerẽ jĩtoã, Cõamacũye queti jóaripũ maquẽrẽ cúãrẽ tãomasĩrĩ tiiyigu.

⁴⁶ —Biĩro jóanowũ, jĩyigu—. “Cõamacũ beserigu Cristo diagudaqui. Itiãbãreco siro masãmuãgũdaqui. ⁴⁷ Cristo basocãre tiĩbosãrere wedenoãdacu. ‘Múã ññañarẽ tiirẽre acabõri boorã, wãcũpati, wasoyá’, jĩ wedenoãdacu. Teerẽ Jerusalénpu wedenũcã, too síro niĩpetiropũ wedenoãdacu”, jĩ jóanowũ. ⁴⁸ Múã teerẽ wedeãdara niĩã. ⁴⁹ Yũũ Pacũ múãrẽ too sũguerõpu jĩĩriõbirora Espĩritu Santore yũũ ticocõguda. Teero tiirã, yuejĩña ména atimacãpã. Espĩritu Santo jeagu, múãrẽ tutuare ticõgũdaqui, jĩyigu.

*Jesurẽ néemũãrigue
(Mr 16.19-20)*

⁵⁰ Too síro Jesús cúãrẽ Betania wesapu néewayigu. Toopú jea, cũũye wãmorĩrẽ sũmũõco, “niĩpetire múãrẽ añũrõ wãaaro” jĩyigu. ⁵¹ Teero jĩgãrã, cúãrẽ toorã cũũ, ãmuãsepu néecomũãwanoyigu. ⁵² Cúã cũũrẽ padeõãri siro, bayirõ useniremena Jerusalénpu puñajõãyira. ⁵³ Cõamacũwiĩpu naĩrõ wãa, Cõamacũrẽ “añũgũ niĩã” jĩrucujãyira.

* **24:39** Pecasãyemena: no tiene carne ni huesos. Múã ññarĩã, yũũ õpũcutia, jĩyigu.

JUAN

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo Cōāmacū wācūrere wedegudū atirigue

¹ Sicatopura Cōāmacū wācūrere marirē wedegudū niitoarigu niiwī. Cōāmacūmena niirigu niiwī. Cūūrā Cōāmacū niijārigu niiwī. ² Cūū sicatopura Cōāmacūmena niitoarigu niiwī. ³ Cōāmacū cūūmenarā niipetirare, niipetirere tiirigu niiwī. Niipetira, niipetire cūūmenarā tiirigue niā. ⁴ Cūū catiré petihére ticoğudū niirigu niiwī. Tee catiré ticoğura basocáre sīāwócore tiiróbiro niirigu niiwī. ⁵ Basocá niirō naĩtīārōpu tiiróbiro niiriro niiwū. Cūū sīāwócoğu toopáre sīāwócoqui. Naĩtīare tee sīāwócorere cāmotámasīricu.

⁶ Cōāmacū sīcū basocáre ticocosuguerigu niiwī. Cūū wāmecutiwi Juan. ⁷ Cūū sīāwócoğuyē quetire wedegū atirigu niiwī, niipetira tee quetire padeoáro jīğū. ⁸ Cūū sīāwócoğū mee niirigu niiwī. Teero tiigú, sīāwócoğuyē quetipere wedegū atirigu niiwī. ⁹ Sīāwócoğū peti atigudū tiirigu niiwī atibárecopare. Cūū niipetirare tuomasīre ticoğudū niirigu niiwī.

¹⁰ Cōāmacū cūūmena atibárecore tiirigu niipacari, cūū ānopá niirī, atibáreco macārāpe cūūrē iñamasīririra niiwā. ¹¹ Cūūya ditapu jeawī. Too macārā cūūya dita macārāpe cūūrē bocariwa. ¹² Sīquērā cūūrē boca, padeowá. Cōāmacū niipetirare cūūrē padeoráre cūū pōna wáari tiiwī. ¹³ Cōāmacū pōna niiré marī pacusūmuā pōnacutīre tiiróbiro niiria. Marī pacusūmuā cūū tiirēmena, teero biiri cūū pōnacutidugaremena pōnacutīcua. Cōāmacū pōna niirépe merēā niā. Cōāmacū cūū boorēmena basocáre cūū pōna wáari tiiqui.

¹⁴ Cōāmacū wācūrere marirē wedegudū basocá bauárigu niiwī. Cūū ūsāmena niiwī. Basocáre āñurō peti tiijāwī. Niipetire cūū wedeserigue, cūū tiirigue diamacú niiwū. Cūū asibatére, cūū uputī macū niirecutirere iñawū. Tee uputī maquērē Cōāmacū macū sīcū niigú dícu cōoqui. ¹⁵ Juan cūūyē quetire wedegū, bayiró busarómena biiro jīi wedewi:

—Ānirā niīi yūū múārē wedeserigu. Biiro jīiwā: “Āpī yūū siro atiqui. Cūū yūū bauáadari sugueropure niitoayigu. Teero tiigú, cūū yūū nemorō niiqui”, jīiawū, jīiwī.

¹⁶ Cūū marirē āñurō peti tiijāqui. Teero tiigú, marirē āñurere ticorucujāqui. ¹⁷ Cōāmacū Moisémena cūū dutirere ticorigu niiwī. Jesucristomenape cūū basocáre āñurē ticorere, teero biiri diamacú niirere masīrī tiirigu niiwī. ¹⁸ Sīcūnopera Cōāmacūrē iñariqui. Cūū macū sīcū niigú cūūmena niirucugu cūū Pacare marirē masīrī tiiwī.

Juan Bautista Jesuyere wederigue (Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jerusalén macārā judíoare dutirá Juan pūtopu paiaré, teero biiri levita basocare sāñādutira ticocorira niiwā. Cūūpeja cūū pūtopu jeara: —¿Niirūno basocū niimiī mūū? jīiwā.

²⁰ Cūūpe cūārē yayiōro manirō, diamacārā wedewi:
—Yūū Cōāmacū beserigu Cristo mee niā, jīiwī.

²¹ —Too docare ¿ñiirūno niīi? ¿Mūū Elías niīi? jīiwā.
—Niiria yūūja, jīiwī.

—¿Muu profeta, basocá cóã “atigudaqui” jĩrigu niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ cóũpeja sũcã.

²² Teero tiirã, cóũpeja sãĩñánemowã:

—Too docare ¿jĩirũno niĩ muu? Ësãrẽ yuu; ãsãrẽ ticocoarirare wedeadara tia. ¿Muu basiro deero tũgueñaĩ? jĩ sãĩñãwã sũcã.

²³ Cóãrẽ cóũpe yuwi:

—Yuu niã yucu manirõ, basocã manirõpu bayirõ busurõmena wedegã. Profeta Isaías wederirobirora ateré wedea yuucã:

Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,

marĩ õpũ atiadari suguero,

múã ñañarẽ tiirẽre duujã, ãñurõ niyueya,

jĩã, jĩwĩ.

²⁴ Juanrẽ sãĩñãrã jearira fariseo basoca ticocoarira niirira niwã.

²⁵ Cóũpeja cóũrẽ sãĩñánemowã sũcã:

—Too docare muu Cõãmacũ beserigu Cristo o Elías o profeta cóã “atigudaqui” jĩrigu niiripacu, ¿deero tiigũ wãmeõti? jĩwã.

²⁶ —Yuu ocoména wãmeõtia. Æpĩpé múã watoapure múã ññamasĩhẽgũ niĩ.

²⁷ Cũu yuu siro atigudape ãñunetõgũ niiqui. Yuupeja cóũrẽ sũcãrĩbĩridojàcu, jĩwĩ.

²⁸ Tee Betania wãmecutiro día Jordán apeniñapá teero wáawu. Toopá Juan basocãre wãmeõtiwi.

Jesús cordero tiirõbiro niĩ

²⁹ Apeburecpe Juan Jesús atiri ññagũ, jĩwĩ:

—¡ññã! Ænirã Cõãmacũ ticodiocorigu, cordero tiirõbiro niigũ niĩ. Cũu diarémãna atibureco macãrã ñañarẽ tiirẽre petirĩ tiigũdaqui. ³⁰ Yuu múãrẽ ateré wedeawã: “Sĩcũ basocã yuu siro atigũdaqui. Cũu yuu bauáadari sugueropu niitoayigu. Teero tiigũ, cóũ yuu nemorõ niiqui”, jĩãwã. Ænirẽna wedeseawã.

³¹ “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritu ména. Masĩripacu, Israelya põna macãrã cóũrẽ masĩarõ jĩgũ, cóãrẽ ocoména wãmeõtigu atiwu, jĩwĩ.

³² Juan wedenemowĩ:

—Espíritu Santo sũcũ bua tiirõbiro baugũ ãmuãsepu diátiri ññawũ. Ænipãre jeapeawĩ. ³³ “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritu ména. Yuure ocoména wãmeõtidutigu yuure biiro jĩti: “Muu Espiritu Santo diátĩ, sũcũpũre jeapeari ññagũdacu. Cũẽrã Espiritu Santore ticodiocogudu niĩ”, jĩti. ³⁴ Cũu teero jĩrirobirora yuu ññawũ. Teero tiigũ, ateré wedea: Ænirã niĩ Cõãmacũ macũ, jĩwĩ Juan.

Jesús buerã niisuguerira

³⁵ Apebureco Juan toopá niwĩ sũcã. Ësã puarã cóũ buerã cóũrẽ bapacutiwu.

³⁶ Juan Jesús netõwãri ññagũ, ãsãrẽ jĩwĩ:

—¡ññã! Ænirã Cõãmacũ ticodiocorigu, cordero tiirõbiro niigũ niĩ, jĩwĩ.

³⁷ Cũu teero jĩrĩ tũorã, ãsã puarã Jesuré nũnũwã. ³⁸ Jesús cãmenucã, ãsã nũnũrĩ ññagũ: —¿Ñeenórẽ ãmaãĩ, yuure nũnũrã? jĩwĩ.

—Rabí, jĩwũ ãsãpe—. (Rabí “basocãre buegũ” jĩdũgaro tia.) ¿Noopá niĩarĩ muu? jĩwũ.

³⁹ —Jãmu, ññarã atiya, jĩwĩ ãsãrẽ.

Ësã cóũmena wãa, cóũ niirõpu ññarã jeawu. Ññamicapu niwũ. Teero tiirã, cóũmena niinañiõjõãwã.

40 Yñumena Jesuré nunugú Andrés wāmecutiwi. Cūñcā Juan basocáre wāmeōtigu wederiguere tuowí. Cūñ Simón Pedro bai niwí. ⁴¹ Andrés cūñ sōwū Simónrē máata buajeá, cūñrē jīyigu:

—Mesías Cōāmacū “tícodiocoguda” jīrigure buajeáawū, jīyigu. (Mesías “Cristo Cōāmacū beserigu” jīdugaro tia.)

⁴² Cūñrē Jesús putopu suojeáwi. Jesús cūñrē ñagū, jīwí:

—Mññ Simón niñá Jonás macū. Too síro mññrē “Cefas” jīñadacua, jīwí. (Cefas āpērāyemena Pedro niñá.)*

Jesús Felipere, Natanaelre “jāma” jīrigue

⁴³ Apebúreco Jesús “Galileapu wáaada” jīñ wācūrigu niwí. Cūñ toopú wáaadari suguero, Felipere buajeá: —Jāma yñumena, jīwí.

⁴⁴ Felipe Betsaida macā macū niwí. Andrés, Pedro too macārārā niwā.

⁴⁵ Felipe Natanaelre buajeá, jīyigu:

—Moisés jóaripūpu jīrigure buajeáawū. Profetacā cūñye maquērēna jóarira niwā. Jesús Nazaret macū, José macū cūñ jīnogū niñí, jīyigu.

⁴⁶ Natanael jīyigu:

—Nazaretpure sícū aññugáno maní.

Felipe yñuyigu:

—Jāma, ññaco marí, jīyigu.

⁴⁷ Jesús Natanael atiri ñagū: —Ñni Israelya pōna macū peti, tiidítóre manigú niñí, jīwí.

⁴⁸ Natanael cūñrē sññáwí:

—¿Deero tii mññ yññare masí? jīwí.

—Felipe mññrē sñoádari suguero, yññ mññrē ññatoaawū méé. Yucugu higuerau docapu niñáwū mññ, jīwí.

⁴⁹ —Rabí, mññ Cōāmacū macū niñá. Israelya pōna macārā òpū niñá, jīwí.

⁵⁰ —¿“Higuerau docapu niñáwū mññ” yññ jīrere tuogú, yññare padeói? Too síropure mññ tee nemoró aññure petire ññagūdacu, jīwí.

⁵¹ Jesús jīñemowí:

—Yññ múārē ateréja diamacúrā jīñ: Too síropu múā ñññāse pāōrī ñññadacu. Ángele Cōāmacūyara yññ niipetira sōwū putopu muāwa, diiátiri ñññadacu,† jīwí.

2

Canápu wāmosári bosebñreco

¹ Itiábñreco wáaro tiirí, Caná Galilea ditapure wāmosári bosebñreco tiipéowa. Jesús paco toopú jeawo. ² Jesuré, ññá cūñ buerácārē boocórra niwā.

³ Cūñ bosebñreco tiirí, vino petijōāwū. Teero tiigó, Jesús pacopéja cūñrē jīwō: —Macū, vino petijōāyu.

⁴ Cūñreja coore yññwí:

—Paco, ¿deero tiigó yññare wedei? Yññ teeré tiirítono jearia ména, jīwí.

⁵ Cooreja tii bosebñreco tññacoterare: —Cūñ dutiró tiyá, jīwō.

⁶ Toopú seisparū ññāparū niwū. Ēsá judíoare dutirobirora jūñrē coseádare oco posetire niwū. Pacapáru niwū: Sicarare pairó oco cincuenta o setenta litros sññwū. ⁷ Jesús tññacoterare: —Ateparūpu ocoré písōdadodupoya, jīwí.

* **1:42** “Cefas” arameoayemena, teero biiri “Pedro” griegoayemena “ññāgā” jīdugaro tiicú. † **1:51** Génesis 28.12.

Teeparare písådadorira niiwã. ⁸ Teero tiári siro, Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Bosebareco tiipéogure péero waané, néewaya.

Cúã “jáu” jĩ, néewawa. ⁹ Bosebareco tiipéogu tee oco vino cotowéoariguere sñiniãwĩ. Jesús tiáriguere masĩririgu niiwĩ ména. Tĩacoterape teeparare písådadojĩrã, masiwã. Sñiniãári siro, wãmoslagure suocó, ¹⁰ jĩwĩ:

—Niipetira sicato vino tĩarã, ãñurere tĩasuguecua. Pairó sñiári siropu, búri niirere tĩacua. Mũupe ãñurẽ vinopere siropu tĩadutiayu, jĩwĩ.

¹¹ Jesús Caná Galilea ditapu teeré tiwĩ. Tee cúu tutuaremena sicato tiieñonucãre niiwũ. Teeména cúu tutuarere eñowĩ. Teeré iñarã, ùsã cúu buerá cúurẽ padeowá.

¹² Too siro Jesús Capernaum macãpu búawawi. Cúu paco, cúu baira, ùsã cúu buerá cúumena wáawa. Ùsã tiimacãpũre siquẽ bũrecori niiwã.

Jesús Cõãmacãwiipu dúari basocare cõãwionecorigu
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Pascua judíoa bosebureco jeaadaro péerogã dusawá. Teero tiigú, Jesús Jerusalénpu wáawi. ¹⁴ Toopú jeagu, Cõãmacãwiipu wáawi. Tiwiwĩ wesa macã yeparure wáicura dúari basocare buajeáwi. Toopũre wecuaré, ovejare, buare dúawa.* Æpẽrã apeyé dita maquẽ niyerure wasorí basoca toopú duiwa.

¹⁵ Cúu teero tiiri iñagũ, Jesús tãnarídare quẽnowĩ. Tiidaména dúari basocare, cúãyara ovejare, wecuaré tãnawionecowi. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cúãye mesarire tuunécõãcũjãwĩ. ¹⁶ Buare dúari basocare jĩwĩ:

—Ãniãrẽ néewitiwaya. Yũu Pacãya wiire dúari wii tiirĩjãña, jĩwĩ.

¹⁷ Cúu teero tiiri iñarã, Cõãmacãye queti jóaripũpu ate jóariguere ùsã wãcũwũ: “Cõãmacũ, yũu mũyaya wiire maĩnetõre yũu popeapu jũũwitiro ti-iróbiro tũgueñaga”, † jĩ jóanoã.

¹⁸ Judíoare dutirápeja cúu cõãwionecori iñarã, cúurẽ jĩwĩ:

—¿Noã dutirómena cõãwionecoi? Cõãmacũ dutirómena tiigúja, tiieñõña ùsãrẽ, jĩwã.

¹⁹ Jesupéja cúãrẽ jĩwĩ:

—Atiwiirẽ cõãjãña. Itiábureco siro yũu quẽnogúda sũcã, jĩwĩ.

²⁰ Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Atiwiirẽ tiirã cuarenta y seis cãmari peawá. ¿Mũupeja itiábureco siro quẽnogúdari? Tiimasĩricu sáa, jĩwã.

²¹ Jesupéja wiire wedeseğu, cúũya õpũũrẽ wáaadarere wedeseğu tiwĩ.

²² Teero tiirã, cúu dia masãri siropu, tee cúu wedeseriguere ùsã wãcũwũ. Teeré wãcũrã, Cõãmacãye queti jóaripũpu jóariguere, teero biiri Jesús wedeserigucãrẽ padeowá.

Jesús basocá wãcũrere masĩqui

²³ Pau Jerusalénpu Pascua bosebureco neãwã. Cúã Jesús tutuaremena pee tiieñorere iñawã. Teeré iñarã, “Cõãmacũ ticodiocorigu niiqui” jĩrã, cúurẽ padeowá. ²⁴⁻²⁵ Jesupé cúãrẽ iñamasĩpetijãgũ, ãpẽrã wedero manirõ cúu basiro basocá niipetira cúã wãcũrere masĩpetijãwĩ. Teero tiigú, “cúã ‘padeoá’ jĩpacari, diamacũ padeorã mee niĩya” jĩimasĩjãwĩ.

* **2:14** Basocá wáicurare sãĩari siro, pairaré sãĩadutí, sóepeodutiya. † **2:17** Salmo 69.9.

3

Nicodemo Jesuména wedeserigue

¹ Sīcū fariseo basocu niiwī. Cūū wāmecutiwi Nicodemo. Cūū judíoare dutirá menamacū niiwī. ² Sicañami Nicodemo Jesuré ñagū jeawi. Cūūrē jīwī:

—Basocáre buegú, Cōāmacū mñumena niiqui. Teero tiigú, cūū tutuare ticorémēna mñu tiēñomasīā. Mñu tiēñore ñarā, ūsā ateré masīā: Cōāmacū mñurē ticodiocojīyī ūsārē buedutigu, jīwī.

³ Jesús cūūrē yñwī:

—Yñu mñurē ateréja diamacūrā jīā: Sīcū sicatoru bauárirobiro bauánemoripacu, Cōāmacū dutiré jeaboarigue cūūpüre jearicu, jīwī.

⁴ Nicodemo cūūrē sññáwī:

—¿Deero tī marī bucuári siro, marī pacoya páatipu sññáwa, bauábogari sūcā? Sññáwa, bauámasīricu, jīwī.

⁵ Jesús cūūrē yñwī:

—Yñu ateréja diamacūrā jīā: Sīcū ocoména, teero biiri Espíritu Santomena bauáheri, Cōāmacū dutiré jeaboarigue cūūpüre jearicu. ⁶ Basocá pōna basocára niicua. Cūārā Espíritu Santomena bauára, Cōāmacū pōna sññacua.

⁷ Teero tiigú, mñu “niipetira sicato bauárirobiro bauánemorō booa” jīrēre tūogú, tūomanírjāña. ⁸ Mñu masīā: Wīno noo booró páapucu. Wīno basuri tuopacu, ¿noopé atī; noopé wáai? jīmasīricu. Espíritu Santomena bauári tiiré tee tiiróbiro wáaa, jīwī.

⁹ Nicodemo jīwī:

—¿Deero tiiró teero wáabogari? jīwī.

¹⁰ Jesús cūūrē yñwī:

—Mñu Israelya pōna macārārē Cōāmacūye maquērē buegú niipacu, ¿teeré masīrii? ¹¹ Yñu ateréja diamacūrā jīā: Ūsā masīrēre, ūsā ñnariguere múārē wedea. Múāpe ūsā wederére padeoricu. ¹² Atibúrecomu wáarere yñu wederi, múā padeoria. Ūmñāsepu wáarepereja yñu wedericārē, nemorōrā padeoricu.

¹³ Sīcū basocá ūmñāsepu mñāwarigu maniquí. Yñu niipetira sōwū ūmñāsepu niirigu diiátiwu. ¹⁴ Tīatorpüre yucu manirōpu Moisés ñña cōmeména tiirígure yucyguñu néemñocñocñoyigu.* Cūū ññarē néemñocñocñoriborora yñu niipetira sōwūcā néemñocñocñonogñu niñā. ¹⁵ Biiro yñure tiirémēna niipetira yñure padeorá catirucujāadacua, jīwī Jesús.

Cōāmacū cūū macārē ticodiocorigue

¹⁶ Cōāmacū atibúreco macārārē bayiró mañjīgū, cūū macū sīcū niigūrē ticodiocorigu niiwī. Teero tiirā, niipetira cūū macārē padeorá pecamepu wáaricua; cūūmena catirucujāadacua. ¹⁷ Cōāmacū atibúreco macārārē “ññarō tiigúda” jīgū mee cūū macārē ticodiocorigu niiwī; cūārē netōñēārō jīgū ticodiocorigu niiwī.

¹⁸ Cōāmacū cūū macārē padeoráre ññarō tiiríqui. Cūūrē padeohérape ññarō tiinóadara niitoaya mée Cōāmacū macū sīcū niigūrē padeohére wapa.

¹⁹ Cōāmacū macū sññawócore néeatigu tiiróbiro atibúrecomu atiwī. Basocápe ññarē tiirā niñjīrā, sññawócore néeatigure booríyira. Ññarére tiidugájīrā, naññārōpu puññadugayira. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē ññarō tiigúdaqui.

²⁰ Ññaré tiigú sññawócore cuogüre booríqui. Cūū ññaré tiirére bauanéri

* **3:14** Ñña bacoária Moiséyagu ññarē ñnarā, netōñénoyira. Ñña Números 21.9.

boohégũ, sīāwócore putopũ jeadũgariqui. ²¹ Diamacárã ãñuré tiigúpe sīāwócore néeatigure nũnarucúqui. ãñuré tiigú sīāwócore putopũ niirĩ, basocá cũ tiirére ññaãya. Cũ Cõamacũ booróbiro tiirĩ, ññañoã.

Juan Bautista Jesuyére wedenemorigue

²² Too síro Jesús ãsã cũ buerámena Judea ditapũ wáawũ. Toopáre basocáre wãmeõtira, yoari mee niiwũ. ²³ Juan Enón wãmecatiropũ niiyigu. Enón Salim wãmecatiri macã putogã niiwũ. Toopáre oco niirõ niiwã. Teero tiigú, toopáre wãmeõtigu tiiyigu. Basocá cũ putopũ wãmeõtitudira wáyira. ²⁴ Juan cũrẽ peresuwiipũ sõnecoadari suguero, toopá niiyigu.

²⁵ Scabũreco Juan buerére nũnarã sícũ judíoare dutirá menamacũmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Cũãrẽ dutiré jĩrõbirora cosedutire maquẽrẽ cãmerĩ wedeseyira.

²⁶ Too síro cũ Juan putopũ wáa, cũrẽ jĩyira:

—Ësarẽ buegú, jõõ niirito, día Jordán apeniñapú mũmũna niirigu, ãsarẽ mũũ wederigu mecütigãrẽ wãmeõtigu tiáwĩ. Niipetira cũrẽ nũnarã tiáwã, jĩyira.

²⁷ Juan cũãrẽ yũyigu:

—Sícano ãñuré tiirĩ, Cõamacũ cũrẽ ticorigue niia. ²⁸ Múã yũũ wederiguere tũotóawũ. Yũũpeja “Cõamacũ beserigu Cristo mee niia” jĩwũ. Yũũ cũũ suguero ticorigu niia. ²⁹ Queorémena teeré wedeguda: Wãmoslagũdu nũmo cũũyago niico. Cũũ menamacũ cũũ wedeserere tũoquí. Teeré tũogú, bayiró ãseniqui. Teero tiigú, yũũ wãmoslagũdu menamacũ ãsenirõbirora bayiró ãsenia. ³⁰ Basocá ññacoropũ cũũ yũũ nemorõ ãrutĩ macũ wáaro booa; yũũpe bári niigú putuáũgudacu, jĩyigu.

Ëmũãsepũ atirigu ye maquẽ

³¹ Ëmũãsepũ atirigu niipetira nemorõ niia. Atibáreco macãrãpe atibáreco maquẽ dícare masícua; teeré wedesecua. Ëmũãsepũ atirigupe niipetira nemorõ niia. ³² Cũũ ãmũãsepũ cũũ ññariguere, cũũ tũoriguere wedesei. Cũũ wedeserere padeorãno manicúa. ³³ Cũũ wedeserere padeogũnope Cõamacũ wedeserẽcãrẽ padeoquí. “Cõamacũ wedesere diamacũ niia”, jĩiqui. ³⁴ Cõamacũ Espiritu Santore cãmotáro manirõ ticorigu niiwĩ Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cõamacũ wãcũrere wedesei. ³⁵ Cõamacũ cũũ macãrẽ maigú, niipetirere, niipetirare dutimasĩrere ticoyigu. ³⁶ Cũũ macãrẽ padeogũno catiré petihére cũoquí. Cũũrẽ tũohégũnope catiré petihére buarigũdaqui. Cõamacũ bayiró cúaremena cũũrẽ ññañarõ tiigũdaqui.

4

Jesús Samaria dita macõmena wedeserigu

¹⁻² Pau basocá Jesuré nũnũwã. Juan wãmeõtiri basocũ nemorõ ãsã Jesús buerãpe basocáre wãmeõtiwũ. Jesús basiro cũãrẽ wãmeõtiriwi. Pau basocá Jesuré nũnaré quetire, teero biiri cũã wãmeõtire quetire fariseo basoca tuoýira. Jesús “cũã tee quetire tuoáyira” jĩrẽre tuoári síro, ³ ãsã Judeapũ niãrira Galileapũ wáawũ.

⁴ Toopá wáara, Samaria ditapũ netõwáro niirõ tiiwá. ⁵ Tiiditapũre Sicar wãmecatiri macãpũ jeawũ. Tiimacã pũto tiato macũ Jacob sicadita sãiyigu. Too síro tiidita cũũ macũ Joseré putuáyiro. ⁶ Tiiditapũ oco waarĩ cope Jacob tiirĩ

cope niwã. Jesús yoaro wáa, páasutigu, tiicope wesapu jeanuãwĩ. Coeritó niwã.

⁷⁻⁸ Cũ toopú duiritabe, ãsã yaaré sãirã wáara, macãpu piyawawu. Æsã toopú wáaari siro, sícõ numiõ Samaria dita macõ tiicopepu oco waagó jearigo niwõ. Jesús coore jĩyigo:

—Yũre oco tãña, jĩyigu.

⁹ Judíoa Samaria dita macãrãmena cãmerĩ ññadugariya. Teero tiigó, coope cãurẽ jĩyigo:

—¿Deero tiigú mũ judíoayu niipacu, yũ Samaria dita macõrẽ oco sãñ? jĩyigo.

¹⁰ Jesús yũyigu:

—Mũ Cõamacũ basocãre ticorẽre masĩria. Yũcãrẽ masĩricu. Mũ masĩgõjã, yũre sãibõajiyu. Mũ sãirĩ, yũre oco catiri tiirẽ petire ticoboajiyu, jĩyigu.

¹¹ Coope yũyigo:

—Mũ ocorẽ waanériru cõoría. Aticopẽ ãcãari cope niã. ¿Noorú mũ oco catiri tiirẽre bñabõgari? ¹² Marĩ ñecũ Jacob aticopẽ maquẽrẽ sñiyigu. Cũ põna, cũyara ecarácã sñiyira. Cũ marĩrẽ aticoperẽ cũyigu. ¿Mũreja cũ nemorõ niĩ? jĩyigo.

¹³ Cũre jĩyigo:

—Niipetira aticopẽ maquẽ ocorẽ sñirã sñidugãadacua sũcã. ¹⁴ Yũ ticorẽpere sñigũno sñidugãnemoriqũ. Cũpure cũya yeeripũnapu oco õmayucoro tiirõbiro niãdadu. Teemena catirucujãgũdaqui, jĩyigu.

¹⁵ —Too docare yũre teocore ticoya. Mũ yũre ticori, yũ oco sñidugãnemoricu. Teero biiri aticoperãre oco waadugãgo ññanucũnemoricu sãa, jĩyigo coopeja.

¹⁶ —Too docare mũ manũrẽ suogó wáaya, jĩyigu.

¹⁷ —Yũ manũ manigõ niã, jĩyigo coopeja.

Cũre jĩyigo sãa:

—Mũ “manũ maniã” jĩgõ, diamacãrã jĩã. ¹⁸ Mũ sicamoquẽñerã ãmãmena manũcãtirigo niimiwã. Mecãtigã mũmena niigãcã mũ manũ diamacũ niiri. Mũ wedesere diamacãrã niã, jĩyigo.

¹⁹ Coope cãurẽ yũyigo sãa:

—Yũ tũguẽnarĩ, mũ sícũ profeta niicu. ²⁰ Æsã ñecũsãmũã Samaria dita macãrã iigũ ãtãgũpũ Cõamacũrẽ padeoyira. Mũã judíoape “Jerusalẽnpũ Cõamacũrẽ padeoró booa” jĩã, jĩyigo.

²¹ Jesús coore jĩyigo:

—Yũ wederẽre tũoyã: Iigũ ãtãgũpũ wãaripacara, Jerusalẽnpũ wãaripacara, mũã Cõamacũrẽ padeorító jeaadarõ tiia. ²² Mũã Samaria dita macãrã mũã padeorẽre ãñurõ tũomasĩricu. Æsãpeja ãsã padeorẽre masiã. Biirõ biia: Cõamacũ judíoayũmena basocãre netõnégũdaqui. ²³ Basocã Cõamacũrẽ diamacãrã padeorã cãye yeeripũnarĩpũ padeorító jeaadarõ tiia; jeatoa mẽe. Cõamacũ cãurẽ padeorãre teorora padeorĩ booquí. ²⁴ Cõamacũ bauhẽgu niĩ. Cãurẽ padeorã yeeripũnarĩpũ diamacãrã padeoró booa, jĩyigu.

²⁵ Coopeja jĩyigo:

—Yũ masiã: Mesías, ãpẽrã “Cristo” jĩgũ, atigũdaqui. Cũ atigu, marĩrẽ niipetirere wedegũdaqui, jĩyigo.

²⁶ —Yũ mũmũmena wedesegu cãurã niã, jĩyigu cãureja.

²⁷ Cúã teero jĩ wedeseritabe, ãsã jeawu. Ësã Jesús numiõmena wedeseri ñnarã, ñnamanijõãwũ. Sícunopera cũurẽ “¿ñeenórẽ boogó tiiarĩ?” o “¿ñeenó maquērẽ wedesera tiiarĩ?” jĩ sãññariwu.

²⁸ Coope coo oco waarĩrũre toopára duudupójã, macãpũ wáajõãwõ. Toopũre jeago, basocãre wedeyigo:

²⁹ —Jõõpũ sícũ ãmũ niãwĩ. Cũũ yũũ tiirĩguere wedepetijããwĩ. Múãcã ñnarã atiya. Múã wãcũrĩ, ¿cũũ Cristo Cõãmacũ beserigura niigari? jĩyigo.

³⁰ Coo teerẽ wederi tuorã, cúã Jesús pũtopũ ñnarã jeawa. ³¹ Cúã jearitabe, ãsã Jesurẽ yaadutimiwũ.

³² Cũũ ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ yaaré cãoa. Múã masĩricu, jĩwĩ.

³³ Teero tiirã, ãsã cũũ buerã cãmerĩ sãññãwũ:

—¿Apetó tiirã, ãpẽrã cũurẽ yaaré nécati, ecatóaayirite? jĩwũ.

³⁴ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũre ticodicorigu booróbiro tiirĩ, teero biiri cũũ dutirẽre tiipetĩri, yũũre yaarẽ tiiróbiro niã. ³⁵ Múã biiro jĩ wãcũã: “Bapari muĩpũrã dũsaa oterigue dũcacutiadaro”. Teero jĩrõno tiirã, jõõpe ñnacoya. Jõõ atirã oterigue butirẽ tiiróbiro niĩya padeoádara. ³⁶ Oterigue dũcare seenéõcũgũ cũũ paderẽ wapa wapatĩnogũdũ niĩ. Catirẽ petihẽrere buerã cũũye dũca seenéõcũre tiiróbiro niĩya. Cúã padeorĩ ñnarã, oterigu seenéõcũrigumena useniãdacua. ³⁷ Ate diamacũ jĩrẽ niã: “Sícũ otequi; ãpĩ seenéõcũqui”. ³⁸ Yũũ múãrẽ seenéõcũrã tiiróbiro ticocoa ãpẽrã oterĩropũre. ãpẽrã oterira tiiróbiro yẽe maquērẽ buesgũeyira; múãpe seenéõcũrã tiiróbiro basocã yũũre padeorĩ ññãdacu, jĩwĩ.

³⁹ Samaria dita macõ cooya macã macãrãrẽ “jõõ niãrigũ niipetire yũũ tiirĩguere wedepetijããwĩ” jĩ wedeyigo. Teerẽ tuorã, pau cũurẽ padeorĩra niwã. ⁴⁰ Teero tiirã, Jesús pũtopũ jea, cũurẽ cúã pũtopũ putuãdutiwa. Ësã cúã pũtopũre pũabũreco putuãcũmuwũ. ⁴¹ ãpẽrã pau Jesús wederẽre tuorã, padeorĩra niwã. ⁴² Tiimacã macãrã coore jĩwã:

—Ësã mũũ wedearigumena dicũ cũurẽ padeorĩa. Ësã basiro cũurẽ tuoãwũ. Teero tiirã, cũurẽ padeoã. Mecãtigã ãsã ate diamacũ maquērẽ masĩã: Cũũrã atibũreco macãrãrẽ netõnégũ niĩ, jĩ wedesewa.

Jesús sícũ dutigũ macũrẽ netõnéricu

⁴³ Pũabũreco Samaria dita macãrãmena niãri siro, ãsã Jesumẽna Galilea ditapũ wáawũ. ⁴⁴ Too sũgueropũ Jesús ãsãrẽ biiro jĩwĩ: “Profetare cũũya dita macãrã padeorĩcua”, jĩwĩ. ⁴⁵ Galilea dita macãrãcã Jerusalẽnpũ Pascua ñnarã jearira niwã. Toopũ niipetire Jesús cũũ tutuaremena tiieñoriguere ññawã. Teero tiirã, Jesús Galileapũ jeari, cũurẽ ãñurõ bocawa.

⁴⁶ Jesús Canãpũ coewĩ. Canã Galilea ditapũ niã. Tiimacãpũ cũũ too sũgueropũ ocorẽ vino wáari tiiwĩ. Teebũrecorire sícũ dutigũ Capernaum macũ niwĩ. Cũũ Galilea dita õpũ doca macũ niwĩ. Cũũ macũ diarecutigu tiiyigu. ⁴⁷ Cũũ “Jesús Judeapũ niãrigũ Galileapũ jeaayigu” jĩrẽre tuogũ, Jesús pũtopũ jea, jĩwĩ:

—Yũũ macũrẽ diarẽ netõnébosagu búaatiya. Cũũ diaró pũtogãpũ niãwĩ, jĩwĩ.

⁴⁸ Jesupẽ cũurẽ jĩwĩ:

—Múãjã yũũ tutuaremena tiieñorere ññahẽrã, padeorĩa, jĩwĩ.

⁴⁹ Cũũpe jĩwĩ:

—Ōpā, jāmu, búawaco, yuu macū diaadari sūguero, jīwī.

⁵⁰ Jesupé cūārē jīwī:

—Muuu wiipū pūtuawagna. Mūu macū catiqui, jīwī.

Jesús teero jīrere padeogú, cūya wiipū pūtuawawī. ⁵¹ Búawa, cūya wiipū jeagudu tiirí, cūārē padecotera maapu bocayira.

—Muu macū catiawī, jīi wedeyira.

⁵² —¿Deero biiri cū āñunacāārī? jīi sāñáyigu cūpe.

—Ñamica coeritó siro wioré tatijōāwū, jīiyira cūāpeja.

⁵³ “Jesús yūre tii horara ‘mūu macū catiqui’ jīāwī”, jīi wācūgū, Jesuré padeoyigu. Teero tiirá, niipetira cūya wii macārācā Jesuré padeoyira.

⁵⁴ Teeména Jesús Judeapu niārigu Galileapu jeari siro, puarī cūu tutuaremena tiēñore wáaro tiiwá sáa.

5

Jesús wáamasñēgārē wáari tiirígue

¹ Too síro Jesús Jerusalénpu judíoa bosebureco ññagū cāmerpúawawī sūcā. ² Jerusalénpu sáawaro sicasope Oveja wāmecatiri sope niiwā. Tiisoperito cusaáda jīrā quēnoritaro niiwā. Tiitaro hebreoyemena Betesda wāmecutiwu. Tiitaro wesapure sicamoquēñe tatiari biayá maniré tatiari niiwā. ³⁻⁴ Teetataripure paū basocá yepapu cōāwā. Cūā diarecutira, ññahērā, opayuriri wáara, buarē ñicārī cuorá niiwā. Tiitaropure wācūña manirō sīquētaberi ángele diijeáyigu. Diijeá, ocoré cāmeñarī tiiyigu. Cūu teero tiarí siro, tiitaropu ññañuāsuguegu netōnénoyigu. ⁵ Toopure sīcū diarecutigu niiwī. Treinta y ocho cūmarī wáyairo, cūu diaré buarí siro. ⁶ Jesús tiitaro pūtopu netōwágu cūārē ññawī. Cūu toopú yoari cōārere masīwī. Teero tiigú, cūārē sāñāwī:

—¿Muu netōnéri boogári? jīwī.

⁷ Cūpe yuuwī:

—Yūre tiāpuguno manī. Oco cāmeñarīcōrō yuu tiitaropu ññañuāgūdu tiirí, āpī yuu sūguero ññañuāsuguerucui, jīwī.

⁸ Jesupé jīwī:

—Wāmūncāña. Mūu cōārōrē néeapa, wáagua, jīwī.

⁹ Máata netōnénoārigupu pūtuawī. Cūu cōārōrē néeapa, wáanucāwī. Cūārē netōnéri bureco sábadu niiwā. ¹⁰ Teero tiirá, judíoare dutirápeja netōnénoārigure jīiyira:

—¿Deero tiigú mūu mecūā marīrē yeerisādutiri bureco niipacari, mūu cōārōrē apawai? Marīrē teero tiidutiria, jīiyira.

¹¹ Cūpe yuyyigu:

—Yūre netōnéārigu “mūu cōārōrē néeapa, wáagua” jīāwī, jīiyigu.

¹² Cūāpeja sāñáyira sūcā:

—¿Noā niārī mūurē “mūu cōārōrē néeapa, wáagua” jīārigu? jīiyira.

¹³ Cūpe masīriyigu. Jesús paū basocá watoapu netōwáwi. ¹⁴ Too síro Jesús Cōamacūwiipū cūārē buajeágu, jīwī:

—Ññurō tiiwá. Mūu netōnénoārigupu niā. Nemorō ññañarō netōrī jīigū, ññañaré tiinemógū mee tiiwá, jīwī.

¹⁵ Cūpe judíoare dutirare wedegu wáarigu niiwī.

—Yūre netōnéārigu Jesús niāwī, jīiyigu.

¹⁶ Jesús sábado niirĩ teero tiiré wapa judíoare dutirápeja cãürē ĩñatutinucãrira niiwã.

¹⁷ Jesupéja cúãrē jĩwĩ:

—Yũũ Pacũ paderucujãqui; yũũcã paderucujãã, jĩwĩ.

¹⁸ Cũũ teero jĩrĩ tuorã, nemorõrã cãürē sããdugáyira. Cũã tũgueñarĩ, cũũ judíoa yeerisãri bũreco tiidutĩrere peotĩgu tiirĩgu niiwĩ. Teero biiri cũũ Cõãmacũrē “yũũ Pacũ niĩĩ” jĩrémēna nemorõ cúayira. Teero jĩgũ, “yũũ Cõãmacũmena sãcãrĩbĩro niĩã” jĩĩdugagu tiiwĩ.

Jesús cãũye maquẽrẽ wederigue

¹⁹ Teero tiigũ, Jesús cúãrē yũũwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũũ Cõãmacũ macũ yũũ basiro yũũ booró tiiría. Yũũ Pacũ tiirére ĩña, tee díçure tiia. Biiro niĩã: Niipetire yũũ Pacũ tiirénorẽ yũũcã tiia. ²⁰ Yũũ Pacũ yũũre maĩgũ, niipetire cũũ tiirénorẽ yũũre ãñoĩ. Yũũre ãñorigue nemorõ too síro yũũre ãñoğũdaqui. Tee cũũ ãñoãdarere yũũ tiĩñoĩ, múã ĩñamanĩjõããdacu. ²¹ Yũũ Pacũ basocã diarirare masõ, catiré titorobirora yũũcã cũũ macũ niijĩgũ, catirére yũũ ticodugara díçure ticoa. ²² Basocã wapa tiĩdari bũreco jeari, yũũ Pacũ wapa tiirĩqui. Yũũre basocã tiirére besedutitowĩ, ²³ niipetira yũũre padeoáro jĩgũ. Cãürē padeorõbirora yũũre padeoáro. Yũũre padeohégũno yũũ Pacũcãrē padeorĩqui. Cũũrã yũũre ticodiocowĩ.

²⁴ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũũ jĩrere tuogãno, teero biiri yũũre tico-diocorigue padeogũno catiré petihére cwoquĩ. Cũũ ñañarõ tiinõriqui. Cũũ pecamerũ wãaboarĩgu catiré petihére cwoťoi. ²⁵ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Basocã diarira tiirõbĩro niĩrã yũũ Cõãmacũ macũ wedeserere tuoãdacua. Cũã tuorĩtono jeaadero tiia; jeatooa mée. Yũũ wedeserere yũũrãno catĩru-cuadacua. ²⁶ Yũũ Pacũra basocãre catiré petihére ticomasĩĩ. Cũũrã basocãre catiré petihére ticomasĩrere yũũre ticoi. ²⁷ Basocãre wapa tiĩdari bũreco jeari, yũũ basocãre wapa tiigũdacu. Yũũ niipetira sõwũ niirĩ, yũũ Pacũ yũũre teero tiidutĩwĩ. ²⁸ Múã teeré tuorã, tuomanĩrijãña. Niipetira masãcoperĩpũ niĩrã yũũ wedeseri tuoãdacua. Cũã tuorĩto jeaadero tiia. ²⁹ Yũũ wedeseri tuorã, masãcoperĩpũ niimiãrira witiatiadacua. ãñũrõ tiirécutĩrira masã, catĩru-cuadacua. Ñañarẽ tiirĩrapeja masã, ñañarõ tiinõãdacua.

Jesús Cõãmacũ macũ niĩĩ

³⁰ Yũũ basocã tiirére ĩñagũ, “ñañaniã” o “ãñuniã” jĩĩmasĩã yũũ Pacũ dutiro-birora. Yũũ basiro apeyenõ tiiría. Yũũ booró tiidugãria; yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũ boorõbĩro tiia. Tee tiirõ, yũũ jĩrẽ diamacũ niĩã. ³¹ Yũũ basiro yũũ niirecutĩrere wederĩ, “mũũ wederé wapamaniã” jĩĩbocu múã. ³² Āpĩ niĩ yũũ niirecutĩrere wedegũ. Cũũrã yũũ Pacũ niĩĩ. Yũũ masĩã: Yũũ niirecutĩrere wedegũ, diamacũrã wedeĩ. ³³ Múã Juan wãmeõťiri basocũpũre sãĩñãdutira ticocorira niiwũ. Cũũcã yũũ niirecutĩrere diamacũ wedegũ niirĩgu niiwĩ. ³⁴ Basocã yũũ niirecutĩrere wedeserere ãmaãgũ mee tiia. Múãrẽ netõãrõ jĩgũ, Juan wederiguerẽ múãrẽ wãcũrĩ tiia. ³⁵ Juan sãwõcoriga tiirõbĩro niiwĩ. Sãwõcoriga ãñũrõ jũũboeropũ basocã neãcu. Múãcã jeawũ, cũũ wederĩ tuorã. Tuo, yoari mee useniwã. ³⁶ Yũũ tiiré Juan wederigue nemorõ yũũ niirecutĩrere ãñoã. Yũũ tiiré yũũ Pacũ tiidutĩrera niĩã. Teero tiirémēna “yũũ

Pacu diamacárá yũre ticodiocowi” jĩrere ãñoã. ³⁷ Yũ Pacu yũre ticodiorigucã yũ niirecutirere wedei. Múã cũu wederere tuoríã; cũu baurécãrẽ ñaria. ³⁸ Cũu ticodiorigure padeoríã. Teero tiiró, cũu wederẽ múãrẽ sããria. ³⁹ Múã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ quioníremena buea, “toopú catirẽ petihẽre buaádadu” jĩ wãcũrã. Múã tiipũ maquẽrẽ buera, yẽe maquẽrẽna buemiã. ⁴⁰ Teero wãcũpacara, yũpere padeonũnãsedugaria. Yũre padeonũnãsera dícu catirẽ petihẽre cuoádadua.

⁴¹ Basocá yũre ãñurõ wedeserere ãmaãgũ mee tiia. ⁴² Yũ múãrẽ ñãmasãã. Múã Cõãmacũrẽ maĩria. ⁴³ Yũ Pacu wãmemena yũ atipacari, múã yũre ãñurõ bocaria. Æpĩ cũu basiro cũu wãmemena atigũpere múã ãñurõ bocabocu. ⁴⁴ Múã basirora múã tiirere “ãñuã” jĩrĩ booa. Cõãmacũ sícũ niigũ múãrẽ “ãñuã” jĩrẽpere ãmaãria. Teero tiirã, ¿deero tii múã yũre padeobóatau? ⁴⁵ Múã yũre “Cõãmacũpũre marĩrẽ wedesãgũdaqui” jĩ wãcũrijãña. “Moisés jóariguere tiirã, Cõãmacũmena ãñurõ niãdadu”, jĩ wãcũmiã múã. Moiséra múãrẽ wedesãqui. ⁴⁶ Moisés yẽe maquẽrẽ jóarigu niĩwĩ. Teero tiirã, cũu jóariguere padeorã yũcãrẽ padeobócu. ⁴⁷ Cũu jóariguere padeohẽrapeja ¿deero tii múã yũ wederere padeobóatau? Padeorídojãã, jĩwĩ.

6

Jesús cinco mil ãmuãrẽ yaaré ecarígue (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Too síro Jesuména Galileataro apeniñapú tiãwawu. Tiitaro wãmecutia Tiberias. ² Basocá cũu tiẽñõremena diarecutirare netõnerĩ ñãajĩrã, pau cũũrẽ nũnũwã. ³ Æsã apeniñapú tiãjeara, ãtãgũpũ muãwa, duiwu. ⁴ Teeburecorire Pascua judíoa bosebureco wãaadaro pẽerogã dusawũ. ⁵ Jesús pau basocá cũũrẽ nũnũrĩ ñãagũ, Felipeire jĩwĩ:

—¿Noopú marĩ yaaré sãĩrã wãaadari cúã paure ecaádera? jĩwĩ.

⁶ Felipeire ¿deero yũgũdari? jĩgũ, teero sãĩñawĩ. Jesupé cũu tiãdarere masĩtoarigu niĩwĩ. ⁷ Felipe cũũrẽ yũwĩ:

—Ocho muĩpũrã pade wapatãremena marĩ pã sãĩ, puatãco, batori, jeatuaricu, jĩwĩ.

⁸ Æsã menamacũ Andrés (Simón Pedro baipéja) Jesuré jĩwĩ:

⁹ —Ænorẽ sícũ wĩmagũ niĩ. Cũu sicamoquẽñepa pã cebadamena tiãrigue cuoi. Teero biiri wai puarã cuoi. Ate yaaré ãniã paure jeatuaricu, jĩwĩ.

¹⁰ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Basocãre duidutiya, jĩwĩ.

Toopãre tãa pee niĩwũ. Teero tiirã, niipetira duiwa. Cinco mil ãmuã niĩwã. ¹¹ Too síro Jesús pãrẽ nẽe, Cõãmacãrẽ usenire ticowi. Too síro duirãre batodutiwi. Waimenacãrẽ teorora tiiwĩ. Æsã cúã yaadugarcõrõ batowu.

¹² Cúã yaa, yapiari síro, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Cúã yaadũarere cõõrĩ jĩrã, teerẽ seesãña, jĩwĩ.

¹³ Sicamoquẽñepa pã niimiãrigue ãsã yaadũaariguere seesãrĩ, doce piseri dadodupówu. ¹⁴ Basocá Jesús cũu tutuaremena tee tiẽñõrĩ ñãarã, jĩwã:

—“Profeta atigũdu niãyigu” cúã jĩrigu ãnirã niĩ. Diamacãrã niyu, jĩwã.

¹⁵ Cúã cũũrẽ bayiró tutuaremena néewa, õpũ sõnecodugamiwã. Cũũpeja cúã teero tiidugãrere ñãagũ, sícũrã ãtãgũpũ muãjõãwĩ.

Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Too síro náicũmuatiri, ũsã opataropu búawawu. ¹⁷ Náicũmuári siro, Jesús bauríwi. Teero tiirá, Capernaupu wáara, dooríwupu muásã, tiitarore tĩawanucáwũ. ¹⁸ Ĕsã tĩawari, wĩno bayiró páapuatiwu. Teero wáari, ocoturí paca atiwũ. ¹⁹ Ĕsã yoaro sicamoqueñe kilómetros wáari siro, Jesús ũsã pũtopu atigu, oco sotoápu atijõaatíwi. Cũũrẽ ñnarã, bayiró cuiwũ. ²⁰ Cũũ ũsãrẽ jĩwĩ:
—Yũũ niĩã. Cuirijãña, jĩwĩ.

²¹ Teero tiirá, ũseniremena cũũrẽ boca, muásãdutiwu. Máata ũsã wáaropu jeasirotiwũ.

Opataro wesapu cõõrira Jesuré ãmaãrigue

²² Apebúrecope basocã apeniñapú putuáarira ññaco, jĩyira: “Sicawúra ni-miĩawũ; Jesús cũũ buerámena tiiwurẽ muásãriawĩ; cũũ buerá dícu tĩawaawã”, jĩyira. ²³ Cũã teero jĩcõãtori, apeyeráwu jeayiro. Teerapu ũsã yaaarigopu jeayiro. (Ĕsã toopũ yaawu, Jesús cũũ Pacure ũsenire ticoari siro.) Tee Tiberias wãmecutiri macã maquẽpawu niwũ. ²⁴ Jesús, teero biiri ũsã cũũ buerá manirĩ ñnarã, basocã teerawupu muásã, Capernaupu Jesuré ãmaãrã atirira niwã.

Jesús yaaré catiré petihére ticogú

²⁵ Cũã atiniñapú tĩãjeara, Jesuré buajeára, cũũrẽ sãĩñawã:

—Basocãre buegú, ¿deero biiri mũũ tĩãjearĩ ãnopãre? jĩwã.

²⁶ Jesupé yũwĩ:

—Yũũ muãrẽ aterėja diamacãrã jĩã: Múã pã yaa, yapiarigue wapa yũre ãmaãñ. Yũũ tutuaremena tiĩẽñoriguepere múã tuomasĩria. Teeré tuomasĩrãjeja, teewapa yũre ãmaãboajĩyu. ²⁷ Yaarére bayiró boorjãrõ booa; yaaré petijõacu. Teero tiirõno tiirá, yaaré catiré petihére ticorẽpere ãmaãrõ booa. Cõãmacũ yũũ Pacu yũre cũũ ticodiocorigu niirére múãrẽ ãñotóawĩ. Teero tiigú, yũũ niipetira sõwũ tee yaaré catiré petihére múãrẽ ticoguda, jĩwĩ.

²⁸ Teero tiirá, cúãpe sãĩñawã:

—¿Deero tiĩadari ũsã, Cõãmacũ tiidutirere ãñurõ tiĩadara? jĩwã.

²⁹ Cũũpeja yũwĩ:

—Cõãmacũ múãrẽ tiidutire biiro niĩã: Yũre cũũ ticodiocorigure padeodutĩ, jĩwĩ.

³⁰ Teero tiirá, cúãpeja sãĩñawã sũcã:

—¿Ñeenómena ãñogũdari, ũsã mũũrẽ padeorĩ? ¿Deero bauré tiigũdari?

³¹ Marĩ ñecũsũmuã yucu manirõpu manã wãmecutirere yaayira. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cũũ cúãrẽ yaarigue ãmuãse maquẽrẽ ticoyigu”,* jĩ jóanoã, jĩwã.

³² Teero tiigú, Jesupé jĩwĩ:

—Yũũ aterėja diamacãrã jĩã: Ĕmuãse maquẽ yaariguere Moisés mee ticoyigu; yũũ Pacupe basocãre yaaré ãmuãse maquẽ petire ticoi. ³³ Cũũ ticoré ãmuãsepu diĩatire niĩã. Basocãre catiré petihére ticoa, jĩwĩ.

³⁴ —Õpũ, tee yaarére ũsãrẽ ticorucujãña, jĩwã.

³⁵ Jesús jĩwĩ:

—Yũũrã niĩã yaaré catiré petihére ticogú. Yũre padeonũserano juabõara tiirõbiro niñemoricua; oco sñidũgãra tiirõbiro niñemoricua. ³⁶ Múãrẽ ateré jĩtoawu: Múã yũre ñnapacara, padeoria. ³⁷ Niipetira yũũ Pacu yũre ticorã

* 6:31 Salmo 78.24.

yũre padeonũnũseadacua. Yũre padeorãre ñeerijã tiirĩcu. ³⁸ Yũũ ãmuãsepu niirĩgu yũ booré tiigú mee atiwũ; yũre ticodiocorigu boorépere tiigú atiwũ. ³⁹ Yũũ Pacu biiro booi: Yũre ticorirare tiidiõri boorĩ; cããrẽ pecamepu wãari boorii. Atibũreco petirĩ, yũũ cããrẽ masõrĩ booi. ⁴⁰ Yũũ Pacu biiro booi: Niipetira yũre iñarã, yũre padeorã catiré petihẽre cõorĩ booi. Yũũ atibũreco petirĩ, cããrẽ masõgũdacu, jĩwĩ Jesús.

⁴¹ Judioare dutirãpeja Jesuré wedepatinũcãwã. “Yũũrã niĩã yaaré ãmuãsepu diiãtirigu” jĩrĩ tũorã, ñaãarõ wedesenũcãwã.

⁴² —¿Ãni teero wedesequ Jesús José macũ mee niĩ? Cũũ pacu, cũũ pacore marĩ masĩã. ¿Deero tiigú cũũ “ãmuãsepu niirĩgu diiãtiwu” jĩrĩ? jĩwã.

⁴³ Jesús cããrẽ jĩwĩ:

—Wedepatirijãña. ⁴⁴ Sĩcũno cũũ boorõ yũre padeonũnũsemasĩriqui; yũũ Pacu yũre ticodiocorigu yũre ticorãno dícu padeonũnũsecua. Atibũreco petirĩ, yũũ cããrẽ masõgũdacu. ⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cõãmacũ niipetirare bue, tũomasĩrĩ tiigũdaqui”,† jĩ jóanoã. Teero tiirã, niipetira yũũ Pacu wederere tũo, tũomasĩrã, yũre padeonũnũseya.

⁴⁶ Sĩcũno yũũ Pacure iñarĩ. Yũũ Cõãmacũmena niirĩgu niĩã. Teero tiigú, yũũ dícu cũũrẽ iñarũ. ⁴⁷ Yũũ aterėja diamacũrã jĩĩ: Yũre padeorãno catirucadacua. ⁴⁸ Yũũrã niĩã yaaré catiré petihẽre ticogũ. ⁴⁹ Mũã ñecũsũmuã yucu manĩõõpu manã wãmecutirere yaayira. Teeré yaapacara, diajõãyira. ⁵⁰ Yũre yaaré ãmuãsepu diiãtirepere wedesea. Teeré yaarãno diaricua. ⁵¹ Tee yaaré catiré petihẽre ticoré ãmuãsepu diiãtirigue yũũrã niĩã. Teeré yaarãno catirucujãadacua. Yũũ yaaré ticoré yã õpũũ niĩã. Yã õpũũrẽ atibũrecopu niirã catirucuario jĩgũ, ticogũda, jĩwĩ.

⁵² Judioare dutirãpeja cãmerĩ wedesewa:

—¿Deero tii marĩrẽ ãni cũũya õpũũrẽ yaadutibogari? jĩwã.

⁵³ Teero tiigú, Jesupėja cããrẽ jĩwĩ:

—Yũũ aterėja diamacũrã jĩĩ: Mũã yũũ niipetira sõwũya õpũũrẽ yaaripacara, yéẽ díre sĩnĩripacara, catiré petihẽre cõorĩcu. ⁵⁴ Yã õpũũrẽ yaagãnope, yéẽ díre sĩnĩgãnope catiré petihẽre cõoquí. Atibũreco petirĩ, cãũrẽ masõgũdacu. ⁵⁵ Yã õpũũ yaaré peti niĩã; yéẽ dí sĩnĩrẽ peti niĩã. ⁵⁶ Yã õpũũrẽ yaarãno, yéẽ díre sĩnĩrãno yũũmena niĩya; yũũcã cããmena niĩã. ⁵⁷ Yũũ Pacu yũre ticodiocorigu catii. Cũũ catirẽmena yũũ catia. Teero tiirõbõro yã õpũũ yaarãno yũũ catirẽmena catiadacua. ⁵⁸ Yũũrã yaaré ãmuãsepu diiãtiriguere wedesea. Manã mũã ñecũsũmuã yaarigue tiirõbõro niiria. Cũã teeré yaapacara, diajõãyira. Yã õpũũrẽ yaarãnopeja catirucujãadacua, jĩwĩ.

⁵⁹ Jesús cããrẽ teeré Capernaumpu judioa neãrĩ wiipũ buewi.

Pau basocã Jesuré nũnũdũriague

⁶⁰ Pau cãũrẽ nũnũmiãrira cũũ buerere tũorã, cãmerĩ jĩwĩwã:

—Cũũ wederé wisiõnetõjõãã. Tũomasĩña maniã, jĩwã.

⁶¹ Jesús cãã wedepatirere masĩgũ, jĩwĩ:

—¿Mũã yũũ wederere ñaãarõ tũgueñagari? ⁶² ¿Deero wãabogari yũũ niipetira sõwũ too sugueropu yũũ niirõpũ muãwari sũcã? Mũã teeré iñarã, ¿deero tũgueñabogari? ⁶³ Espĩritu Santo catirere ticoi. Marĩye õpũũrĩ marĩrẽ catiré ticoria. Yũũ yaaré, sĩnĩrẽ maquẽrẽ wedegu, popeapu yeeripũna maquẽrẽ

† 6:45 Isaías 54.13.

wedegu tiia. Y_{uu} wederére padeoráno catirucujããdacua. ⁶⁴ Æpërã múã menamacãrã y_{uu} wedepacari, y_{uure} padeoriya ména, jĩwĩ.

Jesús cãurê padeohérare sicatorpara masitoarigu niiwĩ. Teero biiri too síropu cãurê ññatutirapure wedesãgũducãrê masitoarigu niiwĩ.

⁶⁵ Cãũ jĩñemowĩ:

—Teero tiigũ, meeru múãrê wedemiãwũ: “Sícãno cãũ booró y_{uure} padeonũsemasĩriqui; y_{uu} Pacu y_{uure} ticoráno dícũ padeonũsecua”, jĩãwã, jĩwĩ.

⁶⁶ Tiiburecomena paũ cãurê nũnũmĩãrira cãurê bapacatidujãwã. ⁶⁷ Cũã teero tiiri ññagũ, Jesús ãsã cãũ buerãre sãñãwĩ:

—¿Múãcã y_{uure} cõãjõãdugai? jĩwĩ.

⁶⁸ Simón Pedropeja cãurê y_{uure} wĩ:

—Ësã Õpã, ¿noãpére nũnũbõgari? M_{uu} wedesere catiré petihére ticoa. ⁶⁹ Ësã m_{uure} padeotõaa. Ësã masiã: M_{uu} Cõãmacũ ticodiocorigu, ññãrê manigũ niã, jĩwĩ.

⁷⁰ Jesupé ãsãrê jĩwĩ:

—Y_{uu} múã docere besewu. Y_{uu} teero tiiri siro niipacari, sícũ múã menamacũ wãtiyagu niĩ, jĩwĩ.

⁷¹ Jesús teero jĩgũ, Judas, Simón Iscariote macãrê jĩgũ tiiwĩ. Judas ãsã menamacũ niimiwĩ. Teero niipacu, too síropure Jesurê wedesãgũdu niirigu niiwĩ.

7

Jesús baira cãurê padeorírigue

¹ Too síro Jesús Galileapu ññacãmesãwĩ. Judeapure ññacãmesãdugariwi. Toopure Judioa dutirá cãurê ãmaãyira, siãdugára. ² Judioa bosebureco ãsã wiserigã tii, niãdari bosebureco* jeaadarõ tiiwã. ³ Teero tiirã, Jesús baira cãurê jĩwã:

—Ãnopure putuãrijãña. M_{uu} buerere tũonũnãsera toopũ niirãcã m_{uu} tutuaremena tiẽñõrere ññãrõ jĩgũ, Judeapu boseburecore ññagũ wãaya. ⁴ Basocã m_{uure} masiãrõ jĩgũ, yayióropu tiẽñõrijãrõ booa. M_{uu} tiirere niipetira ññacoropu tiẽñõgũ wãaya, jĩwã.

⁵ Cãũ bairapura cãurê padeoriwa. ⁶ Jesupé cãurê jĩwĩ:

—Y_{uu} toopũ wãaadarõ jearia ména. Múãpeja múã booró wãamasiã.

⁷ Atibureco macãrã ññãrê tiirã múãrê ññatutiriya. Y_{uu} cãũ ññãrõ niirecutigere wedea. Teero tiirã, y_{uure} ññatutiya. ⁸ Múã boseburecore ññarã wãaya. Y_{uu}ja wãaria ména. Y_{uu} toopũ wãarito jearia ména, jĩwĩ Jesús.

⁹ Teero jĩ, Galileapuru putuãjãwĩ.

Jesús wiserigã tiiri boseburecore ññagũ wãarigue

¹⁰ Cãũ baira Jerusalenpu bosebureco ññarã wãari siro, Jesucã wãawi. Basocã y_{uure} ññamasĩrijããrõ jĩgũ, noo niigũbiro wãacãmesãwĩ. ¹¹ Tii boseburecopu judioare dutirá Jesurê ãmaãyira. “¿jõõ niirigate noopũ niigari?” jĩyira.

¹² Paũ basocã Jesuyé maquẽrê wedeseyira. Æpërã “ãñugũ niĩ” jĩyira. Æpërãpé “niirii; cãũ tiẽñõremena basocãre tiiditõgu tiiquĩ” jĩyira.

* **7:2** Pecasãyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wãmecutia.

13 Judíoare dutiráre cuira, niipetira tucóropu “Jesús biiro biii” jĩ wedeseriwa.

14 Bosebureco decocutirito,† Jesús Cõamacũwiipũ sããwa, basocáre buewi.

15 Cũũ buerére tuorá, judíoare dutirá tuomanijõãwã.

—Ăni bueripacu, ¿deero tiigú nocõrõca masĩ? jĩwã.

16 Jesús cããrẽ yũwĩ:

—Yũũ múãrẽ bueré yũũ wãcũrẽ mee niã; yũũ Pacu yũũre ticodiocorigũyere niã. 17 Cõamacũ boorere tiidugágnũ yũũ buerére “diamacũrã niã” jĩmasĩqui. “Cõamacũ dutiróbiro buei o cũũ wãcũrẽre buei”, jĩ besemasĩqui. 18 Sĩcũ cũũ wãcũrẽmena wedesequ “ãñurõ wedesei” jĩrĩ tuodugáqui. Cõamacũ boorõ wedesequpe “Cõamacũ ãñunetõjõãĩ” jĩrĩ tuodugáqui. Cũũpeja diamacũ wedesequ niĩqui; cũũpũre ñañarẽ buaricu. 19 Moisés Cõamacũ dutirere múãrẽ ticorigũ niĩwĩ. Teero ticopacari, múã sũcũno tee dutirere tiiría. ¿Deero tiirã múã yũũre sããdugái? jĩwĩ.

20 Basocápe cãũrẽ jĩwã:

—Mũũ wãtĩ cuogú niijĩgũ, mecũgũ tiia. ¿Noã mũũrẽ sããdugái? jĩwã.

21 Jesupé cããrẽ yũwĩ:

—Múã yũũ diarecutigũre netõnerĩ ñhawã. Yeerisãri burecore yũũ teero tiirĩ, ñmanijõãwã. 22 Moisés múãrẽ cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõãdutirigu niĩwĩ.† (Cũũ dícare teeré dutiririgu niĩwĩ; múã ñecũsũmũãpũ máata teero tiimúãatitoarira niĩwã. §) Múã cũũ dutiré tiirã, marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã põnarẽ widecõãcu. 23 Múã Moisés dutirere niipetiro tiidugájĩrã, yeerisãri bureco niipacari, widecõãcu. Múã teero tiirã niipacara, ¿deero tiirã yũũ yeerisãri bureco niirĩ, sũcũ niipetiri õpũũrẽ netõnerĩ ñharã, yũũmena cúai? 24 Æñurõ wãcũtoarapũ, basocã tiirere diamacũrã ñhabeseya, jĩwĩ.

Jesús cãũ ãmũãsepu atiriguere wederigue

25 Teero tiirã, sũquẽrã Jerusalén macãrã jĩwã:

—Ñirã niĩ cúã sããdugágu, ¿teerora? 26 ¡ññaña! Niipetira ññacoropũ buegu tiirã. Cũã cũũrẽ merẽã jĩriya. ¿Apetó tiirã, Judíoare Dutirá Peti “Ăni Cõamacũ beserigu Cristo niĩ” jĩ wãcũgari? 27 Ăni Cõamacũ beserigu niiriqui. Cũũya macãrẽ marĩ masĩã. Cõamacũ beserigupe atiri, cũũya macãrẽ masĩña manibójĩyu, jĩwã.

28-29 Teero tiigú, Jesús Cõamacũwiipũ buegu, bayiró busũrómena wedewi:

—Múã yũũ masãri macãrẽ masĩpacara, yũũ atiriropũ petipũre masĩria. Yũũ boorõ mee atiwũ atibũrecopũre. Sũcũ diamacũ niigũ yũũre ticodiocowi. Múã yũũre masĩria. Yũũre ticodiocorigũcãrẽ masĩria. Yũũre cũũrẽ masĩã. Yũũ cãũ putopũ niirigu niã, jĩwĩ.

30 Cũũ teero jĩrĩ tuorã, cũũrẽ peresuwiipũ néewadugamiwã. Cũũrẽ ñeerĩ bureco jeariwũ ména. Teero tiirã, sũcũno cũũrẽ ñeeríwa. 31 Cũã teero tiidugápacari, paũ toopũ neãrãpe cãũrẽ padeowã. Cũãpeja cãmerĩ sãĩñãwã:

—Too docare Cõamacũ beserigu Cristo atigũpeja, ¿Ăni tiĩẽñore nemorõ tiigúdari? Tiirĩqui, jĩwã.

Jesuré peresuwiipũ néewadugamirigue

† 7:14 Wiserigã tiirĩ bosebureco siete burecori niiyiro. † 7:22 Levítico 12.3. § 7:22 Génesis 17.10.

³² Basocá wedeserere fariseo basoca tʷoyíra. Teero tiirá, paiaré dutirámena wedeseari siro, Cōāmacūwii coterí basocare Jesuré ñeedutira ticocorira niimiwā. ³³ Jesús jīwī:

—Yuu múāmena péero niigūdacu. Too síro yuure ticodiocorigu pʷotopu wáagudacu. ³⁴ Yuure āmaānʷnʷsepacara, buarícu. Yuu wáaropure múā wáamasíricu, jīwī.

³⁵ Judíoare dutirá cāmerí sãñíwā:

—Āni “yuure buarícu” jīgū, ¿noopú wáagudari? ¿Maríya wedera apeyé ditapu wáarira pʷotopu wáagudari? ¿Toopúre judíoa niihērārē buecāmesāgūdari? ³⁶ Cūū “yuure āmaānʷnʷsepacara, buarícu; yuu wáaropure múā wáamasíricu” jīirigue ¿deero jīdugaro tiigáři? jīwā.

Oco catiré ticoré maquē

³⁷ Tii bosebureco niituri bureco ʷpʷatí niiri bureco niiwā. Jesús tiiburecore wāmunacā, bayiró busarómena jīwī:

—Oco sīnidugárano yuu pʷotopu sīnirā atiya. ³⁸ Yuure padeogúya yeeripūnapu oco ōmayucorobiro niidacu. Tee oco catiré ticoré niidacu Cōāmacūye queti jóaripūpū jīrōbirora, jīwī.

³⁹ Cūū oco ōmayucore wedesegu, Espíritu Santo tiádare maquērē wedesegu tiiwī. Espíritu Santo Jesuré padeorápure too síropu jeagudu tiirigu niiwī. Jesús dia masāmuāirigu niiwī ména. Teero tiigú, Espíritu Santo ticodiocoya manirígu niiwī ména.

Basocá merēā dícu wācūrigue

⁴⁰ Āpērā Jesús wederere tʷorá, biiro jīwā:

—Ānirā niiqui profeta, basocá cūā “atigudu niiaiyigu” cūā jīrigu, jīwā.

⁴¹ Āpērā: —Āni Cōāmacū beserigu Cristo niī, jīwā.

Āpērāpé: —Cōāmacū beserigu ¿deero Galilea macū niibogari? ⁴² Cōāmacū beserigu David tiiróbiro Belén macū niigūdaqui. Cūū pārāmí niinʷnʷsegupu niigūdaqui. Cōāmacūye queti jóaripū teero jīā, ¿teerora? jīwā.

⁴³ Basocá Jesuré sīcārībri wācūriwa sáa. Teero tiirá, batajōwā. ⁴⁴ Āpērā cūūrē peresuwipū néewadugamiwā. Teero tiidugápacara, sīcāno cūūrē ñeeríwa.

Judíoare dutirá Jesuré padeorígue

⁴⁵ Cōāmacūwii coterí basoca cāmeputúawawa paiaré dutirá, fariseo basoca pʷotopu. Jearí, cūārē jīyira:

—¿Deero tiirá cūūrē néeatiriari? jīyira.

⁴⁶ Cūāpe yuuyira:

—Sīcāno cūū tiiróbiro añurere wedeseri tʷohéra niiatu, jīyira.

⁴⁷ Fariseo basoca cūārē jīyira:

—¿Múācārē jīiditoari? ⁴⁸ Āñurō tuomasíña: Sīcū Judíoare Dutirá Peti menamacū, sīcū fariseo basoca cūūrē padeoríqui. ⁴⁹ Cūūrē tʷorá Moisére dutiré cūūriguere masíridojáya. Cōāmacū cūārē ñañarō tiigūdaqui, jīyira.

⁵⁰ Nicodemo too sugueropu Jesuré ññagū jearígu cūā menamacū niiwī. Cūārē biiro wedeyigu:

⁵¹ —Sīcūrē sīādutiadari suguero, cūū wedeserere, cūū tiiríguere besesugueru boa. Teero jīā marírē dutiré, jīmiyigu.

⁵² Cūāpe cūūrē jīyira:

—¿Muecā Galilea macū niī? Mue Cōāmacāye queti jóaripūrē buepetigu, ateména putuáguđacu: Sīcū profeta Galilearu atiriqúi, jīyira.

Ñañaré tiigóre wedesārigue

⁵³ Niipetira basocá Jerusalénru bosebureco jeaarira cúāye wiseripru coeputúawawa.

8

¹ Jesupé ʔtāgú Olivorpu wáawi. ² Apebureco bóeri Cōāmacūwiipru coewí sūcā. Basocá niipetira cūū putorpu neāwā. Cūū jeanuā, cúārē buewí. ³ Cūū bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cūū putorpu jeawa. Cúā sīcō numiō āpī coo manū nihēgūmena tāmūārigore néjeawa. Basocá iñacororpu coore nucōwā. ⁴ Jesuré jīwā:

—Basocáre buegú, atigó coo manū nihēgūmena ñañaré tiigó tāmūāwō. ⁵ Moisés teero tiigónorē ʔtāperimena déesīadutirigu niīwī. ¿Muepe deero jīwī? jīwā.

⁶ Cúāpeja cūūrē teeré sāñāwā, ¿deero yuugudari? jīrā. “Cūū merēā yuūri, dutirāre wedesāadacu”, jī wācūrira niimiwā. Jesupé munibiá, cúāya wāmosūāmena ditaru jóanucāwī. ⁷ Cúā cūūrē sāñāduheri iñagū, wāmucā, cúārē jīwī:

—Múā watoaru niigú sīcārī ñañaré tiihéguno ʔtāpe née, coore déesuguearo, jīwī.

⁸ Too síro munibiá, jóanemowí sūcā. ⁹ Cūū teero jīrī tuorá, wāanucāwā. Bucu peti wáasugewí. Cūū siro āpī bucu, cūū siro āpī, cūū siro āpī wáa, wáapetijōāwā. Jesús sīcūrā putuáwí. Numiō toopúra nucūwō ména. ¹⁰ Cūū wāmucā, coore jīwī:

—¿Muepē wedesāiārira wáapetijōāārī? ¿Sīcūno mue ñañaré tiiré wapa déeriarī? jīwī.

¹¹—Sīcānope déeriawā, jīwō coopeja.

—Yuucā muepē ñañarō tiiría. Wáagoa. Ñañaré tiinemórijāña, jīwī cūupeja.*

Jesús sīāwócore tiiróbiro niiré

¹² Jesús basocáre wedenemowí:

—Yuurá niīā atibureco macārārē sīāwócore tiiróbiro. Yuure padeonunáseguno ñañārōru niigú tiiróbiro niinemoriqui. Sīāwócororpu niigúpe catiré petihére cuogúdaqui, jīwī.

¹³ Teero tiirá, fariseo basocapeja cūūrē jīwā:

—Mue basiro dícu muuyere wedea. Āpī mue wederé “teerora niīā” jīgāno maniquí. Teero tiiró, mue wederé wapamaniā, jīwā.

¹⁴ Jesupé cúārē yuūwi:

—Yue basiro yéere wedepacari, yue wederé wapacutía. Yue niirigorpu, teero biiri yue putuawaadaropure masiā. Múājā yue niirigorpu, yue putuawaadaropure masīriodojā. ¹⁵ Múā atibureco macārā wācūrémēna basocá tiiré iña, “ñañaniā” jīā. Yuupeja sīcūrē teeré jīria. ¹⁶ Yue teeré jīgū, yue Pacu yuure ticodiocorigumēna basocá tiiré iña, “ñañaniā” jīgúđacu. Yue sīcūrā teeré jīria. Teero tiigú, yue jīrē diamacú niīā. ¹⁷ Múārē dutiré biiro jīā: “Puarā sīcārībíro cúā iñariguere wederi, padeoró booa”, jī jóanoā.

* **8:11** Ate versículos aperiū bucupūru bauricu; aperiū baucú.

18 Y^h wedeserecã teerora niia: Yéé maquêrê y^h wedesea; y^h Расу y^hre ticodiocorigucã yéé maquêrê wedesei, jîwî.

19 Teero tiirã, cûã sãññãwã:

—Too docare ¿m^h расу noopá niigari? jîwã.

Cûãpe cûãrê y^hwî:

—Múã y^hre masîria; y^h Расуcãrê masîria. Y^hre masîrãjã, y^h Расуcãrê masîboajÿu, jîwî.

20 Jesús Cõãmacûwiip^h buerito, cûãrê teero wedesewi. Niyeru sããretibari p^htop^h niiwî. Cûãrê ñeerî b^hreco jeariw^h ména. Teero tiirã, sîcãno cûãrê ñeerîwa.

“Y^h wáaadarop^hre múã wáamasîricu”

21 Jesús cûãrê wedenemowî:

—Y^h wáagu tiia. Y^h wári siro, múã y^hre ãmaãmiãdadu. Múã ñañaré tiiré acabõñoña manirã diaadacu. Y^h wáaadarop^hre múã wáamasîricu, jîwî.

22 Judíoape cãmerî sãññãwã:

—Cûã basiro sã, diaboqui. Teero tiigú, “múã y^h wáaadarop^hre wáamasîricu” jîwî, ¿teerora? jîwã.

23 Jesús cûãrê jîwî sũcã:

—Múã atiyepã macãrã niia; y^hre ãmããse macû niia. Múã atibãreco macãrã niia; y^hre atibãreco macû mee niia. 24 Teero tiigú, “múã ñañaré tiiré acabõñoña manirã diaadacu” jîwãwã múãrê. Y^h basiro yéé maquêrê wedeseri, “y^hrá niia” jîrêre múã padeoríã. Teero tiirã, múã acabõñoña manirã diaadacu, jîwî.

25 Teero tiirã, cûãpeja sãññãwã:

—¿Noãno niî m^h? jîwã.

Jesupé y^hwî:

—Buenãcãg^h múãrê wedetoamiwã. 26 Y^h múã ñañaré tiirére, múãrê y^h wapa tiíadarere pee wededugapac^h, wederia ména. Y^hre ticodiocorigup^h diamacá wedeî. Teero tiigú, cûã wederi, y^h tãóarigue dícre múãrê atibãreco macãrãrê wedea, jîwî.

27 Cûã teero wedesegu, cûã Расу Cõãmacûrêna wedesegu tiimíwî. Cûãpe teeré tãomasîriwa. 28 Teero tiigú, Jesús cûãrê jîwî:

—Múã y^h niipetira sõwãrê néemõnõcõrip^h,† “y^hrá niia”‡ jîrêre masîadacu. “Cûã booró tiirîjîyi; cûã Расу buerigue dícre wedejîyi”, jî masîadacu. 29 Y^hre ticodiocorig^h y^hmena niî. Y^h cûã tãsaré dícre tiia. Teero tiigú, y^h Расу y^hre sîcũrã cûãrii, jîwî.

30 Jesús teero jîrî tãorã, pã cûãrê padeowã.

Cõãmacã põnaye queti; ñañaré tiidúmasîhêrãye queti

31 Jesús judío cûãrê padeomîrirare biiro jîwî:

—Múã y^h buerére y^hrucura, y^hre padeonunúsera peti niíadacu.

32 Diamacá maquêrê masîadacu. Teeré masîrã, ñañaré tiirére tiidúmasîadacu. Teero tiirã, dutiapenori basoca wítirira tiiróbiro niíadacu.

33 Cûã cûãrê jîwã:

—¿Deero tiigú m^h “dutiapenori basoca wítirira tiiróbiro niíadacu” jîwî? Æsã Abraham pãrãmerã niinunúsera niia. Æsã sîcãrî dutiapenori basoca niiritoaw^h.

† 8:28 Jesús cûã diaadare maquêrê wedesegu tiiyígu. ‡ 8:28 Êxodo 3.14.

34 Jesús cúārē jīwī:

—Yuu ateréja diamacárā jīā: Niipetira ñañaré tiiráno dutiapienori basoca tiiróbiro niicua. Dutiapienori basoca witimasīricua. Teerora ñañaré tiirácā ñañarére tiidúmasīricua. 35 Sīcū dutiapienori basocū cūū òpūya wiipure ni-irucuriqui; tiiwí òpū macupe tiiwipure niirucuqui. 36 Teero tiigú, yuu Cōāmacū macū peti niijīgā, múārē dutiapienori basoca tiiróbiro niirārē witiri tiimasīā. Yuu teero tiirí, witirira peti niīadacu sáa. 37 Yuu múā Abraham pārāmerā niinunusera niirére masītoaa. Teero niipacara, yuu wedeserere padeodugáricu. Teero tiirá, yuure sīādugácu. 38 Yuu Pacu yuure ññoríguere múārē wedemiā. Múāpeja múā pacu tiidutírere tiicú, jīwī.

39 Cúāpeja cūūrē yuūwa:

—Īsā pacu Abraham niī, jīwā.

Cūūpe jīwī:

—Múā Abraham pārāmerā peti niirā, cūū tiiróbiro tiibócu. 40 Teero tiiróno tiirá, yuu diamacú maquē yuu Pacu bueriguere wedegú niipacari, sīādugáa. Abraham teero tiirírigu niīwī. 41 Múāpe múā pacu tiiróbirora tiia, jīwī cūūpeja.

Cúā cūūrē yuūwa:

—Īsājā pacu manirā bauáririra niīwū. Cōāmacū sīcārā ūsā Pacu niī, jīwā.

42 Jesupéja jīwī:

—Cōāmacū múā Pacu niīātā, yuure maībócu. Yuu cūūmena niirigura atiwu. Yuu booró atiríwu. Cūū yuure ticodiocowí. 43 Múā ¿deero tiirá yuu wederére tuo masīri? Yé maquērē tuo dugária. 44 Múā pacu wātīārē dutigú niī; múā cūūyara niīā. Teero tiirá, múā pacu booró tiidugáa. Cūū sicatopra basocáre sīāgú niirigu niīwī. Péerogā diamacú maquērē tiirí. Cūū wedesegu, diamacú maquērē sīcārē wedeseriqui. Jīditorepigu, jīditosuguerigu niī. Teero jīditogu, cūū niirecutirére ññoqui. 45 Yuu yuūpeja diamacú maquērē wedea. Teero tiirá, múā yuure padeoría. 46 Múā watoapure ¿noā yuu ñañaré tiirére ññomasī? Ññomasīria. Yuu diamacú maquērē wedepacari, ¿deero tiirá yuure padeorí? 47 Cōāmacū pōna cūū wederére tuoóya. Múāpe cūū pōna mee niīā. Teero tiirá, yuu wederére tuo dugária, jīwī.

Cristo Abraham suguero niitoarigue

48 Judíoare dutirápeja jīwā:

—Muu Samaritanoāyu niicu. Diamacárā niīā ūsā jīrē: Wātī cuogú niijīgū, mecūgú tiia muujā, jīwā.

49 Jesupé cúārē yuūwi:

—Wātī cuogú niiria. Yuu tiirémena yuu Pacure padeorére ñño. Múāpe yuu tiirére ñña, yuure ñañarō buijāā. 50 “Basocá yuure ññurō wedesearo” jīrere āmaāgū mee tiia. Teero niipacari, sīcū niī yuure ññurō wedesegu. Cūūrā basocá tiirére queorō wedegudu niī. 51 Yuu ateréja diamacárā jīā: Yuu wedeseri tuo, teeré tiigúno diariqui, jīwī.

52 Judíoare dutirápeja jīwā:

—Īsā jīārībirora teerora niīā: “Wātī cuogú niijīgū, mecūgú tiia”. Abraham diajōāyigu. Profetacā diajōāyira. Muupeja biiro jīā: “Yuu wedeseri tuo, teeré tiigúno diariqui”. 53 Muu ūsā ñecū Abraham nemorō niiria. Cūū diajōāyigu. Profetacā diajōāyira. Muupeja ¿niirūno niī teero jī wedesegu? jīwā.

54 Jesupéja cúārē jīwī:

—Yuu basiro yuu tiirére añurõ wedeseri, wapamaníã. Yuu Pacu (múã “Cõãmacú ùsã Pacu” jĩgárã) yuu tiirére añurõ wedesei. ⁵⁵ Múã cūãrẽ masĩricu. Yuupeja cūãrẽ masíã. Yuu “cūãrẽ masĩria” jĩgũ, múã tiiróbiro jĩditorepigu niibocu. Diamacúrá jĩã: Yuu cūãrẽ masíã; cūũ wedeseri tuo, teeré tíã. ⁵⁶ Múã ñecũ Abraham yuu atíadarere “ĩñagũda” jĩ, useniwĩ. Teeré ñagũ, bayirõ useniwĩ, jĩwĩ.

⁵⁷ Cúãpeja jĩwã:

—Muu cincuenta cūmarĩ c̄uorípacu, ¿Abrahamrẽ ñnarĩ? Ñnaridojãjĩyu, jĩwã.

⁵⁸ Jesupé yuñwi:

—Yuu ateréja diamacúrá jĩã: Abraham bauáadari sugueropu, “yuñrá niíã”, S jĩwĩ.

⁵⁹ Cūũ teero jĩrĩ tuorá, cūãrẽ déesĩããda jĩrã, ùtãperire néemiwã. Cūũpeja cūãrẽ dutijã, Cõãmacūwiipu niĩãrigu wáajõãwĩ.

9

Jesús ññahẽgũ bauárigure ñnarĩ tiirĩgure

¹ Jesús netõwá, sícũ ãmu capeari ññahẽgũrẽ ññawĩ. Cūũ wĩmagũpura capeari ññahẽgũ bauáyigu. ² Úsã Jesurẽ sãñãwũ:

—Úsãrẽ buegú, ¿deero tiigú ãni capeari ññahẽgũ bauáyiri? ¿Noãyé wapa niíi? ¿Cūũye wapa, cūũ pacusũmuãye wapa niíi? jĩwũ.

³ Jesús ùsãrẽ jĩwĩ:

—Cūũ ññarẽ tiirẽ wapa mee niíã. Teero biiri cūũ pacusũmuãye wapa mee niíã. Cūũmena Cõãmacú cūũ añurõ tiirére ññodugágu, cūãrẽ teero baugú bauári tiirĩgu niíwĩ. ⁴ Yuure ticodiocorigu padedutirere mecũtĩgã marĩrẽ tiiró booa. Too síro ñami tiiróbiro niíãdacu. Ñami jeari, sícũno pademasĩriqui. ⁵ Yuu atibúrecopu niigũ, basocáre sãwócore tiiróbiro niíã, jĩwĩ.

⁶ Jesús teero jĩãri siro, yeparu usecóre eocũ, dita oocutĩre maané, capearipu tuusíã, ⁷ cūãrẽ jĩwĩ:

—Siloétaropu muũye capearire cosegú wáaya, jĩwĩ.

(Siloé jĩrõ, “ticoconorigu” jĩdugaro tíã.)

Teero tiigú, cūũ toopú wáa, cūũ capearire coserĩgu niíwĩ. Cūũ wiipú putuaatigu, añurõ ñnarigu niíwĩ. ⁸ Cūũya wii putu macãrã, ãpẽrã cūũ niyeru sãĩduĩri ñnarucurira cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Ñni niyeru sãĩduĩrucuarigura niíãrã? jĩyira.

⁹ Siquerã “cūãrã niíi” jĩyira. ãpẽrãpẽ “niirĩ; ãpĩ cūũbiro baugú niíi” jĩyira.

—Yuñrá niíã, jĩyigu.

¹⁰ —¿Deero tiigú muũ mecũtĩgãrẽ añurõ ññarĩ? jĩyira cúãpe.

¹¹ —Jõõ niĩãrigu Jesús wãmecũtĩgu dita oocutĩremena yuu capearire tuusíã, Siloétaropu yuure cosedutĩati. Teero tiigú, wáa, yuu coseári siro, añurõ ññawũ, jĩ yuũyigu cūũpeja.

¹² —¿Noopú niigari cūũ? jĩyira.

—Masĩriga. Noopú niigũ niiqui, jĩyigu cūũpeja.

Fariseo basoca ññahẽgũ niimiãrigure sãĩñárigure

§ 8:58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cūũ Pacumena niitoayigu. Too síro Moisés Cõãmacúrẽ cūũ wãmerẽ sãĩñarĩ, “yuñrá niíã” jĩ yuũyigu. Teero tiigú, Jesús “yuñrá niíã” jĩrĩ, basocá cūãrẽ déesĩãdugamiyira.

13 Capeari ñahēgū niimiārigu fariseo basoca putopu néewanorigu niiwī.
 14 Jesús dita oocutíremena cūūrē ñarī tiiri bareco ūsā yeerisāri bareco niiwū.
 15 Teero tiirā, fariseo basocapeja cūūrē sāñáyira:
 —¿Deero tiigú muu añurō ñāi? jīyira.
 —Sīcū yuu capearire dita oocutíremena tuusīāāti. Yuu coseári siro, añurō ñāawū, jīyigu.

16 Siquērā fariseo basoca jīyira:
 —Cūūrē teero tiārigure Cōāmacū ticocorijīyi. Marī yeerisāri barecore netōnucāgū tiiri, jīyira.

Āpērāpē jīyira:

—Cūū ñañarē tiigūno niigūjā, añurere tiieñoriboajīyi, jīyira.

Cūā cūūrē sīcārībīro wācūriyira sāa. Teero tiirā, batajōāyira.

17 Teero tiirā, cūā capeari ñahēgū niimiārigure sāñáyira sūcā:

—Mute ¿deero jīi muurē ñarī tiārigure? jīyira.

—Yuuja “profeta niī” jīā, jīyigu.

18 Judíoare dutirá capeari ñahēgū niimiāriguye quetire padeodugáryira. Teero tiirā, cūū pacusūmuārē suocó, 19 sāñáyira:

—¿Āni múā macū niī? ¿“Wīmagūpara capeari ñahēgū bauárigu” múā jīrigura niī? ¿Deero tiigú cūū mecūtīgārē ñāi? jīyira.

20 Cūū pacusūmuāpe yuyyira:

—Ījū, ūsā macūrā niī. Cūū capeari ñahēgū bauámiwī. Tee dícare ūsā masīā.

21 Cūū mecūtīgā ñarere masīriga. Cūūrē ñarī tiārigucārē masīriga. Cūū basiro yuumasī; wīmagū mee niī. Cūūrē sāñāña, jīyira.

22 Cūū pacusūmuā cuira, teero jīyira. Judíoare dutirá too sugeropu ateré jīyira: “Jōō niīrigure ‘Cōāmacū beserigu Cristo niī’ jīgūnorē marī neāri wīipu cōāwioneconoādacu; marīmena niinemoriqūi”, jīyira. 23 Teero tiirā, cūū pacusūmuā “wīmagū mee niī; cūūrē sāñāña” jīyira.

24 Judíoare dutirápeja capeari ñahēgū niimiārigure suocóyira sūcā. Cūūrē jīyira:

—Cōāmacū tuocóropure diamacū wedeseya. Ūsā masīā: Jōō niīrigu ñañarē tiigú niī, jīyira.

25 Cūūpe yuyyigu:

—Cūū ñañarē tiigú niigū niiqui; yuu masīriga. Ate dícare masīā: Yuu capeari ñahēgū niipacu, mecūtīgārē ñāā sāa, jīyigu.

26 Cūūpeja cūūrē sāñānemoyira:

—¿Deero muurē tiārī? ¿Ñeenómēna muurē ñarī tiārī? jīyira.

27 Cūūpe yuyyigu:

—Múārē wedetoamiāwū; yuure tuorīcu. ¿Deero tiirā wedenemorō booi sūcā? ¿Múācā cūūrē nunudugágarī? jīyigu.

28 Cūūpeja cūūrē tutiyira:

—Muu cūūrē nunūñā. Ūsāpeja Moisés dutirere nunuāda. 29 Ūsā masīā: Cōāmacū Moisére wedeseyigu. Cūūrējā “too macūpu niī” jīimasīriga, jīyira.

30 Cūūpeja cūūrē jīyigu:

—¡Ayo! ¿Múā cūūrē “noo macūpu niī” jīimasīrigari? ¡Cūūrā yuure capeari ñarī tiāwī! 31 Marī ateré masīā: Cōāmacū ñañarē tiirare cūā sāirere yuuriqui. Cūūrē padeorānorē, cūū boorē tiirānorē yuunqui. 32 Sīcārī “sīcū wīmagūpara

capeari ññahēgū bauárigure ññarĩ tiáiyigu” jĩĩrĩ t̃uoyá maniwá. ³³ Cōāmacū cūūrē ticocoriatā, ỹuure capeari ññarĩ tiiriboajiyi, jĩiyigu.

³⁴ Cūāpeja cūūrē jĩiyira:

—M̃uñ sicatorpura ññahagú bauárigu niipacu, ũsārē buemasĩricu sáa, jĩiyira. Cūū cūāmena niimiárigure cōāwionecojāyira.

Ññahērā tiiróbiro niirāye

³⁵ Jesús capeari ññahēgū niimiárigure cūā cōāwionecori t̃uowí. Cūūrē buajeágu, jĩiwí:

—¿M̃uñ niipetira sōwārē padeói? jĩiwí.

³⁶ —¿Noā niĩ cūū? Ỹuñ cūūrē padeodugága, jĩi ỹuñwí.

³⁷ —M̃uñ cūūrē ññatoaa. Ỹuñ m̃uñmena wedesegu cūūrā niā, jĩiwí.

³⁸ —Ōpū, m̃uñrē padeóa, jĩi, cūū p̃uto ñicācoberimena jeacūmūwí.

³⁹ Jesupé jĩiwí:

—Ỹuñ atibúrecopure basocáre cūā ññaharē tiirére masĩarō jĩigū atiwu. Teero wáari, capeari ññahērā tiiróbiro ññaadacua; capeari ññarā capeari ññahērā tiiróbiro wáaadacua, jĩiwí.

⁴⁰ Siquērā fariseo basoca cūū p̃utoru niirāpeja cūūrē t̃uo, jĩiwā:

—Ūsācārē “capeari ññahērā tiiróbiro niā m̃uā” ¿jĩigū tiĩ? jĩiwā.

⁴¹ Jesupéja cūārē ỹuñwí:

—M̃uā capeari ññahērā tiiróbiro niirājā, ỹuñ tiirére ññariboajiyu. Teero tiirā, wapa cuoriboajiyu. M̃uā “ññamasĩā” jĩi wācūjirā, wapa cuorā niā, jĩiwí.

10

Oveja coterí basocūmena queoré

¹ Jesús queorémena wedewi:

—Ỹuñ ateré diamacárā jĩiā: Sīcū oveja niirí s̃anirō soperé s̃āawahegu, tiis̃anirōrē m̃uānetōs̃awagu, yaarépigu niiqui. ² Soperé s̃āawagupe oveja coterí basocu niiqui. ³ Sope s̃āawaro coterí basocu cūūrē p̃āōs̃ōnecoqui. Cūūyara oveja cūū wedeseri t̃uomasīcua. Cūācōrōrē cūā w̃amemena s̃uo, néewitiwaqui.

⁴ Cūūyarare witiwapetiri ñña, cūārē suguewaqui. Cūū wedeseri t̃uomasĩjirā, cūūrē ñunucúa. ⁵ Āpĩ cūā ññamasĩhēgūrē ñunurídojācua. Cūū wedeseri t̃uomasĩrijirā, cūūrē dutibatéjōācua, jĩiwí.

⁶ Fariseo basoca cūū cūārē queorémena wederi, “biirope jĩidugaro tiicú” jĩimasĩriwa.

Jesús oveja coterí basocu tiiróbiro niĩ

⁷ Cūā t̃uohéri ññagū, Jesús cūārē jĩinemowí:

—Ỹuñ ateréja diamacárā jĩiā: Ỹuñrā oveja s̃āawari sope tiiróbiro niā.

⁸ Niipetira ỹuñ suguero atirira ññaharā, ovejare yaarépira tiiróbiro niĩya. Teero tiirā, oveja cūārē ñunurírira niiwā. ⁹ Ỹuñrā sope tiiróbiro niā. Ỹuñp̃ure s̃āawarano netōnénoādacua. Oveja tiiróbiro s̃āawa, witiwa, t̃aa buarā tiiróbiro niĩādacua.

¹⁰ Yaarépigu cūārē yaagūdu, s̃iāgūdu dícu atiqui. Ỹuñpeja cūārē catiré ticogu atiwu, ññurō peti niirō jĩigū.

¹¹ Ỹuñrā ovejare ññurō coterí basocu tiiróbiro niā. Ovejare ññurō coterí basocu cūūyarare diabosaqui. ¹² Āpĩpé cūū ōpūyarare ññañunusegu dícu niiqui; oveja coterí basocu peti mee niiqui. Cūūyara mee niicua. Teero

tiigú, yái atiri ñña, ovejare cōānucōjā, dutijōāqui. Yáipe cūārē ñee, ācūbatejāqui.

¹³ Ovejare ññanunusegu dīcu niijīgū, cūārē wācūriqui. Āñunicu cūārējā.

¹⁴⁻¹⁵ Yñupeja ovejare añurō coteri basocu tiiróbiro niia. Yñu Pacu yñure masī; yñucā cūārē masiā. Teerora yñucā yáarare masiā; cūācā yñure masīya. Yáarare diabosa, netónégudacu. ¹⁶ Yñu āpērā ovejare cūoa; cūā atisānirō macārā mee niīya. Cūācārē neeatiguda. Cūācā yñu wedeseri tuo, yñuadacua. Teero tiirā, sīcūpōna niiaadacua; teero biiri sīcārā cūārē cotegú niigūdaqui.

¹⁷ Yáarare diabosa, too síro masāgūdacu. Teero tiigú, yñu Pacu yñure maī. ¹⁸ Sīcā yñure diari tiimasīriqui; yñu boorō diaguda. Yñu diamasiā; too síro masāmasiā. Yñu Pacu yñure biirora tiidutiwi, jīwī.

¹⁹ Judíoape cūū wedeseri tuorā, cūārē sīcārībīro wācūriwa sūcā. Teero tiirā, batajōāwā. ²⁰ Pacu cūārē jīwā:

—¿Deero tiirā múā cūārē tuo? Wātī cūogú niī; teero biiri mecūgú peti tiii, jīwā.

²¹ Āpērāpeja jīwā:

—Wātī sāānorigu teero wedeseriboqui. Wātī sāānorigu capeari ññahēgūrē ññari tiimasīriqui, jīwā.

Judíoa Jesuré boorīgu

²² Púurō niirī, Jerusalénpu ūsā judíoa bosebureco tiiwá. Too suguero macārāpu Cōāmacūwiire yaponōari síro, bosebureco tiipéoyira. Tii bosebureco ūsā wācūñunuseri bureco niiwā. ²³ Jesús Cōāmacūwiirpu biayá maniri tatiarpu wáawi. Tiitatia wāmecutia Pórtico de Salomón. ²⁴ Toopú judíoare dutirāpeja cūārē añurō sodeanucājōāwā. Cūārē sāññāwā:

—¿Dee biiripu ūsārē diamacú maquērē wedegudari? Mñu Cōāmacū beserigu Cristo niigú, diamacūrā ūsārē wedeya, jīwā.

²⁵ Jesupé cūārē yñuwi:

—Wedemiwā; múā tuorīwu. Yñu Pacu wāmemena tiieñore yñu niirecutirere añurō eñoā. ²⁶ Múā yáara oveja niiria. Teero tiirā, yñure padeoria. ²⁷ Yáara ovejapeja yñu wedesere tuomasīya. Yñucā cūārē masiā. Cūā yñure ñññūya.

²⁸ Yñu cūārē catiré ptihére ticoa. Cūā pecamerpu wáaricua. Sīcūno yñu cūogāre yñure ēmamasīriqui. ²⁹ Cūārē yñu Pacu ticorigu niiwī. Cūū niipetira nemorō tutuagu niī. Teero tiigú, sīcūno yñu Pacu cūogāre ēmamasīriqui. ³⁰ Īsā yñu Pacu mena sīcārā niā, jīwī.

³¹ Cūū teero jīwī tuorā, judíoare dutirāpeja ūtāperire néemiwā sūcā, cūārē déesīāada jīwā. ³² Jesupé cūārē jīwī:

—Yñu Pacu tutuaremena múā ññacoropu pee añurē tiieñowū. ¿Ñeenó tiiré warape yñure déesīadugai? jīwī.

³³ Cūāpe yñuwa:

—Mñu añurō tiiré wapa déesīāricu. Mñu basocúra niipacu, “yñu Cōāmacū niā” jīwī wapa mñurē siāada. Mñu Cōāmacūrē ññañarō wedesegu tīa, jīwā.

³⁴ Jesupé cūārē jīwī:

—Múā dutiré watoarure Cōāmacū jīwīguere biiro jóanoā: “Múā Cōāmacū tiiróbirora niirā niā”,* jīwī jóanoā. ³⁵ Marī masiā: Cōāmacūye quieti jóaripū maquērē “diamacú maquē niiria” jīmasīña maniā. Cōāmacūye wederirare “múā Cōāmacū tiiróbirora niirā niā” jīwī jóadutirigu niiwī. ³⁶ Teero tiigú, “yñu

* 10:34 Salmo 82.6.

Cōāmacū macū niīā” jīīmasīā. Múāpe yuu teero jīīré wapa yuure “Cōāmacūrē ñañarō wedeseḡu tiia” jīīā. Teero niiria. Cōāmacū yuure besewi; yuure atibúrecopure ticodiocowī. ³⁷ Yuu Pacu tiirére yuu tiihéri, yuure padeorijāña. ³⁸ Cūū tiirére tiirípereja, yuure padeoripacara, yuu tiieñorere padeoyá. Múā teeré padeorá, “yuu Pacu yuupure niī” jīīré masīādacu. Teero biiri “yuu cūūrpe niīā” jīīré tuomasīādacu, jīīwī.

³⁹ Cúāpeja cūūrē peresuwiipū néewadugamiwā sūcā. Cūūpe cūūrē dutijōāwī.

⁴⁰ Too síro Jesús día Jordán apeniñapú tīāwawi. Toopure Juan wāmeōtiri basocū wāmeōtiripopu puuácūmuwī. ⁴¹ Pau Jesuré iñarā jeara, jīīwā:

—Juan Cōāmacū sicārā tiimasīrere tiieñoriwi. Tiieñoripacu, niipetire āniyé maquērē wedeḡu, diamacārā wedeyi, jīīwā.

⁴² Toopure pau Jesuré padeowá.

11

Lázaro diarigüe

¹ Sicū basocū diarecutiḡu niirigū niīwī. Cūū wāmecutiwī Lázaro. Cūū, teero biiri cūū sōwōsānumiā María, Marta Betania macā macārā niīwā. ² Maríara niīwō Jesuyé daporipure sitiaññúre píopeo, coo póañapōmena tuucosérigo. Coo bai Lázaro diarecutiḡu niīwī. ³ Lázaro sōwōsānumiā Jesuré queti ticocorira niīwā:

—Ōpū, mūu menamacū diagu tiī, jīīcoyira.

⁴ Jesupé tee quetire tuogú, jīīwī:

—Cūū diarecutiremena diadoariqui. Cūū diarémēna Cōāmacū tutuarere eñonóādacu. Yuu Cōāmacū macācārē basocā “cūū tutuagu niī” jīīādacu, jīīwī.

⁵ Jesús cūā María, Marta, teero biiri cūā bai Lázarore maírīḡu niīwī. ⁶ Teero tiigú, cūū diarecutire quetire tuogú, cūū niirōpu puabúreco puuácūmunemowū sūcā. ⁷ Too síro ūsā cūū bueráre: —Jāmu Judeapu sūcā, jīīwī.

⁸ Ūsāpe cūūrē jīīwū:

—Ūsārē buegú, yoawaria ména judíoare dutirá ūtāperimēna mūūrē déesīādugamiwā. ¿Mūu toopú wáadugagari sūcā? jīīwū.

⁹ Jesupé queorémēna yuūwī:

—Wācūpatirijāña. Múā masīā: Sicaburecore doce horari bóea. Búreco wáaguno bóeremēna iñamasīqui. Teero tiigú, ñaacūmuriqui. ¹⁰ Nañtīārōpu wáagunopeja cūū wáaro siāwócore maniré wapa dapotua, ñaacūmuqui, jīīwī.

¹¹ Teero jīīāri siro, ūsārē jīīwī:

—Marī menamacū Lázaro cānijōāñiyi. Yuu cūūrē wācōḡú wáaguda, jīīwī.

¹² —Ōpū, cūū cāniāriḡu, aññujōāḡūdaqui, jīīwū.

¹³ Jesús “Lázaro cānijōāñiyi” jīīḡū, “diajōāñiyi” jīīdugagu tiiwī. Ūsāpe cāniré petire wācūjāmiwū. ¹⁴ Ūsā tuohéri iñagū, Jesús ūsārē tuomasīrōrā wedewi:

—Lázaro diajōāñiyi. ¹⁵ Marī toopú niihéri, aññuā. Yuu useniā; aññuniādacu múārē. Toorá múā nemorō padeoádacu. Jāmu, cūūrē iñarā, jīīwī.

¹⁶ Tomás (“suduāriḡu” ūsā jīīḡú) ūsārē jīīwī:

—Jāmu marīcā. Marīrē buegúre cūā siārī, cūūmenarā diara wáaada, jīīwī.

Jesús diarirare masō, catiré ticoré

¹⁷ Jesús Lázaro ya macāpu jeagudu tiirī, ūtātutipu cūūrīḡue quetire tuowī. Cūūrē cūūāri siro, bapari búreconi netōyíro mée. ¹⁸ Betania Jerusalén putogā niīwū. Pua kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niīwū. ¹⁹ Teero tiirá, pau

Jerusalén macārā cūā bai diari tʰorá, Marta, Mariare wācūtutuaaro jīrā, cūā pʰtopʰ iñarā jearira niwā. ²⁰ “Jesús atitoai méé” jīrī tʰogó, Marta cūārē bocago atiwo. Mariare wiipá pʰtʰáyigo. ²¹ Marta Jesús pʰto jeago, cūārē jīwō:

—Ōpū, mʰn ānorú niirī, yʰn bai diariboajīyi. ²² Mecātīgācārē Cōāmacū niipetire mʰn sārēnorē ticoqui. Teeré masīā, jīwō.

²³ Jesús coore jīwī:

—Mʰn bai masāgūdaqui, jīwī.

²⁴ Coopeja yʰnwo:

—Yʰn masīā: Atibáreco petirī, niipetira diarira masārīpʰ, masāgūdaqui, jīwō.

²⁵ Jesupé jīwī:

—Yʰnrā diarirare masō, catiré ticogú niā. Yʰnre padeogú diapacʰ, catigūdaqui sūcā. ²⁶ Mecātīgārē catirá yʰnre padeorá diari siro, di-
anamoricua. ¿Mʰn teeré padeoi? jīwī.

²⁷ Coope yʰnwo:

—Ōpū, ateré padeoa: Mʰn Cōāmacū beserigʰ Cristo, Cōāmacū macū niā. Mʰn “sīcū basocú atigudʰ niāyigʰ” cūā jīrigʰ niā, jīwō.

Lázarore cūūri tuti pʰto Jesús utirigue

²⁸ Marta Jesuména wedeseari siro, coo bayio Mariare swoogó wáawo. Coore āpērā tʰohéropʰ wedeyigo:

—Marīrē buegú jeatoaawī. Mʰnrē sʰodutīawī, jīyigo.

²⁹ Coo teero jīrī tʰogó, cūā pʰtopʰ máata atirigo niwō. ³⁰ Jesús Marta bocaarīropʰ niwī. Macāpʰre piyawariwī ména. ³¹ Judíoa wiipá Mariare wācūtutuari tiirā tiyíra. Cūā coo boyeromena witiwari iñarā, coore nʰnʰyíra. “Cūūāri tutipʰ utigo wáago tiicó”, jī wācūmiyira.

³² Mariare Jesús pʰto jea, cūārē iña, cūāye dʰpori pʰtopʰ munibiácūmuwō.

—Ōpū, mʰn ānorú niātā, yʰn bai diariboajīyi, jīwō.

³³ Jesús coo utiri iñagū, teero biiri judíoa coore nʰnʰatīarīcā utiri iñagū, bayiró wācūpati, iñañarō yeerīpʰnacʰtīwī.

³⁴ —¿Noorú cūārē cūūārī? jī sārīfāwī.

—Jāmʰ, iñagū atiya, jīwā.

³⁵ Jesús utiwī. ³⁶ Cūū utiri iñarā, judíoa cāmerī jīwā:

—Iñaña. Cūārē bayiró mañāmiāyiri cūū, jīwā.

³⁷ Sīquērā jīwā:

—Āni jōō niirigʰ capeari iñahēgūrē netōnérigʰra niirā. ¿Lázarocārē diari tiirīboayiri? jīwā.

Jesús Lázarore masōrigue

³⁸ Jesús Lázarore cūūri tutipʰ jeagu, bayiró wācūpatiremena niwī sūcā. Tiituti ātātuti niwū. Tiituti soperʰtō ātāquicamena bianówū. ³⁹ Jesús cūārē: —Tiiquire néecoya, jīwī.

Marta diaarigʰ sōwōpe cūārē jīwō:

—Ōpū, āni niiqui. Cūū diaari siro, bapari bʰrecori netōā, jīwō.

⁴⁰ Jesús coore jīwī:

—“Yʰnre padeogó, Cōāmacū tutuarere iñagōdacu”, jī wedeawū mʰnrē, jīwī.

⁴¹ Teero tiirā, cūā tiituti biarīquicare néecowa. Jesús iñamʰōco, Cōāmacūrē jīwī:

—Pacu, yuu sãirere muu tuoá. Teero tiigú, muurẽ usenire ticoa. ⁴² Yuu masiã: Muu yuure tuogucújãã. Ñiã ãnopú nucũrãye maquẽrẽ busurómena muumena wedesea. “Yuu muu ticodiocorigu niã” jĩrere masiãrõ jĩgũ, teero tiia, jĩwĩ.

⁴³ Cũũ teero jĩãri siro, bayiró busurómena jĩwĩ:

—Lázaro, witiatiya, jĩwĩ.

⁴⁴ Cũũ teero jĩrĩrã, diaarigu niimiãrigu witiatiwi. Cũũye wãmorĩ, cũũye ðuporire sutiména ðuðuanorigu niwĩ. Cũũya diapóacã suti caseromena cõmanórigu niwĩ. Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Cũũrẽ jõãñá, witiatiaro jĩrã, jĩwĩ.

Jesuré ñeeãdara wedeserigu
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Judíoa Mariare ñnarã jeaarira cũũ teero tiiriguere ñnarã, pau cũũrẽ padeowá. ⁴⁶ Æpẽrãpé Jesús tiiriguere fariseo basocapure wedera wáyira. ⁴⁷ Teeré tuoári siro, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca, Judíoare Dutirá Petimena neãyira. Neããri siro, jĩyira:

—¿Deero tiádari marĩ? Jõõ niãrigu pee tiiẽñorere tiigú tiiquí. ⁴⁸ Marĩ cũũrẽ teero ññajãrĩ, niipetira cũũrẽ padeoádacua. Romanuã ati, Cõamacũwiire cõããdacua. Teero biiri marĩ dutiré cwoerere petirĩ tiádacua, jĩyira.*

⁴⁹ Sicũ cũã menamacũ wãmecutiwi Caifás. Cũũ tiicãmarẽ paiaré dutigú niwĩ. Cũũ cũãrẽ jĩyigu:

—Múã tuomasĩridojáã. ⁵⁰ Niipetira basocã marĩya dita macãrã diari, ñañanibocu. Biiro tiiripe, ãñucu: Sicũ marĩ niipetiraye niãdarere diabosari, marĩrẽ ãñuãdacu, jĩyigu.

⁵¹ Caifás cũũ basiro wãcũrémena teero jĩriyigu. Tiicũma cũũ paiaré dutigú niirĩ, Cõamacũ cũũrẽ teero wãcũrẽ ticoyigu. Teero jĩgũ, “marĩ niipetiraye niãdarere Jesús diabosagudaqui” jĩsugueyigu. ⁵² Jesús judíoa dicure diabosariyigu. Niipetira Cõamacũ põna cũũrẽ padeoádarare, apeyé ditapu niirãcãrẽ diabosayigu. Sicapõna macãrã sicãpõna tiiróbiro niãrõ jĩgũ, teero tiiyigu. ⁵³ Teero tiirã, cũã tiiburecora “¿deero tiádari marĩ cũũrẽ siããdara?” jĩ wãcũnucãyira.

⁵⁴ Teero tiigú, Jesús pau judíoa watoapure wãanetõnemoriwi. Too niãrigu yucu manirõ wesapu wáawi. Efraín wãmecutiri macãpu jea, toopú ãsãmena putuáwi.

⁵⁵ Pascua judíoa bosebureco jeaadarõ tiirĩ, pau basocã Jerusalénpure jeawa. Cũã tii bosebureco suguero cũã ñañarẽ tiiriguere cosesuguéra jeara tiyira.

⁵⁶ Jesuré ãmaãcãmesãyira. Cõamacũwii wesa macã yeparu niirã, cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Múã deero tũgueñã? ¿Cũũ boseburecore ññagũ atigudari? jĩyira.

⁵⁷ Paiaré dutirá, fariseo basocamena too sugueropu basocãre biiro dutyira:

—Múã “jõõ niãrigu toopú niãyigu” jĩrĩ tuorã, ãsãrẽ wedeya, jĩyira.

Cũũrẽ ñee, peresuwiipu néewadugayira.

* **11:48** Judíoare dutirá biiro wãcũjya: “Basocã niipetira Jesuré padeorã, cũũrẽ õpũ sõnecoadacua; romanuãrẽ cõããdacua. Romanuã õpũ teeré tuogú, pau surarare ticocogudaqui”, jĩ wãcũjya.

12

Jesuré sitiaaññüre píopeorigue
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosebureco wáaadaro seis burecori dusarí, Jesús cūu buerámena Betaniapũ wáawi. Too suguero tiimacápura Jesús Lázaro diarigupare masówi.

² Toopũ Jesuré bosebureco tiipéowa. Marta yaarére batowo. Lázaro, ãpêrãcã Jesuména yaaduiwa. ³ Teero tiigó, María sicagá* sitiaaññúrigare Jesús puto néeatiwo. Tee sitiaaññüre “nardo” wámecutire wapapacáre niuwã. Cūũye dũporipũ píopeo, cooya póañapõmena tuucoséwo. Tiiwií niipetigopũ siti-aññúsesajõãwã.

⁴⁻⁵ Judas Iscariote jĩwĩ:

—Ate sitiaaññúre sicacãma padegu wapatárocõrõ dúaro boomíãyu. Tee niyerure bóaneõrãre ticonoboajĩyu, jĩwĩ.

Cūũ Jesús buegũ too síropũ cūũrẽ ññatutirapure wedesãgũdu niirigu niuwĩ.

⁶ Diamacũ bóaneõrãrẽ tiápudugagu mee tee jĩwĩ. Biiru wedesegu niyeru yaadũgãgũ, teero jĩwĩ. Cūũ ãsã niyeru sããripore cotegũ niimiwĩ. Tiipo maquẽ niyerure yaajãrucurigu niuwĩ. ⁷ Jesús cūũrẽ jĩwĩ:

—¿Deero tiigũ coore potocõĩ? Potocõgũ mee tiiyã. Coo ateré ññanocũrigo ni-
iwõ yũ diaadari bureco maquẽrẽ. ⁸ Bóaneõrã múã watoapũ niirucujããdacua. Yũrejea múãmena niirucuricu, jĩwĩ.

Judíoare dutirá Lázarore sããdugárigue

⁹ Pau judíoa Jesús Betaniapũ niirẽ quetire tũoyíra. Teero tiirã, cūũrẽ ññarã jeawa. Cūũ díccure ññarã jeariwa. Cūũ masõrigũ Lázarcãrẽ ññarã jeawa.

¹⁰⁻¹¹ Pau judíoa cūũ masãrigue quetire tũorã, paiaaré dutirá dutirére duujã, Jesuré padeowã. Teero tiirã, paiaaré dutirá: —Lázarcãrẽ sãããda, jĩmiyira.

Jesús Jerusalénpũ sããwarique

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Apebureco Jerusalénpũ pau boseburecore ññarã jearã “Jesús atiqui mée” jĩrẽ quetire tũoríra niuwã. ¹³ Teero tiirã, iquiquerire páata, cūũrẽ bocara atiwa. Bayiró wedeseremena jĩatiwa:

—¡Marĩ Õpũrẽ usenire ticoada! ¡Ñni Cõãmacũ ticodiocorigũ niĩĩ! ¡Cūũrẽ ãñũrõ tiáro! ¡Cūũ marĩ Israelya põna macãrã Õpũ niĩĩ! jĩwã.

¹⁴ Jesús burro wĩmagũrẽ buajéã, cūũ sotoapũ muãpewi. Cūũ teero tiirĩguere Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

¹⁵ Múã Jerusalén macãrã, cuirijãña.

Ññaña: Múã Õpũ atitoai mée;

cūũ burra macũ wĩmagũ sotoapũ pesaatii,†
jĩ jóanoã.

¹⁶ Tee jóariguere ãsã cūũ buerã sicutopare “Jesuyé queti niicu” jĩ tũomasĩriwũ. Too síro ãmuãsepu cūũ muãwari síropũ, ãsã wãcũbawũ. Teero tiirã, “Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora cūũrẽ diamacãrã wáawũ” jĩ cãmerĩ wedesewũ.

¹⁷ Pau Jesús Lázarore masõrĩ ññarira tee quetire wedesesajõãyira. “Lázaro ãtãtutipũ niimiãrigure sũowionecowi”, jĩ wedeyira. ¹⁸ Teero tiirã, pau tee tiieñõriguere tũoríra Jesuré bocara atiwa. ¹⁹ Fariseo basocapeja cãmerĩ jĩyira:

* 12:3 Pecasãyemena “medio litro” niã. † 12:15 Zacarías 9.9.

—Marĩ deero tiimasĩritu niĩã. ¿Jĩñamiĩ múã? Niipetira cãm̃mena wáara tiĩya, jĩĩyira.

Griegoa Jesuré ñadugarigue

²⁰ Bosebureco ñnarã jeará watoarũ sĩquẽrã griegoa niiwã. Cúãcã Cõãmacũrẽ padeorã atirira niiwã. ²¹ Cúã Felipe puto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditarũ niirĩ macã macũ niiwĩ. Cúã cãm̃rẽ jĩĩyira:

—Jesuré ñnarã wáadugaga.

²² Felipe Andrére wedegu wáayigu. Cúã p̃narãp̃ Jesuré wedera jeawa.

²³ Jesús cãm̃rẽ queorẽmena yũwĩ:

—Máata niipetira sõwũ w̃putĩ macũ niirere ãñonõadacu. ²⁴ Yũũ aterēja diamacãrã jĩã: Sĩcũ oterẽ capere oteriatã, teero p̃tuãjãcu. Teeperi oterĩ docare, ditarũ bóa, wii, bũcũã, pee dũcacaticu. ²⁵ Atibũrecorũre cãm̃ catirĩ bũrecorire maĩnetõnegũno pecamerũ ññarõ tiinõgũdaqui. Cãm̃ catirĩ bũrecorire maĩhẽgũnope ãmuãsepu catirẽ petihẽre bũagũdaqui. ²⁶ Yũũ dutirere tiidugũgũno yũũre nũnũãrõ. Yũũ niĩadarorũre yũũmena niigũdaqui. Yũũ dutirere tiinũnũsegũnorẽ yũũ Pacu ãñurõ tiigũdaqui, jĩwĩ.

Jesús cãm̃ diaadarere wederigue

²⁷ Jesús jĩĩnemowĩ:

—Mecũtĩgã yũũ bayirõ wãcũpatia. Teero tiigũ, yũũ deero jĩĩmasĩriga. “Pacu, yũũre ññarõ wáadarere netõñã”, ¿jĩĩgũdari? Jĩĩricu. Teero ññarõ tiinõgũdũra atiwũ. ²⁸ Pacu, “mũũ ãñunetõjõãã” jĩĩrere ãñõñã, jĩwĩ.

Cãm̃ teero jĩĩari siro, ãmuãsepu wedeseri taowũ:

—“Yũũ ãñunetõjõãã” jĩĩrere ãñotõawũ; ãñonemõgũda sũcã, jĩiti.

²⁹ Basocã toopã niirã cãm̃ wedeseri tuorã: —Bũro bũsuati, jĩwã.

Ãpẽrã: —Ángele cãm̃rẽ wedeseati, jĩwã.

³⁰ Jesús cãm̃rẽ jĩwĩ:

—Yũũre tuodutĩgu mee wedeseati; múãpere tuodutĩgu wedeseati.

³¹ Mecũtĩgãrẽ Cõãmacũ atibũreco macãrãrẽ wapa tiigũdaqui. Mecũtĩgãcãrẽ atibũreco macãrãrẽ dutigũre cõãwionecogũdaqui. ³² Yũũpere basocã néemũõnũcõãdacua, niipetirare yũũ ãñurõ tiibosãremena ugaripẽaatario jĩĩgũ, jĩwĩ.

³³ Teero jĩĩgũ, “biiro tiirĩ, diagũdacu” jĩĩgũ tiiwĩ. ³⁴ Basocã cãm̃rẽ jĩwã:

—Cõãmacũye queti jóaripũpũ cãã bueẽñorĩ, biiro tuonõwũ: “Cõãmacũ beserigu Cristo catirucujãgũdaqui”. Tee diamacã niirĩ, ¿deero tiigũdu mũũre “niipetira sõwũrẽ néemũõnũcõrõ booa” jĩĩ? Niipetira sõwũ ¿niipé niĩ? jĩĩ sãĩñãwã.

³⁵ Jesupé cãm̃rẽ jĩwĩ:

—Yũũ atibũreco macãrãrẽ sããwõcore tiirõbiro niĩã. Yũũ basocãre Cõãmacũyere ãñurõ masĩri tia. Múãmena pẽrogã niigũdadacu. Yũũ ãnopũ niirĩ, múã yũũ buerere padeoyã. Teero tiirã, múã wãcũña manirõ naĩtĩãrõpũ wáara tiirõbiro wáaricu. Yũũre padeohẽgũno naĩtĩãrõpũ niigũ tiirõbiro niĩ. Teero tiigũ, ãñurẽpere besemasĩriqui. ³⁶ Yũũ sããwõcore tiirõbiro niigũ múãmena niĩã. Yũũ múãmena niirĩ, yũũre padeoyã. Teero tiirã, múãcã sããwõcoropũ niĩãdacu; Cõãmacũyere ãñurõ masĩãdacu, jĩwĩ.

Jesús cãm̃rẽ teero jĩĩari siro, dutijõãwĩ.

Judĩoare dutirã Jesuré padeorĩgigue

³⁷ Jesús cūu tutuaremena pee tiiēñopacari, judíoare dutirá cūūrē padeoríwa.
³⁸ Cúā padeoríguemena profeta Isaías jóariborora wáaro tiiwú. Ateré jóarigu niíwī:
 ʔsā ʔpū, noānópe ʔsā wederére padeorá padeojíya. Niipetira padeopetíríya.
 Cōāmacū tutuaremena tiiēñorī ĩñapacara, padeoríya, †
 jī jóarigu niíwī.

³⁹ Teero tiirá, cúā padeomasíriwa. Isaías atecārē jóarigu niíwī:

⁴⁰ Cōāmacū cúārē capeari ĩñahērā tiiróbiro tiiyígu.
 Cūūyere tuomasíhērī tiiyígu.
 Teero tiirá, āñurō cūu tiirére ĩñapacara, ĩñamasíriyira.
 Cūu buerére tuopacára, tuomasíriyira.
 Cūu buerére padeorá niirāpeja,
 cúā ñañaré tiirére duujā, acabóre sāibójíya.
 Cūu cúārē netōnébojīyi, §
 jī jóarigu niíwī.

⁴¹ Isaías Jesús ʔpūtí macū niirére ĩñasugueyígu. Teero tiigú, cūūye maquērē wedeseyígu.

⁴² Teero jóari siro niipacari, pañ judíoa, judíoare dutirápncā Jesuré padeomíwā. Marí neārí wiipñ niirārē cōāwionecori jīrā, baurocápn Jesuré padeorére wedeseriwa. Fariseo basocare cuiyira. ⁴³ Jesuré padeopacára, basocáperere nemorō āñurō wácūrī boojíya. Cōāmacūperereja “āñuniya” jīñsugero booríjía.

Jesús wederi tuohéra ñañarō tiinóādara niitoaya

⁴⁴ Jesús bayiró busurómena jīwī:

—Yñre padeoráno yñ dícare padeoríya; yñ Pacu yñre ticodiocorigucārē padeoóya. ⁴⁵ Yñre ĩñarāno yñre ticodiocorigucārē ĩñaáya. ⁴⁶ Yñ sīwócore tiiróbiro niíā. Atibárecopñ atiwñ, yñre padeoráno naĩñārōpn putuárijāārō jīgū. ⁴⁷ Yñ buerére tuo, teeré yñheranorē yñre ñañarō tiiría. Yñ atibárecopñ niirārē ñañarō tiigú atiriwñ; cúārē netōnégū atiwñ ⁴⁸ Yñre boohérano, yñ buerécārē yñherano ñañarō tiinóādarapñ niitoaya. Atibáreco petirí, yñ wederé cúārē ñañarō wári tiiádacu. ⁴⁹ Yñ booró wederia. Yñ Pacu yñre ticodiocorigu “teero jī wedeya” jī dutirómena wedea. ⁵⁰ Yñ masíā: Yñ Pacu dutirére padeorá catirucujāādacua. Teero tiigú, cūu wededutiro-birora basocáre wedea, jīwī.

13

Jesús cūu bueráye ñuporire coserígue

¹ Pascua bosebureco wáaadaró péero ñusawú. Jesús cūu atibárecopñ niirigu máata cūu Pacu putopñ wáaadarere masítoawi. ʔsā cūu buerá atibárecopñ niirārē mañetōnejāwī. ʔsārē cūu bayiró mañrere ēñoādaró péerogā ñusawú.

²⁻⁴ Wātīārē dutigú Judas Iscariote (Simón macūrē) wácūrē ticotoarigu ni-
 iwī. Jesuré wedesādutirigu niíwī. Jesupéja Cōāmacū putopñ atirigue, cūu
 toopú cámerputáawaadarere masítoarigu niíwī. Teero biiri cūu Pacu cūūrē
 niipetire dutiré ticoriguere masítoarigu niíwī. Teeré masígū, ʔsā yaaduirí,
 wñmñncā, cūūyaro sutiró sotoá sññañirorere tuuwéwí. ʔpñ decopñ oco

† 12:38 Isaías 53.1. § 12:40 Isaías 6.10.

tuucoséri caserore siatúwi. ⁵ Too siro ocoré bapapá písā, ūsāye d̄porire cosenacāwī. Cūū siatúari caseromena ocoré tuucoséwi.

⁶ Cūū Simón Pedroye d̄porire cosegádu tiirí, Pedropeja cūūrē jīwī:

—¿Ōpū, yé d̄porire m̄m̄ cosegádarí? jīwī.

⁷ —Mecātīgā ȳm̄ tiirére m̄m̄ t̄omasīricu; too síropu t̄omasīgūdacu, jī ȳm̄wī.

⁸ Cūūpeja: —Yé d̄porire m̄m̄ coserídojāgūdacu, jīm̄iwī.

—Ȳm̄ m̄m̄rē coseríatā, m̄m̄ ȳm̄ menamacā niiricu, jīwī.

⁹ Simón Pedro jīwī:

—Too docare yé d̄porire cosegá, yé wāmorī, yáa dupucārē coseyá, jīwī.

¹⁰ Jesupéja jīwī:

—Marí cusaári sirogá, jūírīmanírā niipacara, cusanemóña manicú. Wáaari siro, d̄porí d̄care cosenócu. Múā jūírīmanírā tiiróbiro niíā. Teero niipacari, sícū múā watoapure ñañagú jūírīcutígu tiiróbiro nií, jīwī.

¹¹ Jesús cūūrē wedesāgūdare masītoarigu niíwī. Teero tiigá, “sícū múā watoapure jūírīcutígu tiiróbiro nií” jīwī.

¹² Ūsāye d̄porire coseári siro, cūū tuuwéarire sāña, jeanuā, ūsārē jīwī:

—¿Ȳm̄ múārē tiáriguere t̄omasī? ¹³ Múā ȳm̄re “ūsārē buegú”, teero biiri “ūsā Ōpū” jīā. Ȳm̄ teerora niíā múā jīróbiora. ¹⁴ Ȳm̄ múā Ōpū, múārē buegú niipacu, múāye d̄porire coseáwū. Teero tiirá, múācā teerora múāye d̄porire cāmerí coseyá. ¹⁵ Múārē ȳm̄ tiáriguere ñacū, tiññúsearo jīgū, tee queorére tiēñóawū. ¹⁶ Ȳm̄ ateréja diamacárā jīā: Sícū padecoteguno cūūrē dutigú nemoró niiriqui. Sícū ticoconorigucā cūūrē ticocorigu nemoró niiriqui. ¹⁷ Múā ȳm̄ wedeariguere masī, teeré tiirá, ūseniādacu.

¹⁸ Ȳm̄ múā niipetirapure wederia. Ȳm̄ beserirare ȳm̄ masīā. Cōāmacūye queti jóaripūpū jīróbiora diamacú wáaro tiíadacu. Ateré jóanoā: “Ȳm̄mena yaadiarigu ȳm̄re ññatutigu peti nií”,* jī jóanoā. ¹⁹ Ȳm̄ múārē wedesūyegū tiia. Teero tiirá, too síro ȳm̄ jīāriguere diamacú wáari ññarā, “ȳm̄rá niíā” jīrere padeoádacu. ²⁰ Ȳm̄ ateréja diamacárā jīā: Ȳm̄ ticocoariguere bocagáno ȳm̄cārē bocagudaqui. Ȳm̄re bocagáno ȳm̄re ticodiocorigucārē bocagudaqui, jīwī.

Jesús “Judas ȳm̄re ññatutirapure ticogudaqui” jīrrique

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jesús teeré ūsārē wedeari siro, bayiró wācūpatiwi. T̄omasīrōrā wedemiwī:

—Ȳm̄ ateré diamacárā jīā: Múā menamacū sícū ȳm̄re ññatutirapure ticogudaqui, jīwī.

²² Ūsā cāmerí ñña, “¿noāpére teero jīgū tií?” jīmasīriwu. ²³ Ȳm̄ Juan Jesús maínogū cūū putogā duiwu. ²⁴ Teero tiigá, Simón Pedro súupuaremena ȳm̄re sāññadutiwi: “¿Noārē wedesegū tií?” ²⁵ Ȳm̄ cūū putogā munijeátua, cūūrē sāññawū:

—¿Ōpū, noā nií cūū? jīwū.

²⁶ Jesús ȳm̄re jīwī:

—Ȳm̄ pá soa, ticogúra nií, jīwī.

Cūū teero jīāri siro, Judare (Simón Iscariote macārē) soa, ticowí. ²⁷ Judas pārē ññeári sirogā, Satanás cūūrē sāārigū niíwī. Jesús Judare: —M̄m̄ tiíadarere máata tiisírotiya, jīwī.

* 13:18 Salmo 41.9.

²⁸ Ësã niipetira toopá yaaduirea cūū teero jīrere tuomasīriwa. ²⁹ Sīquērã bi-iro wācūwā: “Judas niyeru sãaripore cotegú niirī, cūūrē apeyenó bosebureco maquērē sãrdutīgu tiájīyi; o bóanebrārē niyeru ticodutīgu ticodutiajīyi”, jī wācūmiwā. ³⁰ Judas pārē ñeēari sirogā, witijōāwī. Ñamipā niīwā.

Mama dutiré

³¹ Judas witiwari siro, Jesús ùsārē jīwī:

—Mecūtīgā yuu niipetira sōwū uputí macū niirere ññonóadacu. Yuumena “Cōāmacū uputí macū niī” jīrēcārē ññonóadacu. ³² Yuu “Cōāmacū uputí macū niī” jīrere ññorī, cūūcā yuu uputí macū niirere máata ññogúdaqui.

³³ Yuu menamacārā, yuu péerogā múāmena niinemogúdacu. Múā yuure ãmaāmiādacu. Yuu judíoare dutirare jīrirobirora múārē mecūtīgā jīā: “Yuu wáaadaropure múā wáamasīricu”. ³⁴ Múārē mama dutirere cūūā: Cámerī maīñā; yuu múārē maīrōbirora múācā cámerī maīñā. ³⁵ Múā cámerī maīrī, āpērā niipetira múārē yuu buerá niirere masīadacua, jīwī.

Pedro Jesuré “masīriga” jīrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro cūūrē sãñāwī:

—Ōpū, ¿noopá wáagudari? jīwī.

Jesús cūūrē yuūwī:

—Mecūtīgā yuu wáaadaropure mūū wáamasīricu. Too síropu yuure nuñugúdacu, jīwī.

³⁷ Pedropeja cūūrē sãñāwī sūcā:

—Ōpū, ¿deero tiigú yuu mūūmena máata wáamasīrigari? Mūūye waramena yuu diari, ãñuniādacu, jīmiwī.

³⁸ Jesús cūūrē yuūwī:

—¿Yée waramena diabosagudari? Yuu ateréja diamacárā jīā: Cārēquē wedeadari sūguero, yuure itīārī “cūūrē masīriga” jīditogudacu, jīwī.

14

Jesús Cōāmacū putoru wáarima tiiróbiro niī

¹ Jesús ùsārē jīwī:

—Múā bayiró wācūpatirijāña. Cōāmacūrē padeoyá. Yuucārē padeoyá.

² Yuu Pacu putoru múā niīadare wiseri pee niā. Tee wiseri maniātā, múārē wedeboajīyu. Toopá múā niīadarore quēnosuguégu wáagu tiia. ³ Múā niīadarore quēnoārī siro, múārē ñeégū atiguda. Teero tiirá, yuu niirōpore múācā niīadacu.

⁴ Yuu wáaropu niirimarē múā masīcu, jīwī.

⁵ Tomás cūūrē jīwī:

—Ōpū, mūū wáaadarore masīriga. ¿Ësã deero tii tiimarē masībogari? jīwī.

⁶ Jesús cūūrē yuūwī:

—Yuurá tiimá tiiróbiro niīā; basocáre diamacá maquērē masīrī tiigú niīā; teero biiri catiré petihére ticogú niīā. Yuure padeonunúsera dícu yuu Pacu puto jeaadacua. ⁷ Múā yuure masīrā, yuu Pacucārē masīadacu. Mecūāmena cūūrē masīā; cūūrē iñarā tiiróbiro niīā, jīwī.

⁸ Felipe Jesuré jīwī:

—Ōpū, mūū Pacu ññonó ùsārē. Cūūrē iñarémēna dícu ùsārē ãñutoadacu, jīwī.

⁹ Jesupéja cūūrē yuūwī:

—Felipe, yuu múãmena yoari niiã mée. ¿Yuuere ññamasĩrii ména? Yuuere ññagũno yuu Pacucãrẽ ññaĩ. ¿Deero tiigú “mũu Pacure ññoña” jĩĩ? ¹⁰ “Yuu Pacupure niiã yuu; cũu yuupure niiĩ” jĩĩrere ¿padeori? Yuu múãrẽ wederere yuu booró wederia. Yuu Pacu yuupure niigúrã yuunena cũu booró tiii. ¹¹ “Yuu Pacupure niiã yuu” jĩĩrere padeoyá. Teero biiri “yuu Pacu yuupure niiĩ” jĩĩrcãrẽ padeoyá. Múã teeré padeomasĩhẽrã, yuu tiirépere yuu Pacu tutuaremena tiiri ñña, padeosãñũña. ¹² Yuu ateréja diamacúrã jĩĩã: Yuuere padeorãno yuu tiirĩrobirora tiinunúseadacua. Yuu Pacu niirõru yuu wáaguda. Teero tiirã, yuure padeorãno yuu tiirĩro nemorõ tiiadacua. ¹³ Niipetire múã sãĩrere yuu wãmemena sãĩrĩ, tiigúda. Yuu teeré tiigú, yuu Pacu upatĩ macũ niirere ññoagúdacu. ¹⁴ Yuu wãmemena múã sãĩrenorẽ tiigúda.

Jesús “Espíritu Santore ticodiocoguda” jĩĩrigue

¹⁵ Múã yuure maĩrã, yuu dutirere tiiadacu. ¹⁶ Múãrẽ yuu Pacure sãiboságuda. Yuu sãĩrĩ, cũu múãrẽ ãpĩ tiápugudure ticodiocogudaqui. Múãmena niirucujãgúdaqui. ¹⁷ Cũurã Espiritu Santo, diamacũ maquẽrẽ wedegú niiĩ. Atibúreco macãrã cũurẽ ññaricua; cũurẽ masĩricua. Teero tiirã, cũurẽ booricua. Múãpeja cũurẽ masĩã. Cũu múãmena niiĩ; múãpũre niirucujãgúdaqui.

¹⁸ Yuu múãrẽ cõawaricu. Múãmena niigũ atiguda sũcã. ¹⁹ Péero dusaa yuu wáadarõ. Yuu wáari siro, atibúreco macãrã yuure ññariadacua. Múãpeja ññaãdacu. Yuu catirucujãã; teero tiirã, múãcã catirucujããdacu. ²⁰ Yuu Pacu múãrẽ Espiritu Santore ticodiocoari siro, “yuu Pacupure yuu niiã” jĩĩrere masĩãdacu. Teero biiri “múã yuupure niiã; yuu múãpũre niiã” jĩĩrcãrẽ masĩãdacu. ²¹ Yuu dutirere tiigúno yuure maigúrã niiqui. Yuure maigúnorẽ yuu Pacu maigúdaqui. Yuucã cũurẽ maigúdacu; yuu niirecutirere ññoagúdacu, jĩĩwĩ.

²² Æpĩ Judas (Iscariote niihẽgũpe) Jesurẽ jĩĩwĩ:

—Õpũ, ¿deero tiigú mũu niirecutirere ãsã dícare ññoagúdari? ¿Deero tiigú atibúreco macãrãrẽ ññoorigari? jĩĩwĩ.

²³ Jesús cũurẽ yuunwĩ:

—Yuuere maĩrãno yuu wedeseri tũonunúsecula. Yuu Pacu cúãrẽ maigúdaqui. Æsã puarãpũra cúãmena niiãdacu. ²⁴ Yuure maĩhẽrãnopeja yuu wederere tũoricua. Yuu wederé yée mee niiã; yuu Pacu yuure ticodiocorigu wededutire niiã.

²⁵ Yuu múãmena niiã ména; teero tiigú, teeré múãrẽ wedea. ²⁶ Too síro yuu Pacu Espiritu Santore yuu wãmemena ticodiocogudaqui. Cũu múãrẽ tiápũgu niigúdaqui. Cũu niipetirere múãrẽ buegúdaqui. Niipetire yuu múãrẽ bueriguere teero wãcũrĩ tiirucujãgúdaqui.

²⁷ Yuu mecũtigã múãrẽ “wáagu tiia” jĩĩgúda. Æñũrõ niirecutire múãmena niĩãrõ. Yuu ãñũrõ niirecutirere cũoa. Teeré múãcãrẽ ticoa. Atibúreco macãrã ãñũrõ niirecutirere ticooya, ticorapeja. Yuu cũã ticorẽ tiirõbõro ticoria. Teero tiirã, wãcũpatirijãña; cuiirijãña. ²⁸ “Yuu Pacu pũtopũ wáagu tiia” jĩĩrĩ, múã tũotõawũ. “Too síro yuu múãmena niigũ atiguda sũcã” jĩĩrcãrẽ tũoãwũ. Yuu Pacu yuu nemorõ niiĩ. Teero tiirã, “yuu Pacu pũtopũ wáagu tiia” jĩĩrĩ tũojĩrã, yuure diamacúrã maĩrã, ñseniboajĩyu. ²⁹ Yuu múãrẽ wedesũguegu tiia. Teero tiirã, yuu múãrẽ wedesũgueriguere queoró wáari, “diamacúrã jĩĩyĩ” jĩĩãdacu.

³⁰ Wãtĩãrẽ dutigú atibúreco macãrãrẽ dutigú atitoaqui mée. Teero tiigú, yuu múãmena péero wedeseguda. Cũu yuure péerogã netõnũcãmasĩripacu,

dutimigūdaqui. ³¹ Y_{HH}peja cūārē tuoría. Y_{HH} Pacu dutirépere tiia, atibúreco macārā “y_{HH} Pacure maĩā” jĩrere masĩārō jĩgū. Wām_{HH}ncāña. Jāmu, wáaco, jĩwĩ ūsārē.

15

Usegumena queoré

¹ Jesús queorémēna ūsārē wedewi:

—Y_{HH} usegu peti tiiróbiro niĩā. Y_{HH} Pacu tiiguré cotegú tiiróbiro niĩ. ² Yé d_{HH}purĩ d_{HH}camanire d_{HH}purire páatacōājāi. D_{HH}cacutire d_{HH}puripere nemorō d_{HH}cacutiaro jĩgū, ñañaré d_{HH}purire páataawenemoqui. ³ Y_{HH} múārē wederémēna ñañaré d_{HH}purire páatawenorira tiiróbiro niĩā. ⁴ Y_{HH}mēna niirucujāña y_{HH} múāmēna niirucujārōbirora. Sicad_{HH}pur_{HH} usegu_{HH} niirucuripacaro, d_{HH}cacutiricu. Ate tiiróbiro múā y_{HH}mēna niirucuripacara, añuré tiimasĩricu.

⁵ Y_{HH} usegu tiiróbiro niĩā. Múā tiigú d_{HH}purĩ niĩā. Y_{HH}mēna niirucurano y_{HH} cūāmēna niirĩ, pee añuré tiimasĩruca. Múā y_{HH}mēna niihērā, añuré tiimasĩricu. ⁶ Y_{HH}mēna niihērāno páatare d_{HH}purĩ tiiróbiro cōānoādacua. Páatacōāre d_{HH}purĩ sīnijōācu. Sīniré d_{HH}purire see, pecamep_{HH} sóecōānoco.

⁷ Múā y_{HH}mēna niirĩ, y_{HH} buerere wācūrĩ, Cōāmācū múā cūārē sārénorē wāari tiigūdaqui. ⁸ Múā pee añuré tiirémēna “Cōāmācū añunetōjōāi” jĩrere ēñoādacu. Teero biiri “múā y_{HH} buerá niĩā” jĩrere ēñoādacu. ⁹ Y_{HH} Pacu y_{HH}re maĩrōbirora y_{HH}cā múārē maĩā. Teero tiirá, y_{HH} múārē maĩrere masĩjīrā, y_{HH}re maĩrucujāña. ¹⁰ Y_{HH} Pacu dutirere y_{HH} tiiwú; cū y_{HH}re maĩrucú. Cū tiiróbirora múā y_{HH} dutirere tiirĩ, y_{HH}cā múārē maĩrucūgūdacu.

¹¹ Y_{HH} usenirōbirora múārē useniārō jĩgū, teeré wedea. Teero tiirá, múā useninetōjōāādacu. ¹² Y_{HH} dutiré ate niĩā: Y_{HH} múārē maĩrōbirora cāmerĩ maĩñā. ¹³ Sicū cū menamacārārē diabosagūno cūārē maĩnetōnequi; nemorō maĩmasĩña maniā. ¹⁴ Múā y_{HH} dutirere tiirá, y_{HH} menamacārā niĩā. ¹⁵ Y_{HH} múārē “y_{HH}re padecotera niĩya” jĩnemoricu. Padecotera cūārē dutigú tiirere masĩricua. Niipetire y_{HH} Pacu y_{HH}re jĩriguere múārē wedepetijāā. Teero tiigú, múārē “y_{HH} menamacārā niĩya” jĩā. ¹⁶ Múā y_{HH}re beseriw_{HH}; y_{HH}re múārē besew_{HH}. Múā y_{HH} boorere tiiaro jĩgū, teero biiri múā tiiré petirjāārō jĩgū, múārē besew_{HH}. Múā y_{HH} boorere tiirĩ, múā y_{HH} wāmēmēna y_{HH} Pacure sārénorē cū ticogūdaqui. ¹⁷ Ateré múārē dutia: Cāmerĩ maĩñā, jĩwĩ.

Jesuré padeoráre ñatutiadacua

¹⁸ Jesús ūsārē jĩnemowĩ:

—Atibúreco macārā múārē ñatutiri, y_{HH}re ñatutisugueriguere wācūña. ¹⁹ Múā atibúreco macārā peti niĩatā, cūā menamacārārē maĩrōbirora múācārē maĩbócuca. Y_{HH} múārē cūā watoap_{HH} niirārē besew_{HH}. Y_{HH} besenorira niijīrā, atibúreco macārā peti niiria. Teero tiirá, cūā múārē ñatutiya. ²⁰ Y_{HH} múārē jĩriguere wācūña: Sicū padecotegūno cūārē dutigú nemorō niiriqui. Y_{HH}re ñañarō tiirá, múācārē teerora ñañarō tiíadacua. Y_{HH} wederi tuorá, múācārē tuoādacua. ²¹ Múā y_{HH}re n_{HH}nrĩ ñañarā, tee niipetire ñañarere múārē tiíadacua. Y_{HH}re ticodiocoriguere cūā masihēre wapa teero tiíadacua.

²² Y_{HH} cūārē wedegu atiriātā, wapa cuoribocua. Cūā mecūtīgārē deero jĩmasĩricua; wapa cuojāya. ²³ Y_{HH}re ñatutirano y_{HH} Pacucārē ñatutiya. ²⁴ Cūā p_{HH}tor_{HH}re pee ñañā manirere tiieñomiwū. Y_{HH} tiieñohēri siro niĩatā, wapa cuoribocua. Cūā y_{HH} tiiriguere ñañawā. Teeré ñañapacara, y_{HH}re ñatutiwa. Teero

biiri yuu Pacucārē ĩnatutiwa. ²⁵ Cúã teero tiirémena Cōãmacūye queti jóaripūpu jĩrōbitora diamacú wáaro tiia. Ateré jóanoã: “Bári peti yuure ĩnatutiwa”,* jĩ jóanoã.

²⁶ Espiritu Santo múārē tiápugu atigudaqui. Cūã diamacú maquērē wedegú niĩ. Cūārē yuu Pacumena niigūrē ticodiocogudacu. Cūã atigu, yéé maquērē múārē wedegudaqui. ²⁷ Múacã yuu buenucáripura yuumena niiwã. Teero tiirã, yéé maquērē wedeadacu, jĩwĩ.

16

¹ Jesús úsārē jĩnemowĩ sūcã:

— Tee niipetirere múārē wedeawã, yuure padeodurijããrō jĩgũ. ² Judioare dutirá múārē cúã neārē wiseripu niirārē cōãwionecoadacua. Too síro múārē siãcōãrã, “marĩ Cōãmacú booró tiirã tiia” jĩ wãcũmiãdacua. ³ Cúã yuu Pacure, teero biiri yuure masĩrijãrã, múārē teero tiãdacua. ⁴ Yuu múārē wedesuguegu tiia. Teero tiirã, diamacú teero wáari, múã “teerora jĩwĩ” jĩ wãcũãdacu.

Espiritu Santoye maquē

Yuu múãmena niijĩgũ, sicatopure máata teerē wederiwu. ⁵ Mecūtĩgã yuure ticodiocorigu putopu wáagu tiia. Yuu teerē jĩpacari, múã sícũopera yuure “¿noorú wáai?” jĩ sãĩñaria. ⁶ Yuu jĩãriguere tuojĩrã, bóaneorã niijãã. ⁷ Yuu múārē diamacú maquērē jĩã: Yuu wáari, múārē nemorō ãñuãdacu. Yuu wáariatã, múārē tiápugu atiriqui. Yuu wáagu, cūārē múārē ticodiocogudacu. ⁸ Cūã atigu, atibúreco macãrãrē cúã ñañarē tiirére tuomasĩrĩ tiigúdaqui. Diamacú maquērē tuomasĩrĩ tiigúdaqui. Teero biiri cúã ñañarē tiiré wapa Cōãmacú cúārē ñañarō tiãdarecãrē tuomasĩrĩ tiigúdaqui. ⁹ Espiritu Santo cúārē cúã ñañarē tiirére masĩrō jĩgũ, ateré tuomasĩrĩ tiigúdaqui: Cúã yuure padeohére wapa ñañarē tiirã niicua sãa. ¹⁰ Diamacú tiirécãrē masĩrō jĩgũ, ateré tuomasĩrĩ tiigúdaqui: Yuu diamacú tiigú niijĩgũ, yuu Pacu putopu wãaa. Toopú wáari, múã yuure ĩñanemicu sãa. ¹¹ Teero biiri “Cōãmacú ñañarē tiirãrē ñañarō tiigúdaqui” jĩrécãrē masĩrō jĩgũ, ateré cúãrē tuomasĩrĩ tiigúdaqui: Wãtĩãrē dutigú ñañarō tiinógũdu niitoai.

¹² Yuu múārē pee wededugamiga. Mecūtĩgã wederi, múã tuomasĩribocu. ¹³ Espiritu Santope atigu, niipetire diamacú maquērē múārē wedegudaqui. Cūã diamacú maquērē wedegú niĩ. Cūã wãcũrémene wederiqui; yuu Pacu wederi tuogú, wedegudaqui. Too síropu wãaadarecãrē múārē wedegudaqui. ¹⁴ Yéere múārē masĩrĩ tiigúdaqui. Cūã teero masĩrĩ tiirémena múã yuure nemorō padeoãdacu. ¹⁵ Niipetire yuu Pacu c̄horé yéé niã. Teero tiigú, ateré múārē wedetoaawã: Espiritu Santo yéere múārē masĩrĩ tiigúdaqui.

¹⁶ Péerogã síro múã yuure ĩñaricu; too síro yuure ĩñaãdacu sūcã, jĩwĩ Jesús.

Bóaneorã niimiãrã useniãdacua

¹⁷ Úsã síquērã cãmerĩ sãĩñãwã:

— Cūã “péerogã síro múã yuure ĩñaricu; too síro yuure ĩñaãdacu sūcã” jĩrérē tuoriga. Teero biiri “yuu Pacu putopu wãaa” jĩrécãrē tuoriga. ¹⁸ Cūã “péerogã síro” jĩrē ¿deero jĩdugaro tiigári? Ñeenoré wedesegu wedesequi, masĩriga, jĩwũ.

¹⁹ Jesús úsã cūārē sãĩñãdugarere masĩjĩgũ, úsārē jĩwĩ:

* 15:25 Salmos 35.19; 69.4.

—“Péerogã siro múã yũre ñnaricu; too síro yũre ññaadacu sũcã”, jĩĩwũ.
 ¿Teeré cãmerĩ sãĩñará tiii? ²⁰ Yũũ ateréja diamacárã jĩĩã: Múã uti, boorituara
 niĩadacu. Atibúreco macãrãpe useniãdacua. Múã bóaneõmiãdacu. Bóaneõrã
 niĩniãrira useniãdacu. ²¹ Queorémēna wedegũda: Sicõ niĩpacó coo wĩmagũ
 apaadari sũguerogã, bayiró pũninogõ, bóaneõco. Coo apaari siro, coo
 macũ bauári ññagõ, usenigõ, coore pũniãriguere wãcũrico. ²² Coo tiiróbiro
 múã mecũtigã bóaneõmiã. Too síro yũũ múãrẽ ññagũda sũcã. Toorã múã
 useninetõjõãadacu. Sicãno múã usenirere petirĩ tiimasãriqui.

²³ Teero wáaadari búreco jeari, yũre sãĩñariadacu. Yũũ ateréja diamacárã
 jĩĩã: Múã yũũ wãmēmēna yũũ Pacũre sãĩrēnorẽ cũũ ticogudaqui. ²⁴ Múã
 yũũ wãmēmēna sãĩria ména. Sãĩñã. Múã sãĩrã, buaãdacu. Teemēna bayiró
 useniãdacu.

Jesús atibúreco maquẽrẽ docacũmurĩ tiitõarigue

²⁵ Yũũ múãrẽ pee queorémēna wedewũ. Too síro queoré manirõ
 tuomasĩrõrã yũũ Pacũye maquẽrẽ wedegũdacu. ²⁶ Teero wáaadari búreco
 jeari, múã yũũ wãmēmēna yũũ Pacũre sãĩĩadacu. Yũũ teero jĩĩgũ, “yũũ Pacũre
 múãrẽ sãĩboságuda” jĩĩgũ mee tiia. ²⁷ Cũũrã múãrẽ maĩ. Biiro biia: Múã yũre
 maĩã. Teero biiri múã yũre “Cõãmacũ pũtopũ atirigu niĩ” jĩĩ padeóã. Teero
 tiigũ, Cõãmacũ múãrẽ maĩjĩgũ, múãrẽ yũũgũdaqui. ²⁸ Yũũ Pacũmena niirigu
 atibúrecoũre atiũũ. Ñnopũ niĩãrigu yũũ Pacũ pũtopũ coepũtãwagũda sũcã,
 jĩĩwĩ.

²⁹ Ʋsã cãũrẽ jĩĩwũ:

—Mecũtigãrẽ mũũ queorémēna wederipacu, tuomasĩrõrã wedejãã.
³⁰ Mecũtigã Ʋsã masiã: Mũũ niĩpetirere masĩpetijãã. Ʋsã mũũrẽ sãĩñãadari
 sũguero, masiãtoaa. Teero tiirã, mũũ “Cõãmacũ pũtopũ atirigu niĩã” jĩĩrere
 padeóã, jĩĩwũ.

³¹ Jesús Ʋsãrẽ jĩĩwĩ:

—¿Niirõrã; múã padeói? ³² Múã dutiwáadaro jearo tiia; jeatoaa mée. Múã
 sũquẽrã wáabateadacu. Yũre sũcũrã cõãncõãdacu. Sũcũrã niiria, niigũpeja. Yũũ
 Pacũ yũũmena niĩ. ³³ Yũũ múãrẽ yũũmena ãñũrõ niirecũtũre cõoãro jĩĩgũ, tee
 niĩpetirere wedeawũ. Múã atibúrecoũre ññaarõ netõãdacu. Yũũ atibúreco
 maquẽrẽ docacũmurĩ tiitõawũ. Teero tiirã, wãcũtutuaya, jĩĩwĩ.

17

Jesús cãũ buerãye niĩadarere sãĩbosãrigue

¹ Jesús teero jĩĩari siro, ññamũco, jĩĩwĩ:

—Pacu, mũũ “teero wáaadacu” jĩĩri búreco jeatoaa mée. Basocãre eñõñã
 yũũ mũũ macũ Ʋputĩ macũ niirere. Mũũ teero tiirĩ, yũũ mũũ Ʋputĩ macũ
 niirere eñõgũdacu. ² Mũũ yũre dutirere ticowũ. Teemēna basocã niĩpeti-
 rare dutimasĩã. Teero tiigũ, niĩpetira mũũ yũre ticorirare catiré petihere
 ticomasĩã. ³ Cũã mũũ diamacũ niigũrẽ sũcũ niigũrẽ masĩrã, teero biiri yũũ
 Jesucristo mũũ ticodorigũcãrẽ masĩrã catiré petihere cõoãdacua.

⁴ Mũũ yũre tiidutirere tiĩpetjãwũ. Teemēna yũũ atibúrecoũre mũũ Ʋputĩ
 macũ niirere eñõwũ. ⁵ Pacũ, atibúreco tiĩadari sũguero, yũũ mũũmena niiwũ.
 Mũũmena niigũ, mũũ tiiróbiro Ʋputĩ macũ niiwũ. Mecũtigãrẽ mũũ niirõpu
 niigũdacu sũcã. Yũre Ʋputĩ macũ niirere ticoya sũcã.

6 'Muu ãniãrẽ yuure ticowu. Cúã atibúreco macãrã watoapu niirira niiwã. Muu niirecutirere cúãrẽ masĩrĩ tiiwá. Cúã muuyara niirirare yuure ticowu. Cúã muu wedecorere ãñurõ tuojiãrã, yuawa. 7 Mecãtigãrẽ cúã ateré masiïya: Niipetire yuu niirecutire muu ticorigue niã. 8 Muu yuure wederiguere cúãrẽ wedewu. Cúã teeré padeowá. Cúã diamacúã yuu muu putopu atiriguere padeowá. Teero biiri muu yuure ticodiocoriguecãrẽ padeowá.

9 'Yuu cúãye niãdarere muurẽ sãã. Atibúreco macãrãpereja sãibosãria. Yuure muu ticorirapere sãibosãa; cúã muuyara niïya. 10 Niipetira muuyara, yãara niïya. Yãaracã muuyara niïya. Cúã tiirémèna, cúã padeorémèna yuu uputí macú niirere masĩrĩ tiia.

11 'Yuu muu putopu wãagudu tiia; atibúrecomu putuáricu. Yuu buerãpeja putuáadacua. Pasu ãñugú, muu tutuaremena muu yuure ticorirare coteya. Muu teero tiiri, marí sãcãrõména niirõbirora cúãcã sãcãrõména niãadacua. 12 Yuu cúãmena niigã, muu tutuare ticoriguemena cúãrẽ cotewu. Sãcãnorẽ ditiri tiiriwu. Muuye queti jóaripũpu jĩrõbirora diamacú wáaro tiiwá: "Ditigũdaqui" jĩrigu dícu ditiwi.

13 'Mecãtigã yuu muu putopu wãagudu tiia. Yuu atibúrecomu niigã, muuye quetire wedea. Cúã yuu tiirõbiro useniãrõ jĩgũ, wedea. 14 Muu wederiguere cúãrẽ wedewu. Cúã yuu tiirõbiro atibúreco macãrã peti niiriya. Teero tiirã, atibúreco macãrã cúãrẽ ãñatutiya. 15 "Cúã atibúreco macãrã watoapu niirãrẽ muu putopu máata néewaya", jĩ sãiria. Ateperẽ sãã: "Wãtiãrẽ dutigúre cãmotãya cúãrẽ", jĩã. 16 Yuu atibúreco macú peti niiria. Teero tiirõbiro cúãcã atibúreco macãrã peti niiriya. 17 Muu wederé diamacú maquẽ niã. Teeména cúãrẽ muu booré tiãdara peti wáari tiiyá. 18 Yuure muuye quetire atibúreco macãrãrẽ wededutigu ticodiocowu. Teero tiirõbiro yuucã cúãrẽ atibúreco macãrãrẽ wededutigu ticocoa. 19 Cúãye niãdarere tiigú, yuu muu boorõbirora tiia. Cúãcã muu boorõbiro tiiaro jĩgũ, cúã diamacú maquẽrẽ masĩnemoãrõ jĩgũ, teero tiia.

20 'Yuu cúã dícu sãibosãria. Too síropu cúã wederi tuo, yuure padeoádaracãrẽ sãibosãa. 21 Cúã sãcãrõména niãrõ jĩgũ, sãã. Pasu, muu yuumena niirõbirora yuucã muumena niã. Cúãcã marimena niãrõ. Teero wáari ãñarã, atibúreco macãrã "yuu muu ticodiocorigu niã" jĩrere padeoáadacua. 22 Muu yuure uputí macú niirere ticowu. Yuucã cúãrẽ teerã ticowu, cúã sãcãrõména niãrõ jĩgũ. Marí sãcãrõména niirõbirora cúãcã sãcãrõména niãrõ. 23 Yuu cúãmena niiri, muu yuumena niirõbirora cúãcã sãcãrõména niãadacua. Teero wáari ãñarã, atibúreco macãrã ateré masiãadacua: Muu cúãrẽ maĩã yuure maĩrõbirora; teero biiri "yuu muu ticodiocorigu niã" jĩrere masiãadacua.

24 'Atibúreco tiãdari sugero, muu yuure maĩwú. Teero tiigú, muu uputí macú niirere yuure ticowu. Pasu, muu yuure ticorirare yuumena niiri boogã. Yuumena niirã, yuu uputí macú niirere ãñadacua. 25 Pasu, muu diamacú tiigú niã. Atibúreco macãrã muurẽ masĩriya; yuure muurẽ masiã. ãniã yuu buerã muu yuure ticodiocoriguere masiïya. 26 Muu niirecutirere cúãrẽ masĩrĩ tiiwá; teero masĩrĩ tiurucújãgũda. Yuu teero tiurucúri, muu yuure maĩrõbirora cúãcã cãmerĩ maĩadacua; teero biiri yuu cúãmena niigũdacu,

jīī sāīwī.

18

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jesús cūū Pacure sāīāri siro, ūsā Jerusalénꝑꝑ nīīāira witiwawꝑ. Cedrón wāmecutirimaarē tīāwawꝑ. Tiimaā apeniñapꝑ olivo yucare cūā oteriroꝑꝑ jeawꝑ. ² Judas Jesuré ticogꝑꝑ olivo niirōrē masītoarucuwi. Jesús too sugueropꝑꝑe ūsārē toopꝑ dīcꝑ sꝑowārucuwi. ³ Teero tiigú, suraramena Judas jeawī. Āpērā sīquērā Cōāmacūwīi coteri basoca cūāmena jeawa. Paiaré dutirá, fariseo basoca cūārē ticocorira nīiwā. Cūā añurō wāmocutírꝑꝑꝑ nīiwā. Sīāwócore yucꝑ, sīāwócorepamena atirira nīiwā. ⁴ Jesús cūūrē wāaadare masītoarigu nīiwī. Teero tiigú, suguewa, sāīñáwī:

—¿Noārē āmaāi? jīīwī.

⁵—Jesús Nazaret macūrē āmaāñ, jīīwā.

—Yñurá nīiā, jīīwī.

Judas Jesuré wedesārigꝑꝑ cūāmena nīiwī. ⁶ Jesús “yñurá nīiā” jīīrī tꝑorá, cūā dúudicutꝑ, ñaacūmujōāwā. ⁷ Jesús sāīñáwī sūcā:

—¿Noārē āmaāi? jīīwī.

—Jesús Nazaret macūrē āmaāñ, jīīwā.

⁸—Múārē wedetoaawū mée: Yñurá nīiā. Too docare yñure āmaārāñ, āniāpereja “wáaya” jīīña, jīīwī.

⁹ Jesús cūū Pacure wedesearigue diamacá wáaaro jīīgū, teeré jīīwī. Cūū biiro wedesewī cūū Pacure: “Mñꝑ yñure ticorirare sīcūno ditiri tiiríwꝑ”, jīīwī. ¹⁰ Too síro Simón Pedro cūūya espadare néewionecowī. Paiaré dutigúre padecotegure diamacá macā cāmpóreore páatacōjāwī. Cūū wāmecutiwi Malco. ¹¹ Cūū teero tiirí ññagū, Jesupé Pedroe jīīwī:

—Mñꝑyapīrē quēnocūña. Yñꝑ Pacꝑ yñure ñañarō netōdutírĩrobirora ñañarō netōgúdadu, jīīwī.

Jesuré Anás pꝑto néewarigue

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Too síro surara, cūārē dutigú, āpērā Cōāmacūwīi coteri basoca Jesuré ñee, siatúwa. ¹³ Anásya wiipꝑ néewasuguewa. Cūū Caifás mañecú nīiwī. Caifás tiicūmarē paiaré dutigú nīiwī. ¹⁴ Cūūrā too sugueropꝑꝑe judíoare dutiráre ateré jīiyigu: “Sīcū niipetiraye nīiādarere diabosari, marīrē añuādacu”, jīiyigu.

Pedro Jesuré “masīriga” jīirigue

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Cūā Jesuré néewari, Simón Pedromenarā yñcā cūārē nꝑñwáwꝑ. Paiaré dutigú yñure masīwī. Teero tiigú, yñꝑ Jesuré néewaramena wīi popea macā yepꝑꝑꝑe sāāwawꝑ. ¹⁶ Pedroe sꝑepꝑꝑó sāāatiroꝑꝑ ꝑꝑtūāñꝑcāwī. Cūū teero tiirí ññagū, yñꝑ sꝑepꝑꝑó coteri basocomena wedese, cūūrē sāāatidutiwꝑ.

¹⁷ Sope coteri basoco Pedroe sāīñáwō:

—¿Mñꝑ ññimena buegú mee nīiñ? jīīwō.

—Nīiria, jīīwī cūāpeja.

¹⁸ Yñsá nīiwā. Teero tiirá, tiiwī padecoteri basoca, āpērā Cōāmacūwīi coteri basoca pecame diosūmārā tiiwā. Pedrocā cūāmena sūmagú tiiwī.

Paiaaré dutigú Jesuré sãĩńárigue
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Paiaaré dutigú Jesuré sãĩńáwĩ:

—¿Mũũ buerá, ñiirũnoã basoca peti niĩ? ¿Ñeenórẽ buei mũũ cúãrẽ? jĩwĩ.

20 Jesupé cãũrẽ yũwĩ:

—Yũũ niipetira tũocóropũ buewũ. Judíoa neárẽ wiseripũ, ãno niiri wii Cõãmacãwiirũcãrẽ niipetira judíoa neãrõpũ buewũ. Yayıóropũ bueriwũ.

21 ¿Yũũre deero tiigú sãĩńái? Yũũ bueriguere tũorírapere sãĩńáña. Cúã masĩcua. Cúã mũũrẽ wedeadacua, jĩwĩ.

22 Jesús teero jĩrĩ tũogú, sícũ Cõãmacãwii coterí basocũ Jesuyá diaporare páawi. Cũũrẽ jĩwĩ:

—Paiaaré dutigúre teero yũũrijãña, jĩwĩ.

23 Jesupé yũwĩ:

—Yũũ ñañarõ jĩńáriguere wedeñate. “Ateré ñañarõ jĩńáwũ”, jĩńa. Yũũ diamacú maquẽrẽ jĩńari siro niipacari, ¿deero tiigú yũũre páai? jĩwĩ.

24 Jesús siatũarigupũ niitowĩ. Anás Jesuré ticocowĩ Caifás paiaré dutigú pũtopũ.

Pedro jĩĩditiõnemorigue
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Simón Pedro pecame wesapũra sũmanucũwĩ ména. Toopú niirã cãũrẽ sãĩńáwã:

—¿Mũũ ñinimena buegú mee niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ.

26 Toopú sícũ paiaré dutigúre padecotegũ sũmanucũwĩ. Cãmpéro páatanoriguwa wedegũ niwĩ. Cũũ Pedrorẽ sãĩńáwĩ:

—Yũũ mũũrẽ olivo yucũ oteríropũ cãũmena niirĩ ñĩnatu niĩãwãrã, jĩwĩ.

27 —Niiria; yũũ mee niĩãwũ, jĩwĩ sũcã.

Cũũ teero jĩrĩrã, cãrẽquẽ wedewĩ.

Pilato Jesuré sãĩńárigue
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Too siro Jesuré Caifáya wiipũ niĩárigure tiidita dutigú niiré wiseri pũtopũ néewawa. Bóeropũ tiwú. Judíoare dutirá tee wiseri popea macã yeparũre sããwariwa. Toopú sããwaraja, Pascua bosebũreco niirĩ, yaarẽnórẽ yaaribojĩya.*

29 Cúã sããwaheri ñĩngũ, Pilato cúãmena wedesegu witiatiwi. Cúãrẽ sãĩńáwĩ:

—¿Múã ãnirẽ ñeenó wapare wedesãrã tiĩ? jĩwĩ.

30 —Cũũ ñañarẽ tihégũ niĩãtã, mũũ pũto cãũrẽ ñeatiiribojĩyu, jĩwã.

31 Pilato cúãrẽ jĩwĩ:

—Cũũrẽ néewayã. Múãrẽ dutiré jĩrõbirora múã basiro cãũ tiĩáriguere besera wáaya, jĩĩmiwĩ.

Judíoape yũwã:

—Ësã judíoa múã romanuã tiiróbiro sĩãdutĩmasĩriga, jĩwã.

32 Too sugueropũre Jesús “cúã teero tiirĩ, diagũdacu” jĩĩ wedesuguetoarucuwĩ. Cũũ wedeseriguere diamacú wáaaro jĩrã, judíoa

* **18:28** Judíoa biiro jĩĩ wãcũyira: “Ësã judíoa niĩhẽrãye wiseriũ sããwara, jũĩrĩpĩra tiiróbiro putuácu. Siete bũrecori jũĩrĩpĩra tiiróbiro niĩãdacu”, jĩĩ wãcũyira. Cúã jũĩrĩpĩra tiiróbiro niirã, Pascua bosebũreco maquẽrẽ yaamasĩriyira.

romanuãrẽ cãurẽ sãadutiwa.† 33 Pilato cãmecócutusãwawi sũcã. Jesuré suocó, sãñáyigu:

—¿Mũnrã niĩ judíoa òpũ? jĩyigu.

34 Jesupé yũyigu:

—¿Mũn wãcũrémena sãñái? ¿Ãpẽrã mũnrẽ yéequẽ wedearĩte? jĩyigu.

35 Pilatope jĩyigu:

—Yũn judíoaũ mee niã. Mũnya dita macãrã judíoa, teero biiri paiaré dutirá mũnrẽ néeciawã. ¿Deero tiãrĩ mũn? jĩ sãñáyigu.

36 Jesupé cãurẽ yũwi:

—Yũn Òpũ niiré atibúreco maquẽ niiria. Atibúreco maquẽ niãtã, yũre mũnrã cãmerĩsãboajya, judíoaare dutirá ñeewarijããrõ jĩrã. Yũn Òpũ niiré ãnorú mee niã, jĩyigu.

37 Pilato jĩyigu:

—¿Too docare òpũ niĩ mũn? jĩyigu.

Jesupé cãurẽ yũyigu:

—Mũn jĩrõbirora òpũ niã. Yũn diamacá maquẽrẽ wedegũda jĩgũ, ãnorú ati, bauãwũ. Niipetira diamacá maquẽrẽ boorã yũn wederére tũoõya, jĩyigu.

38 —Diamacá maquẽ ¿ñeenó niirõ niicu? masĩña maniã, jĩyigu Pilato.

Jesuré sãadutrigue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato teero jĩãri siro, judíoaare dutirámena wedesegu witiatiwi sũcã. Cũãrẽ wedewi:

—Yũn cãũ ñañarẽ tiãriguere buariatu. 39 Too docare biirope tiigũda: Pascua bosebureco niirĩ, múã tiimúãatrigue tiirõbirora tiigũda: Sícũ peresuwiipũ niigũrẽ wionécobosagũda. ¿Múã judíoa òpãrẽ wionécori boogãri? jĩwĩ.

40 Niipetira acaribjõãwã:

—¿Cũãrẽ wionécorijãña! ¡Barrabápere wionécoya! jĩwã.

Barrabás yaarépigũ niirigu niwĩ.

19

1 Teero tiigũ, Pilato Jesuré tãnadutiyigu. 2 Tãnaãri siro, surara potamena cãã tiãri betore cũya dupupure péorira niwã. Sicaró òpãya sutiro tiirõbiro sãã ñiisãñũrõca sããrira niwã.

3 —Ûseniã mũmmena, judíoa òpũ, jĩ buijãyira.

Teero jĩrãrã, cãurẽ pee páajãrira niwã.

4 Pilato popeapu niãrigũ witiatiwi sũcã. Basocãre jĩwĩ:

—Yũn cãurẽ ñañarẽ tiãriguere buariatu. Teero tiigũ, múã pũto sũowitiatigũda. Múã ññaãdacu, jĩwĩ.

5 Too síro Jesús witiatiwi. Cũũ pota betore pesawĩ. Òpãyaro tiirõbiro sãã ñiisãñũrõ cãã sãããrĩrore sãñawitiatiwi. Pilato basocãre jĩwĩ:

—¡Ññaña! Ñni niĩ, jĩwĩ.

6 Paiaré dutirá, Cõãmacũwii coterĩ basoca cãurẽ ññarã, acaribjõãwã:

—¿Cũãrẽ curusapu páabiatu sãadutiya; sãadutiya! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

† 18:32 Juan 3.14 y 12.32. Tee versículopure Jesús “yũre sãrã, curusapu páabiatu, néemũcoadacua” jĩgũ tiyigu. Judíoa curusapu basocãre sãrã tiiriyira; romanuã dicu teerẽ tiyira.

—Múã basiro cūūrē curusapu páabiatu sīārã wáaya. Yũja cūūrē ñañare tiiáriguere buariatu, jĩwĩ.

⁷ Judíoare dutirápeja cūūrē jĩwã:

—“Yũ Cõãmácũ macũ niã”, jĩwĩ cūũjã. Ʋsãrē dutiré teero wedesegunorē sīãdutía, jĩwã.

⁸ Pilato teeré tuogú, bayiró cuiyigu. ⁹ Cūũye wiseri popea macã yeparu cãmecósãwawi sũcã. Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Noo macũ niĩ mũũ? jĩyigu.

Jesupé cūūrē yũriyigu.

¹⁰ Pilato jĩyigu:

—¿Deero tiigú yũre yũrii? ¿Mũũ masĩrii? Yũ mũũrē wionécogu wionécomasĩã. Sīãdutígucã sīãdutĩmasĩã, jĩyigu.

¹¹ Jesupé cūūrē yũyigu:

—Cõãmácũ mũũrē dutigú sõnecorigu niwĩ. Cũũ sõnecoriatã, mũũ deero sīãdutĩmasĩriboajĩyu. Teero tiigú, yũre mũũ pũtopu ticocoarigu mũũ nemorõ wapa cõoquí, jĩyigu.

¹² Cũũ teero jĩrĩ tuogú, Pilato Jesuré, “¿deero tii yũ ãnirē wionécogudariye?” jĩ wãcũmiyigu. Judíoare dutirápeja bayiró acaribiremena jĩwã:

—Mũũ cūūrē wionécogu, romanuã õpũ menamacũ niiricu. Sícũ “yũ mũã õpũ niã” jĩgũno romanuã õpũrē netõnãcãgũ tii, jĩwã.

¹³ Cũã teero jĩrĩ tuogú, Pilato Jesuré sũowitiatidutiwi. Too síro cũũ queti beseorũ wãa, duiwĩ. Cũũ duiró niiri yepa ãtãmena weeri yeparu niwã. Hebreoyemena Gabata wãmecutiwũ. ¹⁴ Judíoa Pascua bosebũreco maquẽ quẽnorí bũreco niwã. Coeritó suguerogã niwã. Pilato judíoare dutirãre jĩwĩ:

—Múã õpũrē ññaña, jĩmiwĩ.

¹⁵ Cũãpe acaribjõãwã sũcã:

—¡cūūrē sīãjããrõ; sīãjããrõ! ¡Curusapu páabiatu sīãdutĩjãña! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—¿Múã õpũrē curusapu páabiatu sīãdutĩgudari? jĩwĩ.

Paiaaré dutirápeja jĩwã:

—Ʋsã õpũ sícũrã romanuã õpũ dícu niĩ, jĩwã.

¹⁶ Cũã teero jĩrĩ tuogú, Jesuré cūũrē wiyawí, curusapu páabiatuaro jĩgũ. Surarape cūūrē néewawa.

Jesuré sīãrígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesús curusare apawagu, “Dupucoro” wãmecutiropũ wáawi. Hebreoyemena wãmecutiã Gólgota. ¹⁸ Toopũ cūūrē curusapu páabiatuwa. ãpẽrã pũrãcãrē teorora tiwã. Jesuré cãã deco nãcõwã, sícũrē diamacãpe, ãpĩrē acuniñape. ¹⁹ Pilato cũũ jóadutiariquere curusapu tuudutirigu niwĩ. Biĩro jóanoriro niwũ: “JESÚS NAZARET MACƲ JUDÍOA ƲPƲ NIÍ”. ²⁰ Tee jóariguere hebreoye, griegoaye, latínmena jóadutirigu niwĩ. Cũã Jesuré páabiatuuro Jerusalén pũtogã niwã. Teero tiirã, paũ judíoa tee jóatriguere bueññawã.

²¹ Cũã bueññarĩ ññarĩ, paiaaré dutirá Pilato pũtopu wãa, cūūrē jĩyira:
—Mũũ “judíoa õpũ niĩ” jĩ jóariboajĩyu. “Judíoa õpũ niã”, jĩñãwĩ”, jĩ jóaboajĩyu, jĩmiyira.

²² Pilato yũyigu:

—Yũ jóatoaawũ; yũ jóariborira pũtuãadacu, jĩyigu.

²³ Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cū̄ye sutire seenéōwā. Seenéō, cū̄cōrō batowa. Cū̄ya sutiró docasñariwucā sua cāmeyioriro niiwā.

²⁴ Teero tiirá, surara cāmerí jī̄yira:

—Ānorējā yigarijāāda. ¿Noārē pūtuáadari? jī̄rā, jī̄buaapeada, jī̄yira.

Cū̄a teero tiirí, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigue diamacū wáaro tiiwá. Biiro jóanoā: “Yée sutire batowa; sicaróre jī̄buaapewa”,* jī̄ jóanoā. Tee jóarirobirora surara teerora tiiwá.

²⁵ Jesuyá curusa pūtopu cū̄ paco, cū̄ b̄ngo, apegó María (coo Cleofas numo niiwō), María Magdalena nucūwā. ²⁶ Jesús cū̄ pacore, teero biiri yuu Juan cū̄ bayiró maigárē coo wesa nucūrí ñnagū, coore jī̄wī:

—Paco, āni m̄u macū pūtuái, jī̄wī.

²⁷ Too síro yuure jī̄wī:

—Atigó m̄u paco pūtuáyo, jī̄wī.

Cū̄ teero jī̄ari siro, coore yáa wiipu néepūtuawawa.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Too síro Jesús cū̄rē tiidutiriguere masījīgū, “niipetire peotítoa” jī̄ wācūrigu niiwī. Teero tiigá, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigue wáaro jī̄gū: —Yuu sīnidugága, jī̄wī.

²⁹ Toopá sicarú vino piyare dadaríru duiwu. Teero tiirá, surara sicasitia soa, “hisopo” d̄p̄p̄u siatú, súmūōcowa. ³⁰ Cū̄ teeré sñiāri siro: —Niipetire peotítoa, jī̄wī.

Teero jī̄ari siro, cū̄ya dupu ñaānumu, diajōāwī.

Jesuré saderigue

³¹ Pascua bosebureco wáaadaró sicabureco dusawá. Tii bosebureco ūsārē uputí niirí bureco niiwā. Tiiburecore judíoare dutirá diaarirare curusaripare niirí boorírira niiwā. Teero tiirá, judíoare dutirá Pilato pūtopu wáa, cū̄yara surarare cū̄rē máata diaaro jī̄rā, cū̄aye ñicārīrē páapedutiya. Too síro cū̄aye ōpūārīrē néedioco, aperopú néewadutiya. ³² Teero tiirá, surara toopá jea, sīcūrē páapesugewa. Āpī Jesuména páabiatunoārigucārē teerora tiiwá.

³³ Jesupére diaarigupure buajeáwa. Teero tiirá, cū̄rē páaperiwa.

³⁴ Páaperono tiigá, sīcū surara Jesuré warupāmarē sadewi. Cū̄ teero tiirí, máata díi ocoména witiwu. ³⁵ Yuu teero wáari ñnawā. Teero tiigá, yuu masīā: Yuu jóare diamacūrā niā. Múācārē teeré padeoáro jī̄gū, tee diamacū maquērē wedea. ³⁶ Cōāmacūye queti jóaripūpu jī̄rōbirora wáaro jī̄rō, teero wáawē. Biiro jóanoā: “Cū̄ye cōārī sicacōāno páapeya maniādacu”,† jī̄ jóanoā.

³⁷ Tiipūpūre aperopú jóanoā sūcā: “Cū̄a saderigupure ñnādacua”,‡ jī̄ jóanoā.

Jesuré ātātutipū cū̄ūrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Too síro José Arimatea wāmecutiri macā macū Pilatore Jesuyá ōpūārē sāyīgu. José Jesuré padeogú niiwī. Cū̄ judíoare dutirāre cuiḡu, yayígorpu padeogú niirigu niiwī. Pilato “jáu” jī̄rī tuogá, José wáa, Jesuyá ōpūārē néedioco, néewawi. ³⁹ Nicodemo ñamipu Jesuména wedeseḡu jearigucā jeawi. Cū̄ treinta kilos sitiañūrere néenjeawi. Tee ate niiwū: “Mirra” wāmecutire, “áloe” wāmecutiremena wāorigue niiwā. ⁴⁰ José Nicodemomena suti caseri

* 19:24 Salmo 22.18. † 19:36 Salmo 34.20. ‡ 19:37 Zacarías 12.10.

sitiaañũre tuusiãremena Jesuyá òpũãrẽ cõmawã. Judioa diaarirare cũiri tutipũ cũũadari sũguero tiirucũrere tiiwá. ⁴¹ Jesurẽ curusapũ páabiaturiro puto oterẽ oteriro niiwã. Tee oteriro deco mama tuti, ùtãgãpũ coari tuti niiwã. Tiitutipũ sũcãrĩ diaarirare cũũña manirĩro niiwũ ména. ⁴² Muĩpũ sããwari, ùsã yeerisãri bũreco jearopũ tiiwá. Teero tiirã, tiicope putogã niirĩ, Jesuyá òpũãrẽ toopá néewa, cũũwã.

20

Jesús masãmuãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Ùsã yeerisãri bũreco siro macã bũreco niirĩ, bóeadari sũguero, María Magdalena cãũrẽ cũũri tutipũ wáayigo. Tiituti biamíriquicare aperopá nucũrĩ ññayigo. ² Teero tiigó, ùsã putopũ cutaputúaatirigo niiwõ. Yũu Jesús bayiró mainógũ, Simón Pedromena niiwã. Ùsãrẽ jĩwõ:

—Marĩ Òpãrẽ aperopá néejõããrira niiwã. Noopá néewara néewaajĩya, jĩwõ.

³ Coo teero jĩrĩ tuorã, yũu, Simón Pedromena cãũrẽ cũũriropũ ññarã wáawu.

⁴ Ùsã toopá wáara, yũu Pedro nemorõ cutubayíwu. Teero tiigú, yũu cãũ sũguero jeawu. ⁵ Toopá jea, tiicopepũ munibiã, ññasõnecowu. Sããwaripacu, cãũrẽ cõmaré caseri pesari ññawũ. ⁶ Too siropũ Simón Pedro yũure nũnũjeáwi. Cãũjã sããjõãwĩ. Cãũcã teecaserire toopá niirĩ ññawĩ. ⁷ Aperó Jesurẽ dupure cãã cõmarĩ caserocã aperopá pesari ññawĩ. Tuupéari casero niiwã. ⁸ Yũu tiitutipũre jeasũguerigucã sããwawu. Niipetirere ññagũ, padeowũ. ⁹ Ùsã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “Jesús diarigũpũ masãgũdaqui” jĩrẽre masĩriwu ména. ¹⁰ Ññãrĩ siro, ùsãya wiipũ putuawawu.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue

(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalenape tiituti díamacũpũ utigo putuáwo. Utigora, tiitutipũ munibiã, ññasõnecoyigo. ¹² Ángelea puarã suti butirẽ sãñarãrẽ duiri ññayigo. Cãã Jesurẽ cũũmiriropũ duiyira, sũcũ dupu niimirirope, ãpĩ dupori niimirirope. ¹³ Cãã coore sãññáyira:

—¿Deero tiigó utii? jĩyira.

Cããrẽ yũuyigo:

—Yũu Òpãrẽ néejõããrira niiwã. Noopá néewara néewaajĩya, jĩyigo.

¹⁴ Coo teero jĩãri siro, aperopé cãmenucãyigo. Jesús coo puto nucũrĩ ññayigo. “Jesús niirĩ” jĩ ññamasĩriyigo ména. ¹⁵ Cãũpe coore sãññáyigu:

—¿Deero tiigó utii? ¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩyigu.

“Oteré coterĩ basocu niiqui”, jĩ wãcũgõ, jĩyigo:

—Mũu cãũrẽ néewarigu wedeya. ¿Noopá cũũãrĩ? Yũu cãũrẽ néegõ wáagoda, jĩyigo.

¹⁶ Jesús coore jĩyigu:

—¡María!

Cãũ teero jĩrĩ tuogó, cãmenucã: —¡Raboni! jĩyigo. (Hebreoayemena “basocãre buegũ” jĩñũgaro tiia.)

¹⁷ Jesús coore jĩyigu:

—Ñeerijãña yũure. Yũu Pacu putopũ muãwaria ména. Yũure padeorãre wedego wáaya. “Biuro jĩãwĩ”, jĩñã: “‘Yũu Pacu putopũ muãwagũdu tiia; yũu Pacu muã Pacu niirĩ; yũu Òpũ muã Òpũ niirĩ’, jĩãwĩ”, jĩ wedeya, jĩyigu.

18 Cũũ teero jĩĩrĩ tuogó, María Magdalena ati, ũsã cũũ bueráre wedewo:

—Marĩ Òpũrẽ ññaãwũ, jĩĩwõ.

Cũũ coore wedeariguere wedewo.

Jesús cũũ bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

19 Teero wáari bũreco ũsã yeerisári bũreco síro macã bũreco niwũ. Tiibũreco ñamipũ ũsã cũũ buerá niirira neãwũ. Ësã judíoare dutiráre cuira, ãñũrõ biacósãwũ. Ësã toopá niirĩ, Jesús ũsã decopũ bauánucãwĩ. Ësãrẽ ãñudutiwi:

—Ññũrõ niirecutire múãpũre niĩãrõ, jĩĩwĩ.

20 Cũũ teero jĩĩari síro, cũũye wãmorĩrẽ, warupãmarẽ ãñowĩ. Ësã cũũrẽ ññarã, bayiró useniwũ. 21 Ësãrẽ jĩĩnemowĩ:

—Ññũrõ niirecutire múãpũre niĩãrõ. Yũũ Pacũ yũũre ticodiocorirobirora yũũcã yéẽ quetire wededutigu múãrẽ ticocoa, jĩĩwĩ.

22 Teero jĩĩari síro, cũũ ũsãrẽ wĩãpũpeo, jĩĩwĩ:

—Múãmena Espiritu Santo niĩãrõ. 23 Múã ãpẽrãrẽ cũũ ññarẽ tiirere acabóri, acabónoãrira pũtuáadacua. Múã cúãrẽ acabóheri, acabóya manirã pũtuáadacua,* jĩĩwĩ Jesús.

Jesús Tomarẽ bauárigue

24 Tomás ũsã menamacũ (“sũduárigũ” ũsã jĩĩgũ) Jesús ũsã pũtopũ bauáritore, maniwĩ. 25 Teero tiirã, ũsã cũũrẽ jĩĩwũ:

—Marĩ Òpũrẽ ññaãwũ.

Tomarẽ ũsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũ cũũye wãmorĩpũ cúã páabiare coperire ññahẽgũ, teecoperipũ yáa wãmosũãrẽ súusõnecohegu, teerora yáa wãmorẽ cũũ warupãmarucãrẽ súusõnecohegu, padeorícũ, jĩĩwĩ.

26 Sica semana síro ũsã cũũ buerá niirira tiwiipú neãwũ sũcã. Tomás ũsãmena niwĩ sãa. Ësã ãñũrõ biacósãpacari, Jesús ũsã decopũ bauánucãwĩ sũcã. Ësãrẽ ãñudutiwi:

—Ññũrõ niirecutire múãpũre niĩãrõ, jĩĩwĩ.

27 Too síro Tomarẽ jĩĩwĩ:

—Ññãña yéẽ wãmorĩrẽ; mũũya wãmosũãrẽ ãno súusõnecoia. Yáa warupãmarucãrẽ mũũya wãmorẽ súusõnecoia. Padeorẽ manigũ niirijãña. Padeoyá, jĩĩwĩ.

28 Tomarẽ jĩĩwĩ:

—Mũũ yũũ Òpũ niĩã; mũũ Cõãmacũ yũũ padeogú niĩã, jĩĩwĩ.

29 Jesupé jĩĩwĩ:

—Tomás, mũũ yũũre ññatoagũpũ padeóa. ãpẽrã yũũre ññaripacara padeorãpe useninemorã niĩya, jĩĩwĩ.

Jesuré padeodutigu atipũrẽ jóaa

30 Jesús ũsã ññacoropũ pee apeyenó cũũ tutuaremena tiĩẽñowĩ. Tee nipetirere yũũ atipũpũre jóaria. 31 Yũũ atipũpũ Jesús síquẽ cũũ tutuaremena tiĩẽñoriguere jóaa. Múãrẽ “Jesús Cõãmacũ beserigu cũũ macũ niĩr” jĩĩrere padeodutigu jóaa. Múã cũũrẽ padeorã catirẽ petihere cõoádadu.

* 20:23 Mateo 16.19; 18.18.

21

Jesús cūū bueráre bauánemorigue

1 Too síro Jesús Tiberiataro wesapu ūsārē bauánemowī. Biiro wáawu: 2 Ūsā toopáre niirā noquērā niiwā: Simón Pedro, Tomás (“suduárigu” ūsā jīīgú), Natanael (cūū Caná Galilea dita macū niiwī), ūsā Zebedeo pōna, āpērā ūsā menamacārā puarā niiwū. 3 Ūsā toopá niirī, Simón Pedro ūsārē jīiwī:

—Wai wasagu wáagu tiia.

—Ūsācā mūumena wáaada, jīiwū.

Ūsā wáa, dooriwupu muāsāwū. Tiīñamirē wai sīābóejōāmīwū. Buarítu.

4 Bóecūmurī, Jesús tiitaro wesapu nucūwī. Ūsā cūūrē īñamasīriwu. 5 Cūū ūsārē jīiwī:

—¿Wai buaárī?

—Buaríatu, jīiwū.

6 —Dooríwu diamacápe cōāñoña múāya bapigure sūcā. Toopé buaádadu, jīiwī.

Cūū jīiriborora tiiwá. Pau peti sārī, bapigure wéemūcobayiritu. 7 Teero wáari īñagū, yuu Jesús bayiró maīnógū Pedrore jīiwū:

—Marī Ōpā niī.

Simón Pedro “marī Ōpā niī” jīirī tuogú, cūūyaro sutiroré máata sāñawī; peesutimena pademasīriwi. Sāña, tiitaropu ñaacoñuāwī. 8 Ūsā pasaró wesapu jeaadaro cien metrora yoaro niiwā. Teero tiirá, dooríwumena wesapu waire wéepāwawu. 9 Toopá pāājeara, pecame cūū dioárimere īñawū. Tiimepú sícū wai cāārīōárigu pesawī. Teero biiri pā niiwū. 10 Jesús ūsārē jīiwī:

—Wai būa buaárirare néeatīya, jīiwī.

11 Simón Pedro dooríwupu muāsā, bapigure wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajōāwū. Ciento cincuenta y tres sārira niiwā. Pau sāāpacari, bapigu yigariwu. 12 Jesús ūsārē jīiwī:

—Yaawācārā atīya.

Ūsā cūūrē īñamasītoawu. Teero tiirá, sīcūnopera, “¿noā niī mūū?” jīī sāñáriwu. 13 Jesús pārē néé, ūsārē batowī. Waicārē teorora tiiwī.

14 Jesús dia masāri siro, puarī ūsārē bauátoawi. Ateména ītīārī wáaro tiiwū sáa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigie

15 Ūsā yaaari siro, Jesús Simón Pedrore sāñāwī:

—Simón, Jonás macū, ¿mūū āniā nemorō yūure maī? jīiwī.

—Ĕjū, yuu Ōpā. Mūū masīā yuu mūūrē maīrére, jīiwī.

—Too docare yūure padeoráre bueya, jīiwī.

16 Pedrore sāñānemowī sūcā:

—Simón, Jonás macū, ¿yūure maī? jīiwī.

—Ĕjū, yuu Ōpā. Mūū masīā yuu mūūrē maīrére, jīiwī.

—Too docare yūure padeoráre coteya, jīiwī.

17 Too síro jīīnemowī sūcā:

—Simón, Jonás macū, ¿yūure maī?

Pedro ītīārī cūūrē sāñāñī īñagū, bayiró bóaneōgū wáawi. Cūūrē jīiwī:

—Ōpā, mūū niipetirere masīā. Mūū masīā yuu mūūrē maīrére, jīiwī.

Jesús cūūrē jīiwī:

—Too docare yūure padeoráre bueya. 18 Mūūrē ateréja diamacūrā jīīā: Mūū mamū niīgū ména, mūū booró sutiré sāña, mūū noo wáadugaropu wáawu.

Бүсү wáagupe, мүүе wāmorīrē súumhōcogudacu. Āpī мүүрē suti sǎā, мүү wáadugaheromu мүүрē néewagudaqui, jīwī.

¹⁹ (Jesús teero jīgū, “Pedro biiro wáa, diagudaqui” jīgū tiiwí. “Cūū di-arémēna basocá Cōāmacārē āñurō wedeseadacua” jīgū, teero jīwī.)

Teero jīāri siro, Jesús cūārē jīwī:

—Yūre padeonhúserucujāña, jīwī.

Jesús Juanrē māirigue

²⁰ Too síro Pedro cāmenucǎ, yū cūā siro nūnūrī īñawī. Yū Jesús maīnógū niiwū. Yūnā too sūguerore ūsā yaaritore, Jesús putogā duigū, cūārē sāñāwū: “Ōpū, ¿noā мүүрē īñatutigarure ticogudari?” jīwū.* ²¹ Pedro yūre īñagū, Jesuré sāñāwī:

—Ōpū, ¿ānirē deero wáaadari? jīwī.

²² Jesuré cūārē yūwī:

—Yū putaaatiripu cūū catiricārē, tee мүүе maquē mee niā. Teeré wācūrijāña. Мүү yūpere wācūnūseya, jīwī.

²³ Cūū teero jīrī tūorá, Jesuré padeorá “Juan diariqui” jīrē sesajōāmiwū. Jesús yūre “cūū diariqui” jīgū mee tiiwí. Biirope jīgū tiiwí: “Yū putaaatiripu cūū catiricārē, tee мүүе maquē mee niā”.

²⁴ Yū Juan niā, Jesús buegú niirigū. Yū īñariguere jóaa. Teero tiigú, “diamacūrā niā” jīmasīnoā.

²⁵ Apeyé Jesús tiirigue pee niā. Yū tūgueñarī, cūū tiiriguedōrō jóaatā, peerpūrī peti wáabojīyu. Teerpūrī atibárecore dadajōābojīyu.

* 21:20 Jn 13.25.

Jesucristo beserirare ESPÍRITU SANTO TIÍÁPURIGUE

Espíritu Santo atiadarere Jesús wedesuguerigue

¹ Teófilo, m̄arē sicapū too sugerop̄are jóaw̄n. Tiip̄up̄are niipetire Jesús basocáre buerucuriguere, cūū tiirucúriguere wedew̄n. Sicato cūū buenucáriguere, ² tée cūū bueyapacatiriguere wedew̄n. Teero hiiri cūū ūmuāsepēm muāwariguere wedew̄n. Jesús ūmuāsepēm muāwaadari sugero, cūū buerá cūū beserirare dutiré cūūyigu cūā tiíadarere. Espiritu Santo masiré ticorémēna teeré dutiyigu. ³ Cūū dia masāri siro, Jesús bauáyigu. Cuarenta buercoreire pee bauáyigu cūārē. Teero tiirá, cūūrē iñarā, “marī ‘diajōāwī’ jīārīgura cati” jīiyira. Cōāmacū dutiré basocápēre niíadare jeariguere wedenemoyigu sūcā.

⁴ Jesús cūāmena niigū, cūārē Jerusalēn̄p̄ni niidutiyigu ména. Cūārē jīiyigu:

—Ȳn̄ Pacu múārē too sugerop̄ni jīirirobirora Espiritu Santore ticodiocogud̄are yueya. Teeré wedetoaw̄n. ⁵ Juan múārē ocomēna wāmeōtiwi. Ȳn̄ Pacupeja nemorō āñurō tiigúdaqui múārē: Péerogā siro Espiritu Santore ticodiocogúdaqui, jīiyigu Jesús.

Jesuré Cōāmacū ūmuāsepēm néemuārigue

⁶ Cūūmena neāñira cūūrē sāñiñayira:

—Īsā Ōp̄ū, ¿m̄n̄ mecātīgārē romanuārē cōājāgūdari? Teero hiiri ¿p̄erā marīya wederare diamacūrā marīre dutirá sāñi tiigúdari? jīimiyira.

⁷ Cūū ȳnyigu:

—Marī Pacu sīcūrā masīqui. Cūū “teerora wáaaro” jīirī, teerora wáaadacu. Ate masiré múāye maquē niiria. ⁸ Teero niipacari, marī Pacu cūū tuturare múārē ticogúdaqui, Espiritu Santo múāp̄are atiri. Múā cuiro manirō, wācūtutuaremena yēe quetire basocáre wedera wáaadacu. Jerusalén macārārē, Judea dita macārārē, Samaria dita macārārē, niipetiro atibárecop̄ni niirārē wedera wáaadacu, jīiyigu.

⁹ Teero jīi wedetoari siro, cūūrē cūū Pacu néemuāwayigu ūmuāsepēm. Cūū muāwari, cūū buerá iñanunseyira. Cūūrē ōmeburá tuubiácojāyiro. Teero tiirá, cūūrē iñanemoriyira sáa. ¹⁰ Cūā Jesús muāwari iñanucūrī, cūā decop̄ni ūmuāp̄arā suti butiré sāñarira bauānucājeayira. ¹¹ Cūārē jīiyira:

—Múā Galilea macārā, ¿deero tiirá ūmuāsepēm iñamūconucūi? Āni Jesús múāmena niirigu mecātīgā ūmuāsepēm muāwaarigura atibárecop̄are atigúdaqui sūcā. Múā cūūrē muāwari iñāñirirobirora atigúdaqui, jīiyira.

Judare wasogúdre beserigue

¹² Teero tiíari siro, Jesús beserira Ītágú Olivop̄ni niñarira diiwá, Jerusalēn̄p̄ni coep̄túawayira. Tiimacā p̄togā niíā tiigú sica kilómetro wáaro. ¹³ Jerusalēn̄p̄ni p̄tuajeara, cūā cānirī wiip̄ni wáyira. Tiiwí casacatiri wii niyyiro. Sicatatia ūmuārō macā tatiap̄ni sāñawayira. Cūā niyyira: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago (Alfeo macū), Simón (romanuā dutirare cōādugara menamacū niimirigu), Judas

(Santiago macū) niyira. ¹⁴ Cūā sīcārōména neā, Cōāmacārē sāīrucúyira. Jesús baira, cūū paco María, āpērā numiācā cūāmena neāyira.

¹⁵ Teeburecorire Jesuré padeorā neāyira sūcā. Ciento veinte watoa niyira. Pedro wūmunucā, cūārē wedeyigu.

¹⁶ —Yāa wedera, too sūgueropu marī ñecū David Espíritu Santo masīre ticorémēna Judare wāaadarere jóasūguerigu niwī. Cōāmacūye queti jóaripū maquē diamacārā wāaadare niirō tiwú. Teero tiigú, āpērārē Judas néewa, cūārē Jesuré ēñowī. Cūāpe Jesuré ñee, néewawa. ¹⁷ Judas ūsā menamacārā niimiwī. Jesús cūūcārē basocāre buerēre cūūmiwī. ¹⁸ Cūū ñañarō tii wap-atáriguemēna sicadita sāinóyiro. Too síro dupupe ñaacūmu, cūū páaga podo, cutamisi witibatejōāyigu. ¹⁹ Niipetira Jerusalén macārā teerē t̄oyira. Cūā tiiditare Acéldama jīyira. Acéldama “Díi Dita” jīrō tiicú cūāyemēna.

²⁰ Tiatopu Salmopūpure jóagu teerē biiro jóarigu niwī:

Cūūye niimirigūe cōājānoārō.*

Cūū jóarigu niwī sūcā:

Āpī cūū pademiriguere wasoáro,†

jīi jóarigu niwī.

²¹⁻²² Marīmena sīquērā niipetiropu wāanetōrira niīya, marī Ōpū Jesús marīmena niirī. Juan Jesuré wāmeōtiri, tée Cōāmacū cūūrē ūmaāsepu néemuārī, ñnarira niīya. Āniāpure sīcū besero booa ūsā oncemēna niigūdare. Cūū ūsā tiirōbiro Jesús diarigupu masārigue quetire wedegá wāagudaqui, jīi wedeyigu Pedro.

²³ Tiitatiapu niirā puarārē beseyira. Sīcū José Barsabāre beseyira. Cūū wāmesotoapeore griegoayemēna Justo niyiro. Āpī Matiare beseyira. ²⁴⁻²⁵ Too síro marī Ōpūrē sāirā, biiro jīyira:

—Ūsā Ōpū, m̄u niipetira basocá wācūrēre masīā. Judas wasogūdare besetoajīyu. Ūsārē ēñoñā. ¿Nii niigari? Judas m̄u dutirē cūūriguere duujāwī, ñañarā cūā ñañarō netōrōpu wāagu, catigu cūū añurō tiirīrigue wapa, jīi sāiyira.

²⁶ Too síro puarē ūtārepu Matías, Barsabás wāmerē jóayira. ¿Nii marī Ōpū beserigu niī? jīrā, piipū sāā, sicape née, ñayira. Matías wāme jóaturipe niyiro.

—Jāā, āni Matías Judas wasogú niī, jīyira.

Cūū āpērā oncemēna Jesucristoye quetire wedegá wāayigu.

2

Espíritu Santo diijeárigue

¹ Cincuenta burecori Pascua netōrī síro, Pentecostés wāmecutiri bosebureco wāayiro. Tii bosebureco niirī, niipetira Jesuré padeorā sīcārōména neāyira. ² Tiiwiipú cūā duiri, wācūña manirō wīno bayirō atiro tiirōbiro ūmaāsepu busudiatiyiro. Tiiwií bususesajōāyiro. ³ Teero wāari, pecame jūūripōnabiro bauré cūācōrōrē pesayucoyiro. ⁴ Niipetiramēna Espíritu Santo niinucāgū jeayigu. Cūū dutirémēna āpērā basocāye wedeserere masīripacara, wedesenucāyira.

⁵ Teeburecorire Jerusalēnpuge ran judíoa apreyé dita macārāpu niyira. Cūā Cōāmacārē quioníremēna padeorā niyira. ⁶ Cūā tee busari t̄orá, toopú

* **1:20** Salmo 69.25. † **1:20** Salmo 109.8.

neāwayira. Deero jīmasīriyira, cūā putopu jeara. Cūā basocácōrō cūāye wedeseremena Jesús bueráre wedeseri tʷoyíra. ⁷ Tʷomaníjōārā, cāmerī jīiyira:

—Niipetira āniā wedesera ¿Galilea macārā mee niimī? ⁸ ¿Deero tiirā marīyere āñurō wedeseri tʷoi? ⁹ Marī aperó macārā niīā. Partia macārā, Media macārā, Elam macārā, Mesopotamia macārā, Judea macārā, Capadocia macārā, Ponto macārā, Asia macārā niīā marī. ¹⁰ Frigia macārā, Panfilia macārā, Egipto macārā, Cirene puto macārā niīā marī. Cirene Libia ditapu niīā. Sīquērā Roma atirá niīīya. ¹¹ Cūā sīquērā judíoa niīīya. Āpērā judíoa niihērā Cōāmacūrē padeoóya. Āpērā Creta macārā, Arabia macārā niīīya. Marī niipetira marīye wedeseremena tʷorá tiia Cōāmacū āñurē tiirére, jīiyira.

¹² Niipetira tʷomaníjōāyira.

—¿Ate deero jīīdugaro tīi? jīī cāmerī sāīñáyira.

¹³ Sīquērā cūārē buijāyira.

—Āniā cūmurā tiīya, jīiyira.

Pedro basocáre wederigüe

¹⁴ Cūā teero jīīrī tʷogú, Pedro āpērā once Jesús beseriramena wām̄m̄n̄cā, bayiró b̄s̄urómena wedeyigu:

—Yáa wedera, niipetira Jerusalén niirā, ym̄ jīirére āñurō tʷoyá. ¹⁵ “Āniā cūmurā tiīya” jīī wācūmiā múā. Cūmurā mee tiīya. Mecātīgā ñamisāñurōgā nueve niīā. ¹⁶ Múā mecātīgā tʷorére too sugueropu profeta Joel jóarigu niīwī: ¹⁷ Atibúreco petiádari suguero, Espíritu Santore niipetirare ticodiocoguda, jīirigu niīwī Cōāmacū.

Espíritu Santore ticodiocori, múā pōna ūm̄ā, numiā ym̄ wededutirere wedeadacua.

Butoáre, mamarārē cūā quēērd̄pu ēñogúdacu too síropu wáaadarene.

¹⁸ Ym̄re padecoterare Espíritu Santore ticodiocogudacu.

Cūācā ym̄ wededutirere wedeadacua.

¹⁹ Ūm̄āsep̄re merēā bauré tiigúdacu.

Atiditap̄re dí, pecame, òme ym̄ tiēñore niīādacu.

²⁰ Muīpū búreco macū naiñājōāgūdaqui.

Muīpū ñami macū dí tiiróbiro sōāgú wáagūdaqui.

Marī Ōpū jeadari búreco suguero teero wáaadacu.

Quioniri búreco niīādacu. Búri niirí búreco mee niīādacu.

²¹ Sīcū: “Ym̄ Ōpū, ym̄re netōnéña” jīī sāīgūno netōnénogūdaqui,*

jīī jóarigu niīwī Joel, jīī wedeyigu Pedro—.

²² Yáa wedera, ym̄ jīirére āñurō tʷoyá, jīiyigu sūcā—. Jesús Nazaret macā macūrē múā iñajīyu. Cōāmacū cūūmena pee āñurē tiirigu niīwī. Bayiró tutuaremena tiēñore tiirigu niīwī cūūmena. Teeré múā āñurō masīā. ²³ Múā cūūrēna curusapu sīādutira, ñañarāp̄re ticowu. Cōāmacū tíatopu “teero wáaadacu” jīiriroriora wáawu. ²⁴ Cōāmacū Jesuré diarigup̄re masōrigu niīwī. Cūū diadoaririgu niīwī. Masāgūdu niigū tiiyigu. ²⁵ Tíatopu David jóasuguerigu niīwī Cristo Cōāmacūmena wedeseadarere:

Ym̄ ym̄ Ōpūrē ym̄ díamacūpu iñarucujāwū.

Cūū ym̄ díamacūpe niirī, cuiria.

²⁶⁻²⁷ Teero tiigú, ym̄ bayiró usenigū wedesea. Yáa userom̄ena bayiró usenigū basaa.

* 2:21 Joel 2.28-32.

Yáa yeeripūnarē diarira ĩñanorōpū m̄m̄ cūũdoaricu.

Ȳm̄re “bóarijããrō” jĩgūdacu m̄m̄, ȳm̄re maĩgá.

Teero tiigú, ȳm̄ añurō cuire manirō nijãgūdacu, m̄m̄rē yuegu.

²⁸ Ȳm̄re catiré petihére b̄man̄cārĩ tiiwá.

M̄m̄rē ĩñagū, ūseniremena niigūdacu, †

jĩ jóarigu niiwĩ David.

²⁹ Yáa wedera, añurō tuojiña ména marĩ ñecū Daviyé maquērē. Cūũ diajōáyigu. Cūũ diari, cūũrē yaaríra niiwá. Cūũ diari yaarĩ cope masácope marĩ p̄top̄ra niia ména. ³⁰ David catigu, profeta niirigu niiwĩ. Cōām̄acū too sírop̄u tiádarere masĩjgū, wederigu niiwĩ: “M̄m̄ p̄r̄am̄i niin̄n̄segūp̄u m̄m̄ dutirobirora atiditaré Ōp̄u niigūdaqui”, † jĩrigu niiwĩ Cōām̄acū quioníremena.

³¹ Teero tiigú, David Cōām̄acū beserigu diarigup̄are masōriguere ĩñagū tiiróbiro jóarigu niiwĩ: “M̄m̄ ȳm̄re diarira ĩñanorōp̄u cōãdoaricu. Yáa ōp̄ũ bóaricu”.

³² Jesuré wáaadare jóarigu niiwĩ. Cōām̄acū cūũrēna masōrigu niiwĩ. Teeré ūsã niipetira ĩñawā. ³³ Cōām̄acū cūũrē ūm̄ãsep̄u néem̄ãrigu niiwĩ, cūũ diamacápe duiaro jĩgū. Cūũ Pacu tíatop̄u jĩrirobirora cūũrē Espiritu Santore ticoyigu. Cūũpe ūsãrē ticonetōnecoarigu niiwĩ. Teerá niia múã ĩñãrigue, múã tuoárigue.

³⁴ Davipé cūũya ōp̄ũam̄ena ūm̄ãsep̄are muãwaririgu niiwĩ. Muãwaripacu, ateré jóarigu niiwĩ:

Cōām̄acū jĩiwĩ ȳm̄ Ōp̄rē:

“Yáa wãmo diamacúniñape duiya,

³⁵ t̄e m̄m̄rē ĩñatutirare m̄m̄ dutiriguere ȳm̄ añurō ȳm̄rĩ tiirípu”, §

jĩ jóarigu niiwĩ.

³⁶ Teero tiirá, judíoa niipetira tuomasĩãrō. Múã Jesuré curusap̄u páabiatu s̄iãdutip̄ocari, Cōām̄acū cūũrēna marĩ Ōp̄u wáari tiirigu niiwĩ. Cōām̄acū cūũrē ticodiocarigu niiwĩ, marĩrē netōnēárō jĩgū, jĩ wedeyigu Pedro.

³⁷ Cūũ teero jĩrĩ tuorá, bayiró wácūpati, sãĩñáyira:

—Ūsãya wedera, ¿ūsã deero tiádari? jĩyira Pedrore, ãp̄rã Jesús beserirare.

³⁸ Pedro cúãrē ȳm̄yigu:

—Wácūpati, wasoyá múã ñañaré tiiré. Jesucristore padeó, wãmeōtidutiya. Múã teero tiirĩ, múã ñañaré tiiré Cōām̄acū acabógūdaqui. Espiritu Santo múãp̄are niigū jeari tiigūdaqui. ³⁹ Cōām̄acū marĩ Ōp̄u tíatop̄u jĩrirobirora múãrē, múã p̄ona niin̄n̄userare, yoaro macãrãcãrē, niipetira cūũ beseráre Espiritu Santore ticogūdaqui, jĩyigu Pedro.

⁴⁰ Cūũ tee dícu wederiyigu. Cūũrē wácūtutuare tico, añurō quioníremena wedenemoyigu:

—Atibúreco macãrã ñañaré tiiré dutijōãña. Cōām̄acū netōnérepere ñeeña, jĩyigu.

⁴¹ Pedro wedeariguere padeorá wãmeōtinoyira. Tiib̄urecora Jesuré padeorãmena tres mil watoa basocá niinemoyira.

⁴² Cúã Jesús beserira buerére tuorucúyira. Niipetira Jesuré padeorá cãmerĩ wéepeo nijãyira. Suoyá, Cōām̄acūrē sãĩ tiirucúyira.

Jesuré padeorá sicato tiin̄cãrigue

⁴³ Jesús beserira diarecutirare netōné, apeyé pee Cōām̄acū s̄icãrã tiimas̄irere tiieñoyira. Cúã tiiré ĩñarã, basocá niipetira cuirucuyira. ⁴⁴ Jesuré

† 2:28 Salmo 16.8-11. † 2:30 Salmo 132.11-12. § 2:35 Salmo 110.1.

padeorá sicapõna macārã tiirõbiro niyira. Cúã cʉorére cãmerĩ batoru-cuyira. ⁴⁵ Peedita cʉorá, apeyenó pee cʉorá teeré dúayira. Cúã dúa wap-atáriguere apeyenó cʉohérare batoyira. ⁴⁶ Búrecoricõrõ niipetira súubusera neâyira Cõamacūwiipũ. Cúãye wiseripũ useniremena cãmerĩ suoyárucuyira. ⁴⁷ Cõamacūrẽ usenire ticorucujâyira. Ápêrãcã cúãrẽ añurõ ñna padeoyira. Búrecoricõrõ Cõamacū padeorĩ tiiyĩgu cúãrẽ padeohérare. Jõõpemenã Jesurẽ paũ padeomúãncâyira.

3

Pedro, Juan wáamasĩhẽgūrẽ wáari tiirĩguẽ

¹ Sicabureco coeritó siro tres niirĩ, Pedro, Juan Cõamacūwiipũ wáara tiiyira. Tiiwiipáre búrecoricõrõ tii horare Cõamacūrẽ basocá súubuseyira. ² Toopú sícũ basocá wáamasĩhẽgũ duiyigu. Sicato bauágupũra posarigu niyigu. Búrecoricõrõ Cõamacūwii sope sãawaro cúãrẽ néewa dupoyira. Tisope wãmecutia Ññurĩ Sope. Too sãawarare niyeru sãiduĩyigu. ³ Pedro, Juan sãawaadara tiirĩ ññagũ, cúãrẽ niyeru sãiyigu. ⁴ Puarãpũra cúãrẽ ññayira. Pedropẽ: —Ûsãrẽ ññaña, jĩiyigu.

⁵ Cúã cúãrẽ bayiró ññayigu. “Yũũre niyeru, apeyenó ticoadara tiicúa”, jĩ wãcūmiyigu. ⁶ Pedro cúãrẽ jĩiyigu:

—Niyeru cʉorĩã yũũ. Teeré cʉorĩpacũ, mũũrẽ tiiapugũda. Jesucristo Nazaret macã macū tutuaremena mũũrẽ jĩã: Wãmũũncã, wáaya.

⁷ Tee jĩĩgũrã, cūũ duigũre diamacú macã wãmorẽ ñee, wéemũõcoyigu. Cūũ wéemũõcorira, máata cūũye dupori, cūũ ññayepa tutuajõãyiro. ⁸ Bupucutúa, wãmũũncã, wáanũncâyigu. Wáagura, bupuwá, Cõamacūwiipũ cúãmena sããwayigu. Ûsenire ticoyigu Cõamacūrẽ. ⁹⁻¹⁰ Niipetira Cõamacūwiipũ niirã cúãrẽ ññamasĩyira.

—Ñni jõõ bupuwágu, Cõamacūrẽ usenire ticogú Ññurĩ Soperũ niyeru sãiduarigura niirã, jĩiyira.

Cúãrẽ wáarere ññamanijõãyira.

Pórtico de Salomónũ Pedro basocáre wederigũ

¹¹ Wáamasĩhẽgũ niĩarigu cúãrẽ duuriyigu. Basocá cúãrẽ ññamanijõã, Pedro, Juan pũtopũ cutusãjeayira. Too cúã nearõ biayá manirĩ tatia niã. Tiitatia wãmecutia Pórtico de Salomón.

¹² Cúã cutusãjeari ññagũ, Pedro cúãrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedera, ¿deero tiirã múã nocõrõca ññamanijõãĩ? ¿Deero tiirã múã ãsãrẽ bayiró ññaĩ? Múã ãsãrẽ “Ñniã basocá añurã niijĩrã, cúã tutuaremena wáari tiiyã” jĩ wãcũã. ¹³ Marĩ ñecũsũmũã Abraham, Isaac, Jacob, ãpêrã marĩ ñecũsũmũã Òpũ niirigu niĩ Cõamacū. Cúãrã “Jesús upũtĩ macū niĩ; añuniĩ” jĩ, ññorĩgu niĩwĩ. Jesurẽ múãrẽ dutirãpũre ticowũ. Pilato ññacoro múã cúãrẽ boorĩwu. Cúã “Ñnirẽ wionécogudu tiia” jĩpacari, múã “wionécorijãña” jĩwũ. ¹⁴ Jesús ññañarẽ manigũ, añurẽ tiigũre múã boorĩwu. Basocá sãĩgũpũre wionécodutiwũ Pilatore. ¹⁵ Jesús marĩrẽ catirẽ ticogũpũre sããdutiwũ. Cõamacū cúãrẽ diarigũpũre masõrigũ niĩwĩ. Ûsã teerẽ ññawũ. ¹⁶ Jesús cūũ tutuaremena ãni múã ññamasĩgũrẽ wáari tiĩarigu niĩãwĩ. Jesús ãsã cúãrẽ padeorĩ ññagũ, múã ññacoro ãnirẽ añurõ netõnéarigu niĩãwĩ.

17 'Yáa wedera, múá "Cõãmacũ macũ niĩ" jĩ masĩrijĩrã, cũrẽ sããdutĩwũ. Marĩrẽ dutirãcã teerora tiiwã. 18 Cõãmacũpe Cristo cũ beserigu ñãnarõ netõãdarere wedetoarigu niiwĩ. Niipetira profetas teeré jóarira niuwã. Múá cũrẽ ñãnarõ tiirĩguemena teeré wãari tiirĩgu niiwĩ. 19 Múá ñãnaré tiirere wãcũpati, wasoyá. Cõãmacũ boorõbirora tiiyá. Teero tiirĩ, Cõãmacũ múá ñãnaré tiirere acabõ, ãñurõ niirecutiri tiigũdaqui. 20 Jesucãrẽ ticodicocogudaqui siicã. Cũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩ. 21 Mecãtigã cũrẽ ãmũãsepu pũtuãro booa, té Cõãmacũ niipetirere wasorĩpu. Teeré Cõãmacũ cũyara profetas ãñurãmẽna wedesuguerigu niiwĩ. 22 Moisés biiro jóarigu niiwĩ: "Too síropũ marĩ Òpũ Cõãmacũ profetare ticocogudaqui. Yũũ tiirõbiro tiigũdaqui. Cũ marĩya wedegũ niigũdaqui. Niipetire cũ wederere tuopetijãna múá. 23 Æpẽrã cũ dutirere tiidugãherano judíoamena ninemoricua; sããjãnoãdacua",* jĩ jóarigu niiwĩ Moisés.

24 'Samuel, ãpẽrã profetas mecãtigã wãarere jóasuguerira niuwã. 25 Cõãmacũ cũyara profetamena múãrẽ wederigu niiwĩ. Cõãmacũ múá pacusũmuãrẽ, teero biiri múãrẽ cũ netõnerẽ quetire ticowĩ. Tee quetire ticogu, Abrahamrẽ ateré jĩrigu niiwĩ: "Mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena niipetira atiditã macãrãrẽ ãñurõ tiigũda", jĩrigu niiwĩ. 26 Cõãmacũ cũ macũ diarigupũre masõ, marĩrẽ ticocosuguerigu niiwĩ. Teemena marĩrẽ ãñurõ tiirĩgu niiwĩ. Marĩ ñãnaré tiirere duudutirigu niiwĩ, jĩrigu Pedro.

4

Pedro, Juan judíoare dutirã pũtopũ wãarigũ

1 Pedro, Juan basocãre wedera tiirĩ, paiá, ãpĩ Cõãmacũwii coterĩ basocare dutigũ, ãpẽrã saduceo basoca jeayira. 2 Pedro, Juanmẽna jĩyigu:

—Cõãmacũ Jesurẽ diarigupũre masõrigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩcã diaari siro, masããdacu, jĩyigu.

Saduceo basoca, cũãmena jeaarira tee buerere tuorã, bayirõ cúayira.

3 Cúa, Pedro, Juanrẽ ñeewayira. Muĩpũ sããritopũ niirĩ ñãnarã, cũãrẽ ñeewa, peresu sõnecoyira. 4 Cõãmacũwiipũ cũã bueariguere tuoãrira paũ Jesurẽ padeonũcãyira. Jesurẽ padeorãmena niirã, ãmũã dícuere bapaqueori, cinco mil niyira.

5 Apebãrecope judíoare dutirã, ãpẽrã butoã dutirã, teero biiri Moisés jóarigũ buerã tiimacã Jerusalẽnpũ neãyira. 6 Cũãmena ãpẽrã neãyira: Anás (cũã paiaré dutigũ niyigu), Caifás, Juan, Alejandro, ãpẽrã paiaré dutirãya wedera. 7 Neãtoa, Pedro, Juanrẽ cũã pũtopũ néeatidutiya. Cũã pũto jeari: —¿Noã dutirẽmena teeré tiirãrĩ múá? jĩ sããñãyira.

8 Pedro, Espĩritu Santo cũãmẽna niirĩ, cũãrẽ yũuyigu:

—Ûsãrẽ dutirã, teero biiri butoã dutirã, 9 múá mecũã ãsãrẽ sããñãã, ãsã ãñurõ tiãrĩguẽ maquẽrẽ masĩdagara. Múá "¿Ñeenõmena cũãrẽ wãamasĩhẽgũ niimiãrigũre netõnẽãrĩ?" jĩ sããñãrã tiicũ. 10 Múá sããñããrigũre yũugũda, múá niipetira, teero biiri niipetira Israelya põna macãrã masĩãrõ jĩgũ. Jesucristo Nazaret macã macũ múá curusapũ páabiatudutirigu tutuaremena ãni múá ñãacoropũ niigũrẽ netõnẽãwã. Cõãmacũ cũãrẽ diarigupũre masõrigu niiwĩ. 11 Jesús ãtãqui múá cõãriqui tiirõbiro niĩ. Profeta tiiqui maquẽrẽ jóarigu niiwĩ: "Wii weerira ãtãquire boorĩyira. Cũã boorĩpacari, tiiquira upũtĩ macãqui

* 3:23 Deuteronomio 18.15-19; 34.10.

putuáwu tiwiipúre”, * jĩ jóarigu niíwĩ. ¹² Āpērāpúja netōnémasĩricua. Cũ sīcūrā petihérimepũ wáaborirare netōnémasĩ, jĩyigu Pedro.

¹³ Dutirá cúa cuiro manirō wederi ĩñarā, tuomanjōāyira. Cúa basiro cāmerĩ wedeseyira:

—Ĩniā búri niirā, buerira mee niíya. Marĩ cūārē ĩñamasĩ; Jesuména wáanetōrira niíya, jĩyira.

¹⁴ Pedro, Juan netōnéarigu cūāmena nucūrĩ ĩñarā, deero jĩnemomasĩyira.

¹⁵ Cūārē witiwadutiyira ména. Cúa sesaro cāmerĩ wedeseyira:

¹⁶ —¿Deero tiídari marĩ ĩniārē? Niipetira āno Jerusalén macārā cúa tiēñoariguere ĩñapetijāarira niíwā. Teero tiirā, marĩ “tiiríawā” jĩmasĩricu.

¹⁷ Basocá apero macārāpũ teeré tuonemórĩ tiirjāāda. “Múā Jesuyére wedenemórĩ, múā ñañarō tiinóādacu” jĩco cūārē, jĩyira.

¹⁸ Wedesetosa, cūārē sáāatidutiyira sūcā. Cúa, cúa pũtopũ jeari, jĩyira:

—¿Āñurō tuoyá múā! Jesuyére péerogā wedenemorijāña; buenemorijāña sáa, jĩmiyira.

¹⁹ Pedro, Juan yũyira:

—¿Cōāmacū ĩñacorore ũsā múā dutirére o cūā dutirépere tiirĩ booi? Múā basiro beseya. ²⁰ Ũsā ĩñariguere, ũsā tuoriguere wederipacara, niimasĩriga, jĩyira.

²¹ Dutirápe bayiró tutuaremena dutinemoyira, cūārē cuiaro jĩrā. Basocá cūūrē wáariguere ĩñarā, Cōāmacūrē ũsenire ticoyira. Teero tiirā, cūārē ñañarō tiimasĩri, wionécojāyira. ²² Cúa netōnéarigu cuarenta cāmarĩ nemorō cwoyigu.

Jesuré padeorá Cōāmacūrē tiíápure sārígue

²³ Cūārē wionécoari siro, Jesuré padeorá niirōpũ wáayira. Paiaré dutirá, āpērā butóá dutirá jĩñariguere wedeyira. ²⁴ Cúa wederi tuorá, sīcāróména Cōāmacūrē jĩyira:

—Ũsā Ōpũ, mũũ ũmuāse, atiyepá, día pairímaa, niipetire atibúreco niirére tiirigu niíā. ²⁵ Tiatorũ Espírítu Santo wácūrē ticoréména mũũ ũsā ñecũ Daviré wededutirigu niíwũ. David mũũ wededutiriguere biiro jóarigu niíwĩ:

Judíoa niihērā Cōāmacūmena cúara ñañarā wáajāya.

Judíoa-peja “marĩ biiro tiíada Cōāmacūrē” jĩñamajāya.

²⁶ Atibúreco macārā ōpārā neāāya, Cōāmacūrē netōnacā cūūrē ñañarō tiidugára.

Cūā beserigucārē teerora ñañarō tiidugáya,† jĩ jóarigu niíwĩ David.

²⁷ Cūā jóariborira wáawu. Atimacápúre Herodes, Poncio Pilato, āpērā judíoa niihērā, judíomena neāwā. “Cūūrē ñañarō tiíada” jĩrira niíwā mũũ macū Jesús mũũ beserigure ñañarō tiíadara. ²⁸ Tiatorũ mũũ “teerora wáaadacu” jĩrirobirora tiirira niíwā. ²⁹ Ũsā Ōpũ, cúa ũsārē bayiró tutuaremena dutiawā, cuiaro jĩrā. Cúa jĩñariguere wácūña. Ũsā mũũrē padecotera niíā. Ũsārē mũũye quetire cuire maniréména wederi tiyá. ³⁰ Mũũ tutuaremena diarecutirare netōnéña. Mũũ sīcūrā Jesús mũũ macū cūā tutuaremena tiēñodutiya, jĩyira.

³¹ Cúa tee jĩñari siro, cúa niirō cāmeñayiro. Espírítu Santo cūārēpũre niyigu. Teero tiirā, Cōāmacūye quetire cuiro manirō wedeyira.

* 4:11 Salmo 118.22. † 4:26 Salmo 2.1-2.

Jesuré padeorá cǎã cuorére cǎmerĩ batorigue

32-33 Jesús cǎũyere wededutigũ beserira bayiró tutuaremena basocáre wedeyira: “Marĩ Ōpũ Jesús diari siro, masǎrigũ niwĩ. Cǎũ masǎri siro, cǎũrē ĩñawũ”, jĩyira. Niipetira Jesuré padeorá sǎcǎrĩbíro wǎcũrē cuoyira. Cǎã cuorére “yéé dícu niĩã” jĩriyira. Teero tiirá, cǎã cuorére cǎmerĩ batoyira. Cǎã macũ cǎãrē bayiró tiápuyigu. 34-35 Wiserí, dita cuorá dúayira. Cǎã dúa wapatáariguere Jesús beserirare ticoyira. Jesús beserirape cǎã ticoariguere cǎã menamacǎrǎrē apeyenó cuohérare batoyira. Teero tiirá, cǎãya pǎna macǎrǎ bóaneorǎ maniyira.

36 Teeburecorire sǎcũ José wǎmecutigũ niyigu. Chipre nucǎrō macũ, Leviyá pǎna macũ niyigu. Jesús beserirape cǎũrē Bernabé jĩyira. Bernabé griegoayemena “añurō wǎcũtutuari tiigú” jĩrō tiicú. 37 Sicadita cǎũye oteré ditare dúayigu. Cǎã dúa wapatáariguere Jesús beserirare ticopetijǎyigu.

5

Ananías, Safira jĩĩditorigue

1 Apĩ Ananías wǎmecutigũ, cǎũ numo Safiramena sicadita dúayira. 2 Ananías cǎũ dúa wapatáariguere néeduo, dusarére ticoyigu Jesús beserirare. Cǎũ numoména “biiro tiáda” jĩĩtoayigu.

3 Pedro cǎũrē jĩiyigu:

—Ananías, ¿deero tiigú mũũ Satanárē yũnarĩ? Mũũ Espiritu Santore jĩĩditoayu, mũũ dúa wapatáariguere néeduo. 4 Tiidita mũũ dúaadari suguero, mũũya dita niwã. Tee mũũ dúare wapa mũũye niyeru niĩãjĩyu. ¿Deero tiigú “jĩĩditoguda” jĩĩ wǎcũarĩ mũũ? Mũũ basocá dícuere jĩĩditogu mee tiia; Cǎãmacũcǎrē jĩĩditogu tiia.

5 Teeré tuogúra, Ananías ñaacũmu, diajǎyigu. Āpērǎ tee quetire tuorá, cuipetijǎyira. 6 Cǎũ diari, mamarǎ tiwiipũ sǎãwa, suti caserimena cǎma, néewayira, cǎũrē yaarǎ wára.

7 Itiá hora siro Safira cǎũ numo niimiãrigo sǎãjeayigo. Teero wǎaariguere masĩriyigo. 8 Pedro coore sǎĩñáyigo:

—Wedeya yũre. ¿Múãya dita dúara, nocǎrǎrǎ niyeru wapatáarĩ? jĩiyigu.

—Nocǎrǎrǎ wapatáawũ ũsǎ, jĩiyigo.

9 Pedro coore jĩiyigu:

—¿Deero tiirá múã sǎcǎrĩbíro wǎcũrémena “marĩ Ōpũ Espiritu marĩrē ñañarō tiiriqui” jĩĩ wǎcũmiãrĩ? Mecutigǎrǎ mũũ manũ niimiãrigure yaarǎ jeaarira putuajeara tiĩya. Mũũcǎrē teerora yaaádera néewaadacua, jĩiyigu.

10 Cǎũ teero jĩĩrǎ, máata coocǎ Pedro puto ñaacũmu, diajǎyigo. Coó manũ niimiãrigure yaarǎ jeaarira diaarigopure buajeáyira. Cǎãrǎ coore néewa, yaarǎ wáyira coo manũigũ putopura. 11 Niipetira Jesuré padeorá, ãpērǎ niipetira tee quetire tuorá, bayiró cuiyira.

Pedrocǎ Cǎãmacũ sǎcǎrĩ tiimasřremena tiĩñorigue

12 Teeburecorire Jesús beserirare Cǎãmacũ cǎũ sǎcǎrĩ tiimasřremena pee tiĩñorĩ tiiyigu basocá watoapure. Niipetira Jesuré padeorá Pórtico de Salomón tatiapũ sǎcǎrǎoména neáyira. 13 Āpērǎ cúãmena bapacuti, cui niyira. Cǎãrē bapacuti, cuipacara, Jesuré padeoráre añurō wǎcũyira. 14 Ūmũã, numiã pau Jesuré padeomũãncáyira. 15 Diarecutirare maa wesapũ néewa, cǎarē caseri sotoapũ cũyira. “Pedro netowágũ, cǎũ wǎtĩcǎtucoro cǎã sotoa

netōwári, cūã diaré netōãdacu”, jĩ wãcũyira. ¹⁶ Jerusalén wesa niiré macãrĩ macãrãcã diarecutirare néewayira. Wãtĩã ñañarō tiinórãcãrē néewayira. Niipe-tira netōnénoyira.

Pedro, Juan peresuwiipũ duiraira witirigue

¹⁷ Cūã teero tiirĩ t̃worá, paiaré dutigú, niipetira cūũ menamacãrã saduceo basoca ññatutiya cūãrē. ¹⁸ Teero tiirá, Jesús beserirare ñee, néewa, peresuwiipũ s̃necomiya. ¹⁹ Tiiñamirã ángele peresuwi sopepãmarē pãõ, cūãrē néewitiatiyigu.

²⁰ —Cõãmacũwiipũ basocãre wedera wáaya, jĩiyigu—. “Jesuré padeorãre Cõãmacũ ãñurõ niirecutiri tiigúdaqui”, jĩ wedeya, jĩiyigu ángele.

²¹ Cūũ jĩĩarobirora bõemuãtiri, Cõãmacũwiipũ sããwa, bueyira.

Tiiburecora paiaré dutigú, cūũ menamacãrãmena, judioare dutirá, teero biiri bũtoá dutirãre neãdutiya. Cūã neãpetiari siro, peresuwiipũ niirãrē néeatidutimiyira. ²² Cõãmacũwii coterĩ basoca peresuwiipũ jeara, cūãrē buaríyira. Cūã manirĩ ññarã, wedera wáayira. ²³ Toopú jea, cūãrē wedeyira:

—Peresuwi ãñurõ biaári wii niimiãwã. Tiisope coterĩ basocacã ãñurõ cotemiãwã. Tiisopere pãõ ññarĩ, s̃icãno maniãwĩ, jũyira.

²⁴ Cūã teeré t̃worá, Cõãmacũwii coterĩ basocare dutigú, paiaré dutirá dee tii mas̃riyira.

—¿Deero yapacutiãdari ate? jĩiyira.

²⁵ Cūã wãcũrã tiirĩ, s̃icũ jea, wedeyigu:

—T̃woyá ména. Múã peresuwiipũ s̃necomiãrira Cõãmacũwiipũ basocãre buera tiiãwã, jĩiyigu.

²⁶ Cūũ wederi t̃worá, Cõãmacũwii coterĩ basoca cūãrē dutigúmena cūãrē ñeerã wáayira. “Basocã cūãrē maĩrã marĩrē ãtãperimena déebocua” jĩrã, cūãrē néewara, ñañarō tiiríyira. ²⁷ Cūãrē judioare dutirá decopũ néejeari, paiaré dutigú cūãrē jũyigu:

²⁸ —Ësã múãrē “cũãye maquẽrē buenemoriãña” jĩmiãwã. Ësã múãrē buedutiripacari, niipetiro ãno Jerusalénpure múã bueré sesajõãtoaa. Múã buerémena ãsãpere “cūã cūãrē s̃iãrĩ tiiwã” jĩrĩ tiidugãra tiiã, jĩiyigu paiaré dutigú.

²⁹ Pedro, ãpẽrã Jesús beserirãmena cūãrē yũuyigu:

—Basocã dutiré Cõãmacũ dutiré niihẽrĩ, Cõãmacũ dutirépere tiirõ booa.

³⁰ Cõãmacũ marĩ ñecãsũmuã Òpũ Jesuré diarigupure mas̃õrigu niiwĩ. Jesús niĩ múã curusapũ páabiatu diari tiirigu. ³¹ Cũãrẽna mas̃õtoa, ãmuããsepũ néemuã, cũãya wãmo diamacũniñape ãpoyigu. Marĩrē netōnérigu, marĩ Òpũ niĩãrõ jĩigũ, teero tiirigu niiwĩ. Marĩ judioa ñañarē tiirére wãcũpati, wasorĩ, marĩrē acabógudaqui. ³² Ësã Jesús tiiriguere ññarira niijĩrã, teeré wedea. Espiritu Santocã ññarigu niiwĩ. Cõãmacũ cūũ dutiré tiirãre Espiritu Santore ticoqui, jũyigu Pedro.

Gamaliel wederigue

³³ Cūũ tee jĩrĩ t̃worá, bayirõ peti cúayira. Cūãrē s̃iãdugãmiyira. ³⁴ Cūã cúari ñña, Gamaliel judioare dutirá menamacũ wũmunãcã: —Ññiãrē suowitíwaya ména, jũyigu.

Gamaliel fariseo basocũ, Moisés jóarigue buegú niiyigu. Basocã “ãñuniĩ” jĩ padeogú niiyigu. ³⁵ Cūã suowitíwari siro, toopú niirãrē jũyigu:

—Yáa wedera, añurõ wãcũña múã cúãrẽ tiidugáre. ³⁶ Tíatopure sícũ Teudas wãmecutigu “γυμνὰ dutigú niia” jĩ wãcũmiyigu. Cuatrocientos basocá cũũ buerére nũnyíra. Too síro cũũrẽ ãpẽrã sãjãyira. Cũũrẽ sããari siro, cũũrẽ γυμνιάρια cúã booró wáabatejõãyira. Nocõrõrã cũũ buemiãrigue petijõãyiro. ³⁷ Too síro basocáre cúã bapaqueore bũrecori niirĩ, ãpi Judas Galilea macũ niyigu. Παυ basocá cũũrẽ nũnurĩ tiimiyigu. Too síro cũũcãrẽ sãjãyira. Cũũrẽ sããari siro, cũũrẽ γυμνιάριαcã cúã booró wáabatejõãyira. ³⁸ Teero tiigú, múãrẽ wedea. Cúãrẽ teero ññajãña. Basocá dutirémene cúã bueri, petijõãadacu. ³⁹ Cõãmacũ dutirémene cúã bueri docare, múã sãcãrĩbĩricu. Múã cúãrẽ cãmotára, Cõãmacũrẽ netõnũcãrã tiibõcu, jĩyigu Gamaliel.

⁴⁰ Cũũrẽ “jáu” jĩyira.

Jesús beserirare sũocó, tãna, “Jesuyé quetire wedenemorijãña” jĩ, cúãrẽ wionécojãyira.

⁴¹ Cúã judíoare dutirá pũtopũ niãrira witiyira useniremena. Cãmerĩ wedeseyira:

—Cõãmacũ marĩrẽ “ãpẽrã cúãrẽ ññañarõ buijãpacari, Jesuyére bueduricua” jĩ masĩjyi, jĩyira.

⁴² Bũrecoricõrõ Cõãmacũwiipũ, wiseripú “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩ wederucujãyira.

6

Apóstoles cúãrẽ tiiapuadarare beserigue

¹ Jõõpemena paũ Jesuré padeonũcãrã tiiyira. Teeburecorire griegoaye wedesera hebreoaye wedeseramena cúayira.

—Ûsãya wedera wapewia numiãrẽ bũrecoricõrõ pãerogã yaaré ticorá niiawã, jĩyira.

² Teero tiirã, cúã doce Jesús beserira Jesuré padeorã niipetirare wedeadera neãdutyira.

—Ûsã Cõãmacũyere wededu, yaaré batori, añuria. ³ Teero tiirã, siete ãmũã múãmena niirãrẽ beseya. “Cúãrã basocá añũũya” jĩrã, Espiritu Santo dutirẽ tiirucúra, añurõ masĩrã niãrõ. Múã beseadarare yaaré batodutiadacu.

⁴ Ûsãpe Cõãmacũrẽ sãĩ, cũũyere buerucujãadacu, jĩyira.

⁵ Niipetira: —Teerora wáaaro, jĩyira.

Teero tiirã, sícũ Esteban wãmecutigure beseyira. “Cũũ añurõ Cõãmacũrẽ padeoi; cũũmena Espiritu Santo niiqui”, jĩyira. ãpẽrãrẽ Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás beseyira. Nicolás Antioquia macũ judíoayũ niiripacu, cúã tiirõbiro Cõãmacũrẽ padeogũ wáyigu. ⁶ Cúãrẽ besetõa, Jesús beserira pũto néewayira. Cúã néejeari, Cõãmacũrẽ sãĩbosáyira. Cúã beseairare ñaapeóyira, Cõãmacũ múãrẽ tiiapuaro jĩrã.

⁷ Too síro Cõãmacũyere paũ basocá masĩpetijõãrã tiiyira. Jerusalén macãrã paũ Jesuré padeorã niinũcãyira. Paiaçã paũ Jesuyére tiinũcãyira.

Estebanrẽ ñee, néewarigue

⁸ Estebanrẽ Cõãmacũ añurõ tiiapuyigu. Teero tiigú, tutuaremena Cõãmacũ dícu tiimasĩrere basocá ññacoropũ tiieñoyigu. ⁹ Cũũ pũto ãpẽrã jeayira. Judíoa niyira. Cúã dutiapenori basoca niimirira niyira. Teero tiirõ, cúã neãrĩ wii “Libertado” wãmecutyiro. ãpẽrã cúã menamacãrã judíoa Cirene macãrã,

Aleandría macārā, Cilicia dita macārā, Asia dita macārā niiyira. Cúā cúaremena Estebanrē sāñáyira. ¹⁰ Estebanpe Espiritu Santo cūūrē añurē masiré ticorémena wedeseyigu. Teero tiirá, cúā cūūmena wedese sīcārībriyira.

¹¹ Sīcārībiri, āpērārē niyeru tico, jīiyira:

—Jīiditora wáaya. “Esteban Moisére dutiré cūūriguere ñañarō wedeseawī; Cōāmacūcārē ñañarō wedeseawī”, jīi wedewa basocāre, jīiyira.

¹² Cúā jīiditoriguere tuorá, niipetira basocá, āpērā buatóa dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá cúayira. Cutajeá, cūūrē ñee, judíoare dutirá p̄topu néewayira. ¹³ Jīiditoracārē néewa, wedesedutiya:

—Āni Cōāmacūwiire ñañarō jīiāwī. Moisére dutiré cūūriguecārē teerora jīiāwī. ¹⁴ “Jesús Nazaret macā macū Cōāmacūwiire cōāgūdaqui; Moisés marirē tiidutiriguere wasojāgūdaqui” jīirī tuoáwū, jīiditoyira.

¹⁵ Teeré tuorá, judíoare dutirá, too duirá niipetira Estebanrē bayiró ññayira. Cūūya diapóa cúā ññarī, ángeleya diapóa tiiróbiro bauyíro.

7

Esteban wederigue

¹ Paiaré dutigú Estebanrē sāñáyigu:

—¿Diamacárā niīi añiā m̄m̄rē wedesāre? jīiyigu.

² Esteban ȳm̄yigu:

—Yáa wedera, ȳm̄ pacusūmuā, añurō tuoádacu múā, ȳm̄ wederi. Cōāmacū añurō asibatégū marī ñecū Abrahamrē bauáyigu, Mesopotamiaru cūū niirī. Harán macāp̄m̄ cūū niigū wáaadari suguero, cūūrē wedeseyigu. ³ “M̄m̄ya ditare, m̄m̄ya wederare cūūjā, wáagua. M̄m̄ wáari, m̄m̄ niīadari ditare ññogūda”, jīiyigu.

⁴ Teeré tuogú, Abraham caldeoaya ditar̄m̄ niīarigu Haránp̄m̄ niigū wáyigu. Toopú cūū pacu diaweojāyigu. Cūū pacu diaweori siro, Cōāmacū cūūrē atiditá atitó marī niirōrē atidutiyigu. ⁵ Cūū ānopú jeari, dita ticoriyigu ména. Ticoripacu, “too síropu m̄m̄ye, m̄m̄ p̄rāmerā niinunuseraya dita niīadacu” jīiyigu. Cōāmacū teeré wederitore, Abraham p̄namaníyigu ména. ⁶ Cōāmacū cūūrē apeyé wedenemoyigu: “M̄m̄ p̄rāmerā niinunusera āpērāyē ditar̄m̄ niīadacua ména. Dutiapenori basoca niīadacua. Cuatrocientos cūmarī cúārē padeduti, ñañarō tiīapeadacua. ⁷ Cúārē teero tiirī, ȳm̄ tiidita macārārē ñañarō tiigúdadu. Ȳm̄ teero tiári siro, m̄m̄ p̄rāmerā niinunusera witiadacua. Witi, atiditar̄p̄m̄ jeari, ȳm̄ dutiré tiīadacua”, jīiyigu Cōāmacū. ⁸ Cōāmacū Abrahamrē wedecūyigu: “Niipetira āmuārē cúā cōnerígu yapa macā caseróre widecōña. Ate ȳm̄ jīiré tiirá, múā ȳm̄mena niirére ññoadacu”, jīiyigu Cōāmacū. Teero tiigú, Abraham cūū macū Isaare ocho búrecori cūū bauári siro, cūū cōnerígu yapa macā caseróre widecōyigu. Isaacā teerora tiiyigu cūū macū Jacoré. Jacob teerora tiiyigu cūū p̄na doce p̄narī pacusūmuā niīadarare.

⁹ Jacob p̄na marī ñecūsūmuā cúā bai Joseré ññatutira, Egiptop̄m̄ wáarare dúayira. Cōāmacūpe cūūmena niīáyigu, ¹⁰ niipetire cūūrē ñañarō netōbóarere netōrī tiigúadu. Faraón Egipto dita macārā òp̄mena wedeseri, Cōāmacū Joseré masiré ticoyigu. Cōāmacū Faraónrē usenirī tiiyigu Joseména. Teero tiigú, Faraón cūūrē cūū doca macū dutigú sōnecoyigu. Apeyeré, Faraón cūūya wii maquē paderé dutigú cūūyigu.

11 "Too síro niipetiro Egiptopure, Canaánpurcārē jubóare wáayiro. Teero tiirá, basocá teeditapu niirá bayiró ñañarō netōrā tiiyira. Marī ñecūsūmuācā yaaré buamasīriyira. 12 Jacob "Egiptopu yaaré dúare niīayiro" jīrē quetire tuogú, cūū pōnarē, marī ñecūsūmuā niīadarare, "yaaré sāirā wáaya" jīcoyigu. Cūū sicato ticocogu tiiyigu. 13 Cūā nemo jeari, José "yūu muā bai niīā" jī wedeyigu cūū sōwāsūmuārē. Faraón cā "cūā José sōwāsūmuā niīawā" jīrī tuoyigu. 14 José, cūū sōwāsūmuāmena queti ticocoyigu cūū pacupure. "Marī pacu, niipetira marīya wederamena atiaro ānopú", jīcoyigu. Cūūya wederape "setenta y cinco" niyira. 15 Jacob "jáu" jī, Egiptopu wáajōāyigu. Toopú diayigu. Cūū pōna marī ñecūsūmuācā toopúra diayira. 16 Jacob diarigu opūūrē Siquempu néewayira. Toopú Abraham cūū Hamor pōnarē útātuti sārītutipū cūūyira.

17 Abrahamrē Cōāmacū jīrigue jeatiri, marī ñecūsūmuā pau basocáputiyira Egiptopu. 18 Cūā toopú niirīrā, āpī opū sāāyigu. Cūū Josenígū tiiriguere masīriyigu. 19 Cūū marī ñecūsūmuārē jīdito, ñañarō tiāpeyigu. Cūā pōna bauáre diaaro jīgū, cōādutiyigu.

20 "Teebarecorira Moisés bauáyigu. Cūū Cōāmacū iñarī, añugúgā niyigu. Cūū pacūsūmuā itīrā muīpūrā cūāya wiipū cūūrē masōmiyira. 21 Dee tii masīri, cūūrē cōājāyira. Cōāāri sirogā, Faraón macō cūūrē iñabuayigo. Iñabua, néema, coo macū tiiróbiro cūūrē masōyigo. 22 Egipto macārā añurō masīrāyere bueyira Moisére. Teero tiigú, cuiro manirō wedeseḡu, opū tiiróbiro tiirécūtigū niyigu.

23 "Moisés cuarenta cāmarī cuogú, cūūya wedera Israelya pōna macārārē iñadugagu, cūā putopu wáayigu. 24 Toopú jeagu, sicūrē Egipto macū páari iñayigu. Cūūrē cāmeboságu, Egipto macūrē páasījāyigu. 25 Cūū basiropu wācūmiyigu: "Yūūmenarā Cōāmacū yāa wederare dutiapenori basoca niirārē witiri tiigúdaqui. Cūā aterē masīcua", jī wācūmiyigu. Cūā cūū tiiróbiro wācūriyira. 26 Apebāreco āpērā cūūya wedera puarā cāmerīquērā tiiri buajeáyigu. Cūārē cāmerīquēduri tiidugagu, "muā sicūya wedera niīā. ¿Deero tiirā cāmerī ñañarō tiii?" jī wedemiyigu. 27 Āpīrē bayirō ñañarō tiigúpe Moisére tuunécōjāyigu. "Mūū ūsārē dutigú mee niīā; ūsārē queti besegú mee niīā. 28 ¿Mūū ñamica Egipto macūrē siāārirobirora yūure siādugágu tiii sūcā?" jī yūututiyigu. 29 Cūū teero jīrī tuogú, Moisés dutijōāyigu. Madián ditapu wāa, aperó macāpu tiiróbiro niī, puarā ūmuā pōnacutiyigu.

30 "Moisés tiiditapure cuarenta cāmarī niyigu. Sicabureco basocá manirō Sinaí útāgú putopu wáayigu. Toopú yucūsatī jūūrī iñayigu. Pecame jūūrīpōna decopu ángele bauáyigu. 31 Moisés teerē iñagú, iñamanijōāyigu. "¿Deero tiirō tee wáamīto?" jī, putogāsāñurō iñaquēnogū wáayigu. Cūū putogāpu jeari, Cōāmacū tiimé decopu cūūrē wedeseyigu. 32 "Yūū Cōāmacū niīā. Mūū ñecūsūmuā Abraham, Isaac, Jacob Opū niīā",* jīyigu. Moisés ñarōpiyigu. Cuigu, iñadujāyigu. 33 Cūūrē wedesenemoyigu: "Mūū yūu putora nucūā. Teero tiigú, mūū sapature tuuwéya. Tuuwégu, yūure padeorēre ēnogúdagu. 34 Yáara basoca Egiptopu niirārē ñañarō tiāperi iñāā. Cūā pūnisīre tuo. Cūārē netōnégūdu diiātiawū. Teero tiigú, mūūrē Egiptopu ticocogūda", jīyigu Cōāmacū.

35 "Moisére booririra too sugueropu jīyira: "Mūū ūsārē dutigú mee niīā; ūsārē queti besegú mee niīā". Cūā tee jīpacari, Cōāmacūpe Moisére cūārē dutigūdu,

* 7:32 Éxodo 3.6.

netõñegũdu sõnecoyigu sáa. Cõãmacũ ángelere jũürísatipu teeré wederi tiyigu.
³⁶ Moiséra cũãrẽ néewitiwayigu. Cũũrã Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiĩñoyigu Egiptopũre. Día Sõãrímaa pairímaapucãrẽ teerora tiĩñoyigu. Cuarenta cãmari basocá manirõpu cúa wáari, teerora tiĩñorucujâyigu. ³⁷ Cũũrã Israelya põna macãrãrẽ wederigu niwĩ: “Too síropũ Cõãmacũ profetare ticocogudaqui. Cũũ marĩya wedegu niigũdaqui. Yũũ tiirõbiro tiigũdaqui”,† jĩ jóarigu niwĩ Moisés.
³⁸ Moisés basocá manirõpu marĩ ñecũsũmuã neãrĩ, cúaмена niyigu. Sinai ãtãgũpũ ángele cũãrẽ wedeseyigu. Moisés Cõãmacũ dutiré petihérese ñeeyigu, marĩrẽ ticogũdu.

³⁹ Cũũrẽ marĩ ñecũsũmuã tuodugáriyira. Cũũrẽ boohéra, Egiptopũ cãmecõputuadugamiyira. ⁴⁰ Teero tiirã, Aarónrẽ jĩyira: “Jõõ niĩarigu marĩrẽ Egiptopũ néeatirigu cũũ bauhéro yoajõãã. ¿Deero wáaayiri? Marĩ masĩria. Teero tiirã, ãsã padeoádarare weebosaya. Cũãrẽ marĩ apasugueadacu. Cúa marĩ wáaadarimarẽ ãñoãdacua”, jĩyira. ⁴¹ Teebũrecorire sícũ wecũ wĩmagũ tiirõbiro baugũ weeyira. Bosebũreco tii, ecarãre sĩa, sóeditoyira cúa weearigure tiipéora. ⁴² Cúa teero tiirĩ ñagũ, Cõãmacũ cúa booró tiiaró jĩgũ, cúaмена niĩarigu cõãjõãyigu. Cúa booró muĩpũrãrẽ, ñocõãrẽ padeoyira. Teeré profetas jóarira niwã:

Cõãmacũ cũãrẽ jĩyigu:

Múa Israelya põna macãrã,
 basocá manirõpũre cuarenta cãmari niirã,
 ecarãre sĩa sóeditoriwũ, yũũre padeorã.

⁴³ Æpĩ Moloc queorére padeorã, suti caserimena tiirĩ wiire apacãmesãwũ.

Æpĩ Refán ñocõãwũ muã weerigucãrẽ padeorã, teerora tiiwũ.

Ãniãrẽ muã basirora weewũ, padeoádarã.

Teero tiigũ, muãrẽ ñee, néewadutigũda Babilonia berupũ, jĩyigu Cõãmacũ,‡ jĩ jóarira niwã.

⁴⁴ Esteban wedenemoyigu:

—Marĩ ñecũsũmuã basocá manirõpu Cõãmacũ basocãmena niirĩ wiire cõoyira. Tiiwiiré Cõãmacũ Moisére cũũ ãñorĩrobirora tiidutiyigu. ⁴⁵ Marĩ ñecũsũmuã niinũuseraya wii putuáyi. Josuémena néeatiyira tiiwiiré. Cúa atiditã ñearã atiri, Cõãmacũ atiditã macãrãrẽ ãcũoyigu. Cúa wáaweorepũre niyira. Yoari tiiwĩ ãnopũ niyiro, té David cũũ õpũ sããri síropũ. ⁴⁶ David Cõãmacũ ãñurõ tiirére buagũ jĩyigu: “Mũũ yũũ ñecũ Jacob padeorígũya wiire mũũ niĩadari wiire tiibosádugaga”, jĩmuyigu. ⁴⁷ Cũũ tiibosádugapacari, cũũ macũ Salomõnpũ tiiwiré tiibosáyigu. ⁴⁸ Cõãmacũ ãmuãsepũ niigũ basocá tiiré wiseripũ niirĩ. Profeta teeré jóarigu niwĩ:

⁴⁹ Yũũ boorĩ, ãmuãse yũũ duirĩpĩrõ tiirõbiro niĩadacu;
 atiditapũ yéẽ dũpori yeerisãgũdacu.

Teero tiirã, yãa wii niĩadari wiire tiimasĩria muã.

Yũũ yeerisããdaro tiimasĩria.

⁵⁰ Yũũ ate niipetirere tiiwũ, jĩyigu Cõãmacũ,§ jĩ jóarigu niwĩ.

⁵¹ Esteban cũãrẽ jĩñemoyigu:

† 7:37 Deuteronomio 8.15,18. ‡ 7:43 Amós 5.25-27. § 7:50 Isaías 66.1-2.

—Múá Cōāmacū dutirére netōncānetōjōāā. Cūārē masīhērā tiiróbiro cūū wederére tuodugária. Espíritu Santo dutirére tiidugária. Múá ñecūsūmuā tiirírobirora tiijāā. ⁵² Múá ñecūsūmuā niipetira profetare ñañarō netōrī tiiyira. Marīrē netōnégūdu atiadarere wedesuguerirare sīājāyira. Cūā wedesuguerigu añugú jeari, múā cūārē jīditoremena wedesā, sīadutírira niīā. ⁵³ Múārē Cōāmacū ángeleamena cūū dutirére cūūyigu. Teeré cūūnorira niipacara, múā netōncānetōjōāā, jīyigu Esteban.

Estebanrē útāperimena déesīārigue

⁵⁴ Cūū tee jīrī tuorá, cūāpe bayiró cúayira. Cūā cúare ēñorā, upire bacadiyóyira. ⁵⁵ Estebanpe Espíritu Santo cūūmena niirī, ūmuāsepu ññamōco, Cōāmacū añurō asibatérese ññayigu. Cōāmacū diamacápe Jesús nucūrī ññayigu. ⁵⁶ Cūū cúārē ññagū, jīyigu:

—Jāā, ūmuāse pāōrī ññāā; Cōāmacū diamacápe niipetira sōwū nucūrī ññāā yuu, jīyigu.

⁵⁷⁻⁵⁸ Cūū tee jīrī tuorá, bayiró acaribí, tuodugáhera cúāye cāmpéri paabiáyira. Cūū puto sīcāróména cutajeá, cūārē ñee, tiimacā wesapu cōājāyira. Cúāye suti sotoá sñañaré tuuwé, ticoyira sīcū mamārē cotedutira. Cūū wāmecutiyigu Saulo. Ticotoa, Estebanrē útāperimena déesīāyira.

⁵⁹ Cūā déesīārē tiirī, cūūpe Cōāmacūrē sāiyigu:

—Jesús yuu Ōpū, yuu yeeripūnarē ñeeña, jīyigu.

⁶⁰ Ñicācoberimena jeacūmujea, bayiró acaribíremena jīyigu sūcā:

—Ōpū, acabóya añiārē ate cúā ñañaré tiiré, jīyigu. Tee jītoa, diajōāyigu sáa.

8

Saulo Jesuré padeoräre ñañarō tiirigue

¹ Saulo Estebanrē sīārī ññagū, “añuā” jīyigu.

Tiibrecora Jerusalénpure Jesuré padeoräre ñañarō netōrī tiinacáyira. Niipetira Judea ditapu, Samaria ditapu dutibatéjōāyira. Jesús beserira dícu wáariyira. ² Ápērā ūmuā Cōāmacūrē quioníremena padeorá Estebanrē yaayira. Cūārē yaa, bayiró boorituayira. ³ Saulope Jesuré padeoräre nemorō ñañarō tiinetōncáyigu. Cúāye wisericōrō sāāwa, ūmuārē, numiārē ñee, néewa, biadupóyigu peresuwiipu.

Felipe Samaria macārārē buerigue

⁴ Dutibatéwarira cúā wáaro Jesuyé quietire wedewayira. ⁵ Felipe Samaria dita niirī macāpu wáyigu. Toopú jea, “Jesús Cōāmacū beserigu niirī” jīrere wedeyigu. ⁶⁻⁷ Cōāmacū sīcārā tiimaslrere tiēñoyigu. Wātīa pañ basocápure sñārirare witidutiugu. Witiatira, bayiró acaribiyira. Pañ wáamasīhērārē, opayuriri wáarare netōnéyigu. Cūū teero tiirī ññarā, niipetira cūū wederére añurō tuonñáseyira. ⁸ Tiimacápure bayiró useniyira.

Simón yái tiiróbiro niigú

⁹ Toopúre sīcū basocú yái tiiróbiro niigú niyigu. Cūū wāmecutiugu Simón. Cūū tiiréména Samaria dita macārārē ucuanére tiyigu. Cúārē “uputí macū niirī” jī wācūrī tiyigu. ¹⁰ Uputí macārā, buri niirā niipetira cūū jīrere añurō tuonñáseyira. “Áni Cōāmacū tutuare cuogú niiqui”, jīmiyira. ¹¹ Yoari pee tiēñoreména cúārē ucuanére tiēñoyigu. Teero tiirā, cūārē tuonñásemiyira.

¹² Felipe jea, Cōāmācū dutiré basocápure niādare jeariguere bueyigu. “Jesús Cōāmācū beserigu basocáre netōnégū niī” jīrere bueyigu too macārārē. Ūmāā, numiā Jesuyé maquērē tuo, padeotóā, wāmeōtidutiyira. ¹³ Simón “унасā Jesurē padeóā” jī, wāmeōtiduti, Felipe wáaro cūūrē nūnyūyigu. Felipe Cōāmācū sīcārā tiimasīrere tiīēñojāgū tiiyigu. Simón teeré īñagū, īñamanijōāyigu.

¹⁴ Jesús beserira Jerusalēnū niirā “Samaria dita macārā Cōāmācūyere āñūrō padeoāyira” jīrē quetire tuo yira. Teero tirā, Pedro, Juanrē ticocoyira toopáre. ¹⁵ Cūā toopú jea, cūārē Cōāmācūrē sāibosáyira, cūápure Espiritu Santo niigū jeaaro jīrā. ¹⁶ Cūāmena Espiritu Santo niiriyigu ména. Jesús wāmemena dícu wāmeōtinorira niyira. ¹⁷ Cūārē ñaapeóri, Espiritu Santo cūápure niigū jeayigu.

¹⁸ Simón teeré īñagū, Jesús beserirare niyeru ticomiyigu.

¹⁹ —Ate tiimasīrere ticoya унасārē, унñāapeórare Espiritu Santo cūápure niigū jeari, jīmiyigu.

²⁰ Pedro cūūrē jīiyigu:

—Mññ Cōāmācū tutuare ticorére “niyerumena sāīgúda” jī wācūmiājīyu. Mññmenarā tee niyeru pecamepū jūātērijāārō. ²¹ Cōāmācū īñarī, mññ diamacú wācūria. Ate ūsā tiirere tiimasīria mññ. ²²⁻²³ Унñ īñarī, mññ īñatutire, mññ ñañarē tiiripore niinetōjōāā mññrē. Teero tiigú, mññ ñañarē wācūrere wācūpati, wasoyá. Cōāmācūrē acabóre sāīñá. Apetó tiigú, mññ ñañarō wācūrere acabóboqui, jīiyigu Pedro.

²⁴ Simón jīiyigu:

—Tee muā jīārigue унñre wáarijāārō jīrā, muā унñre Cōāmācūrē sāibosáya, jīiyigu.

²⁵ Too síro Jesús beserira Jesús tiiriguere cūū bueriguere wedeyira. Teeré wedetoa, Samaria dita niiré macārī macārārē Jesuyé āñuré quetire wedepuñayira, Jerusalēnū puñara.

Felipe Etiopía macārē wederigue

²⁶ Felipere sīcū ángele bauá, wedeyigu:

—Jerusalén niwarima Gaza macā búarimapū wáaya. Tiimá basocā manirōpū niuwacu, jīiyigu.

²⁷ Felipe tiimapú búayigu. Toopú wáagu, sīcū Etiopía dita macārē buajeayigu. Tiidita ōpō doca macū niipetire cooye niyerure coterī basocū niyigu. Jerusalēnū Cōāmācūrē padeogū jearigu ²⁸ coepatúagu tiiyigu. Cūūyawu tūnurīwū caballoa wéeriwūpū sāñawayigu. Profeta Isaías jóariguere fuegu tiiyigu.

²⁹ Espiritu Santo Felipere: —Iiwuré quēmū, tiiwú putogā wáaya, jīiyigu.

³⁰ Felipe tiiwú putogāpū catujéagu, Isaías jóariguere buerī tuo yigu. Teeré tuogú: —¿Mññ buerére tuogári? jī sāīñáyigu.

³¹ Cūūpe cūūrē унñyigu:

—Tuoriga. Унñre wedegú manī. Jāmu, muāsāñā; унñ puo sāñagū atiya, jīiyigu.

Cūū muāsāyigu. ³² Cōāmācūye queti jóaripū maquē cūū buearigue ate niyiro:

Oveja cūā sāīgúdüre ñeewaro tiiróbiro basocáre ñeewayira.

Oveja wīmagūrē póare cūā súari cūū ditamaniróbirora basocúcā ditamaníyigu.

³³ Cūūrē buijáyira. Cūū ñañarē tiirīpacari, cūūrē wionécori booríyira.

Cúã ñañarõ tiiríguere deero wedemasíña maniã.

Atiditapú cūũ niiré petirí tiiyíra,*

jĩ jóariguere bueyigu. Ateré buegu tiiyigu Etiopía macū.

³⁴ Etiopía macū teeré buetoanucõ, Felipere sãñáyigu:

—¿Isaías cūũ jĩgú noã niigari? ¿Cūũ basirope o ãpĩ niigari? jĩ sãñáyigu.

³⁵ Felipe cúã bueariguere wedesugue, niipetire Jesuyé quetire wedeyigu.

³⁶ Maapu wáara, oco niirõpu jeayira. Etiopía macū jĩyigu:

—Íñaña. Jõõ oco niã. ¿Muu yũre wãmeõtiri, ñeenó cãmotábogari? jĩyigu.

³⁷ —Muu Jesucristore ãñurõ padeorí, cãmotáre manicú, jĩyigu Felipe.

—Yuu Jesuré padeóa. Cũãrã Cõamacú beserigu niĩ, jĩyigu Etiopía macū.

³⁸ Caballoa wéeriwu waatúgure putuánucãdutiugu. Tiwuré putuánucõtoa, cúã puarã diinucã, oco niirõpu búa, wabawía, Felipe cũrẽ wãmeõtigu.

³⁹ Cúã wabapãrĩ, Espíritu Santo Felipere aperopú néecocutuayigu. Teero tiigú, Etiopía macū Felipere íñanemoriyigu. Useniremena cūũ wáarimapu wáyigu

sáa. ⁴⁰ Felipepe aperopú bauágu, “Azotopu niã” jĩ íñamasiyigu. Tiimacãrẽ netõwá, macãrĩcõrõ Jesuyé ãñuré quetire wedewarucu, Cesarea macãpu wedejeayigu.

9

Saulo Jesuré padeonucãrigue

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulope Jesuré padeorãre íñatutigu, cũãrẽ sãñãgũda jĩgũ, paiaré dutigúre íñagũ wáyigu. ² Cũrẽ sãiyigu:

—Yuu Damascopu wáagu tiia. Dutirépũrĩrẽ jóabosaya yũre. Teepũrĩrẽ judíoa neãre wiseri macãrã dutirãpũre wiyagũdu tiia. Mama bueré padeorã ãmũã, numiãrẽ ñeegũda. Cũãrẽ néeatigũda ãno Jerusalẽnpu peresu tiigũdu, jĩyigu.

³ Too síro teepũrĩmena Damascopu wáajõãyigu. Toopú jeagũdu tiirí, wãcũña manirõ ãmũãsepu cūũ puto bóediatiyiro. ⁴ Teero wáari, ñaacũmu, sicũ cũrẽ wedeseri tũoyigu:

—Saulo, ¿deero tiigú yũre ñañarõ tiinunúsei? jĩyigu.

⁵ —¿Noã niĩ muu? jĩyigu Saulo.

—Yuu Jesús, muu ñañarõ tiinunúsegura niã. Muu basirope ñañarõ tiigú tiia, yũre teero tiigú, jĩyigu.

⁶ Saulo cui, ñarõpigu, jĩyigu:

—Õpũ, ¿deero yuu tiirí boogári?

Jesús cũrẽ jĩyigu.*

—Wãmuncãña. Iimacãpu wáaya. Toopú sicũ wedegũdaqui muu tiíadarere, jĩyigu.

⁷ Saulomena wáarira wedesere tũorã, wedesemasĩrijõãyira. Teeré tũopacãra, wedesegure íñariyira. ⁸ Saulo wãmuncã, cūũ capearire íñarõmiyigu. Baunóriyigu. Cúã cũya wãmorẽ ñee, Damascopu tũawáyira.

⁹ Itiábureco íñari, yaari, sñiriyigu.

¹⁰ Damascopũre sicũ Jesuré padeogú niiyigu. Cūũ wãmecatiyigu Ananías. Cūũ cãniripacari, quẽẽrõpu tiirõbiro Jesús cũrẽ wedeseyigu:

* 8:33 Isaías 53.7-8.

* 9:6 Versículo 5 yapapu, versículo 6 tiinucãrõpu aperiũ bũcãpũpu baurĩcu; aperiũpũ baucũ.

—Ananías, jĩiyigu.

—¿Deero jĩĩ, yuu Ōpũ? jĩ yuuuyigu.

¹¹ Jesús cūūrē jĩiyigu:

—Diamacú niwarimarũ wáaya. Toopú Judaya wiipũ Tarso macārē sãĩñaña. Cūũ wãmecutii Saulo. Cūũ yũũre sãĩgú tiiti. ¹² Cūũ quēēgã tiiróbiro ate ññaãwĩ: Sícũ Ananías wãmecutigũ cūũ pũtopũ sããati, cūūrē ñaapeó tiáwĩ, ññaãrõ jĩĩgũ, jĩiyigu.

¹³ Ananías jĩiyigu:

—Ōpũ, paũ basocá queti wedeawã. Cūũ Jerusalénrũ niigũ, mũũrē padeorãre ññaãrõ tiigũ tiáyigu. ¹⁴ Año macārãcãrē mũũrē padeorãre ñeegũ jeaayigu. Paiaré dutirá dutirigue cwoáyigu, jĩiyigu Ananías.

¹⁵ Jesús cūūrē jĩiyigu:

—Wáagua. Yũũ cūūrē yéé quetire wedegũdũre besetoawũ. Cūũ niipetire dita macārãrē, cūũ ōpãrãrē, Israelya põna macārãrē wedewarucugũ wáaguaquĩ. ¹⁶ “Jesuré padeóa” cūũ jĩĩrẽmena cūũ bayiró ññaãrõ netõãdarere yũũ basiro cūũrē masĩrĩ tiigũda, jĩiyigu.

¹⁷ Cūũ teero jĩĩari siro, Ananías toopú wáa, tiwiipú sããwa, Saulore ñaapeó, jĩiyigu:

—Yáa wedegu, marĩ Ōpũ Jesús, mũũ maaru atiri bauárigũ, yũũre ticocoawĩ, mũũrē “ññaãrõ sũcã” jĩĩgũ. “Espíritu Santo mũũmena niããrõ”, jĩĩcoawĩ, jĩiyigu.

¹⁸ Máata cūũ capearipũ wai nũtũrĩ tiiróbiro bauré tusaarigue ñaacodiayiro. Ñũurõ ññayigu sũcã. Ñña, wãmũncã, wãmeõtinoyigu. ¹⁹ Too síro yaa, tutua-jõãyigu sũcã.

Saulo Damascorũ buerigue

Jesuré padeorã Damascorũ niirãmena yoasãñurĩ putuáyigu.

²⁰ Máata judíoa neãre wiseripũ “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩĩrẽre wendũcãyigu. ²¹ Niipetira cūũ wederi tuorã, tuomanijõãyira.

—Ñni Jerusalénrũ niigũ, Jesuré padeorãre ññaãrõ tiirígura niĩrã. Ñpõrucãrē Jesuré padeorãre ñeegũ atigu tiimíayigu, Jerusalénrũ cūũrē néewa, paiaré dutirãpũre ticogũdũ, jĩiyira.

²² Saulope cūũ wederécõrõ jõõpemenã nemorõ wedemuãncãyigu. Wãcũtutuaremena “Jesús diamacũrã Cõamacũ beserigu niĩ” jĩĩ ãñopetijãyigu. Atemẽna Damasco macãrã judíoare jĩĩwisiojãrucuyigu.

Damasco macãrã Saulore sããdũgãmirigue

²³ Yoari siro, judíoa neã, Saulore sããdutĩadarere wedeseyira. ²⁴ Cūũpe cūũrē sãããdare quetire tuojãyigu. Cúã búrecorĩ, ñamirĩ, tiimacã witiwarepũ cotemiyira, cūũrē sãããdara. ²⁵ Teero tiirã, ñamipũ Saulo buerã cūũrē “dutiwãya” jĩĩ, pairĩ piimena cūũrē sãã, tiimacã sãñirõ macã sopegãpũ duunãñsediocoyira.

Saulo Jerusalénrũ coepũtũarigue

²⁶ Cūũ Jerusalénrũ jeagũ, ãpẽrã Jesuré padeorãmena niidũgamiyigu. Niipetira “cũũ Jesuré padeogũ mee niĩ” jĩĩ, cuiyira. ²⁷ Cúã cuipacari, Bernabé cūũrē tiárupũ, Jesús beserira pũtopũ néewayigu. Toopú jea, Saulo maaru Jesuré ññariguere, cūũ cūũmena wedeseriguere, cūũ Damascorũ Jesuyé quetire wãcũtutuaremena wederiguere wedeyigu. ²⁸ Bernabé wederipũ, Saulo cūũmena niinũcãyigu. Jerusalénrũcãrē wãcũtutuaremena Jesuyé

quetire wedeyigu. ²⁹ Æpērã judíoa griegoaye wedeseramena cãmerĩ sãĩñá, wedeseyigu. Cúãpe cūūrẽ sããdugápacara, deero tii sããmasĩriyira. ³⁰ Cúã teero tiidugári Ìnarã, ãpērã Jesuré padeorã cūūrẽ néebuayira Cesareapũ. Toopãmena cūūrẽ Tarsopũ ticocoyira sãa.

Jesuré padeorã yeerisãrigue

³¹ Teebũrecorimena Jesuré padeorã yeerisãyira. Jõõpemena niipetira Judea, Galilea, Samaria macãrã nemorõ wãcütutua, padeonemóyira. Jesús dutirére quioníremena tiirucújàyira. Espíritu Santo tiápurementa paũ ãpērã Jesuré padeohéra niĩarira padeonũcãyira.

Pedro Enearẽ netõnérigue

³² Pedro niipetire macãrĩpũre Ìnanetõgũ, Jesuré padeorã Lida macãpũ niirãrẽ Ìnagũ jeayigu. ³³ Toopũ sícũ buajeáyigu. Ocho cãmarĩ netõyíro cūũ wãamasÌhẽgũ pesarõ. Cūũ wãmecutiýigu Eneas. ³⁴ Pedro cūūrẽ jĩyigu:

—Eneas, Jesucristo tũũrẽ netõné. Wãmũnũcãña. Mũũ cõãrõrẽ Ìnanõña, jĩyigu.

Cūũ teero jĩrĩrã, máata Eneas wãmũnũcãyigu. ³⁵ Niipetira Lida, Sarón macãrĩ macãrã cūūrẽ Ìnarã, cúãcã Jesuré padeonũcãyira.

Dorcã masãrigue

³⁶ Jope wãmecutiri macãpũ sícõ numiõ Jesuré padeogó niyigo. Coo wãmecutiýigo Tabita. Griegoayemena coo wãme Dorcas niyiro.† Coo ãñurõ tiirucújàyigo. Bóaneõrãrẽ ãñurõ tiápuyigo. ³⁷ Teebũrecorire diarecati, diajõãyigo. Coo diaari siro, cúã tiirucúrobirora cooya õpũũrẽ coseyíra. Cosetóanũcõ, sicutatia ãmũãrõ macã tatiapũ peoyira. ³⁸ Jope Lida pũtõgã niicu. Teero tiirã, Jope macãrã Jesuré padeorã “Pedro Lidapũ niĩayigu” jĩrĩ tũorã, ãmũã pũarãrẽ “Pedro boyero atiaro” jĩ dũticoyira.

³⁹ Cúã Lidapũ jeari, máata Pedro cúãmena wáayigu. Toopũ jeari, coo diaarigo pesari tatiapũ cūūrẽ néemũãwayira. Tiitatiapũ wapewia numiã Pedro wesa neãnũcãyira. Cúã utirara, docasãñare, apeyé suti sotoá sãñaré coo catigo cúãrẽ jeebosáriguere eñoyíra. ⁴⁰ Pedro niipetirare witiwadutiýigu. Cúã witiwaari siro, ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacãrẽ sãiyigu. Sãitõa, cãmenũcã, diaarigore jĩyigu:

—Tabita, wãmũnũcãña.

Cūũ teero jĩrĩrã, coo capearire Ìnapõ, Pedreõ Ìnagõrã, jeaconuãyigo. ⁴¹ Cooya wãmopũ ñee, coore wéemũõnũcõyigu. Wapewia numiãrẽ, ãpērã Jesuré padeorãmena sããatiduti, catigópũ wiyayigu. ⁴² Niipetiro Jopepũ tũosesãjõãyira. Teero tiirã, paũ Jesuré padeonũcãyira. ⁴³ Pedro Jopepũre peebũrecori Simón wáicura caseri quẽnogũya wiipũ pũtãayigu.

10

Cornelio Pedreõ atidutirigue

¹ Cesareapũ sícũ cien surara dutigũ niyigu. Cūũ wãmecutiýigu Cornelio. Tii põna macãrã surara wãmecutiýira Italiano. ² Cornelio ãñuniyigu. Cũũya wii macãrã niipetira Cõãmacãrẽ quioníremena Ìna, padeorã niyira. Cornelio judíoa bóaneõrãrẽ niyeru ticorucuyigu. Cõãmacãrẽ sãirucújàyigu. ³ Sicabũreco

† 9:36 Dorcas griegoayemena “Ñama” jĩdũgaro tiicũ.

ñamica tres niirĩ, cānirĩpacu, quēēgũ tiiróbiro ññayigu. Ángele cūũ puto sããjeari ãñurō ññajãyigu.

—Cornelio, jĩyigu.

⁴ Cornelio bayiró cuiremena ññayigu cūũrē.

—¿Deero jĩĩ? jĩ yũyigu.

Ángele cūũrē jĩyigu:

—Cōāmacũ mũũ sãĩrucũrere “jáũ” jĩĩãwĩ. Mũũ bóaneōrãrē niyeru ticorecãrē aseniremena ññããwĩ. ⁵ Jope wãmecũtĩri macãrũ mũũ ãmũãrē ticocoya. Simón Pedro wãmecũtĩgure atidutiya. ⁶ Cũũ wáicũra caseri quēnogũya wiipũ niiqui. Cũũcã wãmecũtĩ Simón. Cũũya wii pairĩmaa wesapũ niĩã, jĩyigu.

⁷ Ángele cūũrē wedetoea, wáajõãyigu. Cũũ wáaari siro, Cornelio cūũya wii padecotera pũarãrē, sícũ surara cūũrē ãñurō tiípugure atidutiya. Suraracã Cōāmacũrē padeogũra niyigu. ⁸ Niipetire cūũrē wedetoea, Joperũ ticocoyigu.

⁹ Apebãreco coeritó niirĩ, cúa Joperũ jeaadaara tiyĩra. Pedro cūũ niiri wii sotoapũ Cōāmacũrē sãĩgũ mũãwayigu. ¹⁰ Jũabóanũcãgũ, yaadũgayigu. Tiiwĩ macãrã cúa yaarē doari, cānirĩpacu, quēēgũ tiiróbiro ññayigu. ¹¹ Ɔmũãse pãõrĩ ññayigu. Toopũ sicaró sutiróbiro baurĩ casero ca ditapũ diĩatiyiro. Bapari wesari siarĩro niyiro. ¹² Tiicasero popeapũre niipetiracõrõ wáicũra páira, yerapũ wera, wũurã sãñayira. ¹³ Sícũ cūũrē wedeseri tuoyigu:

—Jãã, Pedro, ãniãrē sãyãya, jĩyigu.

¹⁴ Pedroepe cūũrē yũyigu:

—Yaaria, yũũ Ōpũ. Ñañarã ãsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Yũũ ãniãnorē yaahegu niitũ, jĩyigu.

¹⁵ Wedeseri tuonemóyigu:

—Cōāmacũ cūũ “ãñurã niĩya” jĩĩrãrē mũũpe “ñañarã, yaaya manirãno niĩya” jĩĩrijãña, jĩyigu.

¹⁶ Ɔtĩãrĩ wedeseari siro, máata tiicasero ãmũãsepũ mũãjõãyiro sũcã. ¹⁷ Pedro bayiró wãcũrecutiya. “¿Deero jĩĩdũgaro tiigãri tee yũũ quēēgũ tiiróbiro ññããrigue?” jĩĩ wãcũyigu. Teerē cūũ wãcũgũ tiiri, Cornelio ticocoarĩra jeayira. “Simónya wii ¿noopũ niĩ?” jĩĩ sãñããri siro, cūũya wiipũ jeayira. ¹⁸ Jea, bayiró busurómena sãñãyira:

—¿Simón Pedro wãmecũtigu atiwĩirē niĩ? jĩyira.

¹⁹ Pedro cūũ ññããriguere wãcũgũ tiiri, Espĩritu Santo cūũrē jĩyigu:

—Ɔtĩãrã ãmũã mũũrē ãmããrã tiyĩra. ²⁰ Boyero diiwãgua. Cúãmena wãagua. “Cúa judíoa mee niĩya; yũũ cúãmena wãari, ñañanibocu”, jĩĩ wãcũrijãña. Yũũ cūũrē ticocoawũ, jĩyigu.

²¹ Pedro diiwã: —Yũũ niĩã múã ãmããgũ. ¿Deero tiirónomona atiarĩ múã? jĩyigu.

²² Cúa yũũyira:

—Sícũ cien surara dutigũ Cornelio wãmecũtigu ticocoawĩ. Cūũ basocũ ãñũgũ, Cōāmacũrē quioniremena ññagũ niĩ. Cūũrē niipetira judíoa “ãñunĩ” jĩĩya. Sícũ Ángele cūũrē bauã, cūũya wiipũ mũũrē atiaro jĩyigu, mũũ wederere tuoáro jĩĩgũ, jĩyira.

²³ Cúa jĩĩãriguere tuogũ, Pedro cūũrē sããatiduti, cūũ niirĩ wiipũ cãnidutiya.

Apebãreco cúãmena wáajõãyigu. ãpẽrã tiimacã Jope macãrã Jesurē padeorã cūũrē bapacutiwayira.

24 Apebúrecope jeayira Cesareapure. Corneliope cūya wederare, cū menamacārārē néo, yueyigu. 25 Pedro toopú jeari, Cornelio cūārē bocagu witiwayigu. Toopú quioniremena cūārē padeogú, ñicācoberimena jeacūmumiyigu. 26 Pedro cūārē wéemũco: —Nucũña; yũcā basocá niã, jĩyigu.

27 Pedro cūmena wedeapugu sãawayigu. Toopú sãajeagu, paũ basocá neãrĩrare buajeáyigu. 28 Cūārē jĩyigu:

—Ūsã judíoare dutirēre múã ãñurõ masĩcu. Múã judíoa niĩhẽrãye wiseripure naĩrõ sããwadutiria. Múārē naĩrõ bapacutidutiria. Teero niipacari, yũre Cõamacū apepõná macārārē “ñañarã niĩya” jĩdutiariawĩ. 29 Teero tiigú, ãniã yũre “jãmu” jĩrĩ, atiauwũ. “Wáaria”, jĩriawũ. Yũ masĩdugaga; múã ¿deero tiãdara yũre atidutiari? jĩ sãñáyigu.

30 Cornelio cūārē yũyigu:

—Mecūãmena bapari bũreconi netõã, ate wáari siro: Yũ ati horanorã atiwĩ yáa wiipu beti, Cõamacūrē sãigú tiãwũ. Wãcũña manirõ sícũ ãmu suti asiyare sãnarigu bauáawĩ yũ pũtopũ. 31 Cū yũre jĩãwĩ: “Cornelio, Cõamacū mũ sãirere tuoãwĩ. Mũ bóaneõrãre niyeru ticorécãre ãseniremena ñããwĩ. 32 Teero tiigú, Joperũ mũ ãmũãrē ticocoya. Simón Pedro wãmecutigure atidutiya. Cū wáicãra caseri quẽnogúya wiipu niiqui. Cūcã wãmecutii Simón. Cūya wii pairĩmaa wesapu niã”, jĩ wedeawĩ yũre. 33 Teero tiigú, máata atidutigu ticocoawũ. Mũ ãñurõ tiigú atiayu. Marĩ niipetira Cõamacū ñãacoropũ niã. Niipetire mũrē Cõamacū wededutiariquere wedeya. Tuoãdara tia, jĩyigu.

Pedro Cornelioya wiipu wederigue

34 Pedro wedeyigu:

—Yũ mecũtigã tuomasã: Cõamacū niipetirare sícãrĩbĩro ñãaqui. 35 Niipetire põnarĩ macãrã cūārē quioniremena ñãrãrē, cū boorē tiirãre bocaqui. 36 Múã masĩcu: Cõamacū Israelya põna macãrãrē cūye quetire ticocorigũ niĩwĩ, Jesucristomena ãñurõ niirecatirere buãáro jĩgũ. Jesucristo niipetira Ōpũ niĩ. 37 Niipetiropũ ãsã judíoa niĩrĩ ditapu wãariguere tuojoyu múãcã. Teerē tiĩncãwũ Galileapũ, Juan basocãre “wãmeõtidutiya” jĩãrĩ siro. 38 Cõamacū Jesús Nazaret macã macãrē tutuare ticorigũ niĩwĩ. Espĩritu Santo cūmena niĩrĩ tiirĩgu niĩwĩ. Jesús cū noo wáaro ãñurē tiĩwãwĩ. Niipetira wãtĩ ñãnarõ tiirĩrare netõnẽwĩ. Teerē tiiwĩ, Cõamacū cūmena niĩrĩ.

39 Ūsã judíoa niĩrĩ ditapure, Jerusalẽnpure cū tiirĩguere ãsã ñãpetijãwũ. Cūãrẽna ãpẽrã curusapu páabiatu sããdutiwa. 40 Cõamacũpe itiãbureco siro cūãrē masõrigũ niĩwĩ. Masõari siro, ãsã pũtopũ cūãrē bauãnemorĩ tiirĩgu niĩwĩ. 41 Basocã niipetirare bauãriwi. Ūsãrē bauãwĩ. Ūsãrē tíatopũ Cõamacū beserigu niĩwĩ, Jesús tiãdarere ñãpetijããrõ jĩgũ. Cūãrē masõari siro, ãsã cūmena yaa, sĩni tiiwũ. 42 Ūsãrē cūye quetire wededutiwi. “Basocã catirãre, diarĩrare wapa tiigũdure cũrĩgu niĩwĩ Cõamacū Jesurẽ” jĩrẽre wededutiwi ãsãrẽ. 43 Cõamacū niipetira Jesurẽ padeorãre cūmena cã ñãñarē tiirẽre acabõgũdaqui. Teerē jóarira niĩwã niipetira profetas, jĩyigu.

Judíoa niĩhẽrãrē Espĩritu Santo diijeárigue

44 Pedro teero jĩrĩrã, Espĩritu Santo diijeáyigu Pedro wederẽre tuoãpare. 45-46 Teero tiirã, cã ãpẽrãyẽmena wedesenũcãyira masĩripacara. Cõamacūrē

“ãñuniã m̄m̄” j̄i, ñsenire ticoyira. Judíoa Pedroro bapac̄utiatirira teeré tuorá, tuomaníj̄oãyira.

—¡Acué! Judíoa nihērãp̄cārē Cōãmacū Espíritu Santore niigū jeari tiii, j̄iyira.

⁴⁷ Pedro j̄iyigu:

—Cōãmacū Espíritu Santore ticoi ãniãcārē marí judíoare tiiróbirora. Teero tiirá, “wãmeōtirijãña” j̄i cãmotãmas̄ria, j̄iyigu.

⁴⁸ Teero tiigú, cúãrē Jesucristo wãmemena wãmeōtidutiugu. Too síro cúã cúãrē j̄iyira:

—Ãnopú putuácũmuña ména s̄iquē burecori ãsãmena, j̄iyira.

Teero tiigú, cúãmena putuáyigu.

11

Pedro Jerusalénpu Jesuré padeorãre wederigüe

¹ Jesús beserira, Jesuré padeorá Judeapu niirã atequetí tuoyíra: “Judíoa nihērã Cōãmacūye quietire booáyira” j̄irere tuoyíra. ² Teero tiirá, Pedro Jerusalénpu putuajeari, judíoa Jesuré padeorá s̄iquērã cúãrē sãñáyira:

³—M̄m̄ judíoa nihērãya wiip̄m̄ sããwayiro. Cúãmena yaayiro, j̄iyira.

⁴ Pedro cúãrē toopú wáariguere ãñurō wedemuãñucãyigu cúãrē:

⁵—Ȳm̄ Jop̄ep̄m̄ niigū, súbusegu tiiwá. Ȳm̄ cãnirípacu, quēēgū tiiróbiro ññawū. Ñm̄ãsepu sicaró sutiróbiro bauri caseroca ȳm̄ putop̄m̄ diiátiw̄m̄. Too bapari wesari siaríro niiwū. ⁶ Ȳm̄ tiicasero popeapu niirere ñña, “¿ñeenó nií?” j̄i wãcūgū, ññaquēnowū. Niipetira wáicara páira, macãncū macãrã, yepap̄m̄ wéera, w̄m̄rã sãñawū. ⁷ Ȳm̄ teeré ññarí, s̄icū ȳm̄re wedeseri tuowá: “Jãã, Pedro, ãniãrē sãáyã”, j̄iwi. ⁸ Ȳm̄re cúãrē ȳm̄m̄: “Yaaria, ȳm̄ Òp̄. Ññarã ãsã judíoa yaaya manirãno niíya. Ȳm̄ ãniãnorē yaahegu niitu”, j̄iwi. ⁹ Ñm̄ãsepu wedesegu ȳm̄re j̄inewowí: “Cōãmacū cúã ‘ãñurã niíya’ j̄irãrē m̄m̄re ‘ññarã, yaaya manirãno niíya’ j̄irijãña”, j̄iwi. ¹⁰ Ññarí wedeseari siro, niipetiremena ãm̄ãsepu muãj̄oãwū.

¹¹ Teero wáarira, ññarã ãm̄ã Cesarea macãrã ȳm̄ puto ticocoarira jearira niiwã ȳm̄ niiri wiipure. ¹² Espíritu Santo ȳm̄re cúãmena wáadutiwi. “Cúã judíoa mee niíya; ȳm̄ cúãmena wáari, ññañibocu’, j̄i wãcūrijãña”, j̄iwi. Ññarã seis Jesuré padeorã ȳm̄mena jeawa. Ñsã toopú jea, ȳm̄re boocóriguya wiip̄m̄ sããjearu. ¹³ Ñsã toopú sããjeari, tiiwí macú ãsãrē wedewi: “S̄icū ángele yáa wiip̄m̄ nucūrí ññawū. Cúã ȳm̄re j̄iawí: ‘Jop̄ep̄m̄ m̄m̄ ãm̄ãrē ticocoya. Cúãrē Simón Pedro wãmecutigure atidutiya. ¹⁴ Cúã Cōãmacūyere m̄m̄rē wedegudaqui. M̄m̄, m̄m̄ya wíi macãramena netõñéãdare quietire wedegudaqui’, j̄i wedewí ȳm̄re ángele”, j̄iwi.

¹⁵ Ȳm̄ cúãrē wedesenucãrã, sicato marĩrē diijeárirobirora Espíritu Santo diijeárigu niiwí cúãp̄re. ¹⁶ Teeré ññagū, Jesús marí Òp̄ j̄iriguere wãcūwū: “Juan muãrē ocoména wãmeōtiwi. Ȳm̄ Pacupeja nemoró ãñuró tiigúdaqui muãrē. Péerogã siro Espíritu Santore ticodicocogudaqui”, j̄iwi. ¹⁷ Teero tiigú, ȳm̄ wãcūtu: “Cōãmacū marĩrē ticodiocoribirora cúãrē ticodicorigu niiwí, cúã Jesucristo marí Òp̄rē padeorí. Teero tiigú, ȳm̄ Cōãmacūrē netõñcãmas̄ritu”, j̄iyigu Pedro.

¹⁸ Cúã tee j̄irí tuorá, cúãrē j̄inemoriyira sãa. Cōãmacūrē ñsenire ticoyira:

—Judíoa niihêrãcã cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorá, Cõãmacũ netõnêrira niĩãdacua. Cũãcãrê catiré petihére ticogũdaqui, jĩyira.

Antioquía macãrã tiirêcutirigue

¹⁹ Judíoa Estebanrê sãrĩ siro, Jesuré padeorãre ñañarõ netõrĩ tiiyira. Teero tiirã, dutibatêjõãyira. Æpêrã Fenicia ditapu, ãpêrã Chipre nãcũrõpu, ãpêrã Antioquíapu jeayira. Cúã toopú jeara, judíoa dícare Jesuyé quetire wedeyira.

²⁰ Siquêrã cúãmena dutiwãrira Antioquíapu jea, judíoa niihêrãcãrê wedeyira. Cúã Chipre macãrã, Cirene macãrã niiyira. “Jesús marĩrê netõnêgũ niipetira Õpũ niĩr”, jĩ wedeyira. ²¹ Cõãmacũ cúãrê ãñurõ tiápuyigu. Teero tiirã, paũ too macãrã Jesuré padeonãcãyira.

²² Jerusalén macãrã Jesuré padeorã tee quetire tãoyira. Teeré tãorã, Bernabêre Antioquíapu ticocoyira. ²³ Cũũ tiimacãpu jea, Cõãmacũ cúãrê tiápurere ñña, bayirõ useniyyigu. Cũãrê wãcũtutuare tico, wedeyigu:

—Jesuré múã wãcũdurijãña. Cũũ dutirére ãñurõ tiurucújãña, jĩyigu.

²⁴ Cũũ ãñuniwĩ. Espiritu Santo cãm̃mena niirigu niiwĩ. ãñurõ Cõãmacũrê padeorucúrigu niiwĩ. Paũ basocã cũũ wedeserere tãorã Jesuré padeoyira.

²⁵ Bernabé Antioquíapu niigũ, Tarsopũ Saulore ãmaãgũ jeayigu. ²⁶ Cũũrê bñajeã, Antioquíapu nêpũtũayigu. Cũũ tiimacãpũre Jesuré padeorãmena sicacãma niiyira. Paũ basocãre bueyira. Toopú Jesuré padeorãre “cristiano” jĩnũcãyira.

²⁷ Teebũrecorire Jerusalén macãrã profetas Antioquíapu jeayira. ²⁸ Sícũ cúãmena jearigu wãmecutiyyigu Agabo. Cũũ Espiritu Santo masĩrê ticorẽmena wedeyigu:

—Niipetirõpu juabõare wãaadacu, jĩyigu. Juabõare wãawũ Claudio romanuã õpũ niirito.

²⁹ Teeré tãorã, Jesuré padeorã cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ niyeru ticocoadã Judeapu niirãrê Jesuré padeorãre. Marĩ cãorõ jeatuarõ ticocoadã, jĩyira.

³⁰ Cúã jĩrirobirora niyerure neõ, Bernabé, Saulomena ticocoyira Judeapũre. Cũãrê jĩyira:

—Ateré ticowa bũtoã dutirãre, jĩyira.

12

Santiago diarigue; Pedroke peresuwiipũ sõnecorigue

¹ Teebũrecorire Herodes dita õpũ niiyigu. Cũũ siquêrã Jesuré padeorãre ñañarõ tiápuyigu. ² Juan sõwũ Santiagore espadamena siãdutiyyigu.

³⁻⁴ Cũũrê sãrĩ ññarã, judíoa useniyyira. Cúã usenirĩ ññagũ, Pedroke ñeeduti, peresuwiipũ sõnecodutiyyigu. Bapariõna surara waso, cũũrê coterucuyira. Sicarõna macãrã bapari dícu niiyira. Pascua bũrecori niirĩ, Herodes teero tiiyigu. “Pascua bũrecori siro Pedroke néewioneco, basocã ññacorõpu siãdutiũguda”, jĩ wãcũmiyyigu. ⁵ Teero tiirã, Pedroke cotemiyyira peresuwiipũ. Cũũ toopú niirĩ, Jesuré padeorãre Cõãmacũrê bayirõ sãrã tiiyira.

Ángele Pedroke peresuwiipũ netõnêrique

⁶ Herodes cũũrê siãdutiãdari sũguero macã ñamirê Pedro surara pũarã decõpu cãnigũ tiiyigu. Cõmedã pũadãmena siatũnoyigu. Æpêrã surara soperpã

peresuwiire cotera tiiyíra. ⁷ Wácũña manirõ sícũ ángele cũũ niirõpũ bauáyigu. Ññurõ bóejõãyiro. Cũũrẽ warupũ paacaré, wãcõyigu.

—Boyero wãmũnucãña, jĩyigu ángele.

Cũũ teero jĩĩrĩrã, cõmedári Pedroye wãmorĩrẽ siatúaredari jõãcõdiayiro.

⁸—Sitũrũda siatũya. Mũũye sapaturre sãñaña, jĩyigu.

Pedro cũũ jĩĩrirobirora tiiyigu.

—Mũũyaro sutirõ sotoá macãrõ sãñaña. Jãmũ, yũũre nũnũñá, jĩyigu.

⁹ Pedro cũũ siro nũnũwitiwayigu. “¿Diamacúrã niigari ate ángele yũũre néewitiware? Apetõ tiigú, quẽẽgũ tiibócu”, jĩĩ wãcũmiyigu cãũpeja. ¹⁰ Surara nĩsũgurerare netõwáyira. Too síro surara ãpẽrãrẽ netõwáyira. Tiiwii sãawaro cõme sopepãma niirõpũ jeayira. Tiipãma basiro pãõjõãyiro. Cũũ tiisopere witiwayira. Maapũ yoasãñurõ wáa, ángele ditijõãyigu.

¹¹ Pedro ãñurõ tuomasĩnucãjea, wãcũyigu: “Diamacúrã niĩyũ yũũ ññaãrigue. Niirõrã Cõãmacũ yũũre netõnégũdu ángelere ticocoayĩ, Herodes siãrĩjããrõ jĩĩgũ. Judíoa niipetire yũũre ññañarõ wáare ññadũgarere cãmõtáayi”, jĩĩ wãcũyigu.

¹² Teeré masĩtoa, wáajõãyigu Juan Marcos pacoya wiipũ. Coo wãmecutiyigo María. Tiiwiipãre paũ basocá neã, Cõãmacũrẽ sãĩrã tiiyíra. ¹³ Toopũ jea, sicato sããrõ macã sopepãmapũ doteyigu. Tiiwii padegõ, Rode wãmecutigo, “¿noã niĩ?” jĩĩ sãĩñágõ wáyigo. ¹⁴ Pedro wedeserere tuomasĩ, bayirõ useniyo. Usenipaco, pãõriyigo. Cãmecutúsã, cããrẽ: —Pedro sopepũ niĩati, jĩĩ wedemiyo.

¹⁵—Mũũ teero jĩĩãmajãgõ tia, jĩyira.

—Diamacúrã jĩĩ, jĩyigo.

—Too docare Pedrorre cotegũ ángele niiqui, jĩĩmiyira.

¹⁶ Cũũ teero jĩĩcõãtorito, Pedro dotejãgũ tiiyigu. Cũũ wáa, pãõ, Pedrorre ñña, ññamanijõãyira. ¹⁷ Cũũrẽ wãmomena wẽẽtucoyigu, nocõrõ wedeseya jĩĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ peresuwiipũ néewitiwaariguere wedeyigu.

—Santiagore, ãpẽrã Jesurẽ padeorãre teerẽ wedeya, jĩyigu.

Tiiwii niĩarigu witi, wáajõãyigu aperopũ.

¹⁸ Bõeri surara Pedro manirĩññarã, bayirõ wãcũpatiyira. “¿Deero wáaayiriye?” cãmerĩ jĩyira. ¹⁹ Herodes “Pedro maniãwĩ” jĩĩrĩ tuogũ, surarare “ãmaãrã wáaya” jĩĩcoyigu. Cũũ ãmaãmiyira. Buaríyira. Herodes Pedrorre cotemiãrirare bayirõ sãĩñãrucu, cããrẽ sãjãdutyigu.

Too síro Herodes Judea ditapũ niĩarigu Cesareapũ niigũ wáyigo.

Herodes diarigüe

²⁰ Herodes bayirõ cúayigu Tiro, Sidón macãrĩ macãrãmena. Cũũ Herodeya ditapũ yaaré sãĩrucuyira. Cũũ cããmena cúagu, yaaré dúadutiriyigu. Teero tiirã, cũũrẽ ññarã wáyira. Herodeyere dutibosagumena tiiapure buayira. Cũũ wãmecutiyigu Blasto. Cũũ tiiapuremena ãñurõ niirecutirere sãiyira Herodere.

²¹—Tiibũreco niirĩ, múãrẽ wedegũda, jĩyigu Herodepe.

Cũũ jĩĩri bũreco jeari, Herodes cũũye õpũ suti ãñurẽre sãña, õpũ duirĩpĩrõpũ dui, basocãre wedeyigu. ²² Cũũ teero wederi, basocã acaribíyira:

—Ate sícũ cõãmacũ wederé niĩã; basocã wederé mee niĩã, jĩyira.

²³ Cãũpe “niiria; yũũ basocã niĩã; cõãmacũ mee niĩã” jĩĩriyigu. Teero tiigũ, wãcũña manirõ ángele cũũrẽ diarecutiri tiiyigu. Teero tiirã, cũũrẽ becoa yaasãjãyira.

24 NiiPETIropu Jesuyé queti sesajõãyiro. Teero tiirá, pau Jesuré padeonemóyira.

25 Bernabé, Saulomena Jerusalénpu Jesuré padeoráre tiíáputoa, cãmecóputuayira Antioquíaru. Juan Marcove cúãmena néewayira.

13

Bernabé, Saulo Jesuyé quetire apyé macãrpu buenãcãrigue

¹ Antioquíapure Jesuré padeorãmena niyira profetas, ãpẽã Jesuyére buerá. Noquẽã niyira:

Bernabé,

Simón (cũũrẽna “Ñíigã” jĩyira),

Lucio (Cirene macã macũ),

Manaén (Herodes Galilea õpũmena sícãrõmẽna masãrigu),

Saulo niyira.

² Sicabureco cúã beti, Cõãmacũrẽ sãĩ, usenire ticora tiirí, Espíritu Santo cúãrẽ jĩyigu:

—Bernabé, Saulore beseya, yuu cúãrẽ “tiyá” jĩrere tiirá wáari, jĩyigu.

³ Teero jĩrĩ tuo, beti, Cõãmacũrẽ sãĩãri siro, cúãrẽ ñaapeó, “wáaya” jĩyira.

Chiprepu Bernabé, Saulo buerigue

⁴ Teero tiirá, Espíritu Santo ticocoarira nijĩrã, wáayira. Seleucia macãpu búawasugueyira. Too macãrã dooríwũmena wáa, Chipre nucãrõpu jeayira.

⁵ Salaminaru niirã, judíoa neãré wiseripu Jesuyé quetire bueyira. Juan Marcos cúãrẽ tiíapugu wáayigu.

⁶ Tiimacã niãrira wáa, tiinucãrõpore Jesuyé quetire buesugocojãyira. Tée apeniãá Pafos macãpu buejeayira. Tiimacãpure sícũ judíoyu yái tiiróbiro niigũrẽ buajeáyira. Cũũ wãmecutiyyigu Barjesús. “Yuu profeta niã”, jĩditonetõyigu. ⁷ Tiinucãrõ dutigú bayiró masígũ menamacũ niyyigu. Cũũ wãmecutiyyigu Sergio Paulo. Cũũ Cõãmacũye quetire tuodagãgu, Bernabé, Saulore suodutiyyigu. ⁸ Cúã jeari, yái tiiróbiro biigú cúã buerere cãmotádugamiyyigu. Cũũrẽ Elimas jĩyira griegoayemena. Cũũ tiinucãrõ dutigú Jesuré padeorí booríyigu. ⁹ Saulo, ãpẽã “Pablo” jĩgũ, Espíritu Santo cúãmena niirí, cúãrẽ bayiró ñã, ¹⁰ jĩyigu:

—Muu jĩditorebucu, muu booró tiigú, wãtĩ tiiróbiro tiigú, ãñurẽ tiirere ñãtutigu niã muu. Cõãmacũ diamacú wederere “diamacú niiria” jĩ wedewisioyu tiã. ¹¹ Muurẽ mecãtígã Cõãmacũ ñãñarõ tiigúdaqui. Muu capeari ñãhẽgũ putãgudacu; yoari muĩpũ bóerere ñãricu, tée Cõãmacũ booró jeatuario, jĩyigu Pablo.

Máata cúũrẽ naĩtĩãjõãyiro. Paaãmanucũ, cúũrẽ wéewaaarare ãmaãyigu. ¹² Teero wáari ñãgũ, tiinucãrõ dutigú quioníremena Jesuyé buerere ñãmanijõãgũ, Jesuré padeonucãyigu.

Antioquia Pisidia ditapu Bernabé, Pablo buerigue

¹³ Pablo, cúũ menamacãrãmena Pafopu niãrira tĩãwa, Panfilia ditapu jeayira. Tiiditapu jea, Pergepu wáayira. Cúã Pergepu jeari, Juan Marcos cúãrẽ toorã cúũ, coecóputuayigu Jerusalénpu. ¹⁴ Tiimacãpu niãrira wáayira apemacã Antioquíaru. Tiimacã Pisidia ditapu putuãa. Judíoa yeerisãri bureco

niirĩ, cúã nearı̃ wiipũ sããwa, duiyira. ¹⁵ Moisére dutiré cūũriguere, profetas jóariguere buetoari, tiwiĩ dutirá cúãrẽ wededutiya:

—Ūsãya wedera, basocãre wededugara, wedeya, cúãrẽ wãcūtutuaaro jĩrã, jĩyira.

¹⁶ Pablo “jáũ” jĩ, wãmũnucã, wãmo wẽẽtuyigu, ditamaníña jĩgũ. Teero tiitóa, cúãrẽ wedeyigu:

—Yãa wedera Israelya põna macãrã, Cõamacũrẽ quioníremena ñnarãcã, yũre tɔoyá: ¹⁷ Cõamacũ Israelya põna macãrã Ōpũ niirigu niiwĩ. Cũũ ùsã ñecūsũmuãrẽ besecũrigu niiwĩ. Cúã ãpẽrãyé dita Egiptopũ niirĩ, cúãrẽ paũ basocáputiri tiirigu niiwĩ. Too síro cúã tiiditapũ niirãrẽ cũũ tutuaremena néewitiatirigu niiwĩ. ¹⁸ Cuarenta cãmari basocã manirõpũ cúã cãũrẽ netõnucãriguere nũcãrigu niiwĩ. ¹⁹ Too síro cúã Canaãn ditapũ jeari, tiidita macãrã siete põnarĩ macãrãrẽ cõãrĩ tiirigu niiwĩ. Tiiditare ùsã ñecūsũmuãrẽ cūũrigu niiwĩ. ²⁰ Tiiditapũ cúãrẽ cūũari siro, cuatrocientos cincuenta cãmari niyira.

‘Cúã toopũ niirĩ, Cõamacũ cúãrẽ queti beseadarare cūũyigu. Tée profeta Samuel niiré bũrecoripũ dutituyira. ²¹ Samuel niirito, basocã sícũ cúã õpũ niigãdũre sãiyira. Cõamacũ cúã õpũrẽ sõnecoyigu. Cũũ wãmecutiuyigu Saúl. Cũũ pacũ Cis wãmecutiuyigu. Cúã Benjamínya põna macãrã niyira. Saúl cuarenta cãmari cúã õpũ niyigu. ²² Cõamacũ cãũrẽ õpũ niiré wionécoari siro, Daviré cúã õpũ sõnecoyigu. Cõamacũ Daviyé maquẽrẽ wedeyigu basocãre: “Yũũ ñnarĩ, David, Isai macũ, yũũ tũsaréne tiĩ. Niipetire yũũ tiidutirere tiigũdu niĩ”, jĩyigu. ²³ “Sícũ David pãrãmĩ niinũnũsegupũ Israelya põna macãrãrẽ netõnégãdũre ticocogũda”, jĩ wedeyigu Cõamacũ ùsã ñecūsũmuãrẽ. Jesús Cõamacũ jĩrigura niĩ. ²⁴ Jesús buenũcããdari sũguero, Juan Israelya põna macãrãrẽ bueyueyigu: “Múã ñnarẽ tiirére wãcũpati, waso, wãmeõtidutiya”, jĩyigu. ²⁵ Juan cũũ tiiré petiãdaro tiirĩ, jĩyigu: “Yũũ muã wãcũgũ mee niã. Yũũ siro ãpĩ atiqui. Cũũ ãñũnetõgũ niiqui. Yũũre cũũ ñuaró buri niigũ niã”, jĩyigu.

²⁶ Yãa wedera Abraham pãrãmerã niinũnũsera, Cõamacũrẽ quioníremena ñnarãcã, tɔoyá. Cõamacũ marĩrẽ cũũ netõnére quetire ticocorigu niiwĩ. ²⁷ Jerusalén macãrã, cúãrẽ dutirácã Jesuré ñnãmasĩyira. Cúã yeerisãre bũrecorĩcõo profetas jóariguere buepacara, tũomasĩyira. Jesuré siãduti, tee jóaripũ jĩrõbirora tiyira. ²⁸ Cãũrẽ siãrĩ tiiréno wapa bũarĩpacara, Pilatore “siãdutiya cãũrẽ” jĩ sãiyira. ²⁹ Cõamacũye queti jóaripũ jĩrõbirora cãũrẽ tiipetira, curusapũ niigãrẽ néedioco, ùtãtutipũ cūũiyira. ³⁰ Cõamacũpe cãũrẽ diarigupũre masõrigu niiwĩ. ³¹ Jesús cũũ masãri siro, pee bũrecori bauáyigu cūũmena Galileapũ ni, Jerusalénpũ bapacuti jearirare. Cúãrã cũũ masãrigure ñnarira basocãre wedeya.

³² Ūsãcã muãrẽ teeréna wedea. Cõamacũ marĩ ñecūsũmuãrẽ cũũ jĩrõbirora ³³ marĩrẽ cúã pãrãmerã niinũnũserapũre teeré tiieñoyigu. Tee Jesús diarigupũre masõrigue niã. Salmopũcãrẽ teeré biro jóanoã: “Mũũ yũũ macũ niã. Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirére masĩãdacua”,* jĩ jóarigue niã. ³⁴ Cũũ diarigupũ masõãdare, cũũya õpũũ bóariadarecãrẽ biro jóanoã: “Niipetire yũũ Daviré jĩriguecõrõ mũũrẽ ãñurõ tiibosãgũdacu”,† jĩ jóanoã. ³⁵ Salmopũpũ

* 13:33 Salmo 2.7. † 13:34 Isaías 55.3.

David biiro jóarigu niíwī sūcā: “Muu ‘bóarijããrõ’ jĩngũdacu muu maĩgúrē”, † jĩ jóarigu niíwī. ³⁶ Davipé Cõamacū dutirére tii, cūū dutirito macārãrē tiiápu, too siro diajõã, cūãrē yaaári siro, bóawejõãjĩyi. ³⁷ Cõamacū masõrigupe bóaweririgu niíwī. ³⁸⁻³⁹ Yáa wedera, yuu múãrē wederére masĩrĩ booa. Múã Moisére dutiré cūũriguere tiipacára, acabóre buarĩcu. Jesuména, cūãrē padeorá, tee niipetire acabóya manĩriguere acabóre buamasĩcu. ⁴⁰ Profetas jóarigue múãrē wáari jĩrã, ãñurõ wácũña. Biiro jóarira niíwã:

⁴¹ Múã Cõamacūrē buijãrã, ãñurõ tiiyá.

Múã catiré burecorire yuu tiíadarere ãñogũda.

Ãpẽrã múãrē teeré ãñurõ wedepacari, padeorídojãcu.

Teero tiirã, iñamanijõã, diajõããdacu múã, §

jĩ jóarira niíwã, jĩ wedeyigu Pablo.

⁴² Cúã witiwari, cúãrē sãiyira:

—Ape yeerisãri bureco niirĩ, ateré buewa sūcã ãsãrẽ, jĩiyira.

⁴³ Tiiwii neãarira witibatewara, paũ judíoa, judíoa niihẽrã Cõamacūrē useniremena padeorá cúãmena bapacutiwayira. Pablo, Bernabé cúãrē jĩiyira: —Cõamacū múãrē ãñuré ticorére wácũdurijãña. Cūãrē padeorucujãña, jĩ wedeyira.

⁴⁴ Apesemána yeerisãri bureco niirĩ, niipetira tiimacã macãrã Cõamacũye quetire tuoádara neãyira. ⁴⁵ Paũ neãrĩ iñarã, judíoa bayiró pesucatiyira. Teero tiirã, ñañarõ wedeseremena Pablo buerére “diamacá niiria” jĩ buijãyira.

⁴⁶ Pablo, Bernabé teeré tuorã, cuiro manirõ cúãrē jĩiyira:

—Múã judíoare ãpẽrã suguero Cõamacũye quetire bueró niirõ tiiwá. Múã teeré tuopacára, booríã. “Cõamacū catiré petihére ticorére cuobórano mee niíã”, jĩrã tiia múã. Teero tiirã, ãsã mecãtigãrẽ judíoa niihẽrãrẽ Cõamacũye quetire bueadacu sáa. ⁴⁷ Cõamacū teeré jĩ dutirigu niíwī ãsãrẽ cūũye maquẽ jóaripũpũre:

Yuu muurẽ sãwócore tiiróbiro cūũã judíoa niihẽrãpũre.

Yuu netõnére quetire buegũdacu niipetire macãrĩpũ,*

jĩ jóarigue niíã, jĩiyigu Pablo.

⁴⁸ Teeré tuorã, judíoa niihẽrã bayiró useniyira. “Cõamacũye queti ãñunetõjõãã”, jĩiyira. Cõamacū catiré petihére ticonoãdara padeonũcãyira.

⁴⁹ Tiiditapũre Jesuyé quetire wedewarucuyira. ⁵⁰ Judíoape Pablo, Bernabé cõãdũgayira. Cúã masĩrã numiãrẽ cúari tiiyira. Cúã numiã cúãmena naĩrõ súubusera neãrã niiyira. Basocã ãñurã numiã niiyira. Ëmuãcãrẽ teerora cúari tiiyira. Cúã ãmuãã upatĩ macãrã niiyira tiimacãpũre. Pablo, Bernabé ñañarõ tiinũcãrĩ tii, cúãya ditapũ niĩarirare cõãjãyira. ⁵¹ Cúãpe tiimacã maquẽ dita cúãye dũpori túariguere páabatecõãyira. “Múã basiro wapa cuoa” jĩrã, teero tiiyira. Iconio macãpũ wãajõãyira. ⁵² Jesuré padeorá Espiritu Santo cúãmena niirĩ, bayiró useniremena putãáyira.

14

Iconiopũ Pablo, Bernabé tiirígue

¹ Pablo, Bernabé Iconiopũre judíoa neãrĩ wiipũ sããwa, wedeyira. Cúã tuoríãñuremena wederĩ, paũ judíoa, ãpẽrã judíoa niihẽrã Jesuré

† 13:35 Salmo 16.10. § 13:41 Habacuc 1.5. * 13:47 Isaías 42.4; 49.6.

padeonacāyira. ² Judíoa Jesuré padeohéra judíoa niihērārē cúari tii, ñañarō wācūrī tiiyíra Pablo, Bernabére. ³ Teero tiirá, Pablo, Bernabé yoari putuáyira tiimacāpüre. Cuiro manirō marī Ōpūyere wedeyira. Cōāmacūpe “diamacārā wedeeya” jīgū, cūu tutuaremena tiēñorī tiiyígu. ⁴ Tiimacā macārā puapōná batoyira. Āpērā judíoa tiiróbiro wācūyira; āpērāpé Jesús beserira tiiróbiro wācūyira. ⁵ Teero tiirá, judíoa niihērā, judíoa, cūārē dutirámēna neā, wedeseyira:

—Jāmu, Pablo, Bernabére ñañarō jīī, ütāperimēna déesīāāda marī, jīīmiyira.

⁶ Pablo, Bernabé cūārē ñañarō tiidugáre tūorá, dutijōāyira. Licaonia ditapu jea, too maquē macārī Lистра, Derbe, apeyé macārīpucārē jeayira. ⁷ Toopāre Jesuyé āñurē quetire wedewarucuyira sūcā.

Listrapu Pablöre ütāperimēna déerigū

⁸ Listrapu sīcū basocā wāamasīhēgū duiyígu. Sicato bauágurūra dūpori posarigū niiyígu. ⁹ Toopú duigu, Pablo basocāre wederere tuoyígu. Pablo cūārē ñña, “āni Jesuré cūūye dūpori netōnémasīrere padeói” jīī wācūyígu. ¹⁰ Teero tiigú, bayiró wedeseremēna: —Muu dūporimēna āñuripī wūmānucāña, jīīyígu.

Cūu teero jīīrīrā, bupucutāa, wāanucāyígu. ¹¹ Pablo teero tiirī ññarā, Licaonia macārā cūāyemēna bayiró busurómēna wedeseyira:

—Cōāpōna basocā tiiróbiro ōpūcutira marī putopu diijeáaya, jīīyira.

¹² Bernabére cūāyagu cōāmacū Zeus wāmecutigu wāme tuuyira. Pablopere, cūu wederi ññarā, āpī cūāyagu cōāmacū Hermes wāmecutigu wāme tuuyira. ¹³ Tiimacā witiwaropu Zeure padeorī wii niiyiro. Tiwīwī macū pai wescūā ūmūārē coorimēna mamōārirare tiimacā sāāwaropu néeatidutiyígu. Pai, āpērā too macārā Pablo, Bernabére padeoádara, wescūarē sīādugāmiyira. ¹⁴ Cūā teerē tiidugári tūorá, Pablo, Bernabé cūā basiro cūāye sutire wéeyigajāyira. “Múā tiiadare bayiró ññañā” jīīrā, teero tiiyíra. Cūā pau decoru cutuwá, cūārē bayiró busurómēna jīīyira:

¹⁵ —¡Múā ūsārē teerē tiirījāña! Ūsācā múā tiiróbirora basocā niā. Múā biiro tiirécutirere nocōrōrā duujāña. Múā padeorē wapamaníā. Cōāmacū catigūpere padeonucāña. Cūu ūmūāse, atiditá, díā pairímaa, niipetire atibáreco niirere tiirígu niiwī. Teerē múārē wedera atira tiíawū. ¹⁶ Cōāmacū tíatopure niipetire dita macārī macārā cūā booró tiirī, cāmotáririgu niiwī. ¹⁷ Basocā cūārē padeorípacari, cūu niirecutirere cūu āñurē tiirémēna ēñōī niipetirare. Cūu oco peari tiirémēna ote ducacutiri tii. Marīrē āñurō yaarē tico, ūseniremēna niirī tii, jīīyira.

¹⁸ Wáicurare sīā, cūārē padeoádara tiimiyira. Péerogā dūsaátiri, Pablo, Bernabé cūārē cāmotājāyira.

¹⁹ Antioquía macārā, āpērā Iconio macārā jeayira toopāre. Judíoa niyira cūā. Basocāre wācūre wasorī tiiyíra. Pablöre ütāperimēna dée, “di-ajōāī” jīīmiyira. Macā wesaru wéewa, cūūjāyira. ²⁰ Jesuré padeorā cūārē ññasodeanucāyira. Cūūpe wūmānucā, macāpu piyajōāyígu sūcā. Apebáreco Bernabémēna Derbepu wáajōāyígu.

²¹ Cūā toopú jea, Jesuyé āñurē quetire wedeyira. Too macārā pau cūā buerere padeonucāyira. Too síro cūā cāmerputāatiyira Listrapu. Too macārā Iconiopu, too macārā Antioquíaru putūajeayira. ²² Teemacārīpüre Jesuré

padeoráre wácūtutuare ticoyira. “Jesuré padeorucújãña”, jĩyira. “Marĩ Cõamacũ Òpũ niirõpũ wáadari sũguero, pee ñañaré wáari, wácũbayijãrõ booa”, jĩyira. ²³ Jesuré padeoré põnarĩcõrõ bũtoá dutiráre beseyira. Cúãrẽ cũũrã, beti, Cõamacũrẽ sãiyíra. “Marĩ Òpũ múã padeogú tiiápuaro múãrẽ” jĩ, wáajõayira.

Antioquía Siria ditapũ Pablo, Bernabé pũtũárigue

²⁴ Pablo, Bernabé Pisidia ditapũ netõwá, Panfilia ditapũ jeayira. ²⁵ Pergepũ wedetõa, Atalia macãpũ búajeayira. ²⁶ Too macãrã dooriũwũmena wáayira Antioquiapũ wáara. Tiimacã macãrã cúãrẽ sicato ticocora, “Cõamacũ múãrẽ ãñurõ cotearo” jĩ ticocoyira. Cõamacũ tiidutirere tiirã wáadutiya. Cúãpe teeré tiipetitoa, pũtuajeajõayira. ²⁷ Tiimacãpũ coerã, Jesuré padeoráre neõ, Cõamacũ cúãmena tiiriguere wedeyira. “Cõamacũ judíoa niihẽrãcãrẽ netõnerere ticowi”, jĩ wedeyira. ²⁸ Cúã yoari pũtuáyira Jesuré padeorãmena.

15

Jerusalénpũ neárigue

¹ Cúã toopú niirĩ, ãpẽrã Judea dita macãrã cúã pũtopũ jeayira. Jesuré padeoráre bueyira:

—Múã Moisére dutiré cũũrigue tiihéri, múã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãhẽrĩ, Cõamacũ múãrẽ netõneríqui, jĩyira.

² Pablo, Bernabé cúãmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Teero tiirã, Antioquía macãrã Jerusalénpũ ticocoadara, Pablo, Bernabé, ãpẽrã too macãrãrẽ beseyira. Cúãrẽ jĩyira:

—Jerusalénpũ wáaya. Jesús beserirãmena, ãpẽrã bũtoá dutirãmena wedesera wáaya tee marĩ wedesere maquẽrẽ, jĩ ticocoyira.

³ Jesuré padeorã cúãrẽ ticocori, Fenicia dita, Samaria ditapũ netõwáyira. Teemacãrĩpũ netõwára, judíoa niihẽrã cúã Jesuré padeonũcãrigue quetire wedeyira. Tee quetire tũorã, niipetira Jesuré padeorã bayiró useniyira.

⁴ Cúã Jerusalénpũ jeari, Jesuré padeorã, Jesús beserira, ãpẽrã bũtoá dutirã cúãrẽ bocayira. Cúãrẽ Cõamacũ cúãmena tiiriguere wedeyira. ⁵ Toopũre síquẽrã fariseo basoca Jesuré padeorã niyira. Cúã wãmũnũcã, wedeseyira:

—Judíoa niihẽrã cúã Jesuré padeorĩ, cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãdutiwo booa. Moisére dutiré cũũriguere tiidutiro booa, jĩmiyira.

⁶ Teero tiirã, Jesús beserira, ãpẽrã bũtoá dutirã neã, wedeseyira tee maquẽrẽ. ⁷ Cúã yoari cãmerĩ sãĩñã wedeseari siro, Pedro wãmũnũcã, cúãrẽ jĩyigu:

—Yãa wedera, múã masiã: Cõamacũ jõõ niiritõpũ, judíoa niihẽrãrẽ cũũye quetire wededutigu, yũre beserigu niĩwĩ. Cúãcãrẽ teeré tũo, “Jesuré padeorã” jĩrigũ niĩwĩ. ⁸ Cõamacũ niipetire basocã wãcũrere masígũ “yãara niĩyã cúã” jĩrere ñũogũ, Espiritu Santore ticorigũ niĩwĩ cúãrẽ marĩrẽ cũũ ticorirobirora. ⁹ Marĩrẽ cúãmena tuudũcãwaririgu niĩwĩ. Cúãcãrẽ Jesuré padeorĩ, cúã ñañaré tiirere acabórigũ niĩwĩ. ¹⁰ Múã Cõamacũrẽ “mũũ cúãrẽ netõnemasĩricu, cúã Moisére dutiré cũũriguere tiihéri” jĩrã tiicú. Marĩ ñecãsũmũ Moisére dutiré cũũriguere tii sãcãrĩbíyira; marĩcã sãcãrĩbíricu.

¹¹ Cōāmacū judíoa niihērārē tiiróbiro marĩrē netōnéqui. Jesús marĩ Ōpūrē padeorĩ, wapa boorō manirō marĩcārē netōnéqui, jĩyigu Pedro.

¹² Teeré tuorá, niipetira ditamanijōāyira. Bernabé, Pablo wedeserecārē añurō tuoyira. Judíoa niihērā p̄top̄ Cōāmacū cúāmena tiieñonetōriguere wedeyira. ¹³ Cúā wedetoari, Santiago wedeyigu:

—Yáa wedera, tuoyá. ¹⁴ Cōāmacū judíoa niihērāp̄re cūyara niĩadarare besesugueriguere wedeawĩ Simón Pedro. ¹⁵ Profetas teerora jóarira niiwā. Cúā jóariguere añurō tuoyá:

¹⁶ “David dutirigue petirĩ siro, cūy p̄rāmérā niinunusera dutirigue petirĩ sirop̄, s̄icā David p̄rāmi niinunusegure

уни cúā ōp̄ s̄ōnecogudacu s̄icā.

¹⁷ Teero tiirá, judíoa niihērā ȳure padeoádacua, ȳun beserira niijĩrā”, ¹⁸ jĩrigu niiwĩ Cōāmacū.

Tiátop̄ teeré jĩrigu niiwĩ Cōāmacū, basocáre masĩdutigu,* jĩ jóarira niiwā.

¹⁹ “Too docare judíoa niihērā Jesuré padeonucārārē “dutipotocōrijāāda sáa” jĩ wācūā ȳun. ²⁰ Ateré jóaada cúārē: Wáicura dii cúā padeoráre ticoariguere yaarijāña. Āpērāména ñañarō ñeeaperijāña. Wáicura dii dí cōāña maniré diire yaarijāña. Wáicura díre s̄inirjāña, jĩ jóaada. ²¹ Múā masiā: Tiátop̄ marĩ yeerisáre burecoricōrō Moisére dutiré cūiriguere wedenucāj̄iya. Marĩcā atitóre buedecoc̄tia. Teeré niipetire macār̄ip̄ judíoa neārē wiserip̄ bueeya, jĩyigu Santiago.

Judíoa niihērārē jóarip̄

²² Teero tiirá, Jesús beserira, āpērā batoá dutirá, niipetira Jesuré padeorámena jĩyira: “Marĩ ticocoadarare beseri, añuādacu. Pablo, Bernabéména cúārē ticococo Antioquíap̄”, jĩyira. Judare beseyira. Cūūrēna āpērā Barsabás jĩyira. Āp̄i Silas niiyigu. Cúā p̄arā cúā añurō padeorá niyira.

²³ Cúāmena atip̄ ticocoyira:

“Ūsā Jesús cūyere wededutigu beserira, āpērā batoá dutirá múā judíoa niihērārē añudutia. Múā ūsā baira tiiróbiro niirā Antioquíap̄, S̄iriap̄, Ciliciap̄ niirārē jóaa. ²⁴ S̄iquērā āno macārā ūsā menamacārā ūsā dutiró manirō múā p̄top̄ wáyira. Múārē potocōāyira. Cúā wederéména múārē wedewisioayira. ²⁵ Teeré tuorá, ūsā s̄icār̄ibiro wācūréména ūmuā s̄iquērārē múā p̄top̄ bese, ticocori, ‘añuādacu’ jĩāwū. Cúā wáaadacua Bernabé, Pablo marĩ bayirō maĩráména. ²⁶ Bernabé, Pablo s̄iār̄iquioro tiyira, Jesucristo marĩ Ōp̄yere buera. ²⁷ Judas, Silas ūsā ticocora wedeadacua atip̄ maquērē. ²⁸ Ūsārē Esp̄ritu Santo wācūrē ticrobirora pee dutiré múārē cūiricu. Ate bayirō booré dícare múārē cūūāda: ²⁹ Wáicura dii cúā weerirare ticoariguere yaarijāña. Wáicura díre s̄inirjāña. Wáicura dii dí cōāña maniré diire yaarijāña. Āpērāména ñañarō ñeeaperijāña. Múā ate dutirére tiirá, diamacú tiirá niĩādacu. Nocōrā niā”, jĩ jóayira.

³⁰ Cúā “wáara tiia” jĩ, Antioquíap̄ wájōāyira. Toopá jea, basocáre neāduti, tiipūrē wiyayira. ³¹ Tiipūrē bueri tuorá, wācūtutuafe ñeerā, añurō useniyira.

* 15:18 Amós 9.11-12.

³² Judas, Silas profetas niijirã, yoari wedeyira. ãñurõ wãcütutuare, ãñurõ yeeripũnacütire ticonemoyira cããrẽ. ³³ Yoasãñurĩ niiyira cããmena. Too sïro “wãara tiia” jĩĩ, wãajõãyira. Too macãrãpe “Cõãmacãmena wãaya mããrẽ tico-corira p̃topu” jĩicoyira. ³⁴ Silape “wãagu tiia” jĩĩpacu, “yũũ ãno p̃tuãgũda” jĩĩ, p̃tuãjãyigu. ³⁵ Pablo, Bernabẽcã too Antioquiap̃u p̃tuãjãyira. Paũ ãp̃ẽrãmẽna too macãrãrẽ Jesuyẽ quetire bueyira.

Pablo, Bernabẽ cãmerĩ cõãrigue

³⁶ Nocõrõ yoari siro, Pablo Bernabẽre jĩiyigu:

—Jãmu sũcã, wãaco marĩ Jesuyẽ quetire buerẽ macãrĩcõrõ. Jesurẽ padeonucãrirare ãñanetõãda, ¿deero niirecutimiĩ cãã? jĩĩrã, jĩĩmiyigu.

³⁷ Bernabẽ nẽewadugamiyigu Juan Marcure. ³⁸ Pablope jĩiyigu:

—Too suguerop̃u bueyapacutiriwi cãũ. Panfiliap̃u marĩ niirĩ, cõãcop̃tuãatiwi. Marĩmena wãanemorĩ boorĩga, jĩiyigu.

³⁹ Cãã basiro bayirõ cãmerĩ wedese, cãã, cãmerĩ cõãjãyira. Bernabẽpe doorĩwãmena Chipre nacũrõp̃u Marcure nẽewayigu. ⁴⁰ Pablope Silare beseyigu. Jesurẽ padeorã “Cõãmacũ cãũ ãñurẽ ticorẽmena mããrẽ cotearo” jĩĩ sãĩbosãari siro, wãajõãyigu. ⁴¹ Wãa, Siria, Cilicia ditap̃u netõwãyigu. Jesurẽ padeorãre wãcütutuare ticonemoyigu.

16

Silas, Timoteore Pablo nẽewarigue

¹ Pablo Derbe, Listra macãrĩp̃ure jeayigu. Toopũ sĩcũ Jesurẽ padeogũre buãjeãyigu. Cãũ wãmecutiyyigu Timoteo. Cãũ judĩoayo Jesurẽ padeogõ macũ niiyigu. Pacupẽ griegoayũ niiyigu. ² Jesurẽ padeorã Listra, Iconio macãrã cãũrẽ “ãñunĩĩ” jĩĩ wedeseyira. ³ Pablo cãũrẽ bapacutiaro jĩĩgũ, nẽewadugayigu. Judĩoare tiigũ, Pablo Timoteo cõnerĩgu yapa macã caserõre widecõãdutiyyigu. Judĩoa niipetira tiidita macãrãpe Timoteo pacũ griegoayũ niirẽre masĩyira. ⁴ Teero tiitõa, macãrĩpãre netõwãyira. Jerusalẽn macãrã Jesũs beserira, ãp̃ẽrã bũtoã dutirã dutirẽ cũũriguere wede, “teerẽ tiiyã” jĩĩnetõwayira. ⁵ Teero tiirã, Jesurẽ padeorã wãcütutuanemoyira. Jesurẽ padeodũriyira. Bãrecoricõrõ ãp̃ẽrãcã Jesurẽ padeonucãyira.

Pablo quẽẽgũ tiirõbiro Macedonia macãrẽ ãñarigue

⁶ Too sïro cãã Asia ditap̃u Jesuyẽ quetire buera wãadugarare Espĩritu Santo cãmotãyigu. Teero tiirã, Frigia, Galacia ditape tããtãwa, ⁷ Misia dita tãarip̃u jeayira. Toopũ jea, Bitinia ditap̃u wãajõãmiyira. Espĩritu Santo toopũcãrẽ wãadutiyyigu. ⁸ Teero tiirã, Misia netõwã, búawayira Troasp̃u. ⁹ Toopũ ñami Pablo quẽẽgũ tiirõbiro sĩcũ Macedonia dita macũ cãũ p̃to wedesenucũrĩ ãñayigu:

—Ûsã Macedonia macãrãrẽ tiiap̃ugu tĩãatiya, jĩiyigu.

¹⁰ Cãũ quẽẽrõp̃u tiirõbiro ãñãrĩ siro, mãata ãsãrẽ nẽewadariwure ãmããwũ.* “Cõãmacũ marĩrẽ Macedonia macãrãrẽ Jesuyẽ ãñurẽ quetire wededutigu tiãjĩyĩ”, jĩĩ wãcũwũ.

Filiposp̃u Lidia padeonucãrigue

¹¹ Ûsã Troasp̃u niãrira doorĩwãmena diamacũrã Samotracia nacũrõp̃u wãajõãwũ. Apebãreco Neãpolis macãrũ wãawũ. ¹² Too macãrã Filiposp̃u

* **16:10** Lucas atipũ jõarigu Troasp̃u niijiyi. Pablo toopũ jeari, Lucas cãũmena wãayigu Macedoniap̃u.

maajeáwu. Romanuã tiiri macã niia. Macedonia ditapure Filipos bári niiri macã mee niia. Tiimacãpüre síquē burecori putuáwu. ¹³ Judíoa yeerisári bureco niiri, tiimacãrē witiwa, día wesapu jeawu. “Judíoa súbusero toopú niibocu”, jĩ wãcũwũ. Numiã neãarirare buajeá, cúãmena dui, wedewu cúãrē. ¹⁴ Toopúre sícō Tiatira macã macō niiwō. Coo suti wapapacáre sōã ñiisãñũre dúago niiwō. Cōãmacūrē padeogó niiwō. Coo wãmecutiwo Lidia. Coo Pablo wederere tuori, Cōãmacũ coore ãñurō tuonũseri tiiwí. ¹⁵ Coore, cooya wii macãrãrē wãmeōtiari siro, ãsãrē jĩwō:

—Yũre “diamacãrã Jesurē padeogó niyo” jĩ wãcũrã, jãmu, yáa wiipu putuáya, jĩwō.

Coo bayiró putuádatiri tuorã, putuáwu.

Pablo, Silare peresuwiipu sōnecorigue

¹⁶ Sicabureco ãsã Cōãmacūrē súbuseropu wáara, sícō numiō wãtĩ sããnorigore bocawu. Coo ãpērãrē dutiapenori basoco niiwō. Wãtĩ masĩrē ticorémena too síropu wáaadarere wedemasĩwō. Coo teero wederémena coore dutiaperã pairó niyeru wapaséwa. ¹⁷ Pablore, ãsãrē bayiró busurómena jĩñũñusewo:

—Ñiã Cōãmacũ ãmuãsepu niigãrē padecotera niíya. Cōãmacũ basocãre netõnerē quietire wedeeya, jĩwō.

¹⁸ Pee burecori teero jĩñũñusewo. Pablope páasuti, cãmenucã, wãtĩ coomena niigãrē jĩwĩ:

—Mũ coomena niigãrē Jesucristo wãmemena witiwadutia, jĩwĩ.

Máata witiijõãrigu niiwí.

¹⁹ Coore dutiaperã “deero tii niyeru wapatãnemoricu coomena” jĩwã. Teero tiirã, Pablo, Silare ñee, tiimacã decopu dutirãpüre néewawa. ²⁰ Queti beseri basoca putopure néejea, jĩwã:

—Ñiã judíoa niíya. Maríya macã macãrãrē wedeñañorã tiíya. ²¹ Apeyé niirecutirere bueeya. Marí romanuã niijĩrã, teero niirijãrõ booa. Marí teeré tiimasĩria, jĩwã.

²² Toopú neãariracã Pablo, Silamena cúajõãwã. Queti beserí basoca Pablo, Silare cúãye sutire tuuwéduti, tãnadutiwa. ²³ Cúãrē bayiró tãnatõa, peresuwiipu tuunécõsõnecowa. Tiíwii coteri basocãre dutiwiitwari jĩrã, ãñurõ biajãdutiwa. ²⁴ Cúã teero jĩrĩ tuogú, peresuwi coteri basocu niituri tatiapu tuunécõsõnecoyigu cúãrē. Puagú yucũgu tusure coperi watoapu cúãye duporire súcũduti, siatú, biadupóãyigu.

Cōãmacũ dita cãmeñarĩ tiirigue

²⁵ Ñami deco Pablo, Silas Cōãmacūrē sãĩ, basapeoyira. ãpērã peresu niirã cúã basari tuoyira. ²⁶ Wãcũña manirõ dita bayiró cãmeñayiro. Cúã niiri wii maquē botarĩ cãmeñayiro. Máata tiíwii biare sopepãmarĩ pãõpetijõãyiro. Niipetira peresuwiipu niirãrē comédãrimena siatuarigue jõãpetijõãyiro. ²⁷ Tiíwii coteri basocu wãcã, tee pãõãrigue soperire ñã, “dutipetijõããya” jĩ wãcũmiyigu. Teero tiigú, cuigu, cúã basiro espada née, siãgũdu tiimiyigu. ²⁸ Pablope cúãrē bayiró wedeseremena jĩyigu:

—Mũ basiro ñañarõ tiirijãña. Ñsã ãnopú niipetijãã, jĩyigu.

²⁹ Teero jĩrĩ tuogú, cúãrē coteri basocupe siãwõcore néeatiduti, siãcutúsãyigu Pablo, Silas niirõpu. Cuigu, bayiró ñapõpigura, cúã puto ñicãcoberimena jeacũmyigu. ³⁰ Too síro wãmũncã, cúãrē néewitiwa, sãñãyigu:

—¿Deero tiibógari уuu, Cõãmacũ уuure netõnéãrõ jĩĩgũ?

³¹ Cũã уuуyira:

—Muu ãsã Ôpũ Jesurẽ padeogú, netõnénogudacu. Muуya wii macãrãcã padeorã, netõnénoãdacua, jĩiyira.

³² Cũũrẽ, cũũya wii macãrãrẽ Cõãmacũye quetire wedeyira. ³³ Nami tii horara cũã tânaãrigue câmirẽ cosegũdu néewayigu. Coseári siro, máata cũũ, cũũya wii macãrã wãmeõtinoyira. ³⁴ Tiwií coteri basoca cũũya wiipũ néemaãwa, cũãrẽ yaaré ecayigu. Cũũ, cũũya wederamena bayirõ useniyira Cõãmacũrẽ padeonãcãrã.

³⁵ Bóeri queti beserí basoca tiimacã coteri basocare jĩiyira:

—Ĩniãrẽ wionécodutira wáaya, jĩiyira.

³⁶ Tiimacã coteri basoca тоорú jea, cũã jĩĩãriguere tiwií coteri basocare wedeyira. Teerẽ tuo, cũũpũ Pablore wedeyigu sãa:

—Múãrẽ queti beserí basoca “wionécoaro” jĩĩãrira niiãwã. Teero tiirã, ãñurõ wáaya, jĩiyigu.

³⁷ Pablope tiimacã coteri basocare jĩiyigu:

—Ësã romanuã niipacari, queti beserí basoca ãsã tiããriguere beseripacara, ãsãrẽ basocã ãñacoropũ tânarĩ tiããwã. Peresuwiipũ tuunésõnecori tiããwã. Mecútigã ãsãrẽ basocã ãñahẽropũ wionécodugacua. Niiria. Cũã basiro atijãrã, ãsãrẽ néewionecora atiaro, jĩiyigu.

³⁸ Tiimacã coteri basoca queti beserí basocare wedera wáayira.

—Ĩniã “romanuã niiã ãsã” jĩĩ wedeawã, jĩiyira.

Teerẽ tuorã, queti beserí basoca cuiyira. ³⁹ Tiwiipú jea, cũãrẽ acabóre sãiyira. Sãitõa, cũãrẽ peresuwiipũ niirãrẽ néewioneco: —Atimacãrẽ niirijãña; wáaya, jĩiyira.

⁴⁰ Pablo, Silas peresuwiipũ niãrira wãa, Lidiaya wiipũ sããwayira sũcã. Тоорú Jesurẽ padeorãre ãña, wãcũtutuare tico, wãajõayira.

17

Pablo Tesalónicaпũ tiirígue

¹ Pablo, Silas netõwáyira Anfípolis, Apolonia macãrĩrẽ. Too netõwã, jeayira Tesalónica macãpũ. Tiimacãpũre judíoa neári wii niyiuro. ² Pablo cũũ tiirucúrobirora tiwiipú sããwayigu. Itiã semana cũã yeerisãre bũrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ wedeyigu. ³ Tiipũ maquẽrẽ cũãrẽ wede, “Cõãmacũ beserigure ãñãrõ netõ diari siro, masãgũdaqui” jĩĩ wedeyigu.

—Jesús уuu múãrẽ jĩĩãrigũ Cõãmacũ beserígura niiĩ, jĩiyigu.

⁴ Cũũ wederi tuorã, siquẽrã judíoa “teerora niiã” jĩĩ, Pablo, Silamena niinãcãyira. Teero biiri paũ griegoa Cõãmacũrẽ padeorã, paũ uputí macãrã numiã cũãmena niinãcãyira. ⁵ Teero tiirã, ãpẽrã judíoa ãñatutiyira Pablo, Silare. Teero tiirã, ãmũã daderãre, ãñãrãrã niisodeaatirare néõ, tiimacã macãrãrẽ cũaaro jĩĩrã, acaribídutiyira. Cũã cũara, Jasõnya wiipũ wáayira. Pablore, Silare basocã decopũ néewaadara ãmaãrã wãamiyira. ⁶ Buaríyira. Cũãrẽ buahéra, Jasõnrẽ, ãpẽrã Jesurẽ padeorãre ñee, wéewayira. Acaribíwa, tiimacã dutirã putopũ jea, wedesãyira:

—Ãniã niipetiro cũã wãaropũre wedemecũõrã tiicúa. Maríya macãrẽ teerora tiijeãya. ⁷ Jasõn cũãrẽ cũũya wiipũ cõoãrigũ niiãwĩ. Cũã niipetire

romanuā ōpū dutirére netōnācārā tiiáwā. “Āpī ōpū niīī, Jesús wāmecutigū” jīrā tiiáwā, jīyira acaribíremena.

⁸ Cúā teero jīrī tuorá, niipetira, cúārē dutirácā dee tii masīriyira. ⁹ Jasónrē, cúū menamacārārē niyeru cūūdutiyira cúāmena.

—Ate wisióre quēnojeáripū, wiyaáda múārē tee niyerure, jīyira.

Niyeru cūūāri siro, cúārē duujāyira.

Pablo Bereapū tiirígue

¹⁰ Máata tiiñamirā Jesuré padeorá Pablo, Silare wáadutiyyira Berea macāpū. Toopú jea, judíoa neārī wiipū sáawayira. ¹¹ Berea macārāpe Tesalónica macārā nemoró basocá añurá niyira. Cúā wederére tuousényira. Teeré tuorá, ¿díamacárā niimīī? jīī masídugara, búrecoricōrō Cōāmacāye queti jóaripūrē teero buerucujāyira. ¹² Teero tiirá, paū Jesuré padeonācāyira. Basocá añurá griegoa numiā, ūmūācā paū padeonācāyira. ¹³ Tesalónica macārā judíoa Pablo Bereapū “Cōāmacāye quetire wedegū tiiáyigu” jīrēre tuoyira. Teero tiirá, toopú wáyira. Wedemecāō, cúari tiyira. ¹⁴ Teero tiirí ñnarā, Jesuré padeorá máata Pablōre díā pairímaapu wáadutiyyira. Silas, Timoteo tiimacāpūra pūtuájāyira. ¹⁵ Pablōre néewarira Atenaspū jea, cúūrē toopú cūūjā, cámeōpūtuayira. Cúāmenarā Pablo queti ticooyigu:

—Boyero Silas, Timoteo atiaro ānopú, jīyigu.

Pablo Atenaspū tiirígue

¹⁶ Pablo Atenaspū cúārē yuegū, tiimacā macārā pee cúā padeorá weerirare ññagū, bayiró wācūyigu. ¹⁷ Teero tiigú, judíoa neārī wiipū sáawa, judíoa mena, āpērā Cōāmacārē padeorámēna wedeseyigu. Búrecoricōrō macā decopū cúū buajeáramēna wedeseyigu. ¹⁸ Āpērā epicúreoyere buerá, estoicoyere buerá Pablōmena wedeseyira. Cúū Jesuyé quetire, diarirapū masárere wedeyigu cúārē. Cúā basiro cámerī sáññāyira:

—¿Deero jīīdugagu tiiī āni, teero wedeseāmajāgū? jīyira.

Āpērāpé jīyira:

—Apeditá macārā cúā padeorāye maquērē wedesegū niitu niīī, jīyira.

¹⁹ “Jāmu” jīī, cúūrē néewayira Areópagō burōpū, dutirá neārucurōpū. Cúūrē jīyira:

—Mūū mama bueré wederére tuōdugāga. ²⁰ Mūū tuoyá maniríguere wedesea. Teeré masídugaga. ¿Deero jīīdugaro tiiī? jīyira.

²¹ Atenas macārā, aperó macārā toopú jea niirā mama queti dícare tuo, wedese usenícua.

²² Pablo Areópago pū neārā decopū wāmūnūcā, jīyigu:

—Múā Atenas macārā, múāyarare bayiró padeóā, yūū ññarī. ²³ Yūū ññanētōgū, múā súubuserere ññagū, sicaró múā súubuseropū jóaturiguere ññāwū: “MASÍNA MANIGĪRĪ SÚUBUSERO NIIĪ”, jīī jóaturiguere niīāwū. Múā masīripacara súubusegūrena yūū múārē wedea.

²⁴ ‘Cōāmacā atibúrecore, atibúrecopū niirécārē tiirígu niīwī. Ūmūāse, atiyepá ōpū niīī. Teero tiigú, basocá cúā tiiré wiserire niiriqui. ²⁵ Marī paderémēna cúūrē tiiápumasíña manicú. Apeyenó dasarícu cúūrē. Cúū niipetirare catiré, yeerisāre, apeyé niipetirere ticoqui.

²⁶ S'icū basocúmenarā niipetire pōnarī macārā wáari tiirígu niiwī. Cúārē atibúreco niipetiroḡu wáa, niirī tiirígu niiwī. Cúūrā niipetire pōnarīrē “atid-itapá nocōrō yoari niīadacua” jī cūūrigu niiwī. ²⁷ Cōāmacū teero tiirígu niiwī, cūūrē āmaāārō jīīgū. Āñurō āmaāmasihērā niipacara, buabócuca. Cūū marī sīquērā pūtogā niīqui. Yoaropu niiriqui. ²⁸ Cūū tutuaremena marī cati, wáamasī, niīā. Múā basarēre jóarira biiro jóarira niiwā: “Marīcā cūū pōna niīā”. ²⁹ Marī Cōāmacū pōna niījīrā, oro, plata, ūtāmena tiirirare “Cōāmacū niīī” jī wācūrijārō booa. Marī wācūrēmena Cōāmacū queorēre tiimasīricu. ³⁰ Cōāmacū too sūguero macārāpūre cūūrē masīrijīrā, cūū dutirēre tiihérare teero īñajārigu niiwī. Atitóre niipetirare niipetiroḡure cūā ñañarē tiirēre wācūpati, wasodutíqui. ³¹ Cōāmacū niipetirare wapa tiādari buarecore besetoayigu. Tiibureco jearī, queoró jīrēmena wapa tiīgúdaqui. Cūū beserigumena teero tiīgúdaqui. “Cūūrā múārē wapa tiīgúdu niīī” jī ēñogú, diarigupūre masōrigu niiwī, jīyigu Pablo.

³² Diarirapu masārēre wederi tuorā, sīquērā buijāyira. Āpērāpé: —Too síro mñu wedeseri tuoáda teeréja, jīyira.

³³ Pablo cūā too niirīrā, wáajōāyigu. ³⁴ Sīquērā Jesuré padeó, Pablöre nñuñyíra. S'icū Areópagoḡu dutirámēna neārucuḡu niiyigu. Cūū wāmecutiyigu Dionisio. Apegó Dámaris wāmecutiyigo. Āpērā cūāmena niiyira.

18

Corintopu Pablo tiiríque

¹ Too síro Pablo Atenaspu niīārigu Corinto macāpu wáajōāyigu. ² Toopú jeagu, judíoayū Ponto dita macārē buajeáyigu. Cūū wāmecutiyigu Aquila. Pablo toopú wáaadari sūguero, Claudio romanuā ōpū judíoa Romapu niirārē witiidutiayigu. Aquila, cūū nñmo Priscilamēna Italiapu niīārira witi, jeayira tiimacā Corintore. Pablo cúārē īñagū wáayigu. ³ Cūū cūā paderēnorā padegá niījīgū, cúāmena padegudu putuáyigu. Wáicura caserimēna wiseri tiirā niiyira. ⁴ Judíoa yeerisāre buarecoricōrō cūā neārī wiipū wedegū wáayigu. Judíoare, judíoa niīhērārē padeodugári tiidugágu tiimíyigu.

⁵ Silas, Timoteo Macedoniapu niīārira jearī, Pablo wederé dícu wedeyigu. “Jesús Cōāmacū beserigu niīī”, jī wedemiyigu judíoare. ⁶ Cúāpe cūū wederēre cámatānucāyira. Cūūrē ñañarō jīyira. Teero tiīgú, Cōāmacū cúārē ñañarō tiíadarē ēñogú, cūū sotoá sñañarirore, tuuwé páabateyigu. Cúārē jīyigu:

—Múā pecamerū wáari, múāye wapa niīadacu; yēe wapa mee niīadacu. Teero tiīgú, mecūāmena judíoa niīhērārē wedegū wáaguda, jīyigu.

⁷ Tiiwí niīārigu witiwayigu. Apewí pūtogā niirī wiipū sāāwayigu. Tiiwí Ticio Justoya wii niiyiro. Cōāmacārē padeogú niiyigu cūū. ⁸ Judíoa neārī wii dutigú, cūūya wii macārāmēna Jesuré padeoyira. Cūū wāmecutiyigu Crispo. Pāu too macārācā Pablo wederēre tuorā, Jesuré padeoyira. Padeó, wāmeōtinoyira.

⁹ Sicañami Pablo cānirīpacu, quēēgū tiiróbiro Jesús cúārē wederi tuoyigu. Cúārē jīyigu:

—Cuirijāña. Yéere wederucujāña. Wededujā tiirijāña. ¹⁰ Yñu mñumēna niirucujāā. Basocá mñurē ñañarō tiimasīricua. Atimacārē pañu yñure padeoáda niīya, jīyigu.

¹¹ Teero tiigú, Pablo sicasāma apēcāmá deco toopú p̄tuáyigu. Cōāmacūye quetire bueyigu.

¹² Teeburecorire s̄cū Acaya dita dutigú niiyigu. Cū wāmecūtiyigu Galión. Cū dutigú niirito, judíoa s̄cārībīro wācūrā Pablore ñee, queti beserópu néewayira. ¹³ Galiónrē j̄iyrira:

—Āni Cōāmacārē padeodutire romanuā ōpū dutirēre netōncāre niā, j̄iyrira.

¹⁴ Pablo wedegadu tiiri, Galión judíoare wedesuguecojāyigu:

—Āni apeyenō ñañoātā, basocāre ñañarō tiātā, múārē añurō t̄obóaj̄yu.

¹⁵ Múāye, múā judíoa dutirē niirī, múā basiro quēnoñá. Ȳm̄ teenorē besegudu mee niā, j̄iyrigu.

¹⁶ Cūā queti beserópu niārirare cōāwionecojaigu. ¹⁷ Niipetira Sóstenes judíoa neārī wii dutigūre ñee, queti beserī wii díamacū páayira. Galiónpe “cūā boorō tiáro” j̄iyrigu.

Antioquíaru Pablo coep̄túarigue, too síro cū wēdewanemorigue

¹⁸ Pablo peeburecori p̄tuáyigu Corintopu. Too síro Jesuré padeorāre “wāagu tiā” j̄i, dooriw̄mena wāajōāyigu Siria ditapu wāagu. Priscila, Aquila cūm̄mena wāayira. Cencreapu búawasugueyira. Toopú Pablo Cōāmacūrē “biro tiigúda” j̄iiribirora tiigú, cū p̄oare pedecōājāyigu. ¹⁹ Too macārā Éfesopu t̄iājeayira. Tiimacāpu Pablo cūyigu Priscila, Aquilare. Cūpe judíoa neārī wiip̄ s̄āwa, judíoare wedeyigu. ²⁰ Cūārē yoasāñurī p̄tuādutimiyira. Cūpe booríyigu.

²¹ —Jerusalénpu ȳm̄re wáaro booa, bosebureco ññagū wāagu. Múārē ññagū atinemogādacu, Cōāmacū boorī, j̄iyrigu.

“Wāagu tiā” j̄i, wāajōāyigu dooriw̄mena. ²² Cesareapu jea, Jerusalénpu maawáyigu. Toopú Jesuré padeorāre añudutiyigu. Too macū Antioquíaru wāajōāyigu. ²³ Toopure péero nii, wāajōāyigu s̄cā. Galacia dita maquē macārīrē, Frigia dita maquē macārīrē netōwáyigu. Niipetira Jesuré padeorāre wācūtutare ticonemoyigu.

Apolos Éfesopu buerigue

²⁴ T̄iatore judíoaȳ Alejandría macā macū Éfesopu jeayigu. Cū wāmecūtiyigu Apolos. Cū añurō wedemenigū niiyigu. Cōāmacūye queti jóaripū maquērē añurō masigū niiyigu. ²⁵ Marī Ōpū “biro niirecatiro booa” j̄iirere buenorigu niiyigu. Juan basocāre wāmeōtigu buerigue dícuere masīpacu, diamacū Jesuyere bueyigu useniremena. ²⁶ Cū judíoa neārī wiip̄ cuire manirōmena wēdenūcāyigu. Priscila, Aquila cūārē t̄uo, néewa, Cōāmacūye quetire añurō diamacū wēdenemoyira.

²⁷ Cū Acayaru “wāagudu tiā” j̄iirī, Jesuré padeorā “añurō wāaya” j̄iyrira. Cūārē paperapū jóabosayira. Jesuré padeorā Acayaru niirārē “Apolore añurō bocaya” j̄i jóayira. Cū toopú jeagu, Cōāmacū tiápuremena Jesuré padeorāre añurō tiápuyigu.

²⁸ Cū niipetira ññacoropu judíoare cū wēdemeniremena docacūmurī tiyigu. Cōāmacūye queti jóaripū cūārē bue, “Jesús Cōāmacū beserigu niirī” j̄iirere ññoyigu.

¹ Apolos Corintopu niirito, Pablope amuañeburire netowá, Éfesopure jeayigu. Toopú síquērā Cōāmacūrē padeoráre buajeáyigu. ² Cúārē sañáayigu: —Múā Cōāmacūrē padeorí, ¿Espíritu Santo múāmena niñucārí? jñyigu.

Cúāpe yuuyira:

—Ōba. Ŭsá Espiritu Santo niirere tuohéra niita, jñyira.

³—Too docare çnoā wederiguere padeojrā, wāmeōtidutiri? jñyigu.

—Juan wederiguere padeojrā, wāmeōtidutiwū, jñyira.

⁴ Pablo jñnemoyigu:

—Juan basocáre wāmeōtiyigu. Teeména cúā ñañaré tiirere wācūpati, wasorére eñoyira. Juan biiro wedeyigu: “Yuu siro āpí atigudaqui. Cūārē padeoyá”, jñyigu. Cūū teero jñ wederigara niñ Jesús, jñyigu.

⁵ Cūū teero jñrī tuorá, Jesús wāmemena wāmeōtidutiya. ⁶ Pablo cúārē ñaapeóri, Espiritu Santo cúāpure niigū dijeáyigu. Āpērā basocáye wedeserere masiripacara, wedesenacāyira. Cōāmacū wededutirere wedeyira. ⁷ Cúā niipe-tira niirā, doce amuañ niyira.

⁸ Pablo tiimacāpu judíoa neārí wiipu wáarucuyigu. Ītārā muipūrā tiwiipáre cuire manirōmena wedeyigu. “Cōāmacū dutiré basocápure niñādare jeatoaa” jñrēmena Jesuré padeorí tiñjādugagu tiyigu. ⁹ Síquērā cūū wederére tuodugáryira. Padeoriyira. Mama buerére basocá tuocóropu ñañarō wedeseyira. Teero tiigú, Pablo witiweojōāyigu; Jesuré padeoráre néewitiwayigu. Búrecoricōrō Tiranoya wiipu neāyira. Tiwii buerí wiipu bueyigu sūcā. ¹⁰ Pñacāmá bueyigu. Teero tiirā, tiidita Asia macārā tuopetjōāyira Jesuyé quetire. Judíoa, judíoa niñhērācā teeré tuoyira.

¹¹ Cōāmacū cūū sícūrā tiimasirere Pablomena tiññoyigu. Cūūmena ññaña manirére tiyigu. ¹² Cūū paacōāre caserire, cūūya ōpū pēniārigue caserire néewayira diarecutirare. Teeména netōnéyira; wātīā sāānorirare cōāwionecoyira.

¹³ Síquērā judíoa wāānetōrā wātīārē cōāwionecora niyira. Cúā marī Ōpū Jesús wāmemena wātīārē cōāwionecodugamiyira.

—Jesús Pablo wedewarucugu wāmemena múārē witiwadutia, jñmiyira wātīārē.

¹⁴ Teerora tiirā tiimíyira Esceva pōnacā. Esceva judíoyu, paiaré dutigú niyigu. Cūū pōna siete niyira. ¹⁵ Cúā teero tiirí, wātī cúārē yuuyigu:

—Jesuré yuu masiā. Pablocārē masiā. ¿Múāpeja noāno niñ? jñyigu.

¹⁶ Basocú wātī sāānorigu cúāpure bupuñāpeayigu. Cúā niipetira nemorō tutuanetōñucājāyigu. Cúārē ñañarō peti tiyigu. Sutimanirā, cāmicutira ti-wií niñārira cutucówitiwayira. ¹⁷ Cúārē teero wāare quetire Éfeso macārā tuopetjōāyira. Niipetira judíoa, judíoa niñhērācā tuoyira. Bayiró cuiyira sáa. Marī Ōpū Jesuyére añurō quioníremena wedeseyira sáa.

¹⁸ Pañ too sugueropu Jesuré padeonacārira jea, cúā ñañaré tiirere wedeyira.

¹⁹ Pañ yaso doarira cúā bueré papera tutirire néeneō, sóecōājāyira niipetira ññacoropu. Teetutiri wapa cúā bapaqueori, “cincuenta mil” niyeruquiri plataquiri wapacutímiyiro. ²⁰ Ateména marī Ōpūye queti sesajōārē tiyiro. Cōāmacū tutuaremena pañ padeonemórā tiyira.

²¹ Ate wáari siro, Pablo wācūyigu: “Yuu Jerusalénpu pñtuawaguda. Toopú wāadari suguero, Macedonia, Acaya ditapu ññānetōgū wāaguda. Jerusalénpu jea, niñārí siro, Romapu ññagū wáaro boocú”, jñ wācūyigu. ²² Teero tiigú, puarā

cūārē tiiāpurare ticocosugueyigũ Macedoniapũ. Cūā niyira Timoteo, Erasto. Cūape putuá̄jāyigũ ména toopú Asia ditapũ.

Éfesopũ cúasore wáarigue

²³ Tiatorena mama buere padeorémēna bayiró cúasore wáayiro. ²⁴ Cúasori tiinacāyigũ sīcū plata padegú. Cūū wāmecutīyigũ Demetrio. Platamēna cūā padeogóya wii tiiróbiro biiré wiserigā tii, dúagu niyigũ. Cūā padeogó weerigo wāmecutīyigo Artemisa. Tee wiserigārē dúara, Demetrio, cūārē padecoteracā pairó wapatarucuyira. ²⁵ Cūārē padecotera, āpērā plata paderāre néōyigũ. Cūārē jīyigũ:

—Múā āñurō masīā: Marī ate paderémēna āñurō wapatā niijāmiā. ²⁶ Āno Éfesopũre Pablo paure cūū wederémēna nũnarī tiitóai mée. Āno Asiapũcārē múā ñnarōbirora, teero biiri múā tuoróbirora paũ niicua. Basocā tiiriraja “padeorā mee niīya” jīāwī cūūdu. ²⁷ Ate bayiró quioa. Marī tiiré buri niiré putuábocu. Artemisa āñunetōjōāgōya wiicā buri niirī wii putuábocu. Coō Asia macārā padeogó niipetira atibúreco macārā padeogó niīyo. Coō upũtī macó niirēre basocā ññarō wedesenucārī, buri niiré putuábocu, jīyigũ.

²⁸ Cūū teero jīrī tuorā, bayiró cúa, acaribíyira:

—Artemisa āñunetōjōāgō Éfeso macārā padeogó niīyo, jīyira.

²⁹ Cūā acaribíri, paũ tiimacā macārācā “¿deero wáai?” jīi masīripacara, acaribipetijōāyira. Sīcārómēna cūā neārōpũ cutuwáyira. Pablomēna bapacutiwarirare bayiró ñee, néewayira. Cūā niyira Gayo, Aristarco. Macedonia macārā niyira. ³⁰ Pablo basocā decopũ sāāwadugamiyigũ. Jesure padeorāpe cūārē wáadutiriyira. ³¹ Āpērā Pablöre maīrā queti ticocoyira. Cūā sīquērā Asia macārā dutirá niyira. “Pablo ūsā neārōpũ sāātirijāārō”, jīicoyira. ³² Toopú niirā āpērā cūā booró acaribíyira. Āpērā apeyenó acaribíyira. Āpērācā teerora jīāmajāyira. “¿Marī ānopú deero tiirā neāārī?” jīi masīriyira. ³³ Āpērā judíoa Alejandrorē ñnabũayira. Basocā díamacũpũ cūārē tuunéconũcōoyira, wedearo jīrā. Cūārē “ditamaníjōāña” jīidugagũ, wēētucomiigũ. “Ēsā wapa cuoríā”, jīidugamiyigũ. ³⁴ “Cūū judíoayũ niī”, jīi ñnamasīrā, acaribínemoyira. Pũa hora sīcārībiro acaribíyira.

—Artemisa āñunetōjōāgō Éfeso macārā padeogó niīyo, jīyira.

³⁵ Sīcū tiimacā macārārē dutigú too acaribírare ditamanírī tiīyigũ. Cūārē jīyigũ:

—Múā Éfeso macārā, yũũre tuoyá. Niipetiro macārā ateré masīcua: Marī atimacā Éfeso macārā Artemisa āñunetōjōāgō padeorī wiire coterá niīā. Coō queorē ūmũāsepũ diiátriguere coterá niīā. ³⁶ Sīcū “teero mee niīā” jīimasīriqui. Teero tiirā, nocōrōrā acaribíya. Āñurō wācūsugueya, noo booró tiīāmarī jīrā. ³⁷ Āniā múā néeatirira apeyé marī padeorī wii maquērē yaaríarira niīāwā. Marī padeogóre ññarō wedeseriarira niīāwā. ³⁸ Demetrio, āpērā plata paderámēna wedesāre cuogú, queti beserópa wáaro. Tee niīādarēna queti beseró, queti beserī basocacā niīya. Toopú cāmerī wedesāārō. ³⁹ Múā apeyenó sāidugára, atimacā macārā dutirámenā cūā neārōpũ wedesera wáaya. Cūā múārē wedeadacia. ⁴⁰ Mecūā marī acaribíariguere romanuā dutirá marīrē wedesārīquioro tiirā tiia. Marī teero peti acaribíro bauró

acaribĩamajārã tiiãwũ. Teero tiirã, romanuã cãã wedesãrĩ, marĩrẽ deero jĩũ yũũmasĩña maniãdacu, jĩĩyigu.

⁴¹ Teero wedeseypacuti: —Nocõrõrã niĩã, jĩĩyigu.

20

Macedoniapũ, Greciapũ Pablo wáarigue

¹ Cúasore petiári siro, Pablo Jesuré padeorãre neãdutiýigu. Cúãrẽ wãcũtutuare tico, “wáagu tiiã” jĩĩ, Macedoniapũ wáajõãyigu. ² Too maquẽ macãrĩpũ netõwãgu, too macãrãrẽ cũũ wederémena wãcũtutuare ticonemowayigu. Teero tii, jeayigu Greciapũ. ³ Toopú ãtĩãrã muĩpũrã putuáyigu. Cũũ Siriapũ dooriũwũmena wáagudu, judiõa cũũrẽ siãdugãre quetire tuoyigu. Teero tiigú, “Macedonia wáarimapũra cãmepũtuãwaguda sũcã” jĩĩ wãcũyigu. ⁴ Cũũ wáari, ãpẽrã cũũrẽ bapacutiwarira niĩwã. Cũã niĩwã: Sópater Berea macã macũ (cũũ Pirro wãmecutigu macũ niĩwĩ); Segundo, Aristarco (cũã puarã Tesalõnica macãrã niĩwã); Gayo Derbe macã macũ; Timoteo; Tíquico, Tróximo (cũã puarã Asia macãrã niĩwã). ⁵ Cũã ãsã suguero wáa, Troaspũ ãsãrẽ yuerira niĩwã.* ⁶ Ñsã Filipospũ putuãwu. Toopú pã púuri tiirémena wóya manirẽ pãrẽ yari bõsebũreco ãñawũ. Nocõrõrã niĩ, wáajõãwũ dooriũwũmena. Cinco bũreco siro jeawũ Troaspũ. Toopú sica semana putuãwu.

Troaspũ Pablo ãñanetõgũ wáarigue

⁷ Yeerisãri bũreco niĩrĩ, ãsã neãwũ bocaadara. Apebũrecope Pablo wáagudu niijĩgũ, cúãrẽ wedewi. Ñami deco niĩrĩ, wedegu tiiwĩ ména. ⁸ Ñmũãrõ macã tatiã ãsã neãrĩ tatiapũ pee siãwõcorepa niĩwũ. ⁹ Sicũ mamũ ventana soperũ duigũ wũgoã jeanowĩ. Cũũ wãmecutiwĩ Eutico. Pablo yari peti wedegu tiirĩ, cãnicõnuãrigũ niĩwĩ. Yeparũ ñaacodiawi. Cũũ duiariro itiãcasa sotoapũ niĩwũ. Cũãpe cutũdiwã, diarigũpũre néemũõcowa. ¹⁰ Pablocã diiwãwi. Cũũ sotoa munibiã, cũũrẽ ñeediyo, cúãrẽ jĩĩwĩ:

—Nocõrõca ucũãrijãña. Catijãĩ ména, jĩĩwĩ.

¹¹ Muãwa, cúãrẽ pã bato, yaa, wedeseboejõã, wáajõãwĩ. ¹² Mamũpere wiipũ néejõãwã. Cũũ catiri, ãñurõ yeeripũnacutira niĩwã sũcã.

Troaspũ niĩãrira Mileto macãpũ wáarigue

¹³ Pablo ãsãrẽ jĩĩrirobirora dooriũwũmena cũũ suguero Asopũ wáajõãwũ. Pablo ãsãrẽ: —Yũũ maapũ wáa, Asopũ múãrẽ bocaguda, jĩĩwĩ.

¹⁴ Asopũ ãsãmena buajeã, ãsã atiriwũpũ sããwĩ. Too siro Mitilenepũ tĩãwawũ. ¹⁵ Too macãrã apebũreco Quo ñucũrõ díamacũpũ tĩãjeawũ. Maawãriwũ. Too macãrã apebũreco Samospũ tĩãjeawũ. Too macãrã apebũreco Miletopũ jeajõãwũ sãa. ¹⁶ Ñsã Miletopũ wáara, Éfeso diamacũ netõjõãwũ. Pablo Asiapũ yari putuãdugariwi. Cũũrẽ basioatã, Jerusalenũ Pentecostés bõsebũreco ãñadugawi.

Pablo Éfeso macãrã batoã dutirãre wedeyaponorigue

¹⁷ Pablo Miletopũ niigũ, Éfeso macãrã Jesuré padeorã batoã dutirãre atiduticowi. ¹⁸ Cũã jeari ãña, cúãrẽ jĩĩwĩ:

—Mũã ãñurõ masĩcu yũũ múã watoapũre tiirẽcutiriguere. Yũũ sicato Asiapũ jeagu, tée yũũ niitugũpũ tiitũcoriguere ãñurõ masĩcu. ¹⁹ Yũũ marĩ Òpũ dutirõ

* **20:5** Lucas atipũ jóarigu Filipospũ niijĩyĩ, Pablo toopú jeari.

tiigú, “ãpêrã nemorõ ãñurê tiaa” jĩ wãcũriwũ. Múãmena utiwũ. Judíoa yũre ñañarõ tiidugári, ñañarõ netõwú. ²⁰ Niipetire múã ãñurõ niiãdarere wedepetijãwũ. Basocã neãrõpũ, múãye wiseripũ teero wederucujãwũ. ²¹ Judíoare, judíoa niñhãcãrê ateré sícãrĩbĩro wedewũ: “Múã ñañarê tiirêre wãcũpati, wasoyá; Cõãmacũyere ãñurõ tiinũcãña; Jesús marĩ Òpũrê padeoyá”, jĩ wederucujãwũ. ²² Yũu mecãtigã wãagu tiaa Jerusalénpũ Espiritu Santo yũre dutirirobirora. Toopú yũre deero wáaro wáaadacu masĩriga. ²³ Ate dícure masiã: Basocã ñañarõ netõrĩ tii, yũre peresuwiipũ sõnecoaduca. Ateré macãrĩcõrõ Espiritu Santo yũre wedei. ²⁴ Ateré masĩpacu, wãcũpatiria. Yũu catirêre maĩría. Marĩ Òpũ Jesús cũũ paderé cũũriguere peotidugaga. Cõãmacũ basocãre netõnére quetire wededutiwi yũre.

²⁵ Yũu múã putopũ niigũ, Cõãmacũ dutirê basocãpũre niiãdare jeariguere wedewarucuwũ. “Múã sícãno yũre ññanemoricu sãa”, jĩ tũgueñajãga. ²⁶ Teero tiigú, mecãã múãrê wedea: Yũu wederiguere tuorĩra pecamepũ wáari, yé wapa niiricu. ²⁷ Yũu múãrê niipetire Cõãmacũye quetire wederijã tiirĩwũ. ²⁸ Teero tiirã, múã basiro coteya. Jesuré padeorĩ põna macãrãcãrê ãñurõ cote, buenemoña. Múãrê Espiritu Santo cũũrigu niiwĩ, cũãrê ññanũsearo jĩigũ. Cõãmacũ cũũ macũye dímena cũãrê cũũyara wáari tiirĩgu niiwĩ. Teero tiirã, oveja coterĩ basoca tiirõbĩro cũãrê tiápuya. ²⁹ Yũu tũgueñarĩ, yũu wáari siro, ãpêrã jĩditorepira múãmena niirã jeaadacua. Yáíwa ovejare sĩãrã tiirõbĩro múã Jesuré padeorêre petirĩ tiidugãadacua. ³⁰ Siquerã múã menamacãrãcã wedewisioadacua, Jesuré padeorã cũãrê tuonũnũsearo jĩrã. ³¹ Teero tiirã, ãñurõ tuomasĩ niñña. Múã ateré acabóricu: Itiãcãma múã niipetirare ãñurõ tiãdarere bóaneõremena búrecori, ñamirĩ wedewũ.

³² Yũu wãagu tiaa. Cõãmacũ múãrê ãñurõ cotearo. Cũũ maĩré quetimena múãrê tutuare ticoaro. Tee queti múãrê wãcũtuuari, padeonemórĩ tiimasĩcu. Tee quetire padeorĩ, ãpêrã Jesuré padeorãmena múãrê ãñurê ticogũdaqui Cõãmacũ. ³³ Æpêrãye niyeru, oro, suti boonemósãriwũ yũu. ³⁴ Múã masĩcu: Yé wãmorĩmena padewũ. Teeména yũu, yũu menamacãrã booriguenorê buawũ. ³⁵ Niipetire yũu tiirĩguemena múãrê eñowú. Marĩ paderémãna bóaneõrãrê tiápuro booa. Marĩ Òpũ Jesús cũũ jĩriguere wãcũrõ booa: “Ticogũpe ñeegũ nemorõ useniquĩ”, jĩyigu, jĩwĩ Pablo.

³⁶ Teerê jĩtoanũcõ, cũã niipetiramena ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrê sãiwĩ. ³⁷ Niipetira bayirõ utiwa. Cũãrê páabu, wasopũro ùpũ tiiwã. ³⁸ Cũũ “múã yũre ññanemoricu sãa” jĩãriguere wãcũrã, nemorõ bóaneõrã pũtuáwa. Too síro doorĩwũpũ cũãrê cũũcora wáawa.

21

Jerusalénpũ Pablo wáarigu

¹ Æsã Éfeso macãrã butoã dutirãre “wãara tiaa” jĩtoa, doorĩwũpũ muãsã, wãajõãwũ. Wãa, diamacũ wãa, Cos macãpũ jeawũ. Apebũreco Rodas macãpũ, too macãrã Pátara macãpũ jeawũ. ² Toopú Feniciapũ wãariwũcare buajeáwũ. Tiipwũpũ muãsã, wãajõãwũ. ³ Wãa, Chipre nucãrõrê ññawa, tiinũcãrõ acuniñare pũtuáwũ. Too netõwã, Siria ditapũre jeawũ. Jea, Tiro macãpũ maajeáwũ. Toopú tiiwũ macãrã apeyé cũã néewariguere apamonecoadara

tiiwá. ⁴ Toopú ūsā Jesuré padeoráre āmaā, buajeáwu. Cúāmena sica semana putuáwu. Cúā Espiritu Santo masīre tiorémena Pablóre “Jerusalénpu wáarijāña” jīmiwā. ⁵ Cúā teero jīipacari, tii semana petiri, wáajōāwū sūcā. Cúā niipetira, cúā numosānumiā, cúā pōna ūsārē bapacutibuawa macā wesapu. Ditatuparipu ñicācoberimena jeacūmu, Cōāmacūrē sāiwū. ⁶ Sāitóa, “wáara tiia” jīi, dooriwucapu muāsāwū. Cúāpe cúāye wiseripu putuajōāwū.

⁷ Tiropu niārira wáa, Tolemaida macāpu jeawu. Toopú Jesuré padeoráre āñuduti, sicabureco putuáwu cúāmena. ⁸ Apebureco wáa, Cesareapu jeawu. Toopú jeara, Felipe Jesuyé queti wedegáya wiipu sáawawu. Felipe Jesuré padeorá siete yaaré batorira menamacū niirigu niiwī. Cūū putopu putuáwu. ⁹ Cūū pōna numiā manamanirā bapari niiwā. Cúā profetas niiwā.

¹⁰ Yoari ūsā niiripacari, sicū Judeapu niārigu jeari. Profeta niiwī. Cūū wāmecutiwi Agabo. ¹¹ Ūsā puto jea, Pabloyada siatúridare née, cūū basiro cūūye dupori, cūūye wāmoripu siatúwi. Siatútoa, ūsārē jīwī:

—Espiritu Santo jīiawī yūre: “Judíoa Jerusalénpu atidá ōpārē siatúadacua āno mūū siatúro tiiróbiro. Cūūrē judíoa niihērāpure ticoadacua”, jīwī Agabo.

¹² Cūū teero jīirī tuorá, ūsā Pablóre: —Jerusalénpu wáarijāña, jīmiwā. Cesarea macārācā: —Wáarijāña, jīmiwā.

¹³ Cūūpe jīwī:

—Utirijāña. Yūre bayiró wācūpatiri tiirā tiia. Jerusalénpu Jesuyé wapa yūre siatú, siādugāpacari, wáaguda, jīwī.

¹⁴ Cūū “jáu, āñuā” jīihērī ĩnarā: —Cōāmacū booró tiiaro, jījāwū.

Nocōrōrā ditamanirā putuáwu.

¹⁵ Ūsā too niārira ūsāye ĩnanotoa, wáajōāwū Jerusalénpu. ¹⁶ Siquērā Cesarea macārā Jesuré padeorá wáawa ūsāmena. Cúā ūsārē néewawa Mnasónya wiipu. Cūū Chipre macā niirigu niiwī. Yoari Jesuré padeogá niiwī. Toopú cāniwā.

Pablo Santiagore ĩñagū wáarigue

¹⁷ Ūsā Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá ūseniremena bocawa ūsārē. ¹⁸ Apebureco Pablo ūsāmena Santiagore ĩñagū wáawi. Toopú niipetira butoá dutirā niiwā. ¹⁹ Pablo cúārē āñudutiwi. Judíoa niihērārē Cōāmacū cúāmena tiirigüecōrō duaró maniró wedemuāncāwī. ²⁰ Teeré tuo, Cōāmacūrē ūsenire ticowa. Pablóre jīwā:

—Ūsāya wedegu, mūū masīcu: Paū peti judíoa Jesuré padeorá niīya. Cúā “Moisére dutiré cūūriguere tiipetíro booa” jīirā tiīya. ²¹ Cúā ate wedepatirere tuoáyira: Mūū judíoa niihērāye ditapu niigū, judíoa toopú niirārē Moisés dutiré “tiirijāña” jīiyiro. Cúā pōnarē cōnerigu yapa macā caseróre “widecōārijāña” jīiyiro. Teero biiri marī judíoa tiirécūtiirenocārē “tiirijāña” jīiyiro. Teeré tuoýira. ²² “¿Deero tiigúdari cūū?” jīi wedeseawū ūsā mūūrē. Cúā mūū “ānopú jeaayigu” jīirére tuoádacua. ²³ Teero tiirā, ūsā biiro wācūāwū: Ūmūā bapari Cōāmacūrē “biiro tiíada” jīārira niíawā. ²⁴ Mūū cúāmena Cōāmacūwiipu wáari, āñubocu. Mūūcā cúā tiiróbirora tiīya. Cúā marī tiirénorē tiirā tiíawā. Atebārecorire ñañarē tiāriguere acabóre sārā tiíawā. Niipetire wáicura cúā Cōāmacūrē ticoadarare mūū sārībosáya. Mūū teero tiári siro, cúā póare pedecōādutiadacua. Mūū biiro tiāriguere masīrā, niipetira judíoa mūūye quetire “teero jīāmajārā tiijīya” jīiādacua. “Cūūcā Moisére dutiré cūūriguere āñuró tiigú niī”, jīiādacua. ²⁵ Jesuré padeorá judíoa niihērāpere “biiro tiiri

añuãdacu” marĩ jĩriguere jóacotoawu: Wáicura dii cúa padeoráre ticoariguere yaarijãña. Wáicuraye díre sñirijãña. Wáicura dii díi cõãña maniré díre yaarijãña. Æpërãména ñañarõ ñeeaperijãña, jĩ jóawu, jĩwã.

Pablöre peresuwiipũ néewarigüe

²⁶ Apebúrecope Pablo cúa baparire néewawi. Pablo cãũ ñañaré tiiáriguere acabóre sãitóari, Cõãmacũwiipũ sããwayira. Pablo paire wedeyigu:

—Sica semana dusaa añiã ñañaré tiiáriguere acabóre sããdaro. Niituri bũrecore cúãcõrõ wáicurare sããduti, ticoadacua Cõãmacũrẽ, jĩyigu.

²⁷ Cúa siete bũrecorei peotĩadara tiiri, judíoa Asia macãrã Pablöre Cõãmacũwiipũ niiri ññayira. Cũũrẽ ññarã, ãpërãrẽ cúarosãri tiyira. Cúa cãũrẽ ñee, acaribíyira:

²⁸ —Ësãya wedera, tiápura atiya. Ænirã niĩ niipetiropũ niipetirare ñañarõ buewarucugu. Cũũ marĩ judíoa maquẽrẽ, Moisére dutiré cũũriguere, teero biiri atiwíi maquẽrẽ ñañarõ wedesewarucuyigu. Apeyeréja, griegoare atiwipáre néesããwĩ. Cũũ biiro tiigú, atiwíi ñañaré maniri wiire ñañogú tii, jĩyira.

²⁹ Ate suguero Tróximo Éfeso macũ Pablomena macãpũ niiri ññayira. Teero ññarira niijrã, cúa “cũũrẽ Cõãmacũwiipũ néesããjĩyi” jĩ wãcũrira niimiwã.*

³⁰ Cúa wedesãri tuorã, niipetira tiimacã macãrã acaribíbatejõãwã. Cutujeáwa. Pablöre ñee, wéecowitiawa, té Cõãmacũwii sopeputópũ. Máata sopepãmarĩrẽ biajãwã. ³¹ Pablöre sããdarapũ tiiri, ãpërã basocã surara dutigũpũre wedera wãarira niwã:

—Niipetira atimacã Jerusalén macãrã neã, cúa, acaribíra tiiãwã, jĩyira.

³² Cũũ tee quetire tuogú, cũũyara surarare, cúaãrẽ dutiráre néõ, diiãti, cutuãtiwa cúa putopũ. Surara dutigú suraramena cutuãtiri ññarã, Pablöre páarira duujãwã.

³³ Surara dutigú Pablo putopũ jea, surarare ñeeduti, puadã cõmedaména siatúdutiwi. Basocãre sãññãwĩ:

—¿Noã niĩ añi? ¿Deero tiarĩ? jĩmiwĩ.

³⁴ Basocãpe ãpi merẽã, ãpërãcã merẽã noo booró acaribíãmajãwã. Teero tiigú, surara dutigũpe añurõ tuobúariwi. Cũũyara surarare néewadutiwi cúa niiri wiicaru. ³⁵ Tiiwíi mũãwaropũ jeari, basocã bayiró tuudiyówa. Teero tiarã, surara Pablöre néeara néecomããwã. ³⁶ Niipetira cúa siro tuudiyótira: —Sããcõãjãña, jĩ acaribíwa.

Pablo “yũũ wapa cũorã” jĩrigüe

³⁷ Tiiwiipũ sõnecoadara tiiri, Pablo surara dutigũre sãññayigu:

—Yũũ mũũũmena wedeseri, ¿aññuniãdari? jĩyigu.

Cũũrẽ yũũyigu:

—¡Ayó! Mũũcã griegoayere wedesemasĩjããyo. ³⁸ ¿Mũũ Egipto macũ ãsã romanuãrẽ cõãdũgamirigu mee niĩ? Cũũ cuatro mil basocãre sããrẽpira dutigú niyigu. Cũũyarare néõ, basocã manirõpũ néewayigu, jĩyigu.

³⁹ Pablo yũũyigu:

—Yũũ cãũ mee niã. Judíoayũ niã. Tarso Cilicia ditapũ niiri macã macũ niã. Buri niiri macã macũ mee niã. Yũũ añiãrẽ wededũgaga. Mũũ boorí, wededũda, jĩyigu.

* **21:29** Cõãmacũwii Jerusalénpũ niimiri wiipũre judíoa niñhãrẽrẽ sããwadutiiriyira.

40 Surara dutigú “jáu” jĩyigu. Teero tiigú, too muãwaropu nucũgũrã, wẽẽtucowi. Cúã ditamanírí ñña, hebreoayemena wedewi cúãrẽ:

22

1—Yáa wedera, yuu pacusũmuã, yũure tũoyá ména. Yuu múãrẽ yée maquẽrẽ wedeguda, múã yũure “wapa cuorí” jĩãrõ jĩgũ, jĩwĩ.

2 Cúã hebreoayemena wederi tuorá, nemorõ ditamanijõãwã. Pablo cúãrẽ jĩwĩ:

3—Yuu judíoayũ niĩã. Tarso Cilicia ditapu niirí macãpu bauáwu. Atimacãpu masãwũ. Gamaliel yũure buewi. Cúũ Moisés marí ñecusũmuãrẽ dutiré niipetirere buepetijãwĩ yũure. Múã atitóre Cõãmacũ dutirére tiirécutirobirora yũncã ãñurõ tiirucújãã. 4 Yuu tiibũrecopu mama buerére padeoráre ñañarõ tiirucúwu. Siquẽrãrẽ sãdutiwu. Ɛmuã, numiãrẽ ñee, cúãrẽ peresuwiipu sõnecodutirucuwũ. 5 Paiaré dutigú, niipetira Judíoare Dutirá Peti “teerora tiwĩ” jĩ masĩcua. Cúãrã yũure dutirépũrĩrẽ jóabosarira niiwã. Teepũrĩrẽ ñee, maríya wedera Damascopu niirãrẽ ticogũdu tiimíwũ. “Mama buerére padeoráre ñee, siatú, néewagũda Jerusalénpu, cúãrẽ ñañarõ tiidutiũdu”, jĩmiwã.

Pablo wasorigue queti

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

6 ‘Maa wáagu, Damascopu jeagũdu tiirí, coeritõ niirí, wãcũña manirõ ãmuãserũ bóediatu yuu puõto bayirõ capemórõ bóewũ. 7 Teero wáari, yuu ditapu ñaacũmuãjõãwũ. Sicũ yũure wedeseri tuowú: “Saulo, ¿deero tiigú yũure ñañarõ tiinũnãsei?” jĩwĩ. 8 “¿Noã niĩ mũũ?” jĩwũ. “Yuu Jesús Nazaret macã macũ mũũ ñañarõ tiinũnãsegũra niĩã”, jĩwĩ. 9 Yuumena wáariracã tee bóediatiriguere ñña, “cuijõããwũ” jĩwã. Cúũ yuumena wedeseriguere “tuoríata” jĩwã. 10 Yuu cúãrẽ sãĩñáwũ: “Ópũ, ¿deero tiirí boogári?” jĩwũ. Cúũ yũure yũwĩ: “Wũmunucãña. Damascopu wáaya. Toopũ mũũrẽ sicũ wedegũdaqui niipetire mũũ tiíadare Cõãmacũ quẽnorére”, jĩwĩ. 11 Yuumena wáarira yũure tũãwáta, Damascopu wáara. Yũure asibatére capeari bauhéri tiiwá.

12 ‘Tiimacãpũre Ananías wãmecutigu niiwĩ. Cõãmacũrẽ quioníremena padeogú, Moisére dutiré cũriuguere tiigú niiwĩ. Niipetira judíoa tiimacã niirã cúãrẽ “ãñuniĩ” jĩ ññawã. 13 Yũure ññagũ jea, yuu wesapu nucũ, yũure jĩwĩ: “Yáa wedegu Saulo, ññamũõcoya súcã”, jĩwĩ. Wãcũña manirõ cúãrẽ ññamũõcowa. 14 Yũure jĩñemowi: “Tiatorũ Cõãmacũ marí ñecusũmuã padeorigũ mũũrẽ besetoayigu, cúũ boorére mũũrẽ masĩãrõ jĩgũ. Cúũ macũ ãñugũrẽ ñña, cúũ wedeserere tuoáro jĩgũ, beseyigu. 15 Mũũ cúũyere wedegu wáagũdacu. Niipetirare niipetiropu mũũ ññãriguere, mũũ tuoáriguere wedewarucugu wáagũdacu. 16 Teero tiigú, yoari yuerijãña mũũ. Wũmunucãña. Marí Ópũrẽ padeojigũ, mũũ ññañarõ tiirere acabóre sãĩñã. Sãitõa, wãmeõtidutiya”, jĩwĩ.

Pablo judíoa niĩhẽã puõtopu wáadutiriguere wederiguere

17 ‘Too síro Jerusalénpu puõtajeagu, Cõãmacũwiipu cúãrẽ sãĩgũ jeawũ. Yuu cúãrẽ sãĩgũ tiirí, cãnirípacu, quẽẽrõpu tiiróbiro Jesuré ññawã. 18 Jesús yũure jĩwĩ: “Boyero atimacã Jerusalénrẽ witiwaya. Año macãrã yée quetire mũũ wederi, booriadacua”, jĩwĩ. 19 Yuu cúãrẽ jĩwũ: “Ópũ, cúã ãñurõ masĩcua: Niipetire judíoa cúã nearé wiseripu mũũrẽ padeoráre tãnaduti, peresuwiipu sõnecorucuwũ. 20 Esteban mũũye queti wederiguere cúã sãĩrítore, yũncã toopúra

ĩnanucũwũ. Cũurẽ sĩaŕãye suti sotoá maquẽrẽ cotebosawũ. ‘Ăñurõ tiirã sĩaãya’, jĩ wãcũmiwũ”, jĩ wedemiwũ Jesurẽ. ²¹ Cũũ yũure jĩwĩ: “Wáaya. Yũũ aperopá yoaropũ ticocogudacu mũũrẽ judíoa niihẽrã pãtopũ”, jĩwĩ.

Pablo surara dutigũmena wedeserigüe

²² Nocõrõrã ãñurõ tũotúwa. Teeré tũorã, bayiró acaribíwa sũcã.

—Cũurẽ siãcõãjãña. Cũurẽ booridojãã, jĩ acaribíwa.

²³ Acaribíra, cãã cũarere ãñorã, cããye suti sotoá sãñarere tuuwé, wẽẽtuwa. Dita maaná, débatecowa. ²⁴ Cãã teero tiirí ñngũ, surara dutigũ Pablöre sõnecojãdutiigũ cũãya wii popearũ. Sõnecotoanucõ, Pablöre “¿deero tiirã basocã mũũrẽ acaribí?” jĩ wederi tiidũgãgũ, cũurẽ tãnagũdu siatũdutiigũ.

²⁵ Siatũari siro, Pablöre cũũ pãto nucũgũ cien surara dutigũre jĩyigũ:

—Mũã yũure búri peti tãnamasĩricu; romanuãrẽ dutiré teero tiidutĩria. Yũũ romanuãyũ niĩã; queti beserí basoca yũũ tiĩariguere beseriya ména, jĩyigũ.

²⁶ Cũũ teero jĩrĩ tũogú, cien surara dutigũ cũurẽ dutigũpũre wedegũ wáayigũ.

—Mũũ ãñurõ tiiyã. Jõõ niĩarigũ “romanuãyũ niĩã” jĩãwĩ, jĩyigũ.

²⁷ Teeré tũogú, surara dutigũ sãñĩagũ wáayigũ:

—¿Niirõrã mũũ romanuãyũ niĩ? jĩyigũ.

—Íjũ, cũũrã niĩã, jĩyigũ Pablo.

²⁸ Surara dutigũre: —Yũũ pairó niyeru wapatíwũ, romanuãyũ niirere sããgũdu, jĩyigũ.

—Yũũja máata bauãgũpũra romanuãyũ niirigũ niiwã, jĩyigũ Pablo.

²⁹ Teeré tũorã, cũurẽ tãnaãdara tiimíãrira máata aperopé jeaconũcãyira. Surara dutigũcã cui niyigũ. “Romanuãyũre ‘tãnañã’ jĩgũ, siatũdutimiãyũ” jĩ wãcũgũ, cuijõãyigũ.

Pablo Judíoare Dutirá Peti pãtopũ wederigüe

³⁰ Teero tiigũ, judíoa cũurẽ wedesãre diamacã maquẽrẽ masĩdũgagũ, arebũrecope paiaré dutirãre, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Petire nõyigũ. Pablöre jõãdutí, nẽediati, cãã ññacoropũ nucũdutiigũ.

23

¹ Pablo Judíoare Dutirá Petire ñña, jĩyigũ:

—Yãa wedera, yũũ catiré bũrecorire tẽe mecũãpũmena Cõãmacũ ññacoropũ ãñurõ yeeripũnacutia, jĩyigũ.

² Ananías paiaré dutigũ teeré tũogú, Pablo wesa nucũrãrẽ ũseropũ páadutiimiyigũ cũũ teero jĩrẽ wapa. ³ Teero tiigũ, Pablo cũurẽ jĩyigũ:

—Cõãmacũ mũũrẽ ññañorõ tiigũdaqui. Mũũ tiiditõrepigũ niĩã. Mũũ too duia, yũũre queti besegudu Moisés dutiré jĩrõbirora. Mũũ basirora tee dutirere netõnũcãgũ tia, yũũre páadutigupeja, jĩyigũ.

⁴ Too nucũrã cũurẽ jĩyira:

—Biirõ ññañorõ wedeserijãrõ booa paiaré dutigũ Cõãmacũ cũũrigũre, jĩyira.

⁵ Pablo cũũrẽ jĩyigũ:

—Yãa wedera, cũũ paiaré dutigũ niirere yũũ masĩriatu. Cõãmacũye queti jõaripũpũ biirõ jóare niĩã: “Mũãya macã macãrãrẽ dutigũre ññañorõ wedeserijãña”, jĩã, jĩyigũ.

⁶ Pablo too niirã saduceo basoca, ãpẽrã fariseo basoca niirĩ ñngũ, bayiró bũsurõmena wedeseyigũ:

—Yáa wedera, yuu fariseo basocura niia yuu pacusũmuã tiiróbirora. Basocá diarira masáreere yuu padeóa. Ate yuu padeore wapa múá yuure ãno queti beserópu néeatia, jĩiyigu.

⁷ Teeré tuorá, fariseo basoca, saduceo basocamena bayiró cãmerĩ jĩiyira. Teero tiirá, sãcãrõména niimiãrira batajõãyira. ⁸ Saduceo basoca diarirapu masáreere, teero biiri ángelea, wãtã niirere padeoriya. Fariseo basocape teeré padeoóya. ⁹ Cúã bayiró acaribiýira. Teero tiirá, siquẽrã Moisés jóarigue buerá wũmũncãyira. Fariseo basoca niiyira. Bayiró cúasoremena wedemiýira:

—Ãniré wapa ñañaré buaría. Apetó tiigú, ángele cũurẽ wedesejĩyi, jĩimiyira.

¹⁰ Cúã bayiró cãmerĩ jĩnemoĩ ññagũ, surara dutigú Pablora wéetamutõrĩ jĩigũ, cuiyigu. Teero tiigú, Pablo cúã watorapu niigũrẽ surarare néeatidutiýigu. Cúã niirí wiicapu néewadutiýigu sũcã.

¹¹ Tiiñami Jesús Pablo puto bauá, jĩiyigu:

—Wãcũtutuaya. Atimacã Jerusalẽnpu yé quetire wedeariobirora Romapucãrẽ wedegudacu, jĩiyigu.

Judíoa Pablora sããdugãmirigue

¹² Apebúrecope ãpẽrã judíoa yayióropu neã, “Pablora sãããda” jĩimiyira. “Mecũãmena yaari, sãnirĩnucããda; Pablora sããtõrapu, yaaada. Cũurẽ sããriatã, Cõãmacũ marĩrẽ ñañarõ tiáro”, jĩimiyira. ¹³ Teero wedesera cuarenta nemorõ niiyira. ¹⁴ Cúã paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá putopu wáa, cúãrẽ jĩiyira:

—Ësã Cõãmacũ ññacoropu yaarinucããwũ; Pablora sãããdari suguero, yaaria.

¹⁵ Teero tiirá, múá, niipetira múãmena dutirá* surara dutigãre queti yacocoya. Cũũ Pablora néediatiario. “Ësã cũũ tiãriguere ãñurõ sããĩãdugaga”, jĩicoya. Pablo múã puto jeadari suguero, cũurẽ sãããdara, cũmuãdacu, jĩimiyira.

¹⁶ Pablo bayio macũ cúã sããdugãre quetire tuogú, surara niirí wiicapu sããwa, Pablora queti wedeyigu. ¹⁷ Pablora cãũ wederĩ tuogú, sãcũ cien surara dutigãre atiduti, jĩiyigu:

—Ãniré mũũ dutigú putopu néewayã. Queti wedegudu tiãyigu cãurẽ, jĩiyigu.

¹⁸ Cãurẽ surara dutigú putopu néewa, jĩiyigu:

—Pablo marĩ peresu cuogú yuure atiduti, ãniré mũũ putopu néeatidutiawĩ. Queti wedegudu tiãyigu mũurẽ, jĩiyigu.

¹⁹ Surara dutigú mamurẽ wãmopu ñee, néewa, basocá tuohéropu sããĩãyigu:

—¿Ñeenó queti wededugai yuure? jĩiyigu.

²⁰ Mamurẽ cãurẽ wedeyigu:

—Judíoa mũurẽ queti ticocoadacu. Niipetira “biiro tiããda” jĩiãyira. Pablora ñamigã Judíoare Dutirá Peti neãrõpu néewadutiãdacua mũurẽ. “Cũũ tiãriguere ãñurõ sããĩãdugaga”, jĩiditoadacu. ²¹ Cúãrẽ tuorĩjãña. Cúã menamacãrã cuarenta nemorõ ãmuã cãurẽ duti, coteadacu. Cúã yaari, sãniriãdacua; cãurẽ sããtõrapu, yaaadacu. Cúã “marĩ teero tiãriatã, Cõãmacũ ñañarõ tiáro” jĩiãyira. Quẽnotoãyira cúã tiããdarere. Mecãtigã mũũ “jáũ” jĩrẽ dícare yuera tiicúa, jĩiyigu.

²² Surara dutigãpe jĩiyigu:

—Sãcũnorẽ “teeré cãurẽ wedeawũ” jĩirijãña. Nocõrõrã niã, jĩiyigu.

Surara dutigú Pablora Félix putopu ticocorigue

* **23:15** Cúãmena dutirá Judíoare Dutirá Peti niiyira. Pecasãyemena “junta suprema” jĩicua.

²³ Surara dutigú cien surara dutirá puarārē atiduti, wedeyigu:

—Surarare quēnodutiya. Cūā mecūā ñami nueve niirī, wáaadacia Cesareap̄u. Doscientos surara ñupomena wáaaro; setenta caballoamena pesawaaro; doscientos saderéyucure néewaaro. ²⁴ Pablo cūū pesawaadara caballoacārē quēnoārō. Apeyenó merēā wáaro manirō Félix atiditá dutigúp̄ure néewaya, jīyigu.

²⁵ Wedetoa, paperap̄u jóayigu. Ate cūū jóarigue tiiróbiro niia:

²⁶ “Ȳu Claudio Lisias, m̄u Félix Judea dita dutigúre añudutia. ²⁷ Ȳu m̄uñrē ticocogure judíoa ñeejāñwā. Cūūrē sīāādara tiimīāñwā. Ȳu cūū romanuāȳu niirére tuogú, suraramena cūūrē netōnéāñwā. ²⁸ ‘¿Ñeenó wapa cūūrē wedesāi?’ jī masīdugaḡu, Judíoare Dutirá Peti neārōp̄u cūūrē néediwaawū. ²⁹ Judíoare dutiré maquē dícare ‘netōñucāñwī’ jī wedesāñwā. Tee dícare cūūrē wedesāñi, ñeenó wapa sīamasñña maniāñwā; cūū ñañarō tiiripacari, peresuwiip̄u sōnecomasñña maniāñwā. ³⁰ Āpērā judíoa ‘cūūrē sīāāda’ jīrē queti ȳuñp̄ure jeaawū. Teero tiigú, máata m̄uñp̄ure ticocoa. Cūūrē ānopú wedesāñirare m̄uñp̄ure ‘wedesārā wáaya’ jīñāñwā. Nocōrōā niia”, jī jóayigu.

³¹ Tiññami surara cūū dutiarirobirora Pablora néewa, néejeayira Antípatris macāp̄u. ³² Apebúrecope surara ñupomena wáarira toorá cāmecóputaaatiyira cúāya wiicap̄ura sūcā. Caballoamena wáarira díca Pablomena netōwáyira.

³³ Cūā Cesareap̄u jea, surara dutigú jóaripūrē ticoyira tiidita dutigúre. Pablocārē cūūrē ticoyira. ³⁴ Cūū tiipūrē buetoa, Pablora sññáyigu:

—¿Noo macāp̄u niia m̄uñ? jīyigu.

—Cilicia macā niia, jīyigu.

³⁵ —M̄uñrē wedesārā ānopú jeari, m̄uñrē tuogúda, jīyigu.

Teero jītoa, Pablora Herodeniya wiicap̄u cotedutiya.

24

Félix p̄uotop̄u Pablora wedesārigue

¹ Sicamoquēñe b̄urecori siro paiares dutigú Ananías, sīquērā butoá dutirámena Cesareap̄u jeayira. Basocáre wedesāñirare wedesebosagu cúāmena jeayigu. Cūū wāmecutiya Tértulo. Félixp̄ure Pablora wedesāyira. ² Pablora néejeari, Tértulo cūūrē wedesāñucāyigu:

—Ūsārē dutigú, m̄uñ dutirēmena aññurō niirecutia ūsā. M̄uñ masírēmenarā atiditá aññurí dita wáaro tiia. ³ Niipetirop̄u niipetire m̄uñ ūsārē tiibosárere ñseniremena ñña. ⁴ M̄uñrē páasutiri tiidugáriga. Teero tiigú, péero wedesecoguda. Ūsārē péero tuocójñña ména. ⁵ Ūsā ññarí, ñni ññañoi. Niipetirop̄u judíoare sīcārōména niimirare cāmerí batari tiinetōi. Nazaret macū buerigue ñññārē ññuegú niia. ⁶ Cōāmacūññe ññañodugámiyigu. Teero tiirā, ūsā cūūrē peresu ññewā. Ūsā judíoare queti beserobirora cūūrē queti besedugamiñwā. ⁷ Ūsā teero tiiadara tiirí, Lisias surara dutigú ūsā p̄uto sññati, tutuaromena cūūrē néejōñwī. ⁸ Ūsā cūūrē wedesārere m̄uñp̄ure wedesādutiwi. M̄uñ basiro cūūrē sñññate. Teero tiigú, ate niipetire ūsā wedesārere “niirōññiicu” jī masīgūdacu m̄uñ, jīyigu.

⁹ Judíoa “Ūjū, teerora wáawu” jīñnemocoyira.

Pablo Félixre wederigue

10 Félix Pablöre ññayigu, wedeseya jĩgũ. Pablo wedeseyigu:

—Yũũ masiã: Mũũ yoari atiditã macãrãrẽ queti beserĩ basocũ niĩã. Teero tiigũ, useniremena mũũrẽ wedegũda yéequẽ. 11 Niipetire yũũ tiirĩguere, mũũ sãñĩarĩ, paũ basocã mũũrẽ wedemasĩcua. Doce bũrecori netõã, yũũ Jerusalẽnũ jeari siro. Toopũ Cõãmacũrẽ padeogũ jeawũ. 12 Ñniã yũũrẽ ãpẽrãmẽna cãmerĩ ññarõ jĩĩrĩ bũajeãriwa. Cõãmacũwiipũ, ãsã neãrẽ wiseripũ, teero biiri macãpũ yũũ basocãre cúari tiirĩ bũajeãriwa. 13 Cũũ wedesãrere “biiro tiãwĩ” jĩĩmasĩriya. 14 Yũũ tiirẽre wedegũda. Mama buerẽ jĩĩrõbirora yũũ Cõãmacũ ãsã ñecũsũmũã padeorĩguere padeõa. Ñniã mama buerẽ padeorĩ boorĩya. Yũũ doca niipetire Moisére dutirẽ cũũriguere, teero biiri profetas jóariguere padeõa. 15 Yũũ ãniã tiirõbirora Cõãmacũ tiãdarere yuea. Cũũ basocã diarĩrapũ masõgũdaqui, ãñurẽ tiirãre, ññarẽ tiirãre teerora. 16 Teero tiigũ, yũũ masĩrõ jeatuaro wapa cõohẽgu niidũgaga, Cõãmacũ ññacoropũ, basocã ññacoropũ teerora.

17 Yũũ peecũmarĩ aperopũ wãanetõãrigu Jerusalẽnũ jeawũ sũcã. Judioa bõaneõrãrẽ niyeru ticogũ jeawũ. Teero biiri Cõãmacũrẽ padeogũ apeyenõ ticogũ jeawũ. 18 Yũũ teerẽ tiigũ tiirĩ, sĩquẽrã Asia macãrã judioa yũũrẽ bũajeãwa Cõãmacũwiipũ. Yũũrẽ too sũgueropũ Moisés cosedutĩrirobirora cosetõawũ. Yũũrẽ bũarĩ, paũ basocã maniawã. Acaribĩre maniawã. 19 Cũũ yũũrẽ bũajeãrĩra mũũpũre atiro booa, yũũrẽ wedesãdũgaraja, yũũrẽ wedesãre cõorãja. 20 Cũũ atihẽri, ãniã wedearo. Yũũ Judioare Dutirã Peti pũtopũ nucũrĩ, cũũ ññarẽ bũarĩguere wedesããrõ. 21 Ate docare yũũrẽ wedesãmasĩya. Yũũ cũũ pũtopũ niigũ, bayirõ bũsũrõmena jĩĩwũ: “Basocã diarira masãrẽre padeõa yũũ. Ate yũũ padeorẽ wapa mũã mecũã yũũrẽ ãno queti beserõpũ nẽeatia”, jĩĩwũ, jĩĩyigu.

22 Félix mama buerẽ maquẽrẽ ãñurõ masĩgũ niijĩgũ, cũãrẽ jĩĩyigu:

—Nocõrõrã tũogũda. Lisias surara dutigũ jearipũ, mũã wedesãre maquẽrẽ nemorõ ãñurõ sãñĩãgũda, jĩĩyigu.

23 Teero jĩĩtoa, cien surara dutigũre jĩĩrigu niiwĩ:

—Ñnirẽ ãñurõ cotedutiya. Cũũ niirõpũ wãanetõ, niijããrõ. Cũũ menamacãrã cũũrẽ tiãpudũgari, cãmotãrijãñã, jĩĩrigu niiwĩ.

24 Pee bũrecori wãaripacari, Félix, cũũ nũmo Drusilamena jeayigu sũcã. Coo judioayo niiyigo. Pablöre nẽeatidutiya. Jesucristore padeorẽre wederĩ, tũoyigu. 25 Pablo wedegũ, jĩĩyigu:

—Cõãmacũ marĩ ãñurõ tiirĩ booi. Marĩ ññarẽre tiidũgãpacara, tiirĩjãrõ booa. Atibũreco petirĩ, Cõãmacũ wapa tiigũdaqui, jĩĩyigu.

Félix teero jĩĩrĩ tũogũ, cuijõãyigu. Pablöre wãadutigu jĩĩyigu:

—Apetõ apeyenõ tiirẽ manirĩ, mũũrẽ atidutigũda sũcã, jĩĩyigu.

26 Naĩrõ Félix Pablöre atiduti, cũũmena wedeseyigu. “Cũũ yũũrẽ niyeru ticori boomĩga, cũũrẽ wionẽcogũdũ”, jĩĩ wãcũmiyigu.

27 Pũacũmã siro Félix dutigũ niirẽre witiãyigu. Cũũ wasorõ sããgũ wãmecutiya Porcio Festo. Félix judioamena ãñurõ pũwãdũgagu, Pablöre toopãra cũũjãyigu.

¹ Festo tiiditapu jeayigu, dutigú niiré sããgũ jeagu. Itiábureco siro Cesareapu niãrigu Jerusalénpu wáayigu. ² Toopú paiaré dutirá, ãpẽrã judíoa uputí macãrã Pablöre cúa wedesãriguere wedeyira cãurẽ sũcã. ³ Cãurẽ tutuaremena sãiyira: —Ûsarẽ tiãpuya. Pablöre ãno Jerusalénpu néeatidutiya, jĩmiyira.

Cúa cãurẽ maapu atigúre sããdarere quẽnorã tiimiyira. ⁴ Festo cãurẽ jĩiyigu: —Pablo Cesareapu cotenoqui. Yũn máata putuawaguda toopure. ⁵ Teero tiirã, múã menamacãrã teerẽ ãñurõ wedesemasĩrã yũnmena wáaaro. Cũũ ñañarẽ tiigú niirĩ, toopú wedesãrõ, jĩiyigu.

⁶ Festo puamóquẽñe burecori ñuaró niyigu toopure. Too siro putuajõãyigu Cesareapu. Cũũ putuajeari bureco, apebúrecope queti beserí basocu duirõrupu dui, Pablöre néeatidutiya. ⁷ Pablo toopú sããjeari, judíoa Jerusalénpu atiarira cãũ putopu neãnucáyira. Pee ñañanetõjõãre cãurẽ wedesãmiyira. Cúa wedesãrere “diamacúrã niã” jĩĩ ñomasĩriyira. ⁸ Pablo “yũn wapa cuoríã” jĩĩgũ, wedeyigu:

—Judíoa dutirẽre netõnucãgũ mee niã yũn. Cõãmacũwiire ñañoríwũ. Romanuã õpãrẽ netõnucãriwũ, jĩiyigu.

⁹ Festope judíoamena ãñurõ putuãdugagu, Pablöre sãĩñáyigu:

—¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũn wáari, yũn toopú mũnye maquẽrẽ besegudacu, jĩmiyigu.

¹⁰ Pablo cãurẽ yũnyigu:

—Yũn ãno romanuãrẽ queti beserõrupu nucũã. ãnopãra yũnre besero booa. Mũn ãñurõ masĩcu: Yũn judíoare ñañarõ tiiríwũ. ¹¹ Yũn ñañarẽ tiirígũno niigũjã, “cãurẽ sãrõ booa” jĩĩrĩ docare, “ãñurõ diaguda” jĩĩjãbocu. Cúa wedesãre diamacú niñhẽrã, sãcãnopera yũnre judíoapure ticomasĩrii. Teero tiigú, romanuã õpũ yũnre besearo sãa, jĩiyigu.

¹² Festo cãurẽ tiãpuri basocamena wedesetõa, jĩiyigu:

—Mũn romanuã õpãpũre beseri booa. Too docare mũn cãũpũre besedutigu wáagudacu, jĩiyigu.

Festo, Agripare Pabloye maquẽrẽ wederigüe

¹³ Pee burecori wáaripacari, tiidita õpũ Agripa, Berenicemena Cesareapu wáayigu Festore ãñudutigu wáagu. ¹⁴ Cúa toopú peeburecori niirĩ, Festo Agripare wedeyigu Pabloye maquẽrẽ.

—Félix peresu cũurigu sãcũ niĩ. ¹⁵ Yũn Jerusalénpu niirĩ, paiaré dutirá, judíoa butoã dutirá cãurẽ wedesãwã yũnpure. “Cãurẽ sããdutiya”, jĩmiwã.

¹⁶ Yũn cãurẽ yũnwũ: “Ûsã romanuã teero peti ‘sããjãña’ jĩĩmasĩriga. Sicũ wedesãnorigu, cãurẽ wedesãriramena queti beserõrupu wedesẽsũguero booa. Cúa wedesãriguere ‘wederijããrõ’ jĩĩrĩ, queti besemasĩña maniã”, jĩiwũ. ¹⁷ Teero tiigú, cúa ãno jeari bureco apebúrecope pearó manirõ yũn queti beserí basoca duirõrupu duijĩgũ, cãurẽ néeatidutiwũ. ¹⁸ “Too nucũrã pee ñañarẽ cãurẽ wedesããdacua”, jĩĩ wãcũmiwũ. Manirĩro niwũ. ¹⁹ Cúa padeorẽ maquẽ dícare cãurẽ wedesãwã. Apeyẽ, sicũ Jesús wãmecutigu cãũ diarigu niipacari, Pablöre “catii” jĩiwĩ. ²⁰ Yũn aterẽ deero tii masihẽgũ, Pablöre sãĩñãwũ: “¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũn wáari, toopú mũnye maquẽrẽ besenoãdacu”, jĩmiwũ. ²¹ Cãũpe “romanuã õpũ yũnre besearo” jĩiwĩ. Teero tiigú, cãurẽ ãnorã cũũjãdutiwũ sũcã, tée marĩ õpãpũre ticocoripu, jĩiyigu.

²² Agripa Festore jĩiyigu:

—Yũncã cãũ wedeseri tuodugãga, jĩiyigu.

—Jáa, ñamigã tuogúdacu, jĩyigu cūũpe.

²³ Apebúreco Agripa, Berenicemena cúã ãñurẽ õpãrã suti sãñarira niĩwã.* Basocã ññacoropũ ãñurõ tiiẽñowa, sããwawa neãri tatiacaru. Surara dutirá, uputí macãrã too macãrã cúãmena sããwawa. Cúã neãpetiri, Festo néeatidutiwi Pablora. ²⁴ Cũũ sããjeari, Festo jĩwĩ:

—Ësã õpũ Agripa, múã niipetira ãsãmena neãrã tuoyá. Ñirã niĩ niipetira judíoa wedesãrigu. Jerusalén macãrã, teero biiri ãno macãrã yũũpũre “sĩãrõ booa” jĩ acaribíwa. ²⁵ Cúã teero jĩpacari, ñeenó wapa siãmasĩña maniwú, yũũ tuẽgẽñarí. Cũũ basiro “romanuã õpũ yũũre besearo” jĩrĩ, “toopũra ticocoguda” jĩwũ cũũrẽ. ²⁶ Yũũ cũũrẽ ticocogu, marí õpũrẽ ñeenó jóamasĩriga. Teero tiigú, cũũrẽ néeatidutiawũ múã putopũ. Mũũrẽ tiigú, néeatidutiawũ, ãsã õpũ Agripa. Marí cúãmena wedeseari siro, cũũrẽ wedesãre maquẽrẽ ãñurõ jóabocu. ²⁷ Peresupũ niigũrẽ ticocogu, “ate wedesãwã cũũrẽ” jĩ jóacoheri, ñañaniã, yũũ wãcũrĩ, jĩwĩ.

26

Pablo Agripare wederigu

¹ Agripa Pablora jĩwĩ:

—Mecútigã yũũya mũũrẽ cúã wedesãrere, jĩwĩ.

Pablo wedeguda jĩigũ, wãmorẽ wẽẽtu, wedewi:

² —Ësã õpũ Agripa, mecútigã mũũ yũũre wededutiri, ãñurõ useniã. Teero tiigú, judíoa yũũre wedesãre niipetirere mũũrẽ wedeguda. ³ Mũũ judíoa niirecutirere, teero biiri ãsã sicãrĩbiro padeohérecãre masipetijãgũ niirĩ, bayirõ useniã. Teero tiigú, yũũre ãñurõ tuocóduiya.

⁴ Niipetira judíoa yáa dita macãrã, Jerusalén macãrã yũũ mamũpũra cúãmena niirecutiriguere masĩya. ⁵ Cúãcã yũũ fariseo basocu niirere yoari masĩya. Fariseo basocu niijigũ, ãpẽrã judíoa nemorõ Moisés dutirere ãñurõ tiipetijãwũ. Cúã mũũrẽ wededũgara, teerẽ wedemasĩya. ⁶ Cõãmacũ ãsã ñecũsũmũãrẽ cũũ tiiádarere wedeyigu. Yũũ cũũ tiiádarere padeorẽ wapa judíoa yũũre queti besedutiwa. ⁷ Teeréna yuera tiiã ãsã doce põnarí macãrã. Teero tiirã, búrecori, ñamirí Cõãmacũrẽ padeorucujãã. Yũũcã teerẽ yuegu tiiã. Ësã õpũ, tee yũũ yuerẽ wapara judíoa yũũre wedesãrã tiiya. ⁸ Múãpe çdeero tiirã Cõãmacũ basocã diarirapũre masõrere padeoríi?

⁹ Yũũja too sugueropũ Jesús Nazaret macã macũrẽ padeorãre “ñañarõ tiirõ boocú yũũre” jĩ wãcũmiwũ. ¹⁰ Jerusalénpũ teero tiimíwũ. Pairé dutirá cúã dutiriguemena paũ Jesuré padeorãre ñee, peresu tiirucúmiwũ. Cũãrẽ siãrĩ, “teerora siãrõ booa” jĩrucumiwũ. ¹¹ Pee judíoa neãrẽ wiseripũ wáa, Jesuré padeodúaro jĩigũ, ñañarõ tiirucúmiwũ. Bayirõ cúãmena cúagu, tée apeyé ditapũ cúãrẽ ñañarõ tiinanũsemiãwũ.

¹² Teerẽ tiigú, wãamiwũ Damascopũre pairé dutirá yũũre dutirépũrĩ jóabosariguemena. ¹³ Maarpũ yũũ wáari, coeritõ niirĩ, ãmũãsepũ muĩpũ búreco macũ bóero nemorõ bóediatiri ññawũ. Yũũ puto yũũmena wáarira putopũcãrẽ bóesesajõãwũ. ¹⁴ Teero wáarira, ãsã niipetira ñaacũmujõãwũ ditapũ. Sicũ yũũre hebreoayemena wedeseri tuowú: “Saulo, çdeero tiigú yũũre ñañarõ tiinanũsei? Mũũ basirope ñañarõ tiigú tiiã, yũũre teero tiigú”, jĩwĩ.

* **25:23** Lucas atipũ jóarigu Cesarepa niijigũ, cũũ ãpẽrãména neãjĩyi Agripare ññagũ. Ññaña Hechos 27.1.

15 “¿Noá niíi m̄m̄?” j̄iŵā c̄ūrē. “Ȳm̄ Jesús m̄m̄ ñañarō tiinun̄asegura niā. 16 W̄m̄m̄ncāña. Ȳm̄ m̄m̄rē ‘wedecotearo’ j̄iŵā, m̄m̄rē bauáa. Mecātígā m̄m̄ ññarēre, ȳm̄ m̄m̄rē too síropu bauáadarere wedegm̄ wáagudacu. 17 Judíoa, judíoa niñhērā m̄m̄rē ñañarō tiirí, ȳm̄ m̄m̄rē netōnégudacu. M̄m̄rē c̄ūāp̄re ticocoa. 18 M̄m̄ yéere wedegm̄, c̄ūā capearire ñnarōi tiigú tiiróbiro niigudacu. Nañtārōpu tiiróbiro wáarare bóeropu wáari tiinuc̄águdacu m̄m̄. C̄ūā Satanás dutirēre duujā, Cōāmacū dutirépere tiáro j̄iŵā, m̄m̄rē ticocoa ȳm̄. C̄ūā ñañarē tiirēre acabóre ñeēārō j̄iŵā, ticocoa. C̄ūā ȳm̄re padeorám̄ena niñārō j̄iŵā, ticocoa”, j̄iŵī ȳm̄re.

19 “Teero tiigú, ūsā ōpū Agripa, ūm̄ñāseru dutirigue quēēōp̄u tiiróbiro ȳm̄ t̄uoriguere netōnc̄áriw̄. 20 Wedenuc̄aw̄ Damasco macārārē. Too síro Jerusalén macārārē, niipetiro Judea dita macārārē, teero biiri judíoa niñhērācārē wedew̄. C̄ūārē “m̄úā ñañarē tiirēre w̄cūpati, wasoyá” j̄iŵā. “Cōāmacārē padeonuc̄āña”, j̄iŵā. “M̄úā añurē tiirēm̄ena m̄úā wasorēre ēñōñā”, j̄iŵā. 21 Ȳm̄ teerē wederē wapa judíoa Cōāmacūw̄iip̄u ȳm̄ niigárē ñee, s̄iādugámiwā. 22 C̄ūā teero tiidugápacari, Cōāmacūpe ȳm̄re tiáp̄urucujāi. Teero tiigú, ȳm̄ atitóre up̄tí macārārē, āpērā búari niñrācārē Cōāmacūye quetire wedea. Tíatopu Moisés, āpērā profetas síropu wáadarere jóarira niwā. C̄ūā j̄iñriobirora ȳm̄ wedea: 23 “Cristo Cōāmacū beserigure ñañarō netōđaro niñrō tiyíro. Diatoa, c̄ūrā diarigup̄u mas̄suguegudacu. Teero tiigú, c̄ūā netōnēre maquērē wedegudacu judíoare, judíoa niñhērārē”,* j̄i jóarira niwā, j̄i wedewi Pablo.

24 C̄ūā teero j̄iñrā, Festo bayiró wedeseremena j̄iŵī:

—Pablo, m̄m̄ mecūgú tiia. M̄m̄ basiro pee buenetōj̄igū, mecūgú tiia, j̄iŵī.

25 Pablope j̄iŵiyu:

—Īsārē dutigú Festo, ȳm̄ mecūgú mee tiia. Ȳm̄ wederē diamacūrā niā. Quionírem̄ena wedea. 26 Marí ōpū Agripa tee maquērē añurō mas̄iqui. Teero tiigú, cuiro manirō wedea c̄ūrē. Ate ȳm̄ wedeariguere t̄uopetj̄āj̄iyi. Yayióropu wáariyiro. 27 M̄m̄te ūsā ōpū Agripa, ¿m̄m̄ profetas jóariguere padeói? Ȳm̄ mas̄iā: M̄m̄ padeocú, j̄iŵī.

28 —¡Nocōrōgā wedepacu, ȳm̄re Jesuré padeogú wáari tiidugácu! j̄iŵī Agripa Pablore.

29 —Cōāmacū boorí, péerogā o pairó wedepacu, teerē padeogú wáari tiidugága. M̄m̄, teero biiri niipetira ȳm̄re mecūā t̄uorá ȳm̄ tiiróbiro niñrī boogá. Peresu niiré dícare m̄úārē boosáriga, j̄iŵī.

30 Agripa, Festo w̄m̄m̄ncāñi, Berenice, c̄ūām̄ena duirácā w̄m̄m̄ncāwā.

31 Witiwa, cāmerí wedeseyira:

—Īni c̄ūā tiirēm̄ena peresu tiimas̄iña maniā. Teero tiirá, ¿ñeenó wapa c̄ūrē s̄iābógari? j̄iŵiyira.

32 Agripa Festore j̄iŵiyu:

—Īni “romanuā ōpū ȳm̄re besearo” j̄iñriatā, c̄ūrē wionécoboj̄iyu, j̄iŵiyu.

27

Rom̄pu Pablore ticocorigue

* 26:23 Isaías 42.6; 49.6.

¹ Festo Italiapɛ ticocomasĩrĩ ññagũ, Pablöre, teero biiri ãpẽrã peresu niirãrẽ Julio cien surara dutigũre cotedutiwi. Julio romanuã òpũya põna macãrã surara dutigũ niiwĩ. ² Ʋsã Adramitio macãwɛ dooriɛwɛpɛ muãsãwũ. Tiiwũ Asia dita maquẽ petaripɛ wãaadaro tiiwũ. Sĩcũ Tesalónica macã macũ ãsãmena wãawĩ. Cũũ wãmecutiwi Aristarco. Cũũya macã Macedonia ditapɛ niiyiro.

³ Apebãreco Sidõnpɛre jeawɛ. Julio Pablöre ãñurõ tiiwi; cãũrẽ cãũ menamacãrã niirira pɛtopɛ ññagũ wãadutiwi, cãũ boorẽnorẽ “ticoaro” jĩgũ. ⁴ Too niĩrira tiiwɛmẽna wãawɛ sũcã. Wĩno ãsã díamacũpe bayirõ páapuwɛ. Teero tiirã, Chipre nũcãrõrẽ diamacũpe netõwãwɛ. Toopé wĩno páapubayiriwɛ. ⁵ Cilicia, Panfilia dita netõwã, Mirapɛ jeawɛ Licia ditapɛre.

⁶ Toopũ cien surara dutigũ Italiapɛ wãaadariwɛre ðãajeárigɛ niiwĩ. Alejandría macãwɛ niiwũ. Ʋsãrẽ tiiwɛpũ cũũwĩ. ⁷ Wãa, peebũrecori ãñurõgã wãawɛ. Bayirõ ñãñarõ netõrẽmena jeawɛ Gnido macã díamacũpɛre. Wĩno bayirõ páapucãmotawɛ mẽna. Teero tiirã, Creta nũcãrõpɛre wãa, Salmõnrẽ netõwã, Creta acuniñape sodeawɛ. ⁸ Bayirõ ñãñarõ netõrẽmena sicapeta Ññuri Peta wãmecutiri petapɛ jeawɛ. Tiipeta Lasea macã puto niiwũ.

⁹ Ʋsã yoari pearẽmena pẽerogã ðusawũ pũuriro, wĩno bayirõ páapure wãaadari sũguero. Teero tiirõ, bayirõ quiowũ, wãari. Teeré masĩgũ, Pablo cũãrẽ wedemiwĩ:

¹⁰ —Marĩ netõwãri, quio niĩadacu, yɛwɛ tũgueñarĩ. Múã néeware, múãyawɛ, marĩ catirécãrẽ tiidiõbocu, jĩmiwĩ.

¹¹ Cũũ teero jĩpacari, cien surara dutigũ Pablo wedeariguere padeoríwi. Tiiwũ waatũgũ, tiiwũ dutigũpere padeowĩ. ¹² Tiipetape pũuriro niirĩ, ñãñaniyiro. Teero tiirã, pau tiiwũ macãrã “Fenicepɛ wããñaãda, pũuriro netõãda jĩrã” jĩmiwã. Fenice macã peta Cretapɛ niiyiro. Tiipeta muĩpũ sããwaro niirĩ peta niijĩrõ, wĩno bayirõ páapuriyiro.

Pairĩmaapɛ oco wĩnomẽna pearigue

¹³ Wĩno aperopé pẽero páapuatiri, “jãmɛ, jeajõããdacu” jĩmiwã. Teero tiirã, tiiwɛpũ muãsã, Creta wesagãpɛ wãamiwũ. ¹⁴ Ʋsã pẽerogã wãari siro, wãcũña manirõ wĩno bayirõ tiinũcãrõ pɛtope páapuatiwɛ, Nordeste cũã jĩrẽ. ¹⁵ Wĩno ãsãrẽ aperopé nẽejõãwũ. Wĩno atirõpe deero tii ãsã wãamasĩriwɛ. Teero tiirã, “teerora too wãajõããrõ” jĩ, wĩno noo páapucorope wãajõãwũ. ¹⁶ Cauda nũcãrõpɛ netõwãwɛ. Tiinũcãrõ apeniñapé wãari, wĩno bayirõ jeariwɛ. Toopũ yucusóro cũã siatũ wéeriwɛre bayirõ paderẽmena wéecowɛ pairiwɛ wesapɛ. ¹⁷ Wéemũõcotoa, siatũpeowɛ. Ʋsã wãariwãcare watirĩ jĩrã, cũã pũũgũðupõrimena siatũdiyowa. Sirte ditatupari niirõcapɛ páapucori jĩrã, cui niiwã. Teero tiirã, wĩno ñeeré caserire jõãdíocowa. Cũã jõããri siro, wĩno páapucorope wãawɛ. ¹⁸ Apebãreco oco pea, páapu, ocoturi paca niirĩ ññarã, apeyé cõãðowowa. ¹⁹ Itiãbureco wãaromena, cũã basiro tiiwũ maquẽrẽ cõãðowowa sũcã. ²⁰ Pee bũrecori muĩpũ báreco macũ, ñocõã bauríwa. Oco pea, teerora páapujãwũ. Teero tiirã, “deero tii marĩ catiricu” jĩ wãcũmiwũ.

²¹ Yoari yaaheri ññagũ, Pablo cũã decopɛ jeanucã, jĩwĩ:

—Yɛwɛ menamacãrã, múã yɛwɛre tũoátã, ãñuniboajiyu; Cretare witiiriboajiyu; dooríwɛ maquẽrẽ ñãñoriboajiyu; marĩ cõããriguere cuobóajiyu mẽna. ²² Marĩrẽ teero wãapacari, wãcũtutuaya. Sĩcũ diaricu. Atiwũ dícare tiidióadacu. ²³ Yɛwɛ Cõãmacãrẽ padeogũ niĩã. Cũũ dutirére tiia. Cũũ ñami yɛwɛ pɛtopɛ ángelere ticocoarigɛ niĩãwĩ. ²⁴ Ángele yɛwɛre wedeawĩ: “Pablo, cuirijãña. Mũũrẽ

romanuā ōpū p̄topu jearo booa. M̄uērē tiigú, Cōāmācū m̄uē menamacārārē netōnégūdaqui sīcū diaro manirō”, jīīwī. ²⁵ Teero tiirá, múā wācūtutuaya. Ȳuē Cōāmācūrē padeóā. Cūū ȳuēre jīīariborora wāaadacu. ²⁶ Teero añurō wáapacari, atiwá n̄cūrōpū sūuñacūmuādacu, jīīwī Pablo.

²⁷ P̄ua semana ūsā Cretare witiwari siro, pairímaa Adriáticopu wīno bayiró páapucoremena wáawu. Nami deco tiiwú macārā paderá “marī dita p̄topu jeara tiitú niīā” jīīwā. ²⁸ Cūā ¿nocōrō ūcūāmī? jīīrā, opada cānotí, duudioco, queoñawā. “Treinta y seis metros ūcūāā”, jīī īñawā. Péero wāa, queoñawā sūcā. “Veintisiete metros ūcūāā”, jīīwā sáa. ²⁹ Ūt̄apapú ñaapeari jīī, cuiwa. Teero tiirá, bapari cōmepīrī* teeyapupu siatúredarimena cōāñowā, waatúrope wéeñepasoaro jīīrā. “Boyero bóeri boomíga”, jīīwā. ³⁰ Tiiwú macārā paderá dutijōādugamiwā. “Ūsā cōmepīrīrē waasugúerope cōāñoādara tiia”, jīīdito, péeriwugārē néediocora tiimíwā díapu. ³¹ Pablope cien surara dutigáre, suraracārē jīīwī:

—Āniā atiwapú p̄tuáheri, múā sīcū catiricu, jīīwī.

³² Teero tiirá, surarape wéeñeredarire páata, tiiwúgārē ñaañorī tiiwá.

³³ Bóeadari suguero, Pablo ūsārē “yaaya” jīīgū, niipetirare jīīwī:

—P̄ua semana netōā, múā añurō yaaripacara, “¿deero wáaadari marī?” jīīcotero. ³⁴ Teero tiirá, múā añurō niīāda jīīrā, yaaro booa. Mecūtīgā marīrē ñañarō wáapacari, múārē merēā wáaricu, jīīwī.

³⁵ Teerē jīī, pārē nēe, niipetira īñacoropu Cōāmācūrē ūsenire tico, pārē p̄uatá, yaanacāwī. ³⁶ Wācūtutua, cūācā yaawa. ³⁷ Ūsā niipetira tiiwapú niirā doscientos setenta y seis niiwū. ³⁸ Cūā yaadugarere yaaari siro, trigoporire cōāñojāwā, tiiwú n̄cūhēriwu p̄tuáaro jīīrā.

Dooríwū ditatupari buropu sugacūmurigue

³⁹ Bóecūmurī, ditare īñarā, “¿Noopú niī?” jīīmasīriwa. Opacoca ditatuparigu niirōrē īñawā.

—Toopú wáaada; ditatuparigupu sūumacūmubocu, jīīwā.

⁴⁰ Teero tiirá, cōmepīrīrē cōtērtjāārō jīīrā, wéeñeāredarire widetácodiocowa. Waaripīrī waatúgu waatúrepīrīrē jōādiocowa. Waasugúero niirī caserore wéem̄ōtucowa, wīno néewaaro jīīrā. Teero tiirá, tiiwuré ditatuparipu tico-comiwā. ⁴¹ Wāa, wācūña manirō ditatupari buro oco watoa niirī buropu sugacoreawu waasugúerope. Cāmeñariwu. Waatúrope ocoturī páapusācori, watijōawū.

⁴² Teero wáari īñarā, surara jīīwā:

—Jāmu, marī peresu tiiráre sīājāco; cūā báapā dutijōābocua, jīīwā.

⁴³ Cien surara dutigápe “Pablora sīábocua” jīīgū, cāmotáwi. Báamasīrārē: —Ñaañuāsugue, ditapu báapāña, jīīwī—. ⁴⁴ Āpērā táboapīrīmena, tiiwú maquē watiārepīrīmena pasapāwaya, jīīwī.

Teero tiirá, ditapu jea, niipetira netōpetjāwū.

28

Malta n̄cūrōpū Pablo tiirigue

¹ Ūsā ditapu jeapetira, tuowú: Tiin̄cūrō Malta wāmecutiwu. ² Too macārā basoca añurō tiiwā ūsārē. Oco pea, yusuári īñarā, pecame diobosáwa.

—Sūmarā atiya múā niipetira, jīīwā.

* **27:29** Pecasāyemena: anclas.

³ Pablo peca seegú wáa, néeati, cūū wāātīārī, ãña tiidotopu niiārigu asiré cuigu, witiwi. Pabloya wāmopu bacañáñumuwī. ⁴ Tiinucārō macārā ãña cūūya wāmopure tusari iñarā, cāmerī jīwā: “Āni basocá sīārīgu niiqui. Cūū día pairīmaapu netōārigu niipacu, cūū ñañaré tiiré wapa diagudaqui”, jīwā.

⁵ Cūūpe pecamepu wēēbatesoewi ãñarē. Pūniriwi cūūrē. ⁶ Too macārāpe wācūmiyira: “Bipijōāādacu. Bipiriātā, wācūña manirō ñaacūmu, diajōāgūdaqui”, jīmiyira. Cūū yoari yuemi, cūūrē merēā wáaheri iña, merēā wācūyira sūcā. “Āni basocá mee niiqui; sīcū basocá padeogú niigū niiāti”, jīwā.

⁷ Too putogā tiinucārō macārā dutigúya dita niiwū. Cūū wāmecutiyigu Publio. Cūū ūsārē bocawi. Itiábureco ūsā cūū puto niirī, ãñurō tiiwī. ⁸ Publio pacu wioré, yoopote diagu pesawi. Pablo cūū niirōpu sāāwa, Cōāmacūrē sāibosā, cūūrē ñaapeó, netōnēwī. ⁹ Cūū teero tiirī iñarā, āpērā tiinucārō macārācā diarā atirucuwa. Netōnēnowā. ¹⁰ Ūsārē pee apeyenó ticowa. Too síro ūsā wáaadara tiirī, ūsārē dusarécōrō ticowa.

Romapu Pablo jearigue

¹¹ Itiārā muipūrā niiwū ūsā toopāre. Alejandría macā macāwu téé púuriro wāapetiripu niiwū tiinucārōpure. Tiwú equēāpu cūā padeorā Cástor, Pólux queoré cūā páatature tusawu. Ūsā tiwupú muāsā, wājōāwū. ¹² Wáa, Siracusa macā petapu jeawu. Toopú itiábureco putuáwu. ¹³ Too macārā tiinucārō wesa wáa, Regio macāpu jeawu. Sicabureco siro ūsā sirope wīno páapuatiwu. Puabureco siro Puteoli macāpu jeawu. ¹⁴ Toopāre āpērā Jesurē padeorāre buajeáwu. Cūā ūsārē: —Sica semana ūsā puto putuáya, jīwā.

Too putuári siro, maapu wáa, Romapu jeawu sáa. ¹⁵ Āpērā Roma macārā Jesurē padeorā ūsā Romapu wáare quietire tuotóayira. Teeré tuo, téé Foro de Apio macāpu ūsārē bocara jeawa. Āpērācā Tres Tabernas wāmecutiropu ūsārē bocawa. Pablo cūārē iñagū, Cōāmacūrē usenire tico, wācūtutuare buanemówī.

¹⁶ Ūsā Romapu jeari, too macārā dutirá jīwā:

—Pablo merēā niidugari, ãñuniādacu.

Cūūmena surara sīcū cūūrē cotegūdare cūūwī.

Romapu Pablo tiirigue

¹⁷ Itiábureco siro Pablo judíoa wputí macārārē neādutiwi. Cūā neātoari, jīwī: —Yáa wedera, yuu maríya wederare, marí ñecūsūmuā tiirécutiriguere netōnucāriwu. Netōnucāripacari, Jerusalénpu judíoa yuure ñee, romanuārē dutirāpure tico, yuure peresu tiidutiwa. ¹⁸ Romanuārē dutirá yuure sāñāpeti, sīārī tiiréno wapa buaríwa. Wionécodugamiwā. ¹⁹ Judíoape booriwa. Teero tiigú, yuu “romanuā ōpū yuure quieti besearo” jīwū. Yuupe yáa wederare wedesāre cuoriwu. ²⁰ Teero tiigú, múārē iña, wedeseguda jīgū, boocóawū. Cōāmacū beserigu marí Israelya pōna macārā yoari yueriguyere yuu wederé wapa atidā cōmedā siatúarigu niia, jīwī.

²¹ Cūā cūūrē jīwā:

—Ūsā sicapū Judea macārā muupe maquērē cūā jóaripūrē ñeeríwu. Teero biri too macārā maríya wedera ānopú jeara, ñañarō wedeseriwa muurē. ²² Ūsā masiā: Niipetirōpure mama buerére “ñañaniā” jīcua. Ūsā muu padeorére tuodugaga, jīwā.

²³ Cúã neããdari burecore wedecũjã, wáajõãwã. Tiibureco niirĩ, pau basocã cũã niirĩ wiipu jeawa. Bóeri weneducãrigu wenedañiõjõãwĩ. Cõãmacũ dutiré basocápure niãdare jeariguere wedewi. Moisére dutiré cũũriguemena, profetas jóariguemena wedeyapono, “Jesús Cõãmacũ beserigu niirĩ” jĩĩ padeorĩ tiijãdugagu tiimíwĩ. ²⁴ Siquerã Pablo wederére tuorã “niirõrã niãã” jĩĩwã. Æpẽãpẽ padeoríwa. ²⁵ Cãmerĩ wedesetoa, sãcãrĩbíro wãcũri, wáajõãwã. Cúã wáaadari suguerogã, Pablo jĩĩwĩ:

—Profeta Isaías múã ñecũsũmũãrẽ jóariguere tuoyá. Diamacũ maquẽrẽ Espiritu Santo biiro cãũrẽ jóari tiirĩgu niirĩwĩ:

²⁶ Basocãre wedegu wáaya:

“Múã tuopacára, tuomasĩriadacu; ñãpacara, ñãmasĩriadacu”, jĩĩña cããrẽ.

²⁷ Cúãpe ãñurõ wãcũdugaricua;

tuodugáricua;

ñãadugaricua.

Cúã ãñurõ tuo, ãñurõ ñña, wãcũré wasoátã,

yũũ cããrẽ netõnéboajĩyu,* jĩĩ wedeya,

jĩĩ jóarigu niirĩwĩ. ²⁸ Teero tiirã, ãñurõ masĩña múã: Cõãmacũ cũã basocãre netõnére quetire judíoa niihẽrãrẽ wenedoãdacu. Cúãpe tuoãdacua, jĩĩwĩ.

²⁹ Cũũ teero jĩĩãri siro, judíoa cúã basiro bayiró cãmerĩ wedeseco, witiwawa.

³⁰ Pucãmá Pablo cúã waso, wapatĩdutiri wiipu niirĩwĩ. Toopú cãũrẽ ññarã jearãre ãseniremena bocarucuwi. ³¹ Cuiro manirõ Cõãmacũ dutiré basocápure niãdare jeariguere, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristoyere wederucujãwĩ ãpẽrã cãmotáro manirõ.

* 28:27 Isaías 6.9-10.

ROMA MACĂRĂRĚ Pablo jóaripũ

Ăñuditorique

¹ Yũ Pablo, Jesucristore padecotegu, cũyere wededutigu beserigu niĩ. Cũ yũre Cõamacũ netõnére quetire wededutigu boorígu niĩwĩ.

² Profetamenapũra “netõnére quetire ticoguda” jĩ wedesuguetoarigu niĩwĩ. Tee maquẽre marĩ buea Cõamacũye queti jóaripũ. ³ Tee queti Cõamacũ macũye maquẽre wedea. Cũ marĩ tiiróbiro biigũ, õpũ David pãrãmi niĩnũnũsegu niĩyigu. ⁴ Ñañaré tihégu niĩyigu. Cũ diari siro, Cõamacũ cũĩrẽ masõyigu. Teero cũ masõriguemena Cõamacũ basocãre “yũ macũ niĩ” jĩriguere tutuaremena ãñoyigu. Cũ macũ marĩ Õpũ Jesucristo niĩ.

⁵ Jesús yũre ãñurẽ ticorigu niĩwĩ. Yũre cũyere wededutigu besewĩ. Niipetiropu basocã Jesurẽ padeoãro jĩgũ, cũ dutirẽe tiãro jĩgũ, yũ cũyere quetire wedebatea. Niipetira Jesurẽ maĩãrõ cũãcã jĩgũ, wedebatea.

⁶ Cõamacũ múãcãrẽ boorígu niĩwĩ Jesucristomena niĩadarare. ⁷ Múã Cõamacũ maĩrãrã niĩ. Múãrẽ beserigu niĩwĩ cũ põna niĩadarare. Teero tiigũ, yũ niipetira múã Roma macãrãrẽ ãñudutia.

Cõamacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiãro.

Pablo Romapũ wáadugamirigu

⁸ Aterẽ múãrẽ wedesuguea: Niipetiro macãrãpu múã Jesurẽ padeorẽre wedesecua. Teerẽ tuogũ, Jesucristo wãmemena Cõamacãrẽ usenire ticoa.

⁹ Cõamacãrẽ maĩrẽmena padecotea. Teero tiigũ, cũ macũye netõnére quetire wedebatea. Cũ masĩqui: Yũ cũũmena wedeserecõrõ múãye maquẽrẽ sãibosãrucua. ¹⁰ Teero biiri aterẽ cũrẽ sãirucũjãã: “Cõamacũ, mũ boorĩ, yũ Romapũ wáaguda; too macãrã mũrẽ padeorãre ñadugamiga”, jĩ sãimã. Yoajõã yũ múã pũtopũ wáadugamiri. ¹¹ Múãrẽ nemorõ wãcũtutuare bayirõ boosãjigũ, Espiritu Santo yũre masĩrẽ ticorẽmena múãrẽ tiãpudugaga. Teerẽ tiigũ, toopũre wáadugamiga. ¹² Marĩ cãmerĩ tiãpuadacu. Múã yũ Jesurẽ padeorẽre ñarã, nemorõ padeó, wãcũtutuadacu. Yũcã múã padeorẽre ñagũ, teerora wãcũtutuadacu.

¹³ Yãa wederabiro niĩrã, múãrẽ aterẽ masĩri boogã: Sicãrĩ mee múã pũtopũ “wáaguda” jĩmiã. Dee ti wãamasĩña maniã mēna. Aperopũ macãrã judioa niĩhẽrãrẽ yũ Jesurẽ padeorẽ boosãrirobirora múãcãrẽ Jesurẽ padeorẽ boosãgũ wedegu wáadugamiga. ¹⁴ Cõamacũ cũyere quetire niipetirare yũre wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedesemasihẽrãcãrẽ wededutiwi. Masĩrãrẽ, masihẽrãcãrẽ wededutiwi. ¹⁵ Tee tiigũ, múã Romapũ niĩrãrẽ Cõamacũ netõnére queti cũriguere bayirõ wededugaga.

Netõnére queti tutuare cũo

¹⁶ Yũ Cõamacũ netõnére quetire boborõ manirõ wedea, tee queti tutuare cũorĩ ñagũ. Cõamacũ niipetirare tee quetire padeorãre netõnéqui. Judioare netõnéqui; judioa niĩhẽrãcãrẽ teerora netõnéqui. ¹⁷ Tee quetimenã marĩ aterẽ masĩã: Cõamacũ Jesurẽ padeorãre “ãñurãrã niĩya” jĩ ñnaqui. Jesurẽ padeorã dícre teero ñnaqui. Teero padeorãre Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jóanowũ:

Cõamacū cūūrē padeogúnorē “añugárā nií” jī ĩñaqui;
cūūrē catiré petihére ticogudaqui,*
jī jónowā.

Niipetira wapa сuо́ya

18 Marī masīā: Cõamacū cūūrē netõnucārārē, teero biiri ñañaré tiirare ñañarõ tiiquí. Cúā ñañaré tiirémena ãpērā diamacú maquērē masīrī tiirícua. Cúā teero tiiré wapa Cõamacū ãmuãsep̄menarā cūū bayiró cúarere marīrē ãnogú tiiquí.

19 Cúā Cõamacūye maquē síquērē masīmicua. Cūū basiro teeré añurõ masīrī tiirigu niimiwī. 20 Cõamacū atibúreco maquē tiiriguere ĩñarā, cūūrē ĩñaripacara, “niiquí” jīmasīnoā. Cūū tiiriguemena cūū tutuare сuonetõjõāre baucú. Teero tiirā, deero jīmasīricua; wapa сuojácua. 21 Cúā “cūūjā teero biigúno niiquí” jī masīpacara, cūūrē quioníremena ĩñariyira. Sīcārino cūūrē usenire ticoriyira. “Cūūjā teero biigúno niiquí” jīrõno tiirā, queoró wáari tiihérepere wácūyira. Jõõpemena nemorõ ñañarõ wácūãmajāyira. 22 Cúā “masīnetõjõāā” jīrā niipacara, tuomasīhērā wáyira. 23 Cõamacū catirucugure asibatére сuogúpere booriyira. Cūūpere booróno tiirā, basocá cúā weerirapere padeoyíra. Basocá bóadiaadara queorére, minipõná queorére, wáicara queorére, pīnoā queorére wee, padeoyíra.

24 Cúā teero tiiré wapa Cõamacū cúā booró tiidugárenorē tiijāārõ jīgū, cõājõārigu niiwī. Teero tiirā, ñeeapera, cúā basirora basocá tiinõña manirénorē tiicámésājāyira. 25 Cõamacūye queti diamacú niirépere booriyira. Jīditorepere booyíra. Niipetire tiirigupere súubusepeoriyira. Cūūpere súubusepeoron tiirā, cūū tiirigupere súubusepeoyira. Marīrē Cõamacūrē usenipeorucujārõ booa. Teerora tiiró booa.

26 Teero tiigú, Cõamacū cúā bayiró ugaripéarere tiijāārõ jīgū, cúārē cõājõāyigu. Numiāpara ãmuãmena dícu ñeeaperenorē duujā, cúā basiro numiā sesaro ñañaré tiiyíra. 27 Teerora ãmuãcā numiãmena dícu ñeeaperenorē duujā, ãpērā ãmuã sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ũmuã basirora ãpērā ãmuãmena ñeeape, bobooro wáari tiirére tiiyíra. Teero tiirā, cúā ñañaré tiiré wapa cúāye õpūūrípure, teero biiri cúā wácūrépure ñañarõ wáari tiiyíra.

28 “Marī Cõamacūrē wácure wapamaniã”, jīyira. Teero tiigú, Cõamacūpe cúā basiro wácūrere “wapamanire niijāādacu” jīyigu. Toorā nemorõ ñañarõ tiãmajārucuyira sáa. 29 Niipetire ñañaré tiirénorē tiirucújácua. ãpērārē ñañarõ netõrī tiíadarere wácūcua. Apeyenó сuopacára, boonemõjácua. Ate niipetire ñañarére tiidugácua. Doecua. Cámerīsiãcua. Cámerītuti, cámerīquécua. Tiiditócua. Ñañaré tiidugárere tiirucújácua. Wedepaticua. 30 ãpērārē ñañarõ wáari tiidugára, wedesãmajácua. Cõamacū doonórā niicua. “Marī uputí macārā niijīrā, marī tiidugárere tiíada”, jī wácūcua. “Marī ãpērā nemorõ niinetõnucāā”, jī wácūcua. “Biirõ biiráno niíã ãsājā”, jīcua. Ñañarére tiibúajácua. Cúā pacusūmuārē netõnucájácua. 31 ãñurõ diamacú wácūricua. Cúā “teerora tiijāāda” jīmiāriguere tiirícua. Cúāya wederare maírénorē masīricua. Bóaneõ ĩñaricua. 32 Ateré añurõ masīmicua: Cúānorē cúā teero tiiré wapa Cõamacū cúārē pecamep̄ cõágudaqui. Teeré masīpacara, ñañarére tiirucújácua. ãpērārē ñañaré tiirí ĩñarā, “añuniã” jīcua.

* 1:17 Habacuc 2.4.

2

Cõamacũ diamacãrã wapa tiigũdaqui

¹ Múãcã basocára niipacara, ãpẽrãrẽ “cúã ñañarã niĩya” jĩ ññabeserijãña. “Cúã wapa cwoóya” jĩrã, múã basiropecã wapa cwoádarara niirã tiia. Múãcã cúã tiiróbirora tiicú. Teero tiirã, Cõamacũrẽ deero jĩ netõnucãmasĩricu; múãcã wapa cworára niicu. ² Ateré marĩ masĩã: Cõamacũjã ñañarẽ tiirãre diamacãrã wapa tiigũ, diamacãrã tiigũ tiiquí. ³ Múã ãpẽrãrẽ “cúã ñañarã niĩya” jĩpacara, cúã tiiróbirora tiijãã. Teero tiirã, “Cõamacũ ãsãperea ‘múã ñañarã niã’ jĩriqui” jĩ wãcũrijãña. “Múãcã ñañarãrã niã”, jĩgũdaqui. ⁴ Cõamacũ múãrẽ bóaneõ ññagũ máata ñañarõ tiiriqui ména. Cũũ múãrẽ bóaneõ ññapacari, múã cũũrẽ teero ññajãã. Ateré múã tuomasĩricu: Cõamacũ múã ñañarẽ tiirẽre wãcũpati, wasoáro jĩgũ, ãñugũ niijĩgũ, máata ñañarõ tiiriqui ména.

⁵ Cũũ teero tiipacari, múã ñañarẽ tiirẽre wãcũpati, wasodugáricu. Múã jõõpemenã ñañarẽre tiinemosãjãjĩrã, Cõamacũrẽ cúarosãrĩ tiirã tiia. Too síro basocãre wapa tiíadari bũreco jeari, Cõamacũ bayiró cúagu múãrẽ wapa tiíadarere ãñogũdaqui. ⁶ Basocãcõrõ tiirĩguẽpũre ññaco, wapa tiigũdaqui. ⁷ ãñurẽ tiirucũranopere cũũ putopũ catirẽ petihẽre ticogũdaqui. Cúã Cõamacũmena niirucujãrere boocúa. Cõamacũ cúãrẽ “ãñurõ tiíawũ” jĩrẽre tuodugácuã. ⁸ ãpẽrãmenapere Cõamacũ bayiró cúagũdaqui. Cúã Cõamacũrẽ netõnucãrã, cúã boorẽ dícuẽ tiidugácuã. Diamacũ maquẽrẽ boohẽra, ñañarẽpere tiinunúsecua. ⁹ Niipetira ñañarẽ tiirẽcutirano ñañarõ netõãdacua; teero biiri ñañarõ tũguẽñarucujããdacua. Judíoare teero wãaadacu; judíoã ni-ihẽrãcãrẽ teerora wãaadacu. ¹⁰ Niipetira ãñurõ tiirẽcutirapere Cõamacũ “múã ãñurõ tiiwũ” jĩgũdaqui. Niipetira ññacoropũ cúãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. Cúãrẽ ãñurõ niirecutiri tiigũdaqui. Judíoare teero tiigũdaqui; judíoã niihẽrãcãrẽ teerora tiigũdaqui. ¹¹ Cõamacũ sicadita macãrãrẽ “múã dícu ãñurã niã” jĩriqui; niipetire dita macãrãrẽ sãcãrĩbĩro ññacu.

¹² Niipetirare Moisẽre dutirẽ cũũriguere cworĩpacari, cúã ñañarẽ tiirẽcutire wapa pecamepũ wáarora niijããdacu. Tee dutirẽre cworãpecãrẽ netõnucãre wapa diamacãrã wapa tiinõãdacua tee dutirẽ jĩrõbirora. ¹³ Tee dutirẽre tuogẽmena dícu Cõamacũ ññacoropũre ãñurã mee niĩya. Tee dutirẽbirora tiiri síro niíatã, “ãñurãrã niĩya” jĩgũdaqui Cõamacũ. ¹⁴ Judíoã niihẽrã Moisẽre dutirẽ cũũriguere ticonoripacara, cúã basiro ãñurẽre tiirã, tee dutirẽnorẽna tiirã tiicúa. Cúã basiro tiirẽmena tee dutirẽre masĩrã tiirõbĩro niĩya, tee dutirẽre cworĩpacara. ¹⁵ ãñurẽ tiirẽmena cúã diamacũ wãcũrẽre ãñocúa. Tee dutirẽre masĩrã tiirõbĩro niicua. ãñurõ yeeripũnacutira niicua. Teero tiirã, ãñurẽre tiíarira “ãñuniãwũ” jĩmasĩcuã; ñañarẽre tiíarira “ñañaniãwũ” jĩmasĩcuã. ¹⁶ Teero tiigũ, Cõamacũ cũũ basocãre wapa tiíadari bũreco jeari, Jesucristore wapa tiidutĩgũdaqui. Tiibũreco jeari, Jesucristo niipetira cúã ñañarẽ wãcũrẽ wapa, teero biiri cúã ãpẽrã ññahẽrõpũ tiirĩgue wapacãrẽ cúãrẽ wapa tiigũdaqui. Yũũ Cõamacũ netõnẽre queti cũũriguere wedegu, teerẽ wederucua.

Judíoã, teero biiri Moisẽre dutirẽ cũũrigue

¹⁷ Apetó tiirã, múã judíoã wãcũbocu: “Usã judíoã niã; Moisẽre dutirẽ cũũriguere cwoa; Cõamacũ ãsã judíoayagura niĩ; teero tiirã, ãsã dícu Cõamacũ

põna niia”, jii wacũmicu. ¹⁸ “ʘsã Cõãmacũ boorënorë masiã. Moisére dutirë cũũriguere masirã niijirã, ʘsã añurë petire besemasia”, jii wacũmicu. ¹⁹ “Capeari bauherare weewasuguera tiirõbiro judioa niihërãrë buemasijãã. Naitiãrõpũ niirãrë siãwõcora tiirõbiro Moisére dutirë cũũriguere masihërãrë wedemasia”, jii wacũmicu. ²⁰ “ʘsã Moisére dutirë cũũriguere cwojirã, diamacũ maquërë masiã. Teero tiirã, tuomasihërãrë, sicato buemõcorare buemasia”, jii wacũmicu. ²¹ Múã “ãpërãrë buerã niia” jirã, múã basirope buesugiero booa ména. Æpërãrë “yaarijãña” jii wedepacara, ãpërãyere yaajãcu. ²² “Múã numosãnumiã niihërãrë, múã manusũmũã niihërãrë ñeeaperijãña” jii pacara, ñeeapejãcu. Múã ãpërã weerirare, cãã padeorãre doopacãra, cãã padeorë wiseripũ niirëre yaajãcu. ²³ “ʘsã Moisére dutirë cũũriguere cwojirã, ãpërã nemorõ niia”, jii wacũmicu. Teero wacũpacara, tee dutirëre netõnucãjãcu. Æpërã múã netõnucãrĩ ñãajirã, Cõãmacũpere ñãnarõ wedesecua. ²⁴ Cõãmacũye queti jóaripũpũ múã teero tiirënorë biiro jóanowũ: “Múã tiibuyere wapa judioa niihërãpe Cõãmacũrë ñãnarõ wedesecua”,* jii jóanowũ.

²⁵ Múã Moisére dutirë cũũriguebira tiiãtã, múã cõnerigũ yapa macã caseróre widecõãrecã wapatutia. Múã tee dutirëre netõnucãrã doca, widecõãnoña manirã tiirõbiro pũtuãcu. ²⁶ Apetóre sũcũ widecõãnoña manigũpe Moisére dutirë cũũriguere tiiqui. Teerë tiigũ, Cõãmacũ ñãacorõpũre widecõãnorigũ tiirõbiro niiqui. ²⁷ Múã judioa Moisére dutirë cũũriguere cwoimiã. Widecõãnorira niipacara, tee dutirëre netõnucãjãcu. Æpi widecõãnoña manigũ niipacu, tee dutirëre masiripacu, tee dutirë jirõbirora tiiqui. Cũũ teero tiiri, niipetira múã wapa cwoerë añurõ ñãamasijãnoãdacu. ²⁸ “Judioayũ peti niia” jii gũno sotoã maquë dícare tiinõrigũ mee niiqui. Cũũye õpũũ maquë dícare widecõãnorigũ mee niiqui. ²⁹ Judioayũ peti niigũpe cũũ wãcũrẽpũre Cõãmacũ dutirëre useniremena tiiqui. Cũũpe ñãnarõ wãcũrëre widecõãnorigũ tiirõbiro niiqui. Espiritu Santo marĩ wãcũrëre wasori tiiqui. Tee dutirëre tiirëmenape marĩ basiro wasomasiricu. Basocã teero wasonõrirare “añurãrã niilya” jii ripacari, Cõãmacũpe teerë jii gũdaqui.

3

¹ Yũũ teero jii gũ, “judioa niire wapamania” jii gũ mee tiãwũ. Teero biiri “cõnerigũ yapa macã caseróre widecõãrecã wapamania” jii gũ mee tiãwũ.

² Teero wapatũrucujãã. Aterë wedesugueguda: Cõãmacũ marĩ judioarena cũũye quetire wedearo jii gũ, cũũyigũ. ³ Æpërã judioa Cõãmacũ dutirëre tiidũjãmicua. Cõãmacũcã cãã tiirõbirora cũũ “tiigũda” jii riguere ttiidũjãgari?

⁴ Tiidũriqui. Aterë wãcũrucujãña: Cõãmacũ cũũ jii rirobirora queorõ tiirucũiqui. Marĩpe niia “tiãda” jii miãriguere tiihërãpeja. Cũũye queti jóaripũpũ tee maquërë biiro jóanowũ:

Mũũ jii rë diamacãrã niijãrõ tiia.

Teero tiirã, mũũrë wedesãmasiãña mania.

Mũũrë wedesãpacari, netõnucãrucujãgũdacu,* jii jóanowũ.

⁵ Teero tiigũ, sũcũ ñãnarõ wãcũgũno biiro wãcũboqui: “Yũũ ñãnarë tiirëmena Cõãmacũ añurõ tiirëpe nemorõ añurõ baujããdacu sãã”, jii miiqui. Too siro jii nemoboqui: “Yũũ teero tiãrigue wapa niipacari, Cõãmacũ yũũmena cúagu,

* **2:24** Isaías 52.5. * **3:4** Salmo 51.4.

ñañarō tiiquí”, jĩ wācũboqui. ⁶ Teero mee niĩā. Cũũ teero jĩrēno diamacá niirēno niĩātā, Cõāmacū sīcūnorē cūũ ñañaré tiiré wapa diamacá bese, ñañarō tiimasĩriboqui.

⁷ Āpĩ ñañarō wācũgũno jĩnemojāboqui: “Yũũ jĩditoremena Cõāmacū diamacá wedeserepere añurō wedesenoadacu. Yũũ jĩditoremena añurō wedesenopacu, ¿deero tiigú Cõāmacū yũre yũũ jĩditore wapa ñañarō tiibógari?” jĩmiqui. Cũũ teero jĩrē jĩāmare niĩā. ⁸ Cũũ teero jĩrēno diamacá niirēno niĩātā, biirope pũtũáboyu: “Marĩ ñañaré tiirĩ, Cõāmacū añurō tiiré nemorō masĩadacu. Teero tiirā, añuré wáaaro jĩrā, ñañarépere tiĩada”, jĩjābocu. Āpērā yũre, yũũ menamacārārē merēā wācũārō jĩrā, “Pablo teeré buequi” jĩditocua. Cũā teero jĩditore wapa Cõāmacū cūārē diamacárā wapa tiigú, ñañarō tiigúdaqui.

Niipetira wapa cũóoya

⁹ Too docare ¿deero pũtũánoādari sáa? ¿Cõāmacū ĩñacoropure marĩ judíoa āpērā nemorō añurā niinetōnucāi? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa niihērā Cõāmacūrē netōnucārā niijrā, sīcārĩbro wapa cũorā dícu niĩā. Múārē teerēna wedetoawu. ¹⁰ Tee maquērē Cõāmacūye queti jóaripũpu jóanoā: Sīcũno añuré tiigú manĩ.

¹¹ Sīcũno Cõāmacūye maquērē tũomasĩgũ manĩ. Sīcũno Cõāmacūrē masĩdugari; cūūrē wācũnũnũsedugari.

¹² Niipetira Cõāmacūyere duujā, posapetijōāya. Niipetira ñañaré tiíya.

Sīcũno āpērārē añurō tiigúno manĩ.†

¹³ Cũā wedesere masācope tusuri coperu āniwióncoro tiiróbiro niĩā. Tee āniwióncore tiiróbiro basocá ñañarére wedeseya.

Jĩditorucuya.‡

Āñaā ȳseropu nima cũorā tiiróbiro bayiró pũnirō wedeseya.§

¹⁴ Āpērārē doajāya; bayiró tutiíya.*

¹⁵ Cũā basocáre sīādugára, boyeromena sīārā wáaaya.

¹⁶ Cũā wáaro basocáre ñañarō peti tiíya.

Cũāyere ñañopetijā, bóaneorā pũtũári tiíya.

¹⁷ Āpērārē añurō niirecutiri tiiríya.†

¹⁸ Cõāmacūrē quioníremena ĩñariya. Cūūrē cuiirya,‡ jĩ jóanoā.

¹⁹ Marĩ masĩā: Cõāmacūye queti jóaripũ maquē marĩ judíoarena jĩjārō tiia, “añurā niĩā ȳsā” jĩrijārō jĩrō. Niipetirapura wapa cũorā dícu niijācu.

²⁰ Moisére dutiré cūũriguemenarā marĩ ñañaré tiiríra Cõāmacūrē “ȳsā mũũ dutirére netōnucājātu” jĩmasĩnoā. Teero tiigú, Cõāmacū sīcūnorē “mũũ tee dutirére tiipetijārigu niijīgũ, añugárā niĩā” jĩ ĩñariqui.

Jesuré padeorēmena netōnénoādacu

²¹ Atitóre Cõāmacū Jesuré padeoráre “añurārā niíya” jĩ ĩñaqui. Marĩ “Moisére dutiré cūũrigue jĩróbirora tiíawũ” jĩripacari, “añurārā niíya” jĩ ĩñaqui. Moisés, teero biiri profetas Cõāmacū teero marĩrē tiibosáadarere cūũye queti jóaripũpu jóarira niiwā. ²² Niipetirare Jesucristore padeorēmena

† 3:12 Salmo 14.1-3. ‡ 3:13 Salmo 5.9. § 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7. † 3:17

Isaías 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

Cõãmacũ “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Cõãmacũ niipetirare sïcãrĩbíro ññaqui. ²³ Marĩ niipetira ññañaré tiirã niã. Marĩ niipetirare pairó ðasaa; marĩ ãñurã niiridojãã Cõãmacũ niiré tiiróbiro. ²⁴ Teero niipacari, Cõãmacũ marĩrê ãñuré ticogú Jesucristo wapatibosariguemena marĩrê “wapa cõohéra pũtuáaro” jĩyigu. Tee wapatibosariguere teerora ticojãyigu. ²⁵ Too sũguero macãrãpũre cãã ññañaré tiipacári, ññañarõ tiiriyigu. Bóaneõ ññañaré cõojĩgũ, cããmena cãũ cũarere ãñoriyigu mēna; teerora ññajãyigu. Too síro Cõãmacũ Jesuré marĩrê diabosari tiiri, cãũye dí ðmayudiayiro. Marĩ cãũ diabosariguere padeorí, Cõãmacũ marĩmena cúanemoriqúi. Teemēna Cõãmacũ cãũ “diamacãrã tiigú niã” jĩrere ãñooyigu. ²⁶ Atitócãrê Cõãmacũ cãũ “diamacãrã tiigú niã” jĩrere ãñoquí. Diamacãrã tiirécútiĩjĩgũ, Jesuré padeorãre “wapa cõohérera niĩya” jĩ ññamasĩqui.

²⁷ Teero tiirã, marĩ “biiro tiirécútirano niã ãsãjã” jĩmirigú wapamanãã. Marĩ Moisére dutiré cũuriguere tiipetĩrapeja, teeré jĩmasĩnobojĩyu. Cõãmacũ marĩ Jesuré padeorĩpere ñña, “ãñurãrã niĩya” jĩqui. Teero tiirã, “biiro tiirécútirano niã ãsãjã” jĩmasĩna manãã. ²⁸ Atemēna pũtuáa sãa: Marĩ Jesuré padeorí, Cõãmacũ marĩrê “wapa cõohérera pũtuáya” jĩ ññaqui. Moisére dutiré cũuriguere tiirigú wapa mee niicu.

²⁹ Too docare ¿Cõãmacũ judioayũ dícu niigari? Niirii. Judíoa niĩhērãyagũcã niĩ. ³⁰ Cõãmacũ sïcãrã niĩ. Cõãmacũ judíoa Jesuré padeorí ññagũ, “wapa cõohéra, ãñurãrã niĩya” jĩqui. Judíoa niĩhērãcãrê Jesuré padeorí ññagũ, teerora jĩqui. ³¹ Too docare marĩ Jesuré padeojĩrã, “marĩrê Moisére dutiré cũuriguere wapamanãã” ¿jĩrã tii? Jĩridojãã. Biirope jĩã: “Jesuré padeorēmena dícu tee dutirére tiimasĩã”, jĩã.

4

Abraham Cõãmacũrê padeorĩgúe

¹ Mecũtĩgãrê Abraham marĩ ñecãrê wãarigú quetimena wedenemogũda. Mũã masĩã: Cãũ judioayũ niisũguerigũ niiyigu. ² Cõãmacũ Abraham tiirere ñña, “mũũ ãñugãrã niã” jĩ ññariyigu. Teero jĩri siro niĩãtã, Abraham “ãñuré tiigú niĩ” jĩñorigũ niã yũũja” jĩbojĩyi. Cõãmacũ ññacoropure teenórê jĩmasĩna manãã. ³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Abraham Cõãmacũrê padeoyĩgu. Teero tiigú, Cõãmacũ cãũrê ‘ãñugãrã niĩ’, jĩ ññayigu”.*

⁴ Queorēmena mũãrê wedegũda. Sïcãnorê wapatira, teero ticora mee tiĩya. Cãũ paderé wapa wapatira tiĩya. ⁵ Cõãmacũpe teero tiirĩqui. Marĩ ãñuré tiiré wapa mee “wapa cõohéra niĩya” jĩ ññaqui. Basocã Cõãmacũrê “mũũ ãsãrê ññañaré tiirécútimirirare acabócu” jĩ, cãũrê padeorĩpere, “ãñurãrã niĩya” jĩqui. ⁶ Òpũ Davicã yũũ jĩãrirobirora jóarigũ niĩwĩ. “Cõãmacũ basocã basirora tiirere ññaripacu, cãũrê padeorĩpere cããrê ‘ãñurãrã niĩya’ jĩ ññaqui. Teero tiigú, cããrê usenirã niirĩ tiigũdaqui” jĩrê quetire jóarigũ niĩwĩ. ⁷ Tee maquẽrê biiro jóarigũ niĩwĩ:

Cõãmacũ cãũrê netõnucãrãrê acabóri, useniya.

Cãã ññañaré tiiré wapacãrê ññañarõ tiilhéri, useniya.

⁸ Cõãmacũ “ãniyé wapare ññanemoricu sãa” jĩñogũcã useniĩ,† jĩ jóarigũ niĩwĩ David.

* 4:3 Génesis 15.6. † 4:8 Salmo 32.1-2.

⁹ ¿Noañópe tee usenirere cuomasĩgari? ¿Cõnerĩgu yapa macã caseróre wıdecõãnorira dícu o wıdecõãñoña manırãcã tee usenirere cuomasĩgarite? Niiria. Ateré yuu jĩtoawũ: Cõãmacũ Abrahamrẽ cũũ padeorẽmena “añugúrã niĩ” jĩyigu. ¹⁰ ¿Deero biiripe Cõãmacũ Abrahamrẽ “añugúrã niĩ” jĩyiri? ¿Cũũ wıdecõãnori siro, o cũũ wıdecõãñoãdari suguerope teero jĩyirite? Wıdecõãñoãdari sugueropũ teero jĩtoayigu. ¹¹ Abraham wıdecõãñoãdari suguero, Cõãmacũrẽ padeotóayigu. Teero cũũ padeorĩ siropũ, Cõãmacũ cũũrẽ wıdecõãndutiayigu. Cõãmacũ Abraham wıdecõãnoremena cũũrẽ too sugueropũ “añugúrã niĩ” jĩriguere ññoıyigu. Teero tiigú, Abraham niipetira padeoãdara ñecũ putuáyigu, cũã wıdecõãñoña manırã niipacari. Cõãmacũ cũãcãrẽ teorora “añurãrã niĩya” jĩ ññaĩ. ¹² Wıdecõãnorıracãrẽ Abraham cũã ñecũ niĩ. Abraham padeoré cuoyigu, wıdecõãñoãdari suguero. Teero tiirã, wıdecõãnorira Abraham tiiróbiro padeoré cuorĩ, Cõãmacũ cũũrẽ Abraham pãrãmerã niinũnũsera wãari tiiquĩ.

Abraham padeojĩgũ ticonorigue

¹³ Cõãmacũ Abrahamrẽ, teero biiri cũũ pãrãmerã niinũnũserare “atıbãreco niirere mũãrẽ putuári tiigũda” jĩyigu. Cõãmacũ cũũ dutirere tiirĩ ñagũ mee teero jĩyigu. Cũũ padeorẽpere ñagũ, teero jĩyigu. Cũũ padeorẽmena “añugúrã niĩ” jĩ ññayigu. ¹⁴ Moısere dutiré cũũriguere tiirãpere Cõãmacũ “atıbãreco niirere mũãrẽ putuári tiigũda” jĩri siro niĩatã, marĩ Cõãmacũrẽ padeorepe wapamanıbojĩyu. Teero biiri cũũ Abrahamrẽ “ticogũda” jĩriguecã queoró wãaribojĩyu sãa. ¹⁵ Basocãre dutiréno manırĩ siro niĩatã, netõnucãre manıbojĩyu. Cõãmacũ Moısere dutiré cũũriguere cuopacãra, marĩ netõnucãrĩ ñagũ, cũagu, ñañarõ tiigũdaqui.

¹⁶ Teero tiigú, Abraham padeorıbiro padeonũnũsera dícuere Cõãmacũ “teeré ticogũda” jĩriguere tıcojãgũdaqui sãa. Cũũ marĩrẽ añurõ tiijĩgũ, teeré tıcoqui. Moısere dutiré cũũriguere cuorã dícuere tıcorıqui. Niipetira Abraham padeorıbiro padeorãpere tıcogũdaqui. Abraham niipetira padeorã ñecũ niĩ. ¹⁷ Cõãmacũye queti jóarırıpũ ateré jóanoã: “Mũũrẽ pee põnarĩ macãrã ñecũ sõnecoa sãa”, jĩyigu Cõãmacũ Abrahamrẽ. Abraham teeré padeoyigu. Teero tiigú, Cõãmacũ ññacoropũre pee põnarĩ macãrã ñecũ putuáyigu. Cõãmacũ niipetirere tiimasĩ. Diarırare masõqui. Marĩ putopũ wãaadare baurıpacari, cũũpere bausguépetitoacu mée.

¹⁸ Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ pãrãmerã niinũnũsera pee põnarĩ macãrã niĩadacu” jĩritore, põnacutıgıno mee niimiyigu cũũpeja. Teero põnamanıgıno niipacu, Cõãmacũ cũũrẽ “paũ petı basocãputıri tiigũdacu” jĩriguere padeojãyigu. ¹⁹ Abrahampe “yuu cien cãmari cuogú niıtoaa; yãa õpũũ maquẽ wımagũ buarĩ tiiréno diarigue tiiróbiro cuogúpũ niã; Sarayaro niısitırocã diarıro tiiróbiro niijãcu sãa” jĩrreno manıyiro. Añurõ Cõãmacũrẽ padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigú, cũũ ‘tiigũda’ jĩriguere tiimasıriboqui” jĩrreno manıyiro. Teero jĩrõno tiigũ, Cõãmacũrẽ padeonemójayigu. Cũũrẽ jĩyigu: “Añugũ petı niã mũũ; tutuagu petı niã”, jĩyigu. Teero tiigú, Teerere buayigu. ²¹ “Cõãmacũ yũũre cũũ ‘tiigũda’ jĩriguere tiimasıqui”, jĩyigu. ²² Cũũ padeorı ñagũ, Cõãmacũ Abrahamrẽ “añugúrã niĩ” jĩyigu.

²³ Tee jĩrẽ Abraham dícuere jĩ jóanoriyiro. ²⁴ Marıpcãrẽ teorora jĩ jóanoyiro. Marı Cõãmacũrẽ padeorı, Abrahamrẽ jĩrirobırora marĩrẽ “añurãrã niĩya” jĩiqui. Cũũrã marı õpũ Jesús diarıgũpũre masõrıgu niıwı. ²⁵ Cõãmacũ marı

cūūrē netōnucāre wapa Jesurē diari tiyígu. Cōāmacū marīrē “āñurārā niīya” jīīgūdu, cūūrē masōjārigu niīwī.

5

Cōāmacūmena āñurō niimasīā

¹ Teero tiigú, Cōāmacū marī Jesucristore padeorémēna “āñurārā niīya” jīī īñaqui. Teero tiirá, marī Ōpū Jesucristo marīrē diabosariguemēna Cōāmacūmena āñurō niirecutia sáa. ² Jesucristo marīrē diabosariguere padeojīrā, diamacū Cōāmacūmena wedesemasīā. Teero biiri Cōāmacū marīrē tiápure marīye niīā. Marī cūū pūtopū āñurē baurēre īñaādara niirā tia. “Teerē īñajāādacu” jīī coterā, tee maquērē āñurōmena wedesea. ³ Tee dícare wedeserīcu. Marīrē ñañarō netōrē wáaricārē, āñurōmena wedesecū. Marīrē ñañarō netōrē wáaricārē, nūcājārāno niimūānucācu sáa. ⁴ Nūcārīpora niirā, basocá āñurā niimūānucācu. Teero niimūānucārā, cūū marīrē āñurō tiíadarere wācūrā, ūseniyuetoacu. ⁵ Cōāmacū Espīritu Santore marīpūre ticorigū niīwī. Cūūmena Cōāmacū marīpūre cūū maīrēre masīrī tiiquí. Teero cūū maīrēre cūrā niijīrā, boborō manirō “Cōāmacū marīrē āñurō tiigūdaqui” jīīrēre diamacū tiijāgūdaqui” jīī ūseniyuetoacu sáa. Teero tiirá, āñurōmena wedesemasīcu sáa.

⁶ Marīrē marī basirora deero tii netōmasīña manimírira niīwū. Marī tee niirīto, Cristo marīrē ñañarē tiirē wapa diabosarito jeayiro. ⁷ Marī doca āpērārē diabosadugarīcu. Sīcū āñurō yūgūno niipacari, diabosarīcu. Apetó tiigú, sīcū āpērārē āñurēre tiibosárucugure diabosagu diabosaboqui. ⁸ Cōāmacū doca marī ñañarē tiirā niipacari, cūū maīrēre ēñogú, Cristore marīrē diabosari tiyígu. ⁹ Cūūye dí ōmayudiarēmēna Cōāmacū marīrē “āñurārā niīya” jīī īñaqui. Teero tiirá, marī nemorō aterē masīmasīcu: Cōāmacū marīmena bayirō cúagu, Jesucristo tiibosáriguere īñagū, cūū marīrē ñañarē tiimíadarere netōnéjāgūdaqui. ¹⁰ Marī Cōāmacūmena cāmerī īñadūgahera niirira niipacari, cūū macārē marīrē diabosari tiyígu. Cūū diabosariguemēna marī Cōāmacūmena bapacūtimasīā sūcā. Teero tiirá, marī mecūtīgārē cūūmena bapacūtimasīrā niijīrā, aterē nemorō masīā: Jesucristo masāmuārigū niijīgū, marīrē ñañarē tiimíadarere netōrī tiigūdaqui. ¹¹ Netōnēnore dícare buarī tiibosárījīyi. Marī Ōpū Jesucristo diabosariguemēna Cōāmacū marī cūūmena bapacūtimasīrere buarī tiijīyi sūcā. Teero tiirá, marī nemorō ūseniremēna wedesea sáa.

Adán, teero biiri Cristo tiiríque

¹² Sīcū basocá Adán wāmecūtigūmena ñañarē tiirē pūtocūtiyiro. Tee-wapara diaadarecā pūtocūtiyiro. Adán tiibuyériguemēnarā basocá niipetirapūre ñañarē tiirē pēnipéapetijōāyiro. Tee-wapara niipetirapūre diaadarecā sesapetijōāyu. ¹³ Cōāmacū cūū dutirē Moisémena cūūādari sūgueropū, basocá ñañarēre tiitōayira. Dutirē manirī, basocāre “wapa cūoóya” jīīmasīña maniā. ¹⁴ Teero biipacari, Adán síro macārā tée Moisés niirito macārāpū teerora diarira niīwā. Cūājā Adán tiirōbīro Cōāmacū dutirēre netōnūcārīpacara, diarira niīwā.

Adán, teero biiri Jesucristo basocá biadarere tiisūguérira niīya. Adánpe pūtocūtirīgu niīwī ñañarē tiirēre. Jesucristope pūtocūtirīgu niīwī āñurō tiirēre.

15 Sícū basocá netõnucárigue wapamena paṁ dianunṁseyira; Jesucristom-
 enapereja Cõamacū paure nemorõrã ãñurẽ ticobosarigu niiwĩ. Wapasero
 manirõ teero ticojãqui. Teero tiirõ, Cõamacū basiro basocáre ticobosariguepe
 Adán netõnucárigue wapa tiirõbiri niiridojãcu. 16 Sícū basocá cūã sícãrĩrã
 netõnucárigue waparena paṁ “wapa cuorã niĩya” jĩnorira niiwã. Bayirõ
 peti basocá netõnucájãri siro, Cõamacū basirora ticobosarigue paṁ petire
 “ãñurãrã niĩya” jĩnorĩ tia. Teero tiirõ, sícãrĩrã netõnucárigue wapapeja
 Cõamacū basocáre ticobosarigue tiirõbiri niiridojãcu. 17 Sícū basocá sícãrĩrã
 netõnucárigue wapamenarã diarẽ sesajõãyu. Teero wáapacari, nemorõrã
 Cõamacū ãñurõ tiinõrãpe ãñurẽre buaádacua. Cūã Cõamacū basiro ãñurẽ tico-
 bosariguere ñeeádacua. Teero hiiri cūã “ãñurãrã niĩ mũa” jĩrẽre tuoádacua.
 Sícū basocáye tiibosáriguemenape catirẽ petihẽre cuonunúseadacua. Cūãrã
 Jesucristo niĩ.

18 Biirõ putuãjĩyu sãa: Sícū basocá sícãrĩrã netõnucárigue wapamenarã
 niipetira ñãñarõ tiinõãdara putuári tiiyigu. Teerora sícū basocá sícãrĩrã
 ãñurõ tiibosáriguemenarã niipetirare “ãñurãrã niĩya” jĩmasĩrĩ tiigú tiirigu
 niiwĩ; catirẽ petihẽre buamasĩrĩ tiigú tiirigu niiwĩ. 19 Sícū basocá Cõamacũrẽ
 yũrĩrigue wapamena paure ñãñarẽ tiirã putuári tiiyigu. Teerora sũcã sícũ
 basocá Cõamacũrẽ yũrĩguere wapamena paure “ãñurãrã niĩya” jĩgũdaqui.

20 Basocá cūã basiro dutirẽ cuorĩ siro niipacari, Moisére dutirẽ cũrĩguercã
 jeanemoyiro sũcã. Teemẽna basocá nemosãñũrõ netõnucárere ñamasĩyira.
 Tee tiirõ, ñãñarẽ tiirẽ tiinemórõbira Cõamacũpe nemosãñũrõ basocáre ãñurẽ
 ticorigu niiwĩ. 21 Ñãñarẽ tiirĩguere wapamena niipetira basocáre diaadare
 wáyairo. Tee tiirõbirora Cõamacū basiro ãñurẽ ticorẽpecã basocáre ãñurãrã,
 wapa cuohẽra putuári tiimasĩre wáyairo. Teemẽna Cõamacū marĩ Õpũ Jesu-
 cristomena catirẽ petihẽre ticomasĩqui.

6

Cristomena mama catirẽ tiirõbiri cuorẽcutia

1 Too docare ¿deerope putuãnoãdari sãa? “Cõamacū basiro marĩrẽ ãñurẽ
 ticonemoãrõ jĩrã, ñãñarẽ tiirucujããda”, ¿jĩãdarite? 2 Jĩrijããda. Jesucristo
 curusapu diarito, marĩcã cūmenarã diarirapu tiirõbiri wáarira niiwũ. Marĩ
 diarira tiirõbiri niijĩrã, ñãñarẽre tihẽra niirõ booa. ¿Deero tiirã marĩ too
 sugueropu ñãñarẽre tiinunúserirobiri tiinunúseboatau? Tiiricu sãa. 3 Mũa
 masĩcu: Niipetira marĩ wãmeõtinorira Jesucristo diaribiro diasotoapeora
 tiirõbiri tiirã tiijiyu. 4 Jesús diaari siro, masãcopepu cũũnoyigu. Marĩ
 wãmeõtinoremena cūãrẽ cũũriro tiirõbirora marĩcãrẽ marĩ ñãñarẽ tiirẽcã
 cũũnoriro niiwũ. Marĩ Pacu cūã tutuaremena Jesucristore diarigupure
 masõrigu niiwĩ. Marĩpe cūãmena masãrira tiirõbiri niijĩrã, cūãmena mama
 catirẽ tiirõbiri cuorẽcutia.

5 Marĩ Jesucristomena diarira tiirõbiri niijĩrã, cūã diarigupu masãriro
 tiirõbirora sícãrõmẽna marĩcã masããdacu sũcã. 6 Aterẽ masĩã: Marĩ
 too sugueropu ñãñarõ niirecutirere Jesucristo diariguemena curusapu
 páabiatunoriro tiirõbiri wáyairo. Marĩ bayirõ ñãñarẽ tiidugãrere petijõããrõ
 jĩrõ, teero tiinóyiro. Teero tiirã, ñãñarẽre tiirjãrõ booa. Marĩrẽ ñãñarẽ bayirõ
 peti tiinunúseri tiirjãrõ booa sãa. 7 Sícū diarigupu cūã catigu ñãñarẽ tiirĩguere
 netõrĩgupu niiqui. 8 Marĩ Jesucristomena diarira tiirõbiri niijĩrã, “cūã ti-
 irõbirora catiadacu” jĩrẽcãrẽ padeóa. 9 Aterẽ masĩã: Jesucristo diarigupu
 masõnorigu dianemoriqũ. Cūãrẽ dianemorĩ tiimasĩricu. 10 Jesucristo diagũ,

sĩcārĩrã basocã ñañaré tiiré wapare diabosayigu. Mecũtĩgãrẽ cũũ catigũ niijĩgũ, sĩaĩrõmẽna Cõãmacũmena duurõ manirõ catirucuqui. ¹¹ Tee tiirã, marĩcã “Jesucristomena diarira tiirõbiro niã” jĩĩ tũgueñaãda. Diarira tiirõbiro ñañarẽre tiirĩjããda. Teerora sũcã marĩcã sĩaĩrõmẽna Jesucristomena niijĩrã, “Cõãmacũmena duurõ manirõ catirucuadacu” jĩĩ tũgueñaãda.

¹² Teero tiirã, marĩrẽ ñañaré tiidũgãre marĩ wãcũrẽpãre jeapacari, teero ñucãjããda. ¹³ Marĩye õpũũ maquẽ tiirẽmena wapa cwořã pũtuãrijããda. Teero tiirã, biirope niãda: Marĩ dia masãrira tiirõbiro niijĩrã, marĩye õpũũ maquẽrẽ Cõãmacũyepere tiicotẽri tiãda sãa. Teemẽna cũũ dutirẽ añurẽpere tiicotẽrucuada. ¹⁴ Marĩjã Moissẽs dutirẽmena niiria; Cõãmacũ marĩrẽ añurẽ tiorẽmenape niã. Teero tiirõ, ñañaré marĩrẽ dutinetõncãrĩ, tiirĩjãrõ booa.

Marĩ padecotera tiirõbiro niirẽ

¹⁵ Too docare ¿deerope pũtuãnoãdari sãa? Marĩjã Cõãmacũ marĩrẽ añurõ tiibosãremena niã. Moissẽs dutirẽmenape niiria sãa. Teero tiirã, “ñañaré tiijãco” ¿jĩĩãdari? Jĩirĩjããda. ¹⁶ Mũã masĩcu: Æpĩ dutirẽre yũrucura, cãũrẽ dutiãpenori basoca sããrã tiia; cãũ mũã õpũ pũtuãgu tiiquĩ. Tee tiirõbiro niã, mũã ñañarẽre tiirucũra. Ñañaré tiirẽ wapa pecamepũ wãarere buããdacu. Cõãmacũ dutirẽre yũrucurapeja, cãũrẽ padecotera tiirõbiro niã. Cũũ dutirẽre yũra, añurõ tiimasĩrere buããdacu.

¹⁷⁻¹⁸ Too sũgueropũ mũã ñañarẽre tiirucũrira niijĩyu mẽna. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quetire bueri tãorã, añurõ yũũyiro. Teero tiirã, ñañarẽre tiirucũmirira añurẽpere yũũyiro sãa. Yũũ mũãrẽ teero tiirĩguere wãcũcogu, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ¹⁹ Mũãrẽ wisiõro tũgueñarijããrõ jĩĩgũ, biiro wedea: Mũã too sũgueropũre mũãye õpũũ maquẽmena ñañarẽre tiirucũjĩyu. Jõõpemena ñañarẽ tiidõajĩyu. Atitõpere mũãye õpũũ maquẽmena añurẽre tiiyã. Teero tiirã, añurẽre tiirucũra pũtuãadacu.

²⁰ Too sũgueropũre mũã ñañarẽre tiirucũra niijĩrã, añurẽpere tiibõrano mee niijĩyu mẽna. ²¹ Mũã ñañaré tiirĩgue wapare ¿ñeenõ añurẽre buayĩri? Atitõre mũã too sũgueropũ ñañaré tiirĩguere wãcũrã, bobocũ. Tee ñañaré tiirĩgue wapamena pecamepũ wãare dũcãre buabõjĩyu. ²² Atitõre mũã netõnõnorira niijĩrã, ñañarẽre tiirĩcu sãa. Cõãmacũrẽ padecotera niicu. Cãũrẽ padecotere wapa añurõ tiimasĩre buããdacu. Teewapamena catirẽ petihẽre buããdacu. ²³ Ñañaré tiirẽ wapare diadoarere buãnõcu. Cõãmacũ marĩrẽ wapamanirõ tiorẽja catirẽ petihẽre buarĩ tiirẽ niicu. Marĩ Õpũ Jesucristomena “sĩaĩrõmẽna niijĩya” jĩĩgũ, teerẽ ticoqui.

7

Wãmosĩare maquẽmena queorẽ

¹ Yãa wedera, mũã basocãre dutirẽre masĩrã niicu. Teero tiirã, mũã aterẽ masĩcu: Marĩ catirĩ bũrecopũ dũcãre basocãre dutirẽre yũũmasĩcu. ² Queorẽmena mũãrẽ wedeguda. Marĩrẽ dutirẽ biiro niã: Sĩaĩrõ wãmosĩarigo coo manũ catirĩabere mẽna cãũ ñũmo niiyõ. Cãũ diaari siro docare, cãũ wãmosĩarigue petijõãcu; coo manũ manigõ pũtuãjãco. ³ Coo manũ catipacari, Æpĩmẽna niigõ, ñeeperepigo pũtuãco. Coo manũ diaari siro docare, cãũ wãmosĩarigue petijõãcu. Teero tiigõ, Æpĩmẽna dũutugo, ñañarõ tiigõ mee tiicõ.

⁴ Yãa wedera, tee tiirõbirora wãajĩyu marĩrẽ. Marĩ Cristomena diasotoapeorira niã. Mecũtĩgãrẽ Moissẽre dutirẽ cũũriguemena mee niã. Teero tiirã,

āpīména dúutumasiḡō tiiróbiro niimasīā. Marī dúutugu diarigupā masōrigu niīi. Marī cūūmena niijīrā, āñurō niirecutirere buaádacu. ⁵ Tíatopure marī ñañarére tiirī basoca niirucuwā. Moisére dutiré cūūriguere tūoári siro, nemosāñúró ñañarépere tiidugáwu. Tee ñañarére tiirígue wapa diadoare buaádara niimiwā. ⁶ Atitóre Moisés dutiré marīrē dutimasīria. Teeré netórirapā niā. Teero tiirá, Moisés dutiré jóariguere tiicotéria. Espiritu Santo boorépere tiicotéa.

Ñañurére tiidugápacu, ñañarépere nemorō tiicú

⁷ Too docare ¿deerope putuánoðari sáa? “Moisére dutiré cūūrigue ñañaniā”, ¿ñiñadari? Jīrijāāda. Tee dutiré maniātā, marī tiirere “ñañaré tiiré ni-icu” jīmasīribojīyu. Tee dutiré watoapure sicawāme biiro jīā: “Āpērāyére ugorijāña”, jīā. Tee jīrōno manidóñāātā, too docare yūu “ugorecutire ñañaré niicu” jīmasīna manibójīyu. ⁸ Tee dutiré yūure ñañaré tiirere āñurō tugeñamasīrī tiipacári, yūupe nemosāñúró ñañarére tiidugágu putuájāā. Tee dutiré maniātā, ñañaré tiirígu niipacu, wācūña manibójīyu.

⁹ Tíatopure ména yūu tee dutirére masīriritopure wācūpatiro manirō yūu niijāmiwā. Too siro tee dutirére yūu masīrī sáa, ñañaré tiiré yūure dutinucāwā. Teero tiigú, “pecamepā wáagudacu” jī tugeñamitu. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñañaré tiinógādupā niijāgū tiirígu niimiwā. Tee dutiré basocáre Cōāmacūmena āñurō putuári tiiré niipacaro, yūupe wapa cūogú, diagadu putuári tiiwú. ¹¹ Yūu tee dutirépere wācūñunuseboariguere ñañaré yūupure niire yūure ñañarére wācūñunuseri tiāmajāmitu. Tee dutirére masīpacu, yūu ñañaré tiiré wapamena diadoarere buajāgādu tiimírígu niiwā.

¹² Teero tiiró, Moisére dutiré cūūrigue ñañaré maniré peti niā. Tee dutiré niipetirepura ñañaré maniré, diamacú maquē, āñuré niā. ¹³ Too docare tee dutiré āñuré niipacaro, ¿yūure diadoarere buajāgādu putuári tiigári? Tiirícu. Yūu netōñucāre wapamenape diadoarere buajāgādu putuāmitu. Teero tiiró, yūu tiirécutirepe tee dutiré āñurémēna iñaripereja, ñañaré tiiré niiriro niiwū. Ateména putuáa: Tee dutirére tūomasīpacu netōñucājīgū, ñañaré tiirere “bayiró ñañaré niā” jīmasīnoā.

¹⁴ Marī masīā: Moisére dutiré cūūrigue Cōāmacū ticorigue niirō tiia. Yūupe ñañarére tiisuguenucārigu niijīgū, ñañarérena tiirucúgu tiiróbiro niigú niā. ¹⁵ Yūu tiidugárere tiiría; yūu tiiriporepere tiirucújāga sūcā. Yūu basiro yūu tiirucúrere tūomasīriga. Deero tiigú teero tiíata yūu. ¹⁶ Yūucā yūu tiidugáherere tiirucújīgū, Moisére dutiré cūūriguere tiirípacu, “āñuréra niā” jīrapujāā. ¹⁷ Yūu basiro mee ñañaré tiia. Yūupure ñañaré tiiré niijīrō, yūure ñañaré tiirí tiigá. ¹⁸ Ateré yūu masīā: Yūu basirora yūu ñañarére tiisuguenucārigu ni-ijīgū, āñurépere “āñurō tiijāgāda” jīārigu niipacu, tiimasīriga. ¹⁹ Āñuré yūu tiidugárere tiiróno tiigú, ñañaré yūu tiidugáhererepere tiirucúa. ²⁰ Yūu tiidugáherere tiigú, yūu basiro mee teero tiia. Yūupure ñañaré tiiré niijīrō, yūure ñañaré tiirí tiigá.

²¹ Ate wáarucua yūure: Yūu “āñurére tiijāgāda” jīpacu, ñañarére tiipacatirucujāga. ²² Yūu basiropeja Cōāmacū dutirére tusanetōjāmiga. ²³ Tee tiiró, yūu tugeñarī, yūu ñañaré tiisugérigue yūu āñurō tiidugárepere wācūñunusedugari, bayiró cāmerícuērōbiro tugeñāga. Wācūñunusedugamiāriguere ñañarépe dutinetōñucājācu.

²⁴ Ñañaré tiirere duumasīrijīgū, ñañarō tugeñāga. ¿Noā yūu diadoaboariguere catiré petihérepere buarī tiimasīgari? ²⁵ Cōāmacū scūrā

marī Ōpū Jesucristomena yuure catiré petihére buarī tiimasīqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoa. Ateména putuáa: Yuu wācūrémēna Cōāmacū dutirére tiicotégū niā. Yuu ñañarē tiisugueriguere tiurucúgu niijgū, ñañarépere tiicotégara niā.

8

Espíritu Santore cuorá niirecutire

¹ Teero tiirá, marī Jesucristomena niirājā ñañaré tiinóricu; pecamepu wáaricu. ² Espiritu Santo marīrē mama catirére Jesucristomena cuorí tiirígu niíwī. Cūū catiré ticoriguemēna marī ñañarē tiirécutirere tiidumasīā sáa. Diadoaborere netórirapu niā sáa. ³ Marī ñañarépere tiisuguenúcāriira niijrā, Moisére dutiré cūiriguerpere añurō tiimasīhērā niijiyu. Tee dutirépeja marīrē netōrī tiimasīria. Cōāmacū dícu netōrī tiimasīqui. Cūū macūrē ticodiocorigu niíwī, marī ñañaré tiirére dia wapatibosadutigu. Cūū macū marī ñañarére tiisuguenúcāriira ōpūcutiro tiiróbirora ōpūcutiyigu. Tiidōpūmēna diagu, marī ñañaré tiiré wapare wapatipetijābosarigu niíwī. ⁴ Teeré wapatígu, marīrē Cōāmacū dutiróbiro tiáro jīgū, teero tiibosáyigu. Teero tiirá, marī ñañarére tiisuguenúcāriiguere tiinunúsera mee niā sáa; Espiritu Santo tutuaromena cūū booróbiro tiirécutirape niā.

⁵ Basocá cūā ñañarére tiisuguenúcāriiguere tiinunúseraja tee dícuere wācūnūnūsecua. Basocá Espiritu Santo boorére tiirécutirapeja tee dícuere wācūnūnūsecua. ⁶ Basocá cūā ñañarére tiisuguenúcāriigue dícuere wācūnūnūserapeja diarā tiiróbiro niitoacua. Espiritu Santo boorénorē wācūnūnūserapeja catiré petihére cuoádera niitoacua; añurō niirecutirere cuoádera niitoacua. ⁷ Basocá cūā ñañarére tiisuguenúcāriigue dícuere wācūnūnūserapeja Cōāmacūrē iñadugahera tiiróbiro niicua. Cūū dutirere tiidugárjírā, tiimasīhērā niicua. ⁸ Cūā ñañarére tiisuguenúcāriigue dícuere tiurucújírā, Cōāmacūpere usenirī tiimasīricua.

⁹ Múāpe múā ñañarére tiisuguenúcāriiguere tiirécutiricu. Espiritu Santo múāpure niigú cūū múārē tiidutírenorē tiirécuticu sáa. Sícānorē Espiritu Santo cūāpure manirī, Jesucristomena niiriqui. ¹⁰ Cristo múāpure niātā, múāye ōpūūrī bóaadari ōpūūrī niipacari, múāye yeeripūnarīpe catiré petihére cuotóacu. Ñañaré tiiré wapa múāye ōpūūrī bóaadacu. Cōāmacūpe múārē “añurārā niíya” jīnoremēna catiré petihére cuotóacu. ¹¹ Cōāmacū Jesuré diarigūpure masórigu niíwī. Espiritu Santo múāmena niirī iñagū, Cōāmacū múāye ōpūūrī bóaadare ōpūūrī niipacari, catiri tiigúdaqui. Teeré tiigúdaqui Espiritu Santo múāpure niigūmēna.

¹² Teero tiirá, yáa wedera, Espiritu Santo marīrē tiidutírobirora tiurucúro booa. Marī ñañarére tiisuguenúcāriiguere tiirjārō booa sáa. ¹³ Marī ñañarére tiisuguenúcāriiguere tiirāja, diadoaadara niādadu. Tee ñañarére tiisuguenúcāriiguere Espiritu Santo tiíápuremēna tiidúrapeja catirucudadacu.

¹⁴ Niipetira Espiritu Santo dutirobiro tiinunúserano Cōāmacū pōna niíya. ¹⁵ Cōāmacū marīrē Espiritu Santore ticorigu niíwī. Espiritu Santo marīmenarā niigū, marīrē cuiirī tiiriqui; ñañarō netóádarape cuiremēna niirucucua. Espiritu Santo marīrē “diamacū Cōāmacū pōnabiro putuára tiia” jīmasīrī tiirígu niíwī. Teero tiirá, cūūmenarā Cōāmacūrē “Pacu” jīmasīā. ¹⁶ Espiritu Santora marī wācūrēpure “Cōāmacū pōna niitoaa” jī tagueñarī tiiquí. ¹⁷ Cōāmacū

сворé сүү macūmena pуtuáadacu. Marī Cōāmacū pōna niirī, Cristore pуtuaréno marīcārē pуtuáadacu. Teeré ñeeādari sугуero, Jesucristo ñañarō netōríobirora ñañarō netōápuro booa ména. Too síropуcārē sícārōména Cōāmacū āñuré сворéре Cristomena сворáadacu marī.

Marī Cōāmacū āñuré сворémena niīādacu

18 Marī atibúrecopу ñañarō netōā. Too síropу Cōāmacū marīrē ūmūāserу āñurére ticoadarere wācūrā, mecūtīgā marī ñañarō netōré “bayiró niiré mee niīā” jīī wācūā. 19 Too síro Cōāmacū marīrē “ууу pōna niīya” jīīgū, сүү āñuré сворéре ticogūdaqui. Cūū teeré ticoadari буреcore niipetire сүү bauanérigue coterо tiicú. 20 Niipetire Cōāmacū bauanérigue сүүрē netōñucāripacaro, bóaadare pуtuáyu. Cōāmacū “bóaditire pуtuádoaricu tiirópуja” jīīgū, teeré teero wáari tiijārigу niiwī. 21 Too síropуreja сүү bauanérigue bóaadare mee niīādacu; netōñenoādacu sáa. Cōāmacū pōna сүү āñurére сворóbirora сүү bauanériguecā сворáadacu. 22 Marī ateré masīā: Atitóре niipetire Cōāmacū bauanérigue pūñirére тугueñacu ména. Síco numiō wīmagū apagodo pūñirére тугueñaróbiro тугueñacu. 23 Tee bauanérigue dícu pūñiré тугueñarō mee tiia. Marī Espíritu Santore сворácā pūñiré тугueñarābiro niijāā. Cōāmacū marīrē Espíritu Santore тicosугуеригу niiwī ména. Teero tiirá, ateré coterа tiia sūcā: Too síropу Cōāmacū niipetira тucóropу marīrē “ууу pōnaborora pуtuájārā tiīya” jīīādarere cotea. Teero biiri “Cōāmacū marīrē niirucujāādere ópūūrīrē ticogūdaqui” jīīrā cotea. 24 “Teeré ñeejāādacu” jīī wācūremena padeosугуéjīrā, netōñenowū. Sícūnoré “ticogūda” jīīriguere ñeetoarigupуja cotenemoriqúi sáa; diiyenópere cotemasīña manicú. 25 Marīpe too síropу ñeeādarere cotea. Potocōrō manirō cotea.

26 Apetó marī wācūbayiripacari, Cōāmacūrē diamacū āñurō sāimasīripacari, Espíritu Santo tiápuqui. Marī ñañarō netōrī, Cōāmacūrē āñurō sāimasīrō mee wáacu. Teero tiigú, Espíritu Santope marīrē tiápугу marī sāibóariguere sāibosáqui. Marī sāimasīña maniréре sāimasīqui. 27 Cōāmacūpe marī booréре тугueñamasīgū niijīgū, Espíritu Santo sāibosáre āñurō masītoaqúi. Espíritu Santo Cōāmacū basiro сүүрē padeoráre boosārenorē bayiró sāibosáqui.

Ñañaré āñurō netōñucājāādacu

28 Cōāmacū marīrē сүү booróbiro tiíaro jīīgū, beseyigu. Teero tiirá, marī ateré masīā: Marī сүүрē maīrārē tiápурucujāqui; niipetire marīrē noo niiréno wáapacari, Cōāmacū āñurére marīrē wáari tiicú. 29 Cōāmacū sicatorуra сүүрē padeoádarere masīpetitoayigu. Cūā niīādere maquērē biiro jīiyigu: “Cūārā ууу macū niiróbirora niīādacua; сүү niirecutirebirora niimūāñucāādacua”, jīiyigu. Teero tiigú, сүү macārē “niipetira уууре padeorá sōwū tiiróbiro niīgū pуtuáгūdaqui” jīītoayigu. 30 Cōāmacū “ууу macū niirecutirebirora niimūāñucāādacua” jīīnorirarena сүү pōna tiiróbirora pуtuári tiirigu niiwī. Cūū pōna tiiróbiro pуtuarére “āñurārā niīya” jīirigu niiwī. “Āñurārā niīya” jīīrārē сүү macūbiro pуtuári tiirigu niiwī.

31 Teero tiirá, marī tee niipetirere wācūjīrā, “marīrē Cōāmacū diamacūrā tiápугūgūdaqui” jīīmasīā. Cūū tiápuri, āpērā marīrē ñañarō tiipacári, wācūpatiria. Cūā ñañarō tiiré niidoaricu. 32 Cōāmacū сүү macū peticārē maīpacú, marīye wapare diabosadutigu, basocá сүүрē síārī tiijārigу niiwī. Teero сүү macārē ticorigу niijīgū, niipetire marīrē tiápурecārē ticogūdaqui. 33 Sícūno Cōāmacū сүү beserirapуre “ñañarā niīya” jīīmasīriqui. Cōāmacū

basirope “añurārā niīya” jītoarigu niiwī. ³⁴ Sīcāno marīrē “ñañarō tiirō booa” jīsuquemasiṛiqui. Jesucristope marīrē diabosarigu niiwī. Diatoa, masārigu niiwī. Teero tiigú, mecātígārē cūu Pacu diamacápe duijīgú, marīrē sāiboságu tiiquí. ³⁵ Sīcāno Cristo marīrē maīrécārē cāmotámasiṛiqui. Marī ñañarō netōpacári, marī ñañarō tūgueñarucupacari, marīrē ñañarō tiipacári, marīrē juabóare wáapacari, marī suti cūoripacari, marī quiore watoapu niipacari, marīrē sīāpacári, Cristope maīrucujāqui. ³⁶ Cōāmacūye queti jóaripūpcaē teerora jī jóanoā:

Mūurē padeoré wapa wācūhērō sīānóādarapura niā.

Ovejare sīāādara tiiróbiro ūsārē tūgueñaya,*
jī jóanoā.

³⁷ Marīpure noo niiré wáapacari, Jesucristo marīrē maīgú tiápurementa añurō netōncājāādacu. ³⁸ “Cōāmacū marīrē maīrére apeyenó cāmotámasiṛicu”, jī padeomasijāa yūja. Diarénocā, teero biiri catiré; ángelea, teero biiri wātīārē dutirá; atitó wáarecā, teero biiri too síropu wáaadare; tutuare cūorácā, ³⁹ teero biiri ūmūārōpu wáarecā, ūcūārōpu wáare; teero biiri dee biiré Cōāmacū bauanériguenocā cūu marīrē maīrére cāmotámasiṛicu. Cōāmacū cūu maīrére eñogúrā, marī Ōpū Jesucristore marīye wapare diabosadutirigu niiwī.

9

Israelya pōna macārāye queti

¹ Yūu Jesucristore padeojīgú, jīdutoro manirō, diamacú wedea. Espiritu Santocā yūu jīrere “diamacūrā jīgū tiī” jīmasiṛiqui. ²⁻³ Yūu bayiró wācūpati, ñañarō yeeripūnacutiga, yāa wedera Israelya pōna macārā Jesuré padeohéri iñagū. Yāa pōna macārā diamacú Jesuré padeorí boogú, pecameru cūā wáari booríga. Teero tiigú, yūupe cūāmena wasodugamiā. Wasogú, yūupe pecameru wáagudacu; Cristore iñaribocu. ⁴ Cūājā biirope jīnorira niīya: Israel pārāmerā niinunusera niīya;

Cōāmacū cūu pōna tiiróbiro putuáaro jīgú, cūārē beseyigu;

cūu bóebaterere cūā iñayira;

cūārē “biirope cāmerī tiirécutiada” jīyigu;

cūārē dutiré cūoádarecārē cūūrigu niiwī;

“yāa wiipure yūupe padeorá, biiro tiirécutiya” jīrigu niiwī;

cūārē “añurō tiápurucujāgādacu” jīrigu niiwī;

⁵ cūā Abraham, Isaac, Jacob pārāmerā niinunuserapu niīya;

Cristocā basocú bauájīgú, cūāya pōna macārā niirigu niiwī sūcā.

Cūu Cōāmacūrā niiqui.

Niipetirere dutimasígú niiqui.

Teero tiirá, “mūu añugú niā” jī, ūsenire ticorucujārō booa.

Teerora jīrō booa.

⁶ Cōāmacū Israelya pōna macārārē añurō tiipacári, paū cūūrē padeoríya. Cūā padeohéri, “Cōāmacū Israelya pōna macārārē ‘añurō tiigúda’ jīriguere tiiríqui” jīgú mee tiia. Cōāmacū cūu jīrere diamacú tiiquí. “Cōāmacū niipetira Israel pārāmerā niinunuserare beseriyigu”, jīdugaro tiia. ⁷ Teero biiri niipetira Abraham pārāmerā niinunuserare beseriyigu. Cōāmacū Abrahamrē jīyigu:

* 8:36 Salmo 44.22.

“Isaac p̄rāmerā niinunusera m̄u p̄rāmerā peti niīadacua”, j̄irigu niīwī.
 8 Biiro j̄idugaro tia: Cōāmacū niipetira Abraham p̄rāmerā niinunuserare
 “ӯн p̄na niīya” j̄iriqui. Abrahamrē “sīcū p̄nacutīgudacu” j̄irigu p̄na dīcu
 Abraham p̄rāmerā niinunusera niicua Cōāmacū īnacoropu. 9 Cōāmacū Abra-
 hamrē cū p̄nacutīadare maquērē wedesuguegu, biiro j̄irigu niīwī: “Atitónorā
 ӯн atiri, Sara macūcatīgopu niigōdaco mēe”, j̄irigu niīwī.

10 Apeyē niinomeō sūcā: Too siro marī ñecū Isaac namocatiyigu. Cū n̄mo
 Rebeca s̄udárirare niipacó niyigo. Cūāgā Isaac sīcāpōnarā niyira. 11-12 Cūā
 bauādari sugueropura, ññurē, ñañaré cūā tiirīpacarira, Cōāmacū sīcūrēna
 besesuguetoyigu. Teero tiirīguemena Cōāmacū cū “besea” j̄irere ēñoyigu.
 Basocā tiirere īnagū mee cū besedugarare besequi. Teero tiigú, Rebecare
 j̄irigu niīwī: “Cū sōwāpe cū bairé padecotegu sāāgūdaqui”.* 13 Cōāmacūye
 queti j̄oaripūpu ate jóanoā: “Jacoré maīwú; Esaúpere boorīwu”, † j̄i jóanoā.

14 Too docare ¿deerope putuānoādari sáa? “Cōāmacū diamacū tiihégu niiqui
 too docare”, ¿j̄īādarite? J̄irijāāda. 15 Cōāmacū sicutopura Moisére “ӯн bóaneō
 īnadugagunorē bóaneō īnagūda” † j̄irigu niīwī. 16 Teero tiirā, marī ateré masīā:
 Cōāmacū cū bóaneō īnadugarare bóaneō īnaqui. Basocā basiro bóaneō īnadutiri
 mee bóaneō īnaqui. Teero biiri ññurō tiirē wapa mee bóaneō īnaqui. 17 Teero
 tiirō sūcā, Cōāmacūye queti j̄oaripūpucārē Cōāmacū Faraónrē “tee biigudacu”
 j̄iriguere jóanoriro niīwū: “Ӯн tutuarere m̄nmena ēñogūda j̄īgū, m̄urē ōpū
 wāari tiīwú. Niipetiro macārā ӯн tutuarere masīārō j̄īgū, teero tiīwú”, §
 j̄irigu niīwī Cōāmacū. 18 Teero tiigú, Cōāmacū cū bóaneō īnadugagunorē
 bóaneō īnaqui. Cū basirora āpērārē tuodugáhera niirī tiiqui.

19 Sīcūno ӯн teero j̄īāriguere tuogú j̄iiboqui: “Too docare Cōāmacū basiro
 basocāre tuodugáhera niirī tiipacú, ¿deero tiigú cūārē ‘wapa cuorā niīya’
 j̄īibogari? Cū basirora tiidutirenorē ‘tiiría’ j̄īmasīāna manimīcura”, j̄iiboqui.
 20 Cōāmacūrē teenorē j̄irijārō booa. Teero j̄īgúnōjā Cōāmacūrē “diamacū tiiría
 m̄njā” j̄īāmajāgū niiqui. Sotac̄u weearīru tiirārē weearigore “¿deero tiigó
 biiro baurīru weearī?” j̄īmasīricu. 21 Dii weegōno sicabar̄na niipacari, coo
 tiidugáro weemasīco. Decomena ññurēparū coo dúaadareparure weemasīco.
 Apeȳnamēna coo cuoādareparure weemasīco.

22 Teerora Cōāmacūcā tiiqui. Cū bayiró cūare, teero biiri cū tutuarere
 ēñogūda j̄īgū, cū ñañaré tiirā niipacari, teero īñajāqui ména. “Ñañarō ti-
 inoādararu niitoaya mēe” j̄īgū, teero īñajāqui. 23 Teero tiigú sūcā, cū basirora
 bóaneō īñaripareya ññurō tiāpugūdaqui. Cū ññurēre cuoārō j̄īgū, besetoaj̄iyi.
 24 Marī cū bóaneō īñarā niā. Marī judíoare, āpērārē judíoa niihērācārē beserigu
 niīwī. 25 Oseas Cōāmacū wederiguere tee j̄i jóatoarigu niīwī mēe:
 Basocā yáa p̄na macārā niihērāpere “yáa p̄na macārā niīya” j̄īgūdacu;
 ӯн maīrā niihērāpere “ӯн maīrā niīya” j̄īgūdacu,*
 j̄i jóarigu niīwī. 26 Teero biiri
 “mūājā ӯн menamacārā mee niīā” j̄īnori dita macārāp̄rena
 “cūā Cōāmacū catigú p̄na niīya” j̄īnoādacu, †
 j̄i jóarigu niīwī.

27 Israelya p̄na macārā maquērē Isaías biiro jóarigu niīwī:

* 9:11-12 Génesis 25.23. † 9:13 Malaquías 1.2-3. ‡ 9:15 Éxodo 33.19. § 9:17 Éxodo 9.16.

* 9:25 Oseas 2.23. † 9:26 Oseas 1.10.

Israel pārāmerā niinunusera
ditatupari día pairímaa wesapu niiré tiiróbiro pau niipacara,
p̄arāgāsāñurō netōnénoādacua.

²⁸ Cōāmacū cūū jīrirobirora diamacú tiigúdaqui.

Cūū teeré tiíadari bureco jearipareja,

pearó maniró máata atibureco macārārē ñañarō tiigúdaqui,†
jī jóarigu niiwī.

²⁹ Isaías basirora tee maquērē biiro wedesuguetoarigu niiwī:

Cōāmacū niipetire sotoapu niigú maríya pōna macū sīcūnorē d̄uaridójāātā,
maricā petibójīyu Sodoma macārā, Gomorra macārā petiróbirora,‡
jī jóarigu niiwī.

Cristoyere judíoa boorírigue queti

³⁰ Too docare ¿deerope p̄tuánoōdari sáa? Biiro niia: Judíoa niihērāpe “ateré
tiirí, Cōāmacū marirē ‘añurārā niíya’ jīgúdaqui” jīrénorē tiinunusericua.
Tiinunuseripacara, Jesuré padeorēmenape “añurārā niíya” jīnorā niicua.

³¹ Judíoaape “Moisere dutiré cūūrigue tiirécutiremena Cōāmacū ūsārē ‘añurārā
niíya’ jīgúdaqui” jī wācūmiyira. Teero wācūpacara, tee dutirébiro tiiriyira.

³² ¿Deero tiigú Cōāmacū cūārē “añurārā niíya” jīriyiri? Cūāpe Jesucristore
padeoripacara, Cōāmacūpe “añurārā niíya” jīrī tuodugámiyira. “Marī ti-
irécutiremenape marirē ‘añurārā niíya’ jīgúdaqui”, jī wācūmiyira. Teero
tiirā, Jesús ūtāgā tiiróbiro biigúre padeorijīrā, tiigapú d̄upotua, ñaacūmucua.

³³ Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripūpu jóanoā:

Jerusalénpare sicaqui ūtāqui cūūā. Tiiquip̄u basocá d̄upotua, ñaacūmuādacua.
Cūārē padeogúno “b̄ari peti padeotú” jīriqui,*
jī jóanoā.

10

¹ Yáa wedera, Israelya pōna macārārē netōnerí bayiró boosāā. Teero tiigú,
bayiró Cōāmacūrē sãibosáa. ² Cūā Cōāmacū boorere añurō tiidugámicua. Teero
tiidugápacara, añurō tuomasricua. Yūu masiā cūā tiidugárere. ³ Cōāmacū cūārē
Jesuré padeorēmenape “añurārā niíya” jīrere tuodugáricua. Cūārē dutirere
yūerēmenape añurārā niidugacua Cōāmacū ññacoropure. Teero tiirā, Cōāmacū
“Jesupere padeoyá” jīrere boorícu. ⁴ Jesuré padeogúno doca “dutarere
tiirēmenape Cōāmacū ññacoropure añugúrā niia” jī wācūnuseriqui; “Jesuré
padeorēmenape Cōāmacū ññacoropure añugúrā niia” jī wācūnuseriqui.

⁵ Āpērā Moisés dutirēmena Cōāmacū “añurārā niíya” jīrere tuodugáya.
Moisés tee maquērē biiro jóarigu niiwī: “Ate dutiré cūūrigue maquērē
tiirucūgu, catiré petihere buagúdaqui”,* jī jóarigu niiwī. ⁶ Āpērāpē cūā
Cōāmacūrē padeorēmena cūū “añurārā niíya” jīrere tuodugáya. Tee
maquēcārē Moisés biiro jóarigu niiwī: “¿Noā ūmuāsepu muāwagudari?”
jī wācūrijāña”, jī jóarigu niiwī. Moisés biiro jīdugayigu: “¿Noā ūmuāsepu
marirē netónégūdure suogú wāagudari?” jī wācūnemorijāña; atitoarigu
niiwī”. ⁷ Atecārē jóarigu niiwī: “¿Noā niiditidari copepu diiwagudari?” jī
wācūrijāña”, jī jóarigu niiwī. Biiro jīdugayigu: “Cristo diarira watoapu
niigúrē ¿noā masāmuāatari tiigúdari?” jī wācūnemorijāña; masāmuātoarigu

† 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9. * 9:33 Isaías 28.16. * 10:5 Levítico 18.5.

niiwĩ”. ⁸ Teenorê “wăcŭnemorijăña” jĩ jôaari siro, ateré jĩ jôarigu niiwĩ: “Cōămacŭ basocăre netōnére queti marĩ watoapu niitoaa; marĩ teeréna wedea; teeréna sŭcă wăcŭnănăsea”,[†] jĩ jôarigu niiwĩ. (Marĩ tee quetirena wedea; “Jesuré padeoyá”, jĩ wedea.) ⁹ “Jesucristo yuu Ōpŭ niĩ” jĩ wedegáno “Cōămacŭ Jesucristo diarigupure masôyigu” jĩ padeó wăcŭnănăsegŭ, netōnénogŭdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wăcŭnănăsegunorê Cōămacŭ “ăñugŭră niĩ” jĩqui. Căură “Jesucristo yuu Ōpŭ niĩ” jĩ wederi, Cōămacŭ netōnégŭdaqui.

¹¹ Cōămacŭye queti jôaripŭpu ateré jôanoă: “Căurê padeogáno ‘buri peti padeotŭ’ jĩriqui”,[‡] jĩ jôanoă. ¹² Cōămacŭ judŭoare, judŭoa niihêrărê sŭcărĩbŭro ĩnaqui. Căŭ sŭcără niipetira Ōpŭ niĩ. Niipetira căurê padeorémēna săirărê pee ăñurêre ticogŭdaqui. ¹³ Cōămacŭye queti jôaripŭpu biiro jôanoă sŭcă: “ ‘Ōpŭ, yuure netōnéña’ jĩ săigŭno netōnénogŭdaqui”,[§] jĩ jôanoă.

¹⁴ ¿Deero tii basocă Jesuré netōnére săiădari, căurê padeorĩpacara? ¿Deero tii căurê padeoădari, căŭye quetire tŭorĩpacara? ¿Deero tii căŭye quetire tŭoădari, tee quetire wederĩ basoca manipacări? ¹⁵ ¿Deero tii căă tee quetire wedeadari, sŭcăno căă pŭtopŭ “wedegu wăaya” jĩgŭ manipacări? Cōămacŭye queti jôaripŭpu tee maquêrê biiro jôanoă: “Marĩrê ăñurê quetire wedeudara jeari ĩnară, bayiró useniă”,* jĩ jôanoă.

¹⁶ Paŭ judŭoa ăñurê quetire tŭopacăra, niipetira padeorĩya. Isaías teeréna biiro jĩ jôarigu niiwĩ: “Ŭsă Ōpŭ, noănope ăsă wederere padeoră padeojya. Niipetira padeopetĩriya”,[†] jĩ jôarigu niiwĩ. ¹⁷ Ateména pŭtŭăa: Tŭogáno padeorê bŭaqui. Căŭ bŭaqui Cristoye queti wederi tŭorémēna.

¹⁸ Yuure ateré săiňăă: ¿Apetó tiiră, Israelya pŭna macărăcă tŭoridojăyiri? Tŭomĩjya. Cōămacŭye queti jôaripŭpu ate jôanoă:

Căă wederé quetire niipetiro macără tŭopetjŭăyira.

Căă wederé atibăreco niipetiropu sesajŭăyiro,[‡]

jĩ jôanoă.

¹⁹ Ateré săiňănemôă: ¿Apetó tiiră, Israelya pŭna macără ăñurê quetire tŭomasĩriyiri? Tŭomasĩmijya. Yuu teeré Moisés jôariguemena wedesŭguegŭda. Căŭ Cōămacŭ wedeseriguere biiro jĩ jôarigu niiwĩ: Judŭoa niihêrărê ăñurŭ tiigŭda.

Teero căurê tiirí, múă ĩnatutiadacu.

Múă “Cōămacŭyere tŭomasĩriya” jĩrê dita macărărê yuu ăñurŭ tiirí,

múă cŭaadacu,[§]

jĩ jôarigu niiwĩ.

²⁰ Too síro Isaíacă Cōămacŭ wedeseriguere cuiro manirŭ biiro jĩ jôanemorigu niiwĩ:

Ămaăhêrăpe yuure buawá.

Yuure “¿deero biirecutigari?” jĩ săiňăhêrăpere masĩrĩ tiiwă,*

jĩ jôarigu niiwĩ.

[†] **10:8** Deuteronomio 30.12-14. [‡] **10:11** Isaías 28.16. [§] **10:13** Joel 2.32. * **10:15** Isaías 52.7.

[†] **10:16** Isaías 53.1. [‡] **10:18** Salmo 19.4. [§] **10:19** Deuteronomio 32.21. * **10:20** Isaías 65.1.

²¹ Isaías Israelya pōna macārāpere Cōāmacū wedeseriguere biiro jīī jóarigu niwī sūcā: “Búrecori yoaro yéé wāmorīrē súnucūmiwū, ‘sūnarārē, netōnucārepirare boca ñeegūda’ jīīgū”, † jīī jóanemorigu niwī.

11

Israelya pōna macārārē sīquērārē Cōāmacū beserigue

¹ Ateré sāīñānemogūda: ¿Cōāmacū cūyayarare cōājōāyiri? Cōāwaririgu niwī. Yūncā Israelya pōna macārā niā. ² Too sugueropu Cōāmacū Israelya pōna macārārē beseiyu, cūyara niārō jīīgū. Atitōcārē cūārē cōāwariqui. Elías Cōāmacūye queti jóaripū jīiriguere múā tuomijīyu. Cūū Cōāmacūpure Israelya pōna macārā tiirére biiro wedeyigu: ³ “Ōpū, cūā muuyara profetare sīāpetjārira niwā. Muurē padeorá wáicurare sópeorere tiibatéjārira niwā. Yūu sīcūrā dūsa muurē padeogū. Yūncārē sīādugára, āmaārā tiicúa”, jīiyigu.* ⁴ Cōāmacūpe cūūrē yūuyigu: “Cūā teero tiipacári, siete mil basocá yūure padeorá dūsaáya. Cūājā Baalbiro baugú weerigare padeoríya”, † jīiyigu. ⁵ Atitópucārē péerora Israelya pōna macārārē Cōāmacū cūū añurō tiirémēna besequi. ⁶ Cūū basocáre añurō tiigú niijīgū, cūārē besequi; cūā añurō tiiré wapa mee besequi. Cūā añurō tiiré wapa cūārē beseatā, “cūū basocáre añurē ticogú niā” jīiré wapamanibojīyu.

⁷ Too docare ¿deerope putuáadari? Israelya pōna macārā “Cōāmacū ‘añurārā niīya’ jīīgūdaqui marīrējā” jīī wācūmijīya. Cōāmacūpe cūū beserira dícare “añurārā niīya” jīirigu niwī. Āpērā besenoña manirā niijīrā, tuomasīre manidójārā putuájāyira. ⁸ Tee maquē Cōāmacūye queti jóaripūpu jóanoā: Cōāmacū Israelya pōna macārārē cūūyere tuomasīhērī tiiyigu. Cūārē capeari iñahērā, cāmpéri tuohéra tiiróbiro niirī tiiyigu. Téé atitópucārē teerora niijāya ména, ‡ jīī jóanoā.

⁹ Davicā tee maquērē Cōāmacūmena wedesegu, biiro jīirigu niwī: Israelya pōna macārā cūā boseyara, muurē wācūricua. Cūā teero tiiré wapa cūārē ñañarō netōrī tiyá.

¹⁰ Cūārē tuomasīhērā tiiróbiro, iñahērā tiiróbiro niirī tiyá.

Pee nūcārē apara, sucubírocā tāturo tiiróbiro ñañarō netōrī tiyá, § jīī jóarigu niwī.

Judíoa niihērārē netōnérique

¹¹ Apeyé muārē jīīnemogūda. Judíoa Jesucristore padeohéri, ¿Cōāmacū cūārē cōāpetijāyiri? Cōāpetirijīyi. Cōāmacū cūā netōnucārī iñagū, netōnére quietire wederāre judíoa niihērāpere wededutirigu niwī. Too docare judíocā “marīcā padeoáda” jīīārō jīīgū, teero tiirigu niwī. ¹² Judíoa Jesucristore padeohéri, āpērā atibúrecopu niirārē añurō wāaa. Cōāmacū “yūu pōnarē añurē ticoguda” jīiriguere judíoa ñeeriwa; judíoa niihērāpe ñeēya. Judíocā Jesucristore padeoríto jeari, niipetira atibúrecopu niirārē nemorórā añurō wāaadacu.

¹³ Mecūtīgā múā judíoa niihērā dícare wedeguda tiia. Jesucristo yūure muārē cūūyere wededutigu besecewī. Yūu iñarī, yūu paderé bári niiré mee

† 10:21 Isaías 65.2. * 11:3 1 Reyes 19.10,14. † 11:4 1 Reyes 19.18. ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10. § 11:10 Salmo 69.22-23.

niia. ¹⁴ Yhu muãpere tee quietire wederi ñnarã, yã wedera judioacã “padeorõ boocu” jïlbocua. Teero tiirã, cããcã netõnénobocua. ¹⁵ Judioa Cõamacũ menamacãrã niimirira cãurẽ padeorjïrã, cõanoyira. Tee tiigũ, judioa niihẽrãpere cãu menamacãrã wãari tiiyiũ. Too sïro cãu cãurẽ ñeenemorĩ, ãñunetõjõãdacu. Diarirapu masõrira tiirõbiro niãdacu.

¹⁶ Queorẽmena muãrẽ wedeguda: Pã tiirã decomena nẽe, “Cõamacũye tiiadare niã” jïcua. Tee jïpacari, Cõamacũ dusarẽcãrẽ “yẽera niã” jï ñnaqui. Teerora niã sũcã yucũgumencãrẽ. Tiigũ nucõrĩ Cõamacũye niicu. Teerẽ tiirõbirora Cõamacũ teedupuricãrẽ “yẽera niã” jï ñnaqui.*

¹⁷ Usã judioaja olivogu dupu macãrã peti tiirõbiro niã. Siquẽrã teedupurire dupotẽcõãriro tiirõbiro Cõamacũ siquẽrã judioare cõãrigu niuwĩ. Too sïro teedupuri niãriropu apegũ olivo macãnucũ macũ dupurire wiiñẽdutigu toopũ tuuqui. Tuuari sïro, ãñurõ wiicãmeyio, wĩmuãdacu tiigũ dupuri tiirõbirora. Teerẽ tiirõbiro wãayiro muã judioa niihẽrãcãrẽ. Cõamacũ muãrẽ cãuyara wãari tiirigu niuwĩ. Muã judioa niiripacara, niipetire Cõamacũ Abraham pãrãmerãrẽ “ãñurẽ ticogũda” jïrigrue ñeeãdacu. ¹⁸ Teerẽ ñeeãdara niipacara, “marjã judioa nemorõ ãñucu” jï wãcũrijãña. Muã dupuri tiirõbiro dícu niicu. Nucõrĩ tiirõbiro suonĩrã mee niicu muãjã.

¹⁹ Muã judioa niihẽrã aterẽ jïlbocu: “Siquẽ ñañarẽ dupuri dupotẽcõãnorigue tiirõbiro Cõamacũ judioare cõãrigu niuwĩ. Apegũ maquẽ dupurimena wasotõnorigue tiirõbirora usãpere cãuyara wãari tiirigu niuwĩ”, jïlbocu. ²⁰ Teerora biia, biiropeja. Cõamacũ cãã padeoheri ñnagũ, cõãrigu niuwĩ. Muãpe cãurẽ padeorã niijrã, cãuyara niã. Teero tiirã, “usã judioa nemorõ niã” jï wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, Cõamacũmena tuomasĩsãñu niñna, usãcãrẽ cõãrĩ jïrã. ²¹ Cãurã judioare olivogu niisuguerẽ dupurire dupotẽcõãriro tiirõbiro tiirigu niuwĩ. Muã judioa niihẽrãcãrẽ cãurẽ padeoheri, teerora tiigũdaqui.

²² Aterẽ acabõrijãña: Cõamacũ basocãre bóaneõ ñnagũ niiqui. Teero biiri ñañarẽ tiirãre queorõ diamacãrã ñañarõ netõrĩ tiiqui. Cãurẽ padeohẽrare ñañarõ netõrĩ tiiqui. Muã docare bóaneõ ñnagũ niiqui. Teero tiirã, muãrẽ cãu bóaneõ ñañarẽ wãcũrã, padeorucũjãña. Muã duucũrĩ, ñañarẽ dupuri dupotẽcõãriro tiirõbiro muãcãrẽ cõãgũdaqui. ²³ Judioacã cõãnorira niipacari, Jesucristore padeorĩ, cããcãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. Dupuri dupotẽcõãrigue tiirõbiro niimirare tigupũra tuunemorõ tiirõbiro tiigũdaqui sũcã. Cãuyara wãari tiigũ, teero tiigũdaqui. Cãu teerẽ tiimasjãqui. ²⁴ Muã judioa niihẽrã macãnucũ macũ olivogu dupuri tiirõbiro niirira niã. Cõamacũ teedupurire ãñurĩgũpũre tuurigue tiirõbiro muãrẽ cãuyara wãari tiiyiũ. Judioa doca olivogu maquẽ dupuri peti tiirõbiro niĩya. Cõamacũ teedupurire tiigũ basiropare tuuri, nemorõ ãñurõ wiijõacu. Teero tiigũ, Cõamacũ muãrẽ cãuyara peti niiripacari, cãuyara niirĩ tiirigu niuwĩ; judioapereja nemorõrã cãuyara niirĩ tiigũdaqui sãa.

Judioare netõnéãdare

²⁵ Yãa wederabiro niirã, “Cõamacũ usãpere judioare nemorõ maĩqui” jïrĩ booriga. Teero tiigũ, too sugero macãrãpu masĩña manirigrue muãrẽ masĩrĩ

* **11:16** Judioa ñecũsãmuã Abraham, Isaac, Jacob tiigũ nucõrĩ tiirõbiro Cõamacũyara niĩya. Cãã pãrãmerã niinunuseracã tiigũ dupuri tiirõbiro niijrã, Cõamacũyara niĩya.

boogá. Ate niia: Pau judíoa cãmopéri tuohéra tiiróbiro niíya: Jesuré padeoríya ména. Téee judíoa niihērā Jesuyé maquērē tuopetí, pau padeoarí siro, padeoádacua. ²⁶ Teero wáari, niipetira judíoa netónénoádacua. Tee maquērē Cōāmacāye queti jóaripũpũ jóanoã:

Basocáre netónégũdu Jerusalén macārāya pōna macũ niigũdaqui.

Jacob pārāmerāye ñañarére cōāgũdaqui.†

²⁷ Cũāye ñañarére acabóri, yũũ too sugueropũ jĩirigue diamacá wáaadacu,‡
jĩ jóanoã.

²⁸ Pau judíoa Jesús basocáre netónére quietire padeodugáricua. Cũā padeohére wapa múāpere Cōāmacũ añurō tiiquí. Cũā padeodugáripacari, cūārē maíqui. Sicatopũra cūā ñecūsũmuārē beserigu niijĩgũ, cūũ beserira pārāmerā niĩnũnuseracārē maíqui. ²⁹ Cōāmacũ judíoare cūũ “añurére ticogũda” jĩiriguere ticorijā tiiriqui. Ññurē ticoriguere pũtuáneriqui. Teero biiri cūũ beseri pōna macārārē cōāriqui. ³⁰ Too sugueropũ múā Cōāmacūrē netónucārira niíwũ. Atitóre Cōāmacũ judíoa netónucārĩ ññagũ, múāpere bóaneō ññaqũ. ³¹ Teerora wáaadacu judíocārē. Cũā Cōāmacūrē netónucāya. Too síro Cōāmacũ múārē bóaneō ññarobirora cūācārē bóaneō ññagũdaqui. ³² Cōāmacũ niipetirapũre bóaneō ññadugaqui. Teero tiigú, niipetirapũre sícārĩbíro “netónucārā niíya” jĩ ññaqũ.

³³ ¡Ññunetõjõāgũ nií Cōāmacũ! Cūũ marĩrē bayiró añurére tiimasĩrĩ tiiquí; cūũ masĩrē, cūũ tugueñare aññunetõjõāre niicu. Cūũ “biiro tiigũdacu” jĩ wācūrere wedemasĩña maniā; cūũ tiirere tuomasĩña maniā. Cūũ sícũrā masĩqui. ³⁴ Cōāmacũ marĩ Ōpũ wācūrere sícũno masĩriqui. Sícũ cūūrē “biirope booa” jĩmasĩriqui.§ ³⁵ Teero biiri sícũno “Cōāmacũ yũre wapamóqui yũ cūūrē ticorigue wapa” jĩmasĩriqui.* ³⁶ Niipetire cūũ tiirigue dícu niia. Teeré cūũ cotequi. Teeménarā cūũ booró tiidugáro tiijāqui. Teero tiirā, niipetira Cōāmacūrē “cūũ niipetirere dutimasĩqui” jĩrucujāāda. Teerora niĩārō.

12

Jesuré padeoráre tiidutĩre

¹ Yáa wedera, Cōāmacũ marĩrē añurō bóaneō ññarucuqui. Teero tiirā, Cōāmacūrē múā basiro múāye õpũũrĩ, wācūrē, niipetiremena “mũuyera niia” jĩñña. Wácũrare siādutĩ ticoriborora múāye õpũũrĩ catiré niipacari, cūūrē ticoya. Múāye õpũũrĩ ñañaré maniré niirĩ, Cōāmacũ múāmena usenigũdaqui. Múā tee tiirémena cūūrē padeorére diamacá ññoādacu. ² Múā atibáreco macārā tiurucũrere ññarā, cūā tiiróbiro tiirijāña. Biirope tiiyá: Múā wācūrere wasowáya. Teeména múā niirecatirere wasojāādacu; Cōāmacũ boorépere masiādacu. Cūũ boorere masijĩrā, añurére tiíadacu; Cōāmacūrē usenirĩ tiíadacu. Cūũ booré diamacá niia.

³ Cōāmacũ añurē ticogú yũre beserigu niíwĩ, cūũye quietire wedearo jĩgũ. Teero tiigú, múā niipetirapũre jĩñña: Sícũno “niipetire tiipetjāmasiā” jĩ wācũrijārō booa. Queoró wācũrepe biiro niia: “Jesucristore padeojĩgũ, cūũ tiimasĩre ticoré jeaturo tiimasĩā”, jĩñña. ⁴ Queorémena wedegũda: Marĩya õpũũ sícãõpũũ niipacaro, pee õpũũ maquē cwojāā. Niipetire tiõpũũ niiré merēā dícu padea. ⁵ Teerora niia marĩ Jesuré padeorá. Marĩ pau niipacara,

† 11:26 Isaías 59.20. ‡ 11:27 Jeremías 31.33-34. § 11:34 Isaías 40.13. * 11:35 Job 41.11.

Cristomena niijĩrã, sicaõpũũ niiré tiiróbiro niĩã. Tiioõpũũ niiré merẽã dícu niipacaro, sicaõpũũrã niĩã.

⁶ Cõãmacũ marĩ niipetirapure merẽã dícu tiimasĩrere cũũrigu niiwĩ. Cũũ ãñuré ticodugarere ticoqui. Teero tiirã, teeména ãñurõ tiiaõpuada. Cõãmacũ marĩ síquẽrãrẽ cũũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirã, marĩ padeorõ jeaturo ãpẽrãrẽ wedeada. ⁷ Marĩ síquẽrãrẽ tiiaõpumasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãpẽrãrẽ ãñurõ tiiaõpuada. Síquẽrãrẽ cũũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãñurõ buearo. ⁸ Síquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui; teero tiirã, wãcũbayiri tiiaõro. Síquẽrãrẽ niyeru o apeyenõmena tiiaõpumasĩrere ticoqui; teero tiirã, tee ticojããrõ. Síquẽrãrẽ ãpẽrãrẽ dutimasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãñurõ dutimasĩãrõ. Síquẽrãrẽ bóaneõ ññarere ticoqui; teero tiirã, useniremena tiiaõpuaro.

Jesuré padeorã biõro tiirécũtiõ booa

⁹ Tiidítóro manirõ ãpẽrãrẽ maiñã. Ññarere boorijãña. ãñurépere booyã.

¹⁰ Jesuré padeoõĩrã, sícũpõna tiiróbiro cãmerĩ maiñã. Múã basiro múã maĩrõ nemorõ ãpẽrãcãrẽ cãmerĩ quioníremena maiñã.

¹¹ Marĩ Ôpãrẽ padecotera niijĩrã, niipetire múã tiirére sõnoremena tiirjãña; ãñurõ tusarémene tiyã.

¹² “Cõãmacũ too síropure ãñurõ tiigúdaqui” jĩĩrã, useniyueya. Merẽã wãari, ññarõ netorã, wãcũbayijãña. Duuro manirõ Cõãmacũrẽ sãĩrucújãña.

¹³ Jesuré padeorãre apeyenó ðasarĩ, tiiaõpuya. Múã pũtopũ jearãre ãñurõ ñeeña.

¹⁴ Múãrẽ ññarõ tiirãre “ãñurõ wãaaro” jĩĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosãya. “Ññarõ wãaaro” jĩĩrijãña.

¹⁵ Ußenirãnorẽ useniapuya. Utirãnorẽ utiapuya.

¹⁶ Sícãrĩbĩro ãñurõ niirecutiya. “Marĩ ñiã nemorõ niĩã”, jĩĩ wãcũrijãña. Teero jĩĩrono tiirã, búri niirãmena sícãrĩbĩro niĩã. “Masĩrã peti niĩã”, jĩĩrijãña.

¹⁷ Múãrẽ ññarõ tiirĩ, cúãrẽ cãmerijãña. Niipetira ññacoropure ãñuré dícu tiirucúra niĩña. ¹⁸ Múã niirõ põõtõõrõ niipetirarena ãñurõ niirecutiya. ¹⁹ Yã wedera, múãrẽ ññarõ tiirĩ, cãmerijãña. Cõãmacũre cúãrẽ ññarõ netõrĩ tiiaõro. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã: “Унũ cãmeboságuda; унũ wapa tiigúdacu’, jĩĩyigu Cõãmacũ”,* jĩĩ jóanoã. ²⁰ Atecã jóanoã: “Мунрẽ ññatutigu juabóari, ecayã. Cũũ oco sínidugári, tãña. Мун cũũrẽ teero ãñurõ tiirĩ, cũũ ññaré tiiriguere bobogúdaqui”,† jĩĩ jóanoã. ²¹ Ññaré múãrẽ docacũmurĩ tiirjããrõ. Múã ãñurõ tiirémenepe ññaré docacũmurĩ tiyã.

13

¹ Cõãmacũ dícu macãrĩ dutirãre sõnecori tiiquĩ. Cũũ cũũrira niĩya. Teero tiirã, niipetira ãñurõ унũya cúãrẽ. ² Dutirãre netõñcãgũno Cõãmacũ dutirécãrẽ netõñcãgũrã tiĩi. Teero tiirã, netõñcãrãno ññarõ tiinóadacua. ³ Dutirãre ãñurõ унũñññññsera cuiõ manirõ niijãcua. Netõñcãrãpeja cui niicua dutirãre. Cuire manirã niidugara, ãñurõ tiyã. Múã teero tiirĩ, dutirã “múã ãñuniã” jĩĩadacua. ⁴ Cõãmacũ múãrẽ tiiaõpuaro jĩĩgũ, cúãrẽ sõnecorigu niiwĩ. Múã cúãrẽ netõñcãrã doca, cuiya. Dutirãcã netõñcãrãnorẽ ññarõ tiimasĩcua. Netõñcãrãrẽ ññarõ tiirã, Cõãmacũ dutirãre tiirã tiicúa. ⁵ Teero tiirã, marĩrẽ

* **12:19** Deuteronomio 32.35. † **12:20** Griegoayemena ateré jĩĩ: “Мун cũũrẽ teero ãñurõ tiigú, nitĩ asiyãreperire cũũya dupu sotoaru maapẽõgu tiiróbiro tiigúdacu”. Ññaña Proverbios 25.21-22.

dutiráre yuuro booa. “ʒsārē wapa tiibócu” jīrémēna dícu yuura mee tiyá. Atecarē wácūña: “ʒsāpu ñañarō yeeripūnacutidugariga” jīrémēna wácūrā yuuya. ⁶ Teero tiirá, dutirá niyeru wapasédutirere múá wapatícu. Dutirá cúá paderére diamacá tiirá, Cōāmacārē padecotera tiiróbiro niicua.

⁷ Dutirá múārē dutiri, cúá dutiróbirora tiyá. Cúá wapasédutiri, wapatíya. Cúá dutirá niiri, cúārē quioníremēna ñña. Cúá añurō tiiri, cúārē añurō wedeseya.

⁸ Āpērārē wapamórijāña; máata wapatípetijāña. Cámerī maírēpere wapatípetimasírícu. Teero tiirá, cámerī maírucújāña. Āpērārē maígéno Moisére dutiré cūūriguere diamacá tiigú tiiquí. ⁹ Tee dutiré ateré jīā: “Āpī numorē ñeaperijāña; apégó manurē ñeaperijāña.* Basocáre sīārjāña.† Yaarjāña.‡ Āpērāyére ugorijāña,”§ jīā. Tee niipetire dutiré cūūriguere sicawāmerā néðnócu: “Muu basiro maírō tiiróbirora āpērācārē maíñá”,* jīā. ¹⁰ Marī āpērārē maírā, cúārē ñañarō tiirícu. Teero tiirá, āpērārē maírémēna Moisére dutiré cūūriguere tiipetíra tiiróbiro tiirá tiicú.

¹¹ Teeré tiáda, marī catirí burecorire añurō wácūrā niirā. Cānirā tiiróbiro niirijāāda. Marī sicato Jesucristore padeonucārā, “ñmuñsepū marī wáaadaro dusanetóǵóacu” jīmiwū. Atitóre marī masīā sáa: Péerogā dusacú Jesucristo putuaatiadaro. ¹² Ateburecorire ñami naítīārō tiiróbiro ñañarē tiiré niinetóǵóā. Bóemūātiro tiiróbiro Jesucristo putuaatiadaro péerogā dusacú. Teero tiirá, noo booró naítīārōpu tiāmajārenorē tiiduro booa. Añurō bóerōpu niirā tiiróbiro niijīrā, bóerōpu tiiréno dícare tiirucújāāda. ¹³ Burecopū tiirécutiobirora tiirucúro booa. Bosebureco niiri, cūmu, āpērārē acaribírjāāda. Cūmurijāāda. Ñeaperijāāda. Sōñorō jīrijāāda. Āpērāyére ugorijāāda. ¹⁴ Biirope tiáda: Marī Ōpū Jesucristomēna niijīrā, cúū tiiróbiro añurō niinunuseada. Marī ñañarē tiidugarere wácūnunuserijāāda.

14

Jesuré añurō masīrā, cúārē añurō masīhērāye maquē

(1Co 8.1-13)

¹ Sīcū Jesuré añurō masīhēgū múá putōpu jeari, cúārē añurō bocaya. Cūū Jesuré añurō masīhērī ññarā, cúārē jīpotocōrō manirō ññajāña. ² Sīcū “yuū niipetirere yaari, merēā wáaricu” jī wácūqui. Āpī Jesuré añurō masīhēgūpe “yuū oteré dūca dícare yaagūda, Cōāmacūrē netónucārī jīgū” jī wácūqui. ³ Niipetire yaagūpe oteré dūca dícu yaagūre “tee tiāmajāgū tiia” jīrijārō booa. Teerora sūcā, oteré dūca dícu yaagūpecā niipetire yaagūre “muū wáicu diirōre yaari, ñañaniā” jī wedepaticoterijārō booa. Niipetire yaagūre Cōāmacū cúū macū wáari tiitóayigu. ⁴ Marī āpīrē padecotegure “muū ñañarō tiia” jī wedepaticoterijārō booa. Cūārē dutigú dícu “queoró tiíawū o ñañarō tiíawū” jīmasīqui. Cōāmacūcā cúārē padecotegure queoró tiigú wáari tiimasīqui. Teero tiigú, Cōāmacū cúūmēna usenigádaqui.

⁵ Teerora āpērā “sicaburecora apeyé burecori nemorō Cōāmacūrē padeoró booa” jī wácūcua. Āpērāpē “niipetire burecori sīcārībīro Cōāmacūye niā” jī wácūcua. Teero tiirá, múá niipetirapūra múá wácūrōpūre “Cōāmacū booró tiia” jīrō booa. ⁶ Sīcū sicaburecore “Cōāmacūya bureco peti niā” jīgūno

* 13:9 Éxodo 20.14. † 13:9 Éxodo 20.13. ‡ 13:9 Éxodo 20.15. § 13:9 Éxodo 20.17. * 13:9 Levítico 19.18.

Cõamacūrē padeogúdu, teero jĩiqui. Niipetire yaagúcã cũu yaarénorē “Cõamacū ticoré niia” jĩi, yaaqui. Teero tiigú, Cõamacūrē usenire ticoqui. Āpĩ wáicu diiroke yaahegúcã cũu yaarénorē “Cõamacū ticoré niia” jĩi, yaaqui. Teero tiigú, Cõamacūrē usenire ticoqui.

⁷ Marĩ catira, diaracã, marĩ basiro “yũu booró tiigúda” jĩirijārō booa. ⁸ Marĩ catiró jeaturo marĩ Ōpūrē “mũu booró tiiyá” jĩijārō booa. Marĩ diaró putoḡāpũ niirācã, “mũu booró tiiyá” jĩijārō booa. Teero tiirã, catirá, diaró putoḡāpũ niirācã cũuyara niia. ⁹ Cristo diarigũ niipacũ, catijāwĩ. Teero tiigú, cũu catirá Ōpũ, teero biiri diarirapũ Ōpũ niiqui sãa.

¹⁰ ¿Deero tiirã múãya wedegũ tiiróbiro niigūrē wedepaticotei? ¿Deero tiirã cũūrē “tee tiiamajāgũ tiia” jĩi besei? Cõamacū basocãre wapa tiidari bureco jeari, marĩ niipetira cũu putoḡũ jeaadacu. Cũu basiro marĩ tiiriguere besegudaqui. ¹¹ Tee maquērē Cõamacũye queti jóaripũpu jóanoã:

Yũu múã Ōpũ catirucugũ niia;
yũu wedesere diamacú petira niia.
Teero tiigú, ateré jĩia:

Niipetira yũu diamacũpu ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

Niipetirapũra yũure “Cõamacũ, mũu diamacú maquē dícu tiia” jĩiãdacua,*
jĩi jóanoã. ¹² Tee jóariguere tuorã, marĩ ateré masiã: Marĩ niipetirapũra marĩ tiiriguere Cõamacūrē “teerora tiiwú” jĩi wedeadacu.

Jesuré padeorã padeorére ñañorĩjãña

¹³ Teero tiirã, cãmerĩ wedepaticoterijããda. Biirope tiida: Apeyenómena Jesuré padeorãre ñañarē tiirĩ tiibuyérijããda. Teero biiri cúa padeorére ñañorĩ tiirijããda. ¹⁴ Yũu marĩ Ōpũ Jesuré padeojĩgũ, “niipetire yaaré añurē niia” jĩimasiã. Āpĩpē “ate yaaya maniréno niia” jĩi wãcũrĩ, cũu basiropereja diamacúra yaaya maniréno niia. ¹⁵ Mũu cũu yaaherenorē cũu iñacoro yaari, cũucã yaajãboqui. Cũu yaatoaari siro, “atenórē yaahegũ niimiãwãrã” jĩi, ñañarō tũgueñaqui. Cũu iñacoro yaaēñogũ, cũūrē maĩgú mee tiicú. Cristo cũucãre diabosoyĩu. Mũu yaarémãna āpĩ padeorére ñañorĩ tiibuyérijãña. ¹⁶ Teero tiirã, múã tiirē añurē niipacari, āpērãpē “ ñañaniã” jĩibocua” jĩi wãcũrã, teeré tiĩñorijãña. ¹⁷ Cõamacū dutirē marĩpure niiré yaa, sĩni tiiré mee niia; āpērãrē añurē tiiré, āpērãména añurō niirecutire, cãmerĩ usenirepe niia. Espíritu Santo tiipuremãna teeré tiindã. ¹⁸ Teeré tiigũno Cristo booró tiigú niĩ. Cõamacū cũu tiirére iña, useniqui. Teero biiri basocãcã cũūrē “añuró tiigú niĩ” jĩicua.

¹⁹ Teero tiirã, sicãróména añurō cãmerĩ wépeo, añurō niirecutirere ãmaããda. Marĩ sicãróména niirecutira cãmerĩ tiipuada, Jesuré nemoró padeoãda jĩirã. ²⁰ Múã yaarémãna āpĩ Jesuré padeorére ñañorĩjãña. Niirórã niipetire yaaré añuniã. Teero biipacari, āpērã cúa padeorã yaaherenorē múã yaari iñabocua. Cúãcã múãrē iñacũ, yaajãbocua. Teeré yaagũno “ñañarē tiiatũ; Cõamacū boorére tiihégũ niia” jĩi wãcũgũ, padeodúboqui. Múã cũūrē teero tiibuyéri, ñañaniã. ²¹ Marĩ āpĩ Jesuré añurō masihégũrē “Jesuré padeodúri tiibocũ” jĩirã, biiro tiiró booa: Cũu wáicu dii yaaherere yaarijārō booa; vino cũu sñihērere sñirijārō booa; apeyonó cũūrē Jesuré padeodúri tiirénorē tiibuyérijārō booa. ²² “Cõamacū iñacoronũ yũu tiiré añuniã” jĩi tũgueñagũno cũu sicãrã teeré wãcũãrō. Teero tiigú, āpērã padeorére ñañorĩjĩgũ, wapa cuohégũ, usenigũ niĩ.

* **14:11** Isaías 45.23.

23 “Ateré yaagu, Cõãmacûrê netõnucãgû tiibócu” jĩ wãcũgãno teeré yaagu, “Cõãmacû boorére tiaa” jĩmasĩriqui. Teero tiigú, Cõãmacûrê netõnucãqui. Niipetire marĩ tiiré “Cõãmacû boorére tiigú tiaa” jĩgû tiiró booa. “Cũu booré mee niibocu” jĩpacu, “tiigúda” jĩ, cũu basirora ñañarõ tiigú tiiquí.

15

Marĩ tusaré dícare wãcũrijãrõ booa

1 Jesuré añurõ masĩhẽrã cũã “teeré tiirjãrõ booa” jĩrĩ, marĩ Jesuré añurõ masĩrãpe cũãrẽ maĩjĩrã, “jáu” jĩjãrõ booa. Marĩ tusaré dícare tiirjãrõ booa. 2 Cũã tusarépere wãcũ, cũãrẽ tiiapuro booa. Cũãrẽ nemorõ Jesuré masĩãrõ jĩrã, teero tiiró booa. 3 Cristo basirocã cũu tusaré dícare tiiriyigu; ñañarõ netõrécãrẽ, ñañarõ wedeserecãrẽ nũcãjãyigu. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Mũũrẽ ññatutira, mũũrẽ ñañarõ wedesera, yũũpũre ññatutira tiĩya,*
jĩ jóanoã.

4 Niipetire too sugueropũ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ marĩrẽ masĩdutiropũ jóanoyiro. Marĩ ñañarõ netõrã, tee jóariguere buera, nũcãjãã. Wãcũtutuanemoã. Cõãmacû cũu tiádarere useniremena yuea. 5 Cõãmacû marĩrẽ merẽã wãari, wãcũtutuari tiiquí. Marĩrẽ nũcãjãrĩ tiiquí. Cũu Jesucristo booró múãrẽ sĩcãrõména niirecutiri tiáaro. Cõãmacû múãrẽ teero tiirĩ, Jesucristo tiirĩrobirora tiirã niãdadu. 6 Teero tiirã, múã Cõãmacû marĩ Ôpũ Jesucristo Pacure sĩcãrõména usenire ticoadacu.

Judíoa niĩhẽrãrẽ Jesucristoye quetire wederigue

7 Teero tiirã, Cristo marĩrẽ ñeerirobirora cãmerĩ ñeeña. Múã teero tiirã, Cõãmacû upũtĩ macû peti niirere eñonódadu. 8 Ateré acabórjãña: Cõãmacû marĩ ñecãsũmũãpũre cũu “tiigúda” jĩriguere diamacá tiirĩgu niĩwĩ. Teero tiigú, Cristora judíoare tiiapugu atirĩgu niĩwĩ. Cũu teero tiirémena Cõãmacû “tiigúda” jĩriguere eñorĩgu niĩwĩ. 9 Atecãrẽ acabórjãña: Judíoa niĩhẽrã “Cõãmacû ãsãrẽ bóaneõ ññagú ãñunetõjõãrĩ” jĩdutigu, Cristo atirĩgu niĩwĩ. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã:

Teero tiirã, judíoa niĩhẽrã watoapũ mũũrẽ usenipeori tiigúda; mũũrẽ basape-ori tiigúda,†

jĩ jóanoã. 10 Aperopácãrẽ biiro jóanoã:

Múã judíoa niĩhẽrã, cũuyaramena useniña,‡

jĩ jóanoã. 11 Aperopácãrẽ biiro jĩñemoã:

Niipetira múã judíoa niĩhẽrã, Cõãmacûrẽ “mũũ ãñunetõjõãgũ niã” jĩñã.

Niipetiro macãrãpũra Cõãmacûrẽ “ãñunetõjõãgũ niĩ” jĩñãrõ,§

jĩ jóanoã. 12 Isaíacã biiro jóarigu niĩwĩ:

Isaí* pãrãmi niinũnũsegũ bauágúdaqui.

Cũu judíoa niĩhẽrã Ôpũ niigũdu niigũdaqui.

Cũã cũũrẽ “ũsãrẽ netõnégũ niigũdaqui” jĩ padeoádadu,†

jĩ jóarigu niĩwĩ.

* 15:3 Salmo 69.9. † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49. ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43. § 15:11 Salmo 117.1. * 15:12 Isaí David pacu niirĩgu niĩwĩ. 1 Samuel 16. † 15:12 Isaías 11.10.

¹³ Cõamacū marĩrē wācūbayirere ticogú múārē usenirĩ tiáro. Múã cūārē padeorí, añurō niirecutiri tiáro. Múārē Espíritu Santo tutuaromena bayiró wācūbayirere ticoaro.

¹⁴ Yáa wedera, múārē biiro tũgueñaã: Múã ãpērārē añurō tiicú; Jesucristoyere añurō masĩcu; cãmerĩ wedequenomasiu. ¹⁵ Múã masĩrã niipacari, atipũpũre múārē síquē apeyé diamacãrã jóaawũ, múã tuoriguepure acabórĩjããrō jĩĩgũ. Cõamacū yũre añurē ticogú yũre sõnecorigu niĩwĩ, ¹⁶ judíoa niĩhērārē Jesucristoye quetire buearo jĩĩgũ. Paia basocá néeatirere Cõamacūrē ticoro tiiróbirora yũ judíoa niĩhērārē cūārē ticodugaga. Espíritu Santo cūārē Cõamacūyara sããrĩ tiigúdaqui. Teero tiirí, Cõamacū cūārē “yáara niĩya” jĩĩ ñeegúdaqui.

¹⁷ Jesucristo tiápurementa Cõamacū yũre cūĩriguere añurō tiia. Teero tiigú, yũ paderére añurō tũgueñaã. ¹⁸ Cristo yũmena judíoa niĩhērārē Cõamacūrē yũrĩ tiirĩgu niĩwĩ. Cūã yũmena tiirĩgue dícuere múārē wedegudacu. Yũ buerēmena, teero biirĩ yũ tiirémena Cristo judíoa niĩhērārē padeorí ti-iwĩ. ¹⁹ Apeycãrē, Cõamacū tutuaremena cūã sícũrã tiimasĩrenorē tiĩñowũ. Espíritu Santo tutuaremena buewũ. Teeré tiigú, Jerusalénũ tée Iliria ditapũ Cristo basocãre netõnére quetire wedetugũ jeawũ. ²⁰ “Cristoye quetire ãpērã buenõña manirõpũre wedeguda” jĩĩ wãcũrigũ niĩjĩgũ, tee tiiwú. ãpērã cãã buerigue macãrĩpũre buenyũsedugariwũ. ²¹ Yũ teero tiiré Cõamacūye queti jóaripũpũ biiro jóanoã:

Cūãye quetire sicato masĩhērārē wedenoãdacua.

Cūãyere cãã tuorĩriguere tuomasĩãdacua, †
jĩĩ jóanoã.

Pablo “Romapũ wáadugaga” jĩĩ wãcũrigue

²² Yũ teemacãrĩpũ buewarucujĩgũ, múã pũtopũ wáamasĩriwũ ména. ²³ Atitóre teemacãrĩpũre bueyapanoã. Teero tiigú, tiibũrecopũ múārē ñadugariũ niĩjĩgũ, ²⁴ Españaũ wáagu, múã pũtopũ netõwáguda. Múārē ñña, useni, péero niigũda. Too síro Españaũ yũ wáari, múã yũre tiiapudugari, añunetõjõããdacu. ²⁵ Yũ Jerusalénũ wáagudu tiia ména. Too macãrã Jesuré padeorãre tiápũgũ, niyeru néewabosagũ tiigúda. ²⁶ Jesuré padeorã Macedonia, Acaya dita macãrã niyeru néorira niĩwã. “Jerusalénũ niirã bóaneõrãrē Jesuré padeorãre ticocoadã”, jĩĩrira niĩwã. ²⁷ Cãã wãcũrõmena “ticocoadã” jĩĩrira niĩwã. Añurō tiirã teero jĩĩrira niĩwã. Judíoa Jesuyé quetire wederēmena judíoa niĩhērārē tiiapuwa. Judíoa niĩhērã Jesuré padeojĩrã, cūãcã Cõamacū “ticoguda” jĩĩriguere ñeerira niĩwã. Teero tiirã, cãã tuorēmena judíoapere tiápuro booa. ²⁸ Yũ tee niyeruere Jerusalén macãrãrē ticotoagũ, Españaũ wáagu, múārē ññanetõwaguda. ²⁹ Biiro wãcũã: Yũ múã pũtopũ jeari, Cristo yũmena niĩjĩgũ, múārē cūã añurō tiiré ticonemogúdaqui.

³⁰ Yáa wedera, múãcã Jesucristore padeóa; Espíritu Santo marĩrē cãmerĩ maĩrĩ tiii. Teero tiirã, yũ Cõamacūrē sãirõbirora múãcã sãĩápuyã. Yéequē niĩadarere bayiró sãĩbosáya. ³¹ Biiro sãĩbosáya: “Judeapũ niirã Jesuré padeohéna Pablore ñañarō tiirĩjããrō. Teero biiri Jerusalén macãrã Jesuré padeorã Pablo cūārē néewaadarere useniremena ñeearõ” jĩĩ sãĩbosáya. ³² Yũre añurō wáari, Cõamacū boorí, múã pũtopũ useniremena jeagudacu. Toopú

† 15:21 Isaías 52.15.

yeerisãgüdacu. ³³ Cõãmacũ añurõ niirecutirere ticogũ mãã niipetiramena niirõ. Teerora tiirõ.

16

Roma macãrãpũre añuduticorigue

¹ Sîcõ Jesuré padeogõ mãã pũtorũ wãago tiyo. Coõ wãmecutiyo Febe. Cncrea macãrã Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ tiipura menamacõ niyo.

² Mãã Jesuré padeorã ñseniremena coore bocaya. Marĩ Jesuré padeorãrẽ añurõ bocaro booa. Coõ paũre tiipũco. Yũncãrẽ tiipũyo. Teero tiirã, coore apeyenõ dusarĩ, ticowa.

³ Aquila, cũũ numo Priscila añuãrõ. Yũũ Jesucristoyere bueri, cũãcã yũũre bueapuwa. ⁴ Æpẽrã yũũre sîãdũgãri, cũãcãrẽ sîãrĩquiopacari, yũũre tiipũwa. Cũã teero tiirĩguere yũũ dîcũ ñsenire ticoria; niipetira judioa niihẽrã Jesuré padeorãcã ñsenire ticooya.

⁵ Jesuré padeorĩ põna macãrã cũãya wiipũ neãrãcã añuãrõ.

Æpĩ yũũ maĩgũ Epeneto añuãrõ. Cũũrã Asia ditapũre Æpẽrã suguero Cristore padeosũguerĩgu niĩ.

⁶ Mariacã añuãrõ. Mũãrẽ tiipũgo bayirõ padebosaayigo.

⁷ Yãa wedera Andrõnico, Junias añuãrõ. Cũãcã yũũmena peresuwiipũ niiwã. Cũã yũũ suguero Cristore padeorĩra niiwã. Jesús cũũyere wededutĩgu beserira cũãrẽ “añurã niĩya” jĩãyira.

⁸ Marĩ Õpũrẽ padeogũ yũũ maĩgũ Ampliato añuãrõ.

⁹ Urbano marĩmena Cristoye quetire wedegũ añuãrõ. Teero biiri yũũ maĩgũ Estaquis añuãrõ.

¹⁰ Apeles añuãrõ. Cũũ Cristore añurõ padeogũ niĩ. Niipetire cũũ tiirẽre iñarã, “Jesuré añurõ padeogũ niĩ” jĩ iñãya.

Aristõbuloya wii macãrãcã añuãrõ.

¹¹ Yãa wedegu Herodiõn añuãrõ.

Teero biiri Narcisoya wii macãrã marĩ Õpũrẽ padeorã añuãrõ.

¹² Trifena, Trifosa marĩ Õpũyere bayirõ paderã añuãrõ.

Ësã maĩgõ Pérsida marĩ Õpũye maquẽrẽ bayirõ peti padeogõ añuãrõ.

¹³ Rufo añuãrõ. Niipetira cũũrẽ “marĩ Õpũrẽ añurõ padeoĩ” jĩĩya. Cũũ pacocã añuãrõ. Coore yũũ pacore tiirõbiro iñãã.

¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, Æpẽrã Jesuré padeorã cũãmena niirã añuãrõ.

¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cũũ bayio, Olimpas, niipetira Jesuré padeorã cũã pũtorũ niirã añuãrõ.

¹⁶ Mãã câmerĩ maĩrẽmena añudutiya.

Niipetira Cristore padeorẽ põnarĩ macãrã mããrẽ añuduticoya.

¹⁷ Yãa wedera, mãã padeorẽre ñãnorãnorẽ, mããrẽ batanũcãjeari tibuyéranorẽ iñamasĩña. Cũã mããrẽ buerigue maquẽrẽ buericua. Teero tiirã, cũãnorẽ tuorĩjãwa. ¹⁸ Cũãno marĩ Õpũ Cristo boorõ tiirã mee tiicua; cũã boorẽpe tiirã niicua. Cũã añurõ wedesemeniremena diamacũ wedesera tiirõbiro wedescua. Bayirõ peti añurõ tuomasĩbayiherare jĩditoremena padeorĩ tijãcua. ¹⁹ Mããpeja añurõ Jesús boorõ tiirã tiiaĩyo. Niipetira mããrẽ teero jĩĩya. Teero tiigũ, mããmena bayirõ ñseniã. Mããrẽ añurẽpere tiimasĩrĩ boosãã;

ñañarépere tiimasĩrĩ booríá. ²⁰ Múã ãñurépere tiimasĩrĩ, péerogã siro Cõãmacũ ãñurõ niirecãtirere ticogú múãrẽ Satanárẽ docacũmubosari tiigúdaqui. Jesucristo marĩ Ôpũ múãrẽ ãñuré ticoaro.

²¹ Timoteo yũũmena Jesuyé quetire wedegú múãrẽ ãñuduticoi. Yáa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cúãcã múãrẽ ãñuduticoya.

²² Yũũ marĩ Ôpũrẽ padeogú atipũrẽ Pablöre jóabosagu múãrẽ ãñudutia. Yũũ wãmecũtia Tercio.

²³ Gayo múãrẽ ãñuduticoi. Jesuré padeorí põna macãrã cũyaya wiipũ neãrucuya. Yũũ Pablo tiiwiipú cãniã. Erasto atimacã macãrã paderáre wapaticotegu ãñuduticoi. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogú Cuarto ãñuduticoi.

²⁴ Jesucristo marĩ Ôpũ múã niipetirare ãñuré ticoaro. Teerora tiáro.

Pablo ½seniremena jóayaponorigue

²⁵ Marĩ Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩãda. Yũũ cũyeye quetire ãñurére bueri, teero biiri yũũ Jesucristo marĩrẽ tiibosáriguere wederi, cũũ múãrẽ nemorõ padeorí tiimasĩqui. Yũũ wederé maquẽrẽ too suguero macãrãpũ tũomasĩriyira; yolari masĩña manirigue niiriro niiwũ. ²⁶ Atitópere Cõãmacũ cũyaya profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrẽ masĩrĩ tiiquí. Cõãmacũ catirucugu cũũ netõnére quetire wededutiqui, basocá cũũrẽ padeoáro jĩgũ, teero biiri cũũ boorépe tiáro jĩgũ.

²⁷ Cõãmacũ sícũrã niigú niipetirere masĩpetigure “ãñunetõjõãĩ” jĩãda. Jesucristo tiápuromena Cõãmacũ niirecãtirere wãcũrã, teerora jĩrucujãda. Teerora jĩãda.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo jóasugeripũ

Āñuduticorigue

1 Yũũ Pablo Cõãmacũ boorõ cãũ beserigu niĩã Jesucristoyere wededutigu. Sõstenes marĩya wedegumena ² múã Cõãmacũrẽ padeorãre Corintopũ niĩrãrẽ ãñudutia. Múã Jesurẽ padeorãre Cõãmacũ beserigu niĩwĩ, cãũ põna niĩãrõ jĩũgũ. Niĩpetiro macãrãrẽ marĩ Ōpũ Jesurẽ padeorãre beserigu niĩwĩ. Jesucristo niĩpetira cãũrẽ padeorã Ōpũ niĩĩ. Cãũcã marĩ Ōpũ niĩĩ.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niĩrecutiri tiĩaro.

Cõãmacũ Cristomena ãñurẽ ticorẽ

⁴ Múã Jesurẽ padeorã niĩrĩ, Cõãmacũ múãrẽ ãñurẽ ticorigũ niĩwĩ. Cãũ teero tiĩrere iñagũ, cãũrẽ usenire ticorucua. ⁵ Múã Jesucristomena niĩrĩ, Cõãmacũ múãrẽ cãũye niĩpetire ãñurẽre ticorigũ niĩwĩ. Teerẽ ticogũ, múãrẽ cãũyere ãñurõ masĩrĩ tiĩrigũ niĩwĩ. Āpẽrãrẽ múã cãũye quetire ãñurõ wederi tiĩrigũ niĩwĩ. ⁶ “Cristo ãñurõ tiĩgũdaqui” jĩĩrigue, múã padeorĩ, diamacũ wáawũ. ⁷ Teero tiĩrã, múã marĩ Ōpũ Jesucristo putuaatiadarere yueri, Cõãmacũ ãñurẽ tiĩmasĩrere ticorẽ dusarĩa. ⁸ Cãũ múãrẽ padeorucújãrĩ tiĩgũdaqui, tẽe atibãreco* petirĩpũ. Teero tiĩrã, marĩ Ōpũ Jesucristo putuaatiri, wapa cõohẽra niĩãdacu. ⁹ Cõãmacũ cãũ jĩĩrere diamacũ tiĩgũ niĩĩ. Cãũrã múãrẽ beserigu niĩwĩ, cãũ macũ Jesucristo marĩ Ōpũmena sĩcãrõmẽna ãñurõ niĩdutigũ.

Sĩquẽrã batarĩjãña

¹⁰ Yáa wedera, marĩ Ōpũ Jesucristo wãmemena múãrẽ aterẽ jĩĩã: Múã sĩcãrĩbĩro wãcũ, useniremena cãmerĩ wedeseya. Sĩquẽrã batarĩjãña. Sĩcãrõmẽna wãcũ tũgueña, niĩrecutiya. ¹¹ Yũũre Cloẽ wãmecutigoya wĩĩ macãrã múã cãmerĩ iñadagaherere wedewa. ¹² “Basocã merẽã dícu wãcũrã tiĩiya”, jĩĩwã. Sĩcũ “yũũ Pablomena niĩã” jĩĩãyigu. Āpĩ “yũũ Apolomena”, āpĩ “yũũ Pedromena”, āpĩ “yũũ Cristomena niĩã” jĩĩãyira. ¹³ Teero jĩĩrijãrõ booa. Marĩ Cristore padeorã niĩjĩrã, sicapõna macãrã niĩã. ¿Yũũ Pablo múãrẽ curusapũ diabolari? Diabolariwũ. Múãrẽ wãmeõtira, ¿Pablo wãmemena wãmeõtiri? Wãmeõtiriĩya. ¹⁴ Cõãmacũrẽ usenire ticorẽmena aterẽ jĩĩmasĩã: Yũũ múãrẽ wãmeõtiriwũ. Crispo, Gayo dícuere wãmeõtiwũ. ¹⁵ Teero tiĩrã, sĩcũno “Pablo wãmemena wãmeõtĩnorigũ niĩã” jĩĩmasĩriqui. ¹⁶ Abenaquẽ, Estẽfanaya wĩĩ macãrãcãrẽ wãmeõtiwũ. Yũũ wãcũãtã, āpẽrãrẽ yũũ wãmeõtĩnoriwũ. ¹⁷ Cristo yũũre wãmeõtĩdutigũ cãũĩrigũ niĩwĩ. Basocã netõnẽre quetipere yũũre wededutigũ cãũĩrigũ niĩwĩ. Teerẽ yũũre cãũgũ, masĩrĩ basoca wedeserobiro wedesedutiririgu niĩwĩ. Yũũ masĩrĩ basocabiro wedeseatã, yũũre tuorã aterẽ jĩĩboĩya: “Pablo ãñurõ wedesemasĩqui”, jĩĩboĩya. Tee dícuere wãcũrã, Cristo cãũrẽ curusapũ diabolariĩgũepere tuomasĩriboĩya.

Cõãmacũ tutuarere, cãũ masĩrẽre Cristomena masĩnoã

* 1:8 “Atibãreco” pecasãyemena: “este mundo” jĩĩdũgaro tiia.

18 Cristo curusapɯ marĩrẽ diabosarigue quetire marĩ wederi, pecamepɯ wáadara “teero jĩámajārã tiiya” jĩ wácũcua. Marĩ cūũ netõnénorirapereja tee queti Cõamacũ tutuarere êñoã. 19 Cõamacũye queti jóaripũpɯ teerẽ biiro jóanoã:

Cõamacũ jĩwĩ:

“Atibúreco macārã masĩri basoca cúa masĩrere bári niirẽ putuári tiigúda; cúa tuomasĩrere emajãgúda”,†
jĩ jóanoã.

20 ¿Deero putuái “masĩpetijãã” jĩrã, teero biiri buerĩ basoca, teero biiri sũcã atibúreco maquẽrẽ wedesemenirãcã? Cõamacũ atibúreco maquẽ cúa “tuomasĩã” jĩrere bári niirẽ putuári tiiquĩ. 21 Cõamacũ masĩgú niijĩgũ, atibúreco macārã cúa masĩrémena cūũrẽ masĩri booriyĩgũ. Netõnére quetire wederémenape tee quetire padeorãre netõnédugayĩgũ. Cūũrẽ padeohérãpere tee quetire wederẽ bári niirẽ baucú.

22 Judíoa “Cõamacũ tutuaromena tiiẽñorĩ ññatoarapɯ, múã wederere padeoáda” jĩĩya. Griegoa atibúreco maquẽ masĩrere amaãya. 23 Ƴsãpeja Cristo curusapɯ diarigũye quetire wedea. Judíoa teerẽ tuorã, ññarõ jĩrõbiro tũgueñaya. Griegoacã tee quetire tuorã, “teero jĩámajārã tiiya” jĩĩya. 24 Marĩ Cõamacũ beserirapeja, judíoa, griegoa, Jesucristoye quetire tuorã, Cõamacũ tutuarere, cūũ masĩnetõjõãrere tuomasĩã. 25 Atibúreco macārã Cõamacũ masĩrere bári niirẽ wácũũya. Niiria. Cõamacũ masĩrépe basocã masĩre nemorõ niã. Apeyerẽja, Cõamacũrẽ tutuhegũ tiirõbiro ññaãya. Niiria. Cūũ tutuarepe basocã tutuare nemorõ tutuanemore niã.

26 Yãa wedera, múã too sũgueropɯ niiriguere wácũña. Cõamacũ múãrẽ beseri, pũarãgã atibúreco maquẽrẽ masĩri basoca niiwũ. Pũarãgã dutirã niiwũ. Pũarãgã õpãrãya wedera niiwũ. 27 Cõamacũ biiro tiiyĩgũ: Cūũ atibúreco maquẽ masĩri basocare bobodutĩgũ, cúa “tuomasĩhẽrã niĩya” jĩrãrẽ beseyĩgũ. Dutirãre bobooro wáadutĩgũ, dutirẽ cuohérãre beseyĩgũ. 28 Cõamacũ basocãre besegu, bári niirãrẽ, ãpẽrã doonórãrẽ, wapamanírãrẽ beseyĩgũ. Cūũ teero tiigú, ɯputĩ macārã bári niirã putuáaro jĩĩgũ, teero tiiyĩgũ. 29 Teero tiirã, marĩ Cõamacũ ññacoropɯ jeari, sícũ “yũũ ãpẽrã nemorõ niiwũ” jĩĩmasĩriqui. 30 Cõamacũ basiro múãrẽ Jesucristomena sícãrĩ niirĩ tiiyĩgũ. Cristomenarã marĩ masĩre cuoa. Cūũmenarã Cõamacũ marĩrẽ “cúa ãñũrãrã niĩya” jĩ ññaqui. Marĩrẽ cūũ põna niirĩ tiirĩgũ niiwĩ. Teero biiri marĩrẽ netõnéri tiirĩgũ niiwĩ. 31 Teero tiirã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩrémãna putuáa. Biiro jóanoã: “Yũũja ãñũnetõjõãgũ niã; biiro tiigúno niã” jĩĩdugagũno jĩĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Ɔpũ ãñũnetõjõãgũ niĩ; biiro tiirĩgũ niiwĩ’ jĩrõ booa”,‡ jĩ jóanoã.

2

Cristo curusapɯ diarigue queti

1 Yãa wedera, yũũ múã putopɯ Cõamacũye quetire wedegu jeagu, biiro tiiwú: Tuomasĩrõrã wedewũ. Wisíore wãmemena, atibúreco macãrãye masĩrémena wederiwũ. 2 Yũũ múã putopɯ niigũ, “Jesucristoye queti, cūũ curusapɯ diarigue dícuere wedeguda” jĩ wácũwũ. 3 Múãrẽ wedegu, tutuhegũ niiwũ. Bayirõ cuigũ, ñapõpiremena niiwũ. 4 Yũũ múãrẽ padeorĩ boogú, atibúreco macãrãye masĩrémena wedeseriwũ. Teero wedeseronõ tiigú, yũũ wedeseri, Cõamacũ cūũ

† 1:19 Isaías 29.14. ‡ 1:31 Jeremías 9.24.

Espíritumena cūū tutuarere ãñoríḡu nīiwī. ⁵ Teero tiigú, atibúreco macārāye masírémēna múārē padeorí tiiríw. Cōāmacū cūū tutuaromenape múārē padeorí tiiríḡu nīiwī.

Cōāmacū masírére Espíritu Santomena t̄omasīā

⁶ Teero niipacari, Jesuré ãñurō padeoráp̄ure masírére wedea. Tee masíre atibúreco macārāye masíre mee niā; cúārē dutirāye masíre mee niā. Cūā máata petiádacua. ⁷ Ũsāpe wedera, Cōāmacūye masírére wedea. Cūū masíre too s̄guero macārāp̄u masíña maniríguere wedea. Atibúreco tiádari s̄guero, Cōāmacū tee yayióre “biro tiigúda” jīi wācūtoayíḡu. Marírē netōñéadarere, marírē ãm̄uāsēp̄u ãñurō tiádarere wācūyetoayíḡu. ⁸ Sícāno atibúreco macārā dutigú teeré t̄omasíríyḡu. T̄omasírā doca, marí Őp̄u ãñunetōjōāḡārē curusap̄u sīāríbojīya. ⁹ Cōāmacūye queti jóarip̄p̄u teero jóanoā: Cōāmacū cūūrē maírārē ãñurē quēnoyúeyḡu.

Sícāno iñaririguere, cūū tuoríriguere, cūū wācūririguere quēnoyúeyḡu,* jīi jóanoā. ¹⁰ Tee ãñurē marí masíririguere Cōāmacū Espíritu Santomena marírē masírí tīi. Espíritu Santo niipetire wisíonetōncārere, Cōāmacū tiádarere masípetijāi.

¹¹ Marí ãp̄i cūū wācūrére masírīa. Cūū sícūrā cūū wācūrére masíqui. Tee tiiróbiro sícāno Cōāmacū wācūrére masírīqui; Espíritu Santo dícu cūū wācūrére masíi. ¹² Atibúreco macārā wācūrémēna Cōāmacū marírē ticoriguere t̄omasírīa. Espíritu Santo Cōāmacū marírē ticodiocorigu wācūrē ticorémēnape t̄omasíā. ¹³ Ũsā teeré wedesera, Espíritu Santo “biro bueya” jīirémēna wedesea. Ũsā basiro masírémēna wedeseria. Espíritu Santo buedutirobirora cūūrē cuoráre buea.

¹⁴ Espíritu Santore cuohégupeja Espíritu Santo buerére booríqui. “Teero jīimajārā tīiya”, jīiḡu. Espíritu Santo tiáp̄uremena dícu Cōāmacūyere t̄omasínoā; “¿diamacúrā niíi?” jīi besemasínoā. Teero tiigú, Espíritu Santore cuohéḡu cūū buerére t̄omasírīqui. ¹⁵ Espíritu Santore cuogúpeja niipetire Cōāmacūyere t̄omasíqui; “¿diamacúrā niíi?” jīi besemasíqui. Cūūrēna Espíritu Santore cuohégupe t̄omasírīqui; “¿diamacúrā tiigári cūū?” jīi besemasírīqui. ¹⁶ Cōāmacūye queti jóarip̄p̄u teero jóanoā:

Sícānopera marí Őp̄u wācūrére masírīqui.

Sícānopera Cōāmacūrē “ateré biro tīiyá” jīi dutimasírīqui,†

jīi jóanoā. Marípe Cristo wācūrére t̄omasíā.

3

Cōāmacūrē padecoteraye maquē

¹ Yáa wedera, múārē Jesuré ãñurō padeoráp̄ure tiiróbiro wedemasírīw. Atibúreco macārārē tiiróbiro wedewu. Cristoyere wímarārē wedegūbiro wedewu. ² Múārē wímarābiro wisíohereḡārē wedewu. Múā wisíorere t̄omasíhērā niíwū ména. Sícū wímagū òp̄ēā ùp̄ūḡārē yaaré ecaróno tiirā, òp̄écóre tiācua. Teerora múārē tīiwú. Teerora ȳm̄u mecūtíḡārē wisíorere wederi, tuoríbocu. ³ Múā atibúreco macārābiro niicu ména. Múā cāmerí ḡgora, cāmerí iñadugahera atibúreco macārābiro niicu; cúā booró tiidugárabiro tiicú. ⁴ Múā síquerā biro wedesea: “Ȳm̄u Pablomena niā”, ãp̄ērā “ȳm̄u Apolomena niā” jīiā. Teero jīirā, atibúreco macārābiro wedesera tīa.

* 2:9 Isaías 64.4. † 2:16 Isaías 40.13.

⁵ ¿Noã niĩ Apolos? ¿Noã niĩ yuu? Ɖsã Cõamacūrē padecoteri basoca niĩã. Ɖsã wederiguemena múã marĩ Ōpūrē padeowá. Ɖsãcōrō Cõamacū tiidutirere tiiwá. ⁶ Yuu sicato otegú tiiróbiro múārē weneducāwū. Apolos yuu oteriguere oco píogu tiiróbiro múārē buenemoyigu. Cõamacūpe teeré bucuarĩ tiiquĩ. ⁷ Oteré otegú, oco píogu upatĩ macārã mee niĩya; Cõamacūpeja upatĩ macū niiquĩ. Cūūrã ũsã oteriguere bucuarĩ tiigú tiiróbiro basocáre padeonemórĩ tiiquĩ. ⁸ Oterĩ basoca, oco píori basoca sicārĩbiro niĩya. Cõamacū cūārē cūã paderigecōrō wapatígudaqui. ⁹ Ɖsã Cõamacūrē padecoteri basoca sicārōména padea. Múã cūye oteré cworĩ dita tiiróbiro niĩã.

Teero biiri múã sicawĩ Cõamacū tiinucārĩ wĩ tiiróbiro niĩã. ¹⁰ Cõamacū yuure buemasĩre ticorémēna wĩ nacōmenígū tiiróbiro múārē añurō buenacāwū. Āpĩ múārē buenemogū, wiiré tiinemómuağū tiiróbiro tiigú tiĩ. Wiiré padeapura añurō tiiró booa. ¹¹ Botarĩ nacōārĩ siro, āpĩ nacōquēnomasĩriqui. Jesucristo botarĩ nacōrigue tiiróbiro niĩ. ¹² Jesucristoyere añurō diamacú buerá oro, plata, apeyé ũtāperi wapapacáremena wĩ tiinemómuağā tiiróbiro tiicúa. Āpērã merēã buerape yucu páaremena, táamēna, muĩmēna tiinemómuağā tiiróbiro tiicúa. ¹³ Atibúreco petirĩ, pecame atiadacu. Tii pecamerã niipetira basocá tiiriguere baurocá ěñoãdacu. Cõamacū basocá tiiriguere jūūrĩ ñagū, besegú tiiróbiro bese, wapatígudaqui. ¹⁴ Sicū añurō tiigú, wĩ wapapacáremēna tiinemómuağū tiiróbiro niiquĩ. Cūã paderigue jūūaricu. Netōārĩ siro, wapatĩnogūdaqui. ¹⁵ Āpĩ cūã paderigue jūūãdacu. Teero wáari, niipetire cūã tiirigue ditipetijōãdacu. Cūã sicūrã pecamerē dutiwiitwarigu tiiróbiro netōğudaqui.

¹⁶ ¿Múã masĩrii? Múã Cõamacūwĩ tiiróbiro niĩã. Espĩritu Santo múãpũre niĩ. ¹⁷ Sicū Cõamacūwĩre ñañorĩ, Cõamacū basirora cūãya wiire ñañorĩrigure ñañarō tiigúdaqui. Cõamacūwĩ añunetōjōārĩ wĩ niĩã. Múārã tiiwĩ niijārã tia.

¹⁸ Wisirijãña. Sicū biiro wácūboqui: “Yuu atibúreco macārāye masĩre masĩpetijãã”, jĩ wácūboqui. Teero wácūğūno masĩhēğūbiro niijããrō. Cūã teero niirĩ, Cõamacū cūūrē añurō masĩğū putuári tiigúdaqui. ¹⁹ Atibúreco macārāye masĩre Cõamacū ññacoropũre teero jĩãmajãre niĩã. Cõamacūye queti jóaripũpu teero jóanoã: “Cõamacū atibúreco macārārē cūã tiiditōmeniremena ñañarō putuári tiiquĩ”,* jĩ jóanoã. ²⁰ Aperopũre Cõamacūye queti jóaripũpure ate jóanemona: “Marĩ Ōpũ ateré masĩqui: Masĩrĩ basoca wácūrē bari niirē niĩã,† jĩ jóanoã.

²¹ Teero tiirã, “Inimēna niĩã; cūã biiro tiigú niĩ” jĩ wácūrijãrō booa. Cõamacū múārē añurō wáari boogú, niipetirere, niipetirare tiiapudutigu tico-coyigu. ²² Yuu Pablo, Apolos, Pedro, ũsã múārē tiiapura niĩã. Atibúreco maquē, catiré, diaadare, atitó maquē, too siro maquē múārē tiiapure niĩã. Niipetire múāye niĩã. ²³ Múāpe Cristomēna niĩã. Cristope Cõamacūmēna niĩ.

4

Cristoye quetire wederã paderigue

¹ Múã ũsārē biiro wácūrō booa: “Cristore padecoteri basoca niĩya; Cõamacūye quetire too suguero macārãpu masĩña maniriguere wedecotera niĩya”, jĩ wácūrō booa. ² Wedecoteguno cūūrē dutiarirocōrō diamacú tiiró

* **3:19** Job 5.13. † **3:20** Salmo 94.11.

booa. Teero tiirá, ápērā cūūrē padeoádacua. ³ Múá yuu paderére beseri, péerogā wācūpatiria. Queti beserí basoca beseri, wācūpatiria. Yuu basiro yuu tiirére beseria. ⁴ Yuu paderére wācūgū, “ñañarō tiātu” jī wācūria. Teero wācūripacu, “añurō paderucua” jī besemasiriga; marī Ōpū dícu yuu tiirére besequi. ⁵ Teero tiirá, ápērā tiirére besesuguerijāña. Marī Ōpūrē yueya. Cūū pūtaaatigu, niipetire basocá masīña manimíriguere bauanégūdaqui. Ápērā apeyenó tiirá wáari, cūā wācūwarere masīña maniā. Cōāmacū teecārē baurocá bauanégūdaqui. Tiibareco niirī, Cōāmacū niipetirare cūā tiirígue pōōtēōrō añurē ticogudaqui.

⁶ Yáa wedera, teeré wedegu, múārē añurére boosāgū wedea. Teero tiigú, Apolos, yuu ūsāye maquēmema múārē queoré ticoawū. Múā Cōāmacūye queti jóaripū jīrōbirora queoró tiiró jīgū, tee queorére ticoawū. Teeména múā ateré jīnemoribocu: “Ūsārē buegúpe múārē buegú nemorō añurō buenemoī”, jīribocu sáa. ⁷ Múā ápērā nemorō añurá niiria; masīnetōncārā niiria. Niipetire múā cōoré Cōāmacū ticorigue dícu niā. Cūū ticorigue niipacari, ¿deero tiirá múā basiro buarira tiiróbiro tūgueñāi?

⁸ Múā niipetire cōorábiro tūgueñacu. Teero biiri Cōāmacū tiimasīre ticorére cōopetirabiro tūgueñacu. Ōpārābiro tūgueñarā, ūsārē boorí. Múā ōpārā niirī, nemorō añuniādacu ūsārē. Múā diamacārā ōpārā niitā, ūsācā múāmema duti-arubocu. ⁹ Yuu biiro tūgueñā: “Ūsā siācōādarabiro niirā tiia”, jī tūgueñā. Siācōānoādara watoapu Cōāmacū ūsārē Jesús cūyere wededutigu beserirare niituropu cūūrirabiro tūgueñā. Atibúreco macārā, ūmuāse macārā ūsārē iñanucūcua, “deero wáaadari” jīrā. ¹⁰ Ūsā Cristoye dícare wederé wapa basocá ūsārē biiro wācūcua: “Tuomasīhērā, tutuhera, búri niirā niīya”, jī wācūmicua. Múā basiro dícu biiro wācūcū: “Ūsācā Cristomema niijīrā, tuomasīpetira, tutuara, quioniremena iñanorā niā”, jī tūgueñamicu. ¹¹ Sicatorpura ūsā ñañarō netōncāwū. Atitócārē teerora yapacutijā. Juabóara niā; oco sinidugára niā; suti cōohéra niā. Basocá ūsārē ñañarō páapeya. Ūsāya wii peti maniā. ¹² Ūsā boorénorē sīādara, ūsā basiro bayiró padea. Basocá ūsārē ñañarō wedeseri, cūārē ūsāpe “añurō wáaaro” jī sāibosáa. Ūsārē ñañarō tiirī, teero tūgueñajā. ¹³ Basocá ūsārē ñañarō wedepatiri, cūārē añurōmena quēnoā. Atibúreco maquē cūā cōārē tiiróbiro, cūā boohérebro ūsārē iñāya. Sicatorpura dooncārira teerora doorucúyā.

¹⁴ Múārē bobodutigu mee jóaa; múārē maigú, yuu pōnabiro diamacá wācūrī boogú wedea. ¹⁵ Múā pañ diez mil Cristoye quetire bueráre cōomasīā. Teero pañ cōopacári, sicūrā niī múārē wedesuguerigu. Yuurā niā “Jesucristo basocáre netōnégū atirigu niwi” jīrē quetire wedesuguegu. Múā tee quetire tuorá, cūūrē padeonucāwū. Teero tiigú, yuu múā pacubiro niā. ¹⁶ Teero tiigú, múārē biiro tiirī boogá: Yuu tiirécutirere iñacū, tiinunáseya. ¹⁷ Yuu teeré boosāgū, Timoteore múā pūtopu ticocogu tiia. Cūūrē maīā. Cūū yuu macūbiro niigú niī. Marī Ōpūyere diamacá tiirucú. Yuu Cristore padeogú tiirécutirere cūū múārē wedegūdaqui. Yuu niipetiropu niipetira Jesuré padeoré pōnarī macārāre wederēnocārē wedegūdaqui.

¹⁸ Sīquērā múā menamacārā biiro wācūcua: “Ūsā Pablo nemorō Cōāmacūyere tuomasīā. Teero tiigú, cuigu, atiriqui” jī wācūmicua. ¹⁹ Yūupe “Cōāmacū boorí, máata múā pūtopu wāagūda” jī wācūā. Toopú wāagu, teero wedesera wederére masīgūda. Tee dícare masīricu. “¿Diamacūrā Cōāmacū

tutuaremena cūyere tiirára tii cūá?” jīi masīgūda. ²⁰ Cōāmacū dutiré marīpure jeari, marī wedeseremena dícu teeré ēñoría; cūū tutuaremenape ēñonōá. ²¹ ¿Neeré tiiri boogári múá? ¿Yuu múá putopu wáagu, pacu cūū pōnaré ñañarō tiirōbirora múárē ñañarō tiiri boogárite? ¿Maĩremenapere wederi boogárite?

5

Ñañaré tiigüre cōādutire

¹ Múāmena niirā cūā tiiré queti ānopú jeatoaa. Biiro tuonóā: Sīcū múā menamacū cūū pacu dúuturigore ēma, numocūtiayigu. Biiro tiirénoré Cōāmacūrē padeohéacā “teero tiirijāña; bayiró ñañaré niā” jīicua. ² ¿“Āpērā nemorō niinetōnucāā” jīigari múā ména? Wācūpatirono tiirá, múā wācūpatiriayiro. Wācūpatirapeja, cūūrē cōābojīyu; múāmena neādutiribojīyu. ³ Yuu ānopú niipacu, yuu wācūrēmena múā putopu niigūbiro tūgueñaā. Teero tiigú, yuu wācūrēpure teero ñañaré tiigüre “cōārō booa” jīitoaa. ⁴ Múā neārī, yuucā yuu wācūrēpu múā putopu niipugūda. Marī Ōpū Jesús tutuarecā múāmena niīadacu. ⁵ Múā teero neārā, cūūrē cōājāña. Wātīrē wiyayá, cūūya ōpūārē ñañarō netōrī tiiró jīirā. Teero ñañarō netōgū, duubóqui. Cūū teeré duurī, marī Ōpū Jesús putuaatigu, cūū yeeripūnarē netónégūdaqui.

⁶ Teero tiirā, “ūsāpe āpērā nemorō niinetōnucāā” jīirijāña. Múā ateré masīā: Pā tiirā púuaro jīirā, pā púuri tiirére wúocua. Cūā péerogā wúoari siro, tee niipetiropu sesajōācu. Teerora basocā ñañaré tiirére pēnicúa. ⁷ Teero tiirā, pēnirī jīirā, ñañaré tiigüre cōājāña. Múā teero tiirā, āñurā putuáadacu. Judíoa Pascua bosebārecore pā púuremena wúoya maniré dícuere yaacua. Wúoya maniré tiiróbiro niirā niīā múā. Cristo basirora marī ñañaré tiirére cōāgū, siānórigu niiwī marīye wapa. Cūūrā Pascua niirī, oveja cūā siānórigubiro niī. ⁸ Teero tiirā, pā púuri tiirére cōārābiro ñañaré tiirére duuáda. Pā púuri tiirére wúoya manirébiro niīāda. Teero tiirā, āñurē tiidugára, tiiditóre manirō Cristo marīrē tiibosáriguere useniremena tiīāda.

⁹ Yuu too suguero jóaripūpu biiro jóawu: “Ñeeapesodeaatiramena bapacūtirijāña”, jīi jóawu. ¹⁰ Yuu teero jóagu, “atibūreco macārā ñañaré tiirāmena wedeserijāña” jīigū mee tiiwú. Múā “ñeeapesodeaatiramena, ugorepiramena, yaari basocamena, weerirare padeorāmena wedeseria” jīirapeja, atibūrecore cōāwitiwabojīyu. ¹¹ Yuu biirope jīidugagu tiiwú: “Sīcū ‘Jesuré padeóá’ jīipacu, ñeeapesodeaatigu niirī, cūūmena bapacūtirijāña. Teero biiri ugorepigumena, weerirare padeogúmena, quetipigumena, cūmurépigumena, yaarépigumena bapacūtirijāña. Cūūnomena sicārīno yaarijāña”, jīiwū. ¹²⁻¹³ Yuu Jesuré padeohéare beseria. Cōāmacū basiro cūārē bese, diamacārā wapa tiigúdaqui. Múāmena niirāpere besero booa. Teero tiirā, Cōāmacūye queti jóaripū jīirōbirora tiiyá: Múā watoapu ñañaré tiigüre cōājāña.

6

Jesuré padeorā cāmerī wedesāre

¹ Múā Jesuré padeorā cāmerī wedesārā tiīayiro. Sīcū āpīrē ñañaré tiīájīyi. Teero tiīari siro, ¿deero tiirā Jesuré padeohéare queti beserī basocare quēnodutí? ¿Deero tiirā Jesuré padeorāpere suocó, quēnodutiríi? ² ¿Ateré múā

masĩriite? Atibúreco petiári siro, Cõãmacãrê padeorá atibúreco macãrãrê beseadacua. Múã atibúreco macãrãrê beseadara niipacara, ¿deero tiirá teegãrê múã basiro quẽnomasĩrii? ³ ¿Atecãrê masĩriite? Atibúreco petiári siro, marĩ ángeleare beseadacu. Cũãrê beseadara niijĩrã, múãrê wáarepere nemorõ quẽnomasĩrõ booa. ⁴ Múã câmerĩ wedesãrã, ¿deero tiirã Jesuré padeohégure múã quioníremena ññahégurê quẽnodutí? ⁵ Múãrê boboáro jĩgũ, teero jĩã. Múã câmerĩ wedesãrĩ, ¿múã watoapure sícũ Jesuré padeogũ quẽnomasĩgũno manidójãite? ⁶ Cũãrê beseodutirono tiirã, múã Jesuré padeorã niipacara, Jesuré padeohera putope quẽnodutíra wáacu.

⁷ Múã basiro câmerĩ wedesãrã, bayirõ ñañarê tiirã tiia; múã sícãrõména niimiãrigue petimasĩrõpejõãcu. Múãrê ñañarê tiirere teero tãgueñajãrĩ, nemorõ ãñubocu. Múãyere yaarĩ, teero ññajãrĩ, nemorõ ãñubocu. ⁸ Múã teero ññajãrõno tiirã, múã basirora Jesucristore padeorã múãya wederare ñañarõ tii, cããyere yaajãcu.

⁹ ¿Ateré múã masĩriite? Ñañarê tiirã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. Wisirijãña. Ñeeapesodeaatira, weerirare padeorã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. Teero biiri wãmosãrira niipacara ãpẽrãména ñeeapera, ãmuã sesaro numiãmena niirãbiro tiirã, numiã sesaro ãmuãmena niirãbiro tiirã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. ¹⁰ Yaarẽpira, ãgorepira, cãmurẽpira, quetipíra, tiiditõrepira Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. ¹¹ Tiatorure múã síquẽrã teorora tiirẽcutimirira niiwã. Teero tiirĩ siro niipacari, Cõãmacũ múã ñañarê tiirere coserigu niiwĩ; múãrê cãũ põna niirĩ tiirigu niiwĩ. Marĩ Õpũ Jesuména, Espiritu Santomena Cõãmacũ múãrê “ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui.

Múãye õpũãrĩ Cristoya õpũãména cãmeyioa

¹² Múã síquẽrã biiro wedesecu: “Marĩ tiidugãrere tiimasĩã”, jĩcu. Teorora niã, niirõpeja. Apetõ tiirõ, marĩ tiidugãre marĩrê tiiaapuricu. “Marĩ tiidugãrere tiimasĩã” jĩrê diamacũ niipacari, marĩ tiidugãre marĩrê dutirijããrõ. ¹³ Apeyé cãã wedesere diamacũ niã: “Yaaré páaga maquẽ tiirígu niã; páagape yaaré boocú”. Cõãmacũpe tee pũarõpũre petirĩ tiigũdaqui. Apeyepé diamacũ niiria. Cõãmacũ õpũãrĩrê tiigũ, ñeeapesodeaatidari õpũãrĩrê tiiriyigu. Marĩye õpũãrĩ Jesús boorõ tiidãre õpũãrĩ niã. Jesupé teeõpũãrĩ Õpũ niĩ. ¹⁴ Cõãmacũ Jesuré masõrigu niiwĩ. Teorora cãũ tutuaremena maricãrê masõgũdaqui.

¹⁵ ¿Ateré múã masĩriite? Múãye õpũãrĩ Cristoya õpũãména cãmeyioa. ¿Marĩ Cristoya õpũãrê ñeeape wapatãri basocoya õpũãména cãmeyioadari? Tiiridojãã. ¹⁶ ¿Atecãrê masĩriite? Ëmu ñeeape wapatãri basocomena niigũ, cãã pũarã sicaõpũũ tiirõbiro putuãcu. Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽ jóanoã: “Cãã pũarã sicaõpũũ tiirõbiro putuãadacua”,* jĩ jóanoã. ¹⁷ Teorora sũcã sícũ Jesucristo marĩ Õpãména niigũ, cãũ wãcũréména cãména cãmeyioqui.

¹⁸ “Ãpẽrãrê ñeeapedugamiga” jĩ wãcũrõno tiigũ, teeré dutiwáya. Apeyé marĩ ñañarê tiiré marĩye õpũãrĩrê ñañorícu. Marĩ ñeeapesodeaatirape, marĩye õpũãrĩ petire ñañorã tiia. ¹⁹⁻²⁰ ¿Múã masĩriite? Marĩrê Cõãmacũ Espiritu Santore ticorigu niiwĩ. Marĩye õpũãrĩ Espiritu Santoya wiibiro niã. Cãũ marĩmena niĩ. Cõãmacũ wapapacãremena marĩrê wapatãrigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩye õpũãrĩmena marĩ boorõ tiimasĩña maniã. Marĩye õpũãrĩ, marĩ wãcũrê Cõãmacũye niã. Marĩye õpũãrĩmena ãñurê tiidã, ãpẽrã Cõãmacũrê ãñurõ wãcũãrõ jĩrã.

* 6:16 Génesis 2.24.

7

Namocutire maquē

¹ Mecūtīgārē múá jóaripūpu sãĩñáriguere yũgũda. Namocutiheri, ãñũjãã, ãñũrõpeja. ² Teero niipacari, namocutihera noo booró ñeeapesodeaatibocua. Teero tiirá, ãmũá cúaãcõrõ namocutiro booa. Numiãcã cúaãcõrõ manucutiro booa. ³ Ɛmũ cãũ namoména ãñũrõ niĩãrõ. Coocã cãm̃mena teerora niĩãrõ. ⁴ Manucutigore cooya õpũũ dícu niiria; coo manũ booróbirora cãm̃mena niĩrõ booa. Coo manucãrē cãm̃ya õpũũ dícu niiria; cãm̃ namo booróbirora coomena niĩrõ booa. ⁵ Cúaã biiro tiĩaro: Numiõ coo manũ coomena niĩdugari, yũnaro. Cãm̃cã coore yũnaro. Apetó tiirá, cúaã biiro cãmerĩ jĩbocua: “Marĩ tiĩrucúrobiro tiĩrĩjããda ména; Cõãmacũpere súubuseada”, jĩĩ wedesebocua. Cúaã “noquē bærecorĩ súubuseada” jĩĩ quẽnoãri siro, súubusecua. Súubuseari siro, too suguero niirecutiarirobirora manũmena, namoména niĩãrõ. Teero tiihéri, cúaã wãcũtutuheri, Satanás ñañarē tiidutĩboqui. Æpẽrãm̃ena noo booró ñeeaperi tiĩbõqui.

⁶ Yũn mũãrē teeré dutirébiro jĩĩgũ mee tiia. “Múaã teero tiĩri, ãñũãdacu” jĩĩgũ, teero jĩĩã. ⁷ Yũn biiro wãcũã: Yũn mũã niipetirare yũn tiĩróbiro namomanirã niĩri boomiga. Cõãmacũpe basocãcõrõrē cúaã tiĩadarere cũũrigu niĩwĩ. Æpẽrãrē namomanidutigũ, manũmanidutigũ cũũrigu niĩwĩ. Æpẽrãpére namocutidutigũ, manucutidutigũ cũũrigu niĩwĩ.

⁸ Mecūtīgã múá namomanirãrē, manũmanirãrē, wapewia numiãrē jĩĩgũda. Múaã yũn tiĩróbiro namocutiheri, manucutiheri, ãñũniã. ⁹ Ɛmũã numiãmena niĩdugara nũcãhẽrãno namocutiaro. Numiãcã teerora manucutiaro. Cúaã namocutiri, manucutiri, nemorõ ãñũã. Teero tiirá, cúaã numiãmena, ãmũãmena niĩdugare dícuere wãcũricua.

¹⁰ Yũn wãmosiarirare biiro dutia: Ate marĩ Õpũ dutiré niĩã; yũn dutiré mee niĩã: Numiõ coo manũrē cõãrĩjããrõ. ¹¹ Cõãgõ, sĩcõrã pũtuãaro; o coo manũ niĩmirigũmena quẽnoãrõ; cãm̃mena niĩãrõ sũcã. Ɛmũcã teerora cãm̃ namorē cõãrĩjããrõ.

¹² Æpẽrãrējã yũn wãcũrere biiro jĩĩgũda. Ate wãcũrē marĩ Õpũ yũnre wederé mee niĩã. Apetó tiigũ, sĩcũ múã menamacũ Jesuré padeohégore namocutiboqui. Coo cãm̃mena niĩrucudugari, cõãrĩjããrõ. ¹³ Teerora sũcã padeohégure manucutigocã coomena cãm̃ niĩrucudugari, cõãrĩjããrõ. ¹⁴ Padeohégũ namo coo Jesuré padeoré wapa coo manucã Cõãmacũ ãñũrõ tiĩnórĩgu niĩqui. Teerora padeohégo manũ cãm̃ Jesuré padeoré wapa cãm̃ namocã Cõãmacũ ãñũrõ tiĩnórigo niico. Teero tiirá, cúaã põna Jesuré padeohéra põna tiĩróbiro niĩricua. Teero tiigũ, Cõãmacũ cúaã põnarē ãñũrõ tiĩqui. ¹⁵ Jesuré padeohégũno cãm̃ namorē cõãdugagu, cõãjããrõ. Jesuré padeohégocã coo manũrē cõãdugago, cõãjããrõ. “Yũnre cõãrĩjãã; yũnmena niĩjãã”, jĩĩmasĩña manĩã. Cõãmacũ marĩrē cãmerĩquẽrõ manĩrõ niirecutiri booi. ¹⁶ Jesuré padeogó coo manũrē Jesuré padeohégure “yũnmena niĩgũ, padeogũdaqui” jĩĩmasĩña manĩã. Teerora sũcã Jesuré padeogãcã cãm̃ namo Jesuré padeohégore “yũnmena niĩgõ, padeogódacu” jĩĩmasĩña manĩã.

¹⁷ Tee biipacari, ateré yũn niipetiro macãrã, Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrē dutia: Múaãcõrõ Cõãmacũ mũãrē sicato cãm̃ põna pũtuãri tiĩrĩrobirora atitõcãrē teerora niĩrõ booa. ¹⁸ Cõãmacũ ãpẽrãrē cõnerĩgu wapa macã caseróre widecõãnorirare cãm̃ põna pũtuãri tiĩbõqui. Cúaã widecõãnorira niĩãrõ.

Widecōānoña manirārē cūū pōna pūtuári tiirícārē, teerora widecōānoña manirā niirāō. ¹⁹ Widecōānorigu niirī, o widecōānoña manigú niirícārē, wapamaniā. Cōāmacū booró tiirépe wapacutinetōnucāā. ²⁰ Niipetira Cōāmacū cūārē sicato cūū pōna pūtuári tiiríto cūā niisuguerirobirora niirucujārō booa. ²¹ Dutiapenori basocare* Cōāmacū cūū pōna pūtuári tiirí, cūā dutiapenorere wācūpatirijāārō. Apetó cūārē dutirá “wáaya” jīrī, witiijōāārō. ²² Cōāmacū marī Ōpū Jesurē padeodutigu múārē beserigu niiwī. Teerora sicū besenūcāritore, dutiapenori basocu niirigu niiwī. Atitóre biiro niā: Teero dutiapenori basocu niipacu, Jesumēna niijīgū, dutiapeerere witiirigu tiiróbiro niiqui. Jesuyé maquērē padequi. Āpī cūū besenūcāritore, dutiapenoña manigú niirigu niiwī. Atitóre Cristore padecoteri basocu tiiróbiro niiqui sáa. ²³ Cōāmacū múārē wapapacáremena wapatirigu niiwī. Teero tiirā, āpērā dutiapenori basoca tiiróbiro niirijāña. ²⁴ Cōāmacū sicato besenūcārito, múā niirecutiirirobirora niijāña. Cūūmena āñurō niīña.

²⁵ Wāmosíaherare marī Ōpū dutiré maniā. Marī Ōpū yūne bóaneō iñarēmena múārē yūne wederere tuorí tiirigu niiwī. Teero tiigú, yūne wācūreperere wedeguda. ²⁶ Biiro wācūā: Atitóre pee ñañarō netōré niā. Teero tiigú, sīcū cūū niiróbirora pūtuájāārō. ²⁷ Nūmocutigu coore cōārijāārō. Nūmomanigū nūmo āmaārijāārō. ²⁸ Nūmocutigu Cōāmacūrē netōnucāgū mee tiī. Nūmōcā wāmosíago, Cōāmacūrē netōnucāgō mee tiīyo. Teero niipacari, wāmosíarirare cūā catirí burecorire pee ñañarō netōré niā. Yūne cūā ñañarō netōrére boosārimiga.

²⁹ Yáa wedera, yūne múārē ateré wededugaga: Atibáreco petiádarō péero dūsa. Teero tiirā, mecūāmena nūmocutira nūmomanirā tiiróbiro niirō booa. ³⁰ Boorituari basoca boorituahera tiiróbiro niirō booa. Ūsenirācā tūshera tiiróbiro niirō booa. Apeyenó sārā cūāye niidoaadarere tiiróbiro tūgueñarijāārō. ³¹ Atibáreco maquēmena āñurō netōrā tee dícare wācūrijāārō. Atibáreco maquē marī iñarē ditiwaro tiā.

³² Múārē wācūpatiro manirō niirī boogá. Nūmomanigū marī Ōpūye maquērē bayiró wācūqui, Jesucristo ūsenirī boogú. ³³ Nūmocutigūpe atibáreco maquērē bayiró wācūqui, cūū nūmorē ūsenirī boogú. ³⁴ Cūū nūmo, teero biiri Jesucristo ūsenirī boogú, cūū tiidugáre puaró niicu. Nūmīcārē teerora niā. Manūmanigō marī Ōpūye maquērē bayiró wācūco. Cooya ōpūāmena, coo wācūrēmena Cōāmacū booró tiidugáco. Manūcutigope atibáreco maquērē bayiró wācūco, coo manūrē boosāgō.

³⁵ Yūne múārē āñurē boosāgū wede, jóacoa. Múā tiirére cāmotādugariga. Teero tiiróno tiigú, múārē āñurō niirī boogá. Teero biiri marī Ōpūye dícare wācūrī boogá.

³⁶ Sīcū cūū macō bñcúó wáari iñagū,† biiro wācūqui: “Yūne macōrē āñurō tiiriga; coo manūcutirí, āñubocu”, jīi wācūqui. Teero jīigūno numicūārō. Teero tiiré ñañarē tiiré mee niā. ³⁷ Āpīpēja cūū āñurō wācūārī siro, “yūne macōrē numicūricu” jīi qui. Cūū teero tiidugáre āñuniā. Yūne macō manūcutirijāārō jīigū, āñurō tiigú tiiquí. ³⁸ Biiro niā: Numicūgū āñurō tiigú tiiquí. Numicūhégācā toorā āñunemorō tiiquí.

* **7:21** Pecasāyemena “esclavos” niīya.

† **7:36** Apepū biiro tuonóā: Sīcū cūū nūmo niigōdo bñcúó

wáari iñagū, ...

39 Marĩrē dutiré biiro niĩā: Manũctĩgo coo manũ catiri, cũũmena niirucujããrõ. Cũũ diari siro, coore cãmotãre manirĩ, coo tũsagũmena manũctĩmasĩco. Cũũ Jesuré padeogũ niĩãrõ. 40 Yũũpe biiro wãcũā: Coo ãpĩmẽna dúutuhego, nemorõ useniremena niico. Yũũcã Espĩritu Santore cwojĩgũ, teero wedesea.

8

Weerirare wáicũ diiré titoré maquẽ

1 Yũũ mecũtigãrẽ apeyé múā sãĩñãriguere yũũgũda. “¿Wáicũra dii cũā weerirare ticoariguere yaajãrõ booi?” jĩĩriguere yũũgũda. “Weerirare cũā padeoré wapamanĩā; teeré masĩtooa”, jĩĩcu múā. Teerora niĩā, niirõpeja. Teero jĩĩrã, biiro jĩĩrã tiicú: “Usãpeja ãpẽrã nemorõ masĩnetõncãcã”, jĩĩãmajãrã tiia. Marĩ cãmerĩ maĩrã, biirope tiicú: ãpẽrãrẽ tiĩápucu, Cõãmacũrẽ padeonemõãrõ jĩĩrã. 2 “Masĩnetõnegũ niĩā” jĩĩgũno ãñũrõ peti masĩgũ mee niiqui. “Biirope ãñũrõ masĩrõ boocú”, jĩĩmasĩriqui. 3 Cõãmacũ cũũrẽ maĩgũrẽ masĩtoaqui.

4 Wáicũra dii cũā weerirare ticoarigue maquẽpere biiro wedegũda: Marĩ masĩā: Cũā weerira wapamanĩcua; Cõãmacũ sĩcãrã niiqui. 5 ãpẽrã cũũrẽ padeohẽra paũ cõãpõnapere padeocũā. Ëmũãsepũ niirãrẽ, atibãrecopũ niirãrẽ padeocũā. Cũãrẽ marĩ Cõãmacũrẽ padeorõbĩro tũgueñacua. “Marĩ õpãrã niĩya”, jĩĩcua. 6 Marĩpe ateré masĩā: Cõãmacũ marĩ Pacũ sĩcãrã niiqui. Cũũ niipetire atibãreco maquẽrẽ bauaneyĩgu. Marĩ cũũ põna cũũ dutirõ tiĩãdara niĩā. Jesucristo sĩcãrã marĩ Õpũ niĩĩ. Cũũmenarã niipetire bauanẽnoriro niĩwã. Marĩcãrẽ cũũmena niirĩ tiirĩgu niĩwĩ.

7 Niipetira Jesuré padeorã teeré masĩriya. Cũā sĩquẽrã too sugueropũ weerira dícuere padeomĩwã. Mecũtigãrẽ weerirare ticoarigue diiré yaara, biiro wãcũcua: “Teeré yaara, weerirare padeorã tiia”, jĩĩcua. Padeobayĩhera yaara, wapa cwořã tiirõbĩro tũgueñacua. Teemẽna cũā wãcũrẽrẽ ñãnocũā. 8 Marĩ yaaré, marĩ yaaherecã marĩrẽ Cõãmacũrẽ masĩrĩ tiinemõria. Marĩ yaara, nemorõ ãñũrã wãricu. Yaahera, ñãñarã wãricu. 9 Teero niipacari, ãñũrõ tiiyã múā. “Niipetirere yaamasĩā” múā jĩĩrẽmena ãpĩ ãñũrõ padeobayĩhegure ñãñarẽ tiirĩ tiirĩjãña. 10 Biiro niĩā: Mũũ “cũā weerirare wapamanĩā” jĩĩmasĩpacũ, cũā weerĩgure sũbusepeoropũ yaagu wãabocu. ãpĩ padeobayĩhegu mũũ teero tiirẽre ñãboqui. Mũũrẽ ñãnacũgũ, cũũcã weerirare ticoariguere yaagu wãaboqui. 11 Mũũ masĩpacũ yaagu, padeobayĩhegupere “yũũ ñãñarẽ tiigũ tiigã” jĩĩ wãcũrĩ tiigũ tiia. Cristo cũũcãrẽ diabosarĩgu niĩwĩ. Mũũ yaarẽmena cũũ padeorẽre ñãnorĩ tiibuyẽrijãña. 12 Atemẽna putũā sãa: Mũā padeobayĩhegure ñãñarẽ tiibuyẽra, Cristorena ñãñarẽ tiirã tiia. 13 Teero tiirã, marĩ yaarẽmena marĩya wedegu padeobayĩhegure ñãñarẽ tiirĩ tiirã, diamacũrã wáicũra diiré yaanemorijãrõ booa, cũũrẽ ñãñarẽ tiibuyẽri jĩĩrã.

9

Apóstoles cũā wederẽmena wapatã, yaamasĩcua

1 Yũũcã Jesús cũũyere wededutĩgu beserĩgu niĩā. ãpẽrã cũũ beserira tiirõbĩro tiimasĩā. Yũũcã marĩ Õpũ Jesuré ñãwã. Mũãrẽ marĩ Õpũye quetire wedewũ. Mũā teeré tuo, padeowã. Teero tiirã, yũũ Jesús beserĩgu niirẽre masĩā. 2 ãpẽrã yũũre “cũũ Jesús cũũyere wededutĩgu beserĩgu mee niĩĩ” jĩĩrã niicua. Mũãpeja

teero jĩria. Yũũ múãrẽ Jesuyé maquẽrẽ wederi siro, padeowá. Teero tiirá, múã ãpẽrã nemorõ yũũre “Jesús cãũyere wededutigu beserigu niĩ” jĩmasiã.

³ ãpẽrã yũũre wedepatira, “cãũ Jesús beserigu mee niĩ” jĩcua. Cũãrẽ biiro yũũa: ⁴ Yũũ Jesús beserigu niijĩgũ, yũũ buerere tuorãre “ecayá yũũre” jĩmasiã. ⁵ Yũũcã ãpẽrã Jesús beserira, Jesús baira, teero biiri Pedrobirora yũũ tiiri, ãñubojĩyu. Cũã nũmosãnumiã Jesuré padeorãre cũãmena nẽwaya. ⁶ ¿Deero wãcũĩ múã? ¿Ûsã dícu Bernabé, yũũ Jesuyé quetire wederá yaacatidugara, padedumasĩrigari? ⁷ ¿Surara cãũ yaarere cãũ basiro wapatĩgari? Wapatĩrigui. ¿Sere oteri basocu teeducare yaarigari? Yaaqui. ¿Oveja coteri basocu oveja òpẽcõre bipẽgũ sínirigari? Siniquí. ⁸ Yũũ tee queorẽmena wederi, yũũre “basocá wãcũrẽ dícare wedei” jĩrijãña. Moisére dutiré cũũriguecã teeré jóanoã. ⁹ Tee dutirẽpũre biiro jóanoã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, useropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadugagu, yaaaro”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ teeré jĩgũ, wecuá dícare jĩgũ mee tiyĩgu. ¹⁰ Cũũ teeré jĩgũ, ùsã cãũye quetire wederãre queorẽmena wedegu tiyĩgu. Ditare coamutõsuguegu, ãpĩ trigore wãñiãgũ “tiidita oteré dũcare ñeẽadacu” jĩrã, padecua. ¹¹ Ûsã otenũcãrira tiirõbiro Jesuyé maquẽrẽ múãrẽ wedenũcãwũ. Otegú tee oteré dũcare ñeerõbirora múãcã ùsã bueré wapa apeyenó múã cuoróre pẽero ùsãrẽ ticori, ãñuniã. ¹² Múã ãpẽrã múãrẽ buerãre teero ticojãcu. Ûsãperea nemocú.

“Ûsãrẽ ticoya” jĩmasĩpacara, “ticoya” jĩria. Teero jĩrõno tiirá, teero nũcãjãwũ. Biiro wãcũwũ: “Marĩ sãrĩ, Cristoye quetire boorĩbocua”, jĩ wãcũwũ. ¹³ ¿Ateré múã masĩriite? Cõãmacũwiipũ paderĩ basocá Cõãmacũrẽ padeorá yaaré nẽeati cũũriguere yaacua. Teerora tiwiipũ wáicũrãre sããrõpũ paderãcã tee diiré yaacua. ¹⁴ Cũã tiirõbiro Jesuyé quetire wederãcãrẽ “cũã tee wederẽmena wapatáyaaro” jĩrigu niiwĩ marĩ Òpũ. ¹⁵ Teero jĩpacari, yũũ sícãrĩ “ticoya yũũre” jĩricu. Mecũtĩgãrẽ múãrẽ apeyenó ticojutigu mee teero jóaa. Bayirõ juabõarera diadugapacu, múãrẽ yũũ wederé wapa yaaré sãiricu.

¹⁶ Yũũ Jesuyé quetire wedegũ niijĩgũ, “ãpẽrã nemorõ ãñugũ niã” jĩmasĩria. Tee Cõãmacũ yũũre padedutire niã. Yũũ teeré wedeheri, yũũre ñañanibocu. ¹⁷ Yũũ boorẽmena wedegu doca, wapatãbojĩyu. Cõãmacũ yũũre wededu-tiripeja, cãũ yũũre cũũrigue dícare tiigũ tia. ¹⁸ Teero tiirõ, yũũ ãñurõ usenire yũũ wede wapatãrebiro niicu. Yũũ wapasero manirõ netõnere quetire basocãre wederẽmenape ãñurõ useniã. Jesús beserigu niijĩgũ, “wederé wapa ticoya yũũre” jĩmasĩpacu, jĩria.

¹⁹ Paũ Cristore padeorĩ boosãgũ, biiro tũgueñaã: Sícũrẽ padecotegu niiripacu, yũũ basiro niipetirare padecotegu tiirõbiro tũgueñaã. ²⁰ Judíoa putopũ niigũ, cããrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, cãã tiirõbirora tia. Yũũ Moisére dutiré cũũriguemena niiripacu, tee dutirẽmena niirã putopũ wáagu, cãã tiirõbiro tee dutirere tia. Cããrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, teero tia. ²¹ Tee dutirẽmena niihẽrã putopũ wáagu, cããrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, tee dutirẽmena ni-ihẽgãbiro niã. Teero niipacu, “Cõãmacũ dutirere tiihẽgu niã” jĩgũ mee tia. Yũũ Cristo boorere tiidugãgu niijĩgũ, Cõãmacũ dutirẽmenape niã. ²² Yũũ padeobayĩheramena niigũ, cããrẽ Cristore padeonemorĩ boogũ, cããbirora tia. Aterere tiinemóã sũcã: Niipetirare “¿deerope yũũ tiiri, netõdugãmĩ cãã?” jĩgũ, cãã tiirucũrobirora tia. ²³ Tee niipetirere tia, niipetiro macãrã Jesuyé quetire tuoãro jĩgũ. Teero tiigũ, yũũcã cããmenarã Cristo ticoadarere ñeegũdacu.

24 Múã masĩã: Cuturópu wáara, niipetira cutucúa, “¿noãpé cutubayínemoi?” jĩrã. Niipetira cutupacára, sícũrã wapatáqui. Múãcã Cõamacũ ticoadarere wapatádugara, cuturí basoca tiiróbiro tutuaremena Cõamacũ boorépere tiiró booa. 25 Niipetira cúã cutuádari suguero, bayiró cutubuéua. Too sugueropu cúãye òpũũrĩrẽ ñañoriguere duujácu. Cúã pũũmena tiiri betore wapatádugara, teero tiisuguéua. Tiibeto máata bóajõãcu. Marĩ ñeeãdarepeja petirícu. 26 Teero tiigú, yũ cuturí basocú capea ññahẽgũ tiiróbiro noo booró tiiría. Cãmerĩquẽri basocu ãñurõ cãmerĩquẽmasihẽgũ cúũ booró tiijáqui. Yũpeja cúũbiro tiidugáhegu, yũ tiíadarere ãñurõ wãcũsuguea. 27 Yáa òpũũrẽ quẽnojeádufigu, ñañarẽ tiidugáre nucãjãã. Yáa òpũũ yũre dutiria; yũ basiro yáa òpũũrẽ dutia. Teero tiiriatã, Jesuyé quetire ãpẽrãrẽ wedegú niipacu, Cõamacũ ññacoropure ñañarõ putuábocu.

10

Weerirare padeorjãña

1 Yáa wedera, múãrẽ ateré múã masĩrĩ boogá: Niipetira ãsã ñecũsũmuã òmeburuá doca niyira. Niipetira Día Oco Sõãrĩmaarẽ tiãwayira. 2 Niipetira “Moisẽmena niĩã” jĩrẽre ãñorã, òmeburuáre nũnũ, tiimaarẽ tiãwayira. Cúã òmeburuáre nũnũ, tiimaarẽ tiãwariguemena wãmeõtinorirabiro putuáyira. 3 Niipetira maná wãmecutirigue Cõamacũ ticoriguere yaayira. 4 Niipetira oco Cõamacũ ticoriguere sñiyira. Tee oco ãtãgãpu witiyiro. Tiigá ãtãgã Cõamacũ ticoriga niyiro. Cristora tiigabiro niĩ. Cúã noo wáaro cúãmena niyigu. 5 Cõamacũ cúãrẽ teero tiipacári, cúãpe cúũrẽ usenirĩ tiiriyira. Cúũrẽ netõnucãrĩ ññagũ, paure yucu manirõpu diari tiyigu.

6 Cúãrẽ teero wáarigue marĩrẽ queoré ticoré niĩ. Marĩrẽ cúã tiiróbiro ñañarẽre ugaripearijããrõ jĩrõ, teero wáayiro. 7 Teero tiirã, cúã sĩquẽrã tiiróbiro weerirare padeorjãña. Cõamacũye queti jóaripũpu cúã tiiriguere jóanoã: “Cúã yaa, sñi, too síro cúã booró bosebureco tiinucáyira”,* jĩ jóanoã. 8 Marĩpeja sĩquẽrã cúã tiiróbiro noo booró ñeeaperijããda. Cúãcã teero tiirígue wapa sicaburecore veintitrés mil diayira. 9 Teero biiri sĩquẽrã cúã tiiróbiro marĩ Òpũũrẽ cúari tiirjããda. Cúãcã teero tiirígue wapa pau ãñãã bacasiãnoyira.† 10 Teero biiri sũcã cúã sĩquẽrã Cõamacũrẽ wedepatirobiro wedepatirijãña. Cúãcã wedepatirigue wapa ángele sñãdutĩnorigu cúãrẽ sñiyigu.‡

11 Atibureco petiwáro tija. Teero tiigú, Cõamacũ marĩ atitó macãrãrẽ masĩdufigu, cúãrẽ teero tiyigu. Cũũ cúãrẽ wáariguere jóadutirigu niuwĩ, marĩrẽ cúã tiiróbiro tiirjããrõ jĩgũ, cúãrẽ wáarirobirora marĩrẽ wáari jĩgũ. 12 Teero tiigú, sícũ “yũpeja ãñurõ padeogú niĩ; ñañarẽ tiiría” jĩ wãcũgũno ãñurõ tuomasĩña, ñañarẽ tiirĩ jĩgũ. 13 Apetó múã ñañarẽ tiidugácu. Múã dícuere teero wáaricu; niipetirapure teero wáacu. Cõamacũpe múãrẽ tiípurucugu niijigũ, múã nocõrõ nucãrẽre masĩjigũ, múãrẽ ñañarẽ tiidugánemore jearĩ tiiriqui. Ñañarẽ tiidugáre jeari, Cõamacũ múãrẽ tutuare ticogudaqui, ñañarẽ tiirjããrõ jĩgũ.

* 10:7 Éxodo 32.6. † 10:9 Números 21.5-6. ‡ 10:10 Números 16.41-49.

14 Teero tiirá, yuu maĩrã, múã cúa weerirare padeoríjãña, ñañarõ wáari jĩrã. 15 Múã añurõ masĩrã niĩã. Teero tiirá, múã basiro yuu wedeserere “diamacú niĩã” o “merẽã niĩã” jĩĩadacu. 16 Marĩ bocara, sĩnirĩ bapa sĩniãdari suguero, Cõamacãrẽ usenire ticoa. Tiibapare sĩnirã, “Cristoye dii marĩrẽ õmayudiabosariguemenarã marĩ cõumena niĩã” jĩĩdugara tiia. Pãgãrẽ bato yaara, “Cristoya õpũũ cõũ diari õpũũmenarã marĩ cõumena niĩã” jĩĩdugara tiia. 17 Marĩ sicagã maquẽ pãrẽ yaaa. Teero tiirá, marĩ paũ niipacara, sicaõpũũ tiirõbiro niĩã.

18 Israelya põna macãrãrẽ wãcũña. Cúa Cõamacãrẽ padeorã, wãicũrare sãipéocua. Tee diirẽ yaara, “Cõamacũmena niĩã” jĩrã tiicúa. 19 ¿Deero jĩĩdugagu tiĩ yuu teeména? “Wãicũra dii cúa weerirare ticoariguere marĩ yaara, weeriramena niĩadacu”, ¿jĩĩdugagu tiigári? “Weerira caticua”, ¿jĩĩdugagu tiigári? Jĩria. 20 Biirope jĩĩdugagu tiia: Cõamacãrẽ padeohéra cúa weerirare wãicũra diirẽ ticora, Cõamacãrẽ ticora mee tiĩya; wãtĩãpere ticora tiĩya. Múãrẽ wãtĩãmena niĩrĩ boorã. 21 Marĩ Õpũrẽ padeorãmena vinorẽ sĩnirã, pãrẽ yaara, marĩ Õpũrẽ padeorẽ wiyarã tiia. Teerẽ yaaarira wãtĩãyere sĩni, yaaro boorã. 22 Marĩ Õpũrẽ doeri tiidugãricu. Cõũ marĩmena cúari, marĩ cõumena sĩcãrĩbĩricu; tutuagu niiqui.

Marĩ booró tiirã, ãpẽrãrẽ maĩrbocu

23 Múã sĩquẽrã biiro wedesecu: “Marĩ tiidugãrere tiimasĩã”, jĩicu. Teerora niĩã, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugãre marĩrẽ tiãpuricu. “Marĩ tiidugãrere tiimasĩã” jĩrẽ diamacú niipacari, teepé ãpẽrãrẽ Cõamacãrẽ añurõ padeorĩ tiiricu. 24 Múãye dicũre wãcũrijãrõ booa; ãpẽrãyẽ niĩãdarecãrẽ wãcũrõ booa.

25-26 Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Niipetire atibũrecopũ niirẽ marĩ Õpũye niĩã”, § jĩ jóanoã. Teero tiirã, yaarẽ dúaropũ dúarere noo booró sãĩ, yaaya. “¿Weerirare sũbusepeoarigue dii niĩ?” jĩ sãĩñãrijãña, wapa cõorã tugueñãrĩ jĩrã.

27 Apetó tiigú, sĩcũ Jesurẽ padeohẽgu múãrẽ cõũ putopũ yaadutiboqui. Múã cõũ putopũ wãadugara, niipetire cõũ ecarere yaaya. “¿Ate deero tiãrigue dii niĩ?” jĩ sãĩñãrijãña, wapa cõorã tugueñãrĩ jĩrã. 28 Toopũ niirĩ, ãpẽrã múãrẽ biiro jĩibocua: “Ate weerirare cúa ticoarigue dii niĩã”, jĩibocua. Múã cúa padeorere ñañorĩ jĩrã, tee diirẽ yaarĩjãña, wapa cõorã tugueñãrĩ jĩrã. 29 Múãye maquẽrẽ wederia. Múã yaara, ñañarõ tugueñãricu. Cúa tugueñãre maquẽrẽ wedegu tiia. “Yaaya manirẽno niĩã”, jĩ tugueñãcua.

Múã yũre sãĩñãbocu: “¿Deero tiirã ãpẽrã tugueñãremena ãsãpe ãsã yaadugãrere yaarigari? 30 Ësã yaarere Cõamacãrẽ usenire ticori, ãpẽrã ãsã yaarere merẽã jĩĩmasĩricua”, jĩibocu. 31 Yũpeja múãrẽ biiro wedea: Marĩ yaarẽmena, marĩ sĩnirẽmena, marĩ booró tiirẽmena Cõamacãrẽ usenirĩ tiãda, ãpẽrãcã Cõamacãrẽ “añũnetõjõãĩ” jĩĩarõ jĩrã. 32 Múã tiirẽmena sĩcãnorẽ ñañãrẽ tiĩẽñorĩjãña; niipetira Cõamacũ põnarẽ, judioare, judioa niĩhẽrãrẽ ñañãrẽ tiĩẽñorĩjãña. 33 Yũacã teorora tiia. Niipetire yuu tiirẽmena niipetirare añurõ tiidugãã. Niipetira netõnãrĩ boogú, cúa ye niĩãdarere boosãã; yũpeja yé dicũre ãmaãria.

11

1 Múãcã yuu Cristore nũnũrõbiraora teerẽ ññacũ, yũure nũnũñã.

Numiã Jesuré padeorá neãrõpũ tiiré maquẽ

² Múã yũũ tiiriguere teero wãcũpetirucujããyi. Yũũ múãrẽ bueriguedcãrẽ diamacú tiáyiro. Teero tiigú, múãmena yũũ bayiró useniã. ³ Apeyeré ateré múãrẽ masirí boogá: Cristo niipetira ãmuã sotoa niĩ. Ɛmũpe cãũ numo sotoa niĩ. Cõãmacú Cristo sotoa niĩ. ⁴ Ɛmũ súubusegu, cãũya dupupũ sapeare pesarijãrõ booa.* Cãũ Cõãmacú wededutirere wedegu, teorora pesarijãrõ booa. Pesagúpeja bobooro tiigú tiiquí. Cãũ teero tiigú, marí Ɔpũ Jesucristore quioníremena padeoríqui. ⁵ Numiõpeja súubusego, cooya dupupũ suti caserore pesaro booa. Coõ Cõãmacú wededutirere wedego, teorora tiirõ booa. Pesahegopeja bobooro tiigó tiicó; marí Ɔpũ Jesucristore quioníremena padeoríco. Põare súa pedenorigo tiiróbiro niico. ⁶ Sícõ numiõ pesarí casero pesahego, sica diamacúrã coo póare súacõãjããrõ. “Yũũre súapetiãtã, o pedeatã, bobooro tũgueñabocu” jĩgõ, suti caserore pesaaro. ⁷ Ɛmũpe Cõãmacú niirere, cãũ dutimasirere ãñoĩ. Teero tiigú, pesarijãrõ booa. Numiõpe coo manũ ãñurõ dutimasirere ãñooyo. Teero tiigó, suti caserore pesaro booa. ⁸ Múã masíã: Sicatopũra Cõãmacú basocúre tiigú, ãmurẽ numiõya cõãmena tiiriyigu; numiõpere ãmũya cõãmena tiiriyũ. ⁹ Cõãmacú Adãnrẽ tiigú, Evare tiápuaro jĩgũ mee tiiriyũ. Evare tiigúpeja, Adãnrẽ tiápuaro jĩgũ tiiriyũ. ¹⁰ Teero tiirã, múã neãrõpũre niirã, numiã suti caserore pesaro booa. Teero tiigõno coo manũ dutirẽmena niirere ãñocó. Ángeleacã coo teero tiirere iñacua. ¹¹ Teero niipacari, marí Jesuré padeorã cãmerí tiápua. Ɛmuã cãã numosãnumiã tiápure manirõ niimasiricua. Numiãcã cãã manusãmuã tiápure manirõ niimasiricua. ¹² Ate diamacúrã niã: Cõãmacú numiõrẽ ãmũya cõãmena tiiriyũ; teero biiri ãmuã numiãpũre bauácua. Niipetira Cõãmacú tiirã dícu niĩya.

¹³ Numiã Cõãmacúrẽ sãirã, dupupũ suti caserore pesaheri, ¿ãñui? Múã basiro beseya. ¹⁴ Niipetira ateré masínoã: Ɛmũ póãñapõ yoiari, bobo niã. ¹⁵ Numiõpe póa yoiariñapõ cuogó boboríco; tee póãmena usenico. Coõ póãmena suti caserore pesagobiro tiicó. ¹⁶ Yũũ wedeserere “diamacú niiria” jĩgũnorẽ biiro jĩgũda: “Ɛsã teero dícu tiirucúa. Teero biiri Jesuré padeoré põnarí macãrãcã teorora tiirucúcu”, jĩgũda.

Neãyara diamacú tiirigive

¹⁷ Mecütigã múãrẽ apeyeré jóaa. Ateré jóagu, múãmena useniria. Múã neãrã tiiré múãrẽ Jesuré padeonemórí tiirõno tiirã, padeorere ñãñorã tiia. ¹⁸ Múãrẽ ateré jĩsugueguda: Múã neãrã, sicãrõmẽna yaariayiro. Teeré tuoãwã. Yũũ tũgueñarí, yũũre diamacú maquẽrẽ wedecoaya. ¹⁹ Ate diamacúrã niã: Múã bataricãrẽ, ãñuniã. Teemẽna “¿noãpé diamacú Jesuré padeorã niĩto?” jĩrere ãñoãdacu. ²⁰ Múã neãyara, marí Ɔpũ cãũ buerãmena yaaturirobiro diamacú tiiriyiro. ²¹ Múã yaaré néewarere noo booró yaanucãjããyi. Æpẽrã juamẽna putuã, Æpẽrã sĩni, cũmu, tiáyiro. ²² Múã pairó yaa, sĩnidugãra, múãye wiseripũ teero tiyã. ¿Múã Æpẽrãrẽ Jesuré padeorãre doo niĩ? Æpẽrã bóãneõrẽ bobooro wãari tiirã tiáyiro. Múã teero tiiré quetire tuogú, ¿deero jĩgũdari yũũ múãrẽ? “Múãmena useniã” ¿jĩgarite? Jĩridojãgũdacu.

Jesús cãũ buerãmena yaaturigive
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

* **11:4** “Jesuré padeorãmena neãgũ, sapeare pesariqui”, jĩdugaro tiia. Cãũ sicãrã niigũ, sapeamena súubuseri, ãñuniã.

²³ Yuu múārē bueriguere marī Ōpū yuure buewi. Biiro niā: Jesuré ññatutirapure ticoadari ñamirē cūū pārē née, ²⁴ Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Yaponó, puatásā, jīyigu: “Ate pā yuu múārē diabosaadari ōpūūbiro niā. Ateré tiyá, yuu múārē diabosarere wācūrā”, jīyigu. ²⁵ Yaaari siro, teerora tiyígu sīnirí bapamena. Cūū bueráre tīāgū, jīyigu: “Atibapá maquē yéé díbiro niā. Yéé díimena Cōāmacū mama netōnére quetire cūūgūdaqui. Múā tiibapare sīnirécōrō yuure wācūña”, jīyigu. ²⁶ Teero tiirá, múā pārē yaara, tiibapare sīnirā, marī Ōpū marīrē diabosariguere ññorā tiia, téé cūū putuaatiripu.

Bocaadari sughero, wācūdutire

²⁷ Bocaadara quioníremena tiáero. Quioníremena ññahégū yaa, sīni, Jesuré ññarē tiiquí; Jesuyá ōpūū, cūūye díre búri niiré tugueñaqui. ²⁸ Marī niipetira bocaadari sughero, marī tiiríguere “ññarē títú” jī, wācūsughero booa. ²⁹ Sīcū marī Ōpū marīrē diabosariguere wācūripacu, pārē yaa, sīnigú, ññarō tiinógūdaqui. ³⁰ Teero tiirá, múā pa diarecutira, tutuhera niicu. Sīquerā diajōātoyira. ³¹ Marī bocaadari sughero, wācūpatisugueatā, Cōāmacū marīrē teero ññarō tiiríqui. ³² Marīrē teero ññarō tiigú, marīrē marī ññarē tiiré duudutígu tiiquí. Marīrē āpērā cūūrē padeohéramena pecamepu wáari booríqui.

³³ Teero tiirá, yáa wedera, neāyara, biiro tiyá: Sīcāróména yaaadara, niipetirare yueya. ³⁴ Juabóaguno cūūya wiipu yaaaro. Teero tiigú, Cōāmacū múā aññurō neārī ññagū, ññarō tiiríqui. Apeyeré múā putopu wáagu, quēnogūda.

12

Espíritu Santo basocācōrōrē tiimasīrere tioré

¹ Yáa wedera, Espírítu Santo múārē tiimasīrere ticoqui, Jesuré padeorí pōna macārārē tiápuaro jīgū. Múārē teeré masīrī boogá.

² Múā ateré masīā: Múā Jesuré padeoádari sughero, múā menamacārā weerirare padeorá wáari ñña, múácā wáarira niiwū. Weerira cūā padeorá catirá mee niíyia; wedeseriya. ³ Teero tiigú, yuu múārē ateré masīrī boogá: Sīcāno Espírítu Santo tioréména wedesegu ateré jīimasīrīqui: “Jesús ññarō wáatērījāārō”. Āpīpéja “Jesús marī Ōpū niī” jīgū Espírítu Santo tioréména dícu teeré wedesemasīqui.

⁴ Espírítu Santo tiimasīre ticoqu, merēā dícu marīrē batoqui. Espírítu Santo tee niipetirere ticoqu sīcārā niiqui. ⁵ Marī merēā dícu paderé cūoa, Jesuré padeorí pōna macārārē tiápuaro jīrā. Marī Ōpū tee niipetirere cūūrigu sīcārā niī. ⁶ Marī merēā dícu padea. Cōāmacū marīrē paderi tiigú sīcārā niiqui. Niipetire tee marī paderé aññurō wáari tiiquí. ⁷ Espírítu Santo cūū tiimasīre tioréména marī niipetirare cūū marīmena niiré ññoqui. Tee tiimasīrere ticoqui, cāmerī tiápuaro jīgū. ⁸ Cōāmacū Espírítu Santomena sīquerārē aññurō masīréména wedesemasīrere ticoqui. Āpērārē cūūmenarā aññurō tūomasīreména wedemasīrere ticoqui. ⁹ Āpērārē cūūmenarā padeoré ticoqui. Āpērārē cūūmenarā diarecutirare netōnémasīrere ticoqui.

¹⁰ Āpērārē Cōāmacū sīcārā tiimasīrere tiēñomasīrere ticoqui. Āpērārē Cōāmacū wededutirere wedemasīrere ticoqui. Āpērārē besemasīrere ticoqui. Tee masīréména “āni wātī tutuaremena biiro tiī” o “Espírítu Santo tutuaremena biiro tiī” jī besemasīqui. Āpērārē āpērāyére máata wedesemasīrere ticoqui,

cúã tee wedesere tuohéra niipacari. Āpērārē tee wedesere “biiro jīdugaro tia” jī wedemasīrere ticoquí. ¹¹ Espíritu Santo basiro tee niipetirere tiíquí. Cūūrã basocãcõrõrē cūū ticodugarere ticoquí.

Marī sicaõpũũbiro niĩã

¹² Marīya õpũũ maquẽ pee niĩã. Pee niipacaro, sicaõpũũrã niĩã. Cristocã teorora niĩ. Marī cūūrē padeorã paũ niipacara, sicaõpũũbiro niĩã. ¹³ Marī niipetira Espíritu Santo sīcãmēna wãmeõtinowã. Teero tiigú, marī judíoa, griegoa, dutiapienori basoca, dutiapienoña manirã sicaõpũũbiro niĩrī tii. Marī niipetira sīcūrēna cõoa Espíritu Santore.

¹⁴ Sicaõpũũ sicawãme dícu niiria; sicaõpũũ pee õpũũ maquẽrē cõoa. ¹⁵ Marīya dupo wedeseri dupo niirõ, biiro jībocu: “Wãmo niiria; marīya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jīpacaro, toopãra niijãã. ¹⁶ Marīya cãmpéro wedesebocu: “Capea niiria; marīya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jīpacaro, toopãra niijãã. ¹⁷ Marīya õpũũ capea dícu niirī, ¿deero tii marī tuobõatau? Marīya õpũũ cãmpéro dícu niirī, ¿deero tii marī wīniñãboatau? ¹⁸ Cõãmacũ marīrē tiigú, niipetire marīya õpũũ maquẽrē cūū cūūdugaropũ cūūrigũ niĩwī. ¹⁹ Sicaõpũũpũre niiréno sicawãme dícu niĩãtã, basocãya õpũũ niiribõjīyu. ²⁰ Biirope niĩã: Sicaõpũũ pee wãme cõopacãri, sicaõpũũrã niĩã.

²¹ Capea wãmorē “mũurē booríga” jīmasīricu. Dupucã daporire “booríga” jīmasīricu. ²² Teero jīrõno tiirã, marīya õpũũ maquẽ apeyeré “tutuhere niĩã” jīpacari, tee manirī, ãñurõ catimasīricu. ²³ Marīya õpũũ maquẽrē apeyeré búri niiré tugueñaã. Teero tiirã, teeré ãñurõ bauáro jīrã, ãñurõ quẽnoã. Apeyeré bobooro tugueñarã, teeré yayíora, sutiré sãñaã. ²⁴ Apeyé ãñuré baurépereja quẽnoría. Cõãmacũ marīya õpũũ maquẽrē teero cūūrigũ niĩwī, búri niirére wapapacãrobiro ññaãrõ jīgũ. ²⁵ Cūū niipetire marīya õpũũ maquẽ sīcãrõmēna paderi booquí; teero biiri sīcãrõmēna cãmerī tiĩápuri booquí. ²⁶ Marīya õpũũpũre sicatebe pũnirī, niipetiropũ sesajõãã. ãñurõ wãaricãrē, niipetiropũ ãñurõ tugueñaremēna useniã.

²⁷ Teero jīgũ, biiro jīgũ tia: Múã Cristore padeojrã, cūūya õpũũbiro niĩã. Basocãcõrõ cūūya õpũũ maquẽbiro niĩya.

²⁸ Cõãmacũ Jesuré padeorí põna macãrã watoapũre Jesús cūūyere wededutigu beserirare niipetira sotoapũ cūūrigũ niĩwī.

Cúã docare cūū wededutirere wederãre cūūrigũ niĩwī.

Cúã docare cūūye quetire buerãre cūūrigũ niĩwī.

Cúã docare cūū dícu tiimasīrere tiieñorãrē cūūrigũ niĩwī.

Cúã docare diarecutirare netõnérãrē,
tiĩápurare,

dutirãre,

ãpērãyere wedeserare cūūrigũ niĩwī.

²⁹ Niipetira Jesús cūūyere wededutigu beserira niiriya. Niipetira Cõãmacũ wededutirere wederã niiriya. Niipetira Cõãmacũye quetire buerã niiriya. Niipetira Cõãmacũ dícu tiimasīrere tiieñomasīriya. ³⁰ Niipetira diarecutirare netõnemasīriya. Niipetira ãpērãyere wedesemasīriya. Niipetira cúã wedesere “biiro jīdugaro tia” jī wedemasīriya. ³¹ Teero tiirã, Espíritu Santo nemorõ ãñurõ tiimasīre ticorére booyã. Mecütígãrē yũũ múãrē nemorõ ãñurére wedegãda.

13

Câmerî maîré

1 Marî âpêrâyére wedesemasîpacara, ângeleayere wedesemasîpacara, câmerî maîhêrî, marî wedesere wapamanîcu. Yucututi páara o cõmequiriré páacarerabiro marî wedesere busûcu. 2 Cõâmacû marîrê wededutirere wedemasîpacara, câmerî maîhêrâ, búri niirâ putuáa. Marî niipetire basocá masîña manirére masîpacara, niipetire Cõâmacûyere tuomasîrâ niipacara, câmerî maîhêrâ, búri niirâ putuáa. Marî bayiró padeorémèna ütägürê aperopú wáadutimasîpacara, câmerî maîhêrâ, búri niirâ putuáa. 3 Marî cuoré niipetirere bóaneorârê ticobocu. Marî cúârê maîrípacara ticora, Cõâmacû marîrê “añurô tiiwú” jîriqui. Marî Cõâmacûyere tiirî, cúürê padeohéra marîrê sóedutibocua. Cûyere tiipacára, câmerî maîhêrî, Cõâmacû marîrê “añurô tiiwú” jîriqui.

4 Marî câmerî maîrâ, biiro tia: Âpêrâ marîrê merêâ tiirî, cúâ tiirére nucâjââ. Niipetirare añurô tia. Âpêrârê înatutiria. “Biuro biigúno niîâ yuuja”, jî wácûria. “Ûsâ âpêrâ nemorô niinetõnucârâ niîâ”, jî wácûria. 5 Âpêrârê padeorémèna wedesea. Marîye niîadare díçure wácûria. Máata cúaria. Âpêrârê yoari cúaiñaria. 6 Âpêrâ ñañaré tiirî îñarâ, useniria. Cúâ diamacá maquêpere tiirî, useniapua. 7 Marî maîrârê cúâ ñañaré tiirî, maîdúria. “Too síro cúâcâ añurêpere tiimasîadacua”, jî wácûâ. Wácûtutuarucujââ. Cúâ añurêre tiirî yuea.

8 Marî câmerî maîré petirîcu. Cõâmacû wededutirere wederê petiádacu. Âpêrâyére máata wedesemasîre petiádacu. Cõâmacûyere tuomasîremèna wedemasîre petiádacu. 9 Marî niipetirere Cõâmacûyere tuomasîpetiria. Cõâmacû wededutirere wedepacara, wedepetiria. 10 Jesús putuatiirî, masîpetijâadacu; “teeré tuomasîrîga” jînemoricu sáa.

11 Yuu wîmagû niigû, wîmagûbîro wácû, wedesewu. Busu wáagu, wîmagû niigû tiirîguere duujâwû. 12 Teerora súcâ atitóre marî añurô tuomasîria. Êñorô busoropu marî îñarébîro niîâ; añurô bauría. Too síropu añurô bauró îñaádacu. Mecûtîgârê marî péerogâ masîâ. Too síropu cûû marîrê masîrôbîrora masîpetijâadacu.

13 Teero tiiró, ate itiáwâme niirucujâadacu: Cõâmacûrê padeoré, “cûû marîrê añurô tiigúdaqui” jî useniyuere, câmerî maîré niirucujâadacu. Itiáwâme watoare câmerî maîrépe uputî maquê niîâ.

14

Âpêrâyére máata wedesemasîrâ biuro tiiró booa

1 Âpêrârê maîrucujâña. Cõâmacû Espíritu Santomena tiimasîre ticorécârê bayiró booyá. Cõâmacû wededutirere wedemasîrere boonetõnucâña.

2 Âpêrâyére máata wedesemasîgûno Cõâmacû díçure wedesequi. Basocáre wedeseriqui. Cûû wedeserere tuorícua. Espíritu Santo tutuaromena masîña manirére wedesequi. 3 Cõâmacû wededutirere wedegúpe basocáre wedesequi. Cûû wederî tuoráre Cõâmacûrê padeonemórî tiiquí. Cûürâ wácûtutuari, añurô tugueñarî tiiquí. 4 Âpêrâyére máata wedesemasîgûno cûû basiro Cõâmacûrê padeonemógû tiiquí. Cõâmacû wededutirere wedegúpe Jesurê padeorî põna macârârê padeonemórî tiiquí.

5 Múâ niipetira âpêrâyére máata wedesemasîrî boomîga. Tee nemorô múâ Cõâmacû wededutirere wederî bayiró boosâmiâ. Cõâmacû wededutirere wederêpe âpêrâyére máata wedesere nemorô wapacutîa. Sicû âpêrâyére máata

wedeseari siro, cūū wedeseariquere āpī wederi, āñunicu. Teero wedegu, niipetira Jesuré padeorí pōna macārārē padeonemórí tiiquí. ⁶ Teero tiigú, yáa wedera, уuu муáа риторu wáagu, āpērāyére máata wedeseri, tee wedesere múārē tiápuricu. Cōāmacū уuure wederére múārē bueripereja, tiápurucu. Cōāmacūyere уuu āñurō tuomasíre múārē wederi, tiápurucu. Cōāmacū уuure wededutirere wederi, tiápurucu. Уuu apeyeré buenemorí, tiápurucu.

⁷ Queorémena múārē wedeguda: Tōōrōriwuu noo booró putiámajārī, “¿ñeenó basaré niigari?” jīmasiña mania. Búapūtērōcā noo booró búapūtēāmajārī, “¿ñeenó basaré niigari?” jīmasiña mania. ⁸ Surara cāmerīsiārā wáara, cornetare āñurō putihéri, cúāyere quēnorícu. ⁹ Múácā teerora niicu. Múá tuomasihēre wedeseri, “biiro jīdugara tiíya” jīmasiña mania. Teero wedeseāmajāre niicu. ¹⁰ Atibárecopure pee merēā dícu wedesere niicu. Niipetire tee wedeserecōrō tuomasínoā. ¹¹ Уuu āpērā wedeserere tuohégú, aperó macūbiro nií. Уuu wedeseri tuohégú, cúūcā aperó macūbiro niiquí. ¹² Múácā āpērāyére tuorícu. Teero tiirá, múá Espíritu Santo tutuaromena tiimasíre ticorére boorá, Jesuré padeorí pōna macārārē āñurō padeonemórí tiimasíre pere boonetōnucāña.

¹³ Teero tiigú, āpērāyére máata wedesemasígūno Cōāmacūrē biiro sāirō booa: “Уuu wedesere ‘biiro jīdugaro tiia’ jīi wedemasíre ticoa” jīi sāirō. ¹⁴ Уuu āpērāyére máata wedeseremena súbusegu, yeeripūnamena súbusea. Уuu wācūrēmenape “biiro jīigū tiia” jīimasíricu. ¹⁵ Too docare ¿deero tiigúdari уuu? Biirope tiigúda: Уuu súbusegu, yeeripūnamena súbuseguda; teerora уuu wācūrēmenacārē súbuseguda. Уuu Cōāmacūrē basapeogu, yeeripūnamena basaguda; teerora уuu wācūrēmenacārē basaguda. ¹⁶ Мuu yeeripūnamena dícu Cōāmacūrē “āñunetōjōāgū niíi” jīirī, āpī muu wedeserere tuoríqui. Tuoríjīgū, “teerora nií” jīapumasíricu. ¹⁷ Мuu teero usenire ticorí, āñuniā, āñurōpeja. Cūūpere Cōāmacūrē padeonemórí tiirícu. ¹⁸ Āpērāyére máata wedeserere уuurá múá niipetira nemorō wedesea. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoa. ¹⁹ Teero jīpacu, Jesuré padeorá neārōpu yoari āpērāyére máata wedesegu, bári peti wedesecu. Too niirā tuorícu. Basocāre buedugagu, cúā tuorémena wederipereja, péerogā wedepacari, nemorō āñuniā.

²⁰ Yáa wedera, wīmarābiro wācūrijāña. Múá wīmarā ñañaré wācūhērābiro wācūpacara, apeyepére butoábiro wācūña. ²¹ Cōāmacūye queti jóaripūpu ateré jóanoā: “Marī Ōpū Cōāmacū biiro jīi: ‘Уuu atiditá macārārē āpērāyémena wedeseguda. Teemenacārē nemorōrā padeoriadacua’, jīiyigu”,* jīi jóanoā. ²² Teero tiigú, Cōāmacū āpērārē āpērāyére máata wedeseri tiiquí, Jesuré padeohéra “Cōāmacū cúāmena niiquí” jīārō jīigū. Jesuré padeorápe teeré masítoacua. Cōāmacū āpērārē cūū wededutirere wederi tiiquí, Jesuré padeorá “Cōāmacū marírē wedesequi” jīārō jīigū. Jesuré padeohérape teeré tuomasíricua. ²³ Múá niipetira neārōpu neārā, niipetira āpērāyére máata wedeseri, Jesuyé maquērē masihērā o Jesuré padeohéra sājēabocua. Múá wedeserere tuorá, “mecārā tiíya” jībocua. ²⁴ Múá niipetira Cōāmacū wededutirere wederipereja, Jesuré padeohégú o Jesuyé maquērē masihégú sājēaboqui. Múá wederere tuogú, “уuu ñañagú niiga” jīi tgueñaboqui. Múá niipetira wederi tuogú, cūū tiiriguere wācūboqui. ²⁵ Cūū popearu ñañaré wācūrere wācūboqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē padeogú cūū díamacūpu

* 14:21 Isaías 28.11-12.

ñicãcoberimena jeacũmugũdaqui. “Cõãmacũ diamacũrã múãmena niiqui”, jĩgũdaqui.

Múã neãrõpu ãñurõ tiyã

²⁶ Yãa wedera, múãrẽ ateré wedea: Múã neãrã, múã siquerã Cõãmacũrẽ basapeocu; ãpẽrã Cõãmacũyere buecua; ãpẽrã Cõãmacũ cũãrẽ wederere múãrẽ buecua; ãpẽrã ãpẽrãyere máata wedesecua; cũã wedeseariguere ãpẽrãpé wedecua. Teemena niipetira Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ cãmerĩ Cõãmacũrẽ padeonemorĩ tiãro. ²⁷ ãpẽrãyere máata wedeseri, puarã o ãtãrã wedesearo. Sĩcũ wedesesugue, too síro ãpĩ wedesearo. Cũã wedeseariguere ãpĩ wedearo. ²⁸ “Biuro jĩũdũgãro tiã” jĩ wedegũ manĩrĩ, wedeserijããrõ. Cũã basiuro wãcũrẽpu Cõãmacũrẽ wedesearo. ²⁹ Cõãmacũ wededutirere wederãcã puarã o ãtãrã wedearo. ãpẽrã cũã wederere besearo, “¿diamacũrã niĩ?” jĩrã. ³⁰ Sĩcũ wedeseri, Cõãmacũ ãpĩrẽ toopũ duigũre wededutiri, wedesesuguearigu ditamanĩãrõ. ³¹ Teero tiãrã, niipetira Cõãmacũ wededutirere wederã wedesemasĩcua. Sĩcũ wedesesugue, too síro ãpĩ, ãpĩ wedesewacua. Teero tiãrã, niipetira too niãrã masĩãdacua; niipetira wãcũbayiadacua. ³² Múã Cõãmacũ wededutirere wederã “aterã basocãre mecãtĩgã wederi, ãñutu niã” jĩ wãcũsugue, wedeya. ãpẽrã wederitabe, wederijãña. ³³ Cõãmacũ diamacũ tiãrã boocu; noo boorõ tiãrẽ boorĩqui.

Niipetira Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã neãrã, cũã tiãrẽ tiãnunũseya: ³⁴ Múã neãrõpũre numiã wedeserijããrõ. Cũãrẽ wedesedutirijãña. Cũã manusũmũãrẽ ãñurõ yũũro Cõãmacũye queti jóaripũ dutirobirora. ³⁵ Cũã tuorĩariguere masĩdũgara, wiipũ cũã manusũmũãrẽ sãñããrõ. Múã neãrõpu numiã wedeseri, ãñãniã.

³⁶ Múã niipetira ateré masĩcu: Cõãmacũye queti múãmena nucãrĩrĩro niĩwã. Múã dícu teeré padeorã niãria. ³⁷ Sĩcũ múã menamacũ “yũũ Cõãmacũ wededutirere wedegũ niã; Espĩritu Santo wãcũrẽ ticorẽmena wedea” jĩboqui. Teeré jĩgũno yũũ jóariguere tuorã siro, biuro jĩgũdaqui: “Marĩ Òpũ dutirẽ ticorẽ niã”, jĩ masĩgũdaqui. ³⁸ Yũũ jóariguere “teerora niã” jĩ padeohẽgunorẽ padeorjãña múãcã.

³⁹ Yãa wedera, Cõãmacũ wededutirere wedemasĩrere booyã. Múã menamacãrã ãpẽrãyere máata wedeseri, “wedesera mee tiyã” jĩrijãña. ⁴⁰ Niipetire múã tiãrẽre quionĩremena tiyã. Teeré ãñurõ tiyã; noo boorõ tiãrjãña.

15

Cristo masãrigu

¹ Yãa wedera, yũũ múãrẽ too sugueropũ bueriguere Jesús basocãre netõnẽre quetire mecãtĩgãrẽ wãcũrĩ boogã. Múã teeré tuorã, padeowũ. Atitõcãrẽ padeoã. ² Cõãmacũ tee quetimenarã múãrẽ padeorĩ tiãgũ tiã. Múãrẽ yũũ wederigũ quetire padeo, wãcũnũnũserĩ, netõnẽgũdaqui. Diamacũ padeohẽri, netõnẽriqui.

³ Yũũre bueriguere múãrẽ wedewũ. Tee buerigũ uputĩ maquẽ niã. Biuro niã: Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora Cristo marĩ ãñãrẽ tiãrẽ wapa marĩrẽ diãbosarigũ niĩwĩ. ⁴ Cũũ diaari siro, ãtãtutipũ cũũrira niĩwã. Itiãbureco siro Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora masãrigũ niĩwĩ. ⁵ Teero wãari siro, Pedore bauãsugueyigũ. Too síro ãpẽrã cãũ beserirare bauãyigũ. ⁶ Too síro scãrõmẽna

paу quinientos nemorõ cûurê padeoráre bauáyigu. Paу cûurê ñnarira caticua ména; ãpêrá diajõatoayira. ⁷ Too síro Santiagore bauáyigu. Too síro niipetira cûyere wededutigu beserirare bauáyigu.

⁸ Niipetirare bauári siropu, yuure bauáwi. Cûá siro macû buchápetiririgabiro yuу niipacari, yuucârê bauáwi. ⁹ Yuу niipetira Jesús cûyere wededutigu beserira duaró wapacutía. Too sugueropu yuу Jesuré padeore põnarí macârê ñañarõ tiirucúmiwû. Yuу ñañagú niipacari, Jesús yuure bauáwi. Yuure bauáriatã, yuу cûû beserigu niiribocu. ¹⁰ Cõamacû yuure ãñurê ticorémena atitóre merêã niã. Teero tiigú, Cõamacû yuure “bári peti cûurê ãñurê ticowu” jĩriqui. Yuу cûá niipetira nemorõ padea. Yuу basiro teero tiiría; Cõamacû yuure ãñurê ticogú yuуmena niigú, yuure tiíápuqui. ¹¹ Yuу múârê wederé, ãpêrá Jesús beserira múârê wederé sícãribro niã; sicaquetira wedenoã. Teeréna múã padeowá.

Diarira masãré

¹² Cristo dia masãrigue quetire buenoã. Teeré buepacari, ¿deero tírá múã síquêrá “diarira masãriya” jĩgari? ¹³ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁴ Cûû masãriatã, ùsã bueré wapamanibojĩyu. Múã padeorécã wapamanibojĩyu. ¹⁵ “Cõamacû Cristore masõyigu” jĩrê quetire wedewu. Tee queti diamacû niiriatã, ùsã Cõamacûyere jĩditora niibocu. Diamacãrã diarira masãriatã, Cõamacû Cristore masõribojĩyi. ¹⁶ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁷ Cûû masãriatã, múã padeoré wapamanibocu. Múã too suguero ñañarê tiiriguere teerora acabónoña maniré niijãbocu. ¹⁸ Teero niiatã, Cristore padeorã diarira pecamepu wãabojlya. ¹⁹ Marí atibárecopu dícare Cristore padeorí, cûûmena catiré petihére maniãtã, marí ãpêrá nemorõ bóaneõrã peti niibocu. Bári peti padeobócu.

²⁰ Ate diamacû niã: Cristo diarigupu niipacu, masãrigu niíwí. Cûû ãpêrá niipetira diarira watoapure masãsuguerigu niíwí. ²¹ Biíro niã: Sícã basocúmena basocã diaré nuçãyíro. Teerora súcã sícã basocúmena basocã masãrécã nuçãyíro. ²² Marí niipetira Adán põna niiré wapa diaadacu. Teerora súcã niipetira Cristomena niirãcã catirucujãadacu. ²³ Cõamacû maríê masãdutiри, masãadacu. Cristo masãsuguetoarigu niíwí. Too síro cûû putuaatiri, marí cûûmena niirã masãadacu. ²⁴ Teero wári, atibáreco petijõãadacu. Teeburecõri jeari, Cristo atibárecopu niirãrê, ãnuãseru niirãrê, cûá õpãrãrê cõãpetijãgúdaqui. Cûû teero tiári siro, cûû Pacure cûû niipetira Õpû niirére wiyagúdaqui. ²⁵ Cristo tee Õpû niirére cuogúdaqui, té Cõamacû cûurê ññatutirare cûû dutiriguere ãñurõ yuuri tiirípu. ²⁶ Cûû niipetira cûurê ññatutirare cõãpetiari siropu, diarécãrê petirí tiigúdaqui. ²⁷ Cõamacûye queti jóaripû jĩrõbirora niipetirere, niipetirare Cristo docapu putuári tiiyígu. Teero jĩrõ, “Cõamacû Cristo docapu niíwí” jĩrõ mee tiia. Cõamacãrã niipetirere, niipetirare Cristo docapu putuári tiiyígu. ²⁸ Cûû teero tiári siro, cûû macû basiro cûû Pacu doca putuãgúdaqui. Teero tiigú, Cõamacû niipetire, niipetira Õpû niigúdaqui.

²⁹ Apeyeré ãpêrá biíro tiicúa: Puarí wãmeõtiduticua. Cûá biíro jĩ wãcûpaticua: “Yuу menamacû diaadari suguero wãmeõtidutiriwi”, jĩcua. Teero tiirã, sícãrã cûá basiro wãmeõtiduticua; too síro sícã diariguye niiboariguere wãmeõtiduticua. ¿Deero tiirã cûá teero tiigári? Cûá “diarira masãriya” jĩ wãcûpacara, cûá diariraye niiboariguere wãmeõtidutire wapamaníã.

³⁰ Apeyeré, úsã “diarira masãadacua” jĩ bueré wapa ãpẽrã úsãrẽ ñañarõ tiidugárucujãya. Teero quioré watoapũ niipacara, teeré buerucujãã.

³¹ Búrecoricõrõ basocá yũre siãdugácu. Tee diamacúrã niã. Ateçã teerora diamacá niã: Yũm múã marĩ Òpũ Jesucristore padeoré wapa useniã. ³² Èfeso macãrã yũre waícara cúarabiro ñañarõ tiiwá. Diarira masãriatã, búri peti cúã tiiriguere ñañarõ netobójy. “Diarira masãricua” jĩrẽ diamacá niãtã, maricã ãpẽrã wedeserucurobiro wedesebocu. Biuro jĩbocu: “Jãmũ yaara; jãmũ sĩnirã; marĩ ñamigã diajõãbocu”, jĩbocu.

³³ ãpẽrã múãrẽ merẽã padeodutiri, padeorijãña. Ate basocá wedesere diamacúrã niã: “Ñañarãmena bapacutiri, múã ãñurõ tiirẽcutirere ñañõãdacu”.

³⁴ Teero tiirã, múã too suguero wãcũrirobiro diamacú ãñurõ wãcũña sũcã. Teero biiri ñañarere tiirjãña. Siquẽrã múãmena niirã Cõãmacũrẽ masĩriya. Múãrẽ bobodutigu, teero jĩã.

Diarira masãre òpũũrĩ çdeero bauãdari?

³⁵ Apetõ tiigú, sũcã sãñãboqui: “Diarira çdeero tii masãbogari? Cúã masãre òpũũrĩ çdeero bauré òpũũrĩ cõoãdari?” ³⁶ Teero sãñágũ tuomasĩriqui. Marĩ oteripe oteri, wiãdari suguero, bóacu. ³⁷ Marĩ otera, wiãrigueyucure oteria; opaperi dícare otea. Trigoperi o apeyenóperire otea. ³⁸ Too síro Cõãmacú cúã tũsaróbiro wiiri tiiqui. Deero bauré dca niirigue teenórã wiiri tiiqui sũcã. ³⁹ Niipetire òpũũrĩ sũcãrĩbiro niiricu. Basocáye òpũũrĩ, waícayã òpũũrĩ, minipõnãye òpũũrĩ, waiye òpũũrĩ merẽã dícu niicu. ⁴⁰ Teerora sũcã ãmũãse maquẽ òpũũrĩ, atiyepã maquẽ òpũũrĩ niã. Ëmũãse maquẽ òpũũrĩ merẽã peti ãñurẽ niã. Atiyepã maquẽ òpũũrĩcã ãñurẽ niã. ⁴¹ Muĩpũ búreco macũ ãñurẽ asiyáqui. Ñami macũ merẽã ãñurẽ bóequi. Ñocõãcã merẽã ãñurẽ bóecu. Ñocõã sũcãrĩbiro bóericua.

⁴² Teerora wáacu diarira masãrẽcã. Diarigure yaarĩ, cúũya òpũũ bóaadacu. Too síro apeòpũũ masãadacu. Tiiòpũũ diaricu sãa. ⁴³ Marĩ búri niirẽ òpũũrĩrẽ yaajãã. ãñurẽ òpũũrĩpe masãadacu. Marĩ tutuhere òpũũrĩrẽ yaajãã. Tutuare òpũũrĩpe masãadacu. ⁴⁴ Marĩ atibúreco maquẽ òpũũrĩrẽ yaajãã. Ëmũãse maquẽ òpũũrĩ tiiróbiro baurẽpe masãadacu. Atibúreco maquẽ òpũũrĩ cõorã, ãmũãse maquẽ òpũũrĩ cõoãdacu.

⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biuro jóanoã: “Cõãmacũ basocá niisuguerigu Adãnrẽ catirere ticoyigu”,* jĩ jóanoã. Cristope ãmũãse macũ niijigũ, catirẽ petihere ticoqui. ⁴⁶ Cõãmacũ marĩrẽ ãmũãse maquẽ òpũũrĩrẽ ticosugueririgu niiwĩ. Atibúreco maquẽ òpũũrĩpere ticosuguerigu niiwĩ. Too síro ãmũãse maquẽ òpũũrĩrẽ ticoğdaqui. ⁴⁷ Basocá niisuguerigu atibúreco macũ ditamena weenorigu niiwĩ. Cũũ siro macũpe ãmũãse macũ niĩ. ⁴⁸ Atibúreco macãrã ditamena tiinórigubiro òpũũcutiya. Ëmũãsepũ wáaadaraape too macãbiro òpũũcutiadacua. ⁴⁹ Marĩ ditamena weenorigubiro baua. Teerora sũcã too síropũ ãmũãse macãbiro bauãdacu.

⁵⁰ Yãa wedera, ateré múãrẽ wededugaga: Marĩ ate òpũũrĩmena† Cõãmacũ Òpũ niirõpũ wáamasĩña maniã. Toopũ niirẽ niirucujããdare niicu. Teero tiirã, bóaadare toopũ cõomasĩña maniã. ⁵¹⁻⁵² Apeyecãrẽ, too suguero macãrãpũ masĩña maniriguere wedeguda: Niipetira diaricu. Wãcũña manirõ, bibitarobiro, ángele cornetare putitũri, marĩ wesojoããdacu. Tiiwũ

* 15:45 Génesis 2.7. † 15:50 Pecasãyemena: carne y sangre.

bʉsuri, diarira masāādacua; cūā masārā, dianemoricua sáa. Teerora marīcā wasoádacu. ⁵³ Cōāmacū marīye ōpūūrī diaadare ōpūūrīrē wasogúdaqui, ni-irucujāādare ōpūūrīpe cʉoáro jīgū. ⁵⁴ Marī diaadare ōpūūrīrē niirucujāādare ōpūūrīpe wasorī, cūūye queti jóaripū jīrōbirora wáaadacu. Biiro jóanoā: “Marīrē diari tiiré petiádacu”. † ⁵⁵ “Diarére cuinemoricu; marī dianemoricu. Booritanemoricu; marī catirucujāādacu”. § ⁵⁶ Basocā ñañaré tiirá, diarére cui niicua. Moisére dutiré cūūrigue jīrōbirora ñañaré tiirá diaadacua. ⁵⁷ Teero niipacari, marī Ōpū Jesucristo tiirémēna marī dianemoricu sáa. Teero tiirá, Cōāmacūrē usenire ticoada.

⁵⁸ Teero tiirá, yáa wedera, padeorucujāña. Marī Ōpūyere jōōpemēna nemorō padenemoña. Múā ateré masīā: Cūūyere padera, buri peti padeāmajārā mee tiia.

16

Jerusalénru niyeru ticocoadare néōrigue

¹ Niyeru néōre maquērē wedeguda. Múā āpērā Jesuré padeorāre ticocoadara niyeru néōrā, yuu Galacia macārārē dutirirobirora tiyá. Biiro jīwū: ² “Semanarīcōrō yeerisāri bʉreco niirī, múācōrō múā wapatáro jeatuaro péero merēā iñanoña”. Múā teero tiyúera, yuu jearipu, néōdugara tiirīcu. ³ Yuu múā pʉtopu jeagu, múā niyeru néōriguere múā beseriramēna Jerusalénru ticocoguda. Sicarpū yuu jóaripūrē cūāmenā ticocoguda: “Atipū néewara Corinto macārā beserira niīya”, jīgūda. ⁴ Yuuere “wáaro booa” jīātā, cūā yuūmenā wáaadacua.

Pablo “wáaguda” jī wācūrigue

⁵ Macedonia ditaru wáasugueadacu. Too netōwágu, múā puto jeaguda. ⁶ Múāmenā yoasānūrī niibocu. Apetó tiigú, niipetiro púuriro niirī, niidiojābocu. Teero tiirá, múā yuu aperó wáadugari, yuūre tiápuadacu. ⁷ Yuu múārē buri peti iñanetōwadugariga. Teero tiigú, marī Ōpū boorī, yoari múāmenā niigādacu. ⁸ Año Éfesoru niigādacu ména, tée Pentecostés hosebʉreco jearipu. ⁹ Ānorē pee paderé niīā. Pau niīya marī Ōpūyere tʉodugára. Teerora teeré cāmotáracā pau niīya.

¹⁰ Timoteo múā pʉtopu jeari, cūūrē āñurō bocaya. Múā teero tiirī, cūū wācūpatiro manirō, bóaneōrō manirō niigádaqui. Cūū yuu tiiróbirō marī Ōpūyere padei. ¹¹ Teero tiirá, múā cūūrē teero iñarijāña. Cūū ānorú atiadare maquērē tiápuya. Teero tiirī, cūū useniremenā yuu pʉtopu atigúdaqui. Yuu āpērā Jesuré padeorāmenā cūūrē yuegu tiia.

¹² Apoloye maquērē wedeguda: Yuu Apolore bayiró peti múā pʉtopu iñagū wáadutimiwū marīya wederamēna. Cūū mecūtīgārē wáadugarii. Cūūrē basiorī, wáagúdaqui.

Āñudutiyaonorigue

¹³ Múā āñurō tʉomasī, niīña. Padeodúrijāña. Cuiro manirō niīña. Cōāmacū tutuaremenā niīña. ¹⁴ Niipetire apeyenórē tiirá, āpērārē maīrémēna tiyá.

¹⁵ Yáa wedera, múā Estéfana yui macārāye quetire masīā: Cūā Acaya ditapare āpērā suguero Jesuré padeosugúerira niīya. Teero biiri cūā Jesuré

padeoráre bayiró tiiá pura niiya. ¹⁶ Teero tiirá, cúa tiiró biro niirã múãrẽ dutiri, yuu. Teero biiri niipetira Jesuyére bayiró paderá múãrẽ dutiricãrẽ, yuu.

¹⁷ Estéfanos, Fortunato, Acaico ãnopú jearémema bayiró useniã. Cúa múã yuure tiiá puboriguere tiiá puya. ¹⁸ Yuure wãcütutuari tiiwá. Múãcãrẽ teerora tiiya. Teero tiirãnorẽ “ãñurõ tiirã tiiya” jĩrõ booa.

¹⁹ Asia dita macãrã Jesuré padeoré põnarĩ macãrã múãrẽ ãñudutiya. Aquila, Priscila, teero biiri Jesuré padeorã cúa yu wiipã neãrã múãrẽ bayiró ãñudutiya. ²⁰ Niipetira Jesuré padeorã múãrẽ ãñudutiya. Múã basiro cãmerĩ maĩrémema ãñudutiya.

²¹ Yu Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticoyu, yu basirora jóaa.

²² Marĩ Ōpũ Jesucristore maĩhégãnorẽ ñañarõ wáaaro. “Usã Ōpũ, putuaatiya”.

²³ Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro. ²⁴ Múã niipetira Jesucristom-ena niirãrẽ bayiró maã. Teerora niirucujããrõ.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo p̄arī j̄oaripū

Āñuduticorigue

¹ Үнн Pablo, Timoteo marīya wedeghmena múārē āñudutia. Үнн Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niīā. Үнн atipūrē múārē Cōāmacūrē padeorī pōna macārā Corintop̄n niirārē jóaa. Teero biiri niipetira Jesūrē padeorā Acaya ditap̄n niirācārē jóaa.

² Múārē Cōāmacū marī Pacu, Jesucristo marī Ōpū āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiīaro.

Pablo ñañarō netōrígue queti

³ Cōāmacū Jesucristo marī Ōpū Pacure usenire ticoada. Cūārā marīrē bóaneō iñāi. Marīrē wācūtutuari tiirucú. ⁴ Үsā ñañarō netōrécōrō ūsārē wācūtutuari tiīi. Teero tiirā, ūsācā āpērā ñañarō netōrārē wācūtutuari tiīmasīā. Үsārē Cōāmacū wācūtutuari tiirōbirora cūārē wācūtutuari tiīmasīā. ⁵ Cristo ñañarō netōrīrobirō ūsācārē bayirō ñañarō netōrē jeaa. Teerora sūcā ūsā Cristomena niirīcārē, ūsārē pee wācūtutuare jeaa. ⁶ Үsā múārē wācūtutuari boorā, múārē netōrī boosārā, teero ñañarō netōpacára, nūcājāā. Cōāmacū ūsārē wācūtutuare ticori, ūsācā múārē wācūtutuari tiīādacu. Múā wācūtutuara, múā ūsā tiirōbirora ñañarō netōrā, tutuaromena nūcājāādacu. ⁷ Múā ūsā tiirōbīro ñañarō netōrī, Cōāmacū múācārē wācūtutuari tiīgúdaqui. Teero tiirā, “padeodūbocua” jīrō manirō múārē bayirō wācūria.

⁸ Yáa wedera, ūsārē Asia ditap̄n wáariguere múārē masīrī boogá. Үsā toopúre bayirō peti ñañarō netōwá. “Sīcārībricu; diajōāādacu”, jīmiwū. ⁹ “Үsārē sīāādacua”, jīi wācūmiwū. Teero wācūrā, ūsā basiro dee tiī masīriwū. Teero tiirā, Cōāmacū diarirare masōgūpere tiīapurere sāiwá. ¹⁰ “Үsārē sīāādara tiīya”, jīrī, Cōāmacū netōnēwī. Atitōre netōnérucujāi. “Too síropūcārē ūsārē ñañarō cūā tiidugári, netōnégúdaqui”, jīi padeóa. ¹¹ Cōāmacūrē múā ūsārē sāibosári, teero tiīgúdaqui. Pau ūsārē sāibosári, Cōāmacū āñurō ūsārē tiīapugúdaqui. Cūā teero tiirī iñarā, pau usenire ticoadacua.

Pablo Corintop̄n wáariguere wederigüe

¹² Үsā ateré wācūrā, bayirō useniā: Atibúrecopure basocāre tiiditōro manirō āñurō tiirecutira niirucuwū. Múā watoapūcārē teerora tiīwá. Teero tiirā, ūsā wapa cuohéra, āñurō tagueñaā. Үsā basiro ūsā masīrémena teerē tiīmasīria; Cōāmacū ūsārē āñurō tiirēmenape teerē tiīmasīā. ¹³⁻¹⁴ Múārē ūsā merēā jóaria; tūomasīreno dícare jóarucua. Múā péerogā tūomasīrōbirora niipetirere āñurō tūomasīpetiri boogá. Teero tiirā, marī Ōpū Jesús pūtuatiri būreco jeari, múā ūsāmena useniādacu; ūsācā múāmena useniādacu.

¹⁵ “Teero wáaadacu” jīi wācūgū, múārē iñagū wáasuguedugamiwū. Múārē usenirī tiidugágu, p̄arī múā p̄utop̄n wáadugamiwū. ¹⁶ Macedonia ditap̄n wáagu, múārē iñanetōwadugamiwū. Toopū jearigu, coepūtūaatigu, múārē iñacāmeputūaatidugamiwū. Too yuu jeari, múā yuu Judeap̄n wáaadare maquērē tiīapubojīyu. ¹⁷ Үнн toopú wáaheri iñarā, “¿āñurō wācūripacu, ‘wáaguda’ jīi wedeseyiri?” ¿jīigari múā? Múā yuure “atibúreco macārābirora ‘wáaguda’ jīirigu niipacu, ‘wáaria’ jīigúno niiqui” ¿jīigari? ¹⁸ Niiria. Үнн

Cõamacū diamacú maquērē wedegú wāmemena múārē jīā: ʒsā múārē wed-
erere wasoríā. ¹⁹ Jesucristo Cõamacū macū wasoríqui. Y_{HH}, Silvano, Timo-
teocāmena múārē cūye quetire wedetoaw_H. Cūū “tiigúda” jīpac_H, “tiirícu”
jīriyigu. Cūū jīrē diamacú maquē niā. ²⁰ Niipetire Cõamacū “añurō tiigúda”
jīrigue Jesucristo tiiríguemena yaponói. Teero tiirá, Cõamacūrē usenire ticora,
Jesucristo wāmemena “Cõamacú teorora tiiró” jīā. ²¹ Cõamacūrā ūsārē,
múácārē Cristore padeorucjārī tiii. Cūūrā marīrē Cristomena niīādarare
beserigū niiwī. ²² Marīrē cūū pōna wáari tiirígu niiwī. “Cūū pōna niā” jīrere
masīdutigu, Espírítu Santore marīpūre ticodiocorigū niiwī. Espírítu Santore
marīrē ticojīgū, nemorōrā “ūmāsepe_H marīrē añurere ticogudaqui” jīmasīrī
tiii.

²³ “Y_{HH} Corintop_H wáaguda” jīrigū niipacu, wáariw_H. “Y_{HH} wáaheri, múārē
nemorō añucu” jī wācūwū. Múārē boboro wáari iñadugaheg_H, wáariw_H.
Cõamacū y_{HH} teero wācūriguere masīqui. ²⁴ Múārē “biirope padeoyá” jīgū mee
tia. Múā añurō padeóa. Múārē añurō useniremena niinemoārō jīgū, teero
tiápudgaa.

2

¹ Teero tiigú, múārē bóaneōrā niirī tiidugáheg_H, wáariw_H sūcā. ² Y_{HH} múārē
bóaneōrā niirī tiirī, ¿noápē y_{HH}re usenirī tiibógari? Y_{HH} bóaneōrī tiirá y_{HH}re
usenirī tiimasīricua. ³ Teero tiigú, toopú wáarono tiigú, múārē quēnojeádu-
tigū jóaw_H. Teeré jóagu, biiro wācūwū: Y_{HH} máata wáaatā, múā y_{HH}re usenirī tiiróno
tiirá, y_{HH}re wācūpatigu niirī tiibócu. Y_{HH} biiro wācūā: Y_{HH} useniremena jeari,
múácā usenibojīyu. ⁴ Y_{HH} tiipūrē jóagu, bayiró bóaneōremena, utirémēna jóaw_H.
Múārē bóaneōrā niārō jīgū mee jóaw_H. Múārē y_{HH} maīnetōrere masīdutigu
jóaw_H.

Ñañaré tiiríguere acabóduirigu

⁵ Sicū basocú múā watoap_H niigú marīrē bóaneōrā niirī tiirígu niiwī. Y_{HH}
dícure teero tiirígu niiwī, múácārē teorora tiirígu niiwī. Múā niipetirapūre
bóaneōrī tiirījīyi. “Múā niipetirapūre bayiró bóaneōrī tiirígu niiwī” jīgūjā,
jīnemosāñu wedebocu. ⁶ Múā pa_H “cūārē biiro ñañarō tiíada” jī, tiitóayiro.
Nocōrōrā ñañarō tiiyá. ⁷ Ñañarō tiinemórōno tiirá, cūārē acabóya. Cūārē
wācūtutuari tiiyá. Múā teero tiihéri, cūū bayiró bóaneōgū wáaboqui. ⁸ Teero
tiigú, múārē cūārē maīrere ēñodutía sūcā. ⁹ Y_{HH} múārē too sugueropūre
ate maquērē jóaw_H: “¿Te y_{HH} dutiriguere diamacūrā tiidugámī cūā?” jī
masīdugagu jóaw_H. ¹⁰ Cūū tiiríguere múā acabóri, y_{HH}cā acabóya. Y_{HH} wācūrī,
y_{HH}re ñañarō tiirījīyi. Teero niipacari, múārē maīgú, cūārē acabóya. Dia-
macūrā Cristo iñacorop_H acabóya. ¹¹ Marī cūārē acabóri, Satanás marīrē
netōñcāmasīriqui. Cūū tiirēcūtirere marī añurō masīā.

Pablo Troasp_H wācūpatirigu

¹² Y_{HH} Troas macāp_H Cristoye quetire bueg_H jeari, pa_H cūye quetire
tuodugáwa. Marī Ōpū cūārē tuodugári tiirígu niiwī. Teero tiigú, buemiwā.
¹³ Y_{HH} Tito marīya wedegure buajeáheg_H, bayiró wācūpati_Hw_H. Teero tiigú, cūārē
“wáagu tia” jī, Macedoniap_H wáajōāw_H.

Cristomena ñañaré netōñcārā niā

¹⁴ Cõamacūrē usenire ticoa. Cūūrā Cristore ñañaré netōñcārī tiirígu niiwī.
ʒsā cūūmena niijīrā, ñañaré netōñcārābiro niā. Sitiaañúre niipetiro_p

sesarobirora Cõamacü ãsãmena cãuye quetire niipetiroꝑu masĩpetijõãrĩ tiii. ¹⁵ Cristo paia tiirucúrobiro sitiaãñúremena Cõamacürẽ sóepeogubiro tiiquí. Ësã cãuye quetire wedera, sitiaãñúwarebiro niipetiroꝑu wáaa. Netõnérorira ꝑutoꝑu, pecameꝑu wáaadara ꝑutoꝑucãrẽ cãuye queti jeaa. ¹⁶ Pecameꝑu wáaadara “sitiaãñúre ꝑũni niicu” jĩ wãcürãbiro ãsã wederere tassaricua. Netõnérorirape ãsã wederere bayiro tãsacua; “catirẽ ticorẽ niã” jĩ wãcũcua. Cõamacü tiãꝑuriatã, noãpẽ tee quetire wedemasĩña manibõjũy. ¹⁷ Ësã ãpẽrã tiirõbiro Cõamacüye quetire wedera, wapasécãmesãria. Teero tiirõno tiirã, Cõamacü ticocorira Cristomena niijĩrã, Cõamacü ññacoropure cãuye quetire jĩditoro manirõ wedea.

3

Mama netõnére quetire buere

¹ Ësã “Cõamacüye quetire diamacürã buea” jĩrã, ãsã basiro ãsãye maquẽrẽ ãñurõ wedesera mee tiia. Ësã basiro “diamacürã buea ãsãjã” jĩria. Teero biiri “cãã diamacürã bueeya” jĩripürẽ ãpẽrã ãsãrẽ jóabosari boorã. Múã teero jĩripürẽ ãsãrẽ jóaricãrẽ boorã. Æpẽrãjã teero jĩripürẽ “jóabosaya” jĩ sãicúa; ãsãpeja sãirã. ² Múãrã “cãã Cõamacüyere ãñurõ bueeya” jĩripũbiro niijãrã tiia ãsãrẽ. Ësã múãrẽ “tiipũbirora niijãrã tiíya” jĩ, ãñurõ yeeripũnacutia. Niipetira múãrẽ masĩari siro, “Pablocã cããrẽ diamacürã buejãya” jĩcua ãsãrẽ. ³ Ësã múãrẽ bueri siro, múã niirecutiremena “Cristo jóaripũ niijãrã tiia” jĩ ãñoã. Tiipürẽ jóarigumena jóaya maniwú; ãtãpĩpure jóaya maniwú. Espiritu Santo múã wãcürẽpure jóarigu niiwĩ. Múã wãcürere wasorigu niiwĩ.

⁴ Ësã Cristomena niijĩrã, Cõamacürẽ bayiro padeojĩrã, múãrẽ “Cristo jóaripũ niijãrã tiia” jĩã. ⁵ Apeyenó tiimasĩrere “ãsã basiro masiwũ” jĩmasĩña maniã. Niipetire ãsã tiimasĩre Cõamacü ticorẽ niã. ⁶ Cõamacü ãsãrẽ basocãre buemasĩrere ticorigu niiwĩ. Teero tiirã, mama netõnére quetire buea. Tee quetire basocãre buera, “ate jóariguere tiíya” jĩ bueria; “Espiritu Santo boorẽpere tiíya” jĩ buea. Dutirẽ jóariguere tiíhãra pecameꝑu wáacua. Espiritu Santope catirẽ petihẽre ticogú niĩ.

⁷ Cõamacü Moisére cãũ dutirẽ cũriguere ticogu, ãtãpĩꝑu jóayigu. Tee dutirẽ marĩ netõñucãre wapa sããcõãdutire niyyiro. Marĩrẽ sããcõãdutire niipacaro, ãñunetõjõãre niyyiro; asibatéremena jeayiro. Moiséya diapóacã bayiro asibatéyiro. Teero tiirã, Israelya põna macãrã cãuya diapóare ññacõãtumasĩriyira. Jõõpemenã cãũ asibatére petiwãyiro. Tee dutirẽ ãñurẽ niyyiro. ⁸ Toorã nemorõ Espiritu Santo basocãmena niãdare quetipe ãñunemoã. ⁹ Tee dutirẽ “basocã netõñucãrãrẽ ññañarõ tiãdadu” jĩrigue asibatéremena jeayiro; ãñunetõjõãre niyyiro. Toorã nemorõ “Cõamacü basocãre ãñurãrã niíya” jĩ ññagãdaqui” jĩrẽ quetipe ãñunemoã. ¹⁰ Tee ãñunemorere marĩ ãñurõ ññarĩpereja, tee dutirẽ ãñurẽ asibatéremena jearigupe bári niirẽ ꝑuãjãã sãa. ¹¹ Tee dutirẽ ãñurẽ asibatéremena jearigupe petiãdare niyyiro. Æñunemorepe petiriãdare niã. Teero tiirõ, tee dutirẽ nemorõ ãñunetõñucãã.

¹² Ësã petiriãdarere coterã, ãseniyuetoã. Teero tiirã, diamacú, cuiro manirõ wedea. ¹³ Ësã Moisés tiirõbiro tiirã. Cãuya diapóã asibatére “mãata petiãdadu” jĩgũ, suti caseromenã búatoyigu, Israelya põna macãrã tee petiwãri ññarĩjããrõ jĩgũ. ¹⁴ Cãã tuorĩyira. Atitõcãrẽ tee bucu dutirere bueri tuorã, tuorãya. Tiisuti caserora Cõamacü asibatére búatorobiro niitoã

cúārē. Teero tiirá, netōnére maquērē tuoríya. Jesuré padeorípereja, Cōāmacū cúārē tuorí tiiquí. ¹⁵ Atitócārē Moisés jóariguere bueri tuorá, tuoríya. Cúā tuomasíre suti casero búatorobiro niijāá ména. ¹⁶ Marí Ōpārē padeogúno dícu tuoquí. Cōāmacū cúārē tuorí tiiquí; tiicasero pādrōbiri wáacu sūcā. ¹⁷ Marí Ōpā, Espiritu Santomena sícārā niī. Teero tiirá, Espiritu Santo marímena niirí, marí cāmotáro manirō Jesuména añurō niimasā. ¹⁸ Teero tiirá, marí niipetira dupupū búatori casero manirā niijrā, cūū añurō asibatérere ñamasā. * Teero tiirá, jōōpemenā cūūbiri wáara tiia; cūūyere c̄onemóā. Tee niia marí Ōpā tiiré. Cūārā, Espiritu Santomena sícārā niī.

4

¹ Cōāmacū ūsārē añurō tiigú, Jesuyé quetire wedeadarare cūūrigu niiwí. Teero tiirá, wācūtutuhera niiria. ² Bobooro tiirére, basocá ññahērōpū ñañaré tiirére doo niia. Cōāmacūye quetire jīditoremena wederia. Teero jīrōno tiirá, tee quetire wasoró manirō, diamacú wedea. Teeména Cōāmacū ññacoropure ūsā wederére basocá “diamacúrá wedeeya” jī wācūrī booa. ³ Basocáre netōnére quetire ūsā wederi, āpērā cúā wācūrere búatonorirabiro niicua; tuorícua. Tee quetire tuohérano pecamepū wáaadara niicua. ⁴ Cúā padeohére wapa atibúreco macārā ōpū Satanás cúārē tuoñémasihērā wáari tiiquí. Teero tiirá, basocáre netōnére queti bóere niipacari, ññamasírícuā. “Cristo añunetōjōāgū Cōāmacū niirére ññogú niī” jīrere tuomasírícuā. ⁵ Ūsā basocáre wedera, “biiro niia ūsājā” jī wederia; “Jesucristo basocá Ōpā niī” jīrerepere wedea. Ūsāyepereja wedera, “Jesuré maíremena múārē padecotera niia” jī wedea. ⁶ Biiro niia: Cōāmacū basirora sicutopū atibúreco naítīārō niimiriguere bóeri tiirígu niiwí. Teeré tiirírobiri cūārā maríye yeeripūnarípu bóeri tiirígu niiwí. Teero tiirá, marí Cristore masírémēna Cōāmacū añurō niirecutirere masā.

Maríye ōpūārí mama ōpūārímena wasoádacu

⁷ Ūsā Cōāmacūye queti wederá bári niirā niia. Diiména tiiréparū wapa-pacáre posecutíreparubiro niia. Teero tiigú, Cōāmacū ūsā wederémēna cūū tutuarere ññoquí. Ūsā basiro tutuare c̄uoríā. ⁸ Pee ñañarére netōpacára, bayiró peti wācūpatiria. Wācūpatipacara, “¿deero wáaadariye?” jīria. ⁹ Basocá ūsārē ñañarō tiidugápacari, Cōāmacū ūsārē cōāwari. Ūsārē páanecōācūpacara, síāríya. ¹⁰ Ūsā noo wáaro Jesuré síārírobirora ūsācārē síājāmiwā. Ūsā ñañarō netōría niipacara, catia. Teero tiigú, Jesús cūū catirére ūsāmena ñño. ¹¹ Ūsā catiró jeatuaro Jesuyé quetire wederé wapa síāríquo niia. Teeména Jesús ūsāye ōpūārí bóaadare ōpūārímena cūū catirére ñño. ¹² Ūsāpere síāríquo niia. Múāpe catiré petihére buaa.

¹³ Cōāmacūye queti jóaripūpū biiro jóanoā: “Yuu padeowá; teero tiigú, wedesewū”. Teerora jīā ūsācā: Ūsā padeóa; teero tiirá, wedesea. ¹⁴ Ūsā ateré masíjīrā, wedesea: Cōāmacū Jesús marí Ōpārē diarigupure masōrigu niiwí. Teero tiigú, ūsācārē cūūmena masōgáduqui. Ūsārē, múārē sícārómēna cūū putopū néewagáduqui. ¹⁵ Ūsā múāye añurē niiaadarere boosārā, niipetire ūsā ñañarō netōrere nūcājāā. Teeména āpērācā Cōāmacū añuré ticorére masíjīrā, cūūrē usenire ticoadacua. Jōōpemenā pau peti cūūrē usenire tico, “añunetōjōāgū niī” jīnemoādacua.

* 3:18 O “cūū añurō asibatérere ññomasā”.

16 Teero tiirá, wáčūtutuarucujãã. Sotoápere butoá wáapacara, popeapure búrecoricōrō nemorō tutuanemoã. 17 Biiro wáčũã: Ƴsã atibúrecopũ ñañarō netōré máata petiádare niĩã. Tee ñañarō netōré wapa apeyé nemorō añurē buaadacu. Bayiró useniremena cũũ putoꝑũ niirucujããdacu. 18 Ƴsãrē baurocá wáarere wáčũnũnuseria. Bauhérepere wáčũnũnusea. Baurocá wáare petiádacu. Bauhérepere niirucujããdacu.

5

1 Marĩye òpũũrĩ muĩ wiseri marĩ niiré wiseribiro niĩã. Tee wiseri tiiróbiro marĩye òpũũrĩ bóaadacu. Cõãmácũpe ãmuãseꝑũ añuré wiseri petiriádarere quẽnoyúetoaqui. Tee wiseri basocá tiirígue mee niicu. 2 Ate diamacúrá niĩã: Marĩ ãnopá niirã, ñañarō tũgueñaã, ãmuãse niirĩ wiipũ wáadugara. 3 Tiiwiĩ sutiró tiiróbiro cãmotáadacu, sutimanírãbiro niirijããrō jĩrã. 4 Marĩ atibúrecopure ate òpũũrĩmena ñañarō netõã. Teero tiirá, ñañarō tũgueñaã. Marĩye òpũũrĩrē cõãdugara mee teero jĩã, ãmuãseꝑũ niĩadare òpũũrĩpere wasorí boorá. Tee niirucuari òpũũrĩ wasorí, bóaadari òpũũrĩ petiádacu. 5 Cõãmácũrã marĩrē teero wáaadare quẽnoyúerigũ niiwĩ. Cũũ marĩrē añurō tiíadarere masĩsũguedutigũ, Espíritu Santore ticodiocossũguerigũ niiwĩ.

6 Teero tiirá, padeorucúa. Ateré masiã: Ƴsã ate òpũũrĩmena niirã, Cõãmácũmena niirĩa ména. 7 Cũũrē ññaripacara, cũũ jĩrigrue padeonũnũsea; teeména niĩã. 8 Teero tiirá, ateré wáčũrã, padeóã: Ate òpũũrĩrē cõãjãdugamiga, Cõãmácũmena niirã wáadugara. Cũũmena niirĩ, nemorō añuniãdacu. 9 Teero tiirá, ate òpũũrĩmena niirã, o niirucuarere òpũũrĩmena niirãcã, Cõãmácũrē teorora usenirĩ tiirucujãdugaga. 10 Cristo wapa tiíadari búreco jearí, marĩ niipetira toopá niĩadacu. Basocácõrõrē marĩye òpũũrĩꝑũ tiiríguere Cristo masĩqui. Æpẽrã añurére ñeeãdacua; Æpẽrãpé ñañarére ñeeãdacua.

Cõãmácũmena añurō niirecatire maquẽ

11 Ƴsã teeré masĩjĩrã, marĩ Òpũrē quioníremena ññarã, basocáre “ũsã wederére diamacú maquẽ niĩã” jĩ pãnarĩ tia. Cõãmácũpe ãsãrē masitoai. Múãcãrē teorora ãsãrē masĩrĩ booa. 12 Ƴsã basiro ãsãye maquẽrē añurō wedesera mee tia sũcã. Ƴsãrē añurō masĩ, useniremena wáčũãrō jĩgũ, múãrē jóaa. Teeré masĩrã, Æpẽrã buerí basoca ãsãrē ñañarō wedeseri, múã cúãrē yũmasiãdacu. Cũũ sotoa maquẽ dícu baurére wáčũrã, yeeripũna maquẽrē wáčũhẽrã niicua. 13 Múã ãsãrē “mecũrã tiiya” jĩbocu. Ƴsãpe “Cõãmácũ booró tiirá tia” jĩ yũnadacu. Múã apetóre ãsãrē “mecũrĩa” jĩbocu. Ƴsãpe “múã añurō niĩadarere boosãrã, teero tia” jĩ yũnadacu. 14 Cristo ãsãrē maĩrĩ ññarã, cũũ dutirére tia. Ateré masiã: Sicũ niipetirare diabosarigũ niiwĩ. Teero tiirá, niipetira cãmẽna diarira tiiróbiro putuájĩyu. 15 Cristo niipetirare diabosarigũ niiwĩ. Catiré petihéere cuorá cúã booró tiirijããrō jĩgũ, teero tiirigũ niiwĩ. Cũũ booréperere tiíaro jĩgũ, cúãrē dia masãbosarigũ niiwĩ. 16 Teero tiirá, ãsã basocáre ñña, wáčũrã, atibúreco macãrã wáčũrõbirora wáčũria. Too sũgueropure ãsã Cristore atibúreco macãrã wáčũrõbirora wáčũmiwũ. Mecũtĩgãrē teero cũũrē wáčũria sãa. 17 Cristo cãmẽna niigũnoré cũũ niirecatirere wasorí tiiquí. Cũũ too sũguero tiiríguere tiinemórĩqui sãa; mama dícu niicu cũũpũre.

18 Cõãmácũrã niipetirere teero wáari tiiquí. Cũũrã Cristo diariguemena ãsãrē cãmẽna añurō niirecatiri tiirigũ niiwĩ. Niipetirare teero niirĩ boogú,

ūsārē cū̄ye quetire wededutigu cū̄urigu niwī. ¹⁹Tee queti biiro niā: Cōāmacū Cristo diariguemena atibáreco macārārē cū̄umena añurō niirecutiadarere cū̄urigu niwī. Cúā ñañarē tiirére petirí tiirígu niwī. Niipetirare cū̄umena añurō niirecutiri boogú, ūsarē cū̄ye quetire wededutigu cū̄urigu niwī. ²⁰Teero tiigú, Cōāmacū ūsarē Cristore wasorá niārō jīgá, ticocorigu niwī. Cōāmacū ūsā wederemena basocáre boocó. Teero tiirá, Cristo wāmemena Cōāmacūemena basocáre añurō niirecutitudia. ²¹Cristo péerogā ñañarē tiriripacari, Cōāmacūpe marī ñañarē tiiré wapa cū̄rē ñañarē tiirigūbiro ñañarō netōrī tiirígu niwī. Teero tiiriguemena marī Cristomena niirī, Cōāmacū marīrē wapa caohérare tiiróbiro ññā.

6

¹ Ūsā Cōāmacūyere padeapuri basoca niijīrā, “cū̄ múārē añurē ticorére teero ññacōārijāña” jīā. ²Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jī jóanoā: Cōāmacū ateré jīī:

“Yuu basocáre añurō tiiríto niirī, mūu sāríguere t̄owá.

Yuu netōnéri bureco niirī, mūuñrē tiipapuw”,*

jī jóanoā. T̄oyá. Mecátigā cū̄ teero tiiríto niā. Mecátigā cū̄ netōnéri bureco niā.

³ Āpērārē ūsā Cōāmacūyere paderére ñañarō wedeseri booríā. Teero tiirá, basocáre ñañarē tiēñoria, “Cōāmacūrē padeoribocua” jīrā. ⁴ Biirope tiā: Niipetire ūsā tiirémēna, ūsarē wāaremena “Cōāmacūyere paderá niā” jīrēre ēñoā. Ūsarē merēā wáari, nucājāā; apeté bayirō ñañarō netōā; ūsarē apeyenó d̄usaa; wisióre tugueñāā; ⁵ ūsarē t̄anaāya; peresu wiipu s̄onecōya; acaribítutire wáaa; bayirō padea; apetére cāniríā; teero biiri juabóaa. ⁶ Āpērārē ñañarō tiiríā; diamacú maquērē masíā; ūsarē merēā wáari, potocōrō manirō niā; āpērārē bóaneō ññāā; Espiritu Santo tiipūremena padea; āpērārē jīditori manirō maīā; ⁷ diamacúrā wedea; Cōāmacū tutuarere c̄oa. Ūsā Cōāmacūyere paderá surarabiro niā. Ūsā wāmocutíre ūsā diamacú tiiré niā. Teemēna surara cāmerisīārā wáarabiro Cōāmacūyere wedera wáaa; ūsarē cāmotádugara ūsarē docacūmurī tiimasīriya. ⁸ Āpērā ūsarē padeorēmēna ññāya; āpērāpé padeoríya. Āpērā ūsarē añurō wedeseya; āpērāpé ñañarō wedeseya. Ūsā diamacú maquērē wedepacari, āpērā ūsarē “jīditori basoca niīya” jī ññāya. ⁹ Niipetira ūsarē masipacara, sīquērā ūsarē ññamasīhērā tiiróbiro ññāya. Apetére ūsarē sīadugápacari, niirucua. Cúā ūsarē ñañarō tiipacára, sīāríya. ¹⁰ Ūsā bóaneōpacara, usenirucujāā. Ūsā apeyenó c̄uoripacara, ūsā buerēmēna āpērārē pee c̄uorábiro niirī tiā. Apeyenó c̄uoripacara, niipetire c̄uorábiro niā. ¹¹ Yáa wedera Corinto macārā, yayióro manirō múārē ūsā wācūrere wedepetijāā. Ūsā múārē bayirō maírere ēñoā. ¹² Cāmerī maírē manirī, múāye wapa niā; ūsāpe múārē bayirō maīmíā. ¹³ Sicū cū̄ pōnarē wederobirora yuccā múārē wedeguda: Ūsā múārē diamacú maírōbirora múacā ūsarē maīñā.

Marī Cōāmacūwiibiro niā

¹⁴ Jesurē padeohéramēna cāmeyorijāña. Diamacú tiirá diamacú tiihéramēna niimasīricua. Bóeropp̄ niirā ññitārōpp̄ niirāmēna niimasīricua. ¹⁵ Cristocā Satanāmēna sīcārībíro wācūricua. Teerora sūcā padeogú, padeohégumēna sīcārībíro wācūricua. ¹⁶ Cōāmacūwiipure Cōāmacū d̄icure padeoró booa;

* 6:2 Isaías 49.8.

weerirare padeorjãrõ booa. Marĩpe Cõãmacũ catirucugũmena nijĩrã, Cõãmacũwĩbiro niĩã. Cũũ basiro biiro jĩĩrigũ niĩwĩ:

“Cũãmena niigũdacu; cũã watoapũ cãmesãgũdacu.

Yũũ cũã Õpũ niigũdacu; cũã yãara niĩãdacua.†

17 Teero tiirã, ñãñarã p̃topũ niimiãrira witiwajõãña”, jĩĩ marĩ Õpũ.

“Niipetire ñãñarẽ tiirere tiirjãña.‡

Teero tiiri, yũũ mũãrẽ ñeegũda.

18 Yũũ mũã Pacũ niigũda;

mũã yũũ põna niĩãdacu”, jĩĩ marĩ Õpũ tutuanetõjõãgũ.§

7

1 Teero tiirã, yãa wedera, yũũ maĩrã, Cõãmacũ “teero tiigũda” jĩĩriguere masĩrã, niipetire marĩ ñãñarẽ tiirere duujããda. Marĩye õpũĩrĩrẽ ñãñorere, marĩ wãcũrẽ ñãñorere duuãda. Cõãmacũrẽ quioniremena padeorjãrã, cũũ boorẽ dícare tiĩada.

Corinto macãrã wãcũre wasorĩque

2 Ɛsãrẽ maĩñã. Sĩcãrĩ mũãrẽ ñãñarõ tiirĩwu; mũã padeorẽcãrẽ ñãñorĩwu; mũãyere jĩĩditoremena néeriwu. 3 Yũũ mũãrẽ “wapa cuorã niĩya” jĩĩgũ mee tiia. Yũũ too suguero jĩĩrirobirora mũãrẽ maĩã. Teero tiirã, marĩ catira, sĩcãrõmẽna niĩã. Diaracã, sĩcãrõmẽna niirucudacu. 4 Yũũ mũã ãñurõ tiirẽ quetire tuogũ, “teerora tiirucũdacua” jĩĩ wãcũwũ. Ɛpẽrãrẽ mũã ãñurõ tiirere useniremena wedea. Teero tiigũ, ñãñarõ netõpacũ, wãcũtutua, bayirõ useniã.

5 Macedoniapũ coerĩ siro, Ɛsã yeerisãre buarĩwu. Ɛsã noo wãaro ñãñarõ netõwũ. Ɛpẽrã Ɛsãmena cãmerĩ cúasodugawa. Mũã Ɛsã buerirare wãcũgũ, bayirõ wãcũpatiwu. 6 Cõãmacũ bóaneõremena niirãrẽ wãcũtutuari tiigũpe Tito Ɛsã p̃topũ jearẽmena Ɛsãrẽ wãcũtutuari tiiwĩ. 7 Cũũ jearẽmena dícu wãcũtutuariwu. Mũã cũũrẽ wãcũtutuari tiirĩguere tuorã, nemorõ wãcũtutuanemowũ. Mũã yũũre ñãñarere, mũã wãcũpatiriguere, mũã yũũre wãcũrere wedewi. Teerẽ tuogũ, toorã nemorõ useninemowũ.

8 Yũũ mũã ñãñarẽ tiirere mũãrẽ jóaripũmena mũãrẽ bóaneõrã niirĩ tiiwũ. Mecũtigãrẽ teerẽ wãcũpatiria. Too suguero “yũũ jóaheri ãñunibojĩyu” jĩĩ wãcũmiwũ. Teerẽ mecũtigã wãcũria. Mũãrẽ bóaneõrĩ tiipacũ, yoarĩ bóaneõrĩ tiirjĩyu. 9 Mecũtigã yũũ useniã. Mũã bóaneõriguere wãcũgũ mee useniã. Mũã bayirõ bóaneõriguere mũãrẽ wãcũpati, wasorĩ tiiyiro. Teero tiigũ, useniã. Cõãmacũ boorõbirora mũã ñãñarẽ tiirĩguere wãcũ, bóaneõyiro. Teero tiirõ, Ɛsã mũãrẽ jóacoripũ mũãrẽ ñãñarõ tiirjĩyu. 10 Marĩ Cõãmacũ boorõbirora bóaneõrã, wãcũpati, wasoa. Teemẽna netõnoã. Too siro “ñãñarẽ tiitũ” jĩĩña maniã. Atibũreco macãrãpe cũã ñãñarẽ tiirĩguemena bóaneõjãcua. Bóaneõpacara, pecamepũ wãacua. 11 Mũãpe Cõãmacũ tũsarõbirora bóaneõrĩ, ate ãñurẽ p̃tuãyiro: Mũã watoapũ wãariguere “quẽnoãda” jĩĩyiro; “too sugueropũre marĩ diamacũ tiirjĩyu; mecũtigã diamacũ tiia sãa”, jĩĩyiro; mũã watoapũ wãariguere mũã yoarĩ teero ñãñariguere wãcũrã, cúayiro; “Cõãmacũ marĩrẽ ñãñarõ tiibóqui”, jĩĩ wãcũrã, cuijõãyiro; yũũ mũãrẽ ñãñarẽ wãari booyiro; diamacũ maquerẽ tiidugãyiro; “ñãñarẽ tiigũre diamacũ ñãñarõ tiĩãdacu”, jĩĩyiro. Niipetire teero mũã tiirẽmena mũã wapa cuohẽrere ẽñoyiro. 12 Teero tiigũ, mũãrẽ jóagũ, ñãñarẽ

† 6:16 Levítico 26.1; Ezequiel 37.27. ‡ 6:17 Isaías 52.11. § 6:18 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

tiirígyere, teero biiri ñañaré tiinógūye dícare wácūriwu. Múáye niíðarere bayiró wácūwū. Múá Cōāmacū ĩñacoropu ūsārē bayiró maĩā sáa. Teeré masíðutigū múārē jóawu. ¹³ Teero tiirá, múá añuró tiirémēna ūsā wácūtutuawu.

Teero wácūtutuara, Tito bayiró ūsenirí ĩñarā, toorā nemoró ūseninemowū. Múá niipetirapara cūārē añuró tagueñarí tiiríra niiwū. ¹⁴ Tito múá p̄topu wáadari s̄guero, yuu múāmenā ūsenirere cūārē wedewu. Cūū toopá jeari, yuu j̄iiribirora wáayiro. Niipetirere ūsā múārē wederiguere diamacárā wedewu. Teerora ūsā Titore múāye maquērē wederigüecā diamacárā niiwū. ¹⁵ Múá cūārē quioníremēna bocayiro. Cūū dutirére ȳuyiro. Múá teero tiiriguere wácūgū, múārē nemoró maĩnetōneĩ. ¹⁶ Yuu múārē padeóá; “añuró tiíádacua” j̄igū, bayiró ūseniā.

8

Ticodugaro jeatuario ticodutire

¹ Yáa wedera, ūsā ateré múārē masírí boogá: Macedoniap̄u Jesuré padeoré p̄onarí macārārē Cōāmacū añuré ticorigū niiwí. ² Cūā bayiró ñañaró netōpacára, diamacú tiiríra niiwā. Teero ñañaró netōpacára, bayiró ūseniwā. Cūā bóaneōrā peti niipacara, pee apeyé c̄orá tiiróbiro āpērārē añuró tiíápuwa. ³ Cūā booró cūā c̄oró jeatuario cūā c̄orére ticowa. Cūā “ticoada” j̄iiriro nemoró ticowa. Yuu cūārē teero tiirí ĩñawū. ⁴ Ūsārē s̄icārí mee biiro j̄iwā: “Cōāmacārē padeorā bóaneōrārē ūsācā niyerure ticoada”, j̄iwā. ⁵ Cūā ūsā wácūriro nemoró tiiwā. Cūā marí Ūpārē “m̄uu booré dícare tiíáda” j̄iis̄guewa. Too siro ūsārē “múá dutirére tiíáda Cōāmacū booróbirora” j̄iwā. ⁶ Teero tiirá, ūsā Titore múá p̄topu wáadutia. Cūū too s̄gueropu múá p̄to niigū, niyerure néðñcāyigu. Teeré peotíðutira cūārē ticocoa. Teero tiirá, múá añuró ūseniremenā néðñcāriguere diamacú tii yaponóadacu. ⁷ Múá niipetirere añuró tiia: Añuró padeóá; Cōāmacūyere añuró buea; teeré añuró masiā; ūseniremenā añuró tiia; ūsārē maĩā. Múá tee niipetirere añuró tiiróbirora niyeru ticorécārē teerora tiiyá.

⁸ Teeré j̄igū, múārē dutiré peti tiiróbiro j̄igū mee tiia. Yuu múārē “apemacārí macārā ūseniremenā niyeru néðtoawa, āpērārē tiíápura” j̄i wedegu, ateré masíðugaga: “¿Múācā bóaneōrārē maírere ñoñadari cūārē tiíápuremenā?” ⁹ Marí Ūpū Jesucristo marírē añuró tiiriguere múá masiā: Cūū niipetire c̄ogú niipacu, maríye añuré niíðarere boosāgū, bóaneōgūbiro wáarigu niiwí. Cūū bóaneōgū wáariguemēna marípere pee c̄orábiro wáari tiirigu niiwí.

¹⁰ Múārē añuró niirí boogá, yuu wácūrére múārē j̄igūda. Biiro niā: ĩcāmamēna múá apemacā macārā s̄guero niyeru néðñcārira niiwū. Teeré néðrā, ūseniremenā néðrira niiwū. ¹¹ Teero tiirá, múá tiinacārirobirora tii yaponóña. Múá ūseniremenā “ticoada” j̄iiribirora teerora tii yaponóña. Múá ticodugaro jeatuario ticoya. ¹² Marí diamacárā ticodugari, marí ticodugaro jeatuario ticori, Cōāmacū teemēna ūseniqui. Marí c̄ohérere Cōāmacū s̄airiqui.

¹³ Múá āpērārē tiíápuj̄irā, múāpere c̄ohéra putuári boorí. ¹⁴ S̄icāríbiro c̄orí booa. Mecūtígā múá c̄orémēna cūā boorére tiíápua. Too síropu cūācā cūā c̄orémēna múá boorére tiíápuadacu. Teero tiirá, s̄icāríbiro c̄oóadacu.

15 Tee Cõamacũye jóaripũpu biiro jóanoã: “Pee seerígucã cõonetõriwi; péerogã seerígucãrẽ dũsaríwũ”,* jĩ jóanoã.

Tito cũũ menamacãrãmena Corintopũ wãaadare

16 Yũũ múãye maquẽrẽ wãcũã. Yũũ wãcũrõbirora Titocãrẽ Cõamacũ wãcũri tiyígu. Teero tiigú, Cõamacãrẽ ũsenire ticoa. 17 Yũũ Titore “Corinto macãrãrẽ ñagũ wãaya” jĩrĩ, máata yũũwi. Mecũtigãrẽ cũũ múãrẽ ñnadugajígũ, cũũ ãñurõ tũsarõmena múã pũtopũ wãagũdaqui. 18 Titomena ãpĩ ticocoada. Cũũ marĩya wedegũ niĩ. Niipetira Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã cãũrẽ biiro wedeseya: “Cũũ Jesuyé quetire ãñurõ wedei”, jĩĩya. 19 Apeyecãrẽ, Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã cãũrẽ beserira niĩwã, ũsãmena niyeru néõriguere néewadutira. ũsã bóaneõrãrẽ niyerure ticora, marĩ Õpũrẽ ãñurõ wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri ũsã ũseniremena tiípudugarere ãñorã, teero tiia. 20 ũsã pairó niyeru néõriguere néewara, basocã ũsãrẽ “niyeru tiidíõjĩyu” jĩrĩ booria. 21 Teero tiirã, ũsã marĩ Õpũ, teero biiri basocã ñnacõõpũre diamacũ tiidugã.

22 Cũãmena ãpĩ marĩya wedegucãrẽ ticoconemoã. Cũũ bayiró tiípudugarere ũsãrẽ naĩrõ ãñowĩ. Mecũtigãrẽ múãrẽ “cũã diamacũrã tiíadacua” jĩũgũ, nemorõ tiípudugai. 23 Titoye maquẽrẽ ãpẽrã sãĩñãrĩ, biiro jĩĩña: “Pablo menamacũ cũũmena padegũ ũsãrẽ tiípugũ niĩ”, jĩĩña. ãpẽrã puarãrẽ sãĩñãrĩpereja, biiro jĩĩña: “Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã cũã ticocõõrã niĩya. Cũã tiirẽmena Cristore ãñurõ wedeseri tiíya”, jĩĩña. 24 Teero tiirã, maĩrẽmena cããrẽ bocaya. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã múã maĩrẽre tuõóadacua. ũsã cããrẽ biiro jĩwũ: “Corinto macãrã basocãrẽ ãñurõ bocaaya”, jĩwũ. Múã teero tiirĩ tuorã, cũã ũsã jĩriguere “diamacũrã niĩãyu” jĩĩadacua.

9

Niyeru néõre

1 Múã niyeru néõrere Jesuré padeorãre ticoadare maquẽrẽ jóanemoria; múã masĩtoaa. 2 Yũũ múã tiípudugarere masĩtoaa. ũseniremena Macedonia macãrãrẽ biiro wedea: “Iicũmãmena Acaya* dita macãrã ‘tiípuada’ jĩĩncãwã”, jĩĩ wedea. Teerẽ tuorã, paũ Macedonia macãrã “ũsãcã tiípuada” jĩwũ. 3 Teero niipacari, Titore cũũ menamacãrãmena múã pũtopũ ticocõgũda. Yũũ Macedonia macãrãrẽ jĩriguere diamacũ wãari booa. Yũũ “Corinto macãrã niyeru néõ, cõoyũeadaqua” jĩwũ. 4 Apetó yũũ múã pũtopũ wãari, Macedonia macãrã yũũmena wãabocua. ũsã toopũ jeara, múã niyeru néõhẽrã niirĩ bũajeãdugariga. Yũũ “cũã néõtoajĩya” jĩrigue wapa bayiró bobooro wãabocu. Múãcã teorã bobobócu. 5 Teero tiigú, yũũ biiro wãcũã: Yũũ múã pũtopũ wãaadari suguero, Titocãrẽ wãadutia. Cũã múã “ticoada” jĩĩ néõrere quẽnosũguéadacua. Cũã teero tiirĩ, ũsã jeaadari suguero, múã cõotóadacu. Teero tiirã, ãpẽrã múãrẽ “ticoya” jĩĩripacari, múã wãcũrõ ticoadacu.

6 Múã aterẽ wãcũña: Oterĩ basocũ péerogã oterĩ, péerogã dũcacutiri ññaqui. Pee oterigũpeja pee dũcacutiri ññaqui. 7 Marĩ “nocõrõ ticõgũda” jĩĩ tũgũeñarõcõrõ ticõro booa. Marĩ ticõdũgãhera, o ãpẽrã ticõdutiĩrĩ ññañarõ tũgũeñarã, ticõrijãrõ booa. ũseniremena ticõrãre Cõamacũ maĩqui. 8 Cõamacũ niipetire ãñurẽ múãrẽ ticonemomasĩ. Cũũ teero tiirĩ, múãrẽ dũsaríadacu.

* 8:15 Êxodo 16.18. * 9:2 Corinto Acaya ditapũ niiyiro.

Múãrê tiorémena múãpe ãpêrãrê tiápumasĩãdadu. ⁹ Tee Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã:

Ãñugú bóaneõrãrê ãñurõ ticoqui.

Teero tiiró, cũũ ãñurõ tiiré niirucujããdadu,†

jĩĩ jóanoã. ¹⁰ Cõãmacãrã niĩ oteréperire ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiiróbiro cũũrã múãcãrê niipetire múã cõoádarere ticogudaqui. Oteréperi wii ðacacatirobiro múã cõorére nemorõ wáari tiigúdaqui. Teeména múã ãpêrãrê ãñurõ tiápumasĩãdadu. ¹¹ Teero tiirã, pee cõojĩrã, ãpêrãrê tiápuadacu. Múã tiorére ãsã ticobosari, tee niyerure ñeerã Cõãmacũrê ãsenire ticoadacu.

¹² Múã Cõãmacũrê padeorã bóaneõrãrê tiápura, cúãrê ðusaré ðícure ticora mee tiia; Cõãmacũcãrê ãsenire ticora tiia. ¹³ Múã cúãrê tiápuremena múã Cristoyere padeorére, cũũrê yũũrêre ãñoã. Cúã teeré ñnarã, Cõãmacũrê ãsenire ticoadacu. Teero biiri múã cúãrê, niipetirare tiápuri ñnarã, teeré tiádadacu.

¹⁴ Cúãcã Cõãmacũ múãrê ãñurõ tiirére ñnarã, bayiró maĩrémena Cõãmacũrê múãye niãdarere sãibosãadacu. ¹⁵ Cũũ marĩrê ticorigue ãñunetõjõãre niã. Tee ãñunetõjõãre dee jĩĩ wedesemasĩña maniã. Teero tiirã, Cõãmacũrê ãsenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niĩã” jĩĩ wederigue

¹ Yũũ Pablo múãrê tiidutĩgũda. Yũũrã niã basocã biiro jĩĩ wãcũnorigu: “Cũũ marĩmena niigũ, bári niigũbiro wedesei; marĩrê jóagũpe, tutuaromena jóai”, jĩĩcua. Múã Cristo niirecutirere masĩã; cũũ bóaneõ ñnarémena tiidutĩyigu.

² Teero tiigú, yũũ cũũ tiiróbiro niidugagu, ateré múãrê tiidutía: Yũũ múã pũtopu jeari, múã siquẽrãmena tutuaromena wedeseri tiirijãña. Siquẽrã múã menamacãrã ãsãrê biiro jĩĩãyira: “Cúã atibãreco macãrã tiiróbiro Cõãmacũ booré tiirícua”, jĩĩãyira. Yũũ teero jĩĩrãnorê diamacũrã tutuaromena wedesegũda.

³ Ësã atibãrecomu niipacara, atibãreco macãrãbiro cãmerĩquẽria; Cõãmacũ wãmocutire tiorémenape cãmerĩquẽã. ⁴ Ësã wãmocutire atibãreco maquẽ mee niã; ãmũãse maquẽ, Cõãmacũ tutuare cõorépe niã. Teeména ñnaré tutuarere docacũmurĩ tiia.

⁵ Cõãmacũ wãmocutiremena basocã cúã wãcũréména buerére diocóa. Cúã wederéména múãrê pãnarĩ tiidugácia; múã Cõãmacũrê masĩrĩ boorícua. Ësã cúã buerére diocóari siro, Jesús boorépere cúãrê tiidutía.

⁶ Múã Cristo dutirére ãñurõ yũũrĩ ñnarĩ siro, ãsã biiro tiimasĩãdadu: Niipetira netõncãrãrê ñnarãõ tiádadacu.

⁷ Múã sotoã maquẽ ðícure ñnarã. “Cristomena niĩã” jĩĩgũno ateré masĩrõ booa: Cũũ diamacũ Cristomena niigũ, “Pablocã Cristomenarã niĩyã” jĩĩ masĩgũdaqui. ⁸ Yũũ múãrê wedegu, ãsã dutirére “jĩĩnemosãñu wedetu” jĩĩpach, boboría. Marĩ Õpũ ãsãrê tee dutirére ticorigu niiwĩ, múã cũũrê padeonemóãrõ jĩĩgũ. Múã padeorére ñnarãõrõ jĩĩgũ mee tee dutirére ticorigu niiwĩ.

⁹ Yũũ jóarepũrĩmena múãrê ucúãdutigu mee jóaa. ¹⁰ ãpêrã yũũre biiro jĩĩcua: “Cũũ jóare bayiró tutuaremena dutia. Cũũ baurocãpereja tutuhegãbiro bauwĩ. Cũũ wedeserecãrê bayiró tusaya maniã”, jĩĩcua. ¹¹ Yũũre teero jĩĩrãno ateré masĩrõ booa: Ësã yõarõpu niirã jóacorirobirora múã pũtopu jearacã, teerora tutuaromena wedeseadacu.

† 9:9 Salmo 112:9.

¹² Siquērã múã watoapu niirã cúa basiro cãmerĩ padeorã biiro jĩcua: “Marĩpeja añurõ tiia”, jĩ cãmerĩ wedesecua. Teero jĩ wedesepacara, masĩricua. Ɖsãpe cúa tiirõbiro ùsã añurõ tiirere pèerogã wedesefaria; yuu tiirẽ cúa tiirẽmena queodugãria. ¹³ Ɖsã tiirĩguere jĩnemosãñu wederia. Cõamacũ ùsãrẽ Cristoye quetire wededutirigu niiwĩ. Cũu tiidutĩre dícare tiia. Cũũrã ùsãrẽ múã putopucãrẽ tee quetire wededutirigu niiwĩ. ¹⁴ Teero tiirã, múã putopu wãara, Cõamacũ wãadutiheropu wãara mee tiia. Múãmena niisuguewu. Ɖsãrã múãrẽ añurẽ “Cristo basocãre netõnerĩ” jĩrẽ quetire wedesuguewu. ¹⁵ Ɖsãrẽ Cõamacũ wededutigu cũũriro jeatuario wedea. Ɖpẽrã tiirĩguerupe “yuu tiirĩgue niã” jĩria. Teero jĩrõno tiirã, múãrẽ padeonemorĩ tiidugãa. Múã padeonemorĩ ñnarã, ùsã múãrẽ nemorõ buemasĩã. Cõamacũ ùsãrẽ cũũriro jeatuario bueadacu. ¹⁶ Too síro múã nemorõ niirẽ macãrĩpu Jesuyẽ quetire wedeguda. Cũũye quetire wedeya manirẽ macãrĩpu wãadugaga. Ɖpẽrã cúa padriguerupe “yuu paderẽ niã” jĩdugahegu, teero tiidugãa.

¹⁷ Cõamacũye queti jóaripũpu aterẽ jóanoã: “ Ƴũũja añunetõjõãgũ niã; biiro tiigũno niã” jĩdugagũno jĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: “Marĩ Ɖpũ añunetõjõãgũ niĩ; biiro tiirigu niiwĩ”, jĩrõ booa”,* jĩ jóanoã. ¹⁸ Sícũ cũũ basiro wedesegu “yuu añurõ tiia” jĩlgárẽ “cũũ añugũ niĩ” jĩmasĩña maniã. Marĩ Ɖpũ sícũnorẽ “añugũ niĩ” jĩrĩ, añugũ peti niĩ.

11

Pablo jĩditori buerĩ basocare jĩrĩgue

¹ Mecãtigã múãrẽ yee maquẽrẽ wededugaripacu, wedeguda. Yee maquẽrẽ wedegu, jĩãmagũ tiirõbiro tugueñaã. Yuu jóarere páasutiro manirõ buerĩ boogã. ² Cõamacũ cũũ põnarẽ Ɖpĩrẽ padeorĩ booriqui. Cũũ múãrẽ doerobirora yuu cã múãrẽ doea. Múã yuu Cristoyere wederi tuorã, padeowã. Teero tiigũ, Cristo múã manu niigũdũbiro niĩ. Múã sícõ numiõ manucutigodo tiirõbiro niã. Sícõ numiõrẽ ñañarẽ manigõrẽ wiyagũdũbiro múãrẽ wiyadugãga. ³ Teero wiyadugãpacu, Evare wãaribirora múãcãrẽ “wãabocu” jĩgũ, bayirõ wãcũã. Pĩno añurõ cũũ jĩditomeniremena coore jĩcõãsãyigu. Ɖpẽrã cũũbiro jĩditora, múã “Cristo boorẽ dícare diamacũ tiãda” jĩ wãcũrere wasorĩ ti-ibõcua. ⁴ Múã biiro tiãyiro: Ɖpẽrã múãrẽ buera jeari, merẽã wedepacari, múã añurõ tuousenicu. Cũũpe ùsã Jesuyere diamacũ wederibirora wedericua. Espĩritu Santoyere merẽã buerĩ, cúa buerere ñeeãyiro. Cõamacũ basocãre netõnerẽ quetire cúa buerĩ, merẽã niipacari, múã añurõ tuocú. ⁵ Múãrẽ buerã Jesús cũũyere wededutigu beserira nemorõ tugueñaacu. Yũũpe “cúa docapu niã” jĩ tugueñaria. ⁶ Yuu añurõ wedeseri basocu tiirõbiro wederipacu, Cõamacũyepere añurõ masĩã. Tee masĩrere niipetire yuu tiirẽmena múãrẽ ẽñoãwũ.

⁷ Yuu Cõamacũyere basocãre netõnerẽ quetire wederẽ wapa múãrẽ wapasẽhegu, ¿ñañarõ tiirĩ? Buri niigũbiro pade, wapatã, yaawu múãrẽ netõnerẽ maquẽrẽ boosãgũ. ⁸ Yuu múãrẽ tiãpugu, Ɖpẽrã Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrã yũũre niyeru ticocorira niiwã. Yuu teerẽ ñeeãgũ, cãũye niyerure nẽeduoũbiro tugueñawũ. ⁹ Yuu múãmena niigũ, apeyenõ dũsarĩ ñagũ, sícũrẽ potocõrĩwu. Marĩya wedera Macedonia macãrã jeara, yũũre dũsarẽnorẽ ticowa. Teero

* 10:17 Jeremías 9.4.

tiigú, múārē sãi potocõriwu. Teerora yapacutjãgũda. ¹⁰ Yũu diamacárã Cristoye maquērē masiã. Teeré masirõbirora atecãrē masiã: Yũu bueré wapa apeyenó sãiricu; sicũ Acaya dita macũ “Pablo cãu bueré wapa wapaséi” jĩmasĩriqui. ¹¹ ¿Deero tiigú biiro wedesegari yũu? ¿Múārē malthẽgũ teero jĩgarite? Niiria. Yũu múārē maĩrere Cõãmacũ masĩqui.

¹² Yũupeja yũu tiirucúrobirora tiirucúgũda. Æpẽrãpeja yũu tiiróbiro “tiirã tiia” jĩmicua. Teero tiirícua. Cũã bueré wapare wapasécua; yũupe wapaséria. Teero tiirã, cũã “ãpẽrã Jesús beserira tiiróbiro tiia” jĩmasĩricua. ¹³ Cũã “Jesús cũyere wededutigu beserira niã” jĩrã, teero jĩãmajãrã tiĩya. Cũã tiiditõra niĩya. Sotoã dícu Jesús beserira tiiróbiro hauũya. ¹⁴ Teero tiiré wisiõricu. Satanãã teerora tiimasĩqui. Apetó cũu ángele ãñugúbiro, asibatẽgũbiro baugú wãaquí. ¹⁵ Teero tiirã, cũurẽ padecoteracã cũu tiiróbiro tiicúa. Sotoã dícu ãñurẽ tiirãbiro baucúa. Cũãpeja cũã ñãñaré tiiré wapa pecamepu yapacutidiaadua.

Pablo ñãñarõ netõrígue

¹⁶ Yũu too suguero jóaribirora múārē jóanemogũda. Yéẽ maquērẽ wededugaripacu, wedegũda. Teeré yũu wederi, “¿apeyé cũyee maquẽ dícuẽ wedejĩgũ, mecũgũ tiĩ?” jĩ wãcũrjãña. Teero wãcũrãpeja, “cũu booró wedejããrõ” jĩña mēna. Æpẽrã cũãye maquẽcãrẽ bayirõ wedecua, múārẽ padeoãro jĩrã. Teero tiigú, yũucã yũu tiirĩguere péero wedegũda. ¹⁷ Marĩ Òpũ teenorẽ wededutiririgu niimiwĩ. Teero tiigú, “mecũrĩ basocãbiro wedegũda” jĩã. ¹⁸ Paũ múārẽ buerã noo booró cũã basiro dícu ãñurõ wedeseya. Cũã teero tiirĩ, yũucã yũu basiro ãñurõ wedesegũda. ¹⁹ Múã “masĩnetõrã niã” jĩ wãcũrã niipacara, mecũrĩ basoca wedeseri, ãñurõ useniremena nucãjãmasĩcu. ²⁰ Biiro tiirãcãrẽ nucãjããyiro: Múārẽ dutiaperare, múãye neerãrẽ, múārẽ dutirãbiro tiãperare, múã nemorõ upatĩ macãrãbiro múārẽ tiirãre, múārẽ diapõapu páaracãrẽ nucãjããyiro. ²¹ ¿Ãñujãĩ múārẽ cũã teero tiirĩ? Acuéi, ¿cũã tutuanetõjõãrã niĩ? Æsãpe cũãbiro tutuaria. Teero tiirã, cũãbiro ñãñarõ tiirã.

Cũã “biiro biia ãsãjã” jĩ ãñurõ wedecua. Teero tiigú, yũucã cũãbirora yéẽ maquērẽ wedegũda, wededugaripacu. ²² Cũã “hebreoa niã” jĩcua. Yũucã cũurã niã. Cũã “Israelya põna macãrã niã” jĩcua. Yũucã cũurã niã. Cũã “Abraham pãrãmerã niinunusera niã” jĩcua. Yũucã cũurã niã. ²³ Cũã “Cristore padecotera niã” jĩcua. Yũupeja cũã nemorõ cũurẽ padecotegu niã. Yũu teero jĩgũ, wedeseãmagũbiro wedesea. Yũu cũã nemorõ padenetõnucãwũ. Cũã nemorõ peresuwiseripu sõneconowũ. Yũure cũã nemorõ tãnawã. Pee siãrĩquioro niiwũ. ²⁴ Judioa sicamoquẽne yũure ñeenõcõjĩrã, wecu caserodamena tãnawã. Cũã yũure tãnarécõrõ treinta y nueve tãnawã. ²⁵ Ìtĩãrĩ yucãmēna yũure páawa. Sicãrĩ ùtãperimena yũure déewa. Ìtĩãrĩ ãsã wãari, dooriũ duadiawũ. Sicãrĩ duagu, sicañami, sicabũreco tiimaapũre pasawũ. ²⁶ Pee wãanetõwũ. Díare tĩawagu, duariquioro netõwũ. Yaari basoca watoa, yãa wedera judioa putõpu, judioa niĩhẽrã putõpu quiorēmēna wãanetõwũ. Teero biiri macãpũre, basocã manirõpũre, díã pairĩmaapũre quiorēmēna cãmesãwũ. “Jesuré padeorã niã” jĩditori basocã watoapucãrẽ quiorēmēna cãmesãwũ. ²⁷ Yũu padegu, ñãñarõ netõwũ. Pee ñamirĩ cãnirĩwu. Juabóawũ. Oco siĩnidugãwũ. Pee betiwũ. Yũuãbuawũ. Apetóre yũure suti maniwũ.

²⁸ Apeyeréja, bárecoricōrō y^hni niipetiro macārārē Jesuré padeoré pōnarī macārārē bayiró wācūā. ²⁹ Tutuhegūno niirī, y^hncā cūūbirora tutuhegū tūgueñaarua. Sīcūrē āpērā ñañarē tiidutíri, cūū ñañarē tiirí, y^hni ñañarē tiidutíramena cúaa. ³⁰ Yéé maquērē wedegū, “biiro tiigūno niā y^hnja” jīria. Teero jīrōno tiigú, “y^hni tutuhegū niā” jīā. ³¹ Cōāmacū marī Ōpū Jesús Pacu y^hni wederé “jīditogu mee tii” jīmasīqui. Cūūrēna usenire ticorucujārō booa. ³² Y^hni Damascopu niirī, tiimacā dutigú y^hngre ñeedugagu, biiro tiirigu niiwī: Tiimacā witiware soperipure surarare cūūrigu niiwī cotedutigū. Cūū tiidita ōpū Aretas wāmecutigu doca macū niiwī. ³³ Y^hni menamacārāpe y^hngre biiro tiiwá: Piimena tiimacā sānirō macā sopegār^h duun^húsediocowa. Teero tiigú, y^hni cūārē ñeōrīw^h.

12

Pablo quēērdōpu tiiróbiro ññarigue

¹ Yéé maquērē wededugaripacari, múā y^hngre wederi tiia sūcā. Yéé maquērē y^hni basiro añurō wederi, múārē tiíapuría. Teero biipacu, marī Ōpū quēērdōpūre tiiróbiro y^hngre ññoriguere wedegūda. ² Cristore padeorí siro, biiro wáawu: Quēērdōpūre tiiróbiro Cōāmacū y^hngre cūū pitoru néemūāwawī. Teeré y^hni ññari siro, catorce cāmarī netōā. Yáa ōpūūmena o yeeripūnamena dícu wáagu wáájīyu; masīriga. Cōāmacū dícu masīqui. ³⁻⁴ Ateré masīā: Cōāmacū ūmūāsepu Paráiso wāmecutitopu y^hngre nééjeawī. Yáa ōpūūmena o yeeripūnamena dícu néewagu néewajīyi; masīriga. Cōāmacū sīcūrā masīqui. Y^hni toopú niigū, basocāre wedemasīña manirére wedeseri tuowú. Y^hni toopú tuorígue basocāre wededutire mee niiwū. ⁵ Y^hngre toopú néewariguere añurō wedegūda. Y^hni añurō tiiríguerejaja wederia. Y^hni “basocá dícu niijīgú, tutuhegū, ñañarō netōā” jīrēre añurō wedegūda. ⁶ Teero jīpacu, y^hni basiro añurō wedesedugagu, wedesemasīā. Diamacú maquērē wedeseri, “mecūrī basocu niī” jīmasīriya. Yéé maquērē wedesemasīpacu, wedeseria. Y^hni basiro y^hni añurō wedeseremena y^hngre padeorí boorí. Y^hni tiirére ññatoarapu, y^hni wederére tuotōarapu, padeorí booa.

⁷ Cōāmacū y^hngre ññoriguere añuré peti niiwū. Y^hni teeré wācūgū, y^hni basiro “añugú niā” jīrīquo niiwū. Teero tiigú, Cōāmacū y^hngre teero wācūrī jīgū, biiro tiiwī: Satanás yáa ōpūūrē pūnirō tiirí, teero ññajārigu niiwī. Tee pūniré potaga sāāwarobiro pūniā. ⁸ Ññārī y^hni marī Ōpūrē “tee pūnirére netōnéña” jī sāmíwū. ⁹ Cūūpe y^hngre ateré jīwī: “Y^hni mūūrē añurō tiia. Teero tiiró, mūūrē apeyenó dūsaría. Basocá tutuhera niirī, y^hni tutuarere nemorō ññomasīā”, jīwī. Teero tiigú, y^hni tutuhegū niirémēna useniā. Y^hni tutuheremena Cristo cūū tutuarere añurō ññoi. ¹⁰ Teero tiigú, y^hni tutuhegū niirére useniremena nūcājāā. Y^hni Cristore padeoré wapa āpērā y^hngre ññarō jīpacari, y^hngre apeyenó dūsapacári, āpērā y^hngre ññarō tiipacári, y^hngre wisíorere tūgueñapacu, useniremena nūcājāā. Nemorō tutuhegū niirōno tiigú, nemorōrā tutuanemogū wáaa.

Corinto macārārē Pablo bayiró wācūrigue

¹¹ Y^hni basiro yéé maquērē añurō wedesegu, mecūgúbiro wedesegu tiia. Múāpeja y^hni wedesedugaherere y^hngre wedeseri tiia. Múā y^hngre añurō wedeseatā, añunibojīyu. Múārē jīditoremēna buerá Jesús cūūyere wededutigu beserira nemorō tūgueñacua. Y^hngre “cūā docapu niā” jī tūgueñaria. Y^hni

bári niigú niipacu, teero bueãmajārã doca niiria. ¹² Yũu múã putoꝝu niigũ, potocõrõ manirõ pee Cõãmacũ dıcu tiimasırere tiĩẽñowũ. Teemena diamacurã “yũu Jesús cũyere wededutigu beserigu niia” jĩrere eñowũ. ¹³ Æpẽrã Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macarãrẽ, múãcãrẽ sıcãrĩbıro tiıwú. Ate dıcure tiırıwũ: Múãrẽ wapasériwũ. Múã tũgueñarĩ, teemena ¿múãrẽ ñañarõ tiiri? Ñañaatã, yũure acabõya.

¹⁴ Yũu múã putoꝝu wáaguda jĩgũ, quẽnotõaa. Mecũtigã yũu wáaremena itĩarĩ wáaadacu. Toopá jeagu, múãrẽ “niyeru ticoya” jĩ potocõricu. Múãyere booria; Cristoyepere múãrẽ tiinemórĩ booa. Múã masiã: Basocã cúa pacusũmúãrẽ niyerure quẽnocũbosaricua; pacusũmúãpe cúa põnarẽ niyerure quẽnocũbosacua. ¹⁵ Teero tiigú, yũu cõorõcõrõ múãrẽ tiiapuguda. Niipetire yũu tutuaremena múãye niĩadarere tiiapuguda. Teero yũu múãrẽ bayirõ maĩrĩ, ¿deero tiirã múãpeja yũure ðuarõ maĩgári?

¹⁶ Yũu múãrẽ potocõrĩriguere masıpacara, biiro jĩcua: “Cũũ meniĩjĩgã, marĩrẽ jĩditoqui; too sıro marıyere nẽewagudaqui”, jĩcua. ¹⁷ ¿Yũu múã puto tico-coriramena yũu múãyere jĩditoremena eĩmarĩ? Eĩmariwũ. ¹⁸ Yũu Titore múã putoꝝu wáadutiwũ. Teero biiri ãpĩ Jesurẽ padeogú marıya wedegure cũũmena tıcõowũ. ¿Tito múã putoꝝu jĩditoremena múãyere eĩmarĩ? Eĩmariyigu. Múã añurõ masiã: Æsã Titomena sıcãrĩbıro tiirã niia. Cũũcã múãrẽ buegu, añurẽ dıcure tiirigu niıwĩ.

¹⁹ Apetõ tiirã, múã ãsarẽ “añurõ wãcũdutura tiıya” jĩ wãcũbocu. Niiria. Biırope niia: Æsã Cõãmacũ itĩacoropure Cristomena niıjĩrã, wedesea. Yũu maĩrã yãa wedera, niipetirere ãsarẽ wedesea, múãrẽ Cõãmacũrẽ nemorõ padeonemõrõ jĩrã. ²⁰ Apetõ tiirã, yũu múã putoꝝu jeari, yũu boorõbıro tiırbocu. Teerora yũupecã múã boorõbıro tiırbocu. Teerẽ wãcũgũ, cuıga. Apeyerėja, yũu múãrẽ “biiro tiıbõcua” jĩ wãcũã: “Cãmerıtutira, itĩatutira, cúara, cúãye dıcure wãcũrã, queti jĩrã, ãpẽrãrẽ ñañarõ jĩrã, ‘ũsãjã ãpẽrã nemorõ añunetõnũcãã’ jĩrã, noo boorõ tiãmajãrã tiıbõcua”, jĩga. ²¹ Teero tiigú, múã putoꝝu wáanemorĩ, Cõãmacũ yũu Õpũ múã ñañarẽ tiırucure wapa yũure boboro wári tiıbõqui. Múã ãpẽrãmena múã boorõ ñañarõ ñeaperere, múã numosãnumiã múã manusũmúã niıhẽrãrẽ ñeaperere, múã boboro manirõ tiirere wasohere wapa bayirõ utıbocu.

13

Wedeyaponorigue

¹ Mecũtigã yũu múã putoꝝu wáaadaremena itĩarĩ wáaadacu. Yũu toopá jeari, sıcũ ãpĩrẽ wedesãdugagu, Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora tiıáro. Biiro jóanoã: “Puarã, itĩarã itĩari siro, marĩ ãpẽrã tiirıguere wedesãmasınoã”. ² Too sugueropũ múã putoꝝu jeagu, “ñañarẽ tiirãre ñañarõ tiıgũdacu” jĩ wedetoawũ. Teero biiri niipetirare wedetoawũ. Mecũtigã yoaropũ niipacu, wedenemoã sũcã: Yũu múã putoꝝu wáanemogũ, ñañarẽ tiirãre bóaneõ itĩaricu sãa. ³ Teero tiirã, múã aterẽ diamacũ masiãdacu: Cristo yũupure wãcũrẽ tıcorẽmena wedesea. Cristo múãrẽ dutigú tutuhegu niıriqui; múã watoapure tutuanetõjõãgũ niıĩ. ⁴ Ate diamacurã niia: Cũũ curusapũ tutuhegũbıro páabiaturıyigu. Teero tiınórıgu niipacu, cũũ Pacũ tutuaremena catii. Æsãcã cũũbirora tutuhera niia, niırãpeja. Teero niıpacara, cũũmena niıjĩrã, Cõãmacũ tutuaremena catia. Teero tiirã, tee tutuaremena múãrẽ wedera, tiıapũdacu.

⁵ Múã basiro ateré nãirõ sãĩñãña: “¿Diamacúrã Jesuré padeorára niĩ marĩ?” jĩĩña. Múã basiro teeré ññate. ¿Múã masĩrite Jesucristo múãmena niirere? Masĩcu sáa. Apetó tiirã, diamacú cūūrē padeorĩcu. ⁶ Ʋsãpe diamacúrã cūūrē padeóa. Múãrē teeré masĩrĩ booa. ⁷ Ʋsã múãrē ññaré tiirjããrõ jĩĩrã, Cõãmacūrē sãĩbosáa. Basocá yũre “Corinto macãrãrē ãñurõ padeorĩ tiiwĩ” jĩĩrere ãmaãgũ mee tiia. Múã ãñurere tiirĩ boogá. Ʋsãrē “teero jĩĩmajãrã tiiwá” jĩĩrĩ, ãñuniã. ⁸ Múã diamacú maquērē tiirĩ, ãsã “teerora tiiyá” jĩĩadacu; diamacú maquērē cãmotãria. ⁹ Āpērã ãsãrē tutuherabiro ññarĩ, ãñuniã. Múãpe padeotutúara niirĩ, Ʋseniã. Teero tiirã, múãrē Cõãmacūrē sãĩbosãnemoãdacu, diamacúrã padeorã niĩãrõ jĩĩrã. ¹⁰ Yũũ múã p̄top̄ũ wãaadari sũguero, atipũrē jóaa. Toopú jeagu, tutuaromena múãrē dutidũgariga. Marĩ Ōpũ yũũ múãrē dutimasĩrere ticorigu niiwĩ. Tee dutirẽmena múãrē padeonemõrĩ boosãã; múã padeorere ññãodũgãria.

¹¹ Yãa wedera, múãrē ãñurõ wãaaro. Múã ññaré tiirere quẽnoñã. Cãmerĩ wãcũtutuari tiiyã. Sĩcãrõmẽna ãñurõ niirecutiya. Teeré tiirĩ, Cõãmacũ marĩrē maĩgũ marĩrē ãñurõ niirecutirere ticogú múãmena niigũdaqui. ¹² Múã basiro cãmerĩ maĩrẽmena ãñudutiya. ¹³ Niipetira Jesuré padeorã múãrē ãñudutiya.

¹⁴ Jesucristo marĩ Ōpũ múã niipetirare ãñuré ticoaro. Cõãmacũ múãrē maĩgũ múãmena niĩãrõ. Espĩritu Santo múãrē bapacũtiaro.

Nocõrõã jóaa.

GALACIA DITA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹⁻² Yũũ Pablo múã Galacia macārārē Jesuré padeoré pōnarī macārārē jóaa. Niipetira yũũ menamacārā wāmemena múārē āñuduticoa. Yũũ Jesucristo cūũyere wededutigũ beserigũ niĩã. Yũũre basocá mee beserira niĩwã; Jesucristo basiro cūũ Pacũmena beserira niĩwã. Cōãmacũrã Jesucristo diarigapũre masōrigũ niĩwĩ.

³ Cōãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Ōpũ múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiĩaro. ⁴ Cōãmacũ marĩ Pacũ boosãrirobirora Jesucristo marĩ ñañarē tiirére acabóaro jĩĩgũ, diabosarigũ niĩwĩ. Marĩ cūũ teero tiiriguemena atibúreco macārã ñañarē tiirucũrere tiidũjãmasĩã. ⁵ Teero tiirã, Cōãmacũrē “mũũrã ʔpũtĩ macũ peti niĩgũ tiaa” jĩĩrucujããda. Teerora tiĩada.

Cristore padeorẽmena dícu netõnénoãdacu

⁶ Cōãmacũ múārē beserigũ niĩwĩ, Cristo tiibosãremena múārē āñurō tiĩaro jĩĩgũ. Múãpe cūũ teero beserira niipacara, máata peti cūũrē padeodũjãrã tiĩayiro. Āpẽrã buerẽpere nũnũrã tiĩayiro. Múã teero tiirĩ tũogũ, yũũpe tũomanĩjõãga. ⁷ Cãã bueré netõnére queti mee niĩã. Cãã múārē wedewisiora tiĩayira; Cristoye quetire ñañodũgãra tiĩayira. ⁸ Ūsã múārē āñurē queti Cōãmacũ basocãre netõnére quetire diamacũ wedetoawũ mée. Múārē merẽã wedegũnorē Cōãmacũ bayirō ñañarō tiĩaro. Sĩcũ ũsãno o ángele ũmũãsepũ diĩatiarigũno merẽã wedericãrē, ñañarō tiĩaro. ⁹ Ūsã too sugueropũ wederigũere yũũ mecãtũgãrē wedenemoã sũcã: Netõnére queti múã padeorigũere múārē merẽã wedewisioũnorē Cōãmacũ bayirō ñañarō tiĩaro.

¹⁰ Yũũ teeré jĩĩ jóagu, basocã yũũmena useniãrō jĩĩgũ mee jóaa; Cōãmacũpe yũũmena useniãrō jĩĩgũ jóaa. Yũũ too sugueropũre “basocã yũũmena useniãrō” jĩĩ wãcũrucumiwũ. Atitõre teero wãcũgũjã, Cristore padecoteri basocũ mee niibocu.

Cōãmacũ Pablõre wededutigũ cũũrigũe

¹¹ Yãa wedera, yũũ múārē ateré masĩrĩ boogã: Yũũ netõnére queti wederé sũquẽrã basocã wãcũre mee niĩã. ¹² Tee quetire basocã mee yũũre tũomasĩrĩ tiĩwã. Teero biiri basocã mee yũũre buewa. Jesucristo basiro tee quetire yũũre masĩrĩ tiirigũ niĩwĩ.

¹³ Yũũ too sugueropũre niirecutiriguere múã tũojĩyu: Judíõa tiirẽcutirere nũnũgũ niirucumiwũ. Atecãrē tũojĩyu: Jesuré padeoré pōnarĩ macārārē bayirō ñañarō tiirĩ basocũ niirucumiwũ; Jesuré padeorãno manijããrō jĩĩgũ, cããrē cõãpetijãdũgamiwũ. ¹⁴ Yũũ mamũ niĩgũ, judíõa tiirẽcutirere āñurō tiinũũserucumiwũ. Āpẽrã yũũ menamacārã nemorō ũsã ñecũsũmũã tiimũãatiriguere tiĩ, netõnũcãrucumiwũ. ¹⁵ Yũũ teero tiipacãri, Cōãmacũ yũũ bauãadari sugueropũ, cūũ tiidutiãdarere “tiĩgũdaqui” jĩĩtoatu niirigũ niĩwĩ. Yũũre āñurō tiĩgũ, beserigũ niĩwĩ. ¹⁶ Cōãmacũ cūũ macũrē yũũre “ẽñõgũãda” jĩĩrĩ bũreco jearĩ, ẽñõwĩ. Yũũre judíõa niĩhẽrãrē cūũ macũye quetire wederi boorigũ niĩwĩ. Teero tiĩgũ, ãpẽrãpũre “¿yũũ deero tiĩgũdari?” jĩĩ sãĩñãgũ wãariwũ. ¹⁷ Teero biiri Jerusalẽnũ Jesũ yũũ suguero besesũguerĩracãrē ññãgũ

wáariwu. Teero tiiróno tiigú, diamacú wáajǫwū Arabia ditapu. Toopú niirigu Damascoru cāmeputáatiwu sūcā.

¹⁸ Itiácāma siro Jerusalénpu Pedroro sicato iñagū jeawu. Cūmena puha semana putuáwu. ¹⁹ Āpērā Jesús cūyere wededutigu beserirare iñaritu. Santiago marí Ōpū bai dícuere iñawū. ²⁰ Yñu múārē jóare niirō maquē niirō tiia. Yñu múārē jīditogu mee tiia; Cōāmacū teeré masīqui.

²¹ Too síro Siria ditapu, teero biiri Cilicia ditapu wáawu. ²² Jesuré padeoré pōnarí macārā Judeapu niirā yñare iñamasīriwa ména. ²³ Yéé quetipu dícuere tuoýira. “Maríē iñañarō tiigúda” jīgū nñnugucúmirigu mecūtīgārē ‘Jesuré padeoyá’ jī wedewarucugu tiíayigu; too sūgueropare marí Jesuré padeodúri tiidugámirigura niíayigu”, jīriguere tuoýira. ²⁴ Yñu Jesuré padeorí tuorá, Cōāmacūrē usenire ticoyira.

2

Pablo Jesuyé maquērē dutirí basocamena wedeserigüe

¹ Catorce cāmarí Jerusalénpu yñu putuajeari siro, Bernabémena toopú wáawu sūcā. Ēsā menamacū Titocārē néewawu. ² Cōāmacū yñare toopú wáari bootú niirigu niiwí. Teero tiigú, wáawu. Toopú jea, basocá niipetirarena neāriwu; Jesuyé maquērē dutirí basocamena dícu neāwū. Judíoa niihērārē netōnére queti yñu wederiguere cūārē wedewu. Yñu sicatoru wēdenacāriguere, yñu mecūtīgā wēderé “¿deero jīmiādari cūā?” jīgū wedewu. “Mñu wēderé wapamaniā” jīārō jīgū, wēdeñamiwū. ³ Cūā merēā jīriwa. Yñu menamacū Tito griegoayu niipacari, cūcārē ūsā judíoa tiirucúrenorē tiidutíriwa. Cūārē “cōnerigu yapa macā caseróre wídecōārō booa” jīriwa. ⁴ Āpērā Jesuré padeorámēna bapacutirira niiwā. “Ēsācā Jesuré padeorā niíā” jīdito, iñadutiri basoca niirira niiwā. Marí masīā: Jesuré padeorémēna netōnénoā. Cūāpe “marí ñecūsūmuā dutimūāatiriguere tiipetíheri, netōnénoña maniā” jīwā. Teero tiirā, Jesuré padeorā tiirécutirere iñarā tiirira niiwā, ūsā ñecūsūmuā dutimūāatiriguere tiidutíadara. ⁵ Cūā teero tiidutípacari, ūsā péerogā cūā tiidutírere “tiiró boocú” jīriwa. “Jesuré padeorémēna netōnénoādacu” jīrē queti dícuere wēdea, múā diamacú maquērē masīārō jīrā.

⁶ Jesuyé maquērē dutirí basoca “yñu biiro buea” jīrī tuorá, merēā jīimariwa. (“Jesuyé maquērē dutirí basoca niíya” jīrā āpērā nemorō niirya, yñu wācūrī. Cōāmacū marí niipetirare sīcārībīro iñaque.) Cūā yñare “ateré tiidutíya judíoa niihērārē” jī wēderiwa. ⁷ Teero wēderono tiirā, ateré jīwā: “Cōāmacū mñurē judíoa niihērārē netōnére quetire wededutijíyi. Pedroro judíopere wededutirobirora mñurē cūāpere wededutijíyi”, jīwā. ⁸ Cōāmacū Pedroro beserigu niiwí, judíoare wēdearo jīgū. Cūārā yñucārē beserigu niiwí, judíoa niihērāpere wēdearo jīgū.

⁹ Jerusalénpure Santiago, Pedro, teero biiri Juan Jesuyé maquērē dutirí basoca niiwā. Cūā yñare jīwā: “Cōāmacū mñurē judíoa niihērārē wededuticójíyi”, jīwā. Teero tiirā, yñu, teero biiri Bernabére ateré jīwā: “Marí sīcārímēna padeadacu”, jīwā. Cūā ūsārē “Jesuyé quetire judíoa niihērārē wēdera wáaya” jīwā. “Ēsāpe judíoare wēdeada”, jīwā. ¹⁰ “Bōaneōrārē tiápuya” jīrē dícuere wēdedutiwa. Teerā niitoawu yñu “añurō tiigúda” jī wācūrigüe.

Pablo Pedrore tutirigue

11-14 Too síro yuu Antioquíaru niirí, Pedro toopú jeawi. Cūu sicato jeaari sirogā, judíoa niihērāmena yaa, niijāmiwī. Too síro Santiago menamacārā jeawa.* Pedro cūārē cuirigu niiwī, “yuu widecōānoña manirāmena yaarē quetire Jerusalén macārārē wedebocua” jīgū. Teero tiigú, judíoa niihērāmena yaadu, bapacatinemoriwi. Pedro menamacārā judíoacā teorora tiiwá. Bernabépara teorora tiinunúsejāwī. “Cōāmacū niipetira Jesuré padeoráre sīcārībīro īñaqui” jīrēre wederira niipacara, cūā bueriguere tiināmi, tiidújāwā. Cūā netōnére quetire masīrā niipacara, tee queti diamacú maquērē tiihéri īñawū. Teero tiigú, Pedrore pau basocá īñacoropu tutiwh. Cūūrē jīlwū: “Muu judíoayuu niipacu, judíoa niihērāmena yaamiāwū; cūā tiiróbiro tiirécutimiāwū. Muu teero tiirigūe āñunimiāwū ména. Mecātīgā ¿deero tiigú cūāmena yaari, bapacatiri tii sáa? Muu buearirobiro tiiría. Teeména judíoa niihērārē ‘judíoa tiiróbiro tiiyá’ jīgū tiite. Muu teero tiiré ñañaniā”, jīlwū.

Judíoa, judíoa niihērā padeorémena netōnénoādacu

15 “Marí pwarā bauárapara judíoa niitoarira niiwū. Judíoa niihērā Moisére dutiré cūūriguere tiiría. Teero tiirá, ‘ñañarā niīya’ jīmiwū. 16 Marí tee dutirére masīpacara, atepécārē masīa: Moisére dutiré cūūriguere tiirānorē Cōāmacū ‘āñurārā niīya’ jī īñariqui; Jesucristore padeorānopere ‘āñurārā niīya’ jī īñaqui. Teero tiirá, marí judíoacā Jesucristore padeóa, Cōāmacū marirē ‘āñurārā niīya’ jīārō jīrā. Moisére dutiré cūūriguere ‘tiáda sūcā’ jīria. Ateména putáa: Tee dutiré tiirāre Cōāmacū ‘āñurārā niīya’ jī īñariqui. 17 Marí ‘Cristomena dícu netōnénoādacu’ jīrē quetire wederi, maríya wedera judíoa marirē wedepatiadacua. Biuro jīādacua: ‘Múā ñañaniā. Múā marí ñecūsūmūārē dutiriguere tiiría. Múā judíoa niihērāmena yaajīrā, cūā tiiróbiro ñañarē tiirá niā’, jīādacua marirē. Teero jīrā, ‘Cristo ñañarō snotīgū tii múārē’ jīrā tiādacua. Cūā teero jīrē diamacú mee niīadacu. Cristo ñañarēre snotírīqui. 18 ‘Marí ñecūsūmūārē dutirigūe marirē netōrī tiirícu’, jī wedetoawu mée. Tee dutiriguere snotínemogū, yuará suo netōnucāgū niijābocu. 19 Yuu Moisére dutiré cūūriguere tiipetídugapacu, tiipetímasīriwh. Teeré tiigú, ‘catiré petihére yuu buarícu’ jī wācūwū. Teeré wācūāri siro, Cōāmacūmena āñurō niirecatirere buawú. 20 Cristo curusapu diarirobirora yuacā diagu tiiróbiro wáarigupu niigū tiia.† Tee tiigú, yuu too sugueropu niirirobiro niiria sáa. Yuu basiro tiidugárere tiiría; Cristo yuamena niigú tiidutirere tiia. Cūu yuure maírīgu niiwī; yuure diabosarīgu niiwī. Yuu mecātīgā Cōāmacū macārē padeó, cūu tiidutirere tiia. 21 Moisére dutiré cūūrigūe basocá tiipetijāātā, Cōāmacū ‘āñurārā niīya’ jī īñāātā, Cristo bári peti diabojiyi. Teero tiigú, Cōāmacū yuure āñurō tiirére ‘bári niiré niā’ jīria yuu”, jīlwū Pedrore.

3

Moisére dutiré cūūrigūe o Jesuré padeoré maquē

* **2:11-14** Santiago Jerusalénpu niiyigu. Cūu menamacārā toopú niārira Antioquíaru jeayira. Cūā judíoa niiyira. Santiago cūārē ticocorijiyi; masīña maniā. † **2:20** Diarira catirápu ñañarē tiirucūriguere tiimasīricua. Teero tiirá, marí Cristomena diarirabiro niijīrā, cūu booré dícare tiidugáro booa.

1 Múã Galacia macārã, tuomasĩhērã tiiróbiro tiirã tiíáyro. ¿Noã múãrē jĩditocãmesãmirĩto apeyeré padeodutĩra? ¿Sã toopúre niirã, múãrē Jesucristo curusapũ diabosarigue maquērē diamacá wedewũ. Añurō ũsã wederiguere tuomíwũrã múã. 2 Ate dícare múãrē sãĩñágũda: ¿Múã Moisére dutiré cũũriguere tiinũnũsera, Espĩritu Santore buarĩ? Buarĩjĩyu. Jesucristoye quetire tuo, padeorĩ, Espĩritu Santo múãmena niinũcãjĩyi. 3 Múã sicato Jesuré padeonũcãrã, Espĩritu Santo tutuaremena múã ñañaré tiiriguere wasorĩra niiwũ. Múã biiro tiinũcãrĩra niipacera, mecũtigãrē múã basiro tutuaremena “añurãrã niĩadacu” ¿jĩ wãcũgari? ¿Múãrē tuomasĩre petijõãĩ? 4 Jesuré múã sicato padeonũcãrĩ, ãpērã múãrē ñañarō tiirĩra niiwã. Mecũtigãrē cũũrē padeodũra, “bũri peti ñañarō netõjĩyu” ¿jĩrã tiirĩ? Yũũ tugueñaãtã, bũri peti ñañarō netõrĩjĩyu. 5 Cõãmacũ múãrē Espĩritu Santore ticodiocorigũ niiwĩ. Cũũ tutuaremena múã watoapure pee tiẽñõrigũ niiwĩ. ¿Deero tiigũ teero tiigãri, múã tugueñarĩ? Jesucristoye quetire múã tuo padeorĩ, teero tiiquĩ. Moisére dutiré cũũriguere tiirĩpereja, teero tiirĩboqui.

6 Marĩ ñecũ Abraham Cõãmacũrē padeoyĩgu. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũrē “añugũrã niĩ” jĩ ññayigu.* 7 Teero tiirã, ateré masĩña: Cõãmacũrē padeorã niĩya Abraham pãrãmerã niinũnũsera díamacũ. 8 Judĩoa niĩhērãcãrē Cõãmacũrē padeorĩ, “añurãrã niĩya” jĩ ññagũdaqui. Tee maquērē wedenoã Cõãmacũye queti jóaripũpũre. Cõãmacũ tee queti, añurē quetire Abrahamrē wedesũguerũ niiwĩ: “Mũãmena niipetire dita macãrãrē añurō niiré maquērē ticoguda”, jĩrigũ niiwĩ.† 9 Abraham Cõãmacũrē padeorĩgu niiwĩ. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũrē añurō niiré maquērē ticorigũ niiwĩ. Atitõcãrē niipetira Cõãmacũrē padeorãre añurō niiré maquērē ticoqui.

10 Æpērã “Moisére dutiré cũũriguere tiirã, netõñenoãdacu” jĩ wãcũmicua. Teero wãcũrãrē Cõãmacũ ñañarō netõrĩ tiigũdaqui. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Niipetire Moisére dutiré cũũriguere tiipetĩhegu ñañarō netõgũdaqui”,‡ jĩ jóanoã. 11 Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Cõãmacũ cũũrē padeogãre ‘añugũrã niĩ’ jĩ ññaqũ; cũũrē catiré petihere ticogudaqui”,§ jĩ jóanoã. Teero tiirã, marĩ masĩtoaa: Moisére dutiré cũũriguere tiigũre Cõãmacũ “añugũrã niĩ” jĩ ññarĩqui. 12 Tee dutirere tiigũ Cõãmacũpere ññapeorĩqui. Tee dutiré biirope jĩ jóanoã: “Niipetire tee dutirere tiipetĩgu catiré petihere buagũdaqui”,* jĩ jóanoã.

13 Tee jĩpacari, ũsã judĩoa teeré tiipetĩmasĩria. Teero tiirã, Cõãmacũ ñañarō netõrĩ tiinõãdara niitoamiwũ. Teero biirĩ ññagũ, Cõãmacũ Cristopere marĩye wapa wapatĩbosaro jĩgũ, ñañarō netõrĩ tiirĩgu niiwĩ. Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquērē jóanoã: “Niipetira yucũgũpũ siatũyorira Cõãmacũ ñañarō netõrĩ tiirĩrapũ niĩya”,† jĩ jóanoã. 14 Jesucristo marĩye wapa diabosarĩgu niiwĩ. Teero tiigũ, cũũrē padeorẽmena Cõãmacũ Abrahamrē “añugũrã niĩ” jĩrirobirora judĩoa niĩhērãcãrē “añurãrã niĩya” jĩ ññagũdaqui. Teero biirĩ Jesucristore marĩ padeorĩ ññagũ, Cõãmacũ cũũ jĩrirobirora marĩrē Espĩritu Santore ticoqui.

Abrahamye maquẽ, Moiséye maquẽ

* 3:6 Génesis 15.6. † 3:8 Génesis 12.3. ‡ 3:10 Deuteronomio 27.26. § 3:11 Habacuc 2.4.

* 3:12 Levítico 18.5. † 3:13 Deuteronomio 21.23.

15 Yáa wedera, mecátigãrê basocá cúa tiurucúremena múãrê sicaró que-orémena wedeguda. Sícu basocá ãpîrê “biirora tiigúda” jîgû, queti beserí basocû pûtopu wáa, paperapûpu cûu tiíadarere jóadutiqui. ãñurô jóaquênotoa, cûu wãme jóapeoqui. Too sírore ãpî tiípûpu jóariguere cosemasîriqui; teero biiri jóanemomasîriqui. 16 Cõãmacû Abrahamrê “biiro tiigúda” jîrigue tee tiiróbirora niã. Cõãmacû Abrahamrê “mûu pãrãmi niinunusegumena niipe-tire dita macãrãrê ãñurô niiré maquêrê ticoguda” jîyigu. “Mûu pãrãmerã niinunusera paumena teeré ticoguda”, jîriyigu. Biirope jîyigu: “Síçümenarã ticoguda”, jîyigu. Cõãmacû teero jîgû, Cristoyere wedesuguegu tiyigu. 17 Yûu múãrê jîãrigue biiro jîdugaro tiia: Cõãmacû Abrahamrê “mûu pãrãmi niinunusegumena biiro tiigúda” jî quênorí siro, cuatrocientos treinta cãmari siro Cõãmacû Moisémena cûu dutiré cûyigu. Teeré cûygã, cûu too sugueropu Abrahamrê “biiro tiigúda” jî quênoriguere acabóridojaqui. 18 Abraham Cõãmacãrê padeorí, wapaséro manirô Cõãmacû cûãrê “ãñugãrã niiré” jî ññayigu. Maríçã Cõãmacûmena ãñurô niidugara, Abraham pade-orírobirora Cõãmacãrê padeoró booa. Marí Moisére dutiré cûiriguere tí-irémena Cõãmacûmena ãñurô niimasîricu.

19 Too docare çdeero tiigú Cõãmacû Moisémena tee dutiré cûyiri? Biiro niã: Maríê “ñañarã, netõncãrepira niã” jî tuomasîãrô jîgû, cûyigu. Tee dutirémena niirucuwû, téé Jesucristo jearipû. Jesucristo jeari siro, cûumena Cõãmacû “ãñurô tiigúda” jîrigue diamacãrã wãariro niiwû. Tee dutiré Cõãmacû ángeleare wededuticoyigu Moisére. Moisépecã teeré tuogú, basocãpûre wedenetõnecoyigu. 20 Abrahampere Cõãmacû cûu ãñurô tiíadarere ãpîrê wededuticoriyigu; cûu basiro wedeyigu. Teero tiiró, Abrahamrê jîriguepeja Moisére jîrigue nemoró wapacutyiro.

21 Too docare Cõãmacû Abrahamrê “mûu pãrãmi niinunusegumena niipe-tire dita macãrãrê ãñurô niiré maquêrê ticoguda” jîyigu. Too síro Cõãmacû Moisémena cûu dutiré cûyigu. Tee dutiré ticoriguemena Cõãmacû Abrahamrê jîriguere acabóriyigu. Tee dutiré basocã tiipetídugapacara, tiipetímãsîricua. Teero tiirá, catiré petihére buarícu. Tee dutiré tiipetímãsîãtã, Cõãmacû cûãrê “ãñurãrã niíya” jîbojîyi. 22 Teero jîrõno tiigú, Cõãmacû cûuye queti jóaripûpu ate jóari tiirígu niiwí: “Niipetira basocã ññarére tí-idúmasîricua”, jî jóanoã. Teero tiigú, Cõãmacû Jesuré padeorã díçare ãñurô niiré maquêrê ticoqui. Cûãrê ãñurê ticori, Abrahamrê jîriguebirora wáaa.

23 Jesuré padeoré maquêrê tuoádari suguero, ãsã Moisére dutiré cûiriguemena niiwû. Tee dutiré yûuró niiró tiurucúwû, téé Jesuré padeoré maquêrê masîripû. 24 Tee dutirémena Cõãmacû ãsarê “ñañarê tiirá niã” jî tuomasídutigu cûyigu. Teeré tuomasîãrã, Cristo jeari, cûãrê padeonucãwû. Cûãrê padeorí, Cõãmacû ãsarê “ãñurãrã niíya” jî ññamasîiqui. 25 Mecátigãrê marí basocã Jesuré padeorãpû niã. Teero tiirá, Moisés dutirémena niiria sãa. 26 Múã niipetira Jesucristore padeorémena Cõãmacû põna niã. 27 Teero tiirá, wãmeõtinorira niiwû. Múã Jesuré padeorí, Cõãmacû múãrê cûu tiiróbiro niirecutiri tiirígu niiwí. 28 Cõãmacû judíoare, judíoa niihêrãrê síçãrîbíro ññaqi. Dutiaopenorí basocare,† dutiaopenoña manirãrê síçãrîbíro ññaqi. Teero biiri ãmúãrê, numiãrê síçãrîbíro ññaqi. Cõãmacû múã niipetira Jesucristore padeorãre síçãrîbíro ññaqi. 29 Múã Cristore padeorã niijîãrã, Abraham

† 3:28 Pecãsãyemena: esclavos.

pārāmerā niinunusera díamacū niā. Teero biiri Cōāmacū Abrahamrē “āñurō niire maquērē ticoguda” jīrirobirora máācārē ticogudaqui.

4

¹ Múārē queorémēna wedenemogūda. Sīcū wīmagūrē cūu pacu cūu cuorére cūūqui. Cūu wīmagū masātuajearipacu, cūūye niīadarere ñeeriqui. Tee niipetire cūūye niipacari, padecoteri basocu tiiróbiro niīqui ména. ² Āpērā cūūrē masōcua. Teero biiri āpērā cūūye niīadarecārē īnanunusebosacua, té cūu pacu “cūūrē teerē ticowa” jīi wederi bureco jearipu. ³ Teerora wáawu marīcārē. Wīmarā niirā, marī Pacuye “ticorijāña ména” jīinorira tiiróbiro niiwū. Marī ñecūsūmūā tiidutīmūāatiriguemēna niiwū. ⁴ Cōāmacūpe cūu queorī bureco jeari, cūu macārē ticodiocorigu niiwī. Numiōpūre bauári tiirīgu niiwī. Cōāmacū macū marī tiiróbiro bauárigu niijīgū, cūūcā basocāye dutirémēna niirīgu niiwī. ⁵ Cōāmacū cūu macūrē bauári tiiyīgu, marī Moisére dutirē cūūriguēmenā niimirare netōnéārō jīīgū. Marīrē netōnéāri siro, Cōāmacū marīrē cūu pōna wáari tiirīgu niiwī. ⁶ Cōāmacū marīrē “yuu pōna niitoaya” jīijīgū, marīpūre cūu macūmenā Espiritu Santore ticodiocorigu niiwī. Teero tiirā, Cōāmacūrē “Pacu” jīimasīā. ⁷ Cōāmacū marīrē tiibosáriguēmenā padecoteri basoca tiiróbiro niinēmemoria sáa; Cōāmacū pōna niitoaa. Cūu pōna niijīrā, niipetire marīrē “āñurē ticoguda” jīiriguere cuoa.

Pablo bayirō wācūpatirigue

⁸ Múā too sugueropūre Cōāmacūrē masīhērā niimirira niiwū. “Cōāpōna” cūā jīrārē padeomírira niiwū. Múā padeorīra Cōāmacūbiro niiriya. Múā cūārē yuununusera, dutiāpenori basoca tiiróbiro niimirira niiwū. ⁹ Atitóre múā Cōāmacūpere masītoaa sáa. Biirope jīidugagu tiia: Cōāmacūpe múārē masīsuguetoañiyi. Cūūrē masīpacara, ¿deero tiirā āpērāyē dutirémēna niidugara tiīi sūcā? Cūā dutirémēna catirē petihére buayá manicú. Dutirére yuununuserano dutiāpenori basoca tiiróbiro niīīya. ¿Múā dutiāpenori basoca tiiróbiro niidugara tiīi sūcā? ¹⁰ Múā judíoa tiiróbiro cūā yeerisāre burecoricōrō, mama muīpūrācōrō, boseburecoricōrō cūā tiirucúrenorē tiīáyiro. ¹¹ ¿Yuu múārē bári peti wedeyiri? jīīgū, ñañarō tagueñaga.

¹² Yáa wedera, yuu múāmenā niīgū, judíoa tiirucúre tīēñoriwu. Múācārē yuu tiiróbirora boosāga. Too sugueropū yuu múārē īñagū jeari, yuure āñurō bocawu. ¹³ Aterē wācūña sūcā: Yuu diarecutijīgū, múā putore putūawu. Toopú niijīgū, múārē āñurē quefire wedenucāwū. ¹⁴ Yuu diarecutigu niipacari, yuure bocarijā, cōājā tiirīwu. Múā “diarecutigu niī” jīi īñapacara, yuure doorīwu. Biirope tiīwá: Sīcū ángelere, Jesucristore tiiróbiro yuure bocawu. ¹⁵ Múā too sugueropū yuūmenā usenimirigue ¿deero wáari? Múā tiatore yuure maīrā, yuure tiápudugara, múāye capearire odewe, yuure sādugamiwū. ¹⁶ ¿Yuu diamacū wederigue wapa yuure īñatutira tiīi? ¿Diamacū maquērē wederere tiomadugárigari?

¹⁷ Múārē merēā buenetōri basocá “ūsā múārē bayirō tiápudugaga” jīipacara, tiápudugaricua. Yuu múārē bueriguere wācūrijāārō jīirā, cūā buerépere “āñunetōjōāā” jīīārō jīirā, buecua. ¹⁸ Āpērā múārē tiápuri, āñunicu, āñurē maquē tiápuaatā. “Tiápura tiia” jīirā, teero tiápurućujāārō. Yuu toopú niirī dícu tiápuditorijāārō. ¹⁹ Yuu maīrā, múārē bayirō wācūpatia. Sīcō niipacó coo macūrē apaadari suguerogā, ñañarō pūnirē tagueñaco. Coo tiiróbirora

yuncã múãrẽ Cristore padeorí boosãgũ, bayiró ñañarõ netõã. Múã Cristore añurõ yunnunuseripũ, yeerisãgũda. ²⁰ Yũũ múã pũtopũ bayiró niidugamiga. Múãmena wedeseɣũ, yũũ mecãtigã jóaro tiiróbiro tutirémẽna wedeseribocu. Yũũ yooaropũ niijĩgũ, deero tiimasĩriga.

Agar, Saraye queti

²¹ Múã Moisére dutiré cũũriguere tiidugamicu, Cõãmacũmena añurõ pũtuáada jĩrã. Tee dutirére múã buepacara, ¿tuomasĩrigari? ²² Moisés Abrahamyere biiro jóarigu niĩwĩ: Abraham puarã ãmũã põnacutĩyigu. Sĩcãrẽ dutiopenori basocomena põnacutĩyigu. ãpĩpére cũũ nũmo díamacũmena põnacutĩyigu. ²³ Dutiapenori basoco ãpẽrã numiã tiiróbirora wĩmagũ bũã, põnacutĩyigo. Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ nũmo põnacutĩgodaco” jĩyigu. Coo põnamanigõ niimirigo niipaco, cũũ jĩrirobirora wĩmagũ bũã, põnacutĩyigo.

²⁴⁻²⁵ Cũã puarã numiãrẽ wáariguemena ateré wedeguda: Dutiapenori basocore wáarigue ãtãgũ Sinaí wãmecutirigupure wáarigue tiiróbiro niã.* Agar dutiapenori basoco niyigo. Teero tiigũ, coo macãcã dutiapenori basocu niirigu niĩwĩ. Niipetira ti põna bauánunuseracã dutiapenori basoca niicua. ãtãgũ Sinaí Arabia ditapũ niicu. Toopũ Cõãmacũ Moisére cũũ dutiré cũũrigu niĩwĩ. Apeyeréja sũcã, atitõ ãpẽrã Jerusalénpure Moisére dutiré cũũriguere tiirã niicua. Niipetira tee dutiré tiirãno Agarya põna macãrã tiiróbiro dutiapenori basoca niĩya. ²⁶ Marĩ Jesuré padeorãpeja dutiapenori basoca mee niã. Jerusalén ãmũãsepu niiri macã macãrã niã. Dutirémẽna niiria; Sara põnabiro niã. ²⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: Mũũ numiõ põnamanigõ, useniĩã.

Põnacutĩadari sũguerogã, pũnirénorẽ tũgueñañaripaco, useniremena acaribíya. Mũũ “põnamaníyo” jĩĩ, cõãnorigope too síropure mũũ pãrãmerã paũ niĩadacua.

Mũũ apegõ manacutigo nemorõ pãrãmerã cũogõdacu,† jĩĩ jóanoã.

²⁸ Yãa wedera, Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩrirobirora Isaac bauáyigu. Teerora Cõãmacũ “mũũ pãrãmerã paũ niĩadacua” jĩrirobirora marĩrucãrẽ Abraham põnabiro wáari tiiquĩ. ²⁹ Tiatore Sara macũ Espiritu Santo tiĩapuremena bauáyigu. Dutiapenori basoco macũ Ismael iĩnatutiremena cũũrẽ nũnũrucũyigu. Atitõcãrẽ teerora wáaa: Dutirémẽna niirã Jesuré padeorãre nũnũrucũcua. ³⁰ Cõãmacũye queti jóaripũpũ Ismael, Isaaye maquẽrẽ ate jóanoã: “Dutiapenori basoco macãrẽ cũũ pacũ cuorigue pũtuáricu. Sara macũpere pũtuácu. Teero tiirõ, dutiapenori basoco coo macũmenarã cõãjãña”,† jĩĩ jóanoã. ³¹ Yãa wedera, atemẽna pũtuáa: Marĩ dutiapenori basoco pãrãmerã niinunuserabiro niiria. Sara pãrãmerã niinunuserabirope niã sãa.§

5

Moisére dutiré cũũriguemena niiria

¹ Cristo marĩrẽ marĩ ñecũsũmũã tiimũãatiriguemena niimirare netõnérigu niĩwĩ, dutiapenori basoca tiiróbiro niirijãrõ jĩgũ. Teero tiirã, “Moisére

* **4:24-25** Sinaípu Cõãmacũ Moisére cũũ dutiré cũũyigu. Ñãña Êxodo 19 y 20. Tee dutirémẽna niirã tee dutiré dutiapenorã tiiróbiro niĩya. † **4:27** Isaías 54.1. ‡ **4:30** Génesis 21.10. § **4:31** Sara macũ cũũ pacuyere ñeero tiiróbirora marĩ Cõãmacũ cũũ põnarẽ ticoadarere ñeãdacu.

dutiré cūūriguere tiyá” jīrārē yuūrijāña. “Dutiapenori basoca tiiróbiro niiāda sūcā”, jīrijāña.

² Tugueñate. Yuū Pablo múārē ateré jīā: “Cōnerígu yapa macā caseróre widedcōāña”, jī dutirāre múā “jáu” jīrā, Cristo múārē āñurō tiibosárigue “wapamaníā” jīrābiro tiirā tiā. ³ Múārē jīnemogūda: “Widedcōāña” jī dutirāre yuūgūno niipetire Moisére dutiré cūūriguere tiipetijārō booa. ⁴ Múā “Moisés dutirémēna netōādacu” jīrā, Cristore duurā tiā. Cūū maírēmēna múārē āñurē ticoriguere tiidióra tiā. ⁵ Ūsāpeja Espiritu Santo tiíapuromēna ateré wācūā: Ūsā Jesuré padeorā niirī, Cōāmacū ūsārē “āñurārā niīya” jīgūdaqui. Teero cūū jīrēre ūseniremenā yuea. ⁶ Marī Jesucristore padeorā ate masīā: Widedcōānorira niirī, o widedcōānoña manirā niirīcārē, wapamaníā Cōāmacūrē. Jesuré padeorā niijīrā, āpērārē maīmasīā. Tee doca wapatitā.

⁷ Sicato múā Jesuyére tuorā, cūūye buerēre āñurō nūnūrā tiimíwū. ¿Noā múā diamacū maquērē nūnūmírirare wedemecūōmirīto? ⁸ Teeré Cōāmacūrē díorijāña. Cūūrā múārē Jesuré padeorā jīgū, beserígu niīwī. ⁹ Merēā wederā puarāgā niipacara, pā pūuri tiiré tiiróbiro niicua. Pā pūuri tiiré péerogā sāāpacari, pā tiirīburuapure sesapetijōācu. Tee tiiróbiro Jesuré padeorāre ñañorā tiicúa. ¹⁰ Cūā teero tiirēre yuū wācūpatiria. Múācā yuū tiiróbiro Jesuré padeorā niā. Teero tiirā, múā, yuū tugueñarī, yuū tiiróbiro padeorucujāādacu. Cōāmacū múārē ñañodugágnorē ñañarō netōrī tiigūdaqui.

¹¹ Yāa wedera, yuū “widedcōārō booa” jīrē maquērē wederia. Āpērā yuūre “tee maquērē wedei” jīrā, jīāmajārā tiicúa. Yuū tee maquērē wedeatā, judíoa yuūre ñañarō tiiribocua. Yuū “Jesucristo curusapu diabosariguemēna netōnénoādacu” jīrē maquē dícare wedea. Tee maquērē yuū wederé wapa yuūre ñañarō tiīya. ¹² Múārē “widedcōāña” jīrāno cūā basiro bayisāñurō widetāri boomíga.

¹³ Yāa wedera, Cōāmacū múārē dutiapenori basoca tiiróbiro niīārō jīgū mee beserígu niīwī. Múā Moisés dutirémēna niiria sāa. Teero tiirā, “marī boorō ñañarē ūgaripéarenorē tiáda” jī wācūrijāña. Teero wācūrōno tiirā, cāmerī maírēmēna tiíapu, niirecutiya. ¹⁴ Marī niipetire Moisére dutiré cūūriguere sicaró dutirómenarā puuámasīā. Biiro niā: “Mūū basiro maírō tiiróbirora āpērācārē maīnā”, jīā. ¹⁵ Múā basiro cāmerītutira, cāmerī ñañarō jīrā doca, wáicura tiiróbiro cāmerīquēcōātōrā tiíadacu. Múā basirora teeré tiirā, basocāpetiadacu. Teero wāari jīrā, tuomasī, niirecutiya.

Espiritu Santo tiidutíre tiiró booa

¹⁶ Múārē biiro wedeguda: Espiritu Santo múārē tiidutírobirora tiirucujāña. Múā teero tiirucúra, ñañarē múā ūgaripéarere tiirícu. ¹⁷ Marī ñañarē ūgaripéareno Espiritu Santo boosāre mee niā. Espiritu Santo boosārepeja marī basiro ūgaripéare mee niā. Ate puaró cúasorobiro biicōātōā. Teero tiirā, marī ñañarē tiidugári, Espiritu Santo “tiirijāña” jīiqui. ¹⁸ Espiritu Santo tiidutíre marī tiirā, “Moisés dutirémēna marī netōnénoādacu” jī wācūricu sāa.

¹⁹ Ñañarē ūgaripéare maquērē masínotoaa. Teeré tiirāno ateré tiicúa: Cūā nūmosānumiā, cūā nūnusūmūā niīhērārē ñeeapeca; āpērāmēna cūā boorō ñañarō ñeeapeca; ateré tiirécutirano sīcū tuomasīhēgū tiiróbiro tiirécuticua; ²⁰ basocābiro baurāre, wáicurabiro baurāre weerirare padeocúa; sīquērā yáíwa jīiditoremēna tiirāno wātīā dutirémēna tiirucúcu; iñatuticua;

cāmerī iñadugaricua; āpērārē doecua; pēerogā tiipacári, cúajācua; cúā booré dícure tiidugácu; āpērā añurō wācūrere tuodugaricua; wāabatejōāri tiicúa; ²¹ āpērāyere iña, ugorepira niicua; basocāre siācōācu; búrecoricōrō cūmucua; bosebāreco niirī, cūmu, āpērārē acaribícu; teero biiri apeyé pee tee tiiróbiro bauré tiicua. Múārē too sugeropu jīrirobirora wedenemogūda sūcā: Teeno tiirécutirano Cōāmacū dutiré marīpūre jariguenorē buarícu.

²² Yucugu añuriguño añuré ducacatía. Teero tiiróbiro Espiritu Santo ateré marī wācūrēpūre witiatiri tiiquí: Cāmerī maicú; usenire cuocú; añurō ni-irecutirere cuocú; marīrē merēā wāari, potocōrō manirō niimasīcu; āpērārē bóaneō iñacu; cúārē añurō tiicú; “marī tiáda” jīrere queoró tiicú; ²³ “āpērā nemorō niā”, jīi tūgueñaricu; ñañarō wācū tiidugápacara, tiirícu. Sicaró dutiró tee maquērē “tiirijāña” jīi cāmotáro maniā. ²⁴ Marī Jesucristore padeorá niijīrā, ñañaré ugaripéamiriguere duujāā sáa. ²⁵ Espiritu Santomena catiré petihére cuoa. Teero tiirá, cūu tiidutírobirora tiirucujārō booa. ²⁶ Marī “āpērā nemorō niā” jīi tūgueñarijāāda. “Muu nemorō añurō tiimasīā teerēja”, jīrijāāda. Cāmerī ugorijāāda.

6

Cāmerī tiápuya

¹ Yáa wedera, sīcū Jesuré padeogú apeto ñañaré tiibóqui. Múā Jesuré añurō padeoráno cūu teero tiirī iñarā, tiápuya. Añurō bóaneōremena cūurē wedeya. “Muu ñañaré tiiré Cōāmacū booríqui; teero tiigú, wācūpati, wasoyá”, jīiña. Múācā ñañaré tiirī jīirā, wācūtutuaya. ² Múārē merēā wāari, cāmerī añurō tiápuya. Teeré tiirá, Cristo dutiré queoró tiádacu.

³ Apeto sīcū “yuu āpērā nemorō niā” jīi wācūmiqui. Cúā nemorō niiripacu, bári peti wācūamajāqui. Teero jīi wācūgū, cūu basirora jīiditogu tiiquí. ⁴ Marī basiro marī tiiré “¿añunigari?” jīi wācūari siro, besero booa. Añurō tiári siro, “cúā nemorō añurō tiájīyu” jīi wācūrijāña. Marī basiro tiáriguepere useni, niijārō booa. ⁵ Āpī marī tiimasīrenorē tiimasīriqui. Marīpēcā cūu tiimasīrenorē tiimasīricu. Marī basiro Cōāmacū tiidutíre tiiró booa.

⁶ Múārē Jesuyé quietre bueré wapa cúārē niyerumena, yaarémēna, apeyenómēna tiápuro booa.

⁷ Múā ateré masībocu: “Yuu ñañaré tiirí, Cōāmacū teero iñajāqui” jīi wācūgūno cūu basiro jīiditogu tiíi. Queorémēna wedegūda: Sīcū oterí, cūu oterigue wii, ducacaticu. ⁸ Sīcū ñañaré ugaripéarere tiigú ñañaré otegú tiiróbiro niiqui; ñañarére buagúdaqui. Āpī Espiritu Santo booréte tiigúpe añurē otegú tiiróbiro niiqui; catiré petihére buagúdaqui. ⁹ Teero tiirá, marī añurō tiiré pāasutirjārō booa. Marī pāasutíheri, sīcū otegú cūu oterigue dūca añurēre seenéogū tiiróbiro niādadacu; añurēre buaádadacu. ¹⁰ Teero tiirá, marī jeatuaro niipetirare añurō tiáda. Jesuré padeorápere nemosañurō tiápuada.

Wedeyaponorigue

¹¹ Iñaña. Yuu basirora jóagu paca jóaremena múārē jóagu tiia.* ¹² Múārē widecōādutira judíoamēna añurō pūtuáada jīirā, teero tiidutícu. Cúā Jesucristo marīrē curusapu diabosarigue quieti dícure wedeatā, judíoa cúārē tuti, ñañarō tiibócu. Ñañarō netōdugáhera, Jesucristoye maquērē, teero

* **6:11** Āpī jóabosajīyi ména. Niituredaripure Pablo basiro jóajīyi. Basocá teeré iñarā, “cūārā jóajīyi” jīimasjīya.

biiri wídecōãre maquẽrẽ buecua. ¹³ Cúã wídecōãnorira niipacara, Moisére dutiré cūiriguere tiipetíríya. Teeré tiipetírípacara, múãrẽ wídecōãdutiayira. Biíro jĩi wedebatedugacua: “Ûsãrã Galacia dita macãrãrẽ wídecōãrĩ tiiwú”, jĩidugacua. ¹⁴ Yũũ doca yũũ basiro tiiríguere wedebateridojãã; Jesucristo tiiríguepere wedebatea. Biíro jĩi wederucua: “Jesucristo marĩrẽ curusapũ dia-bosarigu niiwĩ”, jĩi wedea. Teero tiigú, atibáreco macãrã cúã ñña ugaripearere “bári niiré peti niã” jĩi ññaã; teeré tiinemódugariga. Cúãpecã yũũ Cristoye quetire wederucurere “bári niiré peti niã” jĩicua; teeré tũodugáricua.†

¹⁵ Wídecōãnorira niirĩ, o wídecōãñoña manirã niirĩcãrẽ, Cõãmacũrẽ wapamaniã. Marĩ ññañaré tiirecutiriguere wasoré, teero biiri marĩ Jesuré padeoré doca wapacutiã. ¹⁶ Niipetire yũũ wederére tiinunúseranorẽ Cõãmacũ ãñurõ niirecutiri tiíaro; cúãrẽ bóaneõ ññaãrõ. Cúãrã Cõãmacũyara díamacũ niíiyya.

¹⁷ Yũũ Jesuyé quetire wederé wapa cúã yũũre tãnarígue cãmí tusaa. Tee cãmimena “yũũ Jesuré padecotegu niã” jĩi eñoã. Teero tiirã, mecũãmena sícũ yũũre potocõnemorijããrõ. Teero biiri yũũ wederére wedemecũõrijããrõ.

¹⁸ Yáa wedera, marĩ Ôpũ Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro. Teerora wáaaro. Nocõrõrã jóaa.

† 6:14 Pecasãyemena: “el mundo está muerto para mí y yo estoy muerto para el mundo”.

ÉFESO MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũ Pablo Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ niĩã. Múã Éfeso macārã Cõamacūrẽ padeorã Jesucristore añurõ padeorãre añuduticoa.

² Cõamacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ añurẽ ticoaro; añurõ niirecutiri tiĩaro.

Cristomena Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiirẽ

³ Cõamacũ Jesucristo marĩ Ōpũ Pacũre usenire ticoada. Cũũ marĩrẽ niipetire añurõ yeeripũnacutire maquerẽ ticodiocorigũ niĩwĩ. Cũũ marĩ Cristomena niirãrẽ añurõ tiirigũ niĩwĩ. ⁴ Cũũ marĩrẽ añurõ tiirigue biiro niĩã: Atibáreco tiĩdari suguero, cũũ marĩrẽ Cristomena niĩadarare besetoarigũ niĩwĩ. Marĩrẽ cũũ ñnacoropũre ñañarẽ manirã, ñañarẽ tiirirabiro niirĩ boogũ, teero tiirigũ niĩwĩ. ⁵ Cõamacũ too suguero pũ marĩrẽ maĩgũ, Jesucristomena marĩrẽ “yũ põna niirĩ tiigũda” jĩrigũ niĩwĩ. Teerẽ tiigũ, cũũ tiidugãrirobirora tiirigũ niĩwĩ.

⁶ Cũũ macũ cũũ bayirõ maĩgũmena marĩrẽ añunetõjõãre ticorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, cũũ añurẽ ticoriguere wãcũrã, cũũrẽ usenire ticoa. ⁷ Marĩ cũũ macũmena niĩã. Cũũye dímena marĩ ñañarẽ tiirẽ wapare wapatĩbosarigũ niĩwĩ. Teemena Cõamacũ marĩ ñañarẽ tiirere acabõrigũ niĩwĩ. Cũũ marĩrẽ añurõ tiidugãgũ, teero tiirigũ niĩwĩ. ⁸ Cũũ marĩrẽ niipetire masĩrẽ, tuomasĩre ticogu, cũũ maĩrẽ ñnorigũ niĩwĩ. ⁹ Cũũ “tiigũda” jĩriguere too suguero macãrã pũ masĩña maniriguere marĩrẽ masĩrĩ tiirigũ niĩwĩ. Cristo tiiriguemena teerẽ masĩrĩ tiirigũ niĩwĩ. ¹⁰ Cõamacũ “teero tiigũda” jĩrĩ bũreco jeari, cũũ jĩrirobirora wãaadacu. Cristore niipetirere, niipetirare dutiri tiigũdaqui. Ūmũãse pũ niirãrẽ, atibãreco pũ niirãrẽ Cristo dutigũdaqui.

¹¹ Cõamacũ cũũ boorõbirora niipetire cũũ “biiro tiigũda” jĩrere tiiquĩ. Cũũ too sirõ pũ tiĩadarere wãcũtoarigũ niĩwĩ. Teero tiigũ, marĩrẽ beserigũ niĩwĩ. Cũũ marĩrẽ besegu, too siro Cristomena cũũ “ticogũda” jĩriguere marĩcãrẽ ticogũdaqui. ¹² Cũũ teero tiigũ, ùsã Cristore padeosuguerirare añurõ niirĩ booquí. Basocã ùsã añurõ niirere ñnarã, Cõamacũ añurõ tiirere usenipeoadacua. ¹³ Múãcã diamacũ maquẽ quetire tũojĩrã, netõnere quetire tũojĩrã, Cristore padeojĩrã, cũũmena niĩã. Teero tiigũ, Cõamacũ “yãara niĩya” jĩgũ, múãrẽ Espĩritu Santore ticodiocorigũ niĩwĩ. Espĩritu Santo Cõamacũ “múãrẽ ticodiocogũda” jĩrigũna niĩ. ¹⁴ Cõamacũ Espĩritu Santore marĩrẽ ticotoarigũ niĩwĩ. Teero tiirã, marĩ aterẽ masĩã: Cõamacũ niipetira cũũ põnarẽ cũũ pũtopũ neewagũdaqui. Toopũ niipetire cũũ “ticogũda” jĩriguere ticogũdaqui. Cũũ teero tiirĩ, basocã cũũrẽ usenipeoadacua.

Pablo Éfeso macãrãrẽ sãĩbosãrigue

¹⁵⁻¹⁶ Teerẽ wãcũgũ, Cõamacũrẽ usenire ticoa. Yũũ múã marĩ Ōpũ Jesurẽ padeorere tũowũ; teero biiri múã niipetira Cõamacũrẽ padeorãre maĩrẽcãrẽ tũowũ. Teero tiigũ, múãrẽ sãĩbosãrecõrõ Cõamacũrẽ usenire ticoa. ¹⁷ Cõamacũ marĩ Ōpũ Jesucristo Pacũ añunetõjõãgũrẽ múãye niĩadarere biiro sãĩã: “Cõamacũ, Espĩritu Santo cũũrẽ masĩrere jeari tiiyã; mũũ niirecutirecãrẽ añurõ

masĩrĩ tiiyá”, jĩã. ¹⁸ Atecarẽ sãĩã: “Cõãmacũ, cããrẽ aterẽ ãñurõ masĩrĩ tiiyá: Mũũ cããrẽ ‘ãñurõ tiigũda’ jĩgũ, beserigu niuwũ; niipetira mũũrẽ padeorãre ãñurẽ petire ticogũdacu; ¹⁹⁻²⁰ mũũ tutuanetõjõãgũ niĩã; tee tutuaremena ùsã Cristore padeorãre tiãpuã”, jĩ sãĩã. Tee tutuanetõjõãremena Cõãmacũ aterẽ tiirigu niuwĩ: Cristo diarigũpũre masãrĩ tiirigu niuwĩ; cãũ masãmuãri siro, cãũrẽ cãũ pũto ãmuãsepu õpũ duirĩpĩrõ diamacãpe dupoyigu. ²¹ Cãũrẽ niipetira Òpũ peti sããrĩ tiiyigu. Teero tiigũ, õpãrã atibãrecopũ niirã, ãmuãsepu niirã Òpũ peti niĩ. Æpĩ cãũ sotoa macũ manĩ. Cãũ atibãreco macãrã sotoa macũ niĩ; too sĩro macãrã sotoa macũ niirucugũdaqui. ²² Cõãmacũ niipetirere, niipetirare Cristo doca pũtuãri tiiyigu. Teero biiri Cõãmacũ niipetira Jesurẽ padeorĩ põna macãrãrẽ dutigũre sõnecorigu niuwĩ; cãũ marĩ dupu tiirõbĩro niĩ. ²³ Marĩ cãũrẽ padeorĩ põna macãrã cãũya õpũũ tiirõbĩro niĩã. Cãũ marĩ niipetiramena wãaquĩ. Cãũ niipetiropu niĩ; atibãrecopũ, ãmuãsepu teerora niiquĩ.

2

Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũ netõnérigu

¹ Too sugueropũ muã ñañarẽ tiirira niijrã, diarira tiirõbĩro niirira niuwũ. ² Atibãreco macãrã tiirõbĩro ñañarẽ tiirira niuwũ. Wãtĩãrẽ dutigũ boorere tiinãñesewũ. Cãũ atibãreco macãrã Cõãmacũrẽ netõnucãrãrẽ dutigũ niĩ. ³ Too sugueropũ marĩ niipetira cãã tiirõbirora ñañarẽ tiirucúwũ. Marĩ ñañarẽ tiidũgãrere ugaripẽawũ. Marĩ noo boorõ ñañarẽ tiãdarere wãcũwũ. Teerẽ wãcũãri siro, teerẽ tiijãwũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ marĩmena cããnetõjõãyigu. Æpẽrã tiirõbirora marĩcã ñañarõ tiinõbojĩyu. ⁴ Cõãmacũpe marĩrẽ bayirõ maĩgũ, bóãneõ ññarigu niuwĩ. ⁵ Marĩ ñañarẽ tiirira niijrã, Cõãmacũ ññacoropũre diarira tiirõbĩro niuwũ. Teero ññapacu, marĩrẽ Cristomena catirẽ petihẽre cãorã niirĩ tiirigu niuwĩ. Cõãmacũ muãrẽ cãũ ãñurẽ ticorẽmena netõnérigu niuwĩ. ⁶ Marĩ Cristomena masãmuãrira tiirõbĩro niirĩ tiirigu niuwĩ. Jesucristo ãmuãsepu duirobirora marĩcã cãũmena toopũ duirã tiirõbĩro niirĩ tiirigu niuwĩ.* ⁷ Too sĩro macãrãpũre cãũ marĩrẽ ãñurẽ ticoriguere ãñogũda jĩgũ, teero tiirigu niuwĩ. Cãũ marĩrẽ tiãpuã, Jesucristomena niirĩ tiirigu niuwĩ. ⁸ Marĩ Jesucristore padeorĩ, Cõãmacũ marĩrẽ cãũ ãñurẽ ticorẽre ãñogũ, netõnérigu niuwĩ. Tee marĩ basiro tiirigu mee niĩã; Cõãmacũ ticorigu niĩã. ⁹ Marĩ ãñurõ tiirẽre ñãgũ mee netõnẽwĩ. Teero tiigũ, sícũno “yũũ ãñurõ tiirigu wapa Cõãmacũ yũũre netõnẽwĩ” jĩmasĩña manĩã. ¹⁰ Marĩ cãũ tiirira niĩã. Marĩ ãñurõ tiirẽmena basocãre tiãpuaro jĩgũ, marĩrẽ Jesucristomena niirĩ tiirigu niuwĩ. Marĩ ãñurõ tiãdarere Cõãmacũ too sugueropũ quẽnotõyigu.

Marĩ Cristomena ãñurõ niirecutijã

¹¹ Teero tiirã, aterẽ wãcũña: Muã judĩa niilhẽrã bauãrira niuwũ. “Widecõãnoña† manirã niicua”, jĩwã judĩa muãrẽ. Cããpe “widecõãnorira niĩã ùsãjã” jĩwã, cããya õpũũ maquẽpu dícuere widecõãnorira niipacara. ¹² Too sugueropũre muã Cristomena niilhẽrã niuwũ; Israelya põna macãrãmena niiriwũ; Cõãmacũ “netõnẽgũdare ticocoguda” jĩrẽre muã pacusũmuãrẽ wederiyigu; diari siro, ¿deero wãaadari? jĩmasĩriwũ; atibãreco macãrã tiirõbĩro Cõãmacũrẽ masĩriwũ. ¹³ Muã yoaro macãrã tiirõbĩro niirã niijrã, cãũrẽ masĩriwũ. Atitõre Jesucristomena niijrã, cãũye dí õmayudiariguemena

* **2:6** Too sugueropũ õpãrãmẽna duirã cãũmena dutiyira. † **2:11** Cõnérigu yapa macã caserõre.

Cōāmacārē masiā; putogā macārā tiiróbiro niirā putuáa. ¹⁴ Cristo niir marirē añurō niirecutirere ticogú. Judioare, judíoa niihērārē sicapōna macārā niirī tiirígu niiwī. Marī cāmerī ñadugarimirigüe opatūdi tiiróbiro niiwā. Cūū tiitūdire cōārigū niiwī. ¹⁵ Cūū diariguemena judioare dutirére “biiro tiiyá”, “biiro tiirjāña” jīrere duuri tiirígu niiwī. Teero tiiriguemena p̄apōná macārā niimirare sicapōnarā putuári tiirígu niiwī. Marī cūūmena sīcāróména niijīrā, sicapōna macārā niā. Teero tiira, judíoa, judíoa niihērā sīcāróména añurō niirecutimasīā. ¹⁶ Cūū curusapu diariguemena marī cāmerī ñadugaririguere petirī tiirígu niiwī. Cūū diariguemena p̄apōná macārā niimirare sicapōnarā niirī tiirígu niiwī. Teero biiri teemēnarā Cōāmacūmena bapacutimasīā sūcā.

¹⁷ Cristo múā yoaro macārā tiiróbiro niimirare añurō niirecutire maquērē wedegū atirígu niiwī. Esā putogā mēsarā tiiróbiro niimiracārē teorora wedeyígu. ¹⁸ Cristo marirē tiibosáremena marī niipetira Espírītu Santo sīcūmenarā marī Pacūmena wedesemasīā. ¹⁹ Teero tiirā, mecātīgārē múā aperó macārā wāanetōri basoca tiiróbiro niiria. Āpērā Cōāmacārē padeorāmena sicamacā macārā tiiróbiro niā; Cōāmacūyawii macārā tiiróbiro niā. ²⁰ Jesucristo cūūyere wededutigū beserira, teero biiri profetas múārē Cōāmacūyere wedenacārira niiwā. Teero tiirā, cūā wii tiíadaritabebiro niicua. Basocá wii tiinacārā, supisabotarire nacōsugúecua, wii tutuariwii niīārō jīrā. Jesucristo teebotaribiro niigú niī. ²¹ Teebotari añurō nacōāri siro, apeyé botarire diamacū nacōwácu. Āñurí wii, Cōāmacū dícuere padeori wii tiimúāwanocu. ²² Marī Jesurē padeorā niijīrā, teebotaribiro niā; wiiré biari tūdibiro niā. Wiiré peotíari siro, basocá toopú niirucuya. Espírītu Santo tiiwīpú niijīgū, Cōāmacū toopúra niirucuqui.

3

Pablore judíoa niihērārē buedutigū cūūrigue

¹ Teero tiigú, yññ Pablo Cōāmacū múārē añurō tiiríguere añurō tūomasīārō jīgū, sīā. Yññ múā judíoa niihērārē Jesucristoye quetire wederé wapa peresuwiirū niā. ² Yññ wācūrī, múā ateré tūojīyu: Cōāmacū yññre añurō tiigú, múārē tiápudutirigū niiwī. ³ Cōāmacū too sugueropū masīña maniríguere yññre masīrī tiiwī. Yññ tee maquērē péero jóatoaawū. ⁴ Múā yññ jóaariguere buera, ateré jīādacu: “Pablo Cristoye queti too sugueropū masīña maniríguere añurō masīqui”, jīādacu. ⁵ Too suguero macārāpū tee quetire añurō tūomasīriyira. Atitópure Cōāmacū masīrī tiiquí. Cūū cūūyere wededutigū beserira añurārē, teero biiri cūū wededutirere wederāre Espírītu Santomena masīrī tiiquí. ⁶ Tee masīña manirígue ate niā: Cristore padeorēmena múā judíoa niihērā judíobirora Cōāmacū ticoadarere ñeēādacu. Cristomena niijīrā, judíoamena sicapōna macārā niā; Cōāmacū judíoare “biiro tiigúda” jīiriguere múācā yuea.

⁷ Cōāmacū yññre añurē ticogū, cūū tutuaremena yññre añurē quetire wedegū niirī tiirígu niiwī. ⁸ Yññ Cōāmacārē padeorā watoapu bári niigú peti niipacari, ate añurere yññre tiidutirigū niiwī: Cūū yññre judíoa niihērārē Cristoye añunetōjōāre wededutirigū niiwī. “Cristo añunetōjōāgū niirī” jīrere marī masī sīcārībírīa. ⁹ Apeyeré Cōāmacū yññre tiidutirigū niiwī: Tee masīña manirígue quetire niipetira tūomasīārō jīgū, wededutirigū niiwī. Sicato tee queti Cōāmacū niipetire bauanérigū wācūriguerū niiriro niiwā. ¹⁰ Teero tiiró,

atitóre Jesuré padeorí pōna macārāmena biiro wáaa: Cúã p̄apōná niimirira sicapōna wáari ñnarā, āmuãse macārā dutirá, teero biiri cúã doca macārā dutirá biiro jīādacua: “Cōāmacū masīnetōneī; niipetire cūū tiirēmēna cūū masīrēre ēñoī”, jīādacua. ¹¹ Sicatop̄ara Cōāmacū “teerora tiigúda” jīyigu. Cūū jīiribirora wáari tiirigu niiwī marī Ōpū Jesucristo tiirigumēna. ¹² Marī cūūmenā niijīrā, cūūrē padeojīrā, cuiro manirō Cōāmacūmenā wedese-masīā sáa. ¹³ Teero tiirā, ȳm̄ m̄uārē wederé wapa ññarō netorī tuorá, wācūpatirijāña. Biirope wācūña: “Marīrē maijīgū, peresu ñeeriquioro niipacu, marīrē Jesuyé quetire wedetoawi”, jī wācū, ūseniña.

Cristo basocáre maiquí

¹⁴ Teeré wācūgū, ñicācoberimēna jeacūmu, marī Pacure m̄uārē sãibosáa. ¹⁵ Cōāmacūrā pacu niisuguerigu niī. Cūūmenā “pacu” jīrē nucāā. Cūū niipetire pōnarī macārā ūmuãsepu niirā, atibūrecopu niirā sīcārōmēna niirī tiirigu niiwī. ¹⁶ Marī Pacura pee añurēre c̄oquí. Teero tiigú, Espiritu Santomenā m̄uā wācūrēpure tutuare ticori boogú sãibosáa. ¹⁷ Cūū teeré ticori, m̄uā Cristore padeorī, Cristo m̄uāmenā niirucugudaqui. Apeyeréja, m̄uā Cristore añurō maiārō jīgū, āpērācārē añurō maiārō jīgū, sãibosáa. ¹⁸ Teero tiirā, m̄uā niipetira Cōāmacūrē padeorāmenā Cristo m̄uārē maiṛere masīādacu. Cūū marīrē bayiró peti maiquí. ¹⁹ Cūū maiṛere tuomasīpetinoña manipacári, m̄uā cūū maiṛere tuomasīnemoārō jīgū, sãibosáa. Cūū maiṛere tuomasīnemorā, Cōāmacū tiirōbiri niirecutirere c̄onemōādacu.

²⁰ Marī “Cōāmacū tutuanetōjōāgū niī” jīāda. Cūū tutuare marīpure niā. Teero tiigú, cūū niipetire marī sãiré nemorō, marī t̄agueñare nemorō tico-masīqui. ²¹ Teero tiirā, marī Jesucristore padeorī pōna macārā niijīrā, teero biiri marī Jesucristomenā niijīrā, Cōāmacūrē ūsenire ticorucuada. Atitō macārā, too síro macārācā teerora Cōāmacūrē ūsenire ticorucuaro. Teerora wáaaro.

4

Jesuré padeoráre sīcārōmēna niidutirigue

¹ Ȳm̄ marī Ōpūyere wederé wapa peresuwiip̄m̄ niigū m̄uārē biiro tiiri bayiró boogá: Añurō tiiréc̄utiya. Cōāmacū m̄uārē beserigu teero tiiri booquí. ² “Āpērā nemorō añuré tiia” jī wācūrijāña; cúaro manirō niīña; cúañañarijāña; āpērārē maijīrā, cúā diamacū tihéri ñnarā, teero t̄agueñajāña. ³ Añurō niirecutijīrā, Espiritu Santo tiāpuremenā “sīcārōmēna niīāda” jī wācūrucuya. ⁴ Marī sicaōp̄ūbiri niā. Espiritu Santo sīcū niipacu, marī niipetiramēna niiqui. Marī Cōāmacū beserira niijīrā, ate dícare yuea: “Marīrē añurō tiigúdaqui”, jīā. ⁵ Marī Ōpū sīcūrā niī. Marī cūūrē sīcārībīro padeóa. Marī sīcārībīro wāmeōtinowū. ⁶ Cōāmacū marī niipetira Pacu sīcūrā niiqui. Cūū marī niipetira sotoa macū niiqui. Marīmenā cūūye maquērē tiiri tiiquí. Marī niipetiramēna niiqui.

⁷ Cristo marī niipetirare merēā dícu timasīrere ticoqui. Cūū marī niipetirap̄ure sīcārībīro ticod̄garijiyi. Teero tiigú, cūū boorōbirora ticorigu niiwī. ⁸ Teero tiiró, Cōāmacūye queti j̄oarip̄upu ate jóanoā: Cūū ūmuãsepu muāwagu, cūū ñeerirare néewayigu.

Too síro basocáre añurēre ticoyigu,*
jī jóanoā.

* 4:8 Salmo 68.18.

9 “Cūū ūmuāsepu muāwayigu” jī jóare ate jīdugaro tiia: Muāwaadari suguero, atibarecopu diiatiyigu. 10 Cūūrā sūcā atibarecopu diiatiyigu ūmuāsepu niipetira Ōpū peti niigūdu muāwarigura niiqui. Teero tiigú, niipetiropu dutiqui. 11 Cristo cūūrē padeorāre niipetirapure tiimasirere ticorigu niiwī. Siquērārē cūūyere wededutigu beserira sāārī tiirīgu niiwī; āpērārē Cōāmacū wededutire wederā sāārī tiirīgu niiwī; āpērārē āñurē quetire wedewarucuri basoca sāārī tiirīgu niiwī; āpērārē cūūrē padeorāre coterā, cūūrē buerā sāārī tiirīgu niiwī. 12 Teero tiigú, marī cūūrē padeorāre cūūye maquērē padearo jīigū, teero tiirīgu niiwī. Cūūrē padeotutúaro jīigū, teero tiimasirere ticorigu niiwī. 13 Teero wáari, marī sicārībīro marī Ōpūrē padeoádacu; sicārībīro Cōāmacū macūrē āñurō masiādacu. Teero biiri Cristoye maquērē āñurō tuomasīadacu; Cristo niirōbirora niirecūtiadacu. 14 Teero tiirā, wīmarā tiirōbīro niirjāāda. Wīmarā jīditorere tujōirā, pūūrī wīnoména páapuconorō tiirōbīro noo niirē buerēre padeonunáseya. Cūū tiirōbīro marī jīditomenirā buerēre tuorā, padeonunáserijāāda. 15 Biirope tiiáda: Cāmerī maīrémena Cōāmacūye diamacū maquērē wedeada. Jōōpemena diamacū maquērē padeonemóādacu. Cristomēna niirā niijrā, niipetire marī tiirēnorē cūū boorēre tiinemómāādacu. Cūūrā niī cūūrē padeorī pōna macārā dupu. 16 Cristo marī dupu tiirōbīro niijīgū, marīrē dutii. Sicaōpūū pee ōpūū maquē cūocú. Niipetire tiīōpūū maquē dupu dutirēre tiirī, tiīōpūū diaremanirō bucúá, tutuanemojōācu. Tee tiirōbīro niā marī. Marī Cristo dutirēre tiirā, sicārībīro niīadacu. Teero tiirā, cāmerī maīādacu. Teemēna padeotutúaadacu.

Cristomena mama niirecutire cūoa

17 Teero tiigú, marī Ōpū wāmemena múārē ateré duticoa: Múā āpērā Cōāmacūrē masihērā tiirēnorē tiinemórijāña. Cūū wācūrē wapamaníā. 18 Cōāmacūyere wācūdagahera, tuomasihērā tiirōbīro niīya. Teero tiirā, naītārōpu niirābīro diamacū maquērē tuomasīriya; catirē petihére Cōāmacū ticoré cūoricua. 19 Cūū ñañaré tiirēre boboridojāya. Teero tiirā, cūū noo booró ñañaré tiisodéaatiya. Niipetire cūū tusaré ñañaré tiīya. 20 Múāpe Cristore masīnucārā, cūū teero ñañaré tiirēnorē buenorijīyu. 21 Múā diamacūrā cūūye maquērē tujōiyu. Teero biiri múā Jesuména niijrā, cūūyere diamacū maquērē buenojīyu. 22 Teero tiirā, múā too suguero pu ñañaré tiiriguere duujāña sáa. “Ūgaripéaremena useniādacu”, jī wācūmijīyu múā. Niiria. Teero wācūrē tiiditóre niā. 23 Cōāmacū múā wācūrēre wasoáro. 24 Mama niirecutire cūoyá. Cōāmacū múā mama niirecutire cūū niirōbirora tiirīgu niiwī. Teemēna āpērārē āñurō tiādacu; ñañaré manirā niīadacu.

25 Teero tiirā, jīditonemorijāña. Marī Cristoya ōpūū maquē tiirōbīro niā. Teero tiirā, marī niipetirapure cāmerī diamacū wedesero booa.

26 Múā cūara, ñañaré tiirjāña. Cúanañiōrijāña, 27 wātīārē dutigú múārē ñañarō wáari tiirī jīrā.

28 Yaarēpimirigu yaanemórijāārō. Yaaróno tiigú, padearo. Cūū āñurō pade, wapatarēmena bóaneōrārē ticomasīgūdaqui.

29 Ñañarēre wedeserijāña. Āñurēpe dícare wedeseya. Múā wedeseremēna āpērārē tiápuya. Múā teero tiirī, múā wedeserere tuorā āñurō niīadacu. 30 Múā tiirémēna Espiritu Santore wācūpatiri tiirjāña. Cōāmacū múārē Espiritu Santore ticorigu niiwī, “yáara niīya” jīrēre ēñogú. Espiritu Santo múāmena niirucugūdaqui, tée Jesucristo múārē ūmuāsepu néewaadari bareco jearipu.

³¹ Niipetire cãmerĩ ñañarõ tãgueñare, pũnirõ wedesere, cúare, cúara acaribíre, teero biiri ãpẽrãrẽ ñañarõ wedeserecãrẽ duujãña. Sicũrẽ ññaturijãña. ³² Biirope tiiyá: Cãmerĩ ãñurõ tiíápu, bóaneõña. Cõãmacũ Cristomena múãrẽ acabórirobirora múãcã cãmerĩ acabóya.

5

Cõãmacũ põna biiro niirõ booa

¹ Múã Cõãmacũ põna cũũ maĩrã niĩã. Teero tiirã, cũũ tiirébiro tiiyá. ² Jesucristo maĩrĩrobirora cãmerĩ maĩrucujãña. Cũũ marĩrẽ maĩjĩgũ, diabosayigu. Cũũ marĩrẽ diabosarigue Cõãmacũ ññacoropũ sitiaãñũre busemũcore tiiróbiro cũũ tũsaré niyyiro.

³ Múã Cõãmacũ põna niijĩrã, múã ñamosãnumiã, múã manusũmuã ni-ihẽrãrẽ ñeeaperijãña; bobooro tiĩẽñorijãña; cuopacãra, boonemórrijãña. Múã teeré tiihéri, múãrẽ ñañarõ wedepatire maniãdacu. ⁴ Ñañarere wedese buirijãña; wapamanĩre maquẽrẽ wedeserijãña; noo boorõ wedeseãmarijãña. Múãrẽ teenórẽ wedeserijãrõ booa. Biirope tiiyá: Cõãmacũrẽ usenire ticoya. ⁵ Ateré múã masĩcu: Cristo cũũ Pacũmena niirõpũ sicũ cũũ boorõ ñeeapesodeaatigũno wãariqui. Bobooro ñañarõ tiĩẽñogũno teerora wãariqui. Cuopacũ boonemógũcã teerora wãariqui. Boonemógũ Cõãmacũrẽ padeorõno tiigũ, cũũ booré maquẽ dícuare padeoquí. ⁶ Cũã wapamanĩre wedesere-mena múãrẽ jĩditoremena wedeadacua. Cũãrẽ padeorijãña. Cõãmacũ cũũrẽ netõnucãrãrẽ teero tiiri ññagũ, bayirõ cúaremena cúãrẽ ñañarõ tiigũdaqui. ⁷ Cũãrẽ pèerogã bapacutirijãña.

⁸ Múã too sugueropũre ñañĩãrõpũ niirãbiro niuwã. Atitóreja bóeropũ niirãbiro marĩ Òpũmena niĩã. Teero tiirã, bóeropũ niirãbiro tiiyá. ⁹ Bóeropũ niirã biiro tiiyá: ãñurere tiiyá; diamacũ maquẽrẽ tiiyá; niirõ maquẽrẽ wedeseya. ¹⁰ Niipetire múã tiirénorẽ “¿marĩ Òpũ usenigũdari?” jĩĩ wãcũña. ¹¹ Bãri peti tiirãnorẽ bapacutirijãña. Cũã ñañĩãrõpũ niirãbiro niicua. Cũã ñañarẽ tiirere cúãrẽ masĩrĩ tiiyá. ¹² Cũã yayiõropũ tiãriguere marĩ wedeseri, bobo niĩã. ¹³ Cũã tiãriguere masĩrĩ tiiri, siãwócoropũ niirébiro pũtũacu. ¹⁴ Cũã basiro cúã ñañarẽ tiãriguere ññamasĩãri siro, “ñañaniã” jĩĩmasĩcua. Teero tiirõ, ateré jĩĩnoã:

Mũũ cãñigũbiro biigũ, wãcãñã.

Diarigubiro biigũ, masãmuãña.

Mũũ teero tiiri, Cristo mũũrẽ bóeropũ niigũ niirĩ tiigũdaqui, jĩĩnoã.

¹⁵ Teero tiirã, múã tiirere ãñurõ wãcũña. Cõãmacũyere masĩhẽrãbiro tiirijãña. Cũũyere masĩrãbirope tiiyá. ¹⁶ Atitóre basocã pee ñañarẽ tiiyá. Múãpe niipetire tiirécõrõ ãñurẽ tiiyá. ¹⁷ Cõãmacũyere tuomasĩhẽrãbiro niirijãña. “¿Ñeenóperẽ Cõãmacũ marĩrẽ tiiri boogãri?” jĩĩ wãcũña. ¹⁸ Cũmurijãña, noo boorõ ñañarẽ tiiri jĩĩrã. Cũmurõno tiirã, Espiritu Santo booréperẽ tiiyá. ¹⁹ Salmopũpũ jóariguemena, Cõãmacũyere basarémãna cãmerĩ wedeseya. Marĩ Òpũrẽ bayirõ useniremena basapeoya. ²⁰ Marĩ Òpũ Jesucristo wãmemena niipetirere Cõãmacũ marĩ Pacũre usenire ticorucujãña.

Sicawĩ macãrãrẽ dutiré

²¹ Múã Cristore quionĩremena ññãã. Teero tiirã, cãmerĩ yũũya.

²² Manacutira numiã, marĩ Òpürë yñrobirora múã manusũmããrë yñya. ²³ Múã manusũmãã múãrë dutirá niĩya, Cristo cãurë padeorĩ põna macãrã dutigú niirõbirora. Cristo cãurë padeorĩ põna macãrã dupubiro niĩ. Marĩ cãya òpũu maquẽbiro niirãrë netõnégũ niĩ. ²⁴ Cristoya põna macãrã cãurë yñrobirora ñmosãnumiã niipetiremena cãã manusũmããrë yñyo booa.

²⁵ Namocutira, Cristo cãya põna macãrãrë maĩrõbirora múã ñmosãnumiãrë maĩñã. Cristo marĩrë maĩgú, marĩye niĩadarere diabosayigu. ²⁶ Marĩrë ñañarë manirã niirõ jĩgũ, teero diabosayigu. Marĩ cãuye quetire añurõ padeorĩ, ocoména coseárirabiro wáari tiirĩgu niĩwĩ. ²⁷ Teero tiirĩgu niĩwĩ, cãya põna macãrãrë añunetõjõãrã buajeádugagu. Cãu putuaatigu, cãurë suti jũĩrmanire, opasũsũrõ manirẽbiro niirãrë cãmëna néewadugaqui. Ñañarë manirã, ñañarë tiirĩrirabiro buadugáqui. ²⁸ Tee tiirõbirora ñmocutira cãã ñmosãnumiãrë maĩrõ booa. Cãã basiro maĩrõbirora maĩrõ booa. Cãu ñmorë maĩgũno cãu basiro maĩgú tiiquĩ. ²⁹ Sicũ cãya òpũurë maĩrjã tiirĩ. Teero tiirõno tiigú, añurë yaa, cãya òpũurë cotequi. Cristo cãya põna macãrãrë teorora tiiquĩ. ³⁰ Marĩ cãurë padeorĩ põna macãrã cãya òpũubiro niĩã. ³¹ Tee maquë Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Teero tiigú, ãmu cãu pacure, cãu pacore cõãwitiwa, cãu ñmoména niigũdaqui. Cãã puarã sicaòpũu tiirõbiro putuáadacua”,* jĩ jóanoã. ³² Tee tuomasñña manirë niĩã. Teero niipacari, yñ wãcũrĩ, “Cristo sicaòpũubiro niiquĩ cãya põna macãrãmena” jĩdugaro tia. ³³ Teero jĩpacu, atecãrë jĩgũda: Ñmocutiracõrõ múã basiro maĩrõbirora múã ñmosãnumiãrë maĩñã. Numiãcã, múã manusũmããrë padeoyã.

6

¹ Wimarã, mamarã, Jesuré padeorã niijrã, múã pacusũmãã dutirere añurõ yñya. Teero tiirë añuniã. ² Cõãmacũye queti jóaripũpu tee dutirë biiro jóanoã: “Mũu pacu, mũu pacore padeoyã”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ puamóquẽne dutirë watoapu tee dutirë tiigũnorë “añurõ tiigũda” jĩrigu niĩwĩ. Tee “añurõ tiigũda” jĩrë biiro jóanoã: ³ “Mũu usenigũdacu; atibãrecoru ye yoari catigũdacu”,* jĩ jóanoã.

⁴ Põnacutira, múã põnarë bayirõ tuti, cúari tiirjãña. Añurõ tiirere buemasõña. Cãã ñañarë tiirere quẽnojeári tiiyã. Cããrë marĩ Òpũ boorere wedeya.

⁵ Dutiapenori basoca, ãno atibãrecoru múãrë dutiaperare yñya. Padeorémena, quioníremena, tiiditõro manirõ cããrë yñya. Cristo dutirere yñrobiro cããcãrë yñya. ⁶ “Cãã ññacorõpũ dícu añurõ padeada”, jĩ wãcũrijãña. Siquẽrã cãmëna añurõ putuáadugara teero tiicúa. Múãpe Cristore padecoteri basoca niijrã, Cõãmacũ boorõbiro añurõ tusarémëna padeya. ⁷ Useniremena marĩ Òpürë padebosarabiro tũgueñaña. Basocã dícuere padebosarabiro tũgueñarjãña. ⁸ Marĩ Òpũ añurõ tiirire wapatigũdaqui. Dutiapenori basocare, dutiapenõña manirãrë teorora wapatigũdaqui. Múã teerë masĩtoacu.

⁹ Basocãre dutiapera, múãcã teorora múã dutiaperare añurõ tiiyã. “Múãrë ñañarõ tiigũda”, jĩñemoriãña. Múã masĩcu: Cãã Òpũ múã Òpũcã niiquĩ; cãu ãmũãsepũ niiquĩ. Cãu niipetira basocãre batoro manirõ, sicãrĩbĩro ññaqui.

Cristore padeorã wãĩrë cãmotãre

* 5:31 Génesis 2.24. * 6:3 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

10 Ate tiidutíremena wedeyaponogūda: Múã marí Ōpūmena niĩã. Teero tiirã, cūũ tutuanetōremena wācūbayiya. 11 Cōãmacū marĩrē cāmotáre ticoriguere cwoyã. Teero tiirã, teeré cwoará niijrã, wātĩārē dutigú jĩĩditorere cāmotámasĩãdacu. 12 Marí surara tiiróbiro niipacara, basocámena cāmerĩquēria; wātĩã ūmũãsepũ niirāmenape cāmerĩquēã. Cúã niicua: Wātĩã dutiré tutuare cwoará, cúã doca macārã dutirá, atibúreco maquē naitĩārōpũ tiiróbiro niirere dutirá, basocáre wācūrēpũre ñañarē tiidutíra niicua. 13 Teero tiirã, niipetire Cōãmacū marĩrē wātĩārē cāmotáre ticoriguere cwoyã. Teeré cwoará, niipetire wātĩ múãrē ñañarē tiidutíri, netōncǎjããdacu. Múã teeré cwopetíra, wācūtutuara niĩãdacu.

14 Āñurō wācūtutuara niĩña. Surara cūũyaro sutiroré wéemũōco, siatúqui sitūrūdamena. Tiidã sitūrūda diamacū maquē marí padeorébiro niĩã. Surara cūũ cutirore cōmequiména cāmotáqui. Tiiqui cōmequí marí ãñurē tiirébiro niĩã. 15 Surara sapatute sãñaquei, wáaguda jĩĩgũ. Cūũ tiiróbirora múãcã ãñurē quetire wedeada ra quēnoyúeya. Tee queti “Cōãmacū cūũrē padeoráre ãñurō niirecutire ticoqui” jĩĩrē queti niĩã. 16 Surara cūũya ōpũrē cāmotáriquire wāmorũ cwoquí. Cūũrē buedugari, buereyucu jũũatiri, tiiquimena cāmotáqui. Múãpe wātĩārē dutigú múãrē ñañarō tiidugári, Cōãmacūrē padeorémena cāmotámasĩcu. 17 Surara cūũya dupure cāmotágu, cōmecororé pesaqui. Cūũya dupure cāmotárirobirora wātĩ múã wācūrere ñañodugári, “Cōãmacū netōnénorira niĩã” jĩĩrémena cāmotáya. Surara espada pairípĩrē néewaqui. Cūũ tiipimena cāmerĩquēmasĩrōbirora múãpe Cōãmacūye queti jóaripũ wedeseremena wātĩrē cāmotáya. Cōãmacūye wedesere espada Espiritu Santo múãrē ticoripĩbiro niĩã. 18 Noo múã niirō Cōãmacūrē sãĩrucújãña. Espiritu Santo masĩrē ticorémena sãĩñã. Āñurō tuomasĩña. Sãĩdúrijãña. Niipetira Cōãmacūrē padeoráre sãĩbosarucujãña. 19 Yũncārē sãĩbosáya. Āñurē quetire yũũ wederécōrō Cōãmacū cūũ wedeserere yũũre ãñurō wedeseri tiáro. “Cuiro manirō ãñurē quetire basocá masĩña manirĩguere wedearo”, jĩĩ sãĩbosáya. 20 Tee quetire wederé wapa peresuwipũ niĩã. Cōãmacū yũũre tee quetire wededutigu ticocorigũ niĩwĩ. Yũũre tee quetire cuiro manirō wedearo jĩĩrã, sãĩbosáya.

Āñudutiyaponorigue

21 Tiquico múã pũtorũ wáagudaqui. Cūũ yũũ menamacū, yũũ maĩgũ, marí Ōpũrē padecotegu ãñurō tiigú niĩĩ. Cūũ múãrē niipetire yéé maquērē wedegũdaqui. 22 Múãrē ūsãye maquērē masĩārō jĩĩgũ, ticocoa. Teero biiri cūũ múãrē wācūtutuari tiáro jĩĩgũ, ticocoa.

23 Cōãmacū marí Pacũ, teero biiri marí Ōpũ Jesucristo múã Jesurē padeoráre ãñurō niirecutire ticoaro; múã Cristore padeonemórĩ, cāmerĩ maĩnemórĩ tiáro. 24 Cōãmacū niipetira marí Ōpũ Jesucristore maĩrucúrare ãñurē ticoaro.

Nocōrōrã jóaa.

FILIPÓS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, teero biiri Timoteo múã Cõamacũrĕ padeorá Filipospũ niirārĕ añudutia. Ʋsã Jesucristore padecotera múārĕ niipetira cũũmena niirārĕ, múārĕ sũonĩrārĕ,* teero biiri cáārĕ tiĩapuracārĕ† jóaa.

² Múārĕ Cõamacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Őpũ añurĕ ticoaro; añurõ niirecutiri tiáro.

Jesurĕ padeoráre Pablo sãĩbosárugue

³ Yũũ múārĕ wãcũrecõrõ yũũ Őpũ Cõamacũrĕ usenire ticoa. ⁴⁻⁵ Sicato múã padeonũcãrito, tĕe atitõpũcãrĕ añurĕ queti maquẽmena múã yũũre tiĩarua. Teero tiigũ, yũũ sãĩrecõrõ múã niipetirare useniremena sãĩbosárucua.

⁶ Múã Jesurĕ padeonũcãrĩ, Cõamacũ múārĕ añurõ tiigũ, wasorĩ tiirĩgũ niĩwĩ. Yũũ aterĕ masĩã: Teero múārĕ wasomũãnũcãrĩ tiigũdaqui, tĕe Jesucristo pũtaatiripũ. ⁷ Múã niipetirare yũũ teero wãcũpadeori, añuniã. Yũũ múārĕ maĩjĩgũ, teero wãcũã. Cõamacũ marĩrĕ sicãrĩbĩro tiĩapurigũ niĩwĩ. Yũũ peresuwiipũ duiri, teero tiĩapurigũ niĩwĩ. Teero biiri yũũ queti beserĩ basoca pũtopũ niirĩ, ãpĕrã Jesuyĕ quetire ñañarõ jĩĩdũgari, “diamacũrã niĩã” jĩĩ yũũ wederi, teorora tiĩapurigũ niĩwĩ. ⁸ Cõamacũ yũũ múārĕ bayirõ maĩrĕre masĩqui. Jesucristo cũũ múārĕ maĩrõbĩrora yũũcã maĩã. ⁹ Yũũ Cõamacũrĕ múãye maquĕrĕ sãĩgũ, “cãmerĩ maĩnemóãrõ” jĩĩã. “Masĩrĕmena cũã maĩrĕre ĕñoãrõ” jĩĩã. ¹⁰ Teero maĩrã, añurĕre besemasĩãdacu. Cristo pũtaatiri, ñañarĕ manirã, wapa cuohĕra buajeãnoãdacu. ¹¹ Jesucristo múārĕ añurĕre tiirucũra niirĩ tiáro. Basocã múã teero tiirĩ iñarã, Cõamacũrĕ “añunetõjõãĩ” jĩĩãdacua.

Yũũ catigũja, Cristomena niã

¹² Yãa wederabiro niirã, aterĕ múārĕ masĩrĩ boogã: Yũũre wãaremena añurĕ queti nemorõ sesajõãã. ¹³ Teero tiirã, niipetira romanuã õpũye wiseripũ coterĩ basoca “cũũ Cristoyere wederĕ wapa peresuwiipũ niĩĩ” jĩĩyã. Āpĕrã ãnopũ niirãcã teerĕ masĩyã. ¹⁴ Pacũ Jesurĕ padeorã yũũ peresuwiipũ duirĕre tũojĩrã, marĩ Őpũrĕ padeotutũanemocua. Teero tiirã, Cõamacũye quetire cuiro manirõ, wãcũtutuařemena wedecua.

¹⁵ Siquĕrã yũũre iĩnatutira, yũũre netõnũcãdũgara, Cristoyere wedeayira. Āpĕrãpĕ añurõ tiidũgãřemena cũũyere wedeayira. ¹⁶⁻¹⁷ Cũãjã yũũre maĩyã. Aterĕ masĩyã: Cõamacũ yũũre ãno cũũrigũ niĩwĩ, añurĕ queti “diamacũrã niĩã” jĩĩ wedearo jĩĩgũ. Yũũre iĩnatutirape yũũ nemorõ niidũgara, Cristoyere wedeayira. Basocã padeoãro jĩĩrã mee buecua. Yũũ peresuwiipũ duiri, yũũre ñañarõ wãcũrĩ tiidũgãra tiicũa. ¹⁸ Āñũjããdacu. Yũũre ñañarõ tiidũgãřacara, o apĕyĕ diamacũ maquĕrĕ wededũgara, Cristoyerena wedecua. Cũũye maquĕrĕ wederi tũogũ, useniã.

Teero usenirucujãgũdacu. ¹⁹ Aterĕ masĩjĩgũ, useniã: Múã sãĩbosãřemena, teero biiri Espĩritu Santo Jesucristo ticorigũ yũũre tiĩapurĕmena niipetire yũũre wãare añurõ yãpacũĩadacu. ²⁰ Yũũ Jesucristoyere wedehĕgũ, bobobõcu.

* 1:1 Pecasãyemena: obispos. † 1:1 Pecasãyemena: diãconos.

Biirope booa: Cuiro manirõ, tutuaremena cãũyere wederucudugaga. Yũũ tiirucúrobirora tiidugága. Teero tiigú, mecátigãrê, too síropacãrê yũũ catigu o diagu, yũũ tiirêmena “Cristo añunĩ” jĩĩrĩ tiigúdadu. ²¹ Yũũ catiguja, Cristomena niĩã; cãũyere tiirucújãgãdadu. Diari, añuãdadu yũũre; cãũmena niirucújãgãdadu. ²² Yũũ catirĩ bũrecori dũsarĩ, Cristoye maquẽrê pademasĩã ména. Teero tiigú, yũũ diari, o yũũ catiri, ¿deerope tiigúdari? jĩĩmasĩriga. ²³ Ate pũawãmê beserĩ, wisió niĩã. Ateré wãcũsũguea: Diadugaga Cristomena niigũdu. Yũũre nemorõ añuãdadu. ²⁴ Too síro ateré wãcũã: Yũũ catigũpe, múãrê nemorõ tiĩápugudacu. ²⁵ Teero tiigú, “diaria ména” jĩĩ wãcũgũ, catigudacu, múã niipetirare tiĩápugudũ. Múã yũũ tiĩápuremena jõõpemena nemorõ padeó, useniãdadu. ²⁶ Yũũ múãmena niirĩ sũcã, múã Jesucristore bayirõ usenire ticoadacu.

²⁷ Ateré añurõ tũoyã: Cristoye queti añuré queti jĩĩrõbirora tiirécutiya. Múã teero tiirĩ, yũũ múã puto o aperopá niigũ, atequetiré tũodugáa: Filipos macãrã sícãrĩbĩro padeorã tiĩáyira; sícãrĩbĩro añuré quetire padeorere “diamacú maquẽ niĩã” jĩĩ wedera tiĩáyira; ²⁸ “cũãrê cãmotãrãre cuiriayira” jĩĩrê quetire tũodugáa. Múã teero tiirĩ, múãrê cãmotãra pecamepũ wãaadarere tũomasĩãdadu; múã Cõãmacũ netõnãdara niirẽpere ñãmasĩãdadu. Cõãmacũ cũãrê teeré masĩrĩ tiiquĩ. ²⁹ Cõãmacũ múãrê añurõ tiirigu niiwĩ. Cãũ añurõ tiirêmena pũaró cũũrigũ niiwĩ. Sicaró ate niĩã: Múã Cristore padeocú. Aperó ate niĩã: Múã Cristore padeoré wapa ñãñarõ netõãdadu. ³⁰ Múã Jesuré padeoré wapa yũũ tiirõbĩro ñãñarõ netõãyiro. Yũũ ñãñarõ netõrĩ, múã ñãawũ. Teerora sũcã mecátigã yũũre wãarecãrê tũocú.

2

Jesucristo tiirõbĩro tiidutĩrigue

¹ Cristo múãrê wãcũtutuari tiiquĩ; cãũ múãrê maĩjĩgũ, añurõ yeeripũnacutira niirĩ tiiquĩ; Espĩritu Santo múãmena niiquĩ; Cristo múãrê maĩgũ, bóaneõ ñãaquĩ. ² Teero tiirã, múã tiirécutiremena yũũre bayirõ usenigũ niirĩ tiiyã. Ateré tiirécutiya: Añurõ tũomasĩrã niĩña; cãmerĩ maĩñã; sícũpõna tiirõbĩro niirecutiya; sícãrĩbĩro wãcũña. ³ Múãye dícare boosãrijãña; “ãpẽrã nemorõ niĩã” jĩĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, ãpẽrã múã nemorõ tiimasĩrere wãcũ, cũãrê añurõ tiiyã. ⁴ Múãye maquẽ dícare “añurõ wãaaro” jĩĩ wãcũrijãña. Æpẽrãcãrê “añurõ wãaaro” jĩĩrã, tiĩápuya.

⁵ Múã Jesucristo wãcũrirobirora wãcũña:

⁶ Cãũ Cõãmacũ niirecutirere cũopacú, atibãrecopũ jeagu, “yũũ ãmuãsepũ niigũ niirecutirere duurĩcu” jĩĩ wãcũriyigu.

⁷ Teero jĩĩrõno tiigú, cãũ booró cãũ õpẽ niirere duujã, padecotegũ tiirõbĩro wãayigu.

Marĩ tiirõbirora bauáyigu.

⁸ Teero tiigú, atibãrecopũ niigũ, “yũũ booró tiirã” jĩĩ wãcũrucuyigu.

Cãũrê síãdugãri, “Cõãmacũ booró tiigúda” jĩiyigu.

Curusapũ bobooro netõ, diapasũ, netõncãriyigu.

⁹ Cãũ teero tiiré wapa Cõãmacũ cãũrê niipetira sotoapũ dutigudũre cũũrigũ niiwĩ.

Cõãmacũ cãũrê uputĩ maquẽ wãmerê ticoyigu.

¹⁰ Teero tiirã, niipetira ãmuãsepũ niirã, ditapũ niirã, dita docapũ niirã Jesús wãmerê tũorã, cãũ diamacũpũ ñicãcoberimena jeacũmuãdadu.

¹¹ Teero biiri niipetira biiro jĩĩadacua: “Jesucristo niipetira Ōpũ niĩĩ”. Teero jĩĩrã, Cõamacũ Jesús Pacure “ãñunetõjõãĩ” jĩĩrã tiĩadacua.

Jesuré padeorã sãwócore tiirõbiro niĩya

¹² Teero tiirã, yũũ maĩrã, yũũ múãmema niirĩ, ãñurõ yũũrã niiwã. Mecãtĩgãrẽ yũũ aperopã niirĩ, nemorõ teerẽ tiyã. Múã netõnõnorira niĩã. Teero tiirã, Cõamacũrẽ cuiremena ññaña, cãũrẽ netõnucãrĩ jĩĩrã. Cũũ múãrẽ “ãñurõ ti-irẽcutira niĩya” jĩĩrĩ tũodũgãra, ãñurõ tiyapãcutiya. ¹³ Cõamacũ múãrẽ cãũ boorẽ ãñurẽrẽ tiidũgãrĩ tiiquĩ. Cũũrã múãrẽ tiĩãpuqui, cãũ boorẽre peotĩmasĩãrõ jĩĩgũ. Teero tiirĩ booqui.

¹⁴ Niipetire apeyenõrẽ tiirã, cúaro manirõ, ññañarõ jĩĩrõ manirõ tiyã.

¹⁵ Teero tiirã, ññañarẽ tiirĩrirabiro ññañarẽ tiihãra niĩadacu. Atibũreco macãrã ññañarẽ tiirã, ãñurõ tiirẽre boohãra watoapũ múã Cõamacũ põna ññañarẽ manirã niĩã. Múã ãñurõ tiirẽmena sãwócore tiirõbiro cããrẽ diamacũ tiirẽre ãñoñã.

¹⁶ Teero biiri cãũrẽ catirẽ petihẽre ticorẽ quetire wedeya. Múã teero tiirĩ, Cristo putãaatiri bũreco jearĩ, yũũ bayirõ usenigũdacu. “Bũri peti Filipos macãrãrẽ bueriyũ”, jĩĩmasĩgũdacu. ¹⁷ Basocã múãrẽ ññañarõ tiipacãrĩ, múã Jesuré padeorucũyairo. Múã padeorẽ Cõamacũrẽ ãñurẽ ticorẽ tiirõbiro niĩã. Yũũ Jesuyẽre wederẽ wapa sãwóbusa. Yũũre sããrĩ, yẽe díi múã Cõamacũrẽ ãñurẽ ticorẽ sotoa vino piõpeore tiirõbiro niĩadacu. Teero tiipacãrĩ, yũũ usenigũdacu. Múãcã useniapuya. ¹⁸ Múãcã yũũ tiirõbirora usenirõ booa. Yũũre sããpacãrĩ, yũũmena useniña.

Timoteo, Epãfroditoye maquẽ

¹⁹ Marĩ Ōpũ Jesús boorĩ, máata Timoteore múã putopũ ticocogũda, múãye quetire tũogũ, usenigũda jĩĩgũ. ²⁰ Timoteo dícu yũũ tiirõbiro wãcũĩ; cãũ yũũ tiirõbiro múãrẽ ãñurõ wãari boogũ, bayirõ wãcũrecutiĩ. ²¹ Æpẽrã cáãye dícuire wãcũrecutiica; Jesucristoyepere wãcũrecutiica. ²² Múãrejea Timoteo diamacũ tiirẽre masĩtoacu. Sicũ cãũ pacũmena padegũ tiirõbiro yũũre ãñurẽ quetire bueapurucui. ²³ Teero tiigũ, yũũre wãaadarere yũũ masĩãrĩ siro, cãũrẽ múã putopũ ticocogũda. ²⁴ Marĩ Ōpũ yũũre wãcũtutuari ticorẽmena aterẽ jĩĩã: Yũũcã máata múã putopũ wãagũdacu.

²⁵ “Múã putopũ yũũ baibiro biigũ Epãfroditore ticocoro booa”, jĩĩ wãcũã yũũ. Múã basiro yũũre tiĩãpututira, cãũrẽ ticocorira niiwã. Cãũ yũũ menamacũ, yũũre bueapugũ, surara ññañarõ netõrõbirora yũũmena ññañarõ netõgũ niĩĩ. ²⁶ Cãũ múãrẽ bayirõ ññadugã. Cãũ diarecutire quetire múã masĩrĩ tũogũ, bayirõ wãcũrecutiwi. ²⁷ Diamacũrã niĩã: Bayirõ peti wãawi. Diarẽ putopũ niĩwĩ. Cãũ bayirõ diarecutipacãrĩ, Cõamacũ bóaneõ ññawĩ. Cãũ dícuire bóaneõ ññariwi; yũũcãrẽ bóaneõ ññawĩ, yũũre nemorõ boorituari jĩĩgũ. ²⁸ Múã cãũrẽ ññarã, useniãdacu. Teero tiigũ, cãũrẽ boyeromena ticocodũgaa. Múã usenire quetire tũogũ, yũũcã usenigũdacu. ²⁹ Teero tiirã, useniremena cãũrẽ bocaya. Marĩ Ōpũrẽ padeorãre bocariborora cãũrẽ bocaya. Niipetira cãũ tiirõbiro niirãrẽ quionĩremena ññaña. ³⁰ Cãũ Cristoyere padecotegũ niijĩgũ, diajõãmiwĩ. Diarõ puto niipacu, múã tiĩãpuboriguere yũũre tiĩãpuwi.

3

Biuro niirecutiro booa

¹ Yãa wedera, mecãtĩgãrẽ múã marĩ Ōpũmena niijĩrã, useniña. Yũũ too sũguero wederiguere wedenemorĩ, yũũre potocõria. Yũũ wedenemorĩ,

múārē tiápucu. ² Ñañarē tiiráre cuiya. Cúārē “díayia cúara tiiróbiro niílya” jīā yuu. “Cōnerígu yapa macā caseróre wídecōāña, catiré petihére buaáro jīrā”, jīílya. ³ Maríye òpūūrē tiiré marírē añurárā niirí tiiría. Teero wídecōārōno tiirá, Espírítu Santo tiápurementa Cōāmacūrē añurō padeóa. Teero biiri Jesucristo marírē tiibosárere “añunetōjōāre niíā” jīí wedea. Teeré tiirá niijírā, Cōāmacū iñacoropu wídecōānorira peti tiiróbiro niíā; cūyara diamacá niíā. ⁴ Marí tiirémēna marí Cōāmacū iñacoropu añurárā niimasíātā, yuu añugúrā niibojíyu cūū iñacoropu. Yuu āpērā nemorō tii netōñycāmiwū. ⁵ Ate niíā yée queti: Ocho bñrecorí yuu bauári siro, yuure wídecōārira niíwā. Yuu Israelya pōna macā niíā. Benjamína pōna macā niíā. Yuu pacusūmuā hebreoa niíwā. Teero tiigú, yuu hebreoayn peti niíā. Moisére dutiré cūūriguere tiipetíguda jīīgū, fariseo basocū wáawu. ⁶ Cōāmacū iñacoropu tee dutiré bayiró tiipetídugagu, Jesuré padeoré pōna macārārē síādugágu, nñnucúwu. Tee dutiré añurō tiigú niirí, sícū yuure “tee dutiré añurō tiirí” jīīgūno maniwí. ⁷ Too sñgueropu yuu tiirécutirigie yuure warapacá niimiwū. Mecátigārē yuu Jesucristore padeogú niijígū, “niipetire too sñgueropu yuu tiirígue wapa-maníā” jīí tñgueñāā. ⁸ Yuu cñomírígue nemorō yuu Ōpū Jesucristore masírē waracutínemoā. Jesucristore padeoré wapa niipetire too sñgueropu yuu tiiríguere apeyenó marí boohérere cōārā tiiróbiro cōāwā. Jesucristo yuu Ōpūrē cñodugágu, teero tiíwú. ⁹ Yuu cūūmēna niídugaga. Moisére dutiré cūūriguere tiirígue wapa Cōāmacūmēna niimasíría; Cristore padeoré warape cūūmēna niimasíā. Cristore padeorémēna dícu Cōāmacū basocáre “añurárā niílya” jīí iñaqui. ¹⁰ Ateré boogá: Cristore añurō masídugaga. Cōāmacū cūū tutuaremena Cristore masórigu niíwí; yuu tee tutuarere masídugaga. Cristo ñañarō netō, diarírobirora yuucā ñañarō netō tñgueñadugaga. ¹¹ Teero tiigú, yuucā diarira masāmuāādarobirora masāmuādugaga.

Marí añurō peotídugara, wācūtuturo booa

¹² Tee yuu booré “tiipetítoawu” jīīgū mee tiia. Niipetirere diamacá tiiría ména. Teero tiirípacu, Jesucristo tiiróbiro niídugagu, tutuaromēna cūyere tiirucúa. Cūū yuure beserígu niíwí, teero tiíáro jīīgū. ¹³ Yáa wedera, “yuu Jesucristobiro tiipetía” jīíría. Biirope tiia: Too sñguero yuu tiirucúriguere wācúria; yuu Ōpū “¿deero tiirí booi yuure?” jīīgū, bayiró cūyere tiirucújāā. ¹⁴ Añurō peotídugaga, Cōāmacū yuure cūū “ticoguda” jīíríguere ñeegūda jīīgū. Marí Jesucristomēna niirārē teeré ticogūdaqui.

¹⁵ Niipetira Jesuré padeotutúarano yuu jīíarírobirora wācūrō booa. Múā merēā wācūrí, Cōāmacū múārē diamacá wācūrí tiigúdaqui. ¹⁶ Cōāmacū marírē tñomasíre ticoró jeaturo diamacá tiirécutiro booa.

¹⁷ Yáa wedera, yuu tiirére añurō iñacūña. Āpērārē ūsā tiiróbiro tiirácārē iñacūña. ¹⁸ Too sñgueropu pee múārē wedetoawu. Utirémēna jīínemogūda sūcā. Pañ “Cristore padeóa” jīípacara, cūūrē iñatutira tiiróbiro niílya. Cūū cūū cusarup diabosaríguere boohérabiro niílya. ¹⁹ Cūū too síropure cñamepu yapacutíadacua. Cōāmacū boorére tiidugáripacara, cūū booré dícuere tiidugáya. Bobooro tiirére boboró manírō “tiijāāwū yuuja” jīí wedeeya. Atibúreco maquē dícuere wācūíya. ²⁰ Marípeja ūmuāsepu wáari basoca niíā. Toopú maríya macā peti niícu. Marírē netōñégū ūmuāsepu niigú pñtaatiadare yuera tiia. Cūūrā marí Ōpū Jesucristo niíí. ²¹ Cūū pñtaatígu, maríye òpūūrí

bári niirére wasogúdaqui. Waso, cūāya ōpūū āñurí ōpūū tiiróbiro tiigúdaqui. Cūū niipetirere cūū docapū patuári tiimasíqui. Teerora cūū tutuaromena maricārē wasorí tiigúdaqui.

4

Jesucristomena usenirucudutire

¹ Teero tiirá, yáa wedera yuu maírā, yuu múārē wedeariobirora marí Ōpārē padeorucujāña. Múārē iñadugaga. Múā yuure usenirí tiirá niā. Yuu múā padeorére āpērārē useniremena wedea.

² Evodiare, Síntiquere ateré jīā: “Múā marí Ōpārē padeorá numiā niijrā, múā cāmerí iñadugaherere duujāña; āñurō niirecutiya”, jīā. ³ Muu yuu menamacū, cūārē tiápuya, āñurō niirecutiario jīgū. Cúācā ñañarō netōpacára, āñurē quetire yuu, Clemente, teero biiri āpērāmēna wedewa. Catirē petihérese cuorá wāmerē jóaturipūpu cūā wāmerē jóatunocu.

⁴ Múā marí Ōpūmena niijrā, usenirucujāña. Jīnemogūda sūcā: Usenirucujāña. ⁵ Múā āpērārē bóaneō iñarēre niipetira masiārō. Marí Ōpū puatatiadaro péero dusacú.

⁶ Múārē noo booró wáarere wācūpatirijāña. Biirope tiyá: Niipetire múārē wáarenorē Cōāmacūrē wede, cūūrē tiápure sāñiá. Cūūrē sāñiá, usenire ticoya. ⁷ Múā teero tiirí, Cōāmacū āñurō niirecutiri tiigúdaqui. Tee āñurō niirecutire múāpure jearí, múā basiro iñamanijōāadacu. Múā Jesucristomena niijrā, tee āñurō niirecutiremena āñurō wācū, āñurō yeeripūnacuatiadacu.

Āñurēre wācūnanusedutire

⁸ Yáa wedera, múārē ateré wedeyaponogūda. “Niirōrā niā” jīrēre wācūña. Teero biiri quioniremena iñarē, diamacú niiré, ñañarē maniré, Cōāmacū tusarē, basocá āñurō wedesere, āñurē, usenirí tiirēre wācūña.

⁹ Yuu múārē buegú niiwū; yuu bueriguere múā tuowá. Yuu āpērāmēna āñurō wedeapuriguerē tuowá; yuu tiiriguere iñawā. Teero tiirá, yuu tiirírobirora tiyá. Múā teero tiirí, Cōāmacū āñurō niirecutirere ticogú múāmena niigúdaqui.

Filipos macārā Pablōre niyeru tiápurigū

¹⁰ Mecápura múā yuure tiápuarira niāwū sūcā; yuure wācūāyiro. Teero tiigú, marí Ōpārē usenire ticoa. Múā yuure wācūrucumiriguere masiā. Wācūpacara, deero tii tiápuurere ticomasiririra niiwū. ¹¹ “Apeyenó yuure dusaa”, jīgū mee tīa. Yuu cuorénomena usenimasīā. ¹² Yuu bóaneōgū niimasīā; teero biiri cuonetōgū niimasīā. Yuure noo niiré wáari, useniremena niimasīā. Yariḡu, jubáogū, cuonetōgū, cuohégucá niimasīā. ¹³ Yuure noo niiré wáari, Jesucristo yuure tutuare ticogúmena niipetirere nucāmasiā. ¹⁴ Yuu nucāmasīpacari, teero yuu ñañarō netōritabe, yuure tiápura, āñurō tiiríra niiwū.

¹⁵ Múā Filipos macārā ateré masiā: Yuu múāya dita Macedoniapū āñurē quetire wedenucāritabe, toopú niārīḡu wáari, múā dícu yuure tiápuu. Āpērā Jesurē padeorí pōna macārā cūā āñurē quetire ñeeré wara yuure apeyenóre ticoririra niiwā. ¹⁶ Yuu Tesalónicapū niirí, teerora tiwú: Apeyenó yuu boorére pee ticocorucurira niiwū. ¹⁷ Yuu múārē apeyenó ticoré dícu boogú mee tīa. Múā yuure tiápurí, Cōāmacū múārē āñunemorō tiigúdaqui. Teepere iñadugaa. ¹⁸ Niipetire múā ticocorigue jeatoaa. Teero tiigú, yuu booré nemorō cuoa. Múā Epafroditomena ticocoriguerē ñeewū. Teero tiiró, yuure dusaríā. Múā ticocorigue Cōāmacūrē ticoré tiiróbiro niā. Cūū iñacoropure sitiañūre

busem̄õcore tiiróbiro cãũ t̄saré niicu. ¹⁹ Cõãmacũ ȳm̄ Õpũ múãrẽ niipetire d̄sarére ticoḡdaqui. Cãũ Jesucristomena pee peti ãñurere c̄õnetõncãqui. ²⁰ Marĩ Pac̄m̄ Cõãmacũrẽ “ãñunetõgũ niĩ” jĩrucujããda. Teerora jĩãda.

Ãñudutiyañorigue

²¹ Niipetira Cõãmacũrẽ padeorã Jesucristomena niirã ãñuãrõ. Marĩya wedera ãno ȳm̄mena niirã múãrẽ ãñuduticoya. ²² Niipetira ãno macãrã Cõãmacũrẽ padeorã, romanuã õp̄ya wiip̄m̄ niirãcã bayiró ãñuduticoya.

²³ Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro. Nocõrõã jóaa.

COLOSAS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹⁻² Yũũ Pablo Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ niĩã. Múã Colosas macãrã Cõamacũ beserirare Cristore añurõ padeorãre añuduticoa. Mariya wedegũ Timoteocã añuduticoi.

Cõamacũ marĩ Pacũ múãrẽ añurẽ ticoaro; añurõ niirecutiri tiĩaro.

Pablo Colosas macãrãrẽ Cõamacũrẽ sãĩbosárigue

³⁻⁴ Múãye quetire tãowú: Múã Jesucristore padeorẽre, teero biiri múã niipetira Cõamacũrẽ padeorãre maĩrere tãowú. Teero tiirã, ùsã múãrẽ sãĩbosãrecõrõ Cõamacũrẽ marĩ Ôpũ Jesucristo Pacũre usenire ticorucua. ⁵ Múã too sũgueropũ diamacũ maquẽ, añurẽ quetire tãorãra, Cõamacũ cũũrẽ padeorãre ãmũãsepũ añurõ tiĩadarere tãomasĩyiro. ⁶ Āpẽrãcã teorora tee quetire tãorã, múãbirora tiirã tiĩáyira. Niipetiropũ Jesurẽ padeorã añurẽre tiĩáyira. Niipetiropũ paũ basocã Jesuyere padeorã tiĩáyira. Cõamacũ basocãre añurõ tiĩrere múã sicato tãopacãra, “diamacũ maquẽrã niĩã” jĩĩ, tãomasĩnucãrira niĩwũ. ⁷ Epafras ùsã bayirõ maĩgũ múãrẽ tee quetire wederigũ niĩwĩ. Cũũ ùsãrẽ padeapugũ niĩĩ. Cristore añurõ padecotegũ niijĩgũ, múãrẽ diamacũ maquẽrẽ wederigũ niĩĩ. ⁸ Cũũ basirora múãye quetire nẽejeawi. Espiritu Santo múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ tiĩriguere wedewi.

⁹ Teero tiirã, tee quetire tãorĩ bũrecomena Cõamacũrẽ múãrẽ sãĩbosãrucujãã. Biiro jĩĩ sãĩbosã: “Cõamacũ, tãomasĩrere ticonemoña cũãrẽ. Mũũ teerẽ ticori, mũũ boorẽre añurõ masĩpetiadacua. Mũũyere tãomasĩrã, añurõ masĩrã niĩãdacua”, jĩĩã. ¹⁰ Teerẽ sãĩbosãã múãrẽ, Cõamacũ põna tiĩrõbirora niirecutiario jĩĩrã. Múã teero niirecutira, múã tiĩrẽcutire cũũrẽ usenirĩ tiĩãdacu; pee añurere tiĩnemõãdacu; Cõamacũrẽ masĩnemõãdacu. ¹¹ “Cõamacũ, mũũ bayirõ tutuaremena wãcũtutuari tiiyã cũãrẽ”, jĩĩ sãĩbosãã. Cõamacũ wãcũtutuarere ticori, múãrẽ merẽã wãari, múã useniremena, cúaro manirõ wãcũtutuajããdacu; ¹² marĩ Pacũre usenire ticoadacu. Cũũrã múãrẽ ãmũãsepe wãaadara niirĩ tiiyĩgũ. Toopũ niipetira cũũrẽ padeorã, múãcã cũũ ticorẽre ñeeãdacu. ¹³⁻¹⁴ Sicatopũre marĩrẽ wãtĩã dutirira niĩwã. Marĩrẽ teero biiri ñĩagũ, Cõamacũ cũũ macũrẽ bayirõ maĩgãrẽ ticodiocorigũ niĩwĩ. Cũũ macũ marĩ ñãñarẽ tiĩrere acabõ, netõnẽrigũ niĩwĩ. Teero tiigũ, Cõamacũ marĩrẽ naĩtĩãrõpũ niimirare wionẽco, cũũ macũ dutirẽmenape cũũrigũ niĩwĩ sãa.

Basocã Cõamacũmena añurõ niirecutire

¹⁵ Cõamacũ bauhẽgũ niĩqui. Cũũ macũ atibũrecomũ atigũ, Cõamacũ niirecutirere, cũũ tiĩrẽcutirere ãñoiyĩgũ. Cũũ niipetire Cõamacũ bauanerĩgũ nemorõ ãpũtĩ macũ niĩĩ. ¹⁶ Cõamacũ niipetirere tiigũ, cũũ macũmenarã tiĩrigũ niĩwĩ. Ĕmũãse maquẽrẽ, atibũrecomũ maquẽrẽ, baurere, bauherere, õpãrã ãmũãsepũ niĩrãrẽ, atibũrecomũ niĩrãrẽ, teero biiri niipetirere cãũmenarã tiĩrigũ niĩwĩ. Teerẽ tiigũ, “yũũ macũye niĩãdacu” jĩiyĩgũ. ¹⁷ Cristo niipetire bauanẽãdari sũgueropũ niitoayigũ.* Cũũmenarã cũũ bauanerĩgũpũra

* 1:17 Juan 1.1-18.

teerora niirucujāā. ¹⁸ Cristo niipetira cūūrē padeoráre dutigú niī. Cūūrā niī cūūrē padeoráre catirére ticogú. Cūūrā niī sūcā niipetira diarira sūguero masāsuguerigu. Teero tiigú, niipetirare, niipetirere niisuguerigu niī. ¹⁹ Cōāmacū biiro jīiyigu: “Yuu macū yuu tiiróbirora niigúdaqui”. Teero tiiró, niipetire Cōāmacū niirecutire† Cristopure niā. ²⁰ Cōāmacū cūū macūrē marīrē diabosari tiirígu niīwī. Niipetire, niipetira cūūmena añurō niirecutirere wáari tiigúda jīgū, Cristo curusapu tusagu, díi òmayudiari tiiyígu. Cūūye díimena Cōāmacū atibúreco macārāmena, atibúreco maquēmena, ūmuāse niirāmena, ūmuāse niirēmena niimasījāqui.

²¹ Múā too sūgueropure Cōāmacūrē masīriyiro ména. Múā ñañarē tiirā niijīrā, múā yeeripūnarīpure Cōāmacūmena cāmerī ññadugahera tiiróbiro niirucuyiro. ²² Teero múā niipacari, Cōāmacū múāmena añurō niirecutimasīqui sūcū. Cristo marī tiiróbiro òpūcutigu tiipūūmenarā ñañarō netō, diayigu. Cūū diariguemena Cōāmacū múā ñañarē manirā, ñañarē tiirirabiro putuári tiiyígu. Cōāmacū múārē cūūmena niīārō jīgū, teero tiiyígu. ²³ Múā cūūye quetire padeorucúri, cūū boorére tiirucúri, teero tiigúdaqui. Múā tee quetire tuoári siro, “Cōāmacūmena niirucujāādacu” jīiyiro. Teero tiirā, cūūmena niīadarere ūseniremena yuenūcāyiro. Teero tiirā, cūūye quetire padeodúrijāña. Tee queti niipetiro macārāpure wedenoā. Yuucā tee quetire wedegúra niā.

Cōāmacū Pablöre Jesuré padeoráre tiīapudutirigue

²⁴ Múārē tiīapunemodugama jīgū, ñañarō netōā. Mecūtīgā yuu ñañarō netōpacú, ūseniremena niā. Cristo cūūrē padeoráre niīadarere tiigú, ñañarō netōtōayigu. Teero tiigú, yuucā cūū netóroribirora cūūrē padeoráre tiīapunemodugagu, ñañarō netōā. ²⁵ Cōāmacū yuure cūūrē padeoráre tiīapudutirigu niīwī. Teero tiigú, Jesuré padeoráre wedegú niā. Cūūye quetire tuomasīpetijāārō jīgū, wedea. ²⁶ Tee queti too sūguero macārāpure masīña manirígue niimiriro niīwū. Cūārē yayióre quetibiro niimiriro niīwū. Atitóre Cōāmacū cūūrē padeoráre tee quetire wederēmena tuomasīrī tiirígu niīwī. ²⁷ Cūārē Cōāmacū tee masīña maniríguere, teero biiri cūū judíoa niīhērārē añurō tiīadarere masīrī boorígu niīwī. Ate niīā: Cristo múāmena niīqui; cūū múāmena niīrī, añurō múā ūmuāsepu cūoádarere masī, ūseniyuetoacu.

²⁸ Ūsā cūūye quetire wedea. Niipetirare añurere tiidutía, cūūmena niirucujāārō jīrā. Niipetirare, tuomasīārō jīrā, añurō masīrē cūū tiorēmena buea. Niipetira Jesuré padeoráre padeotutúaaaro jīrā, teero tiia. ²⁹ Teeré múārē booságū, yuu tutuaro pōtēōrō padea; niipetire cūū yuure wācūtutuare tiorēmena buea.

2

¹ Yuu múārē bayiró wācūrere masīrī boogá. Laodicea macārārē, teero biiri niipetira yuure ññahērācārē teorora wācūā. ² Múārē biiro jīi sāibosárucua: “Cōāmacū, cūārē yeeripūnarīrē wācūtutuare ticoya. Cūā cāmerī maīrēmena sīcūpōna tiiróbiro niīārō. Cūācā añurō mūūye maquērē tuomasīpetijāārō. Teeré tuomasīpetira, too sūguero macārā masīña maniríguēcārē tuomasīādacua”, jīi sāibosāa. Tee masīña manirígue Cristora niī. ³ Cristo niipetire masīrēre cūoquí; niipetirere tuomasīqui. ⁴ Teeré

† **1:19** Cōāmacū niirecutire ate niīā: Cūū tutuanetōjōāgū niīqui; basocáre maīqui; diamacá maquērē tiīqui; niipetirere masīqui; niipetiropu wáarere masīqui; basocá wācūrere masīqui.

múārē wedea, āpērā múārē “diamacá niihēre quetimena jīīditobocua” jīīgū.
 5 Yuu aperopú niipacu, múāmena niigū tiiróbiro tugueñaga. Múā sīcāpōna
 tiiróbiro niirecutirere tuogú, teero biiri Cristore bayiró padeorére tuogú,
 useninetōjōāga.

6 Múā sicutopure marī Ōpū Jesucristore padeonacārirobirora cūāmena
 niirucujāña. 7 Cūārē añurō masīnemoña. Cūārē padeorá niijīrā, cūū boorére
 tiirucujāña Epafras múārē buerirobirora. Teero tiirā, Cōāmacūrē usenire
 ticorucujāña.

Cristore padeohéra padeorígue

8 Múā tuomasīremena niīña: Āpērā múārē “diamacá maquērē buera tiia”
 jīīpacara, diamacá maquērē buericua. Wapamanírere, cūā basiro wācūrere,
 cūā tiirucūrere, atibáreco niirā dutirére buecua. Múā cūā tee jīī buerére
 tuomasīrā, “Cristoye mee niā” jīī, cūā buerére tuonunaserijāña.

9 Cristo marī tiiróbiro ōpūcutipacu, niipetire Cōāmacū niirecutirere cuogú
 niī. 10 Múācā Cristomena niijīrā, Espiritu Santore cuonetōjōācu. Cristo
 niipetira ángeleare, wātīārē, cūā ōpārārē, teero biiri cūā doca niyucorare
 dutigú niī. 11 Múā Cristomena niinacārito, widedōānorira* tiiróbiro putārira
 niiwū. Múājā cōnerígu yapa macā caseróre widedōāña maniýiro. Cristo,
 múārē widedōārōno tiigú, diabosarigu niiwī. Cūū diariguemena ñañarō
 múā tiirécutirere coserígu niiwī. Teerā marīrē widedōānorira tiiróbiro
 niirī tiia. 12 Cristo diaari siro, sicututi coari tutipu cūūnoyigu. Múācā
 ocoména wāmeōtinorā, tiitutipu cūūmenarā cōārira tiiróbiro niirā tiyíro. Múā
 “Cōāmacū cūū tutuaremena Cristore masōyigu” jīīrere tuoyíro. Teeré pade-
 orá niijīrā, wāmeōtiari siro, “Cristomenarā masārira tiiróbiro niicu marīcā”
 jīī tuomasíyiro. 13 Múā too sugueropure Cōāmacū tiidutírguere masīrijīrā,
 widedōānoña manirā niirira niiwū. Teero biiri ñañaré tiirécutirecārē
 cosenōña manirā niirira niiwū. Teero tiirā, diarirabiro† niirucujīyū ména;
 catiré petihére‡ ticoya maniýiro múārē ména. Atitóre Cōāmacū niipetire
 múā ñañaré tiirére acabótoayigu sáa. Cristomenarā múārē catiré petihére
 ticotoayigu. 14 Marī Cōāmacū dutirére netōncāwā. Cūū tee marī ñañaré
 tiirére Cristo curusapu diabosariguemena cosepetírgu niiwī. 15 Cristo diarigu
 niipacu, masājīgū, wātīārē dutirére netōncārgu niiwī. Cūārē netōncārere
 ēñogú, niipetira iñacoropu tiirígu niiwī.

Atibáreco maquērē wācūrījāña; Cristo boorépere wācūrucujāña

16 Teero tiirā, āpērā múā yaarére, múā sīnirére iñarā, wedepatibocua.
 Cūmarīcōrō, muīpūrācōrō, semanarīcōrō múā cūā tiiróbiro neāricu; cūā ti-
 iróbiro yerisāre burecorí cuorícu. Teero tiirā, múārē wedepatibocua. Cūā
 wedepatirere tuonunaserijāña. 17 Cōāmacū teeré sicutopure Cristore que-
 oré ticosaguegū tiyígu. Cūū macūye maquērē masīārō jīīgū, teero tiyígu.
 Mecātīgārē Cristo jeatoai. Teero tiirā, Cristore tiinunásero booa sáa. 18 Āpērā
 múārē biiro jīīditocua: “Īsā añurā niā. Cōāmacū ūsārē añurō wācūārō
 jīīrā, beti súbusea. Ángeleare padeóa. Īsā cānirīpacara, queērōpu tiiróbiro
 Cōāmacūyere iñāa. Teero tiirā, ūsā āpērā nemorō Cōāmacūye maquērē añurō

* 2:11 Pecasāyemena: circuncidados. † 2:13 “Diarirabiro” ati versículopure “muertos espiritualmente” jīīdugaro tiia pecasāyemena. ‡ 2:13 “Catiré petihére” pecasāyemena “vida eterna” jīīdugaro tiia.

masiã. Múãcã ùsã tiiróbirora tiyá. Múã teeré tihéera, wapa cwoádacu”, jĩcua. Múãrẽ teero jĩrĩ, péerogã tuonunúseridojãña. “Masĩrã peti niĩã ùsãjã”, jĩ wãcũcua. Teero jĩãmajãrã tiyíya. Cúã bueré cúã basiro jĩãmare dícu niĩã. ¹⁹ Cúã Cristomena niiricua. Cristo cãũmena niirã dícuere dutigú niĩ. Marĩ cãũmena niirĩ, marĩrẽ padeonemórore ticoqui. Cõãmacũ booróbirora cãmerĩ maĩ, cãmerĩ tiãpu tiãdadacu.

²⁰ Cristo diari, múã cãũmena diarirabiro niyiro. Sĩcũ diarigũpũ atibúreco catirá dutirére tiirĩqui. Diarigũpũ tiiróbiro múãrẽ atibúreco niirã dutirére tiirĩjãrõ booa. ¿Deero tiirã múãpe cúã dutirére tiirucúgari? ²¹ Biirõ duticua: “Ñeerijãña; yaarijãña; padeñárijãña”, jĩcua. ²² Cúã teero jĩrã, atibúreco maquẽ máata petiádarere wedesera tiyíya. Basocá wãcũrémena dutiré niĩã. ²³ Cúã dutirére ãñurẽ tiiróbiro tãobócu múã, búri niiré niipacari. Cúã tee dutirére tiirã, Cõãmacũrẽ ùsenire ticoré diamacú maquẽrẽ tiiróbiro tiẽñocua. Teero biiri cúãrẽ dutirá doca niirére ñããrõ jĩrã, niipetira ñãacoropũ tee dutirére “ãñurõ yũũ” jĩcua. Cúã basiro cúãye õpũũrĩrẽ ñãñarõ netõrĩ tiicúa. Teero tiirémena cúã ñãñaré tiidugãre “petijõããdadacu” jĩ wãcũmicua. Cúã teero tiirã, ãñurẽ buarícua; teerora putãjãcua sũcã.

3

¹ Cristo dia masãmuãrigũ ãmuãsepu Cõãmacũya wãmo diamacũniĩape duiqui. Múãcã cãũmena dia, cãũmena masãrira niijĩrã, “cũũ booré dícuere tiããda” jĩ wãcũnũnuseya. ² Atibúreco maquẽrẽ wãcũrijãña; Cristo booréperẽ wãcũrucujãña. ³ Múã Cristomena dia masãrira niijĩrã, catirére buayĩro. Múã Cristomena catiré buarígũe Cõãmacũ putopũ niitoaa basocá ñãhẽrõpũ. ⁴ Cristo múãrẽ catirére ticogú putãaatiri, múãcã cãũmena atiãdadacu sũcã. Cũũ tiiróbiro asibatéãdadacu.

Too sugueropũ tiirẽcutiriguere duujãña

⁵ Múã atibúreco maquẽ ñãñaré tiidugãrere duujãña: ãpẽrãména ñãñarõ ñeeaperijãña; ãpẽrãména múã booró ñeeaperijãña; teeré tiidugãpacara, tiirijãña; ñãñarére ugaripéarijãña; niyerure, apeyenórẽ boonemósãrijãña. Teeré boonemósãrãno Cõãmacũrẽ wãcũricua; cúãye dícuere wãcũjãcua. Teero tiirã, basocá weerirare padeorãbiro tiicúa. ⁶ Cõãmacũ teeré tiirãnomena cúãnetõjõãqui; cúãrẽ bayirõ ñãñarõ tiigúdaqui cúãrẽ netõnũcãre wapa. ⁷ Múã too sugueropũre teeré tiirẽcutirira niimiyiro. ⁸ Atitõre ate niipetire duujãña: Múã ãpẽrãména cúare, cúaremena wedesere, ãpẽrãrẽ ñãñarõ tiiré, ãpẽrãrẽ ñãñarõ wedesecotere, ñãñarõ múã jĩrẽre duujãña sáa. ⁹ Cãmerĩ jĩditiirijãña. Múã too sugueropũ niirecutiriguere, teero biiri múã tiirẽcutiriguẽcãrẽ duujãyiro. ¹⁰ Atitõ múã niirecutire merẽã niĩã sáa; ãñurẽ niĩã. Cõãmacũ múãrẽ tiirigũ cúũ tiiróbiro niirecutiario jĩngũ, múã niirecutirere wasomúãncãrĩ tiigú tiiquĩ. Teeména múã cãũrẽ masĩnemorucujããdadacu. ¹¹ Teero tiirã, ateména putããa: Marĩ Cristore padeorã watoapũre sũcũ ãpẽrã nemorõ ãputĩ macũ maniquĩ. Judíõa, judíõa niihẽrã sũcãrĩbiro niirã tiia; widedõãnorira, widedõãnoña manirã sũcãrĩbiro niirã tiia; griegoaye wedesemasĩhẽrã, romanuã niihẽrã, dutiãpenori basocã,* dutiãpenoña manirã sũcãrĩbiro niirã tiia. Cristo sũcũrã niĩ ãputĩ macũ. Cũũ niipetira cúãrẽ padeorãména niiquĩ.

* **3:11** Pecasãyemena: esclavos.

12 Cōāmacū múārē maĩ. Cūū múārē cūūyara niiārō jĩgū, beseyigu. Teero tirá, biiro tiirécutiya: Āpērārē bóaneō ĩñaña; cúārē añurō useniremena tiápuya; “āpērā nemorō añurā niā” jĩ wācūrijāña; cúaro manirō yūya; cúañañarijāña; 13 āpērā múārē naĩrō potocōrĩ, teero tagueñajāña; āpērāména cúaracā, cúārē acabóya. Marĩ Ōpū múārē acabórirobirora múacā acabóya. 14 Cāmerĩ maĩñá múā. Teero maĩrā, niipetire yūu wedeariguere tiipetjāñadacu. Sícūpōna tiiróbiro cāmerĩ suoniādacu. 15 Cōāmacū múārē, sícūpōna tiiróbiro niiārō jĩgū, beseyigu. Cristo múārē añurō niirecutirere ticoyigu. Teero tiirá, sícūpōna tiiróbiro añurō niirecutiya. Cōāmacūrē usenire ticorucujāña.

16 Cristoye quetire añurō wācūñunuseya. Cūū masĩre ticoréména cāmerĩ bueya; cāmerĩ wedeya, tūomasĩārō jĩrā. Múā yeeripūnapu useniremena Cōāmacūrē basapeo, cūārē usenire ticoya. Salmopūpu jóariguere, Cōāmacūye maquē basaré, cūārē usenirĩ tiirére basaya. 17 Niipetire múā wedeserenorē, múā tiirénorē marĩ Ōpū Jesús wāméména tiirucujāña. Jesús tiápurementa Cōāmacū marĩ Pacure usenire ticoya.

Jesuré padeoráre tiidutĩrige

18 Manucutira numiārē ate dutia: Múā manusūmuārē yūya. Múā Jesuré padeorá niirĩ, teeré tiidutía. 19 Nūmocutira ūmuārē ate dutia: Múā nūmosānumiārē maĩñá. Cúare maniréména cúārē suoniña.

20 Wĩmarā, mamarārē ate dutia: Niipetire múā pacasūmuā dutirére añurō yūya. Múā teeré tiirĩ, Cōāmacū useniqui.

21 Wĩmarā pacasūmuārē ate dutia: Múā pōnarē naĩrō tuti, cúari tiirjāña, cúāpu bóaneōrā niirĩ jĩrā. Cúā bóaneōrā, múā dutirére tiirícua.

22 Dutiapenori basocare ate dutia: Atibúreco macārā múārē dutiaperā dutiri, niipetirere yūya. Āpērā cúārē dutiaperā ĩñacoro dícu añurō padecua, cúāmena añurō putuādugara. Cúā manirĩ, padericua. Múāpe Cōāmacūrē padeorá niijĩrā, tiiditōro manirō padeya. 23 Niipetire múā paderénorē useniremena tiyá. “Jesucristo dutiré tiiróbirora niicu teecā”, jĩ wācūtutuajāña. “Basocá dutiré dícuere tiirá tiijāmiā”, jĩ wācūrijāña. 24 Múā Cristore padecoteri basoca niā. Cūūrā múā Ōpū diamacá niĩ. Teero tiigú, cūūrā múārē ūmuāsepu añurére ticogudaqui. Múā teeré masĩtoacu. 25 Ñañaré tiigúnopereja Cōāmacū ñañarō netōrĩ tiigúdaqui. Niipetira ñañaré tiirirare sícārĩbíro ñañarō netōrĩ tiigúdaqui.

4

1 Basocáre dutiaperacārē ate dutia: Múā basocá dutiaperare añurō cūoyá. Múā masĩcu: Múā Ōpū ūmuāsepu niigúpecā múā tiirére ĩñaqui.

2 Cōāmacūrē naĩrō sāirucujāña. Añurō tagueñasuguereména sāirucúya. Sāirā, Cōāmacūrē usenire ticorucujāña. 3 Múā Cōāmacūrē sāirā, ūsācārē sāibosáya. “Pau Cristoye quetire masĩhērārē tuodugári tiiró”, jĩ sāibosáya. Cūūye queti too sugero macārāpu cúā masĩña manirĩgue añuré queti niā. Tee queti yūu wederé wapa peresuwiipu duiga. 4 Cristoye quetire basocá añurō tūomasĩārō jĩrā, sāibosáya, Cōāmacū yūure wededutiróbirora wedearō jĩrā.

5 Múā Jesuré padeohéra watoapure añuré tiieñorecutiya. Múā teero tiirĩ, añuré quetire múā wederĩ, tūoádacua. 6 Cúāmena wedesera, ñañarō wedesero manirō, añurére wedeseya. Teeré tiirá, múārē cúā sāññárĩ, niipetirare yūumasĩādacu.

Āñudutiyaponorigue

⁷ Ɔsā menamacū Tíquico ūsā maĩgú múā p̄top̄ wáagudaquí. Cūū ȳm̄mena Cristore padecoteḡ, marī Ōp̄aye maquērē añurō padeapuḡ niĩ. Cūū niipetire ȳm̄re wáare quetire múārē wedegudaquí. ⁸ Ȳm̄ cūūrē múā p̄top̄ ticocogud̄ tiia, ūsāye maquērē masīārō j̄ĩḡ. Ɔsā niirecutire quetire t̄orá, wācūtutuare buanemóādacu. ⁹ Ɔsā menamacū Onésimo ūsā maĩgú cūūmena wáagudaquí. Cūū múāya macā niirucuriḡ niĩ. Cūū j̄ĩrécōrō añurō tiinanúseḡ niĩ. Cūā niipetire ānopá wáarere múārē wedeadacu.

¹⁰ Aristarco múārē añudutii. Cūūcā ȳm̄mena peresuwiip̄ duii. Marcos (Bernabé tēñcā) múārē añudutii. Apetó tiiḡ, cūū múā p̄top̄ wáanetōboquí. Cūū jeari, ȳm̄ múārē too suguerop̄ j̄ĩcoriobirora cūūrē añurō bocawa. ¹¹ Āp̄i Jesús, cūā “Justo” j̄ĩḡ, múārē añudutii. Pau judíoa Jesuré padeorá watoap̄re cūā itiārārā ȳm̄re padeapuya. Cūācā “Cōāmacū dutiré basocáp̄re jeatoaa mée” j̄ĩrē quetire wederá niĩya. Cūā ȳm̄re wācūtutuari tiĩya. ¹² Epafras múāya macā niirucuriḡ múārē añudutii. Cūū Cristore padecoteḡ niĩ. Múārē bayiró s̄ibosárucui. Múārē Jesuré padeorucúj̄arī booquí; teero biiri múārē Cōāmacū booré dí cure tiirí booquí. ¹³ Cūū múārē, Laodicea macārācārē, teero biiri Hierápolis macārācārē bayiró wācūrucui. Teero tiiḡ, ȳm̄mena niiḡ, naĩrō múārē s̄ibosárucuḡ tiii. ¹⁴ Lucas ucotiri basoc̄ ūsā bayiró maĩgú múārē añudutii. Āp̄i Demas añudutire ticoi.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Laodicea macārā Jesuré padeorá añuārō. Ninfacā añuārō. Teero biiri cooya wiip̄ neārucura Jesuré padeorí pōna macārā añuārō. ¹⁶ Múā atipūrē buepetiari siro, Laodicea macārāp̄re ticocoya sūcā. Cūācā cūā neārī wiip̄ tiipūrē bueēñoārō. Laodicea macārārē ȳm̄ jóaripūrē múācā bueya. ¹⁷ Arquipore biiro j̄ĩña: “Marī Ōp̄a padedutiḡ cūūriguere añurō padeyaponoña”, j̄ĩña.

¹⁸ Ȳm̄ Pablo ate niituredarire múārē añudutire ticoḡ, ȳm̄ basirora jóaa. Cōāmacūrē s̄irā, wācūña ȳm̄ peresuwiip̄ niiré. Cōāmacū múārē añurē ticoaro.

Nocōrōrā jóaa.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripū

Āñuduticorigue

1 ΥΗΗ Pablo, ΥΗΗ menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí pōna macārārē āñudutia. Múā marī Ραϋ Cōāmacū, marī Ōpū Jesucristomena āñurō nijjācu.

Cōāmacū múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiíaro.

Tesalónica macārā āñurō tiíñorigue

2 Múā niipetirare ūsā Cōāmacūmena wedeserecōrō cūūrē ūsenire ticorucujāā. 3 Cōāmacū marī Ραϋmena wedesera, múā āñurō tiirere wācūā. Múā Jesuré padeorēmena āñurō tiirecuticu. Múā maírere ēñorā, āpērārē āñurō tiíapucu. Marī Ōpū Jesucristo pūtaatiadarere ūseniyuera nijjīrā, ñañarō netōrā wācūtutuacu.

4-5 Múārē Jesuyé quetire wedera, ūsā wedeseremena dícu wederiwū; Espírītu Santo tutuaremena wedewū. Múārē wedera, “ūsā wederé diamacārā niīā” jīmasīwū. Teero tiirā, ūsā masīā: Cōāmacū múārē maī; múārē beserīgu niīwī.

Múā masīcu: Ūsā toopú niirā, múārē maīrā, múārē āñurō tiirā niīwū.

6 Múā ūsā tiirere īñarā, ūsā tiirōbirora tiirira niīwū. Teero biiri marī Ōpū tiirōbirora tiirira niīwū. Múārē Espírītu Santo ūsenire ticorēmena bayiró ñañarō netōpacára, Jesucristoye quetire ñeewū. 7 Teero tiirā, niipetira Jesucristore padeorā Macedonia pū niirā, āno Acayapū niirā múā tiirere tuorā, “cūā tiirōbirora tiiró booa marīcārē” jīīya. 8 Múāmena marī Ōpū Jesuyé queti niipetiropū sesajōāā. Macedonia, āno Acaya dícare sesaro tiiría. Niipetiro macārāpū múā Cōāmacūrē padeorere masītoacua. Teero tiirā, noānópere wedemasīriga sáa. 9 Cūā múā tiirécutirere wedeseya. Ūsā múā pūtopū niirī, múā ūsārē āñurō tiirīguere wedeseya. Múā weerirare padeodūriguere wedeseya. Teeré duu, Cōāmacū catīgú diamacú niigúpere padeó, cūū dutirere tiíayiro. 10 Cōāmacū cūū macū diarīgūpūre masōrigū niīwī. Cūū macū ūmūāsepū niigú pūtaatiadarere ūseniyuera tiíayiro. Cūūrā niīī Jesús marī bayiró ñañarō netōbōirare netōnérīgu.

2

Pablo Tesalónica pū buerīgue

1 Múā yáa wederabiro niirā ateré masīcu: Ūsā Tesalónica pū niirā, bári peti niiririra niīwū. Ūsā wederīguere tuorā, múā pū Jesuré padeowú. 2 Ūsā múā pūtopū jeadari suguero, Filipospū niīwū. Toopú niirī, too macārā ūsārē ñañarō netōrī tii, ñañarō jīwā. Múā teeré masīcu. Múāya macā macārācā ūsā wederīguere cāmotādugamiwā. Cūā teero tiipacári, Cōāmacū ūsārē wācūtutūare ticowī. Teero tiirā, cūūye quetire wedewū. 3 Múārē wedera, merēā wederiwū. Múā menamacārā numiārē ñañarō ñeeapedugaremena wedera mee tiwú. Tiiditōriwū. 4 Cōāmacū beserīgu niīwī ūsārē Jesuyé quetire wedeadarare. Teero tiirā, wedea. Basocá ūsāmena ūseniārō jīrā mee wedea;

* 1:1 Silvanorē āpērā “Silas” jīīyira.

Cõamacū marī wācūrere masīgūpe useniārō jīrā wedea. ⁵ Múã masīcu: ʼŪsā toopá niirā, añurō múārē wedese jīditoriww. Cõamacū masīqui: Múārē buera, niyeru múārē êmaãdara mee tiiwú.

⁶⁻⁷ ʼŪsā Cristo cūyere wededutigū beserira niiã. Teero tiirá, “ʼŪsārē durábirō ñaña” jīi dutimasībojīyu. Teeré dutiria. Múãcārē, ãpērārē teeré dutiria. Múārē añurō tiiwú. Múã p̄top̄ niirā, sīcō numiō coo p̄onarē maĩrōbiri múārē maĩwá. ⁸ Múārē añurere boosārā, Cõamacūye queti dícuere wederiww. ʼŪsā jeatuario ʼŪsā tiápumasĩrere tiápuww, múārē bayirō maĩrā. ⁹ ʼŪsā toopá niirā paderiguere múã wācūcu. Múārē Cõamacūye quetire wedera, potocōdugariww. Teero tiirá, ʼŪsā basiro padeww. Ñamirī, búrecori, yoari ʼŪsā yaaadarere, ʼŪsārē dusarénorē sãĩãdara padeww.

¹⁰ ʼŪsā tiirécutiriguere múã masīcu. Cõamacūcã masīqui. ʼŪsā ñañarō tiirō manirō, diamacūrã tiiwú múã Jesuré padeorá ññacoropure. “Cúã wapa cuoóya” jīrō manirō niijāwū ʼŪsā. ¹¹⁻¹² Múã masīcu: Sīcū pacu cū p̄onarē wedero tiirōbirora ʼŪsā múãcōrōrē wederucujāwū. Añurō tugueñaārō jīgū, wācūtutuere múārē ticoww. Cõamacū p̄ona tiirōbirora niirecutidutiww. Múārē Cõamacū cū p̄ona niirō jīgū, beserigu niiwī. Cõamacū cū dutiré múãpure niirī tiirīgū niiwī; cū asibatere múārē jeari tiirīgū niiwī.

¹³ Múã Cõamacūye quetire wederi tuorá, “Cõamacū wedesere niiã” jīrā, padeowá. “Basocá wedesere mee niiã”, jīi masījāwū. Teero tiirá, múã padeoré wācūrā, Cõamacūrē usenire ticorucujāã. ʼŪsā múārē wederigue Cõamacū wedesere peti niiwū. Teemena cūārē padeorá múã niirecutire wasoa. ¹⁴ Múã Jesucristore padeorī, múãya dita macārã múārē ñañarō netōrī tiiyira. Jesuré padeorē p̄onarī macārã Judeapu niirārē wáarirobirora wáayiro múārē. Judeapure cúãya wedera judíoa cúārē ñañarō netōrī tiiyira. ¹⁵ Cúã judíoara marī Ōpū Jesuré sīãyira; profetare sīãyira; ʼŪsārē cõãjāwū. Cõamacūrē cúari tiiya. Niipetiramina cãmerĩtutire boojāya. ¹⁶ Judíoa niihērã netōārō jīrā, ʼŪsā Jesuyé quetire wederi, cãmotáya. Cúã ñañaré tiiré jōõpemena pairó peti wáaro tiia. Cõamacū cúã teero tiiré wapa netōneridojāqui sáa.

Pablo Tesalónica macārārē ññagū wáanemodugamirigue

¹⁷ ʼŪsā múārē cõãtiari sirogã, máata múārē ññadugamiwū sūcã. ʼŪsãye ōp̄ũrī ãno niipacari, múã p̄top̄ yeerip̄nacutiww. Toopure bayirō wáadugamiwū. ¹⁸ Ȳu Pablo “wáaguda” jīrucumiwū. ʼŪsā toopá wáadugarecōrō Satanás ʼŪsārē cãmotátu niiwī. ¹⁹⁻²⁰ Múārã niã ʼŪsārē usenire ticorá. Teero tiirá, múārē bayirō ññadugaga. Marī Ōpū Jesús cū p̄tuãatiri, cūārē wedeada múãye quetire. Biirō jīãda: “Añiārã niíya ʼŪsārē usenire ticorá. Cúārē búri peti m̄yere quetire wederiww. Cúã teeré tuorá, m̄yere añurō padeowá. Teero tiirá, bayirō useniã cúãmena”, jīãda Jesuré.

3

¹ Múãye queti diamacū tuodugára, sīcãrĩbiritu sáa. Teero tiirá, “ʼŪsã puarã wáaweonoãrira niãdacu ãno Atenaspu” jīiwū. ² Teero jīrã, marī menamacū Timoteore wáadutiww. Cū Cõamacūrē padeotei Jesuyé quetire wederemena. Cūārē ticoww, múārē Jesuré padeonemó, wācūtutuari tiíaro jīrã. ³⁻⁴ ʼĀpērã basocá múã Jesuré padeorī ññarã, ññatuti, buijãcua. Cúã teero tiirī, Jesuré padeodúrijãārō jīrã, Timoteore wededutira ticoww. ʼŪsā toopá niirã, múārē ateré wedesuguetoww: “Marī Jesuré padeorãre ññarō netōrī tiãdacua”,

jĩwũ. Ʋsã jĩrirobirora wáaa. Múã teeré masĩcu. ⁵ Teero tiigú, wácũ sĩcãrĩbĩhegu, múãye quetire néeatidutiwu, “¿padeomĩ cúã?” jĩgũ. Apetó tiigú, Satanás múãrẽ wedesãjãjĩyi; Ʋsã “búri peti buejĩyura” jĩ wácũmita.

Tesalónica macãrãye queti

⁶ Mecütigãrẽ Timoteo múã putopũ ñhãgũ jearigu putãjajaawĩ. Múãyere añurẽ queti néeputãjajai. Múã Jesuré padeorucúrere, múã añurõ cãmerĩ maĩrecutirere wedeawĩ. Ʋsãrẽ maĩrémena wácũrucujãyiro. Ʋsãrẽ bayiró ñhãdugaayiro Ʋsã múãrẽ ñhãdugarobirora. ⁷ Teero tiirã, Ʋsã múã Jesuré padeorucujãrĩ tuorã, ñãñarõ netõpacãra, wácũtutuara niĩã sũcã. ⁸ Marĩ Ôpũrẽ múã padeó wácũtutuari tuorã, Ʋsã yeerisãã sũcã. ⁹ Múã Ʋsãrẽ bayiró peti Ʋsenirĩ tiijãã. Teero tiirã, Ʋsã Cõamacũrẽ deero tii Ʋsenire ticopetimasĩricu. ¹⁰ Namirĩ, búrecori Cõamacũrẽ bayiró sãirucujãã, múãrẽ ñhãdugara. Múãrẽ Jesuyé wededugaga, padeonemõãrõ jĩrã.

¹¹ Cõamacũ marĩ Pacũ basiro marĩ Ôpũ Jesuména Ʋsãrẽ tiipũaro múã putopũ wáaadare. ¹² Marĩ Ôpũ Jesús múãrẽ cãmerĩ maĩnemórĩ tiiaro. Ʋsã múãrẽ maĩrõbirora múãcãrẽ niipetirare maĩrĩ tiiaro. ¹³ Cũũ teero tiirĩ, múã cũũ añurõ tiipuremena wácũtutuara, wapa cõohéra niĩadacu Cõamacũ marĩ Pacũ ñhãcoropure. Marĩ Ôpũ Jesús cũũyaramena atibãrecopũ putãaatiri, teerora niĩadacu.

4

Cõamacũ tũsarére tiidutrigue

¹ Mecütigãrẽ Jesús wãmemena múãrẽ wácũtutuare ticoa sũcã. “Biirõ tirécutiya” jĩrẽre, teero biirĩ Cõamacũ tũsarére múãrẽ wedewũ. Tee maquẽrẽ tiiaiyiro. Teeré tiinemõña.

² Ʋsã wederiguere múã masĩcu. Tee maquẽrẽ wedera, Jesús marĩ Ôpũ dutirémena múãrẽ wedewũ. ³ Cõamacũ múãrẽ ñãñaré manirã niirĩ booquĩ. Teero tiirã, ãpẽrãména ñãñarõ ñeaperijãña. ⁴ Múãcõrõ quioníremena ñãñaré tiieñorõ manirõ wãmosía, numocutiya. Múã teero tiirĩ ñãnarã, ãpẽrã “añurõ tiiaiya” jĩĩadacua. ⁵ Cõamacũrẽ masĩhãrã tiiróbiro numiãrẽ ñãñaré tiidugãremena Ʋgaripãarijãña. ⁶ Apĩ numorẽ ñeaperera, coo manurẽ ñãñarõ tiirã tiicú. Teeré tiirĩjãña. Cõamacũ tee tiirãre ñãñarõ tiigúdaqui Ʋsã múãrẽ wederobirora. ⁷ Cõamacũ marĩrẽ ñãñaré tiiaro jĩgũ mee beserigu niiwĩ. Ñãñaré manirã niirĩ booquĩ. ⁸ Tee wederi boohégũno Ʋsãrẽ boohégũ mee tiiquĩ; Cõamacũ Espiritu Santore ticorigupere boohégũ tiiquĩ.

⁹ Cãmerĩ maĩrẽre deero jãnemomasĩriga múãrẽ. Cõamacũ múãrẽ cãmerĩ maĩdutĩtoarigu niiwĩ. ¹⁰ Múã teerora tiiaiyiro. Niipetira Jesuré padeorã Macedonia macãrãrẽ maĩayiro. Maĩpacãri, múãrẽ “bayiró maĩnemõña” jĩicoa. ¹¹ “Añurõ niĩãda”, jĩĩña. Múãye niĩhãrere wedepatirijãña. Múãye maquẽpere wácũ, añurõ pade, niijãña. Múãrẽ teeré dutitoawũ. ¹² Múã padera, teeména catiadacu, ãpẽrãyére sãiripacara. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeohéra múãrẽ añurõ wedeseadacua.

Jesús putãaatidare

¹³ Diarirare wáaadare múã masĩhãrã niirĩ booríga. Jesuré padeorã diara, cũũmena niirã wáaadacua. Múã teeré masĩrã, Jesuré padeorã diari, ãpẽrã tiiróbiro nocõrõca boorituricu. ¹⁴ Marĩ Jesús diarigupũ masãmũariguere

padeojĩrã, atecãrẽ padeóa: Jesuré padeorã diarirare Cõãmacũ Jesuré masõrirobirora cũãcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ Marĩ Õpũ Jesús wederiguere múãrẽ wedera tiia: Jesús putuaatiri, cũũrẽ padeorã cũũrẽ bocara wãaadacu. Cũũrẽ bocara, marĩ catirá ãpẽrã diarira suguero wáaricu. ¹⁶ Biirope wãaadacu: Marĩ Õpũ basiro ãmuãsepu diiatigũdaqui. Cũũ diiatiri, ateré tãoãdadu: Dutirẽmena wedesere, ángele uputĩ macũ peti wedesere, Cõãmacũyawũ corneta busurĩ tãoãdadu. Teero wáari, Jesuré padeorĩra diarira masãsugueadacu. ¹⁷ Cũã siro marĩ catirá õmeburũarĩpu cũãmena nẽemuãwanoãdadu. Toopũ Jesuré bocaadacu. Teero tiirã, cũũmena niirucujããdadu. ¹⁸ Múã teeré cãmerĩ wedeya. Teero tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiãdadu.

5

¹ Jesús putuaatiadari suguerogã wãaadare maquẽrẽ múã masĩcu. Teero tiigũ, múãrẽ deero tii wedenemomasĩriga. ² Múã ãñũrõ masĩtoacu: Yaarepigu ñamĩpu atigũbiro marĩ Õpũ Jesús putuaatigũdaqui. ³ Basocã “ũsã cuiro manĩrõ ãñũrõ niirecutijãã” jĩ wãcũbocua. Teero cũã wãcũpacari, wãcũña manĩrõ pee ñãñaré cũãrẽ wãaadacu. Teerora biia, sĩcõ niĩpacõ wĩmagã apaadari suguero: Wãcũña manĩrõ coo pũniré tũgueñanucãco. Tee ñãñaré wãaadare netõricua.

⁴ Múãpeja naĩtĩarõpu niirãbiro niiria. Teero tiirã, Jesús putuaatiadari bureco jeari, yaarepigu múãrẽ ñeerĩ, ucuarabiro wáaricu. ⁵ Múã niĩpetira bóero niirã, bureco niirãbiro niijĩrã, Cõãmacũ “tiigũda” jĩriguere wãanucãrĩ ñãmasĩã. Marĩ naĩtĩarõ, ñamĩpu niirãbiro niirãjã, ñãmasĩribocu. ⁶ Marĩ cãnirãbiro niirijããda. Basocã Jesús putuaatiadarere wãcũhẽrã, cãnirãbiro niicua. Marĩ cũũ putuaatiadarere ãñũrõ ñãacorucujããda; marĩ tiirere ãñũrõ wãcũ, niijããda. ⁷ Cãnirã ñamirẽ cãniĩya. Cũmurã ñamirẽ cũmuũya. ⁸ Marĩpeja bureco niirãbiro niijĩrã, marĩ tiirere ãñũrõ wãcũ, niijããda. Sĩcũ cãmerĩsĩarõpu wãagu, cũũya õpũãrẽ cãmotãgu, cõme sutirore sãñaqui. Cũũ tiirõbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotãra, Cõãmacũrẽ padeorucujããda; cãmerĩ maĩãda. Dupure cãmotãgu, cõmecomoré pesaqui. Cũũ tiirõbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotãra, “Jesús marĩrẽ netõnerĩgu ni-iwĩ; cũũmena niirucujããdadu” jĩ wãcũãda. ⁹ Cõãmacũ cũũ ñãñarõ tiãdara meerẽ marĩrẽ cũũrigũ niiwĩ. Marĩ Õpũ Jesucristomena netõãdarare cũũrigũ niiwĩ. ¹⁰ Jesús marĩrẽ diabosarĩgu niiwĩ. Teero tiirã, marĩ catirá, diarira cũũmena niirucujããdadu. ¹¹ Teero tiirã, múã cãmerĩ wãcũtutuari tiiyã. Cãmerĩ padeonemorĩ tiiyã múã tiirucũrobirora.

Wedeyaponorigue

¹² Múãrẽ bayirõ wedea sũcã. Múã menamacãrã Cõãmacũye queti wederare quionĩremena ñãña. Cũã múãmena pade, múã niĩãdarere wede, múã ãñũrõ tiããdarere wedeeya. ¹³ Múã cũã tiãpurere ñãnarã, cũãrẽ maĩ, bayirõ padeoyã. Múã cãmerĩ ãñũrõ niirecutiya.

¹⁴ Múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. Daderã niirãrẽ cũã padeadare maquẽrẽ ãñũrõ wedeya. Wãcũtutuherare wãcũtutuari tiiyã. Wãcũbayiherare tiãpuya. Niĩpetiramena cúaro manĩrõ ãñũrõ niĩña.

¹⁵ Múãrẽ ãpĩ ñãñarõ tiirĩ, cũũrẽ ñãñarõ tiicãmerĩjãña. ãñũrẽpere tiirucujãña múã menamacãrãmena, teero biiri niĩpetiramena.

¹⁶ ʘseniremena niirucujãña. ¹⁷ Cõãmacũrẽ sãirucújãña. ¹⁸ Múãrẽ wáarecõrõ Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña. Cõãmacũ teerẽ tiirí booquí múã Jesucristore padeorãre.

¹⁹ Espíritu Santo múã wãcũrépure wederi, cãmotárijãña. ²⁰ Espíritu Santo masĩre ticorémene wederere booríjã tiiríjãña. ²¹ ʘpẽrã wederere añurõ wãcũ beseya, “¿diamacũ niirí?” jĩrã. Añuré niirí, teerẽ tiiyá. ²² Niipetire ñañaré tiiríjãña.

²³ Cõãmacũ añurõ niirecutirere ticogú múãrẽ ñañaré manirã niirí tiiaro. Múã wãcũrére, múãye õpũũrĩrẽ cotearo. Múãrẽ wapa cuohera niirí tiiaro. Cũũ teero tiiaro, tée marí ʘpũ Jesucristo putuatiiripũ. ²⁴ Cõãmacũ teerora tiigúdaqui. Cũũ múãrẽ beserigu cũũ jĩrirobirora tiigú niirí.

²⁵ Múãcã Cõãmacũrẽ ãsarẽ sãibosáya.

²⁶ Niipetira too macãrã Jesuré padeorãre maĩrémena añuduticoya.

²⁷ Marí ʘpũ dutirómena múãrẽ wedea: Niipetira Jesuré padeorãre atipũrẽ bueẽñoña.

²⁸ Marí ʘpũ Jesucristo múãrẽ añuré ticoaro.

Nocõrõrã niã.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo p̄arí jóaripú

Āñuduticorigue

¹ УНН Pablo, уНН menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí p̄ona macārārē āñudutia. Múā marí Ραϋ Cōāmacū, marí Ōpū Jesucristomena āñurō niijācu.

² Cōāmacū marí Ραϋ, Jesucristo marí Ōpū múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Jesús p̄t̄uaatiri, Cōāmacū ñañarārē cōāādare maquē

³ Múā ūsāya wederabiro biirā, marí Ōpū Jesuré padeonemórā tiíayiro. Cāmerí mañemóayiro. Teero tiirā, ūsā tiirucúrobirora Cōāmacūrē ūsenire ticorucujārō booa. ⁴ Múāye maquērē ūsā noo wáaro Cōāmacūrē padeoráre wedea. “Tesalónica macārā cūārē ñañarō tiipacári, ñañarō netōpacára, wācūtutua, padeorucújāāyira”, jīi, ūseniremena wedea.

⁵ Múārē ñañarō wáapacari, múā wācūtutuaremena Cōāmacū diamacú tiirére ěñorā tiicú. Cōāmacūjā basocáre cūā tiirírocōrō iña, wapa tiiquí. Teero tiirā, múā cūū p̄top̄a jeaadara niīā sáa. Cōāmacū dutiré múāp̄ure jeari, ñañarō netōrā tiíayiro. ⁶ Cōāmacū diamacú maquērē tiigú niijīgū, múārē ñañarō netōrī tiiráre ñañarō netōrī tiigúdaqui. ⁷ Múā ñañarō netōrāp̄ere yeerisáre ticogūdaqui ūsārē ticoadarobirora. Tee wáaadacu marí Ōpū Jesús p̄t̄uaatiri. Cūū p̄t̄uaatigu, cūūyara ángelea tutuaramena ūm̄āsepu dīiatigudaqui. Jūūrēmena asiyádiatigudaqui. ⁸ Cōāmacūrē masīhērārē, marí Ōpū Jesuyé quetire netōncārārē bayiró ñañarō tiigú atigudaqui. ⁹ Cūā ñañarē tiiré wapa cōādiocogudaqui. Teero tiirā, cūā cūū niirō berup̄a cōānoādacua. Cūū āñurō tiiré, cūū tutuarere iñariadacua. ¹⁰ Teeré wáaadacu Jesús p̄t̄uaatiri burecore. Tiiburecore cūūyara cūūrē ūsenipeoadacua; niipetira cūūrē padeorá petija cūūrē iñamanijōāadacua. Múācā ūsā wederiguere padeojīrā, cūāmena ūsenipeorop̄a niīadacu.

¹¹ Teero tiirā, Cōāmacūrē múāye maquērē sāibosárucua. Cūū múārē beserigu niijīgū, múārē cūū tiiróbirora niirecutiri tiáro. Múā āñurō tiidugáre tiipetiri tiáro. Múā cūūrē padeorá niijīrā, cūū tutuaremena tiirére tiipetiri tiáro.

¹² Múā teero tiirēmena marí Ōpū Jesús quioniremena ūsenipeonogūdaqui. Teero biiri basocá múācārē quioniremena ūsenipeoadacua. Cōāmacū, marí Ōpū Jesucristo múārē āñuré ticorēmena iñajīrā, teero ūsenipeonoādacu.

2

Jesús p̄t̄uaatiadarere wedequēnorigue

¹ Mecátigā marí Ōpū Jesucristo p̄t̄uaatiadarere, marí cūūmena neāadarere wedegūda. ² “Marí Ōpū p̄t̄uaatiadari bureco jeatoaa méé” jīiré quetire t̄uobócu. Múārē tee quetire wederá ateré jīibocua: “Ūsā Espíritu Santore c̄uojīrā, tee múārē wedea”, jīibocua; o “Pablocā tee jīi wedewa” o “Pablocā tee ūsārē jóarira niiwā”, jīibocua. Teeré t̄uopacára, wācūsb̄gueriguere wasorí

* 1:1 Silvanorē āpērā “Silas” jīiyira.

tiirijãña; wãcũpatirijãña. ³ Cũãrẽ jĩdtonorijãña. Cũũ putuaatiadari bureco suguero biiro wáaadacu: Pau basocá Cõãmacũrẽ netõncããdacua; teero biiri sícũ ñaãagú peti bauãẽnogũdaqui. Too síropũ cũũ pecamepũ jũutẽrĩjãgũdaqui. ⁴ Cũũ Cõãmacũrẽ, teero biiri niipetire basocá padeorẽ maquẽrẽ boorígũdaqui. Cũũ dícuere padeodutígu, “niipetira nemorõ çpũtĩ macũ niĩã yũũja” jĩgũdaqui. Cõãmacũwĩ Jerusalén niiri wiipure dui, “yũũ Cõãmacũ niĩã” jĩgũdaqui.

⁵ Yũũ múã putopũ niigũ, teerẽ wedewũ. ¿Múã teerẽ wãcũrii? ⁶ Cũãrẽ cãmotárere múã masĩcu mée. Cũũ bauãẽñomasĩriqui Cõãmacũ cũũ jĩritono jeaheri ména. ⁷ “Cõãmacũrẽ bayiró netõncãre wáaadacu” jĩriro jearipacari, wáaropũ tiia mée. Ñaãarere cãmotágu mecũtígãrẽ cãmotárucujãqui ména. Coterucugũdaqui, té aperopú néewanogũpũ. ⁸ Toorá ñaãagú peti bauãẽnogũdaqui sáa. Cũãrẽ marĩ Òpũ Jesús cũũ wĩãpũremenarã sĩãjãgũdaqui; cũũ asibatéremena putuaatigu, cũãrẽ cõãdiocogũdaqui. ⁹ Cũũ ñaãagú peti sicato bauãẽñogũ, Satanás tiãpuremena jeagũdaqui. Cũũ tutuare çogũdaqui. Cũũ tiĩẽnogũbiro tiirémene basocãre jĩditogũdaqui. ¹⁰ Ñaãarémene pecamepũ wáaadare teiiditõẽnopetijãgũdaqui, cũã diamacú maquẽ maĩrere booríguere wapa. Cũã netõnerere booritoaya mée. ¹¹ Teero tiigú, Cõãmacũ cũãrẽ diamacú maquẽrẽ ñamasĩrĩ tiirĩqui, cũã jĩditorere padeoáro jĩgũ. ¹² Cõãmacũ diamacú maquẽrẽ boohérere, ñaãarẽ tiĩsẽnirãrẽ “múã wapa çuoã” jĩgũdaqui.

Cõãmacũ múãrẽ netõnẽadarare beserígu niiwĩ

¹³ Múã marĩ Òpũ maĩrãrẽ sicatorpũra Cõãmacũ beserígu niiwĩ, netõnégũdu. Cõãmacũ múãrẽ cũuyara sããrĩ tiirígũ niiwĩ Espĩritu Santo tutuaremena, teero biiri múã diamacú maquẽrẽ padeorémene. Ësã tee niipetirere wãcũrã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucujããda. ¹⁴ Ësã múãrẽ Jesuyẽ quetire wederíguemena Cõãmacũ múãrẽ netõnérígu niiwĩ, múãcã marĩ Òpũ Jesucristo añurẽ çorẽ maquẽrẽ çuoáro jĩgũ. ¹⁵ Teero tiirã, padeó wãcũtutuaya. Ësã múãrẽ bueríguere tiinũnãseya. Tee bueríguere múãrẽ wedewũ; teero biiri tee bueríguere paperapũpũ jóawũ.

¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo marĩ Òpũ basiro, teero biiri marĩ Pacũ Cõãmacũ múã yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuari tiãro; múãrẽ padeorucujãrĩ tiãro, niipetire múã wedesere, múã tiirẽ añurẽ dícu niĩãrõ jĩgũ. Cõãmacũ cũũ añurõ tiirémene marĩrẽ maĩquí; marĩrẽ wãcũtutuare niirucujããdare ticoqui; marĩrẽ too síropũ añurõ niĩãdarecãrẽ masĩrĩ tiiquí.

3

Sãĩbosáducticorigue

¹ Ësãya wederabiro niirã, ùsãrẽ biiro sãĩbosáya: “Ësã Òpũ, mũũye queti aperopũ boyeromena sesaaro; ùsãrẽ wáarirobirora padeorémene ñeenoãrõ”, jĩ sãĩñã. ² Niipetira marĩ Òpũ Jesurẽ padeoríya. Teero tiirã, basocá ñaãarã ùsãrẽ tiidũgãrere netõnẽãrõ jĩrã, sãĩñã. ³ Marĩ Òpũ cũũ jĩrirobirora tiiquí. Teero tiigú, múãrẽ wãcũtutuari tiinemógũdaqui; múãrẽ ñaãarõ wáari jĩgũ, cãmotãgũdaqui. ⁴ Ësã tiidutíguere múã diamacú tiirã tiicú; teerora tiiwárucujããdacu. Marĩ Òpũ múãrẽ “teerora tiirucúri tiigũdaqui” jĩ padeóã ùsã. ⁵ Marĩ Òpũ múãrẽ Cõãmacũ maĩrere masĩrĩ tiãro. Cristo ñaãarõ netõgũ wãcũtutuaribirora múãrẽ wãcũtutuari tiãro.

“Padeya” jĩcorígue

⁶ Jesucristo marĩ Òpũ wãmemena múãrẽ ateré tiidutía: Jesuré padeogáno daderi, ùsã dutiriguere tiihéri, bapacutinemorijãña. ⁷ Múã masĩcu: Ësã tiiriguere ññacũrõ booa. Ësã múãmena niirã, sica diamacú niirã mee tiiwú. ⁸ Atecãrẽ sícunorẽ wapatiripacara, yaariwũ. Teero tiirõno tiirã, ñamirĩ, búrecori bayiró peti padewũ, múãrẽ potocõdugahera. ⁹ “Ësã bueré wapa ùsãrẽ wapatiya”, jĩ dutimasĩpacara, dutiriwũ. Ësã padewũ, ãñuré bueré ticodegara, múãrẽ ññacũãrõ jĩrã. ¹⁰ Múãmena niirã, ateré tiidutiwũ: “Padedugahegunojã yaarijããrõ”, jĩwũ. ¹¹ Siquerã múãmena niirã daderá niiré quetire tuowú. Paderipacara, ãpẽrãména wedesesodeaatiayira. ¹² Marĩ Òpũ Jesucristo wãmemena teero tiirãre ùsã biiro tiidutí, wãcütutuare ticoa: ãñurõ yeeripũnacutiremena padeya, múãrẽ dusarénorẽ sãĩãdara.

¹³ Ësãya wederabiro niirã, páasutiro manirõ ãñurere tiirucújãña. ¹⁴ Ësã atipũména duticorere netõnucãgũnorẽ ññamasĩ, bapacutirijãña, bobooro netõãrõ jĩrã. ¹⁵ Teero tiipacára, cũãrẽ ññatutirijãña. Cũãrẽ biirope wedequẽnoña sícũ múãya wedegare wederobirora.

Wedeyaponorigue

¹⁶ Marĩ Òpũ basiro ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticogú múãrẽ merẽã wãari, ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticorucujããrõ. Marĩ Òpũ múã niipetirapare niirõ.

¹⁷ Yũũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogũ, yũũ basirora jóaa. Yũũ jóarepũrĩcõrõ teero jóaa. Teero tiirã, múã “cũãrã jóayi” jĩ ññamasĩãdacu. ¹⁸ Marĩ Òpũ Jesucristo múã niipetirapare ãñuré ticoaro.

Nocõrõã niã.

TIMOTEORE

Pablo jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũ Pablo mũũrẽ ãñudutia. Cõãmacũ marĩrẽ netõnérigu, teero biiri Jesucristo too síropũ pũtaatigũdũ dutirómena yũ cũũyere wededutigu beserigu niĩã. Mũũ Jesuré padeogũ, yũ macũ tiiróbiro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Ôpũ mũũrẽ ãñuré ticoaro; bóaneõ ãñãrõ; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Diamacũ niĩhẽrere buedutiririgue

³ Yũ Macedonia ditaru wáagũ, mũũrẽ bayiró jĩrirobirora tiimacã Éfesopũ pũtãcũtũña. Toopũre diamacũ bueherare teerẽ buedutirijãña. ⁴ Atibáreco maquẽ wedeseãmarere tũonũnũserijããrõ. Teero biiri cáãya wedera tíatorũ macãrã cãã jĩmũãatiriguere tũonũnũserijããrõ. Teerẽ tũonũnũsera búri peti cãmerĩ cúasori tiádacua; Cõãmacũ tiidutĩrere tiirĩcua. Cũũrẽ padeonemóricua.

⁵ Múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ boogũ, teero dutia. Ñãñaré manirã, ãñurõ yeeripũnacetira, jĩdutoro manirõ padeorã cãmerĩ maĩãdacu. ⁶ Æpẽrã teero biiriya. Noo booró wedesejãya. ⁷ Moisére dutirẽ cũũriguere buedũgamicua. Æñurõ tee buerẽ maquẽrẽ masĩripacara, diamacũ tiiróbiro bueeya.

⁸ Marĩ masiã: Tee dutirẽ ãñuniã, marĩ teerẽ ãñurõ bue, diamacũ tiiãtã. ⁹ Aterẽ tũomasĩrõ booa: Æñurõ tiirã dutirẽre booriya. Biiro tiirãpere dutirẽre cũũrõ booa: Dutirẽre netõncãrãrẽ; dutirẽre tũoridõjarãrẽ; ñãñarãrẽ; Cõãmacũ dutirẽre netõncãrãrẽ; Cõãmacũrẽ quionĩremena ãñãhẽrãrẽ; cũũye buerẽ maquẽrẽ boohérare; pacurẽ, pacorẽ sãrãrẽ; niipetira basocãre sãrãrẽ; ¹⁰ Æpẽrãména ñãñarõ ñeeaperare; ãmũã sesaro numiãmena tiiróbiro tiirãnorẽ; basocãre yaa, dúarare; jĩdutorepirare; “Cõãmacũmena jĩã” jĩdutorare; Cõãmacũ buerẽ niipacari, merẽã buecoterare cũũrõ booa. ¹¹ Tee buerẽ Cõãmacũ netõnere queti maquẽ niĩã. Cũũ ãñunetõjõãgũ yũre tee ãñuré quetire buedutiwi.

Cõãmacũ Pablõre bóaneõ ãñarigue

¹² Marĩ Ôpũ Jesucristore usenire ticoa. Cũũ yũre ãñãgũ, “yũ dutirẽre ãñurõ tiigũdaqui” jĩ wãcũgũ, cũũ buerẽre buenũnũsegũdũre sõnecorigu niĩwĩ. Teero sõnecogu, yũre tutuarere tigorũ niĩwĩ. ¹³ Too sugueropũ yũ cũũrẽ ñãñarõ wedesepacari, cũũrẽ padeorãre ñãñarõ netõrĩ tiipacari, cũũye maquẽrẽ buijãpacari, yũre sõnecorigu niĩwĩ. Yũ cũũrẽ padeorẽre masĩriwũ ména; yũ tiirẽre tũomasĩriwũ. Teero tiigũ, yũre Cõãmacũ bóaneõ ãñarigu niĩwĩ. ¹⁴ Marĩ Ôpũ ãñuré petire yũre ticowĩ. Cũũ yũre Jesucristore ãñurõ padeorĩ tiĩwĩ. Cãmerĩ maĩrĩ tiĩwĩ.

¹⁵ Ate yũ wedeseadare diamacũ niĩã; niipetira aterẽ padeorõ booa: Jesucristo Cõãmacũ dutirẽre netõncãrãrẽ netõnégũdũ atibárecopũre atirigu niĩwĩ. Yũrã niipetira nemorõ netõncãrigũ niĩã. ¹⁶ Teero niipacari, Cõãmacũ yũre bóaneõ ãñãwĩ. Cũũ yũre teero tiirémãna Jesucristore padeoãdarare cũũ bóaneõ ãñãrẽrẽ eũosugũwĩ. Cũũ bóaneõ ãñãrẽ petirĩcũ. Yũre bóaneõ ãñãrirobirora cũũrẽ padeoãdarare bóaneõ ãñãgũdaqui. Cũũrẽ cũũmãna catiri tiigũdaqui. ¹⁷ Teero

tírá, Cõamacũrẽ padeorẽ cõoáro; cũũ añũrõ tiirére usenire ticoaro. Cũũ Òpũ niirẽ petiricu; diariqui; cũũ bauhégu niiqui; sícũrã niiqui; masígũ niiqui. Cũũ niipetira Òpũ niirucujããrõ. Teerora niãrõ.

¹⁸ Timoteo, mũũ yũũ macũ tiiróbiro niã. Teero tiigũ, mũũrẽ dutia. Too sugueropũ maríya wedera Cõamacũ wãmemena mũũrẽ wedewa. Cũã wederobirora yũũcã mũũrẽ ateré dutia: Tutuaromena duuró manirõ añũrõ tiirére tiirucujãã. ¹⁹ Diamacũ padeoyá. Añũrõ yeeripũnacutirucujãã. Siquẽrã añũrõ catiri yeeripũna cõodugáhera cũã Cõamacũrẽ padeorẽre ditiri tiicúa. ²⁰ Teerora wáayu Himeneorẽ, Alejandreore. Teero tiigũ, “Satanás booró tiáro” jĩwã. Cũã cũũ booró tii, ñañarõ netõãri siro, Cõamacũrẽ ñañarõ wedesenemoribocua sũcã.

2

Cõamacũrẽ usenire ticorẽ buerigue

¹ Ateré dutisuguegũda: Cõamacũrẽ usenire ticorẽmena niipetiraye niãdarere sãĩbosáya. ² Òpãrãrẽ, niipetira dutirãre sãĩbosáya. Cãmerĩquẽre manirõ añũrõ niirecutiada jĩrã, Cõamacũ boorẽre tiãda jĩrã, basocãmena queorõ niirecutiario jĩrã, cũãrẽ sãĩbosáya. ³ Marĩ teero tiirẽ añuniã. Cõamacũ marĩrẽ netõnégũ teero tiiri tusaqui. ⁴ Cõamacũ niipetira netõnénorira niirĩ boocuĩ. Teero biiri diamacũ maquẽrẽ masĩri boocuĩ. ⁵ Cõamacũ sícũrã niiqui. Basocã sícũrã niiqui basocãre Cõamacũmena wedesebosagu; Jesucristo cũũrã niirĩ. ⁶ Cũũ niipetira basocã ñañarẽ tiirẽ wapa wapatígu, diabosarigu niiwĩ. “Teero wáaadacu” jĩrito jeari, tee quetire wedebauanenoyiro. ⁷ Cũũye quetire wededutigu, cũũ beserigu niirĩ, Jesús yũũre sõnecorigu niiwĩ. Judíoa niĩhãrẽ buedutirigu niiwĩ. Teero tiigũ, diamacũ maquẽrẽ buegu, “tee maquẽrẽ padeoyá” jĩ buea. Diamacũrã jĩã. Jĩditogu mee tiia.

⁸ Teero tiigũ, noo marĩ wáaropũ ãmũãrẽ cũare manirã, tutirẽ manirã, ñañarẽ manirã wãmo sũumõco, Cõamacũrẽ sãĩrĩ booa. ⁹ Numiãcã cũã sãñarucurobirora sãñarõ booa. Cũãrẽ añũrõ jearénorẽ sãñarõ booa. Cũãye póa wapapacãremena mamarijããrõ; teero biiri cũãye òpũũrĩrẽ oromena, perla wapapacãreperimena mamarijããrõ; teero biiri suti wapapacãre sãñarã, “biiro biia yũũja” jĩ wãcũrã mee sãñããrõ. ¹⁰ Biirope tiáro: Añũrõ baudugára, Cõamacũrẽ padeorã numiã tiirucúrenorẽ tiáro. Añũrõ tiirẽmena añũrã niãrõ. Æpẽrãrẽ tiãpu, añũrõ tiáro. ¹¹ Ditamanirõ, padeorẽmena añũrõ buerẽre tãoáro. ¹² Basocã neãrĩ, ãmũã suguero numiãrẽ buesuguerijãrõ booa; ãmũãrẽ dutirijããrõ. Ditamanirõ niijããrõ. ¹³ Biirope niã: Cõamacũ Adãnrẽ tiisugúeyigu. Too siro Evare tiyígu. ¹⁴ Adãn jĩditonoriyigu. Numiõpe jĩditonoyigo. Teero tiinórigo niijĩgõ, Cõamacũ dutirẽre netõnucãyigo. ¹⁵ Coo teero tiiri siro niipacari, numiã põnacutiri, cũãrẽ netõrĩ tiigũdaqui. Cũã diamacũ tiirẽmena Cõamacũrẽ padeorĩ, ãpẽrãrẽ maĩrĩ, ñañarẽ manirã niirĩ, teero tiigũdaqui.

3

Sõnirã maquẽ

1 Ate diamacúrã niia: Jesuré padeorí pona macārãrẽ s̄onígũ* sããdugagu, añurẽ tiidugágũ tii. 2 Teero tiidugágũno biiro niigũ niirõ booa: “Ñañarẽ tiigũ niĩ cũũ” jĩñoña manigũ; s̄icõrã n̄mocatigu; ñañarẽ tiidugágũ wãcũtutuagu; añurõ wãcũ besemasigũ; ãpẽrãrẽ quioníremena ñnanogũ; wãari basoca cũya wiipũ jeari, añurõ bocagũ; ãpẽrãrẽ añurõ buemenigũ niirõ booa. 3 Teero biiri cũmugũ, cãmerĩquẽgũ niirijãrõ booa; tutiro manirõ basocãre añurõ tiigũno niirõ booa. Niyeru bayirõ peti ɣgaripéagu niirijãrõ booa. 4 Cũũ cũya wii macārãrẽ añurõ dutimasigũ niirõ booa. Cũũ põnarẽ padeorémena ɣũri tiigũ niirõ booa. 5 Cũũ cũya wii macārãrẽ dutimasihẽgũ, Cõãmacũrẽ padeorí pona macārãrẽ toorã nemorõ cotemasĩriboqui. 6 Sicato padeonũcãgũ niirijãrõ booa. Apetó tiigũ, cũũ “ɣũ ãpẽrã nemorõ ɣputĩ macũ niia” jĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, Satanás tiirõbiri ñañarõ wãcũgũ tiiquĩ. Cũũcãrẽ Satanãrẽ tiirĩrobirora Cõãmacũ ñañarõ tiigũdaqui. 7 Teero tiirã, Jesuré padeohẽracã “cũũrã añurõ tii” jĩnogũ niirõ booa. Teero jĩriatã, cũã cũũrẽ wedesãbocua; Satanás cũũrẽ diocõjãboqui sãa.

Tiiápura maquẽ

8 Tiiápuraçã† s̄onírã tiirõbiri padeonórã niirõ booa. Diamacũ wedeserano niirõ booa. Vino wãñirã, ñañarẽ tiirẽmena niyeru wapatãra niirijãrõ booa. 9 Jesucristo too s̄ugero masiña maniriguere eñorigũ niiwĩ. Teerẽ masijãrã, añurõ yeeripũnacutiremena padeorã niirõ booa. 10 Cũãrẽ s̄onecoadari s̄ugero, cũã tiirẽcutirere añurõ masirõ booa. “Ñañarẽ tiirã niĩya cũã” jĩñoña manirãrẽ ñnarã, s̄onecoro booa. 11 Cũã n̄mosãnumiãcã teerora niirõ booa. Padeonórã; queti jĩhẽrã; ñañarẽ tiidugãra, wãcũtutuara; añurõ tiirã niirõ booa. 12 Tiiápura s̄icõrã n̄mocatiaro. Cũã põnarẽ, cũãya wii macārãrẽ añurõ dutimasĩãrõ. 13 Cũã tiiápurere añurõ tiirĩ, cũãrẽ basocã “añurõ tiĩya” jĩãadacua. Jesucristore cũã padeorẽre cuiro manirõ wedenemoãdacua.

Marĩ padeorẽ maquẽ

14-15 Timoteo, “ɣũ m̄ũ ɣputõ ɣmãata wãaguda” jĩ wãcũmiã. Apetó tiigũ, mãata wãaribocu. Mãata wãahẽgũ, Cõãmacũyara niirecutirere masiãrõ jĩgũ, m̄ũgẽ jóaa. Marĩ Cõãmacũyara Jesuré padeorí pona macãrã niia. Marĩrã Cõãmacũ catirucugũye diamacũ maquẽrẽ wederã niia. 16 Marĩ padeorẽ tíatorũ masiña manirẽ niimiyiro. Mecũtĩgã “ɣputĩ maquẽ niia” jĩmasiã marĩ. Aterẽ wãcũña:
Cristo marĩ tiirõbiri õpũcutigu bauáyigu.
Espíritu Santo cũũrẽ “añugũ peti niĩ” jĩ masiãrĩ tiiyigu.
Ángelea cũũrẽ ññayira.
Cũũye quetire niipetire dita macārãrẽ wedenoã.
Atibãrecõpũre basocã cũũrẽ padeoóya.
Cõãmacũ cũũrẽ ãmũãsepũ néemuãwayigu.

4

Diamacũ padeohẽra tiirẽ

* 3:1 Españolmena: obispo, obispado, episcopado; portuguésmena: bispo. † 3:8 Tiiápura s̄onirãrẽ tiiápuyira atemẽna: Cõãmacũyere bueyira; Cõãmacũyere buerĩ wiire quẽnocotéyira; niyeru seecotéyira. Pecasãyemena: diácono.

¹ Atibúreco petiádari suguero wáaadare Espíritu Santo marĩrẽ añurõ masĩrĩ tiiquí. Siquerã Jesurẽ padeodúadacua. Wãtĩã jĩditorere, teero biiri wãtĩã buerere tuonunúseadacua. ² Cúãrẽ buerã diamacã wederãbiro wedepacara, jĩditoya. Cúã wãcũrẽpũ “ñañaniã” jĩrere yunemoriya. ³ Basocã wãmosiãdagari, cãmotãaya. Siquẽne yaarere yaadutiriya. Cõãmacũpe tee yaarere tiirĩgu niiwĩ. Teero tiirã, marĩ Jesurẽ padeorã diamacã maquẽrẽ masĩrã cũrẽ usenire ticoari siro, yaamasĩã. ⁴ Niipetire Cõãmacũ tiirẽ añurẽ niĩã. Doorjãrõ booa. Cũãrẽ usenire ticotoa, yaari, añuniã. ⁵ Cõãmacũ teerẽ “añuniã” jĩtoayigu. Teero tiirã, marĩ cũãrẽ usenire ticori, tee yaarere añurẽ wãari tiiquí.

Timoteore tiidutĩrige

⁶ Mũũ Jesurẽ padeorãre teerẽ wedegu, Jesucristore añurõ padecotegu niicu. Teero tiigũ, “marĩ Jesurẽ padeorẽ maquẽrẽ yũũ buerucua” jĩrere ñogũdadu. Teero biiri “marĩ buerẽ añurere yũũ tuonunúsea” jĩrere ñogũdadu.

⁷ Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tuorjãña. Tee marĩ niirecutirere tiãpuria. Jĩãmare niĩã. Nemorõ Cõãmacũ boorere tiirucujãña. ⁸ Marĩye õpũãrĩ tutunari tiirẽ marĩ tiirucuri, añuniã. Cõãmacũ boorẽpere tiirĩporipereja, toorã añunemoã. Teero tiirõ, marĩ catirĩ burecorire, too siropũ marĩ niĩadari burecorire añurõ wãari tiicũ. ⁹ Tee diamacũrã niĩã; niipetira teerẽ padeorõ booa. ¹⁰ Cõãmacũ catirucugũ niĩ. Cũũ niipetirare netõnẽgũ niipacu, cũãrẽ padeorã dicũre netõnẽgũ niĩ. Cũũ too siro marĩrẽ añurõ tiĩadare wãcũã. Teerẽ useniremena wãcũrã, Jesucristoyere wede, ñañarõ netõ, bayirõ padea.

¹¹ Teerẽ bue, tiidutiya. ¹² Mũũ mamũ niirẽmena ãpẽrã mũũrẽ tuodagãribocua. Teero wãari jĩgũ, Jesurẽ padeorãre añurẽ queorẽ ñoñã. Añurõ wedeseya; añurõ tiirẽcutiya; cãmerĩ maĩñã; Jesurẽ añurõ padeoyã; ñañarẽ manigũ niĩña. ¹³ Yũũ toopã jeaadari suguero, neãrãrẽ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ bueñõña; cããrẽ “biirope niirecutiya” jĩ wedeya; Jesuyẽ padeorẽ maquẽrẽ bueya. ¹⁴ Cõãmacũ mũũrẽ “biiro tiigũdũ niigũdaqui” jĩriguere tiirucujãña. Butoã mũũrẽ ñaapeorito, teerẽ Cõãmacũ ticorigũ niiwĩ.

¹⁵ Teerẽ wãcũnũse, añurõ tiirucujãña. Teero tiirĩ, niipetira mũũũ añurõ tiwãrere ñãadacua. ¹⁶ Mũũ tiirẽcutirere, mũũ buerere añurõ wãcũña, “¿diamacũ niimĩto?” jĩgũ. Teerẽ tiirucujãña. Teerẽ tiirã, mũũ, teero biiri mũũrẽ tuorãcã netõnẽnoãdacua.

5

Jesurẽ padeorãmena biiro tiiyã

¹ Bũcũre tutirijãña. Mũũ pacũre wãcũtutuare ticogũ tiirõbiro wedeya. Mamarãrẽ mũũ baira tiirõbiro wedeya. ² Butoã numiãrẽ mũũ pacosãnumiã tiirõbiro wedeya. Mamarã numiãrẽ mũũ baira numiã tiirõbiro ñañarõ wãcũrõ manirõ wedeya.

³ Wapewia numiã tiãpunoña manirãrẽ tiãpuro booa. ⁴ Wapewio coo põna, coo pãrãmerã cuorĩ, cãã coore tiãpuaro. Cũã tiãpuremena cããya wederare cãã padeorere ñõsugũaro. Teero tiirã, cãã pacusũmuãrẽ, ñecũsũmuãrẽ tiãpucãmecua cããrẽ masõrigue wapa. Teero tiirẽ Cõãmacũ Ñnacõropũ añurẽ niĩã. Cũũ teerẽ ñãgũ, useniqui. ⁵ Wapewio tiãpuya manigõ sĩcõ niigõpe Cõãmacũ tiãpurere yueco. Teero tiigõ, burecori, ñamirĩ teero sãirucujãco. ⁶ Wapewio coo boorõ tiãmajãgõ, catigõ niipaco, diarigobiro niitoaco. ⁷ Teerẽ

niipetirare tiidutiya, “cúã wapa cwoóya” jĩña manirá niiãrõ jĩgũ. ⁸ Maríya wederare wépeoro booa. Nemorõ maríya wii macãrãpere wépeoro booa. Wépeohera cúã “Jesús dutirére tiáda” jĩrira niipacara, “cũu dutirére ti-inemória” jĩrãno niíya. Jesuré padeohéra nemorõ ñañará niicua.

⁹ Wapewia numiãrẽ tiápunoãdarare biiro biigónorẽ jóatuya: Βασιλό sesenta cãmari nemorõ cwogóre, sícũrẽ manũcutimigrigore jóatuya. ¹⁰ Basocá “coo añurõ tiíyo” jĩnorigo niiãrõ; coo põnarẽ añurõ masõrigo niiãrõ; basocá cooya wiipũ jeari, añurõ tiirigo niiãrõ; Jesuré padeorãre tiápurigo niiãrõ; ñañarõ netõrãrẽ tiápurigo niiãrõ; añurẽ apeyenó tiirucúrigo niiãrõ.

¹¹ Wapewia numiã mamarãrẽ jóaturijãña. Apetó tiirã, Cristoyere tiidugáro nemorõ ãmũmena niidugara, manũcutidugacua. ¹² Cúã “Cristoye dícuere tiáda” jĩriguere tiidúra, cúã basiro wapa cwocúa. ¹³ Wiseripá dícu wáara, daderã posacua. Daderã dícu posaricua; quetipíra posacua. Æpẽrãrẽ niipetire cúãyere sãñná, wedeseya manirẽnorẽ wedepaticua. ¹⁴ Teero tiigú, wapewia numiã mamarã niirãnorẽ manũcutiri booa sũcã. Põnacũtíaro. Cúãye wiseri macãrãrẽ añurõ ñañanũsearo. Cúã teero tiiri, marĩrẽ ññatutira “cúã ñañaré tiíya” jĩmasĩricua. ¹⁵ Siquẽrã wapewia numiã Cristoyere tiidútoa, Satanás boorẽpere tiirã tiáyira.

¹⁶ Jesuré padeogú o padeogú cúãya wedego wapewiore tiápuaro. Jesuré padeorí põna macãrãrẽ cotedutirijããrõ. Teero tiirã, Æpẽrã wapewia numiã tiápuya manidójãrãpere tiápumasĩãdacua.

¹⁷ Βυτοά dutirá múãrẽ añurõ dutirãre Æpẽrã nemorõ padeoró booa. Βυτοά dutirá múãrẽ Cõãmacũye buerãpere toorã nemorõ múã cworẽmena tiápuaro booa. ¹⁸ Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ queorẽmena jĩã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, ɯseropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadũgagũ, yaaaro”. Ageropú jĩã: “Padegũre cúã paderẽ wapa wapatũro booa”.

¹⁹ Βυτοά menamacũrẽ sicũ wedesãrĩ, tuorijãña. Ρυαρã, itĩãrã ññarira wedesãrĩpũ, tuoyá. ²⁰ Cúã ñañarẽ tiirucúrare niipetira ññacoropũ tutiya, Æpẽrã cuiaro jĩgũ.

²¹ Cõãmacũ ññacoropũ, marĩ Ōpũ Jesucristo ññacoropũ, ángelea cũũ beserira ññacoropũ mũnrẽ dutia: Υμνũ mũnrẽ tiidutirere niipetirare sicãrĩbiro tiiyá. Μμνũ tũsarã dícuere añurõ tiirijãña. ²² Cõãmacũye padeadarare sõnecoadari suguero, añurõ ññaña mũnũ ññamasĩremena potocõrõ manirõ. Μμνũ ñañarẽ tiirãre besegũ, cúã tiirõbirora tiigú niisotoapeobocu.

²³ Μμνũrẽ páaga pũnirĩ, oco dícu sĩnirijãña. Vino pẽero sĩniñã. Naĩrõ diagu wãmecutia mũnũ.

²⁴ Siquẽrãrẽ cúã ñañaré tiirẽ masĩnotoaa, cúãrẽ cúã ñañarẽ wapa ticoadari suguero. Æpẽrãpẽre cúã ñañarẽ tiirẽ too síropũ masĩnoãdacu. ²⁵ Teerora añurõ tiirẽcã máata masĩnoã. Apeyẽ añurõ tiirẽ masĩña manipacáro, bauhéropũ niidoo tiirícu.

6

¹ Jesuré padeorã padecotera cúãrẽ dutirãre bayiró padeorẽmena ññarõ booa. Cúã teero tiiri, Cõãmacũrẽ, marĩ buerẽre Æpẽrã ññarõ wedesericua.

² Cúãrẽ dutirá Jesuré padeorã niirĩ, bayiró cúãrẽ padeoró booa. “Marĩ tiirõbiro Jesuré padeorã niã” jĩpacara, “marĩrẽ duti netõnũcãmasĩriya” jĩrijãrõ booa. Toorã tiinemósãñũ cúã dutirẽre añurõ padecotero booa. Cúã biiro

padecotera, cúa tiiróbiro padeorá, cúa maĩrãrẽ tiípura tiíya. Teeré bue, wãcūtutuare ticoya cúaãrẽ.

Merẽã buerá tiiré

³ Sicũ muãrẽ merẽã buegúno marĩ Õpũ Jesucristoye añurẽ buerere padeorĩqui. “Cõamacũ boorere tiirucújãña” jĩ buerere boorĩqui. ⁴ “Ãpẽã nemorõ masĩgũ niĩã” jĩ wãcũpacũ, masĩridojaqui. Basocá wedeserecõrõ “niiria” jĩrucuqui, cãmerĩtutidugagu. Teemena cãmerĩ ñnatutire, cãmerĩ ñnadugahere, ñañarõ buijãre, ãpẽãrẽ ñañarõ wãcũre wáanycãã. ⁵ Cúa ñañarẽ dícu wãcũrucura, diamacú maquẽrẽ masĩhẽrã, cãmerĩtuticua. “Cõamacũyere padera, pairó wapataadacu”, jĩ wãcũcua. Cúaãnorẽ bapacũtirijãña. ⁶ Cõamacũyere añurõ padera, añurẽ peti cuotóaa. Teerora niĩã, marĩ cuorẽmena usenirĩ. ⁷ Marĩ atibãrecopure bauára, apeyenó néeatiriwũ; diaracã, apeyenó néewaricu. ⁸ Marĩ suti cuorẽmena, yaarẽ cuorẽmena useniãda. ⁹ Pee cuodugára ñañarẽ tiidugãrere nucãricua. Satanás cúaãrẽ máata diocomasĩqui. Cúa boonemósãre maquẽ dícuere wãcũcua. Tee maquẽrẽ bayiró wãcũrẽmena ñañarõ netõ, ñañarõ tiinóãdacua. ¹⁰ Niyeru bayiró peti ugaripẽaremena niipetire ñañarẽ niinycãã. ãpẽã niyeru boonemósãremena Jesurẽ padeorere duujãcua. Teero tiirá, cúa catirĩ burecore ñañarõ netócúa.

Pablo Timoteore añurẽ tiidutĩrique

¹¹ Мунреја Cõamacãrẽ añurõ maĩgũ, tee niipetirere boosãarijãña. Biirope tiyá: Añurere tiirucújãña; Cõamacũ boorere tiirucújãña; cúaãrẽ padeoyá; cãmerĩ maĩñã; ñañarõ netõpacú, wãcūtutuaya; ãpẽãrẽ añurõ tiirucúya. ¹² Мун tutuaro jeatuario wãcūtutua, Cõamacãrẽ padeorucújãña. Catirẽ petihẽre duurijãña. Cõamacũ catirẽ petihẽre ticogú munrẽ beserigu niiwĩ. Раи тuocóropи mun Jesurẽ padeorere wedewũ. ¹³ Cõamacũ niipetirare catirẽ ticogú ñnacoropи, teero biiri Jesucristo cãũ niirecũtirere Poncio Pilatore wederigu ñnacoropи munrẽ tiidutĩa: ¹⁴ Ун dutirẽ niipetirere wasoró manirõ wedeya. “Cũũ wapa cuoi” jĩñã manigũ niĩña, tée marĩ Õpũ Jesucristo рuтuаatiripи. ¹⁵ Cõamacũ queorĩ bureco jeari, Jesús рuтuаatigũdaqui. Cõamacũ añunetõjõãgũ niĩ; cãũ sícũrã niipetirare dutigũ niĩ. Õpãã Õpũ niĩ. ¹⁶ Cũũ sícũrã catirucugũ peti niĩ. Cũũ bayiró asibatẽgũ niirõpи sícũ basocá jeamasĩriqui. Sícũ cúaãrẽ ññariyigũ; cúaãrẽ ññaña maniã. “Cúaãrẽ niipetira padeoarõ; cãũ tiidugãrere tiirucújãqui” jĩãrõ niipetira. Teerora niĩãrõ.

¹⁷ Pee apeyẽ cuorã “ãpẽã nemorõ niĩã” jĩrijããrõ. Cúa cuorẽmena “añurõ wáaadacu” jĩ usenirijããrõ. Cúa cuorẽ petijõããdacu. Teero jĩrõno tiirá, “Cõamacũmena añurõ wáaadacu” jĩ useniãrõ. Cõamacũ marĩrẽ niipetire marĩ cuorẽre ticoi, useniãrõ jĩgũ. ¹⁸ Pee apeyẽ cuorã añurẽ tiiarõ; pee añurõ tiirere cuoarõ. Cúa cuorẽmena tiiapuaro. ¹⁹ Cúa teero tiirĩ, Cõamacũ рuтopи cúaãyẽ añurẽ niĩãdacu. Toopũ niirẽ petirĩcu. Teero tiirá, catirẽ petihẽre buããdacua.

Dutiyaponorigue

²⁰ Timoteo, Cõamacũ munrẽ wededutigũ cũũriguere añurõ tiiyá. Atibãreco maquẽ wedesere bári niirere tuorijãña. Noo booró bueãmajãrãrẽ tuorijãña. Cúa “masĩã” jĩrẽ masĩrẽ peti mee niĩã. ²¹ Siquẽã tee masĩrere buerá Jesurẽ padeomĩriguere duujãrira niiwã.

Cõamacũ munrẽ añurẽ ticoaro.

Nocõrõã niã.

TIMOTEORE Pablo puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũ Pablo mũũrẽ ãñudutia. Yũ Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigu, cũũ ticoorigũ niã. Teero biiri ateré cũũ “tiigũda” jĩriguere yũ wederi booquĩ: “Cõãmacũ Jesucristomena niirãrẽ catiré petihére ticoquĩ”. Timoteo, yũ mũũrẽ maĩã; mũũ yũ macũ tiiróbiro niã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Ôpũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ãñaãrõ; ãñurõ niirecutiri tiãro.

Jesucristoye quetire padeó, buerucuya

³ Yũ ñecũsũmũã Cõãmacũrẽ padeorĩrobirora yũcã ãñurõ yeeripũnacutiremena padeóa. Ñamirĩ, búrecori yũ sãirécõrõ mũũrẽ wãcũã. Mũũrẽ wãcũgã, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ⁴ Yũ wáari bureco mũũ utiriguere wãcũrucua. Teero tiigũ, yũ bayirõ usenigũda jĩgũ, mũũrẽ bayirõ ãñadagaga. ⁵ Mũũ jĩditoro manirõ Jesucristore padeorẽre yũ wãcũã. Mũũ ñecõ Loida, teero biiri mũũ paco Eunice padeosũguewa. Yũ masĩjãã: Mũũcã teorora padeonũnũsegu tiicũ.

⁶ Teero tiigũ, ateré mũũrẽ wãcũrĩ tiia: Too sũgueropũ yũ mũũrẽ ãñaeporĩ, Cõãmacũ mũũrẽ “biiro tiigũda niigũdaquĩ” jĩrigũ niiwĩ. Tee masĩre ticorẽre tiirucũjãña. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticogũ, cuiro manirõ niĩãrõ jĩgũ ticorigũ niiwĩ. Teero cuirono tiigũ, Espiritu Santo marĩrẽ tutuari tiiquĩ; cãmerĩ maĩrĩ tiiquĩ; ãñurõ tiirẽre besemasĩrĩ tiiquĩ. ⁸ Teero tiigũ, marĩ Ôpũye quetire wedegu, boborĩjãña. Yũ teerẽ wederẽ wapa peresuwiipũ duigũcãrẽ bobosãrijãña. Birope wãcũña: “Tee queti wederẽ wapa yũcã ãñaãrõ netõpacũ, Cõãmacũ tutuare ticorẽmena nũcãjãgũda”, jĩ wãcũña. ⁹ Cõãmacũ marĩrẽ netõnẽrigũ niiwĩ. Marĩ cũũyara ãñurã niirĩ boogũ, beserigu niiwĩ. Marĩ ãñurẽ tiirĩ ãñagã mee beserigu niiwĩ. Cũũpe marĩrẽ ãñurõ tiigũda jĩgũ, beserigu niiwĩ. Biiro biia: Atibãreco tiãdari sũguero, Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigũda jĩgũ, Jesucristo marĩrẽ netõnẽãdarere wãcũrigũ niiwĩ. ¹⁰ Atitõ marĩrẽ ãñurõ tiirẽre ãñogũ, Jesucristo marĩrẽ netõnẽgãrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Jesús marĩ dianetõboriare netõnẽrigũ niiwĩ. Marĩ cũũ netõnẽre quetire padeorã “catiré petihére cuoa” jĩmasĩã.

¹¹ Cõãmacũ tee netõnẽre quetire yũre wededutirigu niiwĩ. Tee quetire yũre buedutirigu niiwĩ. Cũũyere wededutigũ yũre beserigu niiwĩ. ¹² Tee quetire wederẽ wapa yũ bayirõ ãñaãrõ netõã. Teero ãñaãrõ netõpacũ, boboria. Yũre tee queti wededutiriguere masĩã. Teero tiigũ, ateré jĩã yũjã: “Cũũ yũre cũũriguere coteyapacũtigũdaquĩ, tẽe cũũ putũaatigũpũ”.

¹³ Yũ mũũrẽ diamacũ bueriguere bueya. Jesucristore padeorẽmena, cãmerĩ maĩrẽmena bueya. ¹⁴ Æpẽã tee quetire wasorĩ jĩgũ, Espiritu Santo marĩpũre niigũ tiãpuremena Cõãmacũ mũũrẽ wededutigũ cũũriguere diamacũ bueya.

¹⁵ Mũũ masĩtoacu: Niipetira Jesucristore padeorã Asia macãrã yũre cõãwapetijõãwã. Cũãmena niiriracã Figelo, teero biiri Hermógenes teorora tiiwã. ¹⁶ Onesiforo doca teero tiirwi. Cõãmacũ cũũrẽ, cũũya wii macãrãrẽ bóaneõ ãñaãrõ. Sĩcãrĩ mee Onesiforo yũre wãcũtutuari tiiwĩ. Yũ peresuwiipũ

niipacari, yũre bobosãriwi. ¹⁷ Bobosãrõno tiigú, Romarũ jeagu, yũre ãmaãrigu niiwĩ, tée buagúru. ¹⁸ Marĩ Òpũ basocáre wapa tiádari bureco jeari, Onesíforore bóaneõ ññaãrõ. Cũã Éfesopũ marĩrẽ tiápuriguere mũũ ãñurõ masĩcu.

2

Surara ãñugú tiiróbiro niĩña

¹ Timoteo yũũ macũ tiiróbiro niigú, Jesucristo mũũrẽ ãñurõ tiiquí. Tee ãñurõ tiirémena Cõãmacũ mũũrẽ tutuarere ticoaro. ² Yũũ paũ basocá tuocóropũ bueriguere mũũ tuowú. Teeré buemasĩrãrẽ mũũ padeoráre buenetõneña. Mũũ teero tiirí, cúãcã ãpẽrãrẽ bueadacua.

³ Mũũ surara ãñugú tiiróbiro niĩña; Jesucristo mũũrẽ dutigú niĩ. Surara ññaarõ netõgú nũcãrõbitora nũcãñá mũũcã. ⁴ Surara cũũrẽ dutigú cũũmena useniãrõ jĩgũ, surara niĩhãrãbiro tiiríqui. ⁵ Teerora sũcã cuturĩ basocũ “biirope wáaya” jĩ dutirére tiihégũ, wapatáriqui. ⁶ Teerora wesepú ãñurõ padegúcã tiiwese maquẽ ote dũcacutirere dúa wapatámasĩqui. ⁷ Tee yũũ wederére wãcũũnũseyã. Mũũ teero tiirí, marĩ Òpũ niipetirere mũũrẽ tuomasĩrĩ tiigúdaqui.

⁸ Jesucristore wãcũña: Cũũ diarigu niipacũ, masãrigu niiwĩ; David pãrãmi niĩnũnũsegu niĩ. Yũũ cũũye queti ãñurẽ quetire wedegu, teeré wedea. ⁹ Tee queti wederé wapa yũũ ññaarõ netõgá; ññaarẽ tiigú tiiróbiro peresuwiĩpũ niĩã. Cõãmacãye quetipeja niipetiorũ niipetitoaa. Tee quetipe yũũ peresuwiĩpũ biadupórigũ tiiróbiro niiria. ¹⁰ Teero tiigú, Cõãmacũ beserirare ãñurõ wáaaro jĩgũ, ññaarõ netõã. Jesucristo cúãrẽ netõnerĩ boogá. Teero biiri cúã cũũmena cũũ ãñurõ niirõpũ niirucuri boogá. ¹¹ Ate diamacá jĩrẽ niĩã:

Marĩ Jesucristomena diarirabiro niirã, cũũmena catiré petihére cuoádacu.

¹² Marĩ ññaarõ netõrere nũcãjãrã,

cũũ Òpũ niirõpũ cũũmena dutirá niĩãdacu.

“Cũũrẽ masĩriga” jĩrĩ, cúãcã “masĩria” jĩgũdaqui.

¹³ Marĩ cũũrẽ ãñurõ padeoriatã, cũũpe niipetire “biiro tiigúda” jĩriguere diamacá tiiruciqui.

Cũũ sũcãrĩ jĩditomasĩriqui.

Cõãmacãrẽ ãñurõ padecotegu

¹⁴ Mũũ bueráre teeré wãcũrĩ tiiyá. Teero biiri marĩ Òpũ tuocóropũre cúãrẽ “nocõrõrã wedeseya búri niiré wedesere maquẽrẽ” jĩñña. “Tee wedesere wapananiã; múãrẽ tuorãre ññaarã tiia”, jĩñña. ¹⁵ Mũũpe Cõãmacũ mũũrẽ “ãñurõ tii” jĩrĩ tuodugágũ, mũũ jeatuaro niirucujãña. Cũũyere diamacá wedeya. Teeré tiigú, boborĩcu. ¹⁶ Atibãreco maquẽ wedeserere búri niirére tuorĩjãña. Teeré wedesera jõõpemena nemorõ ññaarã wáacua. ¹⁷ Cũã wedesere cãmi marĩye õpũũrĩpũ sesajõãrõ tiiróbiro ãpẽrãrẽ pẽnipéawacu. Himeneo, Fileto wãmecutira cúã buerémena tee bóare tiiróbiro basocáre ññaõãyira. ¹⁸ Diamacá maquẽrẽ wederiyaira; merẽãpe wedeayira. “Diarira masãtoarira niiwã”, jĩ wedeayira. Cũã teero wederémena ãpẽrãpẽ “¿ũsãpeja deero padeoádariye?” jĩ wãcũãyira. ¹⁹ Cõãmacũ wedesere cũũrigue doca tutuari wii weenũcõrigue tiiróbiro niĩã. Cũũ wedesere wasoria. Biiro niĩã: “Marĩ Òpũ cũũrẽ diamacá

padeoráre masĩqui*”; teero biiri “niipetira Jesucristo yuu Ōpū niĩ” jĩrã ñañaré tiirére duujãrõ”, jĩ jóatunoã.

²⁰ Ate queorére wedeguda: Sicū pee apeyé cuogúya wiipare pee nicu. Oromena tiirigue, platamena tiirigue niicu. Teero biiri apeyé yucaména tiirigue, diiména weerigue niicu. Ññarã jeará jeari, ññurére péocua. Apebárecorire bári niiré péocua. ²¹ Marĩ ate tiiróbiro ñañarére tihéna, ññuré dícu péore tiiróbiro niĩadacu. Marĩ Ōpūyara peti niĩadacu. Cũ niipetire ññurõ tiidutĩrere diamacú tiĩadacu.

²² Teero tiigú, muu mamarã bayiró ugaripéarenorẽ tiirijãña. Biirope tiiyá: Ññurére tiirucújãña; Cõamacurẽ padeoyá; cãmerĩ maĩñá; ññurõ niirecutiya. Ñañaré tihéramena Cõamacurẽ sãĩrãmema niĩña. ²³ Cãmerĩtutidugara wedeseãmajãre jĩapuriijãña. Muu masĩcu: Muu cúãmema teero wedeseri, cãmerĩtutire wáaadacu. ²⁴ Marĩ Ōpūrẽ padecotegũno cãmerĩtutirijãrõ booa. Biirope booa: Niipetiramena ññurõ niirõ booa; ññurõ buemasĩrõ booa; basocá noo booró tiĩamajãre teero tũgueñajãrõ booa; ²⁵ merẽã wãcũrãrẽ cúaro manirõ “biirope niĩã” jĩ wedero booa. Cõamacú cúãrẽ cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorĩ tiibóqui; cúã waso, diamacú maquẽrẽ masĩadacu. ²⁶ Teerẽ masĩrã, cãniwãcãrãbiro niĩadacu. “Wãtiãrẽ dutigũ marĩrẽ peresu niirãbiro cuomĩrigu niĩwĩ, cúã boorére tiĩadarare”, jĩ masĩrã, cúã dutirére tiidújããdacua.

3

Atibáreco petiádari suguero wáaadare

¹ Muu ateré tuomasĩña: Atibáreco petiádari suguero pee ñañaré wáari, wisio niĩadacu Jesuré padeoráre. Biiro wáaadacu: ² Basocá cúãye maquẽ dícu booadacu; niyerure maĩadacu; “biiro biiráno niĩã ãsãjã” jĩ wãcũadacu; “ãpẽrã nemorõ niinetõncãã” jĩ wãcũadacu; ññarõ jĩadacu; cúã pacusũmuãrẽ netõncãjããdacua; ãpẽrã cúãrẽ ññurõ tiipacári, “múã ãsãrẽ ññurõ tiáwũ” jĩriadacu; Cõamacurẽ quioníremena ññariadacu; ³ cúãya wederare maĩriadacu; bóaneõ ññaridojããdacua; queti jĩãmajãrã niĩadacu; cúã booró ñañaré tiidugãrere tiĩadacu; ãpẽrãrẽ ññarõ netõrĩ tiĩadacu; ññurére booriadacu; ⁴ cúã menamacãrã niimĩrirare ññarõ tiĩadacu; “deero wáaadari” jĩ wãcũhẽrã, noo booró tiĩamajããdacua; “ãpẽrã nemorõ uputĩ macãrã niĩã” jĩ wãcũadacu; Cõamacũpere wãcũrõno tiirã, usenire dícuere wãcũadacu; ⁵ Jesuré padeorã tiiróbiro baupacãra, Cõamacú cúã tutuaremena cúãrẽ wasorĩ boorĩcu. Cũãnomena bapacutiãmarijãña.

⁶ Cúã menamacãrãno biiro tiicúa: Basocãre ññarã jea, wedesemeniremena cúãye wiseripũ sããwacua. Toopú numiã wãcũtutuharere tiidítócu. Cúã numiã pee ñañaré tiiré wapa cuorã niijĩrã, cúã ñañaré tiiré dícuere wãcũcu. Teero tiirã, jĩditora “múãrẽ ññurõ bue, tiĩapuada” jĩrĩ, useniremena tuocúa. ⁷ Cúã pee tuopacãra, diamacú maquẽrẽ tuomasĩriidojãcu. ⁸ Cúãrẽ jĩditora, Janes, Jambres tiiróbiro niicua. Cúã Moisére netõncãyira.* Tee tiiróbiro jĩditorape diamacú maquẽrẽ cãmotácu. Ññarõ wãcũriporira niicua; diamacú padeomasĩricua. ⁹ Cúã teero tiipacãra, yoari jĩditomasĩriadacu. Máata niipetira cúã wedeseri tuorã “jĩditorepira niĩya” jĩadacu. Teero wáayiro Janes, Jambre-mena.

* 2:19 Números 16.5. * 3:8 Éxodo 7.9-13.

Pablo Timoteore dutitirigue

¹⁰ M̄m̄peja ȳm̄ buerére, ȳm̄ tiirécutirere, ȳm̄ tiidugárere m̄m̄ t̄w̄on̄n̄úseá. Ȳm̄ Cōāmacūrē padeorére, cúaherere, cāmerī maírere, merēā wáari wācūtutuarere m̄m̄ masīā. ¹¹ Basocá ȳm̄re ñañarō tiirí, ȳm̄ ñañarō netōrere masīā. Antioquíar̄m̄, Iconiōr̄m̄, Listrar̄m̄ ȳm̄re wáariguere, ȳm̄ ñañarō netōr̄iguere m̄m̄ masīā. Ȳm̄ ñañarō netōpacári, teero wáarecōrō marī Ōp̄ū ȳm̄re netōr̄i tiiwí. ¹² Ate diamacárā niā: Niipetira Jesucristore padeorá Cōāmacū booré tiidugárere ñañarō tiinóādacua. ¹³ Ñañarā, j̄īd̄itori basoca ñañanemorō tiíadacua. Āp̄ērārē j̄īd̄itorobirora cúācā j̄īd̄itonoādacua.

¹⁴ M̄m̄peja m̄m̄rē bueriguere, m̄m̄ “diamacárā niā” j̄īriguere padeorucújāña. M̄m̄rē buerigare m̄m̄ añurō masīā. ¹⁵ M̄m̄ w̄im̄agūp̄ura Cōāmacūye queti jóaripū maquērē mas̄n̄ucāwū. Teeré buegū, ateré mas̄iwā: Jesucristore padeorém̄ena netōnénoā. ¹⁶ Cōāmacū cūāye queti jóaripū maquērē jóarira cūā mas̄iré ticorém̄ena jóarira niwā. Teero tiirō, tiipū maquē marīrē buea; marī ñañarē tiirere mas̄irī tiia; marī ñañarē tiirere quēnodutía; marī añurō tiíadarere buea. ¹⁷ Cōāmacū tiipūrē cūūrigū niwí, cūūrē padeon̄n̄úserare niipetire añurere tiíaro j̄īgū.

4

¹ Jesucristo marī Ōp̄ū p̄t̄ūaatigūdaqui. Cūā atigū, catiráre, diarirare wapa tiigūdaqui. Marī Ōp̄ū niij̄igū, dutigūdaqui. Teero tiigū, cūā ññacorop̄, teero biiri Cōāmacū ññacorop̄ m̄m̄rē ateré tiidutía: ² Cōāmacūye quetire wedeya. M̄m̄ noo wáaro basocá t̄w̄odugárere, teero biiri t̄w̄odugáheracārē j̄īnemoña. Cúārē diamacū wācūrī tiyá; cúā ñañarē tiirí, añurōm̄ena wedeya; “biirope niirec̄tiya” j̄ī wedeya. Teeré buegū, cúaro manirō wedeya. ³ Too sírop̄ure basocā añurē buerére booriadacua. Cúārē bueadarare āmaāadacua. Cúā booré dícare tiidugári, cúārē buerápe cúā t̄w̄ōns̄enire dícare wedeadacua. ⁴ Cúā diamacū maquērē t̄w̄oríadacua. Niipetire j̄īāmaj̄arepere t̄w̄orá wáaadacua. ⁵ M̄m̄peja m̄m̄ tiirere añurō wācū, niij̄āña. M̄m̄rē ñañarō tiirí, teeré nucāñā. Añurē quetire wedeya. M̄m̄rē paderé cūūriguere peot̄j̄āña.

⁶ Ȳm̄ catinemoritu niiga. “Ȳm̄re s̄īāādarō péerogā d̄usacū”, j̄ī t̄w̄gueñāñ. ⁷ Cuturí basocū cutujeágudū tiiróbiro ȳm̄re paderé cūūriguere yaponógū tiia. Niiturop̄m̄ cutujeágū tiiróbiro ȳm̄ paderere peot̄itoa. Ȳm̄ sicato padeoríguere padeoyarác̄titoa. ⁸ Mecūtígārē ȳm̄ añurō tiiríguere wapa ticonoādare ām̄uāsep̄m̄ niitoacu. Marī Ōp̄ū wapa tiigū nií. Cūūrā cūā basocáre wapa tiíadari burecop̄m̄ ȳm̄re tee añurere ticogūdaqui. Ȳm̄ dícare ticoríqui; niipetira cūūrē padeoráre cūā p̄t̄ūaatiadarere yuerácārē ticogūdaqui.

Pablo cūāye maquērē wederigue

⁹ Máatasañurō ȳm̄re ññagū atiya. ¹⁰ Demas atibáreco maquērē mañnetōnucāqui. Teero tiigū, Tesalónicar̄m̄ ȳm̄re cōāj̄ōāwí. Crescente Galaciār̄m̄ wáawi. Tito Dalmaciār̄m̄ wáawi. ¹¹ Lucas dícu ȳm̄m̄ena nií. Marcōre āmañña; m̄m̄m̄ena atiaro. Cūā ȳm̄re añurō tiíapumasí. ¹² Ȳm̄ Tíquicore Ēfesop̄m̄ ticocow̄. ¹³ M̄m̄ atigū, yáaro sutirō asibusúro sotoá macārōrē néeatya. Too Troas macā Carpoa wiip̄m̄ cūūw̄. Teero biiri yé paperat̄unur̄irē néeatya. Wáic̄ura caserim̄ena jóarigue, yé caserire bayirō boogá.

¹⁴ Alejandro cōmeména apeyenó tiigú yũre ñañarõ tiiwí. Cõãmacũ marĩ Õpũ cũũ tiiríro jeatuario cũũrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ¹⁵ Mũũpeja cũũrẽ cuiya, yũre teero tiirí jĩgũ. Cũũ marĩ buerére boorídojãwĩ.

¹⁶ Queti beserí basoca yũre sãññancãri bureco sícũnopera yũre tiápura jeariwa. Niipetira yũre cõãwarira niuwã. Cõãmacũ cúã teero tiiríguere acabóaro. ¹⁷ Cõãmacũpeja yũre tiápuwi; yũre tutuare ticowí. Teero tiigú, Jesucristoye quetire wedepetijãwũ, niipetira judíoa niihẽrã tũóaro jĩgũ. Cõãmacũ yũre quioré watoarũ niigúrẽ netõnéwĩ. ¹⁸ Teero biiri marĩ Õpũ niipetire yũre ñañarõ wáaadare netõrĩ tiigúdaqui. Ëmũãserũ cũũ Õpũ niirõpũ yũre néewagũdaqui. “Ãñunetõgũ niirĩ”, jĩrucujããda cũũrẽ. Teerora niĩãrõ.

Ãñudutiyaaporique

¹⁹ Prisca,* Aquila ãñuãrõ. Teero biiri Onesíforoya wii macãrãcã ãñuãrõ. ²⁰ Erasto Corintopũ pũtuácũmuwĩ. Trófimo diarecutigure Miletopũ cũũatiwũ. ²¹ Mũũ máatasãñurõ pũuriro sũguero atiya. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, teero biiri niipetira Jesuré padeorã mũũrẽ ãñudutiya.

²² Marĩ Õpũ mũũmena niĩãrõ. Cõãmacũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Nocõrõrã jóaa.

* **4:19** Æpẽrã coore Priscila jĩyira.

TITORE Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõamacũrẽ padecotegũ Jesucristo cũũyere wededutigũ beserigu niĩã. Cõamacũ cũũ beserira cũũrẽ ãñurõ padeorẽmena niirecutiario jĩĩgũ, yũũre wededutigũ cũũwĩ. Diamacũ maquẽrẽ cũã masĩãrõ jĩĩgũ, yũũre cũũwĩ. Cũã tee padeorẽ cũorã Cõamacũ boorẽre tiicũã. ² Cũã padeorẽmena “Cõamacũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticotoajĩyi” jĩĩ wãcũbayiadacua. Cõamacũ cũũ atibãreco tiĩãdari suguero, “catirẽ petihẽre ticoguda” jĩĩtoarigu niĩwĩ. Cũũ jĩĩditori qui. ³ Mecãtigã cũũ jĩĩrito jeari, cũũye queti masĩnorĩ tiĩi. Cõamacũ marĩrẽ netõnẽgũ yũũre tee quetire wededutiwi.

⁴ Tito, yũũ mũũrẽ ãñudutia. Marĩ sĩcãrĩbĩro Jesurẽ padeorã niĩã. Teero tiigũ, mũũ yũũ macũ tiirõbiro niĩã.

Cõamacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩrẽ netõnẽgũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ãñãrõ; ãñurõ niirecutiri tiĩãro.

Pablo Titore buedutirigue

⁵ Yũũ mũũrẽ Creta nucũrõpũ cũũatiwũ, marĩ tiirĩguere peotĩaro jĩĩgũ. Macãrĩcõrõ butoã dutirãre sõnecoya, Jesurẽ padeorãre sũonĩãrõ jĩĩgũ yũũ mũũrẽ dutirirobirora. Biiro jĩĩwũ: ⁶ “Butoã menamacũ niigũdũ wapa cũohẽgu niĩãrõ; sĩcõrã numocutigu niĩãrõ; cũũ põna Jesurẽ padeorã niĩãrõ; ‘cũũ põna duuro manirõ ãñãrẽ tiĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ; ‘dutiĩrẽre tũorĩdojãrã niĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ”, jĩĩwũ. ⁷ Sĩcũ Jesurẽ padeorãre sũonĩgũ Cõamacũye maquẽrẽ dutibosagu niĩi. Teero tiigũ, “cũũrã ãñãgũ niĩi” jĩĩña manigũ niĩãrõ. Cũũ booró dũcũ tiidũgãgu niirijããrõ. Cũãgu, cũmugũ, cãmerĩquẽgũ, ãñãrẽ tiirẽmena niyeru wapatãgu niirijããrõ. ⁸ Wãari basocã cũũya wiipũ jeari, boca, cãnirẽ ticogũ niĩãrõ. ãñurẽ tiigũ niĩãrõ. ãñurõ wãcũ besemasĩgũ niĩãrõ. ãpẽrã ãñãcorũpũ diamacũ maquẽ tiigũ niĩãrõ. Cõamacũ booró tiirucũgu niĩãrõ. ãñãrẽ tiidũgãpacũ, tiihẽgu niĩãrõ. ⁹ Cõamacũye diamacũ maquẽ cãũrẽ bueriguere tiidũrijãrõ booa. Teero tiigũ, ãpẽrãrẽ Jesucristoye queti diamacũ buerẽmena wãcũtutuari tiimasĩqui. Tee buerẽre merẽã wedesecoterare diamacũ wãcũrĩ tiimasĩqui.

¹⁰ Pacũ dutirẽre tũorĩdojãrã niĩya. Cũã noo booró wedesenetõrã, teero biiri jĩĩditoremena wederã niĩya. Pacũ teero tiirẽcutira niicua “cõnerĩgu yapa casero widetãya” jĩĩrĩ põna menamacãrã. ¹¹ Cũãrẽjã buerijãrõ booa. Cũã buerẽmena pacũ sĩcũpõna sicawĩ macãrãrẽ posari tiicũã. Niyeru wapatãdũgara, bueya manirẽnorẽ bueãmajãcua.

¹² Too sugueropũ tiinacũrõ Creta macũ queti jóari basocũ tiidita macãrãrẽ jóarigu niĩwĩ: “Creta macãrã jĩĩditorepira niĩya. Wãicũra cũara tiirõbiro bóaneõ ãñãrẽ cũohẽra ãpẽrãrẽ ãñãrõ tiĩya. Yaawãnirã, sũnarẽpira niĩya”. ¹³ Cũũ diamacũ jóagura tiiyĩ. Teero tiigũ, too macãrã Jesurẽ padeorãre ãñurõ jĩĩmeniremena wedeya, cũã diamacũ padeoãro jĩĩgũ. ¹⁴ Mũũ teero tiihẽri, cũã judĩoa cũã wedeãmare quetire tũonũnãsebocua; diamacũ maquẽrẽ boohẽraye dutirẽre tiinũnãsebocua.

15 Basocá s̄iquērā āñuré wācū t̄agueñarārē niipetire āñuré niicu. Āpērā padeohéra, ñañarō wācū t̄agueñarārē āñuré manicú. Cúā wācūrēpura ñañatoacu mée. Cúā ñañarō yeeripūnacutitioacua mée. 16 Cúā “Cōāmacūrē masiā” j̄iipacara, marī cúā tiirére ññarīpereja, Cōāmacūrē masihērā tiiróbiro tiīya. Cúā ñañanetōjōārā, Cōāmacū dutirére netōnacārā, āñurére tiimasihērā niīya.

2

Bueré diamacú dutiré

1 M̄u bueré doca, diamacú bueré niīārō. 2 Butoá dutirá biiro niirecutiaro: Cúā quionirā, padeonórā, āñurére besemasirā niīārō; diamacú padeoré c̄uoáro; cāmerī maīrecutiaro; ñañarō netōpacára, wācūtutuaaro. 3 Butoá numiā teerora niirecutiaro. Cúā Cōāmacūrē padeorá numiā tiirécutira tiiróbiro tiīaro; queti j̄iīmahērā niīārō; cūmurā niirijārō; āñurére tiīñoārō. 4 Cúā teeré tiirá, mamarā numiārē buemasīadacua. Biiro buearo: Múā manusūmūārē, múā pōnarē maīñā; 5 āñurō wācū besemasī, niirecutiya; ñañarére boorijāña; múāye wiseripure āñurō pade niirecutiya; āñurō niīña; múā manusūmūā dutirére āñurō ȳm̄ya. Āpērā múā teero tiirī ññarā, “Cōāmacūye queti ñañaniā” j̄iīmasīricua.

6 Mamarā ūmūācārē teerora wācūtutuare ticoya, cúā āñurō wācū bese, niimūāñucārō j̄iīgū. 7 M̄u basirora niipetire āñurō tiisugúeya, cúārē ññacūārō j̄iīgū. Cúārē buegu, niipetirere j̄iīdutoro manirō, quoníremena bueya. 8 Diamacú wedeseya, wedesānorī j̄iīgū. M̄u teero tiirī, s̄icū merēā j̄iīdugapacu, bobogúdaqui, “cúā ñañaniya” j̄iīrē maquērē buahégu.

9 Padecotera cúā dutirére ȳm̄rucuaro. Cúārē usenirī tiīaro. Yūunerepira niirijārō. 10 Cúā ōpārāyére péerogā yaarījārō. Āñurō tiirémēna cúārē padeorī tiīaro. Cúā teeré tiirī, Cōāmacū marīrē netōnégāye bueré āñuré peti bauádacu.

11 Biiro biia: Cōāmacū marīrē āñurō tiigú, niipetira atibáreco macārā cúā ñañaré tiirére netōnédugagu, Jesucristore ticodiocorigu niīwī. 12-13 Jesucristo marī Ōpū tutuanetōgū, marīrē netōnégū niī. Too síro cū āñurō asibatéremena p̄t̄uaatigúdaqui. Atitó cū atidarere yuerítonorē Cōāmacū marīrē ñañarére, ñañarō ūgaripéarere duudutí. Apeyenórē tiádari suguero, besesuguedutii. Teero biiri diamacú tiirécuti, āñurō padeodutí. 14 Jesús marīrē diabosarigu niīwī. Cū diarémēna marīrē niipetire marī ñañaré tiirére acabó, netónérigu niīwī; marī ñañarā niirirare cosepetijārigu niīwī. Cū teero tiijiyí, cūyara niīārō j̄iīgū. Teero tiirá, āñuré dícuere tiidugára niīāda.

15 M̄u dutiré c̄uorémēna teeré wedeya; wācūtutuare ticoya; cúā ñañaré tiīariguere cúārē t̄omasirī tiīya. S̄icūno m̄uērē tee ññacōārijārō.

3

Jesuré padeorá tiirécutire

1 Creta macārārē ateré wācūrī tiīya: Ōpārā, dutirá tiidutirere tiīaro. Ȳm̄n̄n̄n̄usera niīārō. Āñuré paderére “jáu” j̄iīrā dícu niīārō. 2 Āpērārē ñañarō wedeserijārō. Āñurō niirecutirere boóaro. Basocáre āñurō tiīaro. Niipetirare maīrémēna tiirucúaro.

³ Too sɔgweropure marĩ niipetira biirora niirucumiwũ: Tɔomasĩhẽrã, Cõãmacũ dutirere netõnucãrã, diamacũ niihẽrepere tiinunãsera, ñañarẽpere ticotera, usenirucuya manirẽpere tiicotera niirucumiwũ. Búrecoricõrõ ñañarã, ãpẽrãyerẽ ugorepira niirucumiwũ. Cũã doonõrã, marĩ menamacãrãmena cãmerĩ ññatutirepira niirucumiwũ. ⁴ Marĩ teero tiipacãri, Cõãmacũ marĩrẽ ãñurere tiirigu niiwĩ. Marĩrẽ maĩrigu niiwĩ. ⁵ Teero tiigũ, marĩrẽ netõnerigu niiwĩ. Marĩ ãñurõ tiirere ññagũ mee netõnerigu niiwĩ. Cũã bõaneõ ññarẽ cuojĩgũ, marĩrẽ netõnerigu niiwĩ. Cũã coserẽmena wĩmarã sicato bauãra tiirõbiro tiirigu niiwĩ. Espĩritu Santomena marĩ atibúrecopure “mama wãcũrere cuorã niĩadacu” jĩirigu niiwĩ. ⁶ Jesucristo marĩrẽ netõnerigumena Espĩritu Santo tutuarere pairõ marĩrẽ ticorigu niiwĩ. ⁷ Cõãmacũ cũũ ãñurõ tiirẽmena marĩ wapa cuohẽra wãari tiirigu niiwĩ. Teero tiirã, catirẽ petihẽropu cũũ “ticoguda” jĩĩropu ññãada jĩĩrã, yuea.

⁸ Tee maquẽ diamacãrã niĩã. Mũũ tee maquẽrẽ cũãrẽ jĩĩnemosãrĩ boogã, Cõãmacũrẽ padeorã ãñurẽ dicũre tiirã niĩãrõ jĩĩgũ. Tee maquẽ ãñurẽ, basocãre tiĩapure niĩã. ⁹ Basocã cũã wedeseãmarere jĩĩapuriyãña. Cũãya wedera tiatopu macãrã cũã jĩĩmũãatiriguere wedeseri, jĩĩapuriyãña. Cũã Moiserẽ dutirẽ cũũrigumena cãmerĩ cúasori, mũũ wãcũrere wederijãña. Teero jĩĩ, cũã cúasore wapamanĩã. Bãri niirẽ niĩã.

¹⁰ Jesurẽ padeorĩ põna macãrã niĩãrirare batarĩ tiigũnorẽ cũũ tee ññarõ tiirere cũũrẽ wedeya. Mũũ sĩcãrĩ, puarĩ wedemiãri siro, cũũ múãmena niĩãrigu witijããrõ. ¹¹ Cũũ ãñurẽ tiimĩãriguere cõãgũ niĩ. Cũũrẽ wãaadarere cũũ basiro masĩqui.

Ãpẽrãrẽ tiĩapudutire cũũrigue

¹² Yũũ Artemarẽ o Tĩquicore mũũ puto ticocori, mũũpe Nicõpolispu yũũre ññagũ atiya. “Yũũ wãagu, sĩcãrĩbĩribocu”, jĩĩ wãcũgũ mee atiya. Pũuriro niirĩ, too netõnẽgũda. ¹³ Zenas basocã wedesãnoãrirare wedesebosagure tiĩapuya mũũ tiĩapumasĩremena. Apolocãrẽ teerora tiiyã, cũã díã wãaropure apeyenõ dusarĩ jĩĩgũ. ¹⁴ Mũũ menamacãrã Jesurẽ padeorãcã ãñurẽ tiirĩpora niĩãrõ. Ãpẽrã tiĩapure boorã niirĩ, tiĩapuarõ. Ate cũã tiirẽcutire bãri peti niirẽ mee niĩadacu.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Niipetira yũũmena niirã mũũrẽ ãñudutiya. Marĩ menamacãrã Jesurẽ padeorã ãñũãrõ.

Cõãmacũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Nocõrõrã niĩã.

FILEMÓNRE Pablo jóaripũ

Pablo Filemónrē jóarigue

¹ Үнн Pablo Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipm niigú múärē añnudutia. Timoteo mariya wedegubiro biigú cá añnudutii.

Filemón, mнн усā menamacū Jesucristoyere wedeapugare añnudutia. ² Apia усāya wedego tiiróbiro biigócā añnuārō. Teero biiri Arquipo усā tiiróbiro Jesucristoyere wedegú tutuaromena padegú añnuārō. Teero biiri mннya wiipm neārā Jesucristore padeorí pōna macārā añnuārō.

³ Cōāmacū marí Pacu, Jesucristo marí Ōpū múärē añnuré ticoaro; añnurō niirecātiri tiáro.

Pablo Filemónye maquērē wedeserigue

⁴⁻⁵ Үнн Cōāmacūrē sārécōrō mннrē wācū, usenire ticoa. Mннye queti tōoa: Mнн marí Ōpū Jesuré maĩayiro; cūrē padeoáyro. Teero biiri niipetira Jesuré padeorácārē maĩayiro; cūrē padeoáyro. ⁶ Mнн padeorére āpērārē wenedōnerí boogú, sāibosāa. Jesucristo maríre añnurō tiirére masipetiaro jīgū, sāiā. ⁷ Yāa wedegm, mнн Jesuré padeoráre wācūpatire manirá pūtúari tiáyiro. Mнн maíreре tuogú, yннcā bayiró useniā; yāa yeeripūnamena useniapua.

“Onésimorē añnurō ñeeña” jĩrigue

⁸ Teero tiigú, yнн Cristo dutirémena mнн tiidugáreре tiidutímasĩpacu, mннrē dutiria. ⁹ Үнн mнн cāmerí maíreре masĩjīgū, mннrē sāiā. Үнн Pablo bucu niigú, mecūtígārē Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipm niigú mннrē sāiā. ¹⁰ Mнн añnurō tiiri boogá Onésimorē. Үнн āno peresuwiipm niirí, cūñ Jesucristore padeorére bñawí. Teero tiigú, cūñ yнн macū tiiróbiro biigú niirí.

¹¹ Too sugueropure Onésimo añnurō mннrē tiápúbosaribojĩyí.* Mecūtígārē marí pñarārē tiápugu niirí.† ¹² Үнн cūrē wiyaputúooca mннrē. Cūñ yнн bayiró maígúrē añnurō bocaya. ¹³ Añnuātā, ānorā putúácūmudutiboajĩyu. Үнн Jesuyé quetire wederé wapa peresuwiipm niiritabe, cūñ mнн padeboarere padebosai. ¹⁴ Mннrē sāiñāsugueripacu, “mнн āno pūtúaya” jĩmasĩriga. Teero tiigú, cūrē wiyaputúooca, mнн basiro añnuré bese, tiáro jĩgū. ¹⁵ Apetó tiiró, biiro wáaro wáajĩyu: Onésimo péerogā mнн pūtore manicutiarigū niñawí. Mннrē cūrē cñorucújāārō jĩrō, teero wáajĩyu. ¹⁶ Atitóre mннrē dutiapenori basocu dícu niiriqúi sáa. Nemorō añnurō tiápugu niigūdaqui. Maríya wedegubiro biigú, marí bayiró maígú niirí. Үнн cūrē bayiró maĩā. Mнн doca nemorō maícú. Mecūāmena mннrē dutiapenori basocu dícu niirii; cūñ Jesuré padeogú niijīgū, mннya wedegu tiiróbiro niirí.

¹⁷ Marí pñarā Jesuré padeorā niñā. Teero tiigú, Onésimorē añnurō bocaya, yннre bocagu tiiróbirora. ¹⁸ Cūñ apeyenó posari tiirí siro niirí, o mннrē wapamórí, yннre teeré wapaséwa. ¹⁹ Үнн Pablo yāa wāmomena ateré jóaa: Wapatíguda. Ateré mннrē wācūrí tiidugáripacu, wācūrí tiigúdacu: Үнн Jesucristoye quetire mннrē padeorí tiiwá. Teero tiiré wapa mнн yннre wapamōā.

* **1:11** Onésimo Filemónrē dutiapenori basocu niimiyigu. Filemónyere yaaári sirogā, dutijōāyigu. Too siro Pablo pūtopu jeayigu. † **1:11** Onésimo wāme “tiápugu” jĩdugaro tia.

²⁰ Yáa wedegh, m̄m̄ Jesuré padeogá nijjīgū, Onésimorē aññurō bocari boogá. Cristo tiíápurementa ȳm̄re aññurō yeeripūnacutiri tiiyá.

²¹ Ȳm̄ m̄m̄mena aññurō p̄t̄h̄áa, m̄m̄ tiíádarere masījīgū. “Tiigúdaqui” jī masītoaa. Teero tiigú, jóaa. Ȳm̄ s̄āīāriro nemorō tiigúdacu.

²² Atecārē jīsirotiguda: Ȳm̄ cāniádarore quēnoyúeya. Cōāmacū múā s̄āīrere t̄h̄orí, múā p̄tor̄h̄ wáagudacu.

Wedeyaponorigue

²³ Epafras m̄m̄rē aññudutii. Cāū ȳm̄mena Jesucristoyere wederé wapa p̄re-suwīp̄h̄ níī. ²⁴ Ȳm̄re Jesucristoyere wederémenta tiíápura Marcos, Aristarco, Demas, Lucas aññudutiya.

²⁵ Marí Ōp̄ā Jesucristo múārē aññuré ticoaro. Nocōrōrā jóaa.

HEBREOARE

jóaripũ

Cõãmacũ cãũ macãmena basocãre wedeyigũ

1 Too sũgueropũ Cõãmacũ cãũyara profetamena marĩ ñecãsũmũãrẽ wedeyigũ; sãcãrĩ mee wedeyigũ. Cãũ wederẽcõrõ merẽã dícm wederucuyigũ. 2 Atitõ niiture bũrecorire cãũ macãmena marĩrẽ wederigũ niiwĩ. Cõãmacũ cãũ macãrẽ “niipetire mũũye putũãadacu” jĩiyigũ. Cãũmenarã atibãrecore bauanẽyigũ. 3 Cãũrã Cõãmacũ asibatere añũrere cũogũ niĩ. Cãũrã sũcã Cõãmacũbiro niirecutiqui. Cãũ wedesere tutuare cũorẽmena niipetire atibãreco niirere ñãnanusequi. Marĩ ñãnarẽ tiirere cosetõagũ, Cõãmacũ tutuanetõgũ putopũ diamacãpe jeauãjeayigũ.

Cõãmacũ macũ ángelea nemorõ Ɔpũti macũ niĩ

4 Cõãmacũ cãũ macãrẽ Ɔpũ niirere sõnecoyigũ. Teero tiigũ, ángelea nemorõ Ɔpũti macũ putũãyigũ. 5 Cõãmacũ cãũ macãrẽ biiro jĩiyigũ: Mũũ yũũ macũ niã.

Месããmena yũũ mũũ pacũ niirere masĩãdacua.*

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigũ. Teero biiri cãũ macãye maquẽrẽ wedesegũ, biiro jĩiyigũ:

Yũũ cãũ pacũ niigũda.

Cãũ yũũ macũ niigũdaqui.†

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigũ. 6 Basocã sõwã jĩgãrẽ atibãrecopũ ticodioconemorĩ, cãũ jĩãdarere biiro jóanoã:

Niipetira ángelea cãũrẽ jeacũmu, padeoãro,

jĩ jóanoã. 7 Ángeleapere cãũ jĩrere biirope jóanoã:

Ángelea Cõãmacãrẽ padecotera niicua;

cãũ dutirere tiirã, wĩno tiirõbiro wãacua.

Cũãrã sũcã pecame tiirõbiro niicua.‡

8 Cãũ macãpẽreja biirope jóanoã:

Mũũ Cõãmacũ niã; mũũ Ɔpũ niirẽ petirĩcu.

Mũũ niipetirare diamacãrã dutigũdacu.

9 Mũũ diamacũ tiirere booa; netõncãrepere boorĩa.

Teero tiigũ, Cõãmacũ mũũ Ɔpũ niigũ mũũrẽ bese, õpũ sõnecowi.

Mũũ menamacãrã nemorõ mũũrẽ usenire painemorõ ticowi,§

jĩ jóanoã. 10 Atecã cãũ macãpẽreja biiro jóanoã:

Basocã Ɔpũ, sicatorpũre mũũ basirora atibãrecore bauanẽwũ;

ũmũãse niirẽcãrẽ tiiwã.

11 Mũũ tiirĩgue petijõãdacu;

mũũpeja niirucujãgũdacu.

Niipetire mũũ tiirĩgue suti tiirõbiro bõadiaadacu.

12 Mũũ teerẽ suti tiirõbiro tuupẽgũdacu.

Niipetire wasonõãdacu.

* 1:5 Salmo 2.7. † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13. ‡ 1:7 Salmo 104.4. § 1:9 Salmo 45.6-7.

Muupeja wasorícu.

Muu catiré petirícu,*

jĩ jóanoã. ¹³ Cõamacũ atecãrẽ cũ macãrẽ biiro jĩrigu niwĩ:

Yáa wãmo diamacúniñape duiya,

tée muurẽ ñnatutirare muu dutiriguere yuu añurõ yuuri tiirípu.†

Sícũ ángelere teero jĩriyigu. ¹⁴ Niipetira ángelea bauhéra niíyia. Cũ cã dutirére tiicotéra niíyia. Cũ cã netõnérorirare tiáputigu ticodiocora niíyia.

2

Cõamacũ basocáre netõnére quetire tuonũsedutire

¹ Teero tiirá, cũ macũye quetire marĩ tuoáriguere nemorõ añurõ tuonũseseo. Tuonũseseo, padeodúrijãda jĩrã. ² Too sugueropure Cõamacũ ángeleamena cũ dutirére* wedecoyigu. Cũ dutiré diamacúrã niirõ tiiríro niwũ. Diamacú maquẽ niipacari, basocápe netõncãyira. Cũ netõncãrecõrõ ñañarõ tiinóyira. ³ Teero tiirá, marĩrẽ netõnére quetire añunetõjõãrere teero ññajãrã, Cõamacũ ñañarõ tiádarere netõrícu. Tee quetire marĩ Opũ wedesuguerigu niwĩ. Too síro cũ wederiguere tuoríra marĩrẽ wedenetõnecowa. “Netõnére quetire diamacúrã niã”, jĩwã. ⁴ Cõamacũcã tee quetire “diamacúrã niã” jĩgũ, cũ sicũrã tiimasĩrere pee tiĩñorĩ tiirígu niwĩ. Teero biiri Espíritu Santomena marĩcõrõ tiimasĩrere ticorigu niwĩ. Pee merẽã tiimasĩrere ticoqui, cũ ticodugarobirora.

Jesús basocá wáarigue

⁵ Cõamacũ atibúreco petiári siro, apebúreco jeari, ángeleare “múã niipetirare dutiadacu” jĩriyigu. ⁶ Biirope Cõamacũye queti jóaripũpure sícũ tee maquẽrẽ jóarigu niwĩ:

Cõamacũ, ¿deero tiigú muu nocõrõca basocáre wãcũjãĩ?

¿Deero tiigú nocõrõca cúãrẽ añurõ ññanũsejãĩ?

⁷ Muu basocáre ángelea doca niirã niirĩ tiirígu niwũ ména.

Péerogã siro basocáre pee dutirére añurõ asibatéremena ticorigu niwũ.

⁸ Niipetire muu bauanériguere basocá dutiario jĩgũ, cũirigu niwũ,†

jĩ jóarigu niwĩ. Cõamacũ basocáre dutirére cũgũ, niipetirere dutiario jĩgũ, cũirigu niwĩ. Teero tiirá, cũã “dutimasĩna manĩã” jĩrẽ manĩã. Teero niipacari, marĩ atitõre basocá niipetirere dutiaria ména. ⁹ Ángelea docagã niimirigupereja masinoã. Cũãrã Jesús niĩ. Cũ Cõamacũ basocáre añurõ tiirére ãñogũ, marĩrẽ diabosarigu niwĩ. Cũ diagu, bayirõ ñañarõ netõríguere wapa Cõamacũ añurõ asibatéremena cũãrẽ marĩ Opũ sõnecorigu niwĩ.

¹⁰ Cõamacũ niipetirere, niipetirare bauanérigu niwĩ, niipetira cũãrẽ “añugũrã tiyĩ” jĩãrõ jĩgũ. Cũãrã paure ãmuãsepũ wáadarimarẽ maa ãnosuguegũdũ, cúãrẽ netõnégũdũre biiro tiirígu niwĩ: Niipetirere añurõ tiĩñãpetijããrõ jĩgũ, ñañarõ netõrĩ tiirígu niwĩ. Cõamacũ teero tiigú, diamacú tiirígu niwĩ. ¹¹ Marĩrẽ marĩ ñañarẽ tiirére acabórigu, teero biiri marĩ cũ acabónorira sícũpõna tiiróbiro niirã tiia sãa. Teero tiigú, cũ marĩrẽ “yãa wedera niíyia” jĩgũ, bobosãriqui. ¹² Teero tiirõ, cũ Pacure wedeserere biiro jóanoã:

* **1:12** Salmo 102.25-27. † **1:13** Salmo 110.1. * **2:2** La Ley de Moisés. † **2:8** Salmo 8.4-6.

Muŋye maquērē yáa wederare wedeguda.

Basocá neārucuroŋu “Cōāmacū āñunetōjōāi” jīi basapeoguda muŋrē,†
jīi jóanoā. ¹³ Atecā jóanoā:

Yuu Cōāmacūrē padeorucúa,§
jīi jóanoā. Atecā jóanemonoā:

Cōāmacū pōna cūu yuŋre ticoriramena āno niā,*
jīi jóanoā.

¹⁴ Marī diaadari ōpūūrīrē cŋoa. Teerora Jesucā marībirora ōpūūcutirigu niīwī. Cūu marī tiiróbirora ōpūūcutirigu diajōāyigu. Teeména Satanás dia diti-jōāadarare dutigüre docacūmurī tiirigu niīwī. ¹⁵ Teeménarā diaré cuimirare netōnérigu niīwī sáa. Teeré cuira, búrecoricōrō ñañarō yeeripūnacūtimiyira. ¹⁶ Teero tiirá, ateré masīnoā: Cūu ángeleapere tiíapugu mee atirigu niīwī; Abraham pārāmerā niñnuserapere tiíapugu atirigu niīwī. ¹⁷ Marī cūāya wederare tiíapugu, marībirora baurigu niīwī. Marībiri niihēgūjā, marīrē tiíapuribojīyī. Marībirora niijīgū, pairaré dutigú sāārigu niīwī. Pairaré dutigú sāārigu Cōāmacū booré tiigú niīi; marīrē bóaneō iñacui. Marīrē diabosarigu niijīgū, pairaré dutigú niijīgū, marī ñañaré tiirére Cōāmacūrē acabóre sāibosáqui. ¹⁸ Satanás cūūrē ñañaré tiidutíri, bayirō ñañarō netōpacú, ñañaré tiiriyigu. Cūūrē teero wáari, wācūtutuayigu. Teero tiigú, marīrē ñañarō wáari, tiíapugu.

3

Jesús Moisés nemorō niīi

¹ Teero tiirá, yáa wedera, ñañaré tiirére acabónorira, ūmūāsepu wáadara, Jesús marī padeogüre wācūñunuseya. Cūu Cōāmacū beserigu, cūūyere wededutigu ticoconorigu niīi. Teero biiri pairaré dutigú, Cōāmacūrē marīye niīadarere sāiboságu niīi. ² Jesús Moisés tiiróbiro Cōāmacū cūūrē cūūriguere diamacú tiigú niirigu niīwī. Moisés Cōāmacūrē padeoráre sŋonígū niirigu niīwī. ³ Jesuré Moisés nemorō āñurō wācūnetōñucārō booa. Queorémēna wedeguda. Sicū wii tiiquí. Tiīwii tiirigupe tiīwii nemorō āñurō wedesenoqui. Jesurá wii tiirigu tiiróbiro niīi. ⁴ Wiiré iña, ateré jīimasīā: “Sicū tiīwiiré tiirigu niīwī”. Cōāmacūpeja niipetirepurenā tiisugúerigu niīwī. ⁵ Moisépe Cōāmacūrē padecotegu niijīgū, Cōāmacūrē padeoráre āñurō coterigu niīwī. Cūu Cōāmacū too síro wedeadare maquēcārē wederigu niīwī. ⁶ Cristope tiīwii ōpū macū niijīgū, tiīwii macārārē āñurō cotequi. Marī Cōāmacūrē padeorá tiīwii macārā niirā tīa. Marī Cōāmacūrē padeorucúra, tiīwiipúra niijārā tīa. Teero biiri “too síroŋu cūu ticoadarere marīrē ticogudaqui” jīi padeorucúra, teerora niirucujāadacu.

Cōāmacūrē padeorá yeerisācua

⁷ Teero tiirá, Espíritu Santo jīiriguere wācūñunuseya. Cūu jīirigie Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jīi jóanoā:

Mecūā múā Cōāmacū wedeserere tuorá,

⁸ yuŋrijā tiirijāña.

Too suguero macārāpu cūūrē netōñucārira tiiróbiro niirijāña.

Cūā yucu manirō, basocá manirōpu niiritore, Cōāmacū wederi tuorirucuyira. “¿Niirōrā marīrē ñañarō tiigúdari cūu? Tiiríqui”, jīiyira.

† 2:12 Salmo 22.22. § 2:13 Isaías 8.17. * 2:13 Isaías 8.18.

⁹ Cōāmācū jīīyigu: “Cúā cuarenta cūmarī yuu añurō tiirére Ìñarucumiwā. Teeré Ìñapacara, ‘¿niirōrā marīrē ñañarō tiigúdari cūū? Tiiriqui’, jīī wācūwā.

¹⁰ Teero tiigú, yuu cūāmena cúatu.

Cūārē biiro jīīwū: ‘Múā diamacū maquērē masīpacara, noo booró tijjā; yuu dutirére booríā’, jīīwū.

¹¹ Teero tiigú, cūāmena cúagu, jīīwū: ‘Diamacūrā biiro tiigúda:

Yuu múārē ticoadari ditare jearicu; yuūmena yeerisāricu’, jīīwū”, jīīyigu Cōāmācū,*

jīī jóanoā.

¹² Yáa wedera, cāmerī coteya. Sīcū ñañarō wācū, padeohégū niirijāārō. Ñañarō wācūrā, padeodúra, too síro múā Cōāmācū catirucugure cōārā tiibócu.

¹³ Biirope tiiyá: Búrecoricōrō Cōāmācū cūū “Mecūā” jīīrí bureco niirī, cāmerī wācūtutuari tiiyá. Teero tiihéra, múā síquērā jīīditorere tʷorá, ñañarére tiíadacu. Cōāmācūrē yuūhera pʷtuáadacu. ¹⁴ Marī sicato padeoríguere padeorucújārā, Cristore bapacutira niíadacu.

¹⁵ Yuū jīīārīrobirora jīī jóanoā:

Mecūā múā Cōāmācū wedeserere tʷorá, yuūrijā tiirjāña.

Too sūguero macārāpū Cōāmācūrē netōncārira tiiróbiro niirijāña,†

jīī jóanoā. ¹⁶ Too sūguero macārāpū Cōāmācū wedeserere tʷopacára, cūārē netōncāyira. Cúā niipetira Egiptopū niimirira Moisés néewitiwarira niyira.

¹⁷ Cuarenta cūmarī Cōāmācū cúā ñañarē tiirī Ìñagū, cūāmena cúayigu.

Teero tiirā, cúā yucu manirō, basocá manirōpū diayira. ¹⁸ Cōāmācū cūārē netōncārīrere biiro jīīyigu: “Diamacūrā biiro tiigúda: Yuū múārē ticoadari ditare jearicu; yuūmena yeerisāricu”, jīīyigu. ¹⁹ Teero tiirā, marī masītoaa: Cúā Cōāmācūrē padeoríjīrā, cūū ticoadari ditare jeamasīyira. Cūūmena yeerisāre bʷaríyira.

4

¹ Cōāmācū too sūguero macārāpūre “yuūmena yeerisārā atiya” jīīrirobirora marīcārē jīīgū tiiquí. Teero tiirā, añurō wācūāda. Apetó tiirā, múā síquērā tee yeerisāre bʷarībocu. ² Marīcā too sūguero macārāpū tiiróbirora Cōāmācūye queti añurē quetire wedenorira niíā. Cúāpe bári peti tee quetire tʷoyíra.

Padeoríyira. Teero tiirā, añurēre bʷaríyira. ³ Marípe tee quetire padeorápeja Cōāmācūmena yeerisāre bʷatóaa. Tee maquērē Cōāmācū wedesegu, biiro jīīyigu:

“Teero tiigú, cūāmena cúagu, ateré jīīwū:

‘Diamacūrā biiro tiigúda:

Yuu múārē ticoadari ditare jearicu; yuūmena yeerisāricu’, jīīwū”, jīīyigu Cōāmācū,*

jīī jóanoā. Cōāmācū atibúreco yaponóari síro, yeerisāyigu. ⁴ Atecā Cōāmācūye queti jóaripūpū cūū atibúrecore yaponóari bʷreco síro macā bʷrecore biiro jóanoā:

Seis bʷrecore síro apébúreco jeari,† Cōāmācū niipetirere tiíari síro, yeerisāyigu,†

jīī jóanoā. ⁵ Ateré jóanemonaā:

* **3:11** Salmo 95.7-11. † **3:15** Salmo 95.7-8. * **4:3** Salmo 95.11. † **4:4** Pecasāyemena: el séptimo día. † **4:4** Génesis 2.2.

Y^h múārē ticoadari ditare jearicu; y^hmena yeerisāricu,^S jī jóanoā. ⁶ Too s^hguero macārāp^h añurē quetire t^hos^hguérira niipacara, Cōāmacūrē netōncāyira. Cūā netōncārigue wapa cūmena yeerisāre b^hariyira. Basocá cūmena yeerisāre b^haáدارو d^husaa ména. ⁷ Teero tiirá, Cōāmacū apebúreco beseyig^h sūcā. Cūū beserí bureco “Mecūā” jīnoyiro. Marī ñecūsūmā netōncāri siro, peecūmarī siro, Cōāmacū David jóariguemena teerē wedeyig^h. Cūū wederiguere y^h múārē biiro jóatoawū:

Mecūā múā Cōāmacū wedeserere t^horá, y^hrijā tiirjāña,^{*} jī jóanoā. ⁸ Josué Israelya pōna macārārē yeerisārere ticoatā, Cōāmacū too sírop^h “Mecūā y^hre y^hrā yeerisāre b^haádacua” jīrē maquērē wedenemoribojyi. ⁹ Teero tiirá, Cōāmacū yeerisārirobirora marī Cōāmacūrē padeorácā yeerisāmasīcu. ¹⁰ Cōāmacū niipitirere tiirā siro, yeerisāyig^h. Teero tiiróbiro Cōāmacūrē padeorácā paderé yaponóarirabiro yeerisācu. ¹¹ Teero tiirá, maricā wācūtuturo booa, Cōāmacūmena yeerisāda jīrā. Too s^hguero macārāp^h Cōāmacūrē netōncāriro tiiróbiro tiin^hserijārō booa.

¹² Cōāmacū wedesere catirébiro niurucujāā; tutu^hnetōjōāā. Saderipī p^haniña asoyóaripībiro niīā. Tiipī nemoró Cōāmacū wedeserepeja marī popeap^h, marī yeeripūnar^h, marī wācūrēp^h, niipitiorp^h sāāwacu. Cōāmacū wedesere t^horá, marī t^hgueñare, teero biiri marī “biiro tiáda” jī wācūrē “añuniā” o “ñañaniā” jī besemasīā. ¹³ Marī Cōāmacū tiirā niijrā, cūārē yayiomasīria. Cūū niipitire marī wācūrere iñamasī. Cūū marirē “¿deero tiirá teero tiirí?” jī sāñārī, wedenetōnoādacu.

Jesús paiaré dutigú niī

¹⁴ Jesús Cōāmacū macū, Cōāmacū p^htop^h jearig^h, paiaré dutigú niī. Teero tiirá, “Jesuré padeóa” jīrere padeorucujārō booa. ¹⁵ Jesurá paiaré dutigú marī wācūbayiheri iñagū, marirē bóaneō iñamasīqui. Cūūcā niipetira basocá tiiróbirora niipetire jīcōāsānomiyig^h. Jīcōāsāpacari, sīcārī ñañarē tiiriyig^h. ¹⁶ Teero tiirá, cuiro maniró Cōāmacū marirē maigúrē sāiāda. Marī sāirécōrō marirē bóaneō iñagūdaqui; marirē añurē ticodugarig^h niijigū, tiápu^hgūdaqui.

5

¹ Paiá cūārē dutigū^hare besera, cūā watoa niigúrē beseeya. Cūū basocáye maquērē Cōāmacūrē sāiboságū^hare sōneconoī. Cūūrā basocá Cōāmacūrē ticodugarere ticobosai. Cūā ñañarē tiiriguere acabóre sāiboságu, wāicurare sīā sóemonecobosai. ² Cūū basocá niijigū, wācūbayiheg^h niī. Teero tiigū, t^homasīhērārē, noo booró tiirāre bóaneō iñaqi. ³ Tutuheg^h niijigū, cūū basirocā ñañarē tiirig^hue wapa āpērārē tiibosábirora wāicurare sīā sóemonecomasī.

⁴ Sīcū cūū basiro “y^h paiaré dutigú niigūda” jī sāāmasīriqui. Cōāmacū cūūrē bese sōnecoqui, cūū Aarónrē bese sōnecoribirora. ⁵ Teerora wáayiro Cristore. Cūū basiro paiaré dutigú sāāgū, cūū basiro beseriyig^h. Cōāmacūpe cūūrē bese sōneco^hyig^h. Cōāmacūrā cūūrē jīrig^h niiwī:

“M^h y^h mac^h niīā. Mecūāmena y^h m^h pac^h niirére masīādacua”, jīrig^h niiwī,^{*} jī jóanoā. ⁶ Atecārē Cōāmacū cūūye queti jóaripūp^h biiro jīrig^h niiwī: “M^h pai niurucujāgūdacu.

^S 4:5 Salmo 95.11. * 4:7 Salmo 95.7-8. * 5:5 Salmo 2.7.

Melquisedec niirobirora niigūdacu”, jīrigu niiwī,[†] jīi jóanoā. ⁷ Jesús atiditapá niigū, Cōāmacū cūū diaadarere netōnémasīgūmena wedeseyigu. Bayiró busarōmena, utirēmena cūūrē sāimiyigu. Cōāmacū cūūrē quoniremena padeorí ñnagū, cūū sāirere tʷoyigu. ⁸ Cōāmacū macū niipacu, ññnarō netōyigu. Teero netōpacú, Cōāmacū dutirere añurō yuugú wáayigu. ⁹ Ññnarō netōriguemena tiiññapetijāyigu. Teero tiigú, niipetira cūūrē yuuarē netōnégū, catiré petihére ticogú wáayigu. ¹⁰ Cōāmacū cūūrē paiaré dutigáre sōnecorigu niiwī Melquisedec niirobirora.

Padeodúri jīrā, wācūtutuaya

¹¹ Melquisedeye maquērē múārē pee wededugamiā. Múārē ūsā wederé wisio niicu. Múā peanetōjōāā masīdugara. ¹² Múā yoari Jesuré padeóa. Mecātīgārē āpērārē buerápu niitoabocu. Teero tiiróno tiirá, Cōāmacūyere buesuguerere wedequēnorí booa sūcā. Yaarere yaaróno tiirá, mecātīgārē ōpēcó ūpūrā tiiróbiro niia ména. ¹³ Ōpēcó dí cure ūpūgáno wīmagú peti niīi. Teero tiigú, añurō tiirere, ññnarō tiirere besemasīriqui ména. ¹⁴ Yaaré bayirépe butoá yaaré niia. Cúā añurō buenorira tʷomasī, añurere, ññnarere ññmasī, beserápu niicua.

6

¹ Teero tiirá, tutuanemorepere buenemoāda, Cristoyere añurō tʷomasīnemoāda jīrā. Marī buesugueriguere buerijāāda ména. Marī Cristoye buesuguerigue ate niiwū: “Múā ññnaré tiiré wapa pecamepu wáadacu; teero tiirá, wācūpati, wasoyá” jīrere buenowā. “Cōāmacūrē padeoró booa” jīrere buenowā. ² Teero biiri wāmeōtirere, ññapecōrere buenowā. Teero biiri sūcā “diarira masāadacua; ññnaré tiirira pecamepu ññnarō tiinóadacua” jīrere buenowā. ³ Mecātīgā Cōāmacū boorí, Cristoye maquērē añurō tʷomasīnemoādacu.

⁴ Āpērā Jesús basocáre netōnére quetire añurō tʷomasīmiyira. Cūūrē añurōpura masīmiyira. Espiritu Santore cʷomiyira. ⁵ Cōāmacū cūūrē padeoráre “añurere tiigúda” jīi jóarigūe cūārē padeoré jeamiyiro. Teero biiri atitóre Cōāmacū tutuaremena tiēñorí ññnarā, “marí diari siropare, nemoró añuré tiigúdaqui” jīimiyira. ⁶ Teero jīrira niipacara, padeodúyira. Cúā padeodújirā sáa, “wācūpati, wasoyá” jīrere tʷonemórā, wasomasīricua. Cúārā Cōāmacū macūrē curusapu páabiatuabiro tiicúa. Teeména āpērā cūūrē buijārí tiicúa. ⁷ Ate queorémena padeodúraye maquērē wedegūda: Nañrō oco peacu sicaditapure. Tiidita oco añurō sīnicú. Teero tiiró, dʷacacaticu. Tiidita ōpū cūūya wīi macārāmena teedʷacare yaacua. Cōāmacū tiiditare añurō tiiquí; nemoró dʷacacatiri tiiquí. ⁸ Tiiditapura pota, ññnaré dícu wiiri, wapamaníri dita niicu. Cōāmacū tiiditare ññnarō tiiquí; sōecōāqui, dʷacamanijāārō jīngū.

Cōāmacū “añurō tiigúda” jīriguere tiigúdaqui

⁹ Yūū mañrā, padeodúraye maquērē wedepacu, “múā padeodúyiro” jīngū mee tiia. Múā añurere, netōnére maquērē buatóyiro. ¹⁰ Múā Cōāmacūrē mañrere ēñorā, āpērā Jesuré padeoráre tiiapuyiro. Teero tiiapurucujāāyiro ména. Teero tiigú, Cōāmacū diamacú tiigú niijīgū, teeré múā tiirere acabóriqui. ¹¹ Múā ateré bayiró tiirí booa: Āpērārē tiiapura, múā niipetira useniremena añurō tiidugáre teerora tiyapacūtijāña. Teero múā tiirí, Cōāmacū “ticoguda”

[†] 5:6 Salmo 110.4.

jĩrigue queoró múã wãcũrõbirora wáaadacu. ¹² Teero tiirá, daderá niirijãña. Teero daderóno tiirá, ãpẽrã Jesurê ãñurõ padeoráre ñnacũña. Cúã Cõãmacũrê padeocúa; cũũ “ticoguda” jĩriguere potocõrõ manirõ yuecua. Teero tiigú, Cõãmacũ cããrê cũũ “ticoguda” jĩriguere ticogu tiiquí. Múãcã cããrê ñnacũ, tiinunúseya.

¹³ Cõãmacũ Abrahamrê “mũurê ãñurõ tiigúda” jĩgũ, ãpĩ wãmemena wãmepeoriyigu; ãpĩ cũũ nemorõ niigú maniquí. Teero tiigú, cũũ basiro wãmepeoyigu. ¹⁴ Abrahamrê biiro jĩyigu: “Diamacúrã jĩã: Mũurê ãñurõ tiigúda; mũũ pãrãmerã pau basocáputiadacu”, jĩyigu. ¹⁵ Abraham potocõrõ manirõ yuejigũ, cũũrê “ãñurõ tiigúda” jĩriguere baayigu.

¹⁶ Múã masiã: Sicũ “yũũ diamacúrã jĩã” jĩdugagu, Cõãmacũ wãmemena wãmepeoqui. Cũũ teero jĩĩ wãmepeori tuorã, “diamacúrã jĩgũ tiiquí” jĩrã, cãmerĩ jĩnemocua. ¹⁷ Teerora Cõãmacũ tiiyigu. Cũũ “ticoguda” jĩriguere “diamacúrã wáaadacu” jĩgũ, cũũ basiro wãmepeoyigu. Teeména marĩ cũũ ãñurõ ticoadarere yuerá ateré jĩmasiã: “Cõãmacũ cũũ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩriguere wasoriqui”, jĩmasiã. ¹⁸ Teero tiirõ, puaró niĩã wasomasĩña manirê: Cõãmacũ jĩditore manigú niijigũ, cũũ wãmepeoriguere, teero biiri cũũ jĩriguere wasomasĩriqui. Cũũ diamacũ wedeseremena marĩrê cũũ netõnérirare wãcũtutuari tiĩ. “Cũũ marĩrê ‘ãñurõ tiigúda’ jĩrirobirora tiigúdaqui”, jĩnoã. ¹⁹ “Cũũ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩriguere tiigúdaqui”, jĩĩ wãcũbayijĩrã, yuea. Tee wãcũbayire yucusóro siatúpasori tutu bayirĩ tutubiro niicu. Peecũmúrõ manirõ niirucu-jãadacu. Marĩ yucusóro ãñurõ siatúpasonoriwãbiro niicu. Tiiwaré siatúpasori tutu Cõãmacũ niirõpu nucũrĩ tutubiro niicu. ²⁰ Toopú Jesús marĩ suguero jeasugueyigu. Toopú paiaré dutigú niijigũ, marĩrê sãĩbosáqui. Cũũ pai Melquisedec niirirobirora niirucujãgúdaqui.

7

Jesús Melquisedec niiriroburo pai niirê

¹ Melquisedec wãmecutigu Salem macãrã õpũ niiyigu. Teero biiri pai niiyigu; Cõãmacũ mũũãsepu niigú cũũrê pai sõnecoyigu. Cũũrã Abrahamrê bocagu jeayigu. Abrahamcã õpãrãména cãmerĩsĩãpetitoa,* coeputáatiri, Melquisedec cããrê bocagu, cũũrê jĩyigu: “Cõãmacũ mũũrê ãñurõ tiãro”, jĩyigu. ² Abraham cúã cãmerĩsĩãrã wapatãriguere puamõquẽñeburi batocũyigu. Sicabú maquẽrê Melquisedere ticoyigu. Melquisedec jĩrõ “Õpũ diamacũ maquẽ tiigú” jĩdugaro tia. Cũũ Salem macãrã õpũ niiyigu. Salem “Ãñurõ niirecutire” jĩdugaro tia. Teero tiigú, cũũ “Õpũ ãñurõ niirecutire ticogú” niiyigu. ³ Melquisedec pacusũmuãrê, cũũ ñecusũmuãrê masiãña maniã. Cũũ bauãriguere, cũũ diarigucãrê masiãña maniã. Teero tiigú, Melquisedec Cõãmacũ macũ tiirõburo pai niirucuqui.

⁴ Múã Melquisedec mũputĩ macũ niirére wãcũña: Marĩ ñecũ peti Abraham cúã siãtãriguere puamõquẽñeburi cúã seenéõcũriguere cũũrê sicabú maquẽrê ticoyigu.† ⁵ Niipetira judiõa cúã oterére puamõquẽñeburi seenéõcũrere sicabú maquẽrê Levĩ pãrãmerã niinunusera paiã niirãrê ticooya Moisére dutirê cũũrigue jĩrõbirora. Cúãrê ticorã Abraham pãrãmerã niĩya. Cúãya wedera niipacari, wapaséya. ⁶ Melquisedepeja Levĩ pãrãmi niinunusegu niiripacu,

* 7:1 Génesis 14.14.20. † 7:4 Génesis 14.20.

Abraham sicabú maquērē ticori, ñeeyigu. Teero biiri Abrahamrē Cōāmacū “añurō tiigúda” jīnorigure “Cōāmacū m̄m̄rē añurō tiíáro” jīiyigu. ⁷ Múã masiã: “Cōāmacū múārē añurō tiíáro” jīigúno cúa nemorō uputí macū niigú niiqui. ⁸ Paia marí watoa niirã ãpērã ticorere ñeerã marí tiiróbiro diaadara niíya. Abraham ticoriguere ñeerigupereja Cōāmacūye queti jóaripūpu “di-ayigu” jī jóanoña maniã. Catirucugu tiiróbiro niigárē jóanoã. ⁹ Ateré wácũña: Leví teero biiri cū pãrãmérã niinunusera cū basocá ticoriguere ñeepacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenarã cūcã ticorira tiiróbiro niyira. ¹⁰ Melquisedec Abrahamrē bocagu jeari, cū Abrahammena bauáadara niijrã, cūmena niirã tiiróbiro niitoayira.

¹¹ Paia Leviyá pōna macãrã cū paia dutirere cuocúa Moisére dutiré cūirigupure. Cū tee dutirere tiirã, basocãre añurã quēnojeári tiimasricua. Cū quēnojeári tiiri siro niitã, Cōāmacū ãpí pai sōnecoribojíyi. ãpírē sōnecogu, Aarón pãrãmi niinunusegure sōnecoriyigu. Melquisedec tiiróbiro niigúpere sōnecoyigu. ¹² ãpí pai sããrĩ, dutirécãrē wasopetijãrō booa sãa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiiróbiro niigú maquērē jóanoã Cōāmacūye queti jóaripūpure.† Cūjã Leviyá pōna macū mee niyigu. Marí masiã: Marí Ōpū Judayá pōna macupe niyigu. Tii pōna macū sícū pai sããriyigu. Moisés paiayé maquērē wedesege, sícãrĩ “Judayá pōna macãrã paia sããadacu” jīriyigu.

¹⁵ Teeré nemorō masinoã ãpí pai jeariguemena. Cūãrã Melquisedec tiiróbirora niigú niyigu. ¹⁶ Leviyá pōna macãrã dícu, Moisére dutiré cūirigue jīróbirora paia sããria niiwã. Jesupé Leví pãrãmi niiripacu, cū tutuaremena catiré petihére cuogú niijigū, pai sããyigu. ¹⁷ Cōāmacūye queti jóaripūpu Jesuré teerora jī jóanoã: M̄m̄ pai niirucujãgūdacu.

Melquisedec niirrobirora niigūdacu,§
jī jóanoã.

¹⁸ Paia Leviyá pōna macãrã dutiré petijõãyiro. Basocá tee dutirere tiinunusera, acabóre, netõnerere buaricua. ¹⁹ Moisére dutiré cūirigue basocãre añurã quēnojeári tiiriyiro. Tee dutirere tiiróno tiirã, marípeja nemorō añurere cuoa: Jesucristo pai sããriguemena marí Cōāmacūmena bapacutimasíã. Cū putopu wáadarere useniremena yuea.

²⁰ Cōāmacū cū macãrē pai sōnecogu, cū basirora “diamacúrã ym̄ wãmemena m̄m̄rē ateré jīã” jīiyigu. ²¹ ãpērã paia sããrã, teero jīnoña maniyira. Cōāmacū cū macãrē sōnecogu, cū basirora “diamacúrã ym̄ wãmemena m̄m̄rē ateré jīã” jīiyigu. Cōāmacūye queti jóaripūpūre biiro jóanoã: Cōāmacū basirora “diamacúrã ym̄ wãmemena m̄m̄rē ateré jīã” jīiyigu. Cū teero jīrigue wasonõña maniãdacu.

“M̄m̄ pai niirucujãgūdacu”, jīiyigu,*
jī jóanoã. ²² Teero tiigú, Cōāmacū Jesuména tiiré Moisére dutiré cūirigue nemorō añuré niã. Jesús marirē nemorō añuré tiirucugudaqui. ²³ Paia pau peti sããrucuyira. Cū diari, cū paia niiré petijõãyiro; ãpērã wasorucuyira. ²⁴ Jesupéja catirucugu niijigū, pai niirucujãgūdaqui; ãpí cūerē

† 7:13-14 Salmo 110.4. § 7:17 Salmo 110.4. * 7:21 Salmo 110.4.

wasoríqui. ²⁵ Catirucugu niijǵú, maríye niĩadarere Cõãmacũrẽ sãibosáruquui. Cũũ wãmemena Cõãmacũrẽ sãirãnorẽ diamacãrá netõnémasíqui.

²⁶ Teero tiigú, Jesús paiaré dutigú peti niĩ. Cũũ tiiróbiro niigúrẽna marí booa. Cũũ biiro niĩ: Ñañaré manigú, ãñurẽ tiigú, ñañaré tihégũ niĩ; marí ñañaré tiirã tiiróbiro niirii; niipetira ãmuãsepũ niirã nemorõ quioníremena ññanogũ niĩ. ²⁷ Cũũ ãpẽrã paiaré dutirá tiiróbiro tiiríqui. Cũã búrecoricõrõ wáicurare sãã, cãã ñañaré tiáriguere acabóre sãicúa. Too síro ãpẽrãyeere teerora tiibosácuã, cãã ñañaré tiárigue wapa. Jesupé biirope tiyígu: Sícãrĩrã diayígu. Cũũ diariquemena basocã ñañaré tiirere wapatipetijãyígu. ²⁸ Moisére dutiré cũúriguepũ paiaré dutirãre besedutire biiro niãã: Cũã wãcũbayihera niipacari, paiã sõneconowã. Tee dutiré cũuri siro niipacari, Cõãmacũpe cũũ wãmemena cũũ macãrẽ paiaré dutigú sõnecoyígu. Cũũ macãpẽ cũũ tiidutíriguere tiipetírigu niijǵú, ãñugú peti niĩ.

8

Mama netõnére queti Jesuména jeawũ

¹ Niipetire yũ jóarigue maquẽ ate niã ãpũtí maquẽ: Marí sícũ paiaré dutigãre cuoa. Cũũ ãmuãsepũ õpũ duirípĩrõ Cõãmacũ tutuanetõgũ putopũ cũũ wãmo diamacãniñape jeanuãjeayígu. ² Cũũ ãmuãsepũ ãñunetõjõãri Tatiapãre paiaré dutigú niiqui. Cõãmacũ basiro tiwiirẽ tiyígu; basocã mee tiyíra.

³ Niipetira paiaré dutirãre sõnecorira niiwã, wáicurare sãã sõemonecoaro jĩrã. Teero biiri oteré ticoaro jĩrã, sõneconorira niiwã. Teero tiigú, Jesucristocã pai niijǵú, Cõãmacũrẽ apeyenó tioré cuoró booa. ⁴ Jesucristo atibúrecopãre putuãgũpeja, pai niiribojíyi. ãpẽrã paiã Moisére dutiré cũúrigue jĩrõbirora Cõãmacũrẽ basocã néeatirere tiorã niitoaya. ⁵ Paiã cãã paderere tiirã, basocã tiirí wiipãre padeeya. Tiwii ãmuãsepũ niirí wii queoré dícu niicu. Marí teeré masãã Cõãmacũ Moisére jĩriguemena. Wiiré tiidutígu, biiro jĩyígu: “Niipetire yãã wii maquẽrẽ muurẽ átãgũpũ eñoriborira tiyã; merẽã tiirjãña”, jĩyígu. ⁶ Mama netõnére queti Moisére dutiré cũúrigue nemorõ ãñurẽ niã. Marí Jesurẽ padeorãre “ãñurẽre buããdacu” jĩrigue too suguero macãrãrẽ jĩrigue nemorõ ãñurẽ niã. Teero tiigú, Jesús pai niigũ tiiré ãpẽrã paiã tiiré nemorõ ãñurẽ niã.

⁷ Moisére dutiré cũúriguere basocã niipetirere tiipetijããtã, Cõãmacũ mama netõnére quetire Jesuména cũúribojíyi. ⁸ Tiipetumasĩhẽrĩ ññagũ, biiro jĩyígu: Cõãmacũ biiro jĩĩ: “Too síropũ yũ Israelya põna macãrãrẽ, teero biiri Judayã põna macãrãrẽ mama netõnére quetire cũũgũda.

⁹ Too sugueropũ cãã ñecũsũmuãrẽ cũúriguebiro niiriadacu. Cũãrẽ Egiptopũ niirãrẽ néewitiatígu, tee dutirere cũũmiwũ. Cũãpe yũ dutirere tiiríwa.

Teero tiigú, cããrẽ cõãjãwũ”, jĩĩ marí Õpũ.

¹⁰ “Too síropũ Israelya põna macãrãrẽ mama netõnére quetire cũũgũda. Biiro tiigũda: Yũ dutirere cãã wãcũrẽpãre jeari tiigũda; cããrẽ yũ dutirere useniremena yũuri tiigũda.

Teero tiigú, yũ cãã Õpũ niigãdacu.

Cũãcã yãara niããdacua.

11 Cúã sícūnorē cúã menamacārārē, cúãya wederare ‘Cōãmacūrē masīña’ jīī bueriadacua.

Teero bueripacari, niipetira yūre masīadacua.

Wīmarā, teero biiri butoá masīadacua.

12 Cúã ñañaré tiirére acabóguda.

Cúã ñañaré tiiríguere wácūnemoricu sáa”, jīī Cōãmacū, *
jīī jóanoā.

13 Cōãmacū mama queti wederémēna Moisére dutiré cūūrigue petirí tiirígu niiwī. Всу niīã. Niipetire всу niisuguerigue boonōña maniã. Péero dūsa petiádarō.

9

Cōãmacūwīi āmūãsepñ niirí wīi; atibárecopñ niirí wīi maquē

1 Moisére dutiré cūūriguepñre Cōãmacūrē súbusedutiriguere, teero biiri súbuseri wīi atiditá niirí wīi tiádare maquērē jóanoyiro. 2 Tiiwī wáicura caserimēna tiirí wīi niyiro. Sicato sããjeari tatia Āñurí Tatia wãmecūtiri tatia niyiro. Тоорáre sãwócore yucu pesarígu siete sēnerícūtirígu nucūyiro. Teero biiri Cōãmacūrē ticoré pã péori mesa nucūyiro. 3 Tiitatia berupñ apesutí casero ñsebetíri caserore netōsáwaropñ apetatía niyiro. Āñunetōjōãri Tatia wãmecūtíyiro. 4 Tiitatiapñ sitiaññúre sópeoro oromena tiinóriro niyiro. Teero biiri Cōãmacū dutiré jóature cūorítiba, oromena sotoá cōmanóritiba niyiro. Tiitiba popeapñ sicarú oromena tiinóriro niyiro. Tiirupá yaaré maná wãmecūtire sãñayiro. Teero biiri Aarónyagu tuurítuarígu sooriwirígu sãñayiro. Teero biiri ütāpīrī Cōãmacū dutiré jóarepīrī sãñayiro. 5 Tiitiba sotoapñ pñaníñayapñ ángelea queoré pesayira. Cúã toopá niirí, Cōãmacū toopá niirére eñoyiro. Ángelea wáure tiitiba sotoapñ súuyiro. Mecátigãrē niipetire tiiwī maquērē wedenemoria.

6 Tiiwīrē quēnorí siro, paiá cúã paderére tiirá, sicato sããjeasugueri tatiapñre sããwarucujāya. 7 Apetatiapére paiaré dutigú dícu sicacūmarē sicabureco sããwaquí. Тоopá sããwagu, wáicuraye díre néesáwaro dícu néesáwarucuquí. Cūū basiro, teero biiri basocá cúã masīripacara, ñañaré tiicúa. Tee ñañaré tiirígu wapare acabóre sãígú toopá díre wēēbatepeoquí. 8 Teero tiiríguemēna Espiritu Santo ateré tōomasīrī tiiquí: Tiiwī niiritore ména, basocá Āñunetōjōãri Tatiapñre sããwamasīricua ména. 9 Tee niipetire too suguero maquēpñ atitó maquē queoré niīã. Cōãmacūrē ticoré, cúã wáicurare sóemonecore basocáre Cōãmacūmēna aññurō tugueñarí tiimasīricu. 10 Moisére dutiré cūūrigue basocáre “teeré yaarijãña; teeré sniríjãña; biirope coseyá” jīrē dutiré dícu niīã. Tee dutiré sotoá maquē niiré dícu niīã. Tee dutiré aññurá putuári tiiría. Cōãmacū tee dutirére basocáre tiidutígu niiwī, téé Jesús jearipñ. Cūūmenarā Cōãmacū niipetirere wasorí tiirígu niiwī.

11 Cristope atitoarígu niiwī. Atitóre cūūrā paiaré dutigú peti niī. Cūū marīrē aññurére néeatirígu niiwī. Cūū paiaré dutigú tiurucúrenorē āmūãse macā wiipñ tiigú tiiquí. Tiiwī atibáreco macā wīi nemorō pairí wīi, nemorō aññurí wīi niicu. Basocá tiirí wīi mee niicu. Atibáreco macā wīi mee niicu. 12 Cristo āmūãse macā wīi Āñunetōjōãri Tatiapñre sããwarígu niiwī. Тоopá sããwagu, cabraye díimēna, wecuá wīmaráye díimēna sããwarirígu niiwī. Teero tiiróno

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

tiigú, cū̄ye dímena sīcārīrā sã̄awarigu niiwī. Teeména marīrē netōnégū catiré petihére buarī tiirígu niiwī. ¹³ Moisére dutiré cū̄rigue jīrōbirora basocá diaarirare padeñáari siro, Cōāmacū ĩnacoropare jū̄rīpíra puṭuáya. Teero tiirá, wecuá ũmuáye díre, cabraye díre, teero biiri wecu wĩmagōrē sóerigue niṭīmena jū̄rīpírare wēēbatepeoya. Cū̄ārē Cōāmacū ĩnacoropare jū̄rīmanírā puṭuáadutira teero tiimíya. Cū̄á sotoá dícu añurá puṭuáya. ¹⁴ Cristoye dípe nemoró marīrē añuró tiápua. Cristo ñañaré manigú Espiritu Santo niirucugu tutuaremena cū̄ya ōpū̄rē Cōāmacūre wiyayígu. Cū̄ye dímena marī ñañaré tiiré acabórigu niiwī. Marī acabónorira niijírā, añuró tagueñaá sūcā. Teero tiirá, Cōāmacū catiré cuogú boorére tiimasíā.

¹⁵ Teero tiigú, Cristo mama netōnére quetire néeatirigu niī. Tee quetimena Cōāmacū beserira cū̄ārē “ticoguda” jīriguere ñeeādacia. Cū̄ “ticoguda” jīrigue petirícu. Basocá Moisére dutiré cū̄riguemena niimirira teeré netōnacārā Cristo diariguemena acabóre buayíra. ¹⁶⁻¹⁷ Biiro niā: Sīcū cū̄ diaadari suguero, “уны cuoré yáa wederare puṭuáadacu” jī jócū̄qui. Cū̄ catipacari, cū̄ya wedera cū̄ jócū̄ripū̄ jīrōbirora tiimasíríca ména. Cū̄ diari ĩña, cū̄rē yaatóa, cū̄ jócū̄ripū̄ dutirobirora tiicúa. ¹⁸ Tee tiirōbirora wáyairo Moisére dutiré cū̄riguecā: Dí ōmayucoreména nacāyíro. ¹⁹ Moisés biiro tiyígu: Cū̄ niipetire tee dutirére niipetira tuocóropu bueyígu. Buetoa, wecuá wĩmarāye díre, cabraye díre ocoména wúo, hisopo wāmecutiri duparire peene, ovejaye póa sōáréména siatú, díre soanéyígu. Teeména Cōāmacūye dutiré jóaripūrē, teero biiri basocá niipetirare wēēbatepeoyígu. ²⁰ Cū̄ teero tiári siro, cū̄ārē jīyígu: “Ate dímena Cōāmacū marīrē dutiré cū̄rigue nacā. Tee dutirére tiirucújārō booa”, jīyígu. ²¹ Teerora sūcā Moisés súbuseri wiire dímena wēēbatepeoyígu. Teero biiri niipetire tiwií popeapu niirére wēēbatepeoyígu. ²² Cōāmacū dutiré jīrōbirora niipetire añuré niihére dímena añuré puṭuáa. Dí ōmayucore manírī, Cōāmacū basocá ñañaré tiirére acabóriqui.

Jesús cū̄ diariguemena basocá ñañaré tiirére acabóre

²³ Tiwií maquē ũmuásep̄u niirí wii maquē queoré dícu niipacari, biiro tiyíra: Wáicurare sīā, cū̄aye dímena wēēbatepeoyira. Teeména Cōāmacū ĩnacoropu añuré puṭuáyiro. ũmuásep̄u niirí wii maquēpeja wáicuraye díre boorícu; añunemorepere boocú; Cristoye dí ōmayudiariguerpere boocú. ²⁴ Cristo atibúrecopu niigú, Āñunetōjōāri Tatiapare sã̄awariyígu. Tiwií basocá tiirí wii niā; ũmuásep̄u niirí wii queoré dícu niā. Cū̄ ũmuásep̄u niirí wiipere sã̄awayígu. Atitóre cū̄ Cōāmacū puṭopu marīrē sã̄iboságu tiiquí. ²⁵ Paíaré dutigú judíoayn Āñunetōjōāri Tatiapare cūmarīcōrō sã̄awaqui. Cū̄ye díre néesāwariqui; wáicuraye dípe néesāwaqui. Cristopeja ũmuásep̄u sīcārīrā cū̄ye díre néesāwayígu. ²⁶ Cūmarīcōrō néesāwarigu niigújā, atibúreco nacārípura pee peti ñañarō netō, diarucuboījyi. Teero tiiróno tiigú, atitō niiture burecorire sīcārīrā bauayígu. Cū̄rā sūcā niipetiraye niādarere diabosayígu. Cū̄ diariguemenarā marī ñañaré tiirére acabórigu niiwī. ²⁷ Marīcā niipetira sīcārīrā diaadacu. Diari siro, Cōāmacū duiró díamacū jeaadacu. Toopá cū̄rē padeoráre añuró wáaadare wedegudaqui; cū̄rē padeohéare ñañarō wáaadare wedegudaqui. ²⁸ Cristocá sīcārīrā diayígu. Cū̄ diari, cū̄ye dí ōmayudiayiro. Teeména pañ basocá ñañaré tiirére diabosayígu. Too siro puṭuaatigudaqui. Basocá ñañaré tiirére diabosagu mee atigudaqui. Cū̄rē yuerápere netōnére néeatigudaqui.

10

1 Cōāmacū basocáre “too síropu añurá peti putuári tiigúda” jĩrere tuomasĩsuguearo jĩgũ, Moisémena dutirere cũurigu niiwĩ. Tee dutiré queoré dícu niia. Teero tiiró, tee dutiré basocáre Cōāmacūmena añuró niirĩ tiiricu. Cũā cūmarĩcõrõ wáicurare siã sóemonecore Cōāmacū ĩñacoropure añurá peti putuári tiiricu. 2 Tee basocáre añurá putuári tiimasĩatã, cũā wáicurare sóemonecorere duujábojĩya. Cũā sĩcãrĩ sóemonecoremenarã cũā ñañaré tiirere acabónorirapu putuátoabojĩya; ñañaré tiiririra tiiróbiro tagueñabojĩya. 3 Biirope niyiuro: Cũā wáicurare sóemonecora, cũā ñañaré tiiriguere cūmarĩcõrõ wácũrã, teero tiiyira. 4 Wecũáye dí, cabraye dí ñañaré tiiriguere cosemasĩricu.

5 Teero tiiró, Cristo atibárecopure atirigu Cōāmacūmena wedeseriguere jóanoriro niiwũ. Biiro jóanoã:

Wáicurare siãrémena, teero biiri oteré ticorémena mũũ useniria.

Teero tiigú, mũũ yũre õpũũcutigu bauári tiirigu niiwũ,

basocã ñañaré tiiré wapa diabosadutigu.

6 Wáicurare sóemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mũũrẽ usenirĩ tiiria.

7 Teero mũũ usenihẽre wapa yũũ mũũrẽ biiro jĩwũ:

“Cōāmacū, mũũye queti jóaripũpu yée maquẽrẽ jóarirobirora mũũ boorere tiigú atigu tiiwú”,*

jĩ jóanoã. 8 Cũũ tiipũpure Cōāmacũrẽ ateré jĩsuguerigu niiwĩ: “Wáicurare siãrémena, oteré ticorémena, wáicurare sóemonecoremena, wáicurare sóeditioremena mũũrẽ usenirĩ tiiria”, jĩsuguerigu niiwĩ. Moisére dutiré cũurigu teeré tiidutĩpacari, Cōāmacũrẽ usenirĩ tiiria. 9 Teeré jĩĩari siro, tiipũpure Cristo Cōāmacũrẽ ateré jĩrigu niiwĩ: “Mũũ boorere tiigú atigu tiiwú”, jĩrigu niiwĩ. Teero jĩgũ, cũũ diariguemena too sugueropu cũā tiirécutiriguere wasoyigu. 10 Jesucristo Cōāmacū boorere tiijĩgũ, diarigu niiwĩ. Cũũ sĩcãrĩrã marĩ niipetirare diabosarigu niiwĩ. Cũũ teero tiirémena marĩrẽ añurá putuári tiirigu niiwĩ.

11 Niipetira judíoa paiá bárecoricõrõ nucũjĩrã, wáicurare siã sóemonecorucuya. Cũā teero tiipacári, basocã ñañaré tiirere cosemasĩña maniã.

12 Jesucristopeja sĩcãrĩrã cũũ diariguemena basocã ñañaré tiirere cosepetirigu niiwĩ. Cũũ teero tiirí siro, Cōāmacũya wãmo diamacũniĩnape jeanuãjeayigu. 13 Too síro Cōāmacū niipetira Jesucristore ĩñatutirare cũũ dutiriguere añuró yũri tiigúdaqui. Jesucristo toopú duigu, teerora wãaaro jĩgũ, yuegu tiiquí.

14 Marĩ ñañaré tiirere acabógu, sĩcãrĩrã cũũ diariguemena marĩrẽ añurá putuádoari tiiyigu. 15 Tee diamacũrã niirĩ, Espĩritu Santocã marĩrẽ “teerora niia” jĩ wedequí. Cũũ biiro jĩsuguequi:

16 “Too síropu yũũ cũãrẽ ‘mama netõnere quetire cũũgũda’ jĩrigue biiro niia”, jĩyigu Cōāmacū.

“Cũãrẽ yũũ dutirere useniremena yũũri tiigúda.

Teero biiri yũũ dutirere cũā wácũrẽpure jeari tiigúda”, jĩyigu.†

17 Too síro biiro jĩĩnemoqui:

“Cũā ñañaré tiirere, cũā netõncãrere wãcũnemicu sãa”, jĩrigu niiwĩ.‡

jĩ jóanoã. 18 Teero tiirã, marĩ ñañaré tiiré wapare acabónorira niijĩrã, wáicurare sóemonecorere boonemóricu sãa.

* 10:7 Salmo 40.6-8. † 10:16 Jeremías 31.33. ‡ 10:17 Jeremías 31.34.

Jesucristoye dímena Cōāmacāmena wedesemasā

¹⁹ Teero tiirá, yáa wedera, Jesuyé dímena marī cuiro manirō Āñunetōjōāri Tatiapure sãāwara tiiróbiro niia, cūāmena wedeseada jīrā. ²⁰ Āñunetōjōāri Tatiapure cāmotári casero Jesuyé ōpūā queoré niicu. Jesús diari, tiicasero yigajōāyiro. § Teero tiigú, Jesús cūā diariquemena Cōāmacū niirōpure pāōyigu. Cūā pāōremena marī Cōāmacāmena bapacatimasā. ²¹ Jesús paiaré dutigú peti ūmuāsepu Cōāmacūwiipu marīye niia darere sãiboságu niia. ²² Cūārā marī “ñañaré tiirá niia” jīi tūgueñamirirare wapa cuohera putuári tiirigu niuwī. Oco jūrīrmaniremena marīye ōpūārī cusionorira tiiróbiro niia. Marī ñañaré tiiriguere cosepetinorirapu niia. Teero tiirá, Cōāmacūrē diamacū wácūrēmena, ññurō padeorēmena sãiaāda. “Teero padeoāmajārā tiicú” jīrō manirō sãiaāda. ²³ Cōāmacū “teero tiigúda” jīiriguere tiigúdaqui. Teero tiirá, wasoró manirō padeorucujāada. ²⁴ Marī basiro biiro wácūāda: “Cāmerī maīārō jīrā, ññurere tiiaro jīrā, ¿deerope cūārē tiiapuadari?” jīi wácūāda. ²⁵ Jesurē padeorāmena neādurijāada sīquērā tiurucúrobiro. Cūā tiiróbiro tiiróno tiirá, cāmerī wácūtutuari tiiaāda. “Marī Ōpū putuaatiadaro péero dusa” jīi wácūrā, nemorōrā cāmerī wácūtutuari tiiaāda.

²⁶ Marī diamacū maquērē masīpacara, ñañaré tiinemōwara, ¿noāyé dímena teeré coseré buagári? Buayá manicú. ²⁷ Ñañarō tiiré peti Cōāmacū tiirépere buaādadacu. Pecame asiríme cūārē ññatutirirare sóerimepure jeaadacu. ²⁸ Too sugueropure Moisés dutirere netōnucārigunoré puarā o itīārā ññañira wedesāāri siro, cūārē bóaneōrō manirō sīacōāyira. ²⁹ Múā wácūrī, Cōāmacū macūrē “booridojāga” jīigūnopere ¿nocōrō ñañarō tiinógadari? Bayiró ñañarō wāaadacu cūārē. Cūā Jesurē “booríā” jīiré dícu jīiriqui. Jesuyé dí cūārē cosepacári, tee díre “wapamaníā” jīi wedesequi. Teero biiri Espiritu Santo cūārē ññurō tiimírigure ñañarō jīiqui. ³⁰ Cōāmacū ateré wedeseriguere marī masīā: “Yññ cāmeboságu; yññ wapa tiigúdadacu”,* jīi jóanoā. Apeyecārē jóanoā: “Marī Ōpū cūāyurare cūā ñañaré tiiré wapare ñañarō tiigúdaqui”,† jīi jóanoā. ³¹ Cōāmacū catirucugu basocāre ñañarō tiiré bayiró quioré niia.

³² Múārē sicato wáariguere wácūña. Tíatore múā Jesús basocāre netōnére quetire tuomasīāri siro, ñañarō netōyiro. Múā teero netōpacára, wácūtutuarira niuwā. ³³ Sīquērā basocá ññacoropu ñañarō jīi buijānorira niuwā; ñañarō tiiapenorira niuwā. Apetó múā menamacārā teero ñañarō netōrírare tiiapurira niuwā. ³⁴ Múā peresuwīpu niirārē bóaneō ññarira niuwā. Āpērā múāyere ēmarī, useniremena nucārira niuwā. Múā ūmuāsepu cuoádapere “atitidā maquē nemorō ññunetōncāre niicu” jīirira niuwā. “Teer petiricu” jīirā, wácūtutuarira niuwā. ³⁵ Teero tiirá, cuiro manirō padeoyá. Teero padeorucúra, nemorō ññurere ññeādadacu. ³⁶ Múā ñañarō netōrā, wácūtutua, padeorucujārō booa. Teero tiirá, Cōāmacū boorere tiiri siro, cūā “ticoguāda” jīiriguere múā ññeādadacu. ³⁷ Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jīi jóanoā:

“Atiguda” jīirigu máata atigudaqui. Pearó manirō jeagudaqui.

³⁸ “Āñugārā niia” yññ jīigūno cūā padeorēmena niirucugudaqui. Yññere padeodújāātā, cūāmena useniricu,‡ jīi jóanoā. ³⁹ Marīpeja Jesurē padeoré duurábiro niiria. Teero tiirá, marī pecamepu wáaricu. Marī cūārē padeorá, netōnénoādara niia.

§ 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38. * 10:30 Deuteronomio 32.35. † 10:30 Deuteronomio 32.36.

‡ 10:38 Habacuc 2.3-4.

11

Cõãmacūrē padeoríraye queti

1 Marí padeorémēna biiro jĩĩmasĩã: Cõãmacū “teero tiigúda” jĩĩriguere diamacúrã tiigúdaqui. Teero biiri marí ĩĩnaripacara, “diamacúrã niicu” jĩĩmasĩã.

2 Too sũgueropu marí ñecūsũmuã Cõãmacūrē padeoyíra. Teero tiigú, Cõãmacū cūãrē “ãñurãrã niĩya” jĩĩyigu.

3 Marí Cõãmacūrē padeojĩrã, biiro masĩã: Cūũ atibáreco niirére niipetirere bauanégũ, cūũ dutirémēna bauanérigu niiwĩ. Teero tiiró, atibáreco maquē marí mecũtigã ĩĩnaré sicutopure ĩĩña manirígue niĩã.

4 Abel Cõãmacūrē padeojĩgũ, biiro tiiyigu: Cõãmacūrē ticogu, oveja ãñugárē sã sõemonecoyigu. Cūũ sõwũ Caĩn ticorigue nemorõ ãñurē ticoyigu. Cõãmacū Abelre “ãñugúrã niĩ” jĩĩ ĩĩagũ, cūũ ticoriguere ñeeyigu. * Teero tiiró, Abel diari siro niipacari, cūũ Cõãmacūrē padeorígue atitócãrē marĩrē bueré néeatia.

5 Enoc Cõãmacūrē padeojĩgũ, diaripacari, Cõãmacū cūãrē cūũ putopu néemuãwayigu. Æpērã cūãrē ãmaãmiyira. Buaríyira. Cõãmacūye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Cõãmacū Enorē useniremena ĩĩayigu. Teero tiigú, cūãrē néemuãwayigu”, † jĩĩ jóanoã. 6 Marí Cõãmacūrē padeorĩjĩrã, cūãrē usenirĩ tiimasĩria. Cõãmacūmena bapacũtidugagũno “diamacúrã niiqui” jĩĩrõ booa. Teero biiri “cūãrē yũ padeorémēna sãĩrĩ, ãñurõ tiigúdaqui” jĩĩrõ booa.

7 Noé Cõãmacūrē padeojĩgũ, doorĩwu pairĩwure tiiyigu. Cõãmacū cūũ too síro tiĩádarere Noerē wedeyigu. Noé teero wáaadare ĩĩnaripacu, Cõãmacūrē quioniremena ĩĩajĩgũ, cūũya wederare netõnégũda jĩĩgũ, tiiwurē tiiyigu. † Teero padeorémēna tiiwurē tiigú, too macãrã duaadarere, teero biiri cūã pecamerpu wáaadarere tuomasĩrĩ tiimiyigu. Cūũ padeorĩ, Cõãmacū cūãrē “ãñugúrã niĩ” jĩĩ ĩĩayigu.

8 Abraham Cõãmacūrē padeojĩgũ, cūũ jĩĩrirobirora tiiyigu. Cõãmacū cūãrē apeditapũ cūãrē ticoadari ditapu wáadutiri, wáyayigu. Cūũya macãrē witiwagu, “tiiditapu wáagu tiia” jĩĩrõ manirõ wáajõãyigu. § 9 Cõãmacūrē padeojĩgũ, cūãrē “ticoguda” jĩĩri ditapu jea, niiyigu. Cūũya dita niipacari, sicadita waso, niiyigu. Wáicũra caserimena tiirĩ wiĩpu niiyigu. Cūũ macũ Isaac, teero biiri cūũ pãrãmĩ Jacob teerora niinũnũseyira. Cõãmacū cūãcãrē tiiditare “ticoguda” jĩĩyigu. * 10 Abraham macã manigú niijĩgũ, ãñurõ tiirĩ macã cūũ niurucujãadari macãpere yueyigu. Tiimacã, ãmuãsepu niirĩ macã, Cõãmacū tiirĩ macã niĩã.

11 Abraham Cõãmacūrē padeojĩgũ, bũcu peti niipacu, Saracã põnamanigõ niipacari, tutuare buayigu. Cūãrē Cõãmacū tutuare ticoriguemēna põnacũtiyigu. Cūũ biiro wãcũyigu: “Cõãmacū yũre ‘pau pãrãmérãcutigudacu’ jĩĩriguere queoró tiigúdaqui”, jĩĩ wãcũyigu. † 12 Teero tiigú, Abraham bũcu peti niipacu, macũcutiyigu. Macũcuti, too síro pau peti pãrãmérãcutiyigu. Ñocõãrē, ditatuparire queopetĩmasĩña manirõbiro cūũ pãrãmérãrē queopetĩmasĩña maniã. †

13 Cūã niipetira Cõãmacū cūãrē “ticoguda” jĩĩriguere ñeeripacara, diajõãyira. Cūã padeojĩrã, cūũ ticoadarere yoaropu ĩĩnarãbiro niijãyira. “Teeré cuoádacu” jĩĩ wãcũrã, useniyira. Cūã teeré wãcũrã, “atiditapere wáanetõri basoca niĩã” jĩĩyira. 14 Teeré jĩĩrãno cūã niĩadari dita petire ãmaãrã tiĩya. 15 Cūã witiwari

* 11:4 Génesis 4.3-7. † 11:5 Génesis 5.21-24. ‡ 11:7 Génesis 6.13-22. § 11:8 Génesis 12.1-5.

* 11:9 Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27. † 11:11 Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2. ‡ 11:12 Génesis 22.17.

ditapare wácūrājā, coebójya. ¹⁶ Cúā niimiri dita nemorō añurō niiadari dita petire booyíra. Ūmuāsepare niidugayira. Teero tiigú, Cōāmacū cúā “ūsā Ōpū niirí” jīrī, bobosáriyigu. Teero bobosárijigū, cúā niiadari macārē ūmuāsepare quēnoyúetoayigu.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham Cōāmacūrē padeojīgū, cūū macū Isaare wáicare sīā sóemonecorobiro tiigúdu tiimíyigu. Cōāmacū “¿diamacūrā wūre padeomí cūū?” jīgū, teero tiidutiýigu. Cōāmacū Abrahamrē “Isaac pāramerā niinunusera mūū pāramerā peti niīadacua” jīri siro niipacari, Abraham cūū macū sīcū niigūrē sīāgúdu tiimíyigu. ¹⁹ Abraham biiro wácūyigu: “Cōāmacū diarirapurena masōmasī”, jī wácūyigu.* Teero tiirā, marī biiro jīmasīā: “Abraham cūū macūrē diarigupare masōrigu tiiróbiro cūoyígu”, jīmasīā.

²⁰ Isaac Cōāmacūrē padeojīgū, cūū pōna Jacoré, Esaúre cúārē too síro wáadarere wedecūyigu.†

²¹ Jacob Cōāmacūrē padeojīgū, cūū diaadari suguerogā, José pōnarē too síro wáadarere wedecūyigu. Teero wedesegu, cūū tuurítuarigumena túāne, Cōāmacūrē “añuniā mūū” jīyigu.‡

²² José Cōāmacūrē padeojīgū, diagudu, cūūya wederare cúā too síropu Egiptopu witiwari, cūūye cōārīrē néewadutiýigu.§

²³ Moisés pacusūmuā Cōāmacūrē padeojīrā, Moisés bauári, cūūrē itīārā muīpūrā yayió, cūoyíra. “Añugú peti niirí”, jī itīayira. Egipto macārā ōpū wīmarā ūmuārē Israelya pōna macārārē sīādutīpacari, cuiyíra.*

²⁴ Moisés Cōāmacūrē padeojīgū, bucuágu, “Egipto macārā ōpū macō macū niirí” jīrēre booríyigu.† ²⁵ Coomena putuágu, Cōāmacū boorēre tiirīpacu, apeyenó añurēre cūobójyi; atibárecopare ūsenibojyi. Toopare putuárono tiigú, Cōāmacūrē padeorámenape ñañarō netōápudugayigu. ²⁶ Cūū Cristo atibárecopu niigū ñañarō netōādare tiiróbiro ñañarō netōyígu. “Yūū teero ñañarō netōrē Egipto macārā cúā cūoré nemorō wapacutía”, jī wácūyigu. Cōāmacū cūūrē too síropu ticoadarere wácūgū, teero jīyigu.

²⁷ Cōāmacūrē padeojīgū, Egiptopu niirīyigu witiwayigu.‡ Too macārā ōpū cúagu niipacari, cuiro manirō witiwayigu. Cōāmacū bauhégure itāgū tiiróbiro padeorucījāyigu. ²⁸ Cōāmacūrē padeojīgū, Pascua sicato nacārī bārecore Cōāmacū tiidutīrere tiiyígu. Israelya pōna macārārē corderoare sīādutí, cúāye dímena wiserí sopepāmarī wesarire tuusīadutiýigu. Teero tiigú, ángelepe tee díire itājīgū, bauásuguerigure sīāríyigu.§

²⁹ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojīrā, díā Sōārīmaare tīāwayira. Maa añurō boporímaare tiiróbiro tīāwayira. Egipto macārāpe cúā siro tīāwama jīrā, duapetijōāyira.*

³⁰ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojīrā, Jericó wāmecutiri macā wesare siete bārecori sodeayira. Cúā Cōāmacūrē padeorémēna tiimacā wesa niirí sānirō ūtāmena weeri sānirōca peecūmújōāyiro.† ³¹ Rahab ūmuāmena ñeeape wapatári basoco Cōāmacūrē padeojīgō, Israelya pōna

§ 11:17-18 Génesis 21.12; 22.1-14. * 11:19 Génesis 22.5. † 11:20 Génesis 27.27-29, 39-40. ‡ 11:21

Génesis 48.1-20. § 11:22 Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * 11:23 Éxodo 1.22-2.2.

† 11:24 Éxodo 2.10-12. ‡ 11:27 Éxodo 13.17-14.30. § 11:28 Éxodo 12.21-30. * 11:29 Éxodo

14.21-31. † 11:30 Josué 6.12-21.

macārã ññadutira jearáre ãñurõ bocayigo.† Teero tiigó, tiimacã macārã Cõãmacürẽ netõncãrãmena diariyigo.‡

32 ¿Ñeerẽ wedenemogüdari yuu? Niipetiraye quetire wedemasĩña maniã. Gedeón,* Barac,† Sansón,† Jefe,‡ David,* Samuel,† teero biiri ãpërã profetas tiiriguere wedepetiriga. 33 Cúa Cõãmacürẽ padeojĩrã, biiro tiiyira: Areditári macãrãmena cãmerĩsã, netõncãyira; cúaãya wederare diamacãrã dutiyira; Cõãmacü “tiãpuguda” jĩriguere ñeeyira; yãíwa niirõpu biadupópacari, cúa padeorãmena yãíwaye userire biarĩ tiiyira;† 34 pairíme pecame jũurõpu sõnecoricãrẽ, jũuriyira;‡ ãpërã cúaãrẽ espadamena siãdugári, dutijãyira; tutuarimirira tutuara wãayira; cãmerĩsãrã wãara, nemorõ tutuara wãayira; cúa wãpãrãmena cãmerĩsãrã, cúaãrẽ netõncãyira. 35 Siqurã numiã cúa põna diaarirare masõarirapure wiyanyira sũcã.*

Ãpërãpẽ ñañarõ tiinoyira. Cúa padeoduatã, peresuwiipu niirãrẽ wionéconobojĩa. Cúaãpẽ ãmããsepu catirẽ petihẽre cudugãra, padeoduriyira. 36 ãpërã ñañarõ bui, tãnanoyira.† ãpërã cõmedãrimena siatú, peresuwiipu duponoyira.† 37 ãpërã ütãperimena deesiãnoyira.‡ ãpërã cúaãyẽ õpũurĩ deco widetãnoyira. ãpërã espadamena páatasãnoyira.* ãpërã suti manirã oveja caserĩ, cabra caserimena dícu sãñarira cuicãmesãyira. Cúa bóaneõrã, ñañarõ tiinõrira, cãmitunorira niyira. 38 Cúa atibãreco macãrã† nemorõ ãñurã niipacari, atibãreco macãrã cúa ãñurẽre ññadugariyira; cúaãrẽ cõãdugayira. Cõãmacürẽ padeorẽ wapa cúaãrẽ ñañarõ tiirĩ, cuira, basocã manirõ, yucu manirõpu, ütãyucupũ, ütãtutiripũ, ditacoperipũ niisodeaatiyira.

39 Cõãmacü cúa niipetira padeorĩ ññagũ, “ãñurãrã niĩya” jĩyigu. Cũũ teero jĩri siro niipacari, cúaãrẽ “ticoguda” jĩriguere ñeeriya mēna. 40 Cúa ñeeãdari suguero, Cõãmacü marĩrẽ nemorõ ãñurẽ tiisuguedugarigu niiwĩ. Cũũ teero tiirĩ siro, cúa marĩmena siãrõmēna ãñurã quẽnojeãadacua.

12

Jesuré nññadutire

1 Teero tiirã, cúaãrẽ wãcũãda. Cúa paũ duurõ manirõ “Cõãmacü ‘ticoguda’ jĩriguere ticogudaqui” jĩ padeorucuyira. Cúa padeoriguere wãcũrã, marĩcã teorora padeorucujããda. Cuturĩ basocu mãata jeadugagu tiirõbiro niĩãda. Cũũ niipetire nucãrẽre cũũjã, cutuwãqui. Cũũ nucãrẽre cũũre tiirõbiro marĩ niipetire ñañarẽ tiirẽre duujãrõ booa. Teerẽ duurã, Cõãmacü boorẽpere tiirucujãrõ booa. 2 Jesuré wãcũññũsero booa. Cũũrã marĩrẽ sicato padeorĩ tiiwĩ. Cũũrã marĩrẽ padeoyapãcutiri tiigũdaqui. Cõãmacürẽ padeojĩgũ, cũũ too siro usenire bũããdarere wãcũgã, curusapu pãabiaturre nucãjãyigu. Boborõ manirõ diayigu. Teero tiigũ, mecãtĩgãrẽ Cõãmacũya wãmo diamacũniñape jeanuãqui.

† 11:31 Josué 2.1-21. § 11:31 Josué 6.22-25. * 11:32 Jueces 6-8. † 11:32 Jueces 4-5. † 11:32 Jueces 13-16. § 11:32 Jueces 11-12. * 11:32 1 Samuel 16.1-1 Reyes 2.11. † 11:32 1 Samuel 1.1-25.1. † 11:33 Daniel 6. § 11:34 Daniel 3. * 11:35 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37. † 11:36 Jeremías 20.2; 37.15. † 11:36 1 Reyes 22.26-27. § 11:37 2 Crónicas 24.21. * 11:37 Jeremías 26.20-23. † 11:38 “Atibãreco macãrã” jĩnoã Cõãmacürẽ padeohẽrere.

³ Múã Jesús ñañarō netōríguere wācũña. Ñañarã cūūrē bayirō ñañarō tiiyira. Teero tiirã, múãcã ñañarō netōrã, páasutiro manirō cūūrē padeorucújãña.

⁴ Ñañarã cúa ñañaré tiiri, múã wederé wapa múãrē sīārī tuguēñañaria ména.

⁵ Sīcũ basocú cūū pōnarē wederébiro Cōãmacū múãrē wedei. Cūūye queti jóaripūpu wederiguere ¿wācũrigari? Biiro jīã:

Υμν μακά, Cōãmacū mūūrē bayirō wederémēna quēnojeádutiri, teero ññacōãrijãña.

Cūū mūūrē tutiri, páasutirijãña.

⁶ Cōãmacū cūū maĩrãrē bayirō quēnojeári tiiquí.

Niipetira cūū pōnarē cúa ñañaré tiiri, ñañarō tiiquí,*

jī jíoanō. ⁷ Múã ñañarō netōrã, “Cōãmacū marĩrē quēnojeádutigu tiiquí” jīrã,

nucãjãña. Cōãmacū múãrē cūū pōnabiro tiiquí. Niipetira pacusūmūã cúa

pōnarē quēnojeári tiicúa. ⁸ Cōãmacū niipetira cūū pōnarē quēnojeári tiiquí.

Cūū múãrē quēnohērī, cūū pōna díamacū mee niicu. Ραση manirã, teero

βαρĩra tiiróbiro niicu. ⁹ Apeyeréja, marĩ wĩmarã niirĩ, marĩ pacusūmūã

marĩrē quēnojeári tiiwá. Cúa teero tiirĩguere marĩ padeowá. Teero tiirã, marĩ

Ραση ãmūãsepu niigúpereja toorã nemorō yũro booa. Teero yũrucujãrã,

catirucujãadacu. ¹⁰ Marĩ pacusūmūã atibúrecom macãrã, marĩ cūãmena

niirĩ, marĩrē quēnojeári tiiwá. Cúa ãñurō niidutira, cúa pōōtēōrō quēnowã.

Cōãmacūpe marĩrē cūū tiiróbiro ñañaré manirã niidutigu, quēnojeári tiiquí.

¹¹ Diamacúrã niã: Marĩrē quēnojeári tiirítabere tusaya maniã. Pũni niã. Teero

niipacari, quēnorémēna ãñurō wáari tia. Too siropure ãñurō cūū booróbiro

diamacú tiáadacu; ãñurō niirecatirere búaadacu.

Cōãmacūyere tuodũgãheri, quio niã

¹² Teero tiirã, basocã wãmorĩ, ðapori tutuhera tiiróbiro niirijãña;

wācũbayinemoña. ¹³ Múã diamacú tiirã, maarē suguewara tiiróbiro niãadacu.

Múã teero tiiri, opayuriro tiiróbiro wáagucã múãrē ãñurō nunugádaqui;

padeotúanemogúdaqui. Opayuriro tiiróbiro wáanemoriqui.

¹⁴ Niipetiramēna cúaro manirō ãñurō niirecutiwa. Ñañaré tiirō manirō

niĩña. Ñañaré tiirã marĩ Ōpãrē ññariadacua. ¹⁵ Múã tuomasĩña: Sīcũno Cōãmacū

marĩrē ãñurē ticorére duurĩjããrō. Sīcũno cūū wedeseremēna, cūū tiirémēna

ãpērã padeorére ñañorĩjããrō. Teeré tiigú tãa ñañaré tiiróbiro niiqui. Tãa

ñañaré wiirō, oterére ñañocú. ¹⁶ Teero biiri sīcũno cūū numo niĩhēgōmēna

ñañaré tiirĩjããrō. Teero biiri sīcũno Cōãmacū marĩrē ticoadarere “bãri niiré

niã” jī wācũrijããrō. Esaú teero tiiyigu. Juabóagu, cūū basocã sōwã niiré

yaarémēna cūū baipére wasoyigu. ¹⁷ Múã masīcu: Too síro Esaú cūū pacu

“mūūrē ãñurō wáadacu” jī wedecũrĩ boomiyigu. Cūū pacupe “mūū bairé teeré

cũūpetitoaawũ” jīiyigu. Cūū teero jīrĩ tuogú, bayirō utiyigu. Teero utipacari,

cūū pacu cūū bairé cūūriguere wasomasĩña maniýiro.

¹⁸ Múã tíato macãrã Israelya pōna macãrã tiiróbiro ãtãgú

padeñãmasĩrigupure jearia. Tiigupure bayirō jũyiro. Toopure bayirō

naĩtĩyiro. Βυρο páa, wĩno bayirō wáyiro. ¹⁹ Teero biiri múã tíato

macãrã tiiróbiro corneta busarē tuoria. Cōãmacū wedeserēcãrē tuoñãria.

Cūãpeja cūū wedeserĩ tuorã, cuiremēna “nocōrãrã wedesearo sãa” jīiyira.

²⁰ Cōãmacū dutiariguere cuinetōnerã, teero jīiyira. Cūū dutiarigue biiro

jīiyiro: “Atigú ãtãgupure catacũgãnorē ãtãperimēna déesĩãña; o saderigumēna

* 12:6 Proverbios 3.11-12.

sīāñā. Wáicuracārē teerora tiyá”, jīyigu Cōāmacū. ²¹ Teero wáarigue quionetōjōāyiro. Teero tiigú, Moisés basiro biiro jīyigu: “Yuu cuinetōgū, ñapōpiga”, jīyigu.

²² Múāpeja tiigupá jearono tiirá, Cōāmacū pūtopu jeacu. Toopú Cōāmacū catirucuguya macā, ūmūāsepu niiri macā niīā. Tiimacā Jerusalén wāmecutiri macā niīā. Htāgú Sion wāmecutirigucā niīā. Tiimacāpu ángelea pau peti niicua. ²³ Cūā neā, cūūrē ūsenipeocua. Cōāmacū pōna cūū “ticogūda” jīiriguere ñeeādaracā toopúra niicua. Cūā wāmerē ūmūāsepu jóatunore niicu. Toopúra Cōāmacū niipetirare besegú niiqui. Teero biiri too suguero macārāpu diarira marīmena sīcārōména añurā quēñojeárira toopú niicua. ²⁴ Jesús toopú niiqui. Cūū mama netōnére quetire néeatirigu niī. Jesuyé dí marī ñañaré tiirere coseré toopú niicu. Cūūye dí Abelye dí nemorō wapacutia.†

²⁵ Teero tiirá, Cōāmacū múārē wedegáre sūnarījāña. Too suguero macārārē Cōāmacū atibúrecopure baurocá wedeseyigu. Cūā cūūrē sūnayira. Teero tiirá, Cōāmacū cūārē ñañarō tiádarere dutiwámasriyira. Marīpejeja Cōāmacū ūmūāsepu wedesequi. Teero tiirá, marī cūūrē sūnarī, nemorō ñañarō tiigúdaqui. Dutiwámasiña maniádacu. ²⁶ Tiatopure Cōāmacū wedeseri, dita cāmeñayiro. Atitópere cūū “tiigúda” jīiriguere cūūye queti jóaripūpūre buenoā: “Sīcārī dita cāmeñarī tiinemógūda. Dita dícuere cāmeñarī tiiricu; ūmūāsepu niirécārē cāmeñarī tiigúda”,† jīyigu. ²⁷ Cūū “sīcārī dita cāmeñarī tiinemógūda” jīigū, ateré jīigū tiiri: Niipetire cūū bauanériguere néecomasiñenore cōāgūdaqui. Néecomasiña maniré dícu pūtaáadacu. ²⁸⁻²⁹ Cōāmacū Ōpū niirō marī cūūmena niíadaro néecomasiña maniā. Teero tiirá, Cōāmacūrē ūsenire ticoada. Cūū tūsarópura cūūrē marī padeorere wiyaáda. Marī Ōpū Cōāmacū niipetire ñañarere añurō jāūpetiri tiirimebiro niī. Teero tiirá, cūūrē padeorá, quioníremena padeoáda.

13

Cōāmacū tūsarére tiyá

¹ Múā Jesuré padeorá sīcūpōna tiiróbiro cāmerī mañrucújāña. ² Múāye wiseripu jearáre añurō bocaya. Teeré acabórijāña. Āpērā teero tiirá, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jī masriyira.

³ Peresuwiipu niirārē wācūña. Cūāmena toopú niirā tiiróbiro tūgueñaña. Ñañarō netō, cāmítunoriracārē wācūña. Múācā cūābirora ōpūcutia. Teero tiirá, ñañarō netōápumasīā.

⁴ Niipetira wāmosárirare quioníremena iñaña. Múā nūmosānumiā niñhērāmena, múā manusūmūā niñhērāmena ñeeaperijāña. Nūmomanirā, manūmanirā noo boorō ñeeapecāmesārārē Cōāmacū ñañarō tiigúdaqui. Teero biiri wāmosárirara niipacara, āpērārē ñeeaperare ñañarō tiigúdaqui.

⁵ Niyerure bayirō peti ūgaripéarījāña. Múā cuorémena ūseniña. Cōāmacū biiro jīirigu niiwī: “Mūñgē sīcārā duucūricu; cōāwaricu”,* jīirigu niiwī. ⁶ Teero tiirá, wācūbayiremena biiro jīimasīā:

“Marī Ōpū yūñre tiáprugu niī. Sīcū yūñre ñañarō tiidugári, cuiria”,† jīimasīā.

† 12:24 Génesis 4.10. † 12:26 Hageo 2.6. * 13:5 Deuteronomio 31.6. † 13:6 Salmo 118.6-7.

7 Múãrê s̄onírare Cõãmacũye queti múãrê wederirare wãcũrucujãña. Cúã ãñurõ tiirécuti yapacatíriguere wãcũña. Cúã padeorírobiro tiinunúseyã.

8 Jesucristo wasoríqui. Too s̄uguerop̄u, mecátigãrê, too sírop̄ure teerora niirucugudaqui. 9 Teero tiirá, ãpêrã múãrê merêã wederi, tuonunúserijãña. Cõãmacũ cũũ ãñurê ticorém̄ena marĩrê yeeripũnarĩp̄u wãcũtutuari tiáro. Marĩ yaarê marĩ yeeripũnarĩrê wãcũtutuare ticoricu. Teero tiirá, múãrê “aterê yaaya; teerê yaarjãña” jĩrĩ, tuorjãña.

10 Jesús marĩ ñañarê tiirê wapa s̄ãnórigu niuwĩ. Cõãmacũwiip̄u paia wáicurare s̄iãrã, teeména Cõãmacũrê acabóre s̄iãrã tiimícua. Teero tiirá, cúã Jesús acabóre masĩricua. 11 Paiaré dutigú ãñunetõjõãri Tatiap̄ure wáicuraye díire néesãwaqui. Tee díire Cõãmacũrê ticoqui, basocã ñañarê tiárigue wapare acabóre sãigú. Cúãye õpũũrĩrê macã wesap̄u néewa, sóedutiqui. 12 Teero tiirírobiro Jesús macã wesap̄u ñañarõ netõ, diayigu. Cũãye díimena marĩrê ãñurã putuári tiigú, teero tiiyigu. 13 Cũũ macã wesap̄u diarigue “bobo niã” jĩnoyiro. Cũũ diari, basocã cũũrê tuti, doojãyira. Marĩcãrê ãpêrã tuti, doopacári, cũũrê nunãda. Cúã doorêre teero tũgneñajãda. 14 Atibãrecore marĩ niirĩ macãrê niidoaricu. Apemacã too sírop̄u marĩ niirucudari macãrê yuera tiã. 15 Teero tiirá, Cõãmacũrê usenire ticorucujãda Jesucristo marĩrê ãñurê tiiriguemena. Tee marĩ Cõãmacũrê ticoré niã. Cũũmena usenirã niijĩrã, ãpêrãrê biiro jĩãda: “Cũũ marĩ Õpũ niĩ; ãñunetõjõãrĩ”. 16 Teero biiri ãpêrãrê ãñurõ tiirêre acabórijãña. Múã suorém̄ena ãpêrãrê tiápuya. Múã teero tiirê múã Cõãmacũp̄ure ticorébiro niã. Múã teero tiirĩ, useniqui.

17 Múãrê s̄onírãrê yũya. Cúã dutirêre tiyã. Cúã múãrê apeyepére padeorĩ jĩrã, iñanunuse, buerucucua. Cúã ateré masĩcua: Too síro Cõãmacũ cúãrê “¿diamacũ bueri; o merêã buerite?” jĩ sãñãgũdaqui. Múã cúã dutirêre yũũrĩ, useniremena múãrê coteadacua. Cúãrê bóaneõrã niirĩ tiirjãña. Múã cúãrê netõnucãrĩ, cúã múãrê ãñurõ tiápumasĩribocua.

18 Æsãrê Cõãmacũrê sãibosãrucujãña. Æsã ãñurõ diamacũ tiijĩrã, ãñurõ yeeripũnacutia. Niipetirere ãñurõ tiidugã. 19 Múã yũũre bayiró sãibosári booa. Múã sãũrĩ, Cõãmacũ boorĩ, máata múã putop̄u niigũdacu sũcã.

Wedeyaponorigue

20 Cõãmacũ múãrê ãñurõ niirecutirere ticogú niĩ. Cũũrã Jesuré oveja cotegú tiiróbiro niigú ãñugãrê diarigup̄ure masõrigu niuwĩ. Cũũrã marĩ Õpũ Jesucristoye díimena mama netõnédoare quetire jearĩ tiirigu niuwĩ. 21 Cũũrã múãrê diamacũ quẽnojeãri tiáro. Niipetire múã tiirém̄ena ãñurã niirĩ tiáro. Teero tiirĩ, cũũ boorêre tiimasĩãdacu. Cũũrã Jesucristo tutuaremena marĩ cũũ t̄sarêre tiirá niirĩ tiáro. Cristore usenipeorucuada. Teerora tiãda.

22 Yã wedera, yũũ múãrê wederêre ãñurõmena tuoyã. Ate yũũ múãrê jóacoripũ yoeripũ niã. 23 Múãrê ateré wedea: Marĩya wedegu Timoteo peresuwiip̄u niãrigure wionécotoayira mée. Cũũ máata yũũ putop̄u jearĩ, múã putop̄u wãagu, cũũrê néewaguda.

24 Niipetira múãrê s̄onírã ãñuãrõ. Niipetira Jesuré padeorãcã ãñuãrõ. Italia macãrã múãrê ãñudutiya.

25 Cõãmacũ múã niipetirare ãñurê ticoaro. Teerora tiáro.

SANTIAGO jóaripũ

Ãñuduticorigue

1 YHH Santiago múârê ãñudutia. YHH Cõãmacürê padecotegH, teero biiri marĩ Öpũ Jesucristore padecotegH múârê Israelya põnarĩ macãrã doce põnarĩ macãrãrê apeyé ditapH wáabaterirare jóaa.

Masĩrê ãñurê Cõãmacũmena atia

2 Yãa wedera, múârê noo niirê ñañarõ wáari, “usenirã niiãda” jĩñã. 3 Múã masĩã: Múârê ñañarõ wáari, múã Cõãmacürê padeorere eñomasĩã sũcã. ãñurõ padeorĩ, wãcũtutuare múârê jeanemoã. 4 Tee wãcũtutuare múãpũre jeapetiaro. Tee jearĩ, padeotutũara, basocã ãñurã, pèerogã padeorê dũsanõhẽrã niĩadacu.

5 Masĩrê cwohẽrano Cõãmacürê sãĩãrõ. Ticogũdaqui. Cõãmacũ tutiro manirõ niipetirare cãã sãĩrẽ nemorõ ticonemoqui. 6 Padeorẽmena sãĩãrõ. “Õba, ticoriboqui” jĩrõ manirõ sãĩrõ booa. Teero jĩrãno díã pairĩmaa maquẽ oco-turĩ tiirõbiro niĩya. Tee wĩno páapuri wáajõãrucu, atijõãaturucu tiã. 7 Cõãmacũ teero wãcũrãnorẽ ticoridojãqui. 8 Sicabũrecore merẽã, apebũrecore merẽã wãcũcua; sica diamacã wãcũhẽrã niĩya.

9 Jesurẽ padeorã búri niirã ññanopacara, usenirõ booa; Cõãmacũ ññacoropũre búri niirã mee niicua. 10 Pee apeyé cwo rácã Jesurẽ padeorã usenirõ booa. Cãã padeorẽ cãã cwo rere nemorõ wapacutĩã. Cãã cwo rereja coori sñidĩaro tiirõbiro petidĩadacu. 11 Tãã muĩpũ bayirõ asirĩ, sñinjõãcu. Tee cooricã budujõãcu; ãñurẽ niĩãrigue niipacaro, peticũ. Tee tiirõbiro pee apeyé cwo rácã cãã niyeru wapatãriromena diajõããdacua.

Jĩcõãsãrere Cõãmacũ mee tiidutĩ

12 Ñañarõ wáapacari, wãcũtutuarano usenicua. Cõãmacũ cãã padeorere du-uhẽri ññagũ, cããrẽ catirẽ petihẽre ticogũdaqui. Teerẽ “ticogũda” jĩrigu niĩwĩ cãũrẽ maĩrãrẽ.

13 Sĩcãno ñañarẽ tiidugãro jeari, “Cõãmacũ yũre teero tiidutĩ” jĩrijãrõ booa. Cõãmacũ ñañarẽ tiidugãgu mee niĩ. Cũũ ãpẽrãrẽ ñañarere jĩcõãsãgãno mee niĩ. 14 Biĩrope biia: Ñañarẽ tiidugãrere wãcũsũgeari siro, ññagũ jĩcõãsãrõ tiirõbiro wãacu. Teero tiigũ, apeyenõ ñañarẽ tiidutĩrere pèerogãmenarã “jáũ” jĩñãqui. 15 Cũũ tee ñañarẽ tiidugãremena ñañarere tiiquĩ. Cũũ niipetire ti-irĩpojĩgũ, catigũ niipacu, diarigu tiirõbiro niĩtoaqui.

16 Yãa wedera, wisirijãña. 17 Niipetire ãñurẽ, teero biiri diamacã maquẽ marĩrẽ diijeacu; teerẽ ticoqui Cõãmacũ ãmũãsepH niigũ. Cũũrã niiqui niipetira sããwõcorare, ãmũãsepH baurãre tiirigu. Cũũ wasorĩqui; cãũrẽ cãmotãreno manicũ. 18 Cõãmacũ cãũ boorĩrobirora cãũye queti diamacã maquẽmena marĩrẽ catirẽ petihẽre ticorigu niĩwĩ. Teero cãũ diamacã buerẽ cũũriguere ãñurõ padeosũguẽjĩrã, ote dũca cwo rĩgu butisũguerepa tiirõbiro niicu. Butisũguerepa Cõãmacürẽ usenire ticorẽpa niirucuyiro.*

Cõãmacürẽ padeorã diamacã tiirẽcutire

* 1:18 Êxodo 23.16,19.

19 Yáa wedera, ateré masiña: Ápērã wederi, tuomasĩada jĩrã, añurõ tuoyá. Múã cúaã wederere tuotóa, wãcũtoarapu wedeseya; máata cúarijãña. 20 Marĩ cúara, Cõamacũ boorõ tiirícu. 21 Teero tiirá, niipetire múã ñañarõ wãcũrere, ñañaré tiirécutirere duujãña. Cõamacũrẽ “jáũ” jĩ, cũye queti marĩrẽ cãũ cũũrere diamacũ padeoyá. Tee quetire tuo, padeorá, múã netõnénoãdacu.

22 Cõamacũye quetire búri peti tuorjãña. Tuoári siro, tee queti dutirere tiiyá. Tiihéranõ cúaã basiro jĩditõra tiicúa. 23 Tee quetire tuo, tee dutirere tiihégunõ biiro biiri: Cũya diapóare eñorópú iñaqui. 24 Cũũ baurere añurõ iñaari siro, cãmenucã witiwagura, acabójqãqui. 25 Ápĩpé cãũ Cõamacũye tuoáriguere wãcũrucu, acabóriqui. Cõamacũ dutiróbirora cãũ tiirucujãqui. Cũũ teero tiirécutiremena Cõamacũ cũũrẽ usenirĩ tiigúdaqui. Cõamacũye queti diamacũrã niia. Teeména marĩ ñañaré dícu tiidugãmĩariguere tiidúri tiirĩgu niwi.

26 Ápĩ “yũ Jesurẽ padeogũ niia” jĩ wãcũmiqui. Teero jĩpacu, ápērãrẽ ñañarõ wedesequi. Teero tiigú, cãũ basiro jĩditõgu tiiqui. Cũũnorẽ padeoré búri niirẽ niia. 27 Cõamacũ marĩ Pacure diamacũ padeogãpeja biiro tiirécutiro booa: Pacu manirãrẽ, wapewia numiãrẽ cúaãrẽ merẽã wáari, tiápuro booa. Teero biiri atibúreco maquẽ ñañarere tiinunúserijãrõ booa.

2

Basocáre sícãrĩbíro iñaña

1 Yáa wedera, múã marĩ Ópã Jesucristo añunetõjõãgũrẽ padeojĩrã, basocáre sícãrĩro tiiyá. 2 Apetõ tiigú, umu sícũ múã neári wiipu sãaatiboqui. Cũũ wãmosũã tuusãri beto oro beto, suti añurẽ sãñagú niiboqui. Toorã apĩ apeyenó cuohégũ sutirõ bucãroniãrõ sãñagú sãaatiboqui sũcã. 3 Múãpe padeorémãna suti añurẽ sãñagũrẽ iña, cũũrẽ “ãno añurõpu duiya” jĩbocu. Apeyenó cuohégũpereja “jõõ nucũña” o “ãno yeparũ duijãña” jĩjãbocu. 4 Múã teero tiirémãna basocáre sícãrĩbíro tiihéra tiicú. “Suti añurẽ sãñagú bóaneõgũ nemorõ warapacái”, jĩ wãcũmicu. Tee wãcũrẽ ñañaré niia.

5 Yáa wedera, yũre tuoyá: Apeyenó cuohéranorẽ Cõamacũ besequi, cúaã padeoré pairó waracutiro waaaro jĩgũ. Cũũ putõpu waaaro jĩgũ, besequi. Cũũ jĩrirobirora cũũrẽ maĩrã cũũ putõpu niiaãdacua. 6 Múãpe apeyenó cuohérame doo, bobosãcu. ¿Noã múãrẽ tiãpei? Pee cuorã tiãpeca. ¿Noã múãrẽ ñee, queti beseri basocũ putõpu néwãduti? Cúaãrã tiicúa. 7 Cúaãrã múã padeogú wãmerẽ buijãcu. Múãpe cãũ wãmerẽ padeorémãna jĩcu.

8 Múã Cõamacũ dutirere añurõ tiipetídugara, cũũye queti jóaripũpu jĩrõbirora tiiyá: “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ápērãcãrẽ maĩñã”.* Teerẽ tiirá, diamacũ tiirá tiia. 9 Múã basocáre sícãrĩbíro tiihéra, ñañarere tiirá tiia; Cõamacũ dutirere netõnucãrã tiia. 10 Sícãno Moisére dutirẽ cũũrigue niipetirere tiipetipacu, sicawãme tiihérogãmenarã, tee dutirẽ niipetirere netõnucãgũ niiqui. 11 “Ápĩ numorẽ ñeeaperijãña”, teero biiri “basocáre sãrĩjãña” jĩrere dutirigu ni- iwi Cõamacũ. Múã sícũrẽ siãrã, apĩ numorẽ ñeeaperipacara, Moisére dutirẽ cũũriguere netõnucãrã tiicú. 12 Cõamacũ múãrẽ mama dutirẽ cũũriguemãñã múã tiiriguere iña, wapa tiigúdaqui. Teero tiirá, añurõ wedeserecuti, ápērãrẽ añurõ tiirécutiro booa. 13 Ápērãrẽ bóaneõ iñahãri siro, Cõamacũcã bóaneõrõ

* 2:8 Levítico 19.18. † 2:12 Mama dutirẽ cũũrigue “ápērãrẽ maĩñã” jĩrẽ niia.

manirõ wapa tiigúdaqui. Bóaneõ ñnarrapeja cū wapa tiirõp̄re cuiro manirõmena añurere ñeerã wáaadacua.

Ññurẽ tiirẽmena Jesurẽ padeorõ booa

14 Yáa wedera, sícū “yñu Jesurẽ padeóa” jĩboqui. Teero jĩpacu, ãpẽrãrẽ añurẽ tiĩñoribogui. Cū padeorẽ žñeenõmena wapacutibogari? Teero padeorẽ cūrẽ netõrĩ tiiricu. 15 Apetõ tiirã, Jesurẽ padeorã suti wasorẽ cuohera, yaarẽ cuobaylhera múãmena niibocua. 16 Sícū múã menamacū cūrẽ aterẽ jĩboqui: “Múã añurõ wáaya; yusuári, asibusure suti sãñajĩrã niiña; múã yaadugarecõrõ yaaya”, jĩboqui. Cū cūã boorere ticoripacu, cū tee jĩrẽ wapamanã. 17 Marĩ padeorẽ tee queorẽ tiirõbiro niã. Marĩ padeopacã, ãpẽrãrẽ tiãpuheri, wapamanã.

18 Apetõ tiigú, yñu jĩñriguere padeohéguno aterẽ jĩboqui: “Sícū añurere tiiripacu, Jesurẽ padeoqui. Æpĩpẽ añurẽpere tiiqui”. Cū teero jĩrere bi-ro wedeguda: “Cū añurẽ tiiripacari, ždeero tii marĩ cū Jesurẽ padeorere ññamaslboatau? Cū añurẽ tiĩñoremena cū Jesurẽ padeorere ññamaslbocu”. 19 Cūpẽ “Cõamacū sícũrã niiqui” jĩ padeoqui. Tee añuniã añurõpeja. Wãtiãcã padeocua tiirãp̄ja. Tee wãcũrã, ñapõpicua cuira. 20 Cū tñomasĩrĩdojãgũ niĩ. Yñu jĩñriguere wãcũbua, aterẽ masĩrõ booa: Marĩ “Jesurẽ padeóa” jĩpacara, ãpẽrãrẽ añurõ tiihéri, marĩ padeorẽ wapamanã. 21 Marĩ ñecũ Abrahamye maquerẽ wedeguda. Abraham cū macũ Isaare ãtãbũ sotoãpũ siatũpeomiygu. Cõamacū cū tiirere ññagũ, cūrẽ “añugũrã niĩ” jĩ ññayigu. 22 Atecãrẽ tñomasĩrõ booa: Abraham Cõamacũrẽ padeoyigu. Teemena Cõamacũ tiidutĩrirobirora tiyigu. Teero tiigú, cū tiirẽmena cū padeorere tiipapacutiyigu. 23 Teero cū tiiriguemena Cõamacũye queti jóaripũ niirẽ diamacũ wãaro tiirõ niwũ. Tiipũ biro jĩã: “Abraham Cõamacũrẽ padeoyigu. Teero tiigú, Cõamacũ cūrẽ ‘añugũrã niĩ’, jĩ ññayigu”,† jĩ jóanoã. Too síro Cõamacũ Abrahamrẽ “mñu yñu menamacũ niã” jĩrigũ niwĩ.

24 Tee quetimena aterẽ añurõ masĩnoã sãa: Marĩ Cõamacũrẽ padeorã añurõ tiirĩ, Abrahamrẽ tiirõbiro marĩrẽ “añurãrã niĩya” jĩ ññayigu. Æserimena dícũ “Cõamacũrẽ padeóa” jĩrãrẽ “añurãrã niĩya” jĩ ññayigu.

25 Teerora wãyiro too sũguero macõpũ ãmũãrẽ ñeeape wapatãrigore. Coõ Rahab wãmecutiyigo.§ Judíoa cooya macã macãrã wãpãrã niyira. Coõ Cõamacũrẽ padeojĩgõ, judíoa jeari, añurõ bocayigo. Too síro cūã dutiwáadarimarẽ ãñocóyigo. Cõamacũ coõ tiirere ññagũ, coore “añugõrã niyõ” jĩ ññayigu.

26 Atemena puuãã: Sícū Jesurẽ padeopacã, añurẽ tiihéri, cū padeorẽ wapamanã. Cū padeorẽ sicaõpũ yeeripũna duuári siro tiirõbiro niicu; catricu.

3

Ññemorẽrẽ cãmotãmasĩrõ booa

1 Yáa wedera, múã watoap̄re paũ peti basocãre buerã niirijãrõ booa. Múã masĩcu: Cõamacũ ãsã Jesuyere buerẽ wapa ãsã tiiriguere ãpẽrã nemorõ añurõ besegudaqui, ãsãrẽ wapa tiãdari sũguero. 2 Marĩ niipetira pee ññarẽ tiirucua. Sícū pẽerogã ññarẽ wedesehéguno añugũ peti niiqui. Cū wedeseãmajãdugarere cãmotãmasĩgũ, niipetire cū ññarẽ tiidugãrecãrẽ

† 2:23 Génesis 15.6. § 2:25 Josuẽ 2.

cāmotámasĩqui. ³ Marĩ cõmebetórigārē caballoaye ʉseripũ sãã, caballo marĩrē yũaro jĩrã. Teebetorigãmena marĩ wáadugaropũ cũãmena wãamasã. ⁴ Teerora niã dooriwucārē. Tiiwú pairiwũ niipacari, wĩno bayiró páapucopacari, tiiwurē waatúgũ péeripígãmenarã cũũ wáadugarope waatúcoi. ⁵ Marĩya ñemerõmena teerora wáacu. Marĩya ñemerõ marĩya õpũũ ðuarógã niipacaro, pee peti wedeseremena paure ñañomasã. Pecame péerimegã niipacaro, marĩ sãyõcori, pairó macãncũ niĩarirore jũpetiri tia. ⁶ Pecame tiiróbiro niã marĩya ñemerõ. Péerogã niipacaro, pee ñañaré wedesemasĩcu. Noo booró niipetire ñañaré wáari tiicú. Tee ñañarõ wedesere wãtĩmena pũtocaticu. Niipetiro marĩ catirí bũrecorire añurõ niimiãriguere ñañocú.

⁷ Basocã niipetira wáicũrare, wũnrãre, yerapũ wéerare, díã macãrãrē yũri tiimasĩcu. Cũã sicatorpũra yũri tiimasĩnotoarira niiwã. ⁸ Marĩya ñemerõ docare yũri tiimasĩricu. Añurē dícu wedesedugapacara, ñañaré wedesecu. Aña bacarí, cũũ nima ticoro tiiróbiro marĩ wedesere basocãre ñañarõ tiicú. ⁹ Marĩya ñemerõmena Cõãmacũ marĩ Ópãrē marĩ Pacure ʉsenire ticopacara, basocãre cũũ tiiróbiro baurã tiinórirare ñañarõ wedesea. ¹⁰ Sicauseromena Cõãmacũre ʉsenire ticoa; tiĩuseromenarã ãpẽrãrē ñañarõ wedesea sũcã. Yáa wedera, teerē tiirijãrõ booa. ¹¹ Sicaope oco witiirí copepũre oco añurē, oco ñañaré witiiricu. ¹² Narañagũ pica ðacacutiricu. Picagũ ʉse ðacacutiricu. Tee tiiróbiro oco móã ocare witiirí copepũre oco móã ocahere witiiricu.

Diamacú tuomasĩrã tiiré

¹³ Múã watoapure añurõ tugueñapõtẽõnucõrã, tuomasĩrã niicua. Cũã añurõ tiirécutirere ãñoãrõ “yũũ tiirére ñaña” jĩrõ manirõ. Biiro tiigáno tuomasĩgũ peti niĩ. ¹⁴ Múã tuomasĩpetipacara, ãpẽrãrē doe, cũãrē pesucutira, “ãpẽrã nemorõ tuomasĩã” jĩrijãña. Múã teerē tiirécutira, diamacú maquẽrē cõãrã tia. ¹⁵ Tee cũã tuomasĩmiãrigue Cõãmacũ ticoré mee niã. Atibúreco maquẽ wãcũre niã; basocã cũã basiro wãcũre niã; wãtĩã wãcũréno niã. ¹⁶ Múã watoapu doere, teero biiri pesucutire niirí, sicãrõména niirecutiherecã niãdacu. Noo booró niipetire ñañaré wáaadacu.

¹⁷ Cõãmacũ tuomasĩre ticoré cuorãpeja ñañarére ãmaãrõ manirõ niicua. Cũãjã biiro niicua: Añurõ niirecutirere boorã, basocãre añurõ wépeora, wederere añurõ tuoñerã, ãpẽrãrē bóaneõ ñnarã, niipetirare añurõ tiirã, niipetirare sicãrõbiro tiirã, tiidítóro manirõ añurõ tiirécutira niicua. ¹⁸ Añurõ niirecutirere tiidugãrano añurõ niirecutire maquẽrē wedesecua. Too síropũre cũã teero jĩãriguemena diamacú niirecutirere ñañãdacua.

4

Atibúreco maquẽrē maĩré

¹ ¿Ñeeména cãmerĩquẽ? ¿Ñeeména cãmerĩtutii? Múã popeapũ ñañaré tiidugãre, wãcũnũuseremena teero wáaa. ² Múã apeyenó cuodugãpacara, buamasĩricu. Cuodugãra, ãpẽrã cuorãre sãacú. ãpẽrã cuorére ññajĩrã, ññatuticu. Múã boorére buamasĩherã, cãmerĩtutiãmajãcu; cãmerĩquẽcu. Múã boorére buamasĩricu, ¿deero tiirã? Cõãmacũrē sãirĩjĩrã. ³ Sãipacári, Cõãmacũ ticoriqui. Añurõ wãcũrémena sãiricu; múã cũũ ticoréména ñañaré tiidugácu.

⁴ Múã sãcõ numiõ manacutipaco, apegó manurē maĩgõ tiiróbiro niicua. Atibúreco maquẽrē maĩrãno Cõãmacũrē ññatutira tiiróbiro niicua. Múã teeré

masĩcu. Teero tiirá, atibáreco maquērē maĩdugáranu Cōāmacūrē ĩñatutigu tiiróbiro wáacua. ⁵ Cōāmacūye queti jóaripũpu bári peti ate jóanorõ mee tĩa: “Cōāmacū marĩrē Espĩritu Santore ticorigũ niijĩgũ, āpērārē nemorõ cūārē marĩ maĩrĩ booquĩ”,* jĩ jóanoã. ⁶ Cōāmacū marĩrē ãñurõ tiigú tiáapunemomasĩqui. Teero tiiró, cūāye queti jóaripũpu ate jóanoã:

“Āpērã nemorõ niã” jĩrã Cōāmacū tiáapure cʉorĩcua.

Teero jĩñhērãpe cūũ tiáapure cʉocúa,†
jĩ jóanoã.

⁷ Teero tiirá, Cōāmacū dutirére ãñurõ yũurá niĩña. Satanás múārē jĩcōāsãrĩ, wãcũtutuaya. Wãcũtutuari, yuari mee nii, wáajõãgũdaqui. ⁸ Cōāmacūrē wãcũrucujãña. Múã teero tiirĩ, Cōāmacū múãmena niirucujãgũdaqui. Múã ñañarē tiirére tiidújãña. Múã Cōāmacūrē, teero biiri atibáreco maquērē sĩcãrõmēna maĩdugára múã teero wãcũrere wasoyá. ⁹ Múã ñañarē tiirere wãcũ, wãcũpati, utiya. Múã buimĩrigue utiré wasoáro. Múã usenimĩrigue bóaneõrõ tũgueñare wasoáro. ¹⁰ Múã marĩ Ōpũ ĩñacoropure “yũũ bári niigú niã” jĩ wãcũrucuri, cūũ múārē ʉpũtĩ macãrã wári tiigũdaqui.

Marĩ “pecamepũ wáagudũ niĩ” jĩmasĩricu

¹¹ Yãa wedera, cãmerĩ buiãperijãña. Sĩcãrĩbĩro padeopacá, sĩcũ āpĩrē buijãgũ, cūārē “pecamepũ wáagudũ niĩ” jĩgũ tiiquĩ. Teero jĩgũno Cōāmacū dutirére buijãgũ tiiquĩ. “Cōāmacū dutiré nemorõ masĩã yũũja” jĩĩdugagũ niiquĩ. Teero jĩgũ tee dutiré maquērē tiiriquĩ. Āñurõ “jáũ” jĩrõno tiigú, “Cōāmacū dutiré queorõ niiria” jĩgũ tiiquĩ. ¹² Cōāmacū sĩcũrã dutirére ticogũ niĩ. Cũũ dĩcu marĩ tiirere ãñurõ ĩña, “pecamepũ wáagudũ niĩ” jĩmasĩqui. Cũũ dĩcu marĩrē netõnémasĩqui. Cũũrã sũcã pecamepũ wáadutimasĩqui. Múãpe “pecamepũ wáagudũ niĩ” jĩmasĩricu.

Ñamigã wáaadare masĩña maniã

¹³ Múã biiro jĩrecutia: “Mecũã o ñamigã tiimacãpũ wáaguda. Toopũ siccãma nii, pade, pairó niyeru wapatãgũda”, jĩĩcu. Múã teero jĩĩrecutirano yũure tʉoyá: ¹⁴ Múārē ñamigãno merẽã wáaadare masĩricu. Múã catiré õme tiiróbiro niã; pėerogã bau, too sĩro ditiõãã. ¹⁵ Teero jĩrõno tiirã, biirope jĩrõ booa: “Apetó tiigú, Cōāmacū boorĩ, cūũ catiré ticori, teeré tiinõãdacu”, jĩrõ booa. ¹⁶ Múãpe teero jĩria. “Ēsã basiro too sĩro tiwáadare masĩã” jĩĩsũguea. Niipetire teero jĩĩsũguereno ñañaniã. ¹⁷ Sĩcãno ãñurē tiirere tiimasĩpacũ, teeré tiĩhẽgũno Cōāmacūrē netõncãgũ tiiquĩ.

5

Pee apeyé cʉorãre wederigue

¹ Pee apeyé cʉorã, yũure tʉoyá: Múārē ñañarõ netõrē niĩãdacu. Tee ñañarõ netõãdare wãcũrã, bayirõ acaribĩremena utirã niĩña. ² Múã pee cʉoré bõajõããdacu. Múãye sutire butua weejããdacua. ³ Múãye oro, múãye niyerupe cutawi bóajõããdacu. Cōāmacū cūũ basocãre wapa tiãdari bũreco jeari, cūũ múã ĩñacoropũ tee cutawiriguere ĩñagũdaqui. Tee cutawirigue múã niyeru maĩrĩ sĩro, múã āpērārē tiáapuheri sĩro, teero ãñoãdacu. “Múã pecamepũ wáaadara niitoaa mée”, jĩrõ tiãdacu. Atibáreco petiãdari bũreco niipacari, múã bári

* 4:5 Éxodo 20.5. † 4:6 Proverbios 3.34.

peti pairó niyeru ñnanomiã. ⁴ Múã ãmuãrẽ oteré dũca seedutĩpacara, wapatĩpetiririra niiwã. Tee cúãrẽ niyeru wapatĩririguere Cõãmacũ ññaqui. Paderã bayiró busurõmena “queoró wapatĩriawã” jĩrere Cõãmacũ niipetire sotoapũ niigũ tuoquí. ⁵ Múãpe atiditapũre pee peti cuonetõnucãã. Múã tusarẽnorẽ tiidgãpetira niã. Múã wecuã ãñurõ diicutira tiirõbiro niicu; wecuã cúãrẽ siããdari burecore masĩricua. ⁶ Múã ãpẽãrẽ cúã bayiró peti wapa cuorĩpacari, queti beserĩ basocũ putõpũ néewa, “wapa cuoõya” jĩicu. Cúãrẽ siããduticu. Cúãpe deero tii masĩricua.

Jesucristo putuaatiadari suguero, wãcũtutuadutire

⁷ Yãa wedera, múã masiã: Marĩ Õpũ putuaatigũdaqui. Cũũ putuaatiadari suguero potocõró manirõ yueya. Sĩcũ otegũ cũũ oteré dũcacutiri cotequi, ãñurẽtõpũ yaaada jĩigũ. Cũũ oteri siro, oco peaarõ jĩigũ, potocõró manirõ yuequi. ⁸ Cũũ tiirõbiro múãcã “marĩ Õpũ putuaatigũdaqui” jĩrã, potocõró manirõ yueya. Wãcũtutuaya. Cũũ putuaatiadaro jeaadaro pẽerogã dũsacũ.

⁹ Yãa wedera, cãmerĩ wedepatirijãña, Cõãmacũ marĩrẽ ññaarõ tiiri jĩrã. Cõãmacũ basocãre wapa tiãdari bureco jeaatiro tia. ¹⁰ Profetas tiirĩguere wãcũña. Cúã Cõãmacũye quetire wederĩ, ãpẽãrẽ cúãrẽ ññaarõ tiiyĩra. Cúãrẽ teero tiipacari, ññaarõ netõpacãra, wãcũtutua, nucãjãyira. Cúã tiirõbirora múãcã tiiyã. ¹¹ Basocãre ññaarõ wãapacari, cúã wãcũtutuari, cúã doca “ãñurã niiwã” jĩã marĩ. Job wãmecutigũye queti maquẽrẽ múã masĩcu.* Cũũrẽ ññaarõ wãapacari, wãcũtutuayigu. Too síro Cõãmacũ cũũrẽ ãñurõ tiirĩguẽcãrẽ masĩcu.† Tee quetimenapũra “Cõãmacũ bóaneõ ññarẽ cuogũ niĩ” jĩrẽcãrẽ ãñurõ ññamasĩnoã.

¹² Cõãmacũrẽ wãmepeorijãña. Tee uputĩ maquẽ niã. Múãrẽ sãñãrĩ, “tiãwũ” o “tiirĩawũ” jĩrẽ dícu jĩñña. Jĩñnemorijãña, Cõãmacũ marĩrẽ ññaarõ tiiri jĩrã.

¹³ Sĩcũ Jesurẽ padeogũre ññaarõ wãari, Cõãmacũrẽ tiãpure sãirõ booa. Æsenigũnope Cõãmacũrẽ basapeoro booa. ¹⁴ Diarecutigũno Jesurẽ padeorã menamacãrã batõa dutirãre boocõro booa, cũũrẽ use tuusiããrõ jĩigũ. Cõãmacũ netõnẽãrõ jĩigũ, sãidutĩbosaro booa. ¹⁵ Cúã padeorẽmena sãirĩ, diarecutigũ netõnẽnogũdaqui. Cõãmacũ cũũrẽ diarẽ netõrĩ tiigũdaqui. Cũũ ññaarẽ tiiri siro niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ acabõgũdaqui. ¹⁶ Teero tiirã, múã ññaarẽ tiirĩguere cãmerĩ wedenetõña. Cõãmacũrẽ sãibosãya, diarecutirare netõnẽãrõ jĩrã. Sĩcũ basocũ ãñugũ padeorẽmena sãirĩ, Cõãmacũ yũurijã tiiriqui. ¹⁷ Elías marĩ tiirõbiro basocũ niyigu. Cũũ Cõãmacũrẽ “oco pearijããrõ” jĩ bayirõ sãiyigu. Itiãcũma apẽcũmã deco atiditapũre oco peariyiro.‡ ¹⁸ Too síro Cõãmacũrẽ sãiyigu sũcã. Teero tiirõ, oco peayiro.§

¹⁹ Yãa wedera, apetõ tiigũ, sĩcũ múãmena niãrigũ merẽã wãcũrẽ wasonõboqui. Cũũrẽ teero wãari ññagũ, ãpĩ cũũrẽ ãñurẽpere wasori tiibõqui sũcã. ²⁰ Wasori tiigũno ññaarẽ tiãrigũre aterẽ tiiqui: Diari siropũre, ññaarõ netõbõarigure netõrĩ tiiqui; acabõre bũarĩ tiiqui.

Nocõrõrã niã.

* 5:11 Job 1.1–2.10. † 5:11 Job 42.10–17. ‡ 5:17 1 Reyes 17.1; 18.1. § 5:18 1 Reyes 18.42–45.

PEDRO jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũ Pedro Jesucristo cũyere wededutigu beserigu múãrẽ Cõãmacũ beserirare ãñudutia. Múã yũ jóacora múãya ditare cõã, aperopũ wáabaterira niiwũ. Teero tiigũ, múã Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia dita niirãpure jóacora. ² Cõãmacũ marĩ Pacũ too sugueropũ cũũ boorírobirora múãrẽ cũũ põna niĩãrõ jĩgũ, besetoarigu niiwĩ. Espĩritu Santomena múãrẽ ñañaré manirã niirĩ tiirĩgu niiwĩ, cũũ dutirẽre tiiãro jĩgũ. Jesucristoye diimena múãrẽ cũũyara niirĩ tiirĩgu niiwĩ.

Cõãmacũ múãrẽ ãñunemore ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiinemõãrõ.

Cõãmacũ ticoadarere yuerẽ

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Ôpũ Pacure usenire ticoada. Cõãmacũ marĩrẽ bayirõ bóaneõ ññaqui. Teero tiigũ, Jesucristo diarigupũ masãriguemena marĩrẽ bauánemorira tiirõbiro tiyĩgu. Cũũ teero tiirĩ, marĩ “too síropũ cũũrẽ ññaãda” jĩmasĩã. ⁴ Teerẽ masĩjĩrã, Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere yuea. Cũũ ticoadare petirĩcu; ñañaré manirẽ niicu; teero biiri cũũ ticoadare coori tiirõbiro sĩnirĩcu. Cõãmacũ cũũ ticoadarere ãmũãsepũ quẽnocũbosaqui marĩrẽ. ⁵ Múã Jesurẽ padeocũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũ tutuaremena múãrẽ cotequi. Múãrẽ ãñurõ tiiadare quẽnorĩguepũ niicu. Atibãreco petirĩ, teerẽ eñogũdaqui.

⁶ Teerẽ wãcũrã, usenicu. Atitõpere múã merẽã ññaarõ netõrã tiia ména. ⁷ Múã Jesucristore padeorẽ oro tiirõbiro niicu. Basocã ¿orora niĩ? jĩrã, pecame sotoapũ asiopéocua. Ocoári siro, ñañaré poca merẽã jeapeacu; ãñurẽ oro dícu putuácu. Ate tiirõbiro múãrẽ ¿Jesucristore diamacãrã padeomĩ? jĩrõ, ññaarõ netõrĩ tiicũ ména. Múã ññaarõ netõjĩrã, tee oro basiro tiirõbiro putuáadacu. Teero tiirã, ãñurõ padeonemõrã niĩadacu sãa. Jesucristore padeodúheri ññarã, basocã múãrẽ “cũũrẽ diamacãrã padeoõya” jĩ ññaãdacua. Oro wapapacã niĩã. Wapapacãre niipacaro, petijõacu. Múã Jesucristore padeorẽpe oro nemorõ wapacutĩa. Tee doca petirĩcu. Teero tiigũ, Jesucristo múãrẽ atibãrecopure putuaatigu, “yũare ãñurõ padeowã” jĩgũdaqui.

⁸⁻⁹ Múã Jesucristore ññaririra niipacara, cũũrẽ maĩcũ. Atitõre cũũrẽ ñnaripacara, padeocũ. Múã cũũrẽ padeorĩ, múãrẽ pecamepũ wáaborirare netõnẽqui. Teero tiirã, múã Cõãmacũ putopũ wáaadare wãcũrã, bayirõ usenicu. Múã usenire diamacãrã niijãrõ tiicũ. Teero tiirã, “teero useniãmajãrã tiia” jĩmasĩña manicũ.

¹⁰ Profetas cũũ múãrẽ ãñurẽ ticoadarere wedesuguetoyira. Basocãre netõnẽadarere tuomasĩãda jĩrã, cúãcã ãñurõgã buemiyira. ¹¹ Cristo cúãmena niyĩgu. Cũũ Espĩritu Santo tiãpuremena cúãrẽ too síropũ wáaadare masĩrĩ tiitõamiyigu: “Cristo ññaarõ netõgũdaqui; too síro Cõãmacũ cũũrẽ pee dutirẽre ticogũdaqui” jĩrẽre masĩrĩ tiitõamiyigu. Cúã “¿deero biiri niĩãdari? ¿Ñeenó wáadari?” jĩrã, bayirõ masĩdugamiyira. ¹² Cõãmacũ cúã masĩdugari ññagũ, cúãrẽ biiro masĩrĩ tiyĩgu: “Múã wederẽ queti múã niiritopũ wáaricu ména” jĩrẽre masĩrĩ tiyĩgu. Múã atitõpũ niirãpe ññaãdare niyiro. Cúã wederẽ queti múã tuotõacu. Atitõre tee quetire wederã Espĩritu Santo ãmũãsepũ

ticodiocorigu tutuaremena múarē wedeyira. Jesucristoye queti añurē queti niĩã. Ángelea tee queti basocáre netõnére quetire “¿deero peti niĩ?” jĩ tuomasĩdugamicua.

Ñañaré manirã niidutire

13 Teero tiirã, “Cõamacū boorére tiirucujããda” jĩ wãcũyueya. Múã tiíadarere añurõ wãcũtoarapu tiyã. “Cõamacū marirē añuré ticogudaqui Jesucristo putaaatiri” jĩ wãcũrã, useniremena coteya. 14 Múã Jesuré masiãdari suguero, cãũ boorére masĩririra niiwũ. Bayirõ ñañarére tiidugájlyu. Atitõre múã Cõamacū põna niijrã, too suguero pu múã ñañaré tiiriguenorē tiirijãña. 15 Biirope tiyã: Cõamacū múarē beserigu ñañaré manigú niiqui. Teero tiirã, múãcã niipetire múã tiirémene ñañaré manirã niĩña. 16 Cõamacũye queti jóaripũpu tee maquē jóanoã: “Yuu ñañaré manigú niĩã. Yuu tiiróbiro múãcã ñañaré tiirijãña”, jĩyigu Cõamacū”,* jĩ jóanoã.

17 Cõamacū niipetirare sĩcãrĩbíro bese, queoró wapa tiiqui; sĩcãrē ðuariqui. Teero tiirã, múã cãurē “Pacu” jĩjĩrã, múã catiré burecorire cãurē quioníremene iñña. 18 Múã ñecãsũmuã tiirécãtiriguere múãcã tiimúãatirira niimiwũ. Cãũ tiirécãtirigue búri niiré niĩã. Cõamacū múarē teero tiirécãtimirirare netõnérigu niiwĩ. Múã ateré añurõ masiã: Múarē netõnégũ petirénomene (oromene, niyerumene) wapatĩririgu niiwĩ. 19 Cristoye dímenape wapatĩrigu niiwĩ. Cũyue dí wapapacáre niicu. Cũyue dí cordero posarigu niinhẽgã, cãmimaniigũye dí tiiróbiro niicu.† 20 Cõamacū cãũ atibúreco tiíadari suguero, “Cristo basocáre netõnégũdaqui” jĩtoayigu. Teero jĩpacu, máata ticodiocorigu niiwĩ. Atitõpu marĩye niíadarere netõnégũdure ticodiocorigu niiwĩ. 21 Múã Cristo tiiriguere masĩjĩrã, Cõamacũrē padeocú. Cãurã Cristo diarigupare masõrigu niiwĩ; cãurē ãmuãsepu pee añuré ticoyigu. Teero tiirã, múã Cõamacũrē padeocú. “Diari siropu, cãũmena niíadacu”, jĩicu.

22 Múã diamacú niirére yuujĩrã, Jesucristore padeorã tiirira niiwũ. Cãurē padeojĩrã, múã ñañaré tiirere tiidúrira niiwũ. Teero tiirã, múã atitõre Jesuré padeorãre añurõ cãmerĩ wépeomasĩcu. Jĩdutoro manirõ maĩcú. Cãmerĩ maĩrã, wedeseremene dícu maĩrĩjãña. Niipetire múã tiirémene maĩñã. 23 Múã ateré masĩcu: Múã bauánemorira tiiróbiro niirã niicu. Cõamacū ticoré catiré petihére cuocú. Tee petirícu. Marĩ pacusũmuã catiré ticoriguepe bóadiacu. Cõamacũye queti añuré quetipe múarē catiré petihére cuotóari tiicú. Tee queti diamacú maquē niirucujããdacu. 24 Cõamacũye queti jóaripũpu tee maquērē jóanoã:

Basocã táa tiiróbiro niicua.

Táa sijnijõãã.

Cãũ upatĩ maquē cuoré macãncũ maquē coori tiiróbiro niicu.

Coori buducodiaa.

25 Marĩ Õpũ wedesere doca petirícu. Diamacú maquē niirucujããdacu,‡ jĩ jóanoã. Tee wedesere Jesuyé añuré queti niĩã. Tee queti múarē wenedoriro niiwũ.

* **1:16** Levítico 11.44-45. † **1:19** Israelya põna macãrã Egiptopu witiadari suguero macã ñami, wisericõrõ sĩcũ corderore sĩãyira. Cãyue dímena tuusiãyira sopepamarĩ wesarire. Tiiñami Ángelea sĩãgũ wáagu, tee díire iñagã, tiwiĩ macãrãrē sĩãrĩyigu. ‡ **1:25** Isaías 40.6-8.

2

1 Teero tiirá, niipetire ñañaré tiirére tiidújãña. Jĩditonemorijãña. Tiid-itorijãña. Ññatutirijãña. Queti jĩnemorijãña. ²⁻³ Marĩ Õpũ múãrẽ añuré ticorére péero masitoajĩrã, nemorõ masĩdugara niĩña. Ûpũrãgã õpẽcõ bayirõ boõoya; teeména bũcuáaya. Múãpe cúa tiirõbiro diamacú maquẽrẽ bayirõ masĩdugaya. Teeména marĩrẽ netõnére quetire tũomasĩnemoãdacu.

Ûtãqui wii weenacãriqui tiirõbiro niĩ Jesucristo

⁴ Teero tiirá, Jesucristore añurõ padeoyá. Cũũ ãtãqui wii tiirĩqui tiirõbiro niĩ. Tiiqui catiré cõocú. Wii tiirãpe tiiquire boorĩmiwã. Cõãmacũpe tiiquire beserigũ niĩwĩ. Cũũ Ññacorõn wapapacãriqui niiriro niĩwã. ⁵ Múãcã Jesucristo menamacãrã niijĩrã, ãtãquiri catiré cõorequiri tiirõbiro niicu. Cõãmacũ múã ãtãquiribiro niirãmena sicawĩ tiirõbiro tiigú tiiquĩ. Toopũ múã paia tiirõbiro niĩadacu. Jesucristo tiĩapuremena Cõãmacũ dutiré dicure tii, cãurẽ usenire ticoadacu; múã añurõ tiirẽcãrẽ cãurẽ usenipeoadacu. ⁶ Cõãmacũ tee maquẽ wedeserere jóanoã cãũye queti jóaripũpu:

Tũoyá: Jerusalénpare sicaqui ãtãqui cũũã.

Tiiquire besewũ. Wii weenacãriqui, wapapacãriqui niĩã.

Tiiqui “basocãre netõnégũdu” jĩdugaro tia.

Cãurẽ padeogũno “bãri peti padeotũ” jĩriqui,*

jĩ jóanoã. ⁷ Teero tiigú, cãũ wapapacã niĩ múãrẽ, cãurẽ padeorãre. Cãurẽ padeohérãpere Cõãmacũye queti jóaripũpu aterẽ jĩã:

Wii weerira ãtãquire boorĩyira.

Cúa boorĩpacari, tiiquira uputĩ macãqui putuãwu tiwiipãre,†

jĩ jóanoã. ⁸ Atecãrẽ jĩã:

Ûtãqui basocãre dupotua, ñaacũmurĩ tiicú,‡

jĩ jóanoã. Cúa Cõãmacũye queti jĩrẽre padeorĩya; teecãrẽ netõnacãya. Teero tiirá, dupotuara tiirõbiro niĩya. Tĩatopãra máata Cõãmacũ “cúa biro tiĩadacua” jĩtoayigu.

⁹ Múã docare Cõãmacũ beserigu niĩwĩ, cãũyara niĩãrõ jĩgũ. Múã paia tiirõbiro niirã niicu, Cõãmacũ marĩ Õpãrẽ usenire ticorã niijĩrã. Sicadita macãrã añuré dicure tiirã tiirõbiro niicu. Cõãmacũyara niicu. Cũũ múãrẽ beserigu niĩwĩ, cãũ añurõ tiirére wedearo jĩgũ. Cũũ múãrẽ naĩtĩãrõpũ tiirõbiro niimirãre beserigu niĩwĩ. Teero tiirá, múã cãũmena niirã niijĩrã, cãũ bóebatecorõpũ niirã tiirõbiro niicu. Cãũ bóere añunetõjõãã. ¹⁰ Too suguerõpũre múã cãũ põna mee niĩwũ ména. Atitõreja cãũ põna niã sãa. Too suguerõpũre múãrẽ bóaneõ ññaririgu niĩwĩ ména. Atitõpereja múã cãũ bóaneõ ññarére masĩcu sãa.

Bĩirope tiirẽcutiya

¹¹ Yũũ múãrẽ maĩã. Teero tiigú, múãrẽ tiidutia. Múã atibãrecõpũre wãanetõri basocã tiirõbiro niĩã. Múã niĩãdaro peti ãmũãsepũ niicu. Teero tiirã, ñañarére tiidugãrijãña. Ññarẽ tiidugãre añurõ tiidugãrepere cãmotácu múã yeeripũnapure. ¹² Jesurẽ padeohéra múã añurõ tiirẽcutirere Ññapacara, múãrẽ wedesãrã tiãyira; múã añuré tiipacãri, teero jĩãmajãyira. Teero jĩãmãpacara, múã añuré tiirére Ññaãyira. Teero tiirã, Jesús putuãatiri bũreco jeari, biro jĩĩadacua: “Cõãmacũ añugú niĩ; cãurã niijiyi cããrẽ añuróre tiidutirigu” jĩĩadacua.

* 2:6 Isaías 28.16. † 2:7 Salmo 118.22. ‡ 2:8 Isaías 8.14.

13-14 Marī Ōpū Jesús biiro tiiró booquí: Romanuā ōpūrē, cūū doca macārā dutirāre, teero biiri niipetira atiditá macārā dutirāre yuuro booa. Romanuā ōpū cūū doca macārārē netōnucārānorē ñañarō tiidutíqui. Āñurō yuurápere “āñurō tiíawū múājä” jiidutíqui. ¹⁵ Cōāmacūyere masidugaherape búri peti múārē ñañarō wedepatiāmājābocua. Múā āñurēpe tiirí docare, cūā deerope jīmasīricua. Teero tiigú, Cōāmacūpe múārē āñurē dícare tiurucúri booquí.

¹⁶ Múā Moisés dutirēre tiicotémirira teeré wítirira tiiróbiro niicu. Teero tiirá, teeré wítirira niijirā, āñurō niijāña. Siquērā “tee dutirēre wítirirapū niia” jīrā, ate wācūbocua: “Teeré wítirirapū niijirā, cuiro manirō ñañaré tiimasfā”, jī wācūbocua. Niiria. Múā Cōāmacūrē padecotera niia. Teero tiirá, cūū boorēre tiurucújāña. ¹⁷ Niipetirare quioníremena iñaña. Jesuré padeorāre mañña. Cōāmacūrē quioníremena iñaña. Romanuā ōpūcārē quioníremena iñaña.

Padecoterare tiidutíre

¹⁸ Múā siquērā āpērārē padecotera niicu. Múā padecotere wiseri ōpārārē quioníremena yuuya. Tutiré manirō múārē āñurō tiirá dícare yuurijāña; ñañarō tiirácārē yuuya. ¹⁹ Apetó tiirá, múā āñurō tiipacári, múārē dutirá múārē ñañarō tiibócua. Cūā teero tiirí, múā Cōāmacūrē padeorá niijirā, cūārē puaniña jīrijāña. Múā teero tiirí, Cōāmacū múārē “āñurēre tiirá tiíya” jī iñagūdaqui. ²⁰ Apetó tiirá, múā ñañarō tiíarigue wapa páacua. Cūā páari, múā nucājārī, Cōāmacū iñacoropure wapamaníā. Cūā páare múāye wapa niia. Apetó tiirá, múā āñurō tiipacári, múārē ñañarō netōrī tiibócua. Múā cúaro manirō nucārī, Cōāmacū iñacoropure wapacutía. ²¹ Cōāmacū marī teero tiíadarare beserigu niiwī. Cristo marirē netōnégū ñañarō netō, diawī. Āñurō tiipacári, cūārē ñañarō tiirí, teero nucājāwī. Teero tiigú, marirē cūū tiirírorira tiinunseri booquí. ²² Cūū ñañarére tiiríwi. Jīditoriwi. ²³ Cūārē ñañarō jīrī, cūārē puaniña jīriwi. Basocá cūārē ñañarō tiirí, cūārē “ñañarō tiigúda múārē” jīriwi. “Cōāmacūpū ñañaré tiirāre wapa tiigúdaqui” jī masījgū, “teerora tiigúdaqui yuure ñañaré tiirāre” jīrigu niiwī. ²⁴ Teero tiigú, cūū basirora marī ñañaré tiiré wapa wapatigu, curusapū diabosarigu niiwī. Cūū teero tiirémene marī ñañaré tiirēre tiidumasíā. Teero biiri marirē ñañarére nunumírare āñurē Cōāmacūyepere nunurī tiiwī. Cūūye cāmimena marirē netōnérigu niiwī. ²⁵ Marī oveja ditirira tiiróbiro niimiwū. Atitóre cūū bwaríra tiiróbiro niicu. Cristo oveja cotegú tiiróbiro marirē cote, iñanunsequi.

3

Wāmoslarirare tiidutíre

¹⁻² Numiā manucutira, teerora múā manusūmūārē yuuya. Múā manusūmūā siquērā Jesuyé quetire padeorícu. Múā cūārē quioníremena iñaña. Múā tiirécutire ñañaré maniré niia. Cūā teeré iñaadacu. Teero tiirá, múā cūārē “padeoró booa” jīripacari, wasobócua múā tiirécutirere iñarā. ³ “Āñurā bauádacu” jīrā, múāye póamena mamaré dícare wācūrijāña; múāye ōpūarirē oromena mamaré dícare wācūrijāña; suti wapapacáre sñañaré dícare wācūrijāña. Tee niipetire sotoá maquē niicu. ⁴ Múā popea maquē āñurī, múā āñurā bauádacu. Tee petirícu. Teero tiirá, āñurō yeeripūnacutiro booa. Cōāmacū iñacoropū tee wapapacá niia. ⁵ Tiato macārā numiā yuū múārē jīrōbirora āñurā bauyíra. Cūā Cōāmacū booró tiisénirā numiā niyira;

Cōāmacū wederére padeorá numiã niyira. Cúã manūsūmūārē yuārēmēna añurá bauyíra. ⁶ Sara Abraham namo teerora tiyígo. Abrahamrē tuoýigo. Cūārē coo manūrē “уаи ора” jīyigo. Múācā añurō tiirá, cuiro manirō coo tiiróbiro niĩdadu.

⁷ Умаã namocātira teerora múã namosãnumiãmēna añurō niĩña. Coore quioníremēna iñña. Coo múã tiiróbiro tutuarico. Cōāmacū coocārē añurē ticojú catiré petihére ticoqui múārē ticorirobirora. Teero tiirá, coore añurō tiiapuya. Teero tiihéra, Cōāmacārē añurō tugeñarōmēna sãimasñña manicú.

Cāmerī añurō wépeodutire

⁸ Atemēna putuáa: Múã niipetira sīcārībīro añurō niirecātīya; cāmerī bóaneō iñña; sīcūpōna tiiróbiro maīrecātīya; añurō niĩña āpērāmēna; “ūsā āpērā nemorō añurē tiia”, jī wācūrijāña. ⁹ Āpērā múārē ñañarō tiirí, cúārē ñañarō tiicāmérījāña. Múārē ñañarō jīrī, ñañarō jīcāmerījāña. Teero jīrōno tiirá, “Cōāmacū cúārē añurō tiiaro” jī sãibosáya. Cōāmacū marīrē teero tiidutígu cūūrigu niiwī. Teero tiirí, Cōāmacū múārē añurō tiigúdaqui. ¹⁰ Ate maquē Salmopūpūre jóanoã:

Múã catirí burecorire useniremēna niidugara, ñañaré wedeserījāña; jīdītorījāña.

¹¹ Ñañaré tiidugárenorē tiirījāña; añurépere tiyá.

“Añurō niirecātīrere boogá” jī wācū, añurō niirucujāña.

¹² Basocá añurārē marī Ōpū cotequi.

Cúã cūārē sãirére tuoquí.

Ñañaré tiirápereja cúaremēna iññaqui,*
jī jóanoã.

¹³ Múã añurēpe bayiró tiidugári, ¿noāpé múārē ñañarō tiiapebogari? Ñañarō tiirícu. ¹⁴ Apetó tiirá, múã añurē tiipacári, āpērā múārē ñañarō netōrī tiibócu. Teero tiirí iñagū, Cōāmacū múārē usenirí tiigúdaqui. Teero tiirá, cúārē cuirījāña. Múārē tiiadarere wācūrijāña. ¹⁵ Teero wācūrōno tiirá, “Cristo ūsā Ōpū niī” jī wācū, cūārē padeoyá. Āpērā múārē sãĩñábocua: “Múã Jesurē padeorá, ¿ñeenó añurére yuera tiī?” jībocua. Múã yuamasīrā niirucujāña. Múã yuara, tutiro manirō yuaya. Cúārē quioníremēna niirére eññoá. ¹⁶ Múã Cristore padeoré wapa āpērā múã añurō tiirére ñañarō jīĩdadua. Teero jīipacari, múāpe añurō tiyá, añurō catirí yeeripūna cuorucujāda jīrā. Múã teero tiirí, múārē ñañarō jīārira boboadua.

¹⁷ Apetó tiigú, Cōāmacū basirora cūārē padeoráre ñañarō netōrī booquí. Múã ñañarō netōré múã añurō tiiarigue wapa niĩārō; múã booró ñañaré tiiarigue wapape niirījāārō. ¹⁸ Cristocā añugū niipacu, ñañarō netōwī. Cūū ñañaré manīgú, marī ñañaré tiire wapare dia wapatibosarigu niiwī. Ñañarārē diabosagu, teero tiiwī. Marīrē netōnégū, sīcārīrā diawī. Cūū teero tiirēmēna cūū Pacu putopu marīrē jeamasīrī tiiwī. Cūūya ōpūārējā diajōāwī. Diatoa, too síro masārīgu niiwī. Cūūya yeeripūnapeja diaririro niiwā. ¹⁹ Teero tiigú, cūū yeeripūnamēna wītinucājōāyīgu. Wīti, ángelea ñañaré tiirírare wedegu wāayīgu biadupónorira putopu. ²⁰ Cúã Noé niirītopu macārā niyira. Noé dooríwure tiire burecorire Cōāmacū basocá cúã ñañaré tiipacári, yoari nocājāyīgu ména. Tiīwuré peotlari síro, ocho basocá sãāwayira. Teero tiirá, oco dúupacari,

* 3:12 Salmo 34.12-16.

netōnénoyira. ²¹ Tee oco marĩrē wāmeōtire tiiróbiro queoré niiriro niiwā. Teeménarā marĩ netōnénorira niĩā. Marĩrē wāmeōtiremena marĩye ōpūūrĩ jūūrĩ tūariguere coserĩriro niiwū. Teero coseróno tiirā, marĩrē wāmeōtiremenape Cōāmacūrē “añurō yeeripūnacutidugaga” jĩ sāĩrira niiwū. Teero tiinórirra Jesucristo diarigapũ masāriguemena netōnénorira niiwū. ²² Jesucristo Cōāmacū putopũ muāwarigũ Cōāmacūya wāmo diamacāniñape niiqui. Cūũ niipetira Ōpũ niiqui. Ángelea, niipetira ōpārā ūmuāsepu niirā sotoa macēpu niiqui.

4

Tiatopũ ñañaré tiimírira tiidúrigue

¹ Teero tiirā, Cristo cūya ōpūūmena ñañarō netōríguere wācū, múācā cūũ tiiróbiro wācūtutuaremena niĩña. Sicūno cūya ōpūūmena ñañarō netōgū, ñañarére tiidugánemoriq̄ui sáa. ² Teero tiigú, cūũ catiré b̄urecori jeatuario “basocá ñañaré tiidugárenorē tiigúda” jĩ wācūriq̄ui sáa; “Cōāmacū boorépere tiigúda” jĩ wācūq̄ui. ³ Múā Cōāmacūrē masĩhērā tiirécutirenorē tiitóarira niiwū. Múā ñañaré tiirécutirira niiwū; ñañarére bayiró tiidugárirra niiwū; cūmurépira niirira niiwū; numiāmena ñeeaperepira niirira niiwū; boseb̄urecori niirĩ, cūmu, āpērārē acaribírira niiwū; Cōāmacū dutirére netōnucārā, basocá weerirapere padeorira niiwū. ⁴ Atitóre múā menamacārā niimirira múārē “jāmu” jĩpacari, múāpe múā too sugueropũ ñañaré tiiríguere tiidugáhera, “wáaria ūsājā sáa” jĩjācu. Múā teero tusaheri, tuomanijōācu. Teero tiirā, múārē ññatuti, wedepaticua. ⁵ Cūā tee wedepatipacari, Cōāmacūpe “¿deero tiirā múā ñañaré tiirí? Wedeñate” jĩ sāĩñágūdaq̄ui. Catirāre, teero biiri diariracārē sāĩñápetijāgūdaq̄ui. Cūā wedeari siro, cúārē wáaadarere queoró wedegūdaq̄ui. ⁶ Niipetira basocá diaadacua. Jesuré padeorírape cúāye ōpūūrĩ bóapacari, Cōāmacū putopũ catirucujāādacua. Teero tiirā, cúā atiditapú catiri mená, cúārē Jesuyé quetire wedenoyiro.

⁷ Atibúreco petiádaró péerogā dasacū. Teero tiirā, múā tiíadarere añurō t̄gueñasugue, tiirécutiya; múā tiíadarere añurō wācūtoarapũ tiiyá, “Cōāmacūmena añurōpura wedesemasíadacu” jĩrā. ⁸ Bayiró cāmerĩ maĩñá. Tee uputĩ maquē niĩā. Marĩ bayiró maĩrā, marĩrē ñañarō tiirāre máata acabócu. ⁹ Wáari basoca Jesuré padeorá múāye wiseripũ jeari, cúaro manirō cúārē añurō bocaya. ¹⁰ Cōāmacū marĩrē Jesuré padeorāre niipetirapure marĩ tiimasĩrere ticoq̄ui. Tee ticorémena cūyere añurō tiimasĩā. Teeré ticogũ, sīcārĩbíro ticoríq̄ui. Cūũ ticoró jeatuario āpērārē tiiapudutigu ticoq̄ui. Marĩ āpērārē tiiapura, cūũ ticorére diamacá tiirā tiia. ¹¹ Āpĩrē pau watoapũ Cōāmacūyere wedemasĩrere ticoq̄ui. Teero cūũ wederé Cōāmacūye wederé tiiróbirora niĩārō. Āpĩrē apeyenómena tiiapumasĩrere ticoq̄ui. Cūũ Cōāmacū tutuare ticoriro jeatuario tiiapuaro. Niipetire múā tiimasĩremena teerora tiiapuya, basocá Cōāmacūrē ūsenire ticoaro jĩrā. Jesucristo teeré wáari tiiqui. “Cōāmacū niipetirere dutimasĩq̄ui; cūũ tiidugárere tiimasĩq̄ui” jĩrārō niipetira. Cūũ niipetira Ōpũ niirucujāārō. Teerora niĩārō.

Jesuré padeorá ñañarō netōrē

¹² Yũũ maĩrā, apeyé múārē wedenemogūda. Múā Jesuré padeoré wapa ñañarō netōré wáari, ññamanijōāriñā. Tee marĩ ñañarō netōrére wācūtutuara, diamacūrā Jesuré padeorére eññonā. Teero tiirā, múārē bayiró ñañarō netōré

wáari, “acuéi, ‘ate marĩrē wáaricu’ jĩmĩwū” jĩrĩjãña. ¹³ Teero jĩrõno tiirá, useniña. Múá Cristo ñañarõ netõrĩrobirora netõnanúsera tiicú. Too síro cū putuaatiri, múá cū ãñurõ asibatérere ññarã, bayirõ useniãdacu. ¹⁴ Cristore padeoré wapa basocá múãrē ñañarõ jĩrĩ, usenirõ booa. Cúã teero tiirí, ateré masiña: Espĩritu Santo asibatégu múãmena niirucuqui. ¹⁵ Sícū múã menamacū ñañarõ netõrĩ, cū booró ñañaré tiirĩgue wapa mee niĩãrõ. Cū basocáre sãĩrĩgue wapa, cū yaarĩgue wapa, cū ñañaré tiirĩgue wapa, teero biiri cūye niiripacari dutidugarĩgue wapa mee niĩãrõ. ¹⁶ Sícū Jesuré padeoré wapa ñañarõ netõgú, boborĩjããrõ. “Ápẽrã yũ Jesuré padeorére ññarã tiĩya” jĩgũ, Cõãmacūrē usenire ticoaro.

¹⁷ Cõãmacū wapa tiĩdari bureco jeaadaropũ tiicú. Marĩ Jesuré padeorã tiirĩguere ññasũgue, wapatĩgudaqui. Marĩrē cū ññapetiari siropũre, cūye quetire padeohera tiirĩguepere ññagũdaqui. Cũãrē bayirõ ñañarõ wáaadacu. ¹⁸ Too sũgueropũ profeta tee ñañarõ netõrē macũrē biiro jóarĩgu niĩwĩ: Basocá ãñurã ãmũãsepe wáaadari sũgueropũ, ñañarõ netõãdacua ména.

Toorã nemorõ ñañarõ netõãdacua padeorĩdojãrãpeja, cúã diari siropũre,* jĩ jóarĩgu niĩwĩ. ¹⁹ Teero tiirã, Cõãmacū boorõbirora marĩ ñañarõ netõrã, ãñurõ tiirere tiirucujãrõ booa. “Cõãmacū marĩrē cotegũdaqui”, jĩãda. Cū marĩrē tiirĩgu niĩjĩgũ, cū marĩrē jĩrirobirora ãñurõ tiĩgũdaqui.

5

Jesuré padeorã biiro tiirõ booa

¹ Mecũtigãrē Jesuré padeorã butoã dutirãre* jóaguda. Yũcã butoã menamacū niĩã; Cristo ñañarõ netõrĩ ññawũ. Cū putuaatiri, Cõãmacū niipetirare Jesucristo asibatérere, cū tutuarere ãñogũdaqui. Teeré yũcã niipetira cũãrē padeorãmena niisotoapeonemogũdacu. Yũ teero niĩjĩgũ, múãrē wãcũtutuare ticoa: ² Cõãmacū cũãrē padeorãre cotedutĩgu múãrē cũũyĩgu. Oveja coterĩ basoc cũũyara ovejare ãñurõ cotequi. Cū tiirõbirora múãã Cõãmacūrē padeorãre ãñurõ coteya. Cotedũgahera tiirõbiro coterĩjãña. Tũsarẽmena coteya. Cõãmacū múã teero tiirĩ booqui. “Cũãrē cotegu, niyeru wapatãguda”, jĩ wãcũrĩjãña. “Cũãrē tiĩápuguda”, jĩ wãcũña. ³ Múã cotedutirare múã boorõ dutiaperĩjãña. Cúã múã tiirere ññããdacua, múã tiirécũtĩre tiirõbiro tiĩãda jĩrã. Teero tiirã, ãñurõ tiirécũtiya. ⁴ Ovejare cotegũ peti putuaatĩgu, múãrē wapatĩgudaqui. Cū wapatĩre niirucujããdacu. Cū putopũ asibatere, catiré petihere ticogũdaqui.

⁵ Múã mamarãcã, butoã dutirãre yũya. Niipetira cãmerĩ tiĩápuya. “Yũ cũã nemorõ niirĩ, cúã yũre tiĩápuaro”, jĩ wãcũrĩjãña. Cõãmacũye queti jóarĩpũre ate jóanoã:

“Ápẽrã nemorõ niĩã” jĩrã Cõãmacū tiĩápure cũorĩcua.

Teero jĩñhẽrãpe cū tiĩápure cũocũa,†

jĩ jóanoã. ⁶ Teero tiirã, múã niipetirapũra biiro wãcũña: “Yũ boorere tiidú, Cõãmacū niipetire tutuare cũogú boorẽpere tiĩgũda”, jĩ wãcũña. Múã teero tiirĩ, Cõãmacū cū boorĩ bureco múãrē upatĩ macãrã niirĩ tiĩgũdaqui.

* **4:18** Proverbios 11.31. * **5:1** Butoã dutirã Jesuré padeorĩ põna macãrãrē dutirãbiro niicua. Tee põnarĩcõrõ butoã niicua. Cúãya põna macãrãrē cotecua. † **5:5** Proverbios 3.34.

⁷ Cõãmacũ múãrẽ maĩgú, cotequi. Teero tiirá, niipetire múã wãcũrere, múãrẽ merẽã wáarere Cõãmacũpũre ticoya.

⁸ Múã tiiádarere añurõ wãcũtoarapu tiiyá. Añurõ tuomasĩrã niiña. Satanás múãrẽ wedesãgũ múã Jesuré padeorere peotidũgaqui. Yái[†] juabóagu yaarere ãmaãgũ tiiróbiro tiiqui. ⁹ Múãpe Jesuré añurõ padeó, Satanárẽ “mũ dutirere tiiría” jĩña. Múã masĩã: Niipetirorpũre basocá múã tiiróbiro Jesuré padeocúa. Cúãcã múã ñañarõ netõrõbirora ñañarõ netõcúa. ¹⁰ Marĩ atiditapũre ñañarõ netõrucúa ména. Teero netõãri siro, Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeári tiigúdaqui sũcã; wãcũtutuari tiigúdaqui; tutuari tiigúdaqui; nemorõ padeorã wáari tiigúdaqui. Cõãmacũ marĩrẽ añurõ tiigú tiiápurucujãqui. Cũũ macũ Jesucristo diariguemena marĩrẽ netõnérigu niwĩ. Cũũrã marĩrẽ cũũ asibatéropũ cũũmena niirucujãdutigu beserigu niwĩ. ¹¹ Teero tiirá, niipetira jĩãrõ: Cõãmacũ niipetira sotoarũ Õpũ peti niirucujããrõ. Teerora niãrõ.

Ññudutiyaonorigue

¹² Silvanomena унн múãrẽ atipũrẽ jóaa. Cũũ уннre baracatii. Jesucristore padeogú añurõ tiirécũtigu niĩ. Teero tiigú, cũũ diamacú tiirí ññagũ, cũũrẽ padeoã. Múãrẽ wãcũtutuadutigu, usenidutigu, atipũrẽ jóaa. “Cõãmacũ marĩrẽ diamacũrã añurõ tiiqui”, jĩngũ jóaa. Cõãmacũrẽ teero padeorucujãña.

¹³ Atimacã Babilonia[§] macãrã Jesuré padeorã neãrã aññuduticoya. Múã tiiróbiro cúãcã Cõãmacũ beserira niĩya. Teero biiri Marcos унн macũ tiiróbiro niigúcã múãrẽ aññuduticoi. ¹⁴ Múã basiro useniremena cãmerĩ aññudutiya. Cõãmacũ múã niipetira Cristomena niirãrẽ aññurõ niirecũtiri tiãro.

Nocõrõrã jóaa.

[†] 5:8 Españolmena: león; portuguésmena: leão. jĩyira.

[§] 5:13 Apetóre Jesuré padeorã Romarẽ “Babilonia”

PEDRO puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

1 Yũũ Simón Pedro Jesucristore padecotegu cãũyere wededutigu beserigu múãrê ãñudutia. Niipetira ùsã tiiróbiro padeorãre atipũrê jóaa. Marí Jesucristore padeorê ãñurê peti niãã. Jesucristo marí Ôpũ marĩrê netõnégũ diamacú tiigú niĩ. Teero tiigú, marĩrê sícãrĩbíro cãũrê padeorí tiirígu niĩwĩ. ² Múã Cõãmacũrê, teero biiri marí Ôpũ Jesurê masĩrĩ, ateré sãibosáa: Cõãmacũ, cúãrê nemorõ ãñurê ticoya; cúãrê ãñurõ niirecatiri tiinemõña, jĩ sããã.

Jesurê padeorã biiro tiiró booa

³ Cõãmacũ ãñugú niijĩgũ, teero biiri diamacú tiigú niijĩgũ, marĩrê beserigu niĩwĩ. Marĩrê cãũrê masĩrĩ tiirígu niĩwĩ. Cãũrê masĩjĩrã, cãũ boorere tiimasĩã. Cãũ tutuaromena cãũ booró tiimasĩrere marĩrê ticorigũ niĩwĩ; teero biiri catiré petihére marĩrê ticorigũ niĩwĩ. ⁴ Cãũ diamacú tiigú niijĩgũ, marĩrê “ãñurê múãrê tiigúda” jĩirigu niĩwĩ. Cãũ “ãñurê múãrê tiigúda” jĩirigu bayiró wapapacãre niãã. Teemena múã cãũ tiiróbiro niirecatimasĩãdacu; teero biiri atibúreco maquê múãrê ñañarõ wãari tiidugãrere netõnenoãdacu. ⁵ Cõãmacũ múãrê teeré tiirí, múã Jesucristore padeojĩrã, múã tutuaro jeatuaro ateré tiinemõña: Basocã ãñurã niĩña. Basocã ãñurã, múã padeorere tuomasĩnemoña. ⁶ Teeré masĩrã, ñañarõ wãcũpacara, ñucãjãña. Ñucãrã, ñañarõ netõpacãra, wãcũtutuaya. Wãcũtutuara, Cõãmacũ boorere tiiyã. ⁷ Cãũ boorere tiirã, múã Jesurê padeorã sícãpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñã. Cãmerĩ maĩrã, niipetirare maĩñã.

⁸ Múã tee niipetirere nemorõ tiinemõwara, yucũũ dũcamanirigu tiiróbiro niiricu; marí Ôpũ Jesucristore padeorê “diamacũrã niãã” jĩãdacu. ⁹ Sícũno tee niipetirere tiihégũpe capeari ãñurõ ñãhãgũ tiiróbiro niĩqui. Cãũ tiatorũ ñañaré tiiriguere Jesucristo acabóriguere wãcũriqui. ¹⁰ Yãa wedera, múã Cõãmacũ beserira niãã. Teero tiirã, “marí tiirémãna teeré ãñoõda” jĩ bayiró tiiyã. Múã teeré tiirã, bayiró ñañaré tiirã wãaricu sãa. ¹¹ Teero biiri múã marĩrê netõnégũ marí Ôpũ Jesucristo cãũ Ôpũ niirucurõpũ sããwaadacu. Cõãmacũ múãrê sope pãõgũdaqui.

¹² Yũũ múãrê jóariguere naĩrõ wãcũrĩ tiigúda. Múã teeré masĩpacari, teeré “diamacú maquê niãã” jĩpacari, yũũ múãrê wãcũrucujãrĩ tiigúda. ¹³ Yũũ catiró jeatuaro yũũ múãrê jóariguere wãcũrĩ tiigúda. Yũũ teero tiirí, ãñuniã, yũũ wãcũrĩ. ¹⁴ Péerogã dũsacú yũũ diaadaro. Marí Ôpũ Jesucristo teeré yũũre wedetowã. ¹⁵ Niipetire yũũ jeatuaro múãrê ãñurõ wedea, yũũ diari siro, yũũ wederiguere wãcũrucujãrõ jĩgũ.

Pedro Jesucristo ãtãgũpũ wasorí ñãrigue

¹⁶ Marí Ôpũ Jesucristo tutuarere, teero biiri cãũ puũaatiadarecãrê ùsã múãrê wedewã. Teeré wedera, basocã wedeseãmãre quietire wederiwũ. Ùsã cãũ upũtĩ macũ niirere ñãawũ. ¹⁷ Cõãmacũ Jesucristo Pacũ cãũrê usenire ãñoĩ. Cãũrê ãñurõ asibatere ticogú wedeseri tuowú: “Ãni yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niĩ. Cãũmãna bayiró useniã”, jĩiti. ¹⁸ Cãũ ãmũãsepũ wedesediocori, ùsã basiro tuowú. Ùsã Jesucristomena tiigú ãtãgũpũ niĩwũ, teero wãari.

19 Teeré ññarã, profetas jóariguere nemorõ padeóa. Múãcã cúã jóariguere wãcũnũnuseya. Cúã jóarigue ñaitĩarõpu sãwócori bóere tiiróbiro niiã. Téé Jesucristo putuaatiripu, teeré wãcũnũnuseya. Ñocõãwú muãjeari bóemuãtiro tiiróbiro Jesucristo putuaatigu, marĩ masĩhẽrere masĩĩ tiigúdaqui. 20 Ateperé añurõ tuomasĩña: Profetas jóariguere marĩ basiro wãcũremena “biro jĩdugaro tia” jĩmasĩricu. Espĩritu Santo tiãpuremena marĩ teeré tuomasĩã. 21 Profetas cúã wãcũremena dícu wederirira niwã. Biurope wáayiro: Cúã Cõamacũyere wederi, Espĩritu Santo cúã wãcũrẽpure jea, cúã wedeadarere wãcũrĩ tiiyigu.

2

Jĩditoremena bueré (Jud 4-13)

1 Tiatopure sĩquẽrã Israelya põna macãrã “ũsã profetas niiã” jĩditoyira. Cúã teero tiiróbirora múã putopu niirãcã teerora tiãdacua. Yayiõro, jĩditoremena diamacú tiiróbiro bueadacua. Teero tiirã, múã padeorẽre ñañoãdacua. Jesucristo cúã ñañaré tiiré wapa dia, wapatirigupere booriãdacua. Cúã teero tiirĩ, Cõamacũ wãcũña manirõ cúãrẽ ñañarõ tiigúdaqui. 2 Paũ cúã ñañaré tiirẽre ññarã, teerora tiinũnuseadacua. Jesuré padeohẽrape cúã teero tiirĩ ññarã, Jesuyé diamacú maquẽrẽ ñañarõ wedeseadacua. 3 Teeré buerã niyeru boorã niicua. Teero tiirã, múãyere nẽeãdara, jĩditoremena múãrẽ bueadacua. Cúã teero tiiré wapa cúãrẽ ñañarõ tiãdare niitoacu. Netóricua. Tiatopu Cõamacũ “cúã ñañarõ tiinõãdacua” jĩtoarigu niwĩ.

4 Cõamacũ too suguoropure angelea niimirare, cúã ñañaré tiirĩ, cõayigu. Cúãrẽ wapa tiigú, ñaitĩarõpu siatúcũyigu, téé cũũ basocãre wapa tiãdari bureco jearipu. 5 Teero biiri Noé niiritocãrẽ, Cõamacũ tiibureco niirãrẽ cõayigu.* Noé Cõamacũyẽ añurẽre wederigure, teero biiri ãpẽrã siete basocã dícu netõnéyigu. ãpẽrã basocã ñañarãrẽ dúucõãyigu. 6 Teero biiri Cõamacũ Sodoma, Gomorra wãmecutire macãrĩ macãrãcãrẽ cõayigu. Teemacãrĩrẽ basocãmenarã sóecõãpetijãyigu. Nitĩ mana dícu putuáayiro. Teero tiigú, “to síro ñañaré tiirãre teero wãabocu sũcã” jĩ wãcũãrõ jĩgũ, teero tiiyigu.† 7 Cõamacũ teero tiigú, Lot basocú ãñugãrẽ netõnéyigu. Lot teemacãrĩ macãrã ñañanetõjõãrã cúã ñañaré tiidúheri ññagũ, páasutijõãyigu.

8 Cũũ basocú ãñugú cúã watoapu niiyigu. Cúã tiirẽre ññayigu; tuoyigu. Bãrecoricõrõ cúã ñañanetõjõãrĩ ññagũ, bóaneõremena wãcũpatiyigu. 9 Teero tiigú, Cõamacũ cũũrẽ padeorãre ñañarõ wãari, netõnémasĩqui. Ñañarãpere ñañarõ tiigúdu siatúcũrira tiiróbiro cõoquí, téé cũũ basocãre wapa tiãdari bureco jearipu. 10 Nemorõ ñañarõ tiigúdaqui ãpẽrãmẽna ñañarõ ñeeaperare, teero biiri cũũ dutirẽre netõnucãrãrẽ.

Jĩditoremena buerã cúã booró dícu tiidugãcua. Cuiro manirõ ãmuãse macãrã añurãrẽ ñañarõ jĩcua. 11 Ángeleape jĩditoremena buerã nemorõ tutu-anetõnucãrã niipacara, Cõamacũmena cúã tiirĩguere wedesera, cúãrẽ ñañarõ jĩricua.

12 Jĩditoremena buerãpe cúã tuomasĩhẽrere ñañarõ wedesecua. Wáicura tiiróbiro niicua: Wáicura wãcũripacara, niirucucua; cúã ñee, sãñõãdara bauáaya.

* 2:5 Génesis 6.1–7.24. † 2:6 Génesis 19.1–25.

Teero tiirá, cúãcã wáicura tiiróbiro diaadacua. ¹³ Cúã ãpêrãrê ñañarõ netõrĩ tiicúa. Cúã teero tiiré wapa cúãcã ñañarõ netõãdacua. Búrecopu cúã booró ñañarére tiúsénicua. Ñañanetõjõãrã, bobooro wáari tiinórã niicua. Múãmena yaadui, múãrê tiiditóri ñña, cúã wácürémena buijãcua.

¹⁴ Numiãrê ññarã, ñañarõ wácürémena dícu ññacua. Cúã ññarécõrõ ñañaré tiidugácu; ñañarére tiidúdagaricua. Padeobayíherare wáicura yoorábiro wáari tiicúa. Cúã ññarécõrõ boorá niijĩrã, boonemójãcua. Cúã ñañarõ tiinõãdara niicua. ¹⁵ Cõãmacūye diamacá maquêrê duurá, diamacá niihêrepere nññucúa. Cúã Beor macū tiiróbiro tiicúa. Cū Balaam wãmecutiýigu. Cū niyeru maíýigu. Ñañaré tiirémena niyeru wapatádugayigu. ¹⁶ Cū ñañaré tiigú wáari, cūyago burra cūãrê tutiyigo. Burra wedesemasíhêgõ niipaco, basocá wedesero tiiróbiro Balaamrê wedeseyigo. Coo teero wedeseremena cū mecūgúbiro tiirére duusñúyigu.†

¹⁷ Jĩditorepira oco niiré coperi sibiriro tiiróbiro niíya, basocáre tiápuhera. Õme ñiitiámũãati, oco peahere tiiróbiro niíya, ãñurõ basocáre tiihéa. Ñañarõ tiinõãdara niitoaya. Teero tiirá, ñãñtãrõpũ ditiadacua. ¹⁸ Cúã wedesere wapamanã. Masĩrã tiiróbiro tiicúa; jĩditoremena buecua. Biiro jĩcua: “Marĩ noo booró marĩ tiitusáreno tiirĩ, ãñuniã”, jĩcua. Teero jĩrémèna ãpêrãrê ññocúa. Ñañarére tiidúmiãrĩrã ñañarére ugaripéari tiicúa sũcã. ¹⁹ Cúã biiro jĩcua: “Múã ãpêrã dutirémèna niiria. Teero tiirá, múã booró tiiyá”, jĩcua. Teero jĩpacara, cúã basiro ñañaré tiidúmasĩricua. Niipetire marĩ ñañaré tiirére duumasíhêrã, teorora teeména niirucujããdacu. ²⁰ Jĩditorepira marĩ Òpũ Jesucristo marĩrê netõnégũrê masimijya. Teero biiri atibáreco maquê basocáre ñañorĩ tiirére netõnénomijya. Netõnénorira niipacara, teeré tiinucãjĩya sũcã. Too síro teeré tiidúmasĩricua sáa. Teero tiirá, too sũguero niiriro nemorõ ñañarã putuácu. ²¹ Cúã diamacá maquê Cõãmacūyere masĩriatã, nemorõ ãñunibojĩyu cúãrê. Cõãmacū tiidutire ãñurére masĩpacara, too síro teeré duurĩ, ñañanemorõ wáacu cúãrê. ²² Cúã ñañaré tiinemópeora, basocá cúã wedesereno tiirá tiíya. Biiro wedesenoã: “Díayi usotiarĩ síro, cū usotiariguerena yaaqui sũcã. Teero biiri yese cusoari síro, putuawa, jũĩrĩpõpũ cõãqui”.

3

Marĩ Òpũ putuãatiadare

¹ Yũ maĩrã, múãrê sicapũ jóatoawũ. Ate puapũmena múãrê bueriguere acabórĩjããrõ jĩgũ jóaa, diamacá wácũãrõ jĩgũ. ² Too sũguero macãrãpu profetas ãñurã cúã jóasũgueriguere wácũña. Teero biiri marĩ Òpũ marĩrê netõnégũ dutirére wácũña. Teeré ãsã Jesucristo cūyere wededutigũ beserira múãrê wedewũ.

³ Ateré masĩsũguya: Atibáreco petiádari sũguero, basocá Cõãmacūyere buijããdacua. Cúã ñañaré tiidugáre tiiadacua. ⁴ Biiro jĩãdacua: “Cristo cū ‘atiguda’ jĩrigue ¿deero wáamĩto?” jĩãdacua. Biiro jĩ buijããdacua: “Marĩ ñecūsũmũã diapetitoaya. Atibáreco tiinucãriro tiiróbiro teorora niirucujãã. Atiriqui”, jĩãdacua. ⁵ Biiro wáarigüepere wácũdugaricua: Too sũgueropũ Cõãmacū cū wedeseremena ãmũãse, atiditã bauári tiirĩgu niíwĩ. Oco watoa atiditaré bauári tiíygu. Teero biiri ocoména atiditaré bucãri tiirĩgu niíwĩ.

† 2:16 Números 22.21-35.

⁶ Ocoménarã sũcã Cõãmacũ atiditaré duari tiiyígu.* Cũũ teero tiirémēna atiditã niimirigue petijõãyiro. ⁷ Cõãmacũ wedeseremenarã atitõ niirécã ãmuãsepu niiré, atiditã pecamemēna sóenoãdare niã. Cõãmacũ cũũ basocãre wapa tiãdari bureco jeari, sóegudaqui; tiiburecora ñañarã pecamepu cõãnoãdacua.

⁸ Yũũ maĩrã, ateré wãcũña: Marĩ tugueñarĩ, mil cãmari yoanetõjõãã. Cõãmacũpere mil cãmari sicabureco tiirõbiri niicu. Sicabureco cũũre teerora mil cãmari tiirõbiri niicu. ⁹ Basocã siquẽrã marĩ Õpũ putuaatiadare “pea niicu” jĩĩ wãcũpacari, pearĩcu. Cũũ putuaatiadare suguero basocãre bóaneõrere ãñogũ tiiquĩ. Sĩcũrẽ pecamepu wãari boorĩqui. Niipetira cũã ñañarere wãcũpati, wasorĩ booquĩ. Teero tiigũ, atiriqui mēna.

¹⁰ Marĩ Õpũ putuaatiadari bureco marĩ wãcũhẽritabe, jeaadacu. Sĩcũ yaarẽpigũ wãcũña manirõ jeagũ tiirõbiri jeaadacu. Tiiburecopere biiro wãaadacu: Bayirõ busurõmēna niipetire ãmuãse maquẽ petijõããdacu. Niipetire sóenoãdacu. Atiditã, teero biiri atiditã maquẽ jũũpetijõããdacu.

¹¹ “Niipetire petijõããdacu” jĩĩrere masĩ, ¿deerope tiãdari marĩ? Ñañarẽ tiirere duu, Cõãmacũ boorẽpere ãñurõ tiãda. ¹² Teerora tiãda, marĩ Õpũ putuaatiadarere cotera. Máata putuaatiario jĩĩrã, ãñurõ tiirucũada. Cũũ putuaatiadari bureco jeari, niipetire ãmuãse maquẽ jũũpetijõããdacu. Teero biiri atiditã maquẽ jũũ, sipipetiadacu. ¹³ Marĩpeja mama ãmuãse, mama dita cotea. Cõãmacũ “mama ãmuãse, mama dita tiigũda” jĩĩtoayigu. Toopãre niipetira Cõãmacũ boorẽ dícare tiãdacua.

¹⁴ Teero tiirã, yũũ maĩrã, teero wãaadare mũã cotera, niipetire mũã põõtẽõrõ ãñurõ niirecutiya. Biiro tiirĩ, Jesucristo putuaatigu, mũãrẽ ãñurã, ñañarẽ manirã, Cõãmacũmēna ãñurõ niirãrẽ buajeãgudaqui. ¹⁵ Ateré wãcũña: Marĩ Õpũ marĩrẽ bóaneõ ññajĩgũ, basocã netõãrõ jĩĩgũ, cotequi mēna. Marĩya wedegũ Pablo marĩ maĩgũcã teerora mũãrẽ jóarigu niĩwĩ. Cõãmacũ cũũre masĩrẽ ticorēmēna teero jóarigu niĩwĩ. ¹⁶ Niipetire cũũ jóarepũrĩcõrõ teerēna jóarigu niĩwĩ. Apeyẽ siquẽ cũũ jóarigue wisio niã. Masĩhẽrã, teero biiri padeotutũhera tee cũũ jóariguere wedewisiojãcua. Teerora tiicũa apeyẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jóarigucãrẽ. Teero tiirã, cũã basiro ñañarõ tiirĩ tiinõãdacua.

¹⁷ Yũũ maĩrã, cũã wedewisioremēna wedeadare mũã masĩtoa. Ñañarã cũã jĩĩditoremēna wederere tuonũuserijãña, cũã tiirõbiri putuãri jĩĩrã, mũã padeotutũarere ditiri jĩĩrã. ¹⁸ Teero ditiri tiirõno tiirã, marĩ Õpũ Jesucristo marĩrẽ netõnégũpere masĩnemoña. “Cũũ marĩrẽ maĩĩ” jĩĩrere masĩrã, cũũrẽ nemorõ padeoyã. “Ãñunetõjõãã”, jĩĩrucujããda. Teerora jĩĩrucujãrõ booa.

Nocõrõrã jóaa.

* 3:6 Génesis 7.11-24.

JUAN jóasugueripũ

Jesucristo catiré petihére ticogú

¹⁻² Yũũ múãrẽ Jesucristoye maquẽrẽ, cũũ niirecutirere jóagu tiaa. Biiro niĩã: Cũũ atibúreco tiiádari suguero, cũũ Pacumena niitoarigu niĩwĩ. Too síro atibúreco pure bauárigu niĩwĩ. Cũũ Cõãmacũ wãcũrẽre wedegú niĩĩ; teero biiri marĩrẽ catiré petihére ticogú niĩĩ. Ɖsã cũũrẽ ññawũ; cũũ wedeseri tuowú; cũũrẽ padeñawũ. Ɖsã basirora cũũrẽ ññawũ; cũũrẽ añũrõ masĩwũ. Teero tiirã, ùsã cũũrẽ ññariguere múãrẽ wedea. ³ Ɖsã marĩ Pacũ Cõãmacũmena, teero biiri cũũ macũ Jesucristomena añũrõ niirõbirora múãrẽ ùsãmena añũrõ niirĩ boogã. Teero tiirã, ùsã ññariguere, ùsã tuoriguere múãrẽ wedea. ⁴ Aterẽ múãrẽ jóacũã, marĩ niipetira usenirere buaãda jĩĩrã.

Cõãmacũ sããwõcore tiirõbiro niigú

⁵ Jesucristo ùsãrẽ wederiguere múãrẽ wedenetõneã. Cũũ biiro jĩĩwĩ: “Cõãmacũ añũgũ, sããwõcore tiirõbiro niigú niĩĩ. Cũũpure ññararé, naĩtĩãre manĩã”, jĩĩwĩ. ⁶ Sícũ “yũũja Cõãmacũmena añũrõ niijãã” jĩĩboqui. Cũũ teero jĩĩpacũ sũcã, ññararé tiirucũqui; diamacũ maquẽrẽ netõncãqui. Teero tiigũ, jĩĩdito, naĩtĩãrõpũ niigú tiirõbiro niiqui. ⁷ Añũrẽre tiirucũgunopeja Cõãmacũ niirõbiro sããwõcoropũ niigú tiirõbiro niĩĩ. Æpẽãmẽna añũrõ niiqui. Teero biiri Cõãmacũ macũ Jesucristoye díicã niipetire cũũ ññararé tiirẽre cosecũ.

⁸ “Yũũja ññararé tiirĩa” jĩĩgũno cũũ basiro jĩĩditogu tiiqui; cũũ wãcũrẽ diamacũ niiricu. ⁹ Cõãmacũ diamacũ tiirucũgun niiqui; cũũ jĩĩrirobirora tiigũ niiqui. Teero tiigũ, sícũ cũũ ññararé tiiriguere wedenetõrĩ, Cõãmacũ acabõgũdaqui. Niipetire cũũ ññararé tiirigue wapare ññarã tũgueñanemorĩ tiirĩqui. ¹⁰ “Yũũja ññararé tiirĩa” jĩĩgũno Cõãmacũ jĩĩriguere jĩĩditorigue tiirõbiro wãari tiiqui; * cũũ wedeserere tuodũgãhegu tiirõbiro niiqui.

2

Cristo cũũ Pacũre marĩrẽ wedesebozaqui

¹ Múã yũũ põnabiro niirãrẽ teerẽ jóaa, ññararé tiirĩjããrõ jĩĩgũ. Jesucristo diamacũ tiirucũgun niiqui. Teero tiigũ niijĩgũ, marĩ ññararé tiirĩ, cũũ Pacũre marĩrẽ wedesebozaqui. ² Cũũ diariguemena marĩ ññararé tiirẽre acabõre buamasĩã. Marĩ ññararé tiirẽ díicũre diabosaririgu niĩwĩ; niipetira atibúreco macãrã ññararé tiirẽcãrẽ diabosarigu niĩwĩ.

³ Marĩ Cõãmacũ dutirẽre tiirã, “diamacũrã Cõãmacũrẽ masĩtoaa” jĩĩmasĩã. ⁴ Sícũ cũũ dutirẽre tiirĩpacũ, “yũũ cũũrẽ masĩtoaa” jĩĩboqui. Teero jĩĩgũ jĩĩditorepigũ niiqui; cũũ wãcũrẽ diamacũ niiricu. ⁵ Cõãmacũ dutirẽre tiirucũguno Cõãmacũ boorõbirora cũũrẽ maĩmasĩqui. Teemẽna “diamacũrã Cõãmacũmena niijãã” jĩĩmasĩqui. ⁶ “Yũũ cũũmena niijãã” jĩĩgũno Jesucristo tiirẽcutirõbirora tiinũnũsearo.

Cãmerĩ maĩñã

* 1:10 Proverbios 20.9.

⁷ Y_{uu} maĩrã, y_{uu} múãrê jóare apeyé mama dutiré mee niĩã; b_{ucu} dutiré múã sicator_u c_{uor}iguera niĩã. Múã tee b_{ucu} dutirére t_{uotó}ajiyu. ⁸ Teero niipacari, y_{uu} múãrê jóare mama dutiré tiiróbiro wáaa. Y_{uu} jóare diamacú maquē niĩã. Jesucristo basirora teeré ãñowĩ; múãcã teeré ãñorã tia. Múã ñañarére tiijĩrã, naĩtĩarõp_u niirira tiiróbiro niimiwã. ãñurépere tiijĩrã, bóerop_u niirã wáara tia sáa.

⁹ Sícũ biiro jĩboqui: “Y_{uu} bóerop_u niigú tiiróbiro niĩã”. Teero jĩpacu, Jesuré padeorãre ññatutiqui. Teero tiigú, naĩtĩarõp_u niigú tiiróbiro niijãqui ména.

¹⁰ Jesuré padeorãre maĩgúnopeja bóerop_u niigú tiiróbiro niiqui. Tee bóeremena ñañarére ññasugemasĩjigũ, “tee ñañarére tiiría” jĩiqui. ¹¹ Jesuré padeorãre ññatutiguno naĩtĩarõp_u niigú tiiróbiro niirecutiqui. Teero biiri naĩtĩarõp_u niigú tiiróbiro tiirecutiqui. Cũ ñañaré tiiré wapa capeari baunóhégũ tiiróbiro niiqui. Teero tiigú, ãñurépere besemasĩriqui.

¹² Múã y_{uu} põnabiro niirãrê jóagu tia. Cõamacú Jesucristo diabosarigüe wapa múã ñañaré tiiré acabótoajiyi.

¹³ Múã butoãre jóagu tia. Cristo sicator_u niirigüe múã ãñurõ masĩcu.

Múã mamarãrê jóagu tia. Satanárê múã netõñcãrira niiwũ.

¹⁴ Múã y_{uu} põnabiro niirãrê jóaawũ. Marĩ Pac_ure múã masĩtoacu.

Múã butoãre jóaawũ. Sicator_u niirigüe múã masĩtoacu.

Múã mamarãrê jóaawũ. Múã padeotutúa niicu; Cõamacú wedeserere múã wãcũrucucu; wãtĩarê dutigüe múã netõñcãrira niiwũ.

¹⁵ Atibúreco macãrã ñañaré tiirucúrenorê, teero biiri atibúrecop_u niiré maĩrĩjãña. Sícũ atibúreco macãrã tiiróbiro tiigúno Cõamacúpere maĩríqui.

¹⁶ Atibúreco macãrã tiiré biiro niĩã: Noo boorõ tiidugãre, bayiró ugaripéare, “ãpèrã nemorõ niigú niã y_{uu}ja” jĩrê niĩã. Tee Cõamacúy_u mee niĩã. Tee niipetire atibúreco macãrã tiirépe niĩã. ¹⁷ Atibúreco, atibúreco macãrã ñañaré tiidugãre petijõãdadu. Cõamacú boorére tiigúnopeja niirucujãgãdaqui.

Jesuyé queti jĩditore mee niĩã

¹⁸ Múã y_{uu} põnabiro niirã, niiture b_{urecori} jeatoacu. Atibúreco petiãdari s_uguero, sícũ Cristore ññatutinetõjõãgũ atigãdaqui. Múã teeré t_{uotó}arira niiwũ. Atitóre pau Cristore ññatutira jeatoawa. Teero tiirã, “niiture b_{urecori} jeatoaa” jĩmasĩã. ¹⁹ Cristore ññatutira marĩ menamacãrãrã niimirira niipacara, marĩrê cõãjãwã. Cúã marĩ menamacãrã peti mee niiwã. Marĩ menamacãrã peti niirãjã, marĩmenarã niibocua ména. “Marĩrê cõãjãwã” jĩrã, ateré masĩã: Cúã niipetira marĩ menamacãrã mee niiwã.

²⁰ Cristo múãrê Espĩritu Santore ticorigu niiwĩ. Teero tiirã, múã niipetira diamacú maquērê masĩtoacu. ²¹ Múã diamacú maquērê masĩriatã, múãrê jóaribocu. Múã Jesucristoyere diamacú masĩcu. Teero tiigú, múãrê jóaa. Múã ateré masĩtoacu: Cũy_e queti jĩditore mee niĩã. ²² Jĩditorepira biiro jĩcua: “Cõamacú beserigu Jesús mee niĩ”, jĩcua. Teero jĩrã Cristore ññatutira niĩy_a. Cúã marĩ Pac_u Cõamacãrê, cũ macú Jesucristomenarã sũnacúa. ²³ Cũ macãrê sũnarãno marĩ Pac_umena niiricua. “Jesús Cõamacú macú niĩ” jĩrãnopeja marĩ Pac_umena niicua.

²⁴ Teero tiirã, múã sicator_u t_{uor}iguere wãcũrucujãña. Múã sicator_u t_{uor}iguere wãcũrucura, Cõamacú macãmena niirucujããdadu; cũ Pac_umenacãrê niirucujããdadu. ²⁵ Cũ marĩrê jĩrirobirora tiigũdaqui: Marĩrê catiré petihére ticogũdaqui.

²⁶ Múãrē jĩditodugaraye quetire jóaa, múãrē ãñurõ masĩãrõ jĩgũ. ²⁷ Espĩritu Santo Jesucristo ticorigu múãpure niiqui. Teero tiirã, ãpĩ múãrē “nemorõ bueguda” jĩgũrē boorĩjãña. Espĩritu Santo múãrē niipetirere buequi. Cũũ jĩditoro manirõ diamacũ maquẽrē buequi. Cũũ buerõbirora Jesucristomena nijãña.

²⁸ Mecũtĩgãcãrē mãã yuu põnabiro niirã, cãmena niirucujãña. Marĩ teero tiirã, cãmũ pũtaatiri, boboricu. “Marĩ Cõãmacũ boorẽre tiirã niĩã”, jĩmasĩãdacu. ²⁹ Múã cãmũ diamacũ tiirucũre masĩtoaa. Teero tiirã, “niipetira diamacũ tiirãno Cõãmacũ põnarã niĩya” jĩrẽre masĩnoã.

3

Cõãmacũ põna tiirẽcutire

¹ Cõãmacũ marĩ Pacu marĩrē bayirõ maĩrẽre wãcũñate mãã. Marĩrē bayirõ maĩgũ, “yuu põna niĩya” jĩiqui. Teerora niĩã marĩ. Atibãreco macãrã Cõãmacũrē masĩrijãrã, marĩ cãmũrē padeorã tiirẽcutirere tuomasĩricua. ² Yuu maĩrã, mecũtĩgã marĩ Cõãmacũ põna niĩã. Too síropu marĩrē wãaadare ãñurõ masĩña maniã mēna. Ate dícare masĩã: Jesucristo pũtaatiri, cãmũ baurẽre ãñaãdacu. Cãmũrē ãñãrã, cãmũ tiirõbiri wãaadacu. ³ Cãmũrē ãñãrē maniã. Marĩcã cãmũ tiirõbiri “ãñurã wãaadacu” jĩrẽre wãcũã. Teero tiirã, ãñãrẽre tiirjãrõ booa.

⁴ Ñãñarē tiirē Cõãmacũ dutirẽre netõnucãre niĩã. Teero tiigũ, ãñãrẽre tiirucũgũno Cõãmacũ dutirẽre netõnucãgũ niiqui. ⁵ Múã masĩtoaa: Jesucristo marĩ ãñãrē tiirẽre cõãgũ atirigu niĩwĩ. Cãmũpure pēerogã ãñãrē maniã. ⁶ Cãmēna niigũno ãñãrē tiirẽcutiriqũ. Ñãñarē tiirẽcutigũnope Cristore padeorĩqui; cãmũrēna masĩhẽgũ niiqui. ⁷ Múã yuu põnabiro niirã, múãrē ãpĩ jĩditorijãrõ. ãñurõ tiirucũgũno Jesús tiirõbiri ãñurõ tiigũ niĩ. ⁸ Siatopũra wãtĩãrē dutigũ ãñãrē tiimũãatirigu niiqui. Teero tiigũ, ãñãrē tiirẽcutigũno cãmũyagu niiqui. Cõãmacũ macũ wãtĩãrē dutigũ tiirẽre cõãgũ atirigu niĩwĩ.

⁹ Cõãmacũ cãmũ põnarē cãmũ tiirõbiri niirecutiri tiirigu niĩwĩ. Teero tiirã, Cõãmacũ põna ãñãrẽre tiirucũricua. ¹⁰ “¿Noãpē niĩ Cõãmacũ põna?” teero biiri “¿noãpē niĩ wãtĩãrē dutigũ põna?” jĩ masĩdagara, aterē masĩña: “Ñãñarē tiirẽcutira, ãpẽrãrē maĩhẽrãno Cõãmacũ põna mee niĩya”, jĩnocu.

Cãmerĩ maĩrē

¹¹ “Cãmerĩ maĩrõ booa” jĩrē queti mãã sicutopu tuorigue niĩã. ¹² Caĩn tiirõbiri niirijããda. Cãmũ wãtĩãrē dutigũ menamacũ niijĩgũ, cãmũ bai Abel wãmecutigũre sĩãjãyigu. ¿Deero tiigũ cãmũrē sĩãyĩri? Caĩn tiirẽcutire ãñãrē niĩyiro; cãmũ bai tiirẽcutirepe ãñurē niĩyiro.

¹³ Yãa wedera, teerē wãcũrã, atibãreco macãrã múãrē ãñãrē ãñãrã, “¿deero tiirã yuure ãñãrã?” jĩ wãcũrijãña. ¹⁴ Marĩ Jesurē padeorãre maĩjãrã, aterē masĩã: Cõãmacũ marĩ pecamepu wãaborirare catirē petihẽre cãorĩ tiirigu niĩwĩ. Jesurē padeorãre maĩhẽgũno catirē petihẽre cãorĩqui. ¹⁵ Jesurē padeorãre ãñãrẽcutigũno basocãre sĩãgũ tiirõbiri niiqui. Múã masĩtoaa: Basocãre sĩãgũno catirē petihẽre cãorĩqui. ¹⁶ Atemēna cãmerĩ maĩrẽre masĩã: Jesús marĩrē diabosarigu niĩwĩ. Teero tiirã, marĩcã Jesurē padeorãre “diabosaguda” jĩ wãcũrõ booa. ¹⁷ Pee apeyē cãogũno sĩcũ Jesurē padeogãre bóaneõgũ niĩrĩ ãñãpacu, cãmũrē tiãpuridojãboqui. Cãmũ teero tiirĩpacu, ¿deero tiigũ “Cõãmacũrē maĩã” jĩibogari? ¹⁸ Múã yuu põnabiro niirã, marĩ wedeseremena dícu “cããrē

maĩã” jĩrijãrõ booa. Marĩ tiĩápurenape cúãrẽ maĩrẽre diamacũrã tiĩẽñorõ booa.

Cõamacũrẽ padeorã cuiro manirõ niimasĩã

19-20 Apetõ sícũ marĩ menamacũ biiro wãcũqui: “Yũũ ñañanetõjõãgũ ni-
iga” jĩĩ wãcũpacũ, cũũ ãpẽrãrẽ maĩrẽ wapa Cõamacũmenape cuiro manirõ
niĩqui. Marĩ cũũ põna niĩã. Cũũ marĩye maquẽrẽ masĩpetijãqui. Cũũ marĩ
ñañarẽ tiiriguere acabõqui. 21-22 Marĩ yeeripũnapũ “ãpẽrãmẽna ãñurõ niĩã”
jĩĩ tugueñarã, cuiro manirõ Cõamacũrẽ sãimasĩã. Cũũ dutirẽre, cũũ boorẽre
tiirĩ, Cõamacũ niipetire marĩ sãĩrẽre ticogũdaqui. 23 Cũũ dutirẽ ate niĩã: Cũũ
macũ Jesucristore padeoãda. Teero biiri cũũ dutirobirora cãmerĩ maĩãda.
24 Niipetira cũũ dutirẽre tiirãno cũũmena niicua; cũũcã cúãmena niĩqui. Marĩrẽ
Espiritu Santore ticorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, Cõamacũ marĩmena niirẽre masĩã.

4

Cõamacũye wederãre ññabesedutire

1 Yãa wedera, niipetira Cõamacũyere wederĩ basoca wederẽre padeorijãña.
Cũã wederẽre “¿diamacũrã Cõamacũye niimĩito?” jĩĩ tũosũguẽya. Paũ
basocã “ũsã Cõamacũyere wederã niĩã” jĩĩdito buecãmesãya. 2 Atemẽna dia-
macũ Cõamacũyere wederãre ññabesemasĩãdacu: “Jesucristo basocũra atiyigu”
jĩĩgũno diamacũrã Cõamacũyere wedequi. 3 Teerẽ wedehẽgũno diamacũ
Cõamacũyere wederiqui. Cũũrã Cristore ññatutinetõjõãgũyere wedequi. Mũã
Cristore ññatutinetõjõãgũ atiadarere tuotõajĩyu. Cũũ basocã watoapũ ni-
itoaqui.

4 Mũã yũũ põnabiro niirã, mũã Cõamacũ põnarã niĩã. Cõamacũ mũãrẽ
tutuarere ticoqui. Atibũreco macãrãrẽ tutuare ticogũpeja Cõamacũbiro
tutuariqui. Teero tiirã, atibũreco macãrã mũãrẽ cúã jĩĩditorere pade-
orĩ tiimasĩricua. 5 Jĩĩditoremena buerãpe atibũreco macãrã niĩĩya. Teero
tiirã, atibũreco maquẽ dícare bueeya. Atibũreco macãrã cúã buerẽre
tũonũnũsecua. 6 Marĩpeja Cõamacũ põnarã niĩã. Cõamacũrẽ masĩgũno marĩrẽ
tũonũnũsequi. Cõamacũrẽ masĩhẽgãnopeja marĩrẽ tũonũnũseriqui. Marĩ
teerẽ tũomasĩrã, “diamacũrã Cõamacũye niĩã” o “jĩĩditore niĩã” jĩĩ bese-
masĩãdacu.

Cõamacũ basocãre maĩqui

7-8 Yũũ maĩrã, Cõamacũ basocãre maĩqui. Teero tiirã, marĩcã cãmerĩ maĩãda.
Cãmerĩ maĩrãno Cõamacũ põnarã niicua. Cũã Cõamacũrẽ masĩcua. Cãmerĩ
maĩhẽrãnopeja Cõamacũrẽ masĩricua. 9 Cõamacũ marĩrẽ maĩrẽre atemẽna
ẽñorigũ niĩwĩ: Cõamacũ cũũ macũ sícũ niĩgãrẽ atibũrecopũre ticodiocorigũ
niĩwĩ. Marĩrẽ catirẽ petihẽre cũoãro jĩĩgũ, cũũrẽ diabosadutirigu niĩwĩ.
10 Marĩ Cõamacũrẽ maĩrĩrira niĩwũ. Cũũpe marĩrẽ maĩgũ, marĩ ñañarẽ tiirẽre
acabõdũgarigu niĩwĩ. Teero tiigũ, cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niĩwĩ, diabosaaro
jĩĩgũ. Cũũ marĩrẽ biiro tiibosãrigue maĩrẽ peti niicua.

11 Yũũ maĩrã, Cõamacũ teero tiirigu niĩjĩgũ, marĩrẽ bayirõ maĩqui. Teero
tiirã, marĩcãrẽ cãmerĩ maĩrõ booa. 12 Sícũ basocã Cõamacũrẽ ññarigu maniqui.
Marĩ cãmerĩ maĩrĩ, cũũ marĩmena niĩqui; cũũ boorõbirora cũũrẽ maĩmasĩã.
13 Cõamacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, Cõamacũ
marĩmena niirẽre masĩã; teero biiri marĩ cũũmenarã niirẽcãrẽ masĩã. 14 Ñsã
basirora Cõamacũ macũrẽ ññawũ. Aterẽ wedea: Cõamacũ cũũrẽ atibũreco

macārã ñañarãrẽ netõnedutigũ ticodiocorigũ niiwĩ. ¹⁵ “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩgũnorẽ Cõamacũ cãmēna niiqui; cãmũ Cõamacũmenarã niiqui.

¹⁶ Cõamacũ marĩrẽ maĩrẽre masĩã. “Cãmũ marĩrẽ maĩrẽ diamacũ maquẽ niã” jĩrẽre padeõa. Cõamacũ basocãre maĩquí. Cãmerĩ maĩrucũgũno Cõamacũmena niiqui; Cõamacũcã cãmēna niiqui. ¹⁷ Marĩ Cõamacũ boorõbirora cãmũrẽ maĩmasĩã. Jesucristo atibũrecopũ niigũ, cãmũ Pacũre maĩwĩ. Cãmũ maĩrĩrobirora marĩcã Cõamacũrẽ maĩmasĩã. Teero tiirã, Cõamacũ basocãre wapa tiĩdari bũreco jeari, cãmũrẽ cuiricu. ¹⁸ Cõamacũrẽ maĩgũno cãmũrẽ cuiriqui. Cõamacũ boorõbirora cãmũrẽ maĩgũ, cuiro manirõ niiqui. Cuire cũogũno “yũre ñañarõ tiibõquí” jĩ wãcũqui; Cõamacũ boorõbirora cãmũrẽ maĩrĩqui.

¹⁹ Cõamacũ marĩrẽ maĩsũguẽrigũ niiwĩ. Teero tiirã, marĩ cãmerĩ maĩã. ²⁰ Sĩcũ “Cõamacũrẽ maĩã” jĩpacũ, Jesurẽ padeorãre ññatutigũ, jĩditorepigũ niiqui. Basocã cãmũ ññarãcãrẽ maĩhẽgũ, nemorõ Cõamacũ bauhẽgupereja maĩmasĩriqui. ²¹ Cõamacũrẽ maĩgũno Jesurẽ padeorãcãrẽ maĩrõ booa. Teerẽ Cõamacũ marĩrẽ tiidutĩrigũ niiwĩ.

5

Atibũreco maquẽ ñañarẽre cãmotãmasĩre

¹ “Jesús Cõamacũ beserigũ Cristo niĩ” jĩ padeorãno Cõamacũ põnarã niicua. ãpẽrãrẽ maĩrãno cãmũ põnacãrẽ maĩcũa. ² Marĩ Cõamacũrẽ maĩ, cãmũ dutirẽre tiirã, “cãmũ põnacãrẽ maĩã” jĩmasĩãdacu. ³ Cõamacũrẽ maĩrãno cãmũ dutirẽre tiĩya. Cãmũ dutirẽ wisĩõria. ⁴ Marĩ Cõamacũ põna atibũreco maquẽ ñañarẽre tiirã. Jesucristore padeorẽmena ãñurẽre tiinõã. ⁵ Marĩ Jesurẽ “cãmũ Cõamacũ macũ niĩ” jĩ padeõa. Teemẽna dũcu atibũreco maquẽ ñañarẽre cãmotãmasĩcu.

Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ

⁶ Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ. Cãmũ atibũrecopũ niirĩ, Juan cãmũrẽ wãmeõtiwi. Cãmũrẽ wãmeõtigũ, ocomẽna wãmeõtiwi. Too sĩro cãmũ curusapũ diajõãwĩ. Biuro tiirẽmena “yũ Cõamacũ macũ niĩã” jĩrẽre ãñowĩ. Cãmũrẽ wãmeõtiriguemena dũcu ãñorĩwĩ. Cãmũ diariguemencãrẽ ãñowĩ. Espĩritu Santo “Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ” jĩrẽre marĩrẽ ãñoquí. Cãmũrã diamacũ maquẽrẽ wedegũ niĩ. ⁷ Atequetirẽ cãmũ basirora ãñoõya. Cãmũ ññĩãrã ãmũãsepũ niĩya: Pacũ, macũ, teero biiri Espĩritu Santo. Cãmũ ññĩãrãpũ niipacara, sũcũrã niĩ. ⁸ Atibũrecopũre Espĩritu Santo wederẽmena “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩrẽre masĩnoã. Teero biiri Jesús cãmũ Cõamacũ macũ niirẽre cãmũ wãmeõtinoriguemena, cãmũ diariguemena ãñorigũ niiwĩ. ⁹ Basocã cãmũ ññarigũre wedericãrẽ, marĩ padeõa. Cõamacũ basocã wederẽ nemorõ diamacũ wedei. Cãmũrã cãmũ macũ niirecutirere wederigũ niiwĩ. ¹⁰ Cõamacũ macũrẽ padeogũno Cõamacũ wederẽre padeoquí. Cõamacũ wederẽre padeohẽgũno cãmũ jĩrigũre jĩditorigũre tiirõbĩro wãari tiĩquí; cãmũ Cõamacũ cãmũ macũ niirecutirere wederẽre padeorĩqui. ¹¹ Cõamacũ aterẽ wedequi: Cãmũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticorigũ niiwĩ. Tee catirẽ petihẽre cãmũ macũpũre niicu. ¹² Cõamacũ macũmena niigũno catirẽ petihẽre cũoquí; cãmũ macũmena niihẽgũno catirẽ petihẽre cũorĩqui.

Wedeyaponorigue

¹³ Mũã Cõamacũ macũrẽ padeorãre atipũrẽ jóaa, mũã “catirẽ petihẽre cũoa” jĩ masĩãrõ jĩgũ.

¹⁴ Marĩ masĩtoaa: Cõãmacũ booróno sãĩrĩ, marĩ sãĩrére t̃uoquĩ. Teeré masĩrã, cãũrẽ cuiro manirõ sãĩmasĩã. ¹⁵ “Cõãmacũ marĩ sãĩrére t̃uoquĩ” jĩĩmasĩrõbirora “cãũ marĩ sãĩãriguecãrẽ ticotoai” jĩĩmasĩnoã.

¹⁶ Apetó tiigú, Jesuré padeogáno ñañaré tiiri, s̃icũno ññaboqui. Cãũ ñañaré tiiré acabómasĩreno niirĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáaro. Sãĩbosári, tee ñañaré tiiré acabómasĩreno niirĩ, Cõãmacũ cãũrẽ catiré petihére ticogudaqui. Apeyé ñañarõ tiiré acabónoña maniré niicu. Teeré “sãĩbosáya” jĩĩña maniã. ¹⁷ Niipetire ñañaré tiiré Cõãmacũrẽ netõnucãre niipacari, apeyé ñañaré tiiré acabómasĩreno niicu.

¹⁸ Marĩ ateré masĩtoaa: Cõãmacũ põna ñañaré tiirécutiricua. Jesús cããrẽ cotequi. Teero tiigú, wãtĩãrẽ dutigú cãã padeorére ñañomasĩriqui. ¹⁹ “Marĩ Cõãmacũ põna niã” jĩĩrére masĩã. Atecãrẽ masĩã: Wãtĩãrẽ dutigú niipetira atibúreco macãrãrẽ dutiqui. ²⁰ Apeyecãrẽ masĩã: Cõãmacũ macũ atirigu niiwĩ; marĩrẽ tuomasĩrere ticorigu niiwĩ. Teeména Cõãmacũ diamacú niigúrẽ masĩã. Cõãmacũmenarã niã. Teero biiri cãũ macũ Jesucristomenacãrẽ niã. Jesucristo Cõãmacũ diamacú macũ niigú niiqui. Cãũrã niiqui sũcã catiré petihére ticogú.

²¹ Múã уuu põnabiro niirã, “cõãpõnarẽ basocá weerirare padeobócu” jĩĩrã, Jesuré wãcũrucujãña.

Nocõrõrã niã.

JUAN puarĩ jóaripũ

Cãmerĩ maĩdutĩre

¹ Yũũ mũũ Cõãmacũ beserigore, teero biiri mũũ põnarẽ aññudutia. Yũũ butoá dutirá* menamacũ múãrẽ niirõrã maĩã. Yũũ dícu múãrẽ maĩgũ tiiría; niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩrã múãrẽ maĩya. ² Diamacũ maquẽrẽ cwoa marĩ. Tee marĩmena niirucujããdacu.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri cãũ macũ Jesucristo marĩ Õpũ múãrẽ aññurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; aññurõ niirecutiri tiáro. Cãũ teerẽ tiiri, diamacũ maquẽrẽ masĩ, cãmerĩ maĩãdacu.

⁴ Siquẽrã mũũ põnarẽ buajeáwu. Cũãrẽ Cõãmacũ marĩrẽ dutirobirora diamacũ niirecutiri ññawũ. Teerẽ ññagũ, bayiró useniwũ. ⁵ Mecãtigã mũũrẽ ateré bayiró jĩgũda: Marĩ cãmerĩ maĩrõ booa. Tee mama dutiré mee niĩã; máatapara marĩ padeonacãrãrẽ dutiré cũurigue niĩã. ⁶ Marĩ cãmerĩ maĩrã, Cõãmacũ dutirẽre tiirã tiã. Cũũ marĩrẽ cãmerĩ maĩdutiyigu. Ate múã tuotõarepu niĩã.

Jĩditorepira maquẽrẽ wederigue

⁷ Atibúrecopare pau jĩditorepira wáanetõya. Cũã “Jesucristo basocũ marĩ tiiróbiro õpũãcutigu bauárigu niiwĩ” jĩrere padeoríya. Cũãno jĩditorepira, Cristore ññatutira niĩya. ⁸ Aññurõ tuomasĩña, Cõãmacũ múãrẽ ticoadarere “tiidióbocu” jĩrã, Cõãmacũ niipetire múãrẽ ticoadarere aññurõmena ñeeãda jĩrã.

⁹ Cristo buerere cãũ basiro cãũ wãcũrẽmena “nemosãññurõ bueguda” jĩgũno Cõãmacũrẽ cwooriqui. Cristo buerere tiirucũgũpeja Cõãmacũrẽ, teero biiri cãũ macãrẽ cwoqui. ¹⁰ Apetó tiigũ, sícũ múã pũtopũ jeagũ Cristo buerere wederibocui. Cũñnorẽ múãye wiseripũ ñeerijãña. Aññudutirijãña. ¹¹ Múã cãũrẽ aññudutira, cãũ ññaãrõ buerere niisotoapeara niĩãdacu.

Wedeyaponorigue

¹² Yũũ pee peti jĩdũgare cuomíã, cuogũpeja. Atipũpãre teerẽ jóaria. Máata marĩ ññaãdacu, Cõãmacũ boorĩ. Toopũ cãmerĩ wedeapudacu. Marĩ teero tiirã, aññurõ useniãdacu.

¹³ Mũũ bayio põna mũũrẽ aññudutiya. Cocã Cõãmacũ beserigo niyo. Nocõrõrã jóaa.

* 1:1 Ññaña “butoá dutirá” glosariopure.

JUAN ĩtĩarĩ jóaripũ

Gayo añurõ tiirĩgue

¹ Gayo унн bayirõ maĩgũ, унн мннрẽ añudutia. Унн бũtoá dutirá menamacũ мннрẽ niirõrã maĩã.

² Унн мннрẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosãgu tiia, niipetire мннрẽ añurõ wáaaro jĩĩgũ. Мнн Cõãmacũmena añurõ yeeripũnacũtirobirora мннрẽ ñañarẽ, diarẽ wáari tiirĩjããrõ. ³ Унн bayirõ useniã. Siquẽrã Jesurẽ padeorã мннye quetire wedejeawa. Мнн diamacũ maquẽrẽ padeorucũayiro. Мнн añurõ Cõãmacũ boorẽre tiigũ tiĩayiro. ⁴ Унн buerira diamacũ maquẽrẽ tiirĩ tũogũ, useniã. Deero ti apeyemẽna useninemoria.

⁵ Мнн Jesurẽ padeorãrẽ añurõ tiigũ tiĩayiro. Æpẽrã Jesurẽ padeorã jearãcãrẽ мнн ññamasĩhẽrã niipacari, teorora tiĩayiro. ⁶ Cũã ãsã neãrõpu мнн cãmerĩ maĩrẽcutirere wedeeya. Мнн putõpu jearãre teero tiĩãpurucujãña Cõãmacũ boorõbirora. ⁷ Cũã Jesuyẽ quetire wedenũcãwara niĩya. Jesurẽ padeohẽra tiĩãpurere ñeeririra niiwã. ⁸ Teero tiirã, cũã tiirõbiro tiirãre marĩrẽ tiĩãpuro booa. Marĩ teero tiirã, diamacũ maquẽrẽ wederãre tiĩãpura niĩã.

Diõtrefes ñañarõ tiirĩgue

⁹ Унн too macãrã Jesurẽ padeorãre sicapũ jóawн. Diõtrefes niipetirare dutigũ niidũgagu ãsã dutirẽre boorĩayigu. ¹⁰ Teero tiigũ, унн mũã putõpu wáagu, cũũrẽ mũã ññacorõpu wedegũda cũũ ãsãrẽ wedepatirere, ãsãrẽ jĩĩditorere. Apeyerẽ tiĩayigu: Jesurẽ padeorã toopũ jeari, cũãrẽ ñeeriyigu. Cũãrẽ añurõ ñeedũgara tiirĩ ññagũ, ñeedutihegu, cõãwionecojãrucuayigu.

¹¹ Унн bayirõ maĩgũ, ñañarẽ tiirẽre ññacũrijãña; añurõ tiirẽpere ññacũña. Æñurõ tiirãno Cõãmacũ põna niĩya; ñañarẽ tiirãno Cõãmacũrẽ masĩricua.

Demetrio añurõ tiirĩgue

¹² Niipetira Demetriorẽ añurõ wedeseya. Cõãmacũ boorõbirora diamacũ tiĩayigu. Æsãcã cũũrẽ teorora jĩĩ wedesea. Мнн masĩcu: Æsã diamacũ maquẽrẽ wedesea.

Wedeyaponorigue

¹³ Унн pee peti jĩĩdũgare cũomĩã, cũogũpeja. Atipũpãre teerẽ jóaria. ¹⁴ Máata marĩ ññãadacu, Cõãmacũ boorĩ. Toopũ cãmerĩ wedeapũadacu.

¹⁵ Æñurõ niirecutire wáaaro мннрẽ. Æsã menamacãrã мннрẽ añudutiya. Marĩ menamacãrã toopũ niirãcõrõ ññuãrõ. Nocõrõrã niĩã.

JUDAS jóaripũ

Ãñuduticorigue

1 Үнн Judas Jesucristore padecotegũ, Santiago bai múârê ãñudutia. Múã marĩ Pacũ Cõãmacũ beserira, cũũ maĩrã niĩã. Jesucristo múârê cotequĩ.

2 Cõãmacũ múârê bóaneõ ãñanemoãrõ; ãñurõ niirecutiri tiinemõãrõ; cãmerĩ maĩrĩ tiinemõãrõ.

Jĩditoremena buerá tiirécutirigue (2Pe 2.1-7)

3 Үнн maĩrã, Cõãmacũ Үннre, teero biiri múârê netõnérigu niiwĩ. Marĩ netõnére maquêrê múârê bayirõ wededugagu, jóagudu tiimiãwũ. Jóaria ména. Apeyé maquê jóaro niirõ tia. Jesuré padeoré maquêrê wedewisiora múã рѳотрũ jeayira. Teero tiigú, jóaa. Cõãmacũ marĩ padeoré maquêrê marĩ Jesuré padeoráre cũũrigũ niiwĩ. Cũũ cũũrigue wasoricu. Teero tiirã, tutu-aremena padeorõ booa. 4 Múã ãñamasĩripacari, jĩditoremena buerá múãmena neãñucãyira. Cúã ate tiiróbiro jĩcua: “Cõãmacũ marĩ cũũrê padeoráre ãñurõ tiijgũ, marĩrê ãñarõ netõrĩ tiiriquĩ”, jĩcua. Teero tiirã, cúã ãñarê tiirére duurĩcua. Jesucristo marĩ Òpũ sícũ niigúrê booricua. Cõãmacũ tiatopũ “cúãno pecamerũ wãaadacua” jĩtoayigu.

5 Teero tiigú, Үнн múã masĩpetiriguere wãcũrĩ tiidugága sũcã. Ateré wãcũsugueya: Marĩ Òpũ niipetira Israelya põna macãrãrê Egiptopũ wionécoyigu. Too síro cũũrê padeohérare diari tiiyigu. 6 Ángeleare wáarigüecãrê wãcũña: Cúã ãmũãsepu tutuare, dutirére cõopacára, teeré duu, cúã booró tiirã wáyira. Cõãmacũ cũãrê cõmedári cúã jóãmasĩhẽredarimena siatúcũdutyiyigu sáa. Naĩtĩãrõpũ niicua, tée Cõãmacũ cũãrê wapa tiádari bæreco jearipũ. 7 Ángelea ãñarõ ñeeaperiobiro Sodoma macãrã, Gomorra macãrã, teemacãrĩ wesari macãrãcã teerora tiiyira. Үмũã dícu numiãmena tiirénorê tiiyira. Cõãmacũ teemacãrĩrê sóecõãyigu sáa. “Niipetira ãñarã cúã tiiróbirora pecame petihérimepũ ãñarõ tiinóãdacua” jĩrêre masĩsuguedutigu, cũãrê teero tiirigu niiwĩ.

8 Múârê jĩditoremena buerá teerora tiicúa: Cúã booró wãcũãmajãcua. Cúã wãcũrõbirora tii, cúã basiro cúãye õpũũrĩrê ãñocúa; Cõãmacũ dutirére booricua; ӳputĩ macãrã ãñurãrê ãñarõ jĩcua. 9 Miguel ángeleare dutigú Satanãmena cãmerĩ jĩrĩ, ate wáyiro: Cúãcõrõ Moisenigúya õpũũrê boomiyira. Miguel basiro Satanãrê ãñarõ jĩriyigu. “Mũũ Cõãmacũrê netõñucãgũ peti niĩã”, jĩriyigu. Biirope jĩiyigu: “Үнн Òpũ mũũrê mũũ ãñarê tiirére wedearo”, jĩiyigu. 10 Múârê jĩditoremena buerãpeja ãñurõ tuomasĩripacara, ãñarõ wedesecua. Apeyé cúã boorére tiicúa. Wáicuracã teerora tiicúa. Tuomasĩhẽrãrã cúã tiirémãna cúã yeeripũnarĩrê ãñorĩ tiíadacua.

11 Bóaneõrã niĩya cúã. Cain* tiiríobiro ãñarê tiicúa. Balaam† tiiríobiro noo booró tiíadacua niyeru maĩrã. Coré‡ tiiríobiro Cõãmacũrê netõñucãrã

* 1:11 Génesis 4.1-16. † 1:11 Números 22.1-35; Apocalipsis 2.14. ‡ 1:11 Números 16.1-35.

diajōāadacua. ¹² Múā Jesucristore padeorá neā, yaaritabe, cúā múārē bayiró bobooro wáari tiicúa. Cuiro manirō cúā booró yaa, yapijácu. “¿Yaaré niipetirare jeatuai?” jī wācūricua. Cúā ōme oco maniré, wīno néewanore tiiróbiro niicua; basocáre tiápuricua. Dacacutirito, cúā dacamanire yucu tiiróbiro niicua. Nucōrīmena wāārigue yucu tiiróbiro niicua. ¹³ Cúā bobooro tiirécutire sobo jūiríprere ocoturí día wesa páaputucore tiiróbiro niicua. Nōcōā noo booró wáa, ditirábiro niicua. Cōāmacū cúārē nañīārōpυ cúā niirucuaropυ “wáadutiguda” jītoarigu niiwī mée.

¹⁴ Enoc jīditoremēna bueráre wáaadarere wedeyigu. Cūū profeta niiwī. Cūū Adán pārami niinunusegu niyigu; seis pōnarī siro macū niyigu. Cūū biiro wederigu niiwī: “Marī Ōpū paυ ángeleamēna atigudaqui. ¹⁵ Cūū niipetira basocá tiiriguere besegudaqui. Ñañarā niipetire cúā ñañaré tiiriguere, cúā cūārē ñañarō jīriguere besegudaqui. Cúā ñañaré tiiriguere wapa cúārē pecamepυ cōāgūdaqui”, jī wedesugueyigu Enoc. ¹⁶ Múārē jīditoremēna buerá niipetire āpērā tiirere ñañarō wedesecua; wedepatirepira niicua. Cúā tūsaré dícare tiidugácu. Cúā tiirere bayiró busurómena wedetasacua. Cúārē tiápumasīrārē jīditoremēna usenipeocua, cúāyere cuodugára.

Jesuré padeoráre wederiguere

¹⁷ Yυū maīrā, múāpeja marī Ōpū Jesucristo cūāyere wededutigu beserira wedesugueriguere wācūña. ¹⁸ Múārē ateré wedecowa: “Atibúreco petiádari suguero maquē burecoripure Cōāmacūyere buijāadacua. Cúā booró dícu tiidugára, ñañaré tiirere tiāmajāadacua”, jīcowa. ¹⁹ Cúārā Jesuré padeoráre batarí tiicúa. Cúā booró tiicúa. Espírītu Santore cυorícua.

²⁰ Yυū maīrā, múāpeja Jesuré nemorō padeó, wācūtutuarucujāña. Múā padeoré diamacú niiré niā. Cōāmacūrē sāirā, Espírītu Santo masīrē ticorémēna sāñá. ²¹ Cōāmacū múārē maīrere wācūrā, maīdrābiro niñā. Marī Ōpū Jesucristo múārē bóaneō ñagū, cūūmenā catiré petihére ticogudaqui. Cūū ticoadarere useniremenā coteya.

²² Āpērā Jesucristoyere “¿diamacúrā niigariye?” jīrārē añurómenā wedeya. ²³ Āpērā jīditoremēna buerere nunurārē quēnojeári tiiyá; basocá pecamepυ jūūrārē netōnerā tiiróbiro tiiyá. Āpērā ñañaré tiiríporare tiápudugara, bóaneō ññāñā. Múāpυ cúā ñañaré tiirere pēnirī jīrā, cúā teero tiirere bayiró boorijāña.

Cōāmacūrē usenipeore

²⁴⁻²⁵ Cōāmacū marīrē netōnégū sīcūrā niiqui. Múā ñañaré tiiri jīgū, cotemasīqui. Tee coterémēna múā ñañaré manirā cūū pυtopυ jeari tiimasīqui. Múārē toopú cūū añurō asibatéropυ usenirī tiigūdaqui. Teero tiirā, Jesucristo marī Ōpū tiápurementa niipetira Cōāmacūrē ateré jīārō: “Mυū niipetirere dutimasīā; mυū añunetōjōāgū niā; mυū tiidugáre teemasīā; mυū niipetire dutirare cυoa”, jīārō. “Mυū too sugueropυ teero niirigu niiwā; atitóre teerora niā; too síropυ teerora niigūdacu”, jīārō. Tee niipetire niārō.

Nōcōrōrā jóaa.

TOO SÍROPŪ WÁAADARERE Juanrē ēñorigue

Jesucristo Juanrē quēērdōpŭ tiiróbiro ēñorigue

¹ Ate Jesucristore Cōāmacū ēñorigue niā. “Péerogā siro biiro wáaadacu” jīīgū, ēñodutiŷigu cūārē padecoterare. Jesucristope ángelere “Juanrē ateré ēñogú wáaya” jīīcoyigu. ² Yŭ Juan niipetire ángele ēñoriguere ĩñarigu niijīgū, Cōāmacū wedesere, Jesucristo wederigucārē diamacú jóaa.

³ Atipŭ jóarirobiro wáaadaro péero dusaa. Teero tiigú, ate Cōāmacū ticorigue maquēřē busurómena buegáno usenigádaqui. Ateré bueri tao, ateré tiirá useniādacua.

Juan Jesuré padeoré pōnarī macārārē jóarigue

⁴ Yŭ Juan múā Asiarpŭ niirā Jesuré padeorā siete pōnarī macārārē jóaa. Cōāmacū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigu, too síropŭ atigēdu múārē añurē ticoaro; añurō niirecutiri tiáro. Espiritu Santo siete maquē añurē tiimasře tioré cŭogú* Cōāmacū duirípīrō puto niigú teorora tiáro.

⁵ Jesucristocā teorora tiáro. Cū Cōāmacūyere wasoró manirō wederucugŭ niī. Cūārā niipetira diarira suguero masāsuguerigu niī. Cū atibáreco macārā ōpārārē dutigú niī. Cū marīřē maī. Cūye dímena marī ñañarē tiiré wapare netōnéwī. ⁶ Cū marīřē ōpārā, paiá wáari tiyí, Cōāmacū cū Pacŭ dutirēre tiáro jīīgū. Teero tiirā, niipetira ateré jīārō: “Cū niipetirere dutimasřiqui; cū tiidugáre teimasřiqui”, jīārō. Cū niipetira Ōpŭ niirucujāārō. Teorora niārō.

⁷ Cū ōmeburuáripŭ diiatigudaqui.

Niipetira cūārē ĩñaādacua.

Cūārē sřārīracā ĩñaādacua.

Niipetire macārī macārā cūārē ĩñarā, utiadacua.

Teorora wáaaro.

⁸ “Yŭrā niisuguegŭ, niitugŭ niā”, jīwī Cōāmacū marī Ōpŭ niipetire tutuare cŭogú. Cū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigu, too síropŭ atigēdu niī.

Juan Jesucristore quēērdōpŭ tiiróbiro ĩnarigue

⁹ Yŭ Juan múāya wedegu tiiróbiro niā. Yŭ múā tiiróbiro Jesuré padeoa. Yŭ múā tiiróbiora ñañarō netōgū, Cōāmacū dutiré yŭpŭre niirī, wācūtutuajā. Yŭre Patmos nucārōpŭ, netōncārī basocare cūiri nucārōpŭ cūwā. Cōāmacūye queti, Jesuyere wederé wapa ānopú cūñorigu niā.

¹⁰ Sicabureco yeerisārī bureco niirī, cānirīpacari, Espiritu quēērdōpŭ tiiróbiro yŭre ēñowī. Wācūña manirō yŭ sucubiropŭ bayirō busurómena wedeseri tŭowā. Cū wedesere corneta tiiróbiro bayirō busŭwŭ. ¹¹ Cū yŭre jīwī:

—Yŭrā niisuguegŭ, niitugŭ niā. Mŭ ĩñarere sicarpŭ jóaya. Mŭ jóariguere Asiarpŭ niirā siete pōnarī yŭre padeoré pōnarī macārārē ticocoya. Cū Ēfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea macārī macārā niīya, jīwī.

¹² “¿Noā yŭmena wedesei?” jī, cāmenucā ĩñawū. ĩñacoma jīīgū, siete sřāwócore pesaré yucŭ oro yucŭre ĩñawū. ¹³ Teeyucŭ watoarpŭ basocábiro

* 1:4 Isafas 11.2.

baugáre ññawū. Cūū yoaroca sutiró sãñawī. Cutiropu suti casero oromena tiiri caserore siatúrigu niwī. ¹⁴ Cūūya dupu maquē póa ãñurō butiré niwū. Cūū capeari pecarpōna tiiróbiro asiyáwñ. ¹⁵ Dupori asipóarĩri sipioárebiro asiyáwñ. Cūū wedesere oco pairó òmasãñucōrōbiro ññsñwñ. ¹⁶ Diamacú macā wāmorē siete ñocōã cñowī. Useropu espada pñanĩña asoyóaripĩ súuwitiwñ. Cūūya diapóa muĩpū tiiróbiro bayiró asiyáwñ.

¹⁷ Cūūrē ñña, diagubiro cūūye dupori putopu ñaacūmuwū. Cūūpe diamacú macā wāmomena yññre ññareō, jñwī:

—Cuirijñña. Yññrá niisuguegu, niitugu niñã. ¹⁸ Catigú peti niñã. Yññ diarigu niwū. Diarigu niipacu, catirucujã. Yññ diarira yeeripūna niirōru macā sawirire† cñoa. ¹⁹ Mññ ññaãriguere, mecātīgã ññarére, too síro wáaadarere jóaya. ²⁰ Siete ñocōã yáa diamacú macā wāmorē cñorí, mññ ññaãrigue, teero biiri siete sñãwócore pesaré yucu oro yucu maquē biiro jñdugaro tiia: Siete ñocōã siete ángelea jñdugaro tiia. Cúã siete yññre padeoré pōnarĩ macārãyara niñya. Siete sñãwócore pesaré yucu siete pōnarĩ yññre padeoré pōnarĩ macārã jñdugaro tiia, jñwī.

2

Éfeso macārãrē jóarigue

¹ Jesucristo ateré jñwī:

Éfeso macārã yññre padeorí pōna macārãyagu ángelere* ateré jóaya:

“Yññ siete ñocōãrē diamacú macā wāmore cñogú, siete sñãwócore pesaré yucu oro yucu watoapu ññanetōgū ateré jñã: ² Múã tiirére yññ masñã. Yé maquērē múã bayiró padea. Múã padeó yapacutía. Ñññaré tiirare múã booríã. Æpērã Jesús cūūyere wededutigu besenoña manipacára, ‘úsãcã Jesuyere wededutigu beserira niñã’ jññya. Múã ‘¿diamacúrã jñmĩ cáã?’ jññ, tũgueñamasñã. Cúã buerére tñorã, ‘cúã jññditora niñya’ jññmasñã múã. ³ Padeó yapacutía. Yé wapa bayiró ñññarō netōwú múã. Teeré ññcãjãwū.

⁴ Tee niipetire ãñurē tiipacári, ate dícu ññañã múãrē: Múã sicatoru yññre maĩrĩrobiro maĩrĩa. ⁵ Sicatoru yññre ãñurō maĩrĩguere wãcũña. Teero tiidúmiriguere wãcũpati, wasojñña sũcã. Sicatoru tiiriguere tiiyã. Múã wasohéri, múãya sñãwóorigu múã putopu niirĩguere ññajãgũda. ⁶ Apeyé ate múã tiiré ãñuniã: Nicolaitayere buerã tiirére múã booríã. Yññcã teeré booríã.

⁷ Tñodugárano Espiritu Santo yññre padeoré pōnarĩ macārãrē wederere tñomasñadacua. ãñurō padeó cãmewitiranoré yucññ catiré ticorígu† ññcare yaari tiigũda. Tiigú Cōãmacu niirō ãññunetōjōãrōru niñã”, jñ jóaya, jñwī.

Esmirna macārãrē jóarigue

⁸ Jesucristo jññemowī sũcã:

Esmirna macārã yññre padeorí pōna macārãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yññrá niisuguegu, niitugu, diarigupu niipacu, catirucujãgū ateré jñã:

⁹ Múã ñññarō netōrere, múã apeyenó cñohérere masñã. Teero cñorĩpacara, petirĩadarepere cñorã niñã. ‘Judíoa niñã’ jññrã múãrē ñññarō wedeserere masñã. Yññ ññacoropu cúã judíoa mee niñya; Satanás dutirére tiirã niñya.

† 1:18 Españolmena: llave; portuguésmena: chave.

* 2:1 Ángele “Cōãmacyere wedecotegu”

jñdugaro tiia. † 2:7 Génesis 2.9.

10 Múã ñañarõ netõãdarere cuirijãña. Satanás múã sîquẽrãrẽ peresuwiipu sõnecori tiigúdaqui, múã padeorére duudutígu. Múã puamóquẽñe barecori ñañarõ netõãdadu. Múã padeoré wapa siãdugári, padeodúrijãña. Múã teero tiirí, yuu catiré petihéere ticogudacu múã padeoré wapa.

11 Espiritu Santo yuure padeoré põnarí macãrãrẽ wedei. Tuodugáranu tuoáro. Ññurõ padeó cãmewitíranu cúã diari siro, pecamepu wáaricua. Pecamepu wáare dianemore tiiróbiro niia”, jii jóaya, jiiwí.

Pérgamo macãrãrẽ jóarigue

12 Jesucristo jiiñemowí sũcã:

Pérgamo macãrã yuure padeorí põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu espada puaniña asoyóaripí cuogú ateré jiiã: 13 Múã niirí macã maquẽrẽ yuu masiã: Satanás too macãrã õpũ nií. Múã toopú niipacara, yéere tiinunúserucujãã. Yuure padeodúriwu, cúã Antipare siãritocãrẽ. Cũu yéere wede, padeotúcowi, téẽ cũũrẽ siãcõãritopu. Teero wáawu múãya macã Satanás niirí macãpu.

14 Ate dícu ñañaã múã: Balaam tiidutíre tiiróbiro múã sîquẽrã tiinunúsea. Cũu Balare Israelya põna macãrãrẽ ñañaré tiidutíyigu. Balac cúãrẽ wáicura dii cúu padeorãre ticoariguere yaari tiiyígu; ñañarõ ñeeaperi tiiyígu.

15 Nicolaítayere buerá tiidutírecãrẽ múã sîquẽrã teorora tiinunúsejãã. 16 Múã cúãrẽ ‘teeré buerijãña’ jiiã. Teewapare wãcũpati, wasoyá. Múã wasohéri, máata múã pũtopu jeaguda. Jea, yáapí ueropu súuwitiripímena cúã buerére tuonunúseramena cãmefsĩãgũda.

17 Espiritu Santo yuure padeoré põnarí macãrãrẽ wedei. Tuodugáranu tuoáro. Ññurõ padeó cãmewitíranorẽ maná yayióriguere ecagúdadu. Cúãrẽ útãpe butirípere ticoguda. Tiipepu mama wãmerẽ jóatunoãdadu. Sicũ teewãmerẽ masĩriqui. Tiipere cuogú dícu masĩgũdaqui”, jii jóaya, jiiwí.

Tiatira macãrãrẽ jóarigue

18 Jesucristo jiiñemowí sũcã:

Tiatira macãrã yuure padeorí põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu Cõãmacũ macũ, capeari pecapõnabiro asiyágu, dupori asipóapĩrĩ sipioárebíro asiyágu ateré jiiã: 19 Múã tiirére yuu masiã. Múã maĩré, múã padeoré, múã ãpẽrãrẽ tiápure, múã padeoyapãcutirere masiã. Atecãrẽ masiã: Múã sicatoru tiiríro nemorõ atitóre ññurõ tiirã tiia.

20 Ate dícu ñañaã múã: Jezabel múãrẽ ñañaré buepacari, teero iñajãã. ‘Cõãmacũyago profeta niia’, jiiñiyo coo. Coo yuure padecoterare jiiñitoyo. Cúãrẽ ñañarõ ñeeapere bueyo. Wáicura dii ãpẽrã cúã padeorãre ticoariguere yaari tiyo coo buerémena. 21 Coo ñañaré tiirére wãcũpati, wasoádarere yuemiwũ. Wasodugáriyo. Coo ñañarõ ñeeaperere duudugáriyo. 22 Teero tiigú, coore diarecutiri tiigúda. Coomena ñañarõ ñeeaperere bayirõ ñañarõ netõrĩ tiigúda, coomena cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasohéri. 23 Coo põnarẽ siãjãgũda. Yuu teero tiirí, niipetira yuure padeoré põnarí macãrã ateré masiãdadu: Yuu múã tiidugãrere, múã wãcũrere masipetijãã; múã tiiríro jeatuario wapatiguda. 24 Múã Tiatira macãrã ãpẽrã coo buerére booríã. Satanáye buerére ‘pũtĩ maquẽ niia’ cúã jiiãrecãrẽ bueríwu. Múãrẽ ateré

jĩã: Múãrẽ apeyé dutinemoricu. ²⁵ Ate dícare tiyá: Múã diamacá tiirere duurijãña, tée yuu putuatiripu.

²⁶ Añurõ padeó cãmewití, yuu tiidutirere tiyapacutiranorẽ dutiré ticoguda. Peedita macãrãrẽ dutiadacua, ²⁷ yuu Pacu yuure niipetire macãrĩ macãrãrẽ dutiré ticorirobirora. Cõmegãména diipãrũre páamutõrõ tiiróbiro yuure netõncãrãrẽ ñañarõ tiíadacua. ²⁸ Teero tiirãnorẽ ñocõãwã bõerigare ticoguda. ²⁹ Espiritu Santo yuure padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tuodugáranu tuoáro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

3

Sardis macãrãrẽ jóarigue

¹ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Sardis macãrã yuure padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu siete tutuare Espiritu Santoyere cuoa. Siete ñocõãrẽ cuoa. Yuu teeré cuogú ateré jĩã: Múã tiirere yuu masiã. Ápẽrã yuure padeoré põnarĩ macãrã múãrẽ ñña, biiro jĩyã: ‘Cúã Cõãmacũ catiré ticoreré cuoõya; Cõãmacũ dutirere tiíya’ jĩyã. Teero jĩpacari, diarira tiiróbiro niíã múã; Cõãmacũ dutirere tiiría. ² Ateré wãcũña: Múã añurõ tiiré petiró tiia. Teero tiirã, añurere tiinemõña sũcã, petirí jĩrã. Yuu ññarĩ, Cõãmacũ ññacoropu múã tiiré dusajãã. ³ Múãrẽ bueriguere, múã teeré padeoriguere wãcũña. Tee buerere nũññã. Múã teeré nũññiriguere wãcũpati, wasoyá. Múã añurõ tuomasĩhẽrĩ, wãcũña manirõ yaarépigu tiiróbiro jeagudacu.

⁴ Múã menamacãrã Sardispu niirã diarira tiiróbiro niipacara, siquẽrã cúãye suti jũrĩmanire tiiróbiro niíyã. Cúã añurõ tiiré wapa suti butiré sãña, yuunena bapacutiadacua. ⁵ Añurõ padeó cãmewitirano cúã tiiróbiro suti butiré sãñarira niíadacua. Catiré petihẽrere cuorã wãmerẽ jóaturipũpu cúã wãmerẽ coserícu sáa. Yuu Pacu, cũyara ángelea ññacoropu yuu ‘cúãrẽ masiã’ jĩgũda. ⁶ Espiritu Santo yuure padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tuodugáranu tuoáro”,

jĩ jóaya, jĩwĩ.

Filadelfia macãrãrẽ jóarigue

⁷ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Filadelfia macãrã yuure padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu ñañaré manigũ, diamacũ niigũ niíã. Daviyá sawire cuoa. Yuu pãõrĩ, ãpĩ biamasĩrii. Biarí, ãpĩ pãõmasĩrii. Yuu dícu teeré tiimasĩgũ niijĩgũ, múãrẽ ateré jĩã: ⁸ Múã tiirere yuu masiã: Múã péerogã tutuare cuopacára, yuu dutirere yuuna. Yuure masĩhẽramena wedesera, ‘úsãjã cãũrẽ masĩriga’ jĩria múã. Teero tiigũ, yuu múãrẽ sicasope pãõncõwũ. Tiisopere ãpĩ biamasĩriqui. ⁹ Múãya macã macãrã Satanás dutirere tiirã ‘úsã judíoa niíã’ jĩyã. Yuu ññacoropu judíoa mee niíyã; jĩditorepira niíyã. Cúãrẽ múã pũtopũ ati, ñicãcoberimena jeacũmurĩ tiigũdacu. Yuu múãrẽ maĩrere masĩrĩ tiigũda. ¹⁰ Yuu múãrẽ yuu dutirere ‘wãcũtutuaremena tiurucujãña’ jĩdutiwu. Múã yuure padeoré wapa ñañarõ netõpacára, teero tiurucujãwũ. Teero tiigũ, niipetira atibũreco macãrã ñañarõ netõritabe, múãrẽ coteguda. Niipetira atibũreco macãrãrẽ ‘¿deero padeomĩ cúã?’ jĩgũ, cúãrẽ ñañarõ netõrĩ tiigũda.

11 Máata p̄t̄ūaaatiḡuda. Múã diamacá tiirére duurjãña, pesari beto* Cõamacã múãrẽ ticoadari betore tiidióri jĩrã. 12 ãñurõ padeó cãmewitiranorẽ ȳūu Pas̄u p̄to cũḡuda. Cũya wii macã botarí tiiróbiro toopú niĩadacua. Witiridojãadacua. Ȳūu Pas̄u wãmerẽ cããp̄ure jóatuḡuda. Ȳūu Pas̄uya macã wãmecãrẽ jóaḡuda. Tiimacã Mama Jerusalén wãmecutia. ̄Ūm̄uãsep̄u niiri macã atiditapú diiatiadacu. Teero biiri ȳūu wãme mama wãme cããp̄ure jóatuḡuda. 13 Espiritu Santo ȳūure padeorẽ p̄õnarí macãrãrẽ wedei. Tuodugáranõ tuoáro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

Laodicea macãrãrẽ jóarigue

14 Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Laodicea macãrã ȳūure padeorí p̄õna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Ȳūu wasoró manirõ Cõamacũyere diamacá wederucua. Cõamacũ ȳūumena niipetirere tiiwĩ. Ȳūu teeré tiirigu ateré jĩã: 15 Múã tiirére ȳūu masiã. Ȳusuaracã niiria; asiracã niiria. Múã ȳusuarí, o asirí, ãñuboyu múãrẽ.

16 Múã asibusúra niĩã; ȳusuaría; asiría.† Teero tiigú, múãrẽ cõãḡudu tia, s̄icũ asibusúre s̄inidugáhegu eobatérobiro. 17 Múã jĩmiã: ‘C̄uopetijãã; niipetire ȳūure ãñurõ wáaa; d̄usaría’ jĩmiã. Múã tuomasiría: D̄usapetijãã. Ñãñaré dícu wáanonã, bóaneõrã, niyeru manirã, ñãhãrã, sutimanirã tiiróbiro niĩã.

18 Teero tiirã, múãrẽ ateré wedesuguea: Oro pecameru sóesiporiguere sãĩãdara tiiróbiro ȳūure padeorẽ sãĩrã atiya, Cõamacã p̄top̄u pee ãñuré c̄uoáda jĩrã. Suti butiré sãĩãdara tiiróbiro ȳūure acabóre sãĩrã atiya, bo-booro netõrĩ jĩrã. C̄apea píore uco sãĩãdara tiiróbiro masirẽre sãĩrã atiya, yéere ãñurõ ñãmasiãda jĩrã.

19 Ȳūu maĩrãrẽ ñãñaré tiirí, ‘teeré tiinemórjãña’ jĩã. Teero tiirã, yéere ãñurõ tiiyã. Ȳūu dutirére múã tiihãra, wãcũpati, wasoyã. 20 Ȳūu suogú tia, sope dotenucũgũ tiiróbiro. S̄icũ ȳūu wedeseri tuogú, ȳūure sope pãõsõnecogũbiro niĩ. Teero tiigánomena cãmerĩ suoyãra tiiróbiro useniãdacu.

21 ãñurõ padeó cãmewitiranorẽ ȳūumena ȳūu duiríp̄rõr̄u duiadacua. Ȳūucã Satanã ȳūure wedesãpacarí, netõnucãjãwã. Teero tiigú, ȳūu Pas̄umena cããyap̄rõr̄u duia. 22 Espiritu Santo ȳūure padeorẽ p̄õnarí macãrãrẽ wedei. Tuodugáranõ tuoáro”,

jĩ jóaya, jĩwĩ ȳūure.

4

̄Ūm̄uãsep̄u Cõamacãrẽ súubusepeore

1 Toó síro ȳūu ñãwã sũcã. ̄Ūm̄uãsep̄u sicasope tusuri ñãnamõcowu. Ȳūu tuosuguerigu ȳūure wedeserigu cornetabiro busugúre tuowú:

— ãnopú muãatiya. Toó síro wáaadarere m̄uãrẽ ãñoḡudu tia, jĩwĩ.

2 Máata ȳūu cãniripacarí, Espiritu quẽẽrõr̄u tiiróbiro ȳūure ãñowĩ sũcã. Ȳūu ñãacorõr̄u ̄Ōp̄ũ duiríp̄rõr̄u niiwũ ãmuãsep̄u. Tiip̄rõr̄u s̄icũ duiwĩ. 3 Toó duigú ãtãpe jaspe o cornalina tiiróbiro ãñurõ asiyáwi. Tiip̄rõ sicadá bueda popeapu

* 3:11 Pecasãyemena: corona. † 3:16 “Ȳusuarabiro niirã Jesurẽ padeohãra niĩya”, jĩdugaro tiicú. “Asirãbiro niirã Jesurẽ ãñurõ padeorã, cãũ dutirẽre useniremena tiirã niĩya”, jĩdugaro tiicú. “Asibusuarabiro niirã Jesurẽ padeopacãra, cãũ dutirẽre ãñurõ tiiriya; cãũyere ãñurõ tuosẽniriya”, jĩdugaro tiicú.

niiwā. Tiidá ãñurõ sãmerída esmeralda wãmecutiripe tiirõbiro sãmewā. ⁴Veinticuatro õpãrã duirépĩrĩ tiipĩrõrẽ niisodeawu. Veinticuatro bũtoá dutirá teepĩrĩrũ duiwa. Suti butiré sãñarira niiwā. Cúãye dupupá sotoaru oro betori pesawu. ⁵Tiipĩrõpũre bũpo wããyore bauwá. Bũsaré, bũpo páare bũsũwitiwu. Tiipĩrõ díamacũ siete siãwõcore tuturi jũñnucũwā. Teetuturi Espĩritu Santo siete tutuare cũore niã. ⁶Tiipĩrõ díamacũ día pairĩmaabirowā. Bídrubiro ãñurõ ocosusũrimaa niiwā.

Tiipĩrõrẽ bapari catirá niisodeawa. Cúã díamacũpe, sucubĩrope pee capeari cũowá. ⁷Catigũ niisũguegũ yáibiro* bauwĩ. Cũũ siro macũ wecũbiro† bauwĩ. Cũũ siro macũ basocũbiro diapóa cũowĩ. Cũũ siro macũ cáaracu wũũgũbiro bauwĩ. ⁸Bapari catirá cúãcõrõ seis wũure cũowá. Niipetire cúãye õpũũrĩpũre, cúãye wũure docapũre capeari cũosũgójãwā. Bũreconi, ñamirĩ yeerisãrõ manirõ biiro jũrucujãwā:

Ñañaaré manigũ; ñañaaré manigũ; ñañaaré manigũ niĩ Cõãmacũ marĩ Õpũ tutuanetõjõãgũ.

Cũũ atitõre niirucujãgũ, too sũgueropũ niirigu, too síropũ atigũdu niĩ, jũwā.

⁹Cúã bapari catirá tiipĩrõrũ duigũ catiré petihére cũogáre “niipetirere dutimasĩã mũũ” jũwā; cũũrẽ padeowá; cũũrẽ usenire ticowa. ¹⁰Cúã teero tiirécõrõ veinticuatro bũtoá dutirá tiipĩrõrũ duigũ pũto ñicãcoberimena jeacũmurucuwa. Catiré petihére cũogáre padeowá. Cúã pesaré betorire née, cũũyapĩrõ díamacũrũ cũũwā. Biiro jũwā:

¹¹Cõãmacũ ãsã Õpũ, niipetirere bauanérigũ niã mũũ.

Mũũ boorómenarã ate niipetire niã.

Teero tiirémena mũũ ãsã usenipeogunorã niã.

Usenipeonojĩgũ, biiro jũnoã mũũ:

Mũũ niipetirere dutimasĩgũ niã;

ãsã mũũrẽ padeoá;

ãsã mũũrẽ “tutuanetõjõãgũ niĩ” jũã,

jũwā.

5

Cordero opatũnurẽ néerigue

¹Yũũ ññawũ sũcã. Tiipĩrõrũ duigũ diamacũ macã wãmope sicutũnu cũowĩ. Pũãñĩarũ jóaritũnu niiwā. Siete pirabiaturigũ cũowá. ²Toopũ sícũ ángele tutuagũre ññawũ. Cũũ bayirõ bũsarómena wedewi:

—Ñañaarére nũcãjãrigũno dícu pirabiaturere pãnecojã, iitũnurẽ jõãmasĩqui. ¿Noãnõ niigari iitũnurẽ jõãgũdu? jũwĩ.

³Õmũãsepũ, ditapũ, dita docapũre tiitũnurẽ jõãmasĩgũ, tee jóariguere buemasĩgũno maniwĩ. ⁴Tiitũnurẽ jõãmasĩgũ, tee jóariguere buemasĩgũno manirĩ ññagũ, yũũ bayirõ utiwũ. ⁵Sícũ bũtoá dutirá menamacũ yũũre jũwĩ:

—Utigũ mee tiyá. Sícu niĩ, Judayá põna macũ yái sõãgũ* tutuagũ tiirõbiro. Cũũrã David pãrãmi niinũnusegũ, cũũrẽ netõnũcãdũgamirirare cãmewitĩrigũ niĩ. Teero tiigũ, cũũ siete pirabiaturere pãnejã, iitũnurẽ jõãmasĩqui, jũwĩ.

⁶Tiipĩrõ deco, bapari catirá deco, veinticuatro bũtoá dutirá deco Cordero cúã siãnórĩgu niipacu, catigũ nucũrĩ ññawũ. Cũũ siete capesári, siete capeari

* 4:7 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 4:7 Españolmena: toro; portuguésmena: touro.

* 5:5 Españolmena: león; portuguésmena: leão.

cuowí. Tee capeari Espíritu Santo siete tutuare cuogú niipetiro atibárecopu tiodiocorigu jĩdugaro tĩa. ⁷ Cordero wáa, tiipĩõpu duigú diamacú macã wãmope cuoritũnurẽ néewĩ. ⁸ Cũu tiitũnurẽ néerĩ, bapari catirá, veinticuatro butoá dutirá Cordero díamacú ñicãcoberimena jeacũmuwã. Cúãcõrõ búapütêrê,† oro baparire cuowá. Teebaparipure sitiaãñũre busemuõcore dadaro niiwã.

⁹ Cúã mama basaré basara, biiro jĩwã:

Mũu sãnórĩgu niĩã. Cõãmacũrẽ mũuye díimena basocáre wapatĩbosarigu niiwã. Mũu wapatĩbosarira niipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire dita macãrã niĩya.

Mũu teero tiirĩgu niijĩgũ, tiitũnurẽ née, teeperire pãnemasĩã.

¹⁰ Mũu cúãrẽ õpãrã, paia wáari tiiyú, ãsãyagu Cõãmacú dutirére tiiáro jĩgũ.

Cúãrã niipetire dita macãrãrẽ dutiadacua, jĩ basawa.

¹¹ Yũu ññawũ sũcã. Paũ ángelea tiipĩõrẽ, catiráre, butoá dutiráre niisodeanucãjeawa. Paũ peti niiwã. Cúãrẽ bapaqueopetimasĩña manitú niiwã. Cúãrẽ tuowú. ¹² Bayiró busurõmena jĩ basapeowa:

Cordero basocáye wapa sãnórĩgu niĩ.

Teero tiinórĩguemena basocá usenipeogunorã niĩ. Usenipeonojĩgũ, biiro jĩ basanoã cũurẽ:

“Cũu tutuanetõjõãgũ niĩ; niipetirere cuoi; niipetirere masĩ; cũu tiidugárere tiimasĩ; padeonõgũ niĩ; niipetirere dutimasĩ; ãñugú niĩ” jĩnoã,

jĩ basawa.

¹³ Æpẽrãrẽ tuowú sũcã. Niipetira Cõãmacú tiirĩra ãmuãsepu niirã, ditapu niirã, dita docapu niirã, díã pairĩmaapu niirã jĩ basapeowa:

Tiipĩõõpu duigúre, Corderore “ãñurã niĩ múã” jĩãrõ;

múãrẽ padeoáro; “múã niipetirere dutimasĩã” jĩãrõ;

“múã tiidugárere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ múãrẽ,

jĩ basawa.

¹⁴—Teerora jĩrõ booa, jĩwã bapari catirácã.

Butoá dutirápe ñicãcoberimena jeacũmu, sũubusepeowa.

6

Siete pirabiaturigüe

¹ Yũu ññawũ sũcã. Cordero tiitũnu siete pirabiature cuoritũnurẽ jõãnucãwĩ. Niisuguerore pãnecojãwĩ. Sicũ bapari catirá menamacú wedeserere tuowú. Bupo páari busurẽ tiirõbiro wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

² Cũu teero jĩãri sirogãrã, yũu ññawũ sũcã. Caballo butigú witiatiwi. Cũu so-toapu pesagú bũeripĩrẽ cuowí. Cũuya dupu pesarĩ betore ticonowĩ. Cãmerĩsĩã netõnucãtoarigu cãmerĩsĩã netõnucãgũ witiwawĩ sũcã.

³ Cordero síro macãrõ pãnecorira sũcã, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

⁴ Æpĩ caballo witiatiwi. Sõãgũ niiwĩ. Cũu sotoapu pesagúre cãmerĩsĩããdare dutirére ticonowĩ. Teero tiigú, atibáreco macãrãrẽ ãñurõ niirecatimiãrirare cãmerĩsĩãrĩ tiigú witiwawĩ. Cũu espada pairĩpĩ ticonowĩ.

⁵ Cordero puaró pãneãri síro, aপরõ pãnerĩ, ãpĩ catigú wedesewi:

† 5:8 Pecasãyemena: arpas.

—Atiya, jīwī.

Унн ĩñawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Ńílgū niwī. Cūū sotoapū pesagú nūcūrē queoróre * ñoonewī. ⁶ Catirá watoapure sīcū wedeseri tiiróbiro tūowú:

—Sica kilo trigo sicabureco pade wapatárocōrō wapacutía. Itiá kilos cebada sicabureco pade wapatárocōrō wapacutía. Use yaarēpūre ayiorére, vinorē ñañorī tiirjāña, jīwī.

⁷ Cordero itiáro pāneāri siro, aperó pānerī, āpī catigú wedesewi:

—Atiya, jīwī.

⁸ Унн ĩñawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Butiwiyasāñugū niwī. Cūū sotoapū pesagú wāmecutiwi Diarē Ōpū. Cūūrē nūñugū wāmecutiwi Diarira Yeeripūnarī Niirōpū. Cūā dutimasīre ticonowā. Tee dutiré cūorēmena atibáreco macārā sicanīña deco macārārē† sīāwā. Cāmerīsīāremena, juabóremena, diarēmena sīāwā. Wáicura cūaracā sīāpuwa.

⁹ Cordero bapari pirabiare pāneāri siro, aperó pānerī, diarira yeeripūnarīrē ĩñawū. Cūā Cōāmacūye queti, Jesuyére wederigue wapa sīānórira niwā. Cūā Cōāmacūrē wáicura sópeero tiiróbiro bauró docapū niwā. ¹⁰ Cūā bayiró busurómena wedesewa:

—Ōpū ñañaré manigú, diamacú niigú, ¿deero biiri mūū iiburecope niirārē bese, ñañarō tiicāmégūdari, cūā ūsārē sīārīgue wapa? jīwī.

¹¹ Cūācōrō suti butirē ticonowā. Cūārē jīwī:

—Āpērā múā menamacārā Jesuyére wederá, teero biiri múā tiiróbiro padeorá sīānōadacua. Yeerisāña ména, téé cūārē sīāpetírīpu, jīwī.

¹² Cordero sicamoqueñe pirabiare pāneāri siro, aperó pānerī, ateré ĩñawū: Dita bayiró cāmeñawū; muīpū búreco macū bayiró ñílgūca wáawi. Muīpū ñami macū dí tiiróbiro bayiró sōāwī. ¹³ Ńocōā ditapū ñaacodiawa; wīno bayiró páapuri, díawe bududiaro tiiróbiro wáawa. ¹⁴ Ūmuāse ditijōāwū opacaserore paatūnūācojārō tiiróbiro. Niipetire ūtāyucū, nūcūrī aperopé jeabatanūcājōāwū. ¹⁵ Atibáreco macārā ōpārā, ūputí macārā, surarare dutirá, pee apeyé cūorá, tutuara, niipetira dutiāpenori basoca, dutiāpenoña manirā ūtātutirīpu dutiwá. Ūtāyucū maquē ūtāquirītō watoapcārē dutiwá.

¹⁶ Ūtāyucure, ūtāquirītōrē basocá niirīpacari, cūā jīmiwā:

—Ūsārē cāmótāya; ūsā sotoa ñaapeajeaya, tiipīrōpū duigū ūsārē ĩñabuarijāārō jīrā. Cordero bayiró cúagu ūsā ñañaré tiiré wapa cūū ñañarō tiidarecārē cāmótāya. ¹⁷ Cūā ūsāmena bayiró cúari bureco jeatoa sáa. ¿Noā sīcārībībogari teeré? jīwā.

7

Israelya pōna macārārē Cōāmacū wāmerē ñaadiyóturigue

¹ Too síro унн ĩñawū sūcā. Bapari ángelea ditapūre nūcūrī ĩñawū, sīcū muīpū muāatirope, āpī muīpū sāāwarope, āpī nortepe, āpī surpe. Wīno cūā puto jearére cāmótāwa. Teero tiiró, wīno ditapūre, díā pairímaapure, yucūpure páapucoriwū.

² Cūā ditare, díā pairímaarē ñañodutīnoyira. Āpī ángelere ĩñawū. Cūū muīpū muāatirope atiwi. Cūū Cōāmacū catigú wāme jóatunoāirire cūowí. Cūū cūā baparire bayiró busurómena jīwī:

* 6:5 Pecasāyemena: balanza. † 6:8 La cuarta parte de la gente del mundo.

³ —Dita, pairímaa, yucuré ñañoríjãña ména. Tée marĩyagu Cõãmacũ pade-coterare cúãye diapóaripu cũũ wãmerẽ ñaadiyótuari siroru, ñañoña, jĩwĩ.

⁴ “Noquẽrã niĩya” jĩĩ wederi tuowá. Ciento cuarenta y cuatro mil basocá niiwã. Cúã Israelya põna macãrã doce põnarĩ macãrã cúãye diapóaripu Cõãmacũ wãme ñaadiyótunorira niiwã:

⁵ Judayá põna macãrã doce mil basocá,

Rubenyá põna macãrã doce mil,

Gadya põna macãrã doce mil,

⁶ Aserya põna macãrã doce mil,

Neftalíya põna macãrã doce mil,

Manaséya põna macãrã doce mil,

⁷ Simeonyá põna macãrã doce mil,

Leviyá põna macãrã doce mil,

Isacarya põna macãrã doce mil,

⁸ Zabulónya põna macãrã doce mil,

Joseyá põna macãrã doce mil,

Benjamínya põna macãrã doce mil basocá niiwã.

Niipetira cúãye diapóaripure Cõãmacũ wãme ñaadiyótunorira niiwã.

Paũ suti butiré sãñarirare ññarigue

⁹ Too síro yũũ ññawũ sũcã. Paũ basocá niipetire dita macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire wedeserare ññawũ. Cúã tiipĩrõ díamacũ, Cordero díamacũ nucũwã. Cúãrẽ bapaqueopetimasĩña manitũ niiwã. Cúã suti butiré sãñarira iquiquerire cuowá. ¹⁰ Cúã bayiró bũsũrõmena wedesewa:

Marĩyagu Cõãmacũ tiipĩrõru duigú marĩrẽ netõnérigu niiwĩ.

Corderocã marĩrẽ netõnérigu niiwĩ,

jĩwã. ¹¹ Niipetira ángelea tiipĩrõrẽ, bũtoá dutirãre, bapari catirãre

nucũsodeawa. Ángelea tiipĩrõ pũto jea, cúãye diapóarire munibiácũmujeawa.

Cõãmacũrẽ padeowá. ¹² Biiro jĩwã:

Ɔsãyagu Cõãmacũrẽ “ãñugú niĩã” jĩãrõ;

“niipetirere dutimasĩã; niipetirere masĩã” jĩãrõ;

“bayiró useniã mũũmena; mũũrẽ padeoá” jĩãrõ;

“mũũ tutuanetõjõãgũ niĩã; mũũ tiidugãrere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ mũũrẽ,

jĩwã.

¹³ Sícũ bũcũ yũũre sãññãwĩ:

—Ñniã suti butiré sãñarira ¿noo macãrã niĩ? ¿Noopá atiyiri? jĩwĩ.

¹⁴ Yũũ cũũrẽ yũũwũ:

—Mũũ masĩcu.

Cũũpe yũũre jĩwĩ:

—Ñniã bayiró ññarõ netõrẽ bũrecori wáaritore, ññarõ netõrĩra niĩya.

Cúã Corderoye díimena cúã ññarẽ tiirĩguere cosenõrira niĩya. Teero tiiró,

cúãye suti butiré “ññarẽ manirã niĩya” jĩdũgaro tia. ¹⁵ Teero tiirã, cúã

Cõãmacũyapĩrõ díamacũ niĩya. Cũũya wii ãmuãse macã wiipure búrecori,

ñamirĩ cũũ dutirẽre tiĩya. Tiipĩrõru duigú cúãmena nii, cúãrẽ cotegudaqui.

¹⁶ Cúã juabóanemoricua; oco sñnidugãnemoricua. Cúãrẽ muĩpũ sóenemoriqũ;

asirẽ tuunemóricua. ¹⁷ Cordero tiipĩrõ decoru niigú ovejare tiirõbiiro cúãrẽ

cotegudaqui. Cúãrē catiré petihére ticogudaqui oveja coterí basocū cūñyarare oco witirí coperu néewaro tiiróbiro. Cõamacū niipetira cúã yaco ocoré cosegudaqui, jñwĩ.

8

Niituro pirabiariro; sitiaaññure busemũcoriga

¹ Cordero niituro pirabiariro pãnerĩ, ãmũãseru ditamanijõãwũ. Sica hora deco teero wáawu. ² Yñu ññawũ sũcã: Siete ángelea Cõamacū díamacū nucũrĩ ññawũ. Cúãrē siete putirépaure ticowi. ³ Æpĩ ángele ati, wáicura sópeero tiiróbiro bauróru jeanucãwĩ. Sitiaaññure busemũcoriga orogare cõowĩ. Cũñ pairó sitiaaññure cũñ buseadarere ticonowĩ. Tiipirõ díamacũru sitiaaññure sópeero oromena tiinóriro niiwã. Sitiaaññurere néewawi toorú, niipetira Cõamacũrē padeorã sãirémena muãwaaro jñgũ. ⁴ Ángele yoonerigarũ sitiaaññure õme witiwu. Cõamacũrē padeorã sãiré tee õmemena bocamuã, Cõamacũ putoru busemũãjeawu. ⁵ Tee tiiarĩ siro, ángele sópeero maquẽ nitĩ asiyáre sitiaaññure sóerigarũ néesãdadowi. Tiigaré atibúrecoru déediocowi. Cũñ déediocori, buru páare, busuré, buru wããyore wáawu. Dita cãmeñawũ.

Ángelea putirépaure putirígue

⁶ Siete ángelea siete putirépaure cõorã cúã basiro quẽnowã, teeré putiábara. ⁷ Niisugueu putiwĩ. Cũñ putirĩ, atibúrecopure ocoperí yusãreperi* déedioconowũ; pecame dímena wóorigue déedioconowũ. Teero wáari, atibúreco decomena ñuaró† jũñtuwu. Yucucã decomena ñuaró jũñtuwu. Táa niipetire jũñpetijõãwũ.

⁸ Cũñ siro macũ putiwĩ. Cũñ putirĩ, ãtãgũ pairígu jũñrõ tiiróbiro díã pairímaaru déedioconowũ. Tiimaã decomena ñuaró dímaa wáawu. ⁹ Wai decomena ñuaró‡ diawa. Doorépauro decomena ñuaró§ watibatéjõãwũ.

¹⁰ Pñarã siro Æpĩ putiwĩ. Cũñ putirĩ, ñocõãwũ paigũ ñaacodiawi. Ñaadiagu, sããwócori tutu tiiróbiro jũñdiawi. Cũñ díamaarĩ niirére, oco witiRé coperi niirére decomena ñuaró sotoaru ñaapeawi. ¹¹ Ñocõãwũ wãmecutiwi “sũguẽgũ”.* Teero tiiró, oco sũguẽré wáawu.† Basocã tee oco sñinã, pau diawa.

¹² Ìtĩãrã siro Æpĩ putiwĩ. Cũñ putirĩ, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã decomena ñuaró posajõãwã. Teero tiiró, decomena ñuaró ñaitĩãjõãwũ; búreco decomena ñuaró bauríwu; ñamicã teerora.

¹³ Yñu ññawũ sũcã. Cárapu ãmũãseru wũñrĩ ññawũ. Bayiró busurómena wedesewi:

—Bóaneõrã niĩadacua atibúreco macãrã, dusarépaure busuri. Ìtĩãrã ángelea teepaure putiábara ñusaáya ména, jñwĩ.

9

¹ Bapari siro Æpĩ putiwĩ. Cũñ putirĩ, ñocõãwũ atibúrecoru ñaadiaríguere ññawũ. Cũñ sicasawĩ niĩditidiari cope sããwaro macã sawire ticonowĩ. ² Cũñ tiicope sããwarore sawipõwĩ. Cũñ pãõrĩ, õme pairó busewitiwu wese jũñrõ tiiróbiro. Tiicope maquẽ õme muĩpũrē ñaitĩãjõãrĩ tiiwũ. ³ Tee õmemena pau yeseroa atibúrecopure wũwáwa. Cúã tóamañre ticonowã. Tee dutirémena atiditã

* 8:7 Pecasãyemena: granizo. † 8:7 La tercera parte. ‡ 8:9 La tercera parte. § 8:9 La tercera parte. * 8:11 Pecasãyemena: ajenjo. † 8:11 La tercera parte de las aguas.

macārārē cutiapa tiiróbiro tóawa. ⁴ Táare, pūūrē, yucurē ñañoríwa. Basocá Cōāmācū wāme cūāye diapóaripū cūohéra dícare tóawa. ⁵ Cūārē tóasīādutiwi. Teero sīārōno tiigú, sicamoquēñe muīpūrā cūārē teero tóarucujāwā. Cūā tóare cutiapa tóarobiro pūniwā.

⁶ Teeburecorire basocá diarére āmaāmiādacua. Βυαρícuα. Bayiró diadugapacara, diamasírícuα.

⁷ Yeseroa yuu ññarí, caballoa cāmerisīārā wáadara quēnoārira tiiróbiro bauwá. Cūāye dupupápu oro betoribiro baurére pesawa. Basocábiro diapóacutiwa. ⁸ Numiābiro póañarōcūtiwa. Yáiwabiro upicūtiwa. ⁹ Cūā cutiroke cāmotáre cōme caserobiro bauré niiwū. Cūā wññarí, bayiró busuwñ. Basocá cāmerisīārā wáara, pañ caballoa wéewarecori boyeromena wáarobiro busuwñ.

¹⁰ Cūā pīcōōrīpūre cutiapa tiiróbiro tóarepa cūowá. Teeména sicamoquēñe muīpūrā basocáre tóawa. ¹¹ Yeseroa ōpū niiditidiari cope dutigú niī. Cūā hebreoayemena wāmecutii Abadón. Griegoayemena wāmecutii Apolión.*

¹² Ñañarō netōsuguré wáaa méee. Ρυαρό dñsaa ména.

¹³ Sicamoquēñerā siro āpī putiwí. Cūñ putirí, Cōāmācū díamacūpu sitiaññure sóepero oromena tiiróbiro bapari capesári cūoró watoapu sīcū wedeseri tūowá.

¹⁴ Tiiwá putiárigure jīiti:

—Bapari ángelea Cōāmācūrē netōñcārigū menamacārā siatúnñcōnorira díá Éufrates puto niīya. Cūārē jōāñā, jīiti.

¹⁵ Cūñ teero jīirí tūogú, bapari ángeleare jōāwí. Cūā basocáre decomena dñaró† siāādara niiwā. Cūā tii hora, tiibureco, tiimūpū, tiicāma niirí, “siāādacu” jīñnorira niyira. ¹⁶ Cūā menamacārā caballoa sotoa pesará doscientos millones surara niiwā. “Noquērā niīya” jīirí tūowá.

¹⁷ Caballoa, teero biiri cūā sotoa pesarére biiro baurére ññawū: Cūā cutiroke cāmotáre sōārō, sūmerō, ewñro niiwū. Caballoa yáíwa tiiróbiro dupupácutiwa. Cūā ñseripū ōme, pecame witiwñ. Azufre jūūrē póasusuwitiwñ. ¹⁸ Basocá decomena dñaró siāñowā ate itiáro ñañarémēna: ōme, pecame, azufre cūā ñseropū witiémēna. ¹⁹ Caballoa cūā ñseripū witiémēna, cūāye pīcōōrīmenā siāmasíre ticonowā. Cūāye pīcōōrī ññabiro bauwá. Ñña dupupá tiiróbiro baurémēna basocáre cāmituwa.

²⁰ Āpērā siāñoriarirape teerora ññaré tiurucujāwā. Cūā ññaré tiirére “nocōrō tiidúada” jīi wācūpatiwi; wasoríwa. Cūā wātīārē, oromena weerirare, platamēna weerirare, bronce mēna weerirare, ūtāperimēna tiirirare, yucmēna tiirirare padeorucujāwā. Cūā padeorápe ññariya; tuoríya; wāmasíríya. ²¹ Basocáre siādúriwa; yáíwa oco sitará jīditoremēna tiirénorē tiidúriwa; āpērāmēna ññarō ññeapeduriwa; yaadúriwa; wācūpati, wasorídojāwā.

10

Péeritūnugārē ángele cñorígue queti

¹ Yññ ññawū sūcā. Āpī ángele tutuagu ūmñāsepū niirigu diiátiwi. Cūñ ōmeburñarí watoapu diiátiwi. Bueda cūñya dupu sotoare niiwū. Cūñya diapóa muīpū tiiróbiro asiyáwñ. Cūñye ññicārí jūūrē botari tiiróbiro bauwá. ² Cūñya wānopū pupioáritūnugārē cūowí. Diamacá macá dñpomena pairímaapu

* **9:11** Apolión griegoayemena “Ñañogú” jīidugaro tiicú. † **9:15** La tercera parte.

catacūwī. Acuniña macã dupomena ditapu catacūwī. ³ Yáí busaró tiiróbiro bayiró acaribíremena wedesewi. Cūū wedeseri, siete bupoa wedesewa. ⁴ Siete bupoa wedeseari siro, teeré jóagudu tiimíwū. Teeré jóagudu tiiri, ũmũãsepu wedeseri tuowú:

—Siete bupoa wedeseariguere ãpērã masĩrijããrõ. Jóarijãña, jĩwī.

⁵ Ditapu, dia pairímaapu nucūrī yũ ñnarigũ diamacú macã wãmomena ũmũãsepu sũmũõcowi, “diamacúrã jĩgũ tĩa” jĩgũ. ⁶ Cõamacũ catirucugũ, ũmũãse, ũmũãse maquẽ, dita, dita maquẽ, pairímaa, pairímaa niiré tiirigũ wãmemena jĩwī:

—Yoari cotenemorõ maniãdacu sáa. ⁷ Niitugũ ángele putinũcãritabere Cõamacũ “biro tiigúda” jĩrirobirora wãaadacu. Tiatopũ cũyara profetas cũ tiãdarere wederiborora wãaadacu, jĩwī.

⁸ ũmũãsepu wedesearigu yũre wedesewi sũcã:

—Ángele díapu, ditapu nucúgũ pũtopũ wáa, cũyara wãmopũ cũorítũnu pupioáritũnurẽ néeña, jĩwī.

⁹ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, ángele pũtopũ wáawũ.

—Pupioáritũnugãrẽ ticoya, jĩwũ.

—Née, yaajãña. Mũũ ɯseropũre mumiã oco tiiróbiro ipitiadacu ména. Mũũ páagapu jearo, sãguẽ niĩadacu, jĩwī.

¹⁰ Cũũyara wãmopũ cũorítũnugã pupioáritũnugãrẽ née, yaawũ. Yũũ ɯseropũre mumiã oco tiiróbiro ipitiwũ. Yũũ yaasõnecori, páagapu sãguẽ niĩtu. ¹¹ Yũũre jĩwī sũcã:

—Peemacãrĩ macãrãrẽ, peedita macãrãrẽ, pee wedesere wedeserare, paũ õpãrãrẽ Cõamacũ wededutirere wedegũ wáaya sũcã, jĩwī.

11

Puarã Cõamacũyere wederáye queti

¹ Wii tiirã queorígubiro baurígũre ticonowũ yũũ. Ticogũ, yũũre jĩwī:

—Cõamacũwiire, sitiaññũre sóeoporore queogú wáaya. Tiíwipú niirã yũũre padeorãre bapaqueoya. ² Tiíwii wesa macã yepare queorijãña. Judíoa niihãrãrẽ ticori yepa niã. Cũã cuarenta y dos muĩpũrã Jerusalénrẽ bayiró potocõrõ wãanetõadacua, jĩwī.

³ Cũũ jĩnemowī:

—Puarã yéere wedeadarare ticocogudacu. Cũã mil doscientos sesenta burecori yũũ wededutirere wedeadacua. Bóaneõrere eñorã, bóaneõre sutire sãñarira niĩadacua, jĩwī.

⁴ Cũã puagú olivo yucu tiiróbiro niirã niĩya.* Cũãrã sũcã puagá siãwõcore pesaré yucu tiiróbiro niirã niĩya. Cõamacũ pũto macãrã niĩya. ⁵ ãpērã cũãrẽ ñañarõ tiidugári, cũã ɯseripu pecame jũũwitiemena cũãrẽ ññatutirare sóeditiojãcu. Cũãrẽ ñañarõ tiidugágũno teeména siãnógũdaqui. ⁶ Cũã oco peaheri tiimasĩcua Cõamacũ cũãrẽ wededutirere wederẽ burecorire. Ocoré díi posari tiimasĩcua. Cũã booró tiidugãrecõrõ atibũrecore ñañarõ wáari tiimasĩcua.

⁷ Cũã Cõamacũ wededutirere wedeyaponoãri siro, quiogú peti niiditidiari cope macũ cúãmena cãmerĩsiãgũdaqui. Cũãrẽ netõnacã, siãjãgũdaqui.

⁸ Cũãye õpũãrĩniãrẽ macãcapũ basocã wãanetõrõpũ cõãnoãdacu. Tiimacã

* 11:4 Zacarías 4.3,11-14.

cúã Òpūrē curusapũ sīārí macã niĩã. Tiimacã “Sodoma, Egipto tiiróbiro niĩã” jĩĩya. ⁹ Itiábureco apebúreco deco niipetire macārĩ macārã, niipetire pōnarĩ macārã, niipetire wedesera, niipetire dita macārã cúãye òpūūrĩniārē ññaadacua. Tee òpūūrĩniārē ãtãtutipũ cūũdutiariadacua. ¹⁰ Cúã puarã atibúreco macārãrē ññaarõ netõrĩ tiirĩra niiwã. Teero tiirã, cúãye òpūūrĩniārē ññarã, useniãdacua. Cúã bayirõ usenirã, apeyenõ cãmerĩ ticoadacua.

¹¹ Itiábureco apebúreco deco wáaromena Cõãmacũ cúãrē catiré ticowĩ sũcã. Teero tiirã, wũmunucãwã. Basocã cúãrē ññarã, bayirõ cuiwa. ¹² Sícũ ãmuãsepu niigũ bayirõ busurõmena wedeseri tuowã:

— Ñnopũ muãatiya, jĩiti.

Teero tiirã, õmeburuaména muãwawa. Cúã muãwari, cúã wãpãrã ññawã.

¹³ Toorã dita bayirõ cãmeñawã. Tiimacãpũre pee† wiserĩ peecõdiawũ. Siete mil basocã diawa. Ñpẽrã dusaárira bayirõ cuiwa. “Cõãmacũ ãmuãsepu niigũ dícu niipetirere dutimasĩqui”, jĩiwã.

¹⁴ Puarĩmena ññaarõ netõrē wáatoaa mée. Máata apeyē ññaarē atiadacu.

Ángele niitugũ putiríque

¹⁵ Ángele niitugũ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ãmuãsepu niirã bayirõ busurõmena wedesewa:

— Basocã òpãrã dutiré nocõrõrã petia.

Cúã dutimiãriguere marĩ Òpũ Cõãmacũ dutigudũ tiii;

cũũ beserigu Cristo teorora dutigudũ tiii.

Dutirucujãgũdaqui sãa, jĩiwã.

¹⁶ Cõãmacũ díamacũ veinticuatro butõã dutirã cúã duirépĩrĩpu duirã cúãye diaporarire munibiácũmujeawa. Cũũrē padeorã, ¹⁷ biiro jĩĩpeowa:

— Cõãmacũ usã Òpũ, mũũ tutuanetõjõãgũ, niirucujãgũ, too sugueropũ niirigu niĩã.

Mũũ tutuanetõjõãremena dutinucãã. Teero tiirã, mũũrē usenire ticoa.

¹⁸ Niipetire dita macārã mũũmena cúamiwã.

Mũũ cúãmena bayirõ cúarito jeaa, diarirare wapa tiíadarito teorora.

Niipetira mũũrē padecoterare wapatígudacu. Cúã mũũyara profetas niĩya.

Mũũrē padeorãre wapatígudacu. Uputĩ macārã mũũrē quionĩremena ññarĩ,

cúãcãrē wapatígudacu. Buri niirã mũũrē quionĩremena ññarĩ, cúãcãrē wapatígudacu.

Atiditã macãrãrē posari tiirãre cõããdare jeaa, jĩiwã.

¹⁹ Cúã teero jĩĩari siro, Cõãmacũwii ãmuãsepu niirĩ wii pãõnowã. Tii-wii popeapũre sicutiba niiwũ. Tiitiba Cõãmacũ dutiré jóaturigue cõorépĩrĩ sãñarĩtiba niiwũ. Bũpo wããyore, busurē, bũpo páare wáawũ. Dita cãmeñawã. Ocopérĩ yusãreperi bayirõ peti ññawã.

12

Numiõye queti; pñocabiro baugúye queti

¹ Umuãsepu merẽã bauré peti baurere ññawã. Toopũ sícõ numiõ niiwõ. Coõ sãñarõ muĩpũ búreco macũ asiyároburo bauwũ. Ñnami macũ muĩpũ sotoa

† 11:13 La décima parte de la ciudad.

cooye duporire péojigō niiwō. Cooya dupupure doce ñocōã cuoribeto pesawu. ² Coo niipacó niiwō. Pōnacutiadari suguerogā, pūnirére pūninogō acaribiwo. ³ Ūmuãsepu merēã bauré iñawū sūcā. Sīcū pīnocabiro baugu* sōãgúcare iñawū. Cūu siete dupupá cuowí. Pnamóquēñe capesaricutigu niiwí. Siete pesaré betori tee dupupápure pesawu. ⁴ Cūu pīcōōmena ūmuãsepu niimirira pañt ñocōãrē páabatediocowi ditapu. Cūu pōnacutígodo puto nucūwí, coo macū bauári, yaaguda jīgū. ⁵ Coo sīcū wīmagū pōnacutiwo. Cūu niipetire dita macārā Ōpū niigūdu niiwí. Tutuaromena dutigūdu niiwí. Too síro coo macū Cōāmacū putoru máata néewanowí cūūmena dutigūdu. ⁶ Numiōpe basocá manirōpu dutijōãwō Cōāmacū coore quēnobosáriporu. Toopú coore mil doscientos sesenta burecori yaaré ecanówō.

⁷ Ūmuãsepu cāmeríquere wáawu. Miguel, ãpērã cūūyara ángelea pīnocamena cāmeríquēwā. Pīnoca, teero biiri cūūyara cāmeríquēpacara, ⁸ netōñucāmasīriwa. Teero tiirá, cūã ūmuãsepure niinemomasīriwa. ⁹ Pīnoca cōãjānowí. Cūūrã sicato macū pīno, wātīārē dutigū, Satanás, niipetiro macārārē jīditogu niíi. Cūū, cūūyaramena ditapu cōãdiocojānowí.

¹⁰ Teero wáari síro, ūmuãsepu wedeseri tuowá. Bayirō busurómena jīwí: —Marírē netōñére jeatoaa.

Cōāmacū tutuare, cūū marí Ōpū niiré jeatoaa.

Cūū beserigu Cristo dutiadarocā jeatoaa.

Marí menamacārã Cōāmacūrē padeoráre wedesárigu ūmuãsepu niimiárigu cōãdioconoãwí.

Cūū burecori, ñamirí ūsāyagu Cōāmacū iñacorpu cūārē wedesáruwu.

¹¹ Cordero diagu, díi òmayudibosariguere padeoríra niijírã, Cōāmacūye quetire wederucurira niijírã, cūūrē netōñucāwā.

Āpērã cūārē Cristoye wederé wapa siãdugápacari, cuiro manirō wederucuwa.

¹² Teero tiirá, ángelea, niipetira ūmuãsepu niirã, useniña.

Atibúreco macārãpe, día pairímaa macārãcã, bóaneōrã niíãdacu múã.

Satanás “péerogã dusaa yuere cōããdaro” jī masíjīgū,

bayirō cúaremena múã puto diiwáawí, jīwí.

¹³ Pīnoca ditapu cōãdiocori iñagū, macūcutirigore nunuwáwi ñañarō tiidugágu. ¹⁴ Coore cáapacu wúurere ticonowō, basocá manirōpu wunwágodo. Too coo niirōpu itiacūma apēcūmá deco yaaré ecanówō, pīnoca coore buamasihēropu. ¹⁵ Coo wáarirope pīnoca ocoré día tiirōbiro eoyúcomiwi, coore duari tiidugágu. ¹⁶ Cūū teero tiiri, Cōāmacū ditare yetiri tiiwí, coore tiárpu. Yeticutua, pīnoca eoyúcoremena día wáari tiimiáriguere néecosāwū. ¹⁷ Teero wáari iñagū, pīnoca numiōmena cúanetōjōãwí. Coo pãrãmerã niinunusera dusarámena cāmerísīãgū wáawi. Cūã Cōāmacū dutirére tiirá, Jesuyére wederá niíya. ¹⁸ Pīnoca pairímaa wesapu jeanucāwí.

13

Puarã quioráye queti

¹ Yuu iñawū sūcā. Sīcū quiojú peti día pairímaapu pãmupasáwi. Cūū pnamóquēñe capesaricutiwi. Siete dupupá cuowí. Pnamóquēñe pesaré betori tee capesaricōrō pesawu. Cūūye dupupápure Cōāmacūrē ñañarō peti

* 12:3 Pecasāyemena: dragón. † 12:4 La tercera parte.

wedesere wāme jóatunoriro niiwā. ² Quiogú peti yuu ñnarigu yái dodogúbiro baugú* niiwī. Cūū bucobiro† duporicutiwi. Cūū yábiro† userocutiwi. Pīnoca cūūrē cūū tutuare, cūū pee tiimasīrere ticowī. Cūūrē cūū duirípīrōpu dupowī, “dutiya” jīgū. ³ Sicadupupure cāmīrōca niiwū. Catiri tiirī cāmīrōca mee niiwā. Teero niipacaro, yatiriro niiwā. Teero tiirá, atibúreco macārā quiogú petire ñnamanjōārā, cūūrē nunujāwā. ⁴ Basocá pīnocare padeowá, cūū quiogú petire tiimasīrere ticori ñnarā. Quiogú peticārē padeorá jīwā:

—Quiogú peti tiiróbiro tutuagu manī. Sicūno cūūmena cāmerfīsīmasīriqui, jīimiwā.

⁵ Pīnoca cūū “dutiya” jīārigure biiro jīdutiwi: “Cōāmacū tiimasīrere tiimasīā yuucā; yuu niipetire dutimasīgūno niā”, jīimiwī. Cuarenta y dos muīpūrā cūū tiimasīrere tiirī, Cōāmacū teero ññajāwī ména. ⁶ Cōāmacārē ññarō wedesewi. Cūū wāmerē, cūū niirōrē, ūmuāsepu niirārē ññarō wedesewi. ⁷ Cūū Cōāmacū padeorāre cāmerfīsī netōncārī, Cōāmacūpe cūūrē teero ññajāwī ména. Cūū niipetire pōnarī macārārē, niipetire macārī macārārē, niipetire wedeserare, niipetire dita macārārē dutimasīrere ticonowī. ⁸ Niipetira atibúreco macārā cūūrē padeoádacua. Cūā niīya Cordero cūā sīāmīriguyapūpu cūā wāmerē jóatunoña manirā. Tiipūpure catiré petihére cuorāye wāme dícu jóatunoā. Cūā wāme jóatunoyiro atibúreco ncārīpu.

⁹ Tūodugáranō tūomasīādacua:

¹⁰ “Peresu sōneconoādacua” jīīnorira

peresu wāaadacua, Cōāmacū cūūrē “teero tiinōādacua” jīīrirobirora.

“Espadamena sīānōādacua” jīīnorira

espadamena sīānōādacua, Cōāmacū cūūrē “teero tiinōādacu” jīīrirobirora.

Teero wāapacari, Cōāmacārē padeorá wācūtutua, cūūrē ññurō padeoró booa.

¹¹ Yuu ññawū sūcā. Āpī quiogú peti dita popeapu muāatiwi. Cūū sicū corderobiro puarō capesáricutiwi. Cūū wedesere sīcū pīnoca busurobiro tūonówū. ¹² Cūū niisuguerigu quiogú peti dutirénorē niipetirere cuoquí. Cūū ññacoropu tee niipetiremena dutimasī. Cūū atibúreco niirārē niisuguerigu cāmīrō yatinorigure padeorī tīi. ¹³ Cūū merēā baurétō tiēñōī. Basocá ññacoropu ūmuāse macā pecamerē ditapu diiātiri tīi. ¹⁴ Cūū niisuguerigu quiogú peti ññacoropu merēā bauré tiēñōrī, Cōāmacū teero ññajāī. Cūūpe tee tiēñoremena atibúreco macārārē jīīditoi. Tee jīīditoremena niisuguerigu queorére weedutii. Niisuguerigura niī espadamena cāmitunorigu niipacu, catigú. ¹⁵ Niisuguerigu cūū siro dita popeapu muāatirigure catiri tiirére ticowī. Teeména niisuguerigu tiiróbiro baugú weerigapure catiré ticowī. Teero tiigú, weerigu wedesemasīwī; cūūrē padeohérare sīārī tiiwī. ¹⁶ Niipetirare cūāye diapóarire o cūāye diamacú maquē wāmorīrē cūū queorére jóatunorī tiiquí. Teero tiirá, búri niirā, uputí macārā, pee apeyé cuorá, bóaneōrā, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirā teeré cuoádacua. ¹⁷ Cūū queoré jóatunoña manigú sīāmasīriqui; dúamasīriqui. Tee queoré quiogú peti wāme o cūū wāme bapaqueoro niā.

¹⁸ Ateré tūomasīrō booa: Tūomasīrāno quiogú petiye wāmerē bapaqueoaro. Basocá teeré bapaqueomasīcua. Cūūye wāme bapaqueoro seiscientos sesenta y seis niā.

* **13:2** Pecasāyemena: leopardo. † **13:2** Españolmena: oso; portuguésmena: urso. ‡ **13:2** Españolmena: león; portuguésmena: leão.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil basocá Cõãmacãrẽ basapeorigue

¹ Yũũ ññawú sũcã. Cordero ãtãgũ Sionpũ nucũwĩ. Cũũmena ciento cuarenta y cuatro mil basocá niuwã. Cũã Cordero wãmerẽ, cũũ Pacũ wãmerẽ cũãye diapóaripure jóatunorira niuwã. ² Ɔmũãsepu busuri tuowá. Oco pairó õmasãnucõrõbiro, bupo bayiró páarobiro busuwũ. Pau búapũtẽrã cũãyere búapũtẽrẽ* tiiróbiro busuwũ. ³ Cũã tiipĩrõ putopũ, bapari catirá, butoá dutirá ññacoropũ mama basaré basawa. Basocá tee basarére masimasĩriwa; ciento cuarenta y cuatro mil basocá dũcu teerẽ basamasĩwã. Cũã atibúreco macãrã watoapure netõñenorira niuwã. ⁴ Cũã sũcãrĩno numiãmena ññarẽ tiirĩra mee niuwã. Cũã Cordero cũũ noo wãaro nũnũũya. Cõãmacãrẽ, Corderore ticosũgueadare tiiróbiro niũãda jĩĩrã, cũã atibúreco macãrã watoapure netõñenorira niuwã. Teero tiirã, ote dũca butisũguerepa Cõãmacãrẽ ticorẽpa tiiróbiro niucua. ⁵ Cũã sũcãrĩno jĩĩditoria mee niuwã. Cõãmacã ññacoropure ññarẽ manirã niũya.

Ɔĩĩrã ángelea wederigue

⁶ Yũũ ññawú sũcã. Ɔpĩ ángele ãmũãsepu wũnetõwĩ. Cũũ atibúreco niirãrẽ, niipetire dita macãrãrẽ, niipetire põnarĩ macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire macãrĩ macãrãrẽ quetirẽ wedegũ niuwĩ. Tee queti padeorucũre maquẽ niũã. ⁷ Cũũ bayiró busurõmena jĩĩdiocowi:

—Cõãmacãrẽ quionĩremena ññaña. “Cũũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩĩña. Cũũ wapa tiãdarito jeatoaa. Cũũ ãmũãsere, atiditarẽ, díã pairĩmaarẽ, niipetire ocowitĩre coperire tiuwĩ. Teero tiirã, cũũrẽ padeoyã, jĩĩwĩ.

⁸ Ɔpĩ ángele cũũ siro macũ wũũãti, jĩĩdiocowi:

—Babilonia upũtĩ niimiri macã petijõãã. Tiimacã macãrã apeditã macãrãrẽ cũã weerirare padeorĩ tiuwã. Teero tiirã, cũũrẽ ññarõ ñneapera, cũmu mecãrã tiiróbiro wãari tiuwã, jĩĩwĩ.

⁹ Ɔpĩ ángele puarã ángelea siro macũ wũũãti, bayiró busurõmena jĩĩdiocowi:

—Quiogũ petire, cũũ tiiróbiro baugũ weerigure padeogãno, cũũ queorẽre cũũya diapóaru, cũũya wãmopũ jóatunorigure ¹⁰ ññarõ tiigũdaqui Cõãmacũ. Cõãmacũ cũũmena bayiró cúagu, tutuaromena, bóaneõrõ manirõ ññarõ tiigũdaqui. Pecame, azufre jũũrẽmena bayiró ññarõ netõrĩ tiigũdaqui. Ángelea ññarẽ manirã ññacoropũ, Cordero ññacoropũ teero tiigũdaqui.

¹¹ Pecame cũũrẽ ññarõ tiirĩme teero buserucujãã. Petirĩcu. Quiogũ petire, cũũ tiiróbiro baugũ weerigure padeorã, cũũ queorẽre jóatunorira búrecorĩ, ñnamirĩ yeerisãre buarĩcuã.

¹² Teero tiirã, Cõãmacãrẽ padeorã wãcũtutuario booa. Cũã Cõãmacũ dutirẽre tiirã, Jesurẽ padeorucũra niũya, jĩĩwĩ.

¹³ Yũũ ãmũãsepu wedeserĩ tuowá sũcã:

—Aterẽ jóaya: “Mecũãmena marĩ Ɔpũrẽ padeorucũjãrĩra diarã useniãdacua”, jĩĩwĩ.

Espĩritu Santo: —Teerora niũã, jĩĩwĩ—. Ññarõ netõpacãra, Cõãmacũyere paderucurira niũjĩrã, yeerisããdacua. Cõãmacũ cũã ãmũãsepu jearĩ, cũã ãñurõ tiirĩgue wapa cũũrẽ ãñurõ tiigũdaqui, jĩĩwĩ.

* 14:2 Pecasãyemena: arpas.

Atibáreco maquẽ oterigue

¹⁴ Yũũ ññawũ sũcã. Ômeburuá butiríburua bauáwũ. Tiiburua sotoaru basocábiro baugú duiwi. Cũũya dupupũre oro beto pesawũ. Wãtorũre ðiipĩ† asoyóaripĩ cuowí. ¹⁵ Æpĩ ángele Cõamacũwii ãmuãse niirí wiiru niĩarigu witiatiwi. Cũũ ðmeburuáru ðuigũre bayiró busurómena jĩwĩ:

—Mũnyarĩmena oteriguere páataneõña. Atibáreco maquẽ oteré ðuca seeritono jeatoaa. Вуча́туajeaa mée, jĩwĩ.

¹⁶ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, atibáreco maquẽ oteriguere páataneõwĩ. Teedũcare seenéõwĩ.

¹⁷ Æpĩ ángele Cõamacũwii ãmuãse niirí wiiru niĩarigu witiatiwi. Cũũcã ðiipĩ asoyóaripĩ cuowí. ¹⁸ Æpĩ ángele wáicura sópeoro tiiróbiro bauróru witiatiwi. Cũũ pecamerẽ dutimasĩrere cuoi. Cũũ ðiipĩ asoyóaripĩ cuogũre bayiró busurómena jĩwĩ:

—Mũnyarĩ asoyóaripĩmena atibáreco maquẽ usetõrĩrẽ páataneõña. Tee ñiijõãtoaa mée.

¹⁹ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, cũũnyarĩmena atibáreco maquẽ usere páataneõwĩ. Teeré née, use cutamutõrĩ coperu cõãwĩ. Tee cutamutõre “Cõamacũ ñañarãmena bayiró cúare” jĩũdgaro tia. ²⁰ Teeusere tiimacã wesaru cutamutõnowũ. Cũã cutamutõrĩ, díi pairó witiwũ. Tee díi caballoa wãmuã decoru duatuwũ. Wãmuã decoru duarócõrõ õmayuyutiawũ trescientos kilómetros yoaro.

15*Ángelea ñañarõ tiitúadarigue*

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Apeyé merẽã bauré bayiró ucuanérere ãmuãsepu ññawũ. Siete ángelea niiwã. Cũã siete ñañaré tiitúadarere cuoáðara niiwã. Teeména Cõamacũ bayiró cúare tiíðare petiáðacu.

² Día pairímaabiرو ññawũ. Æñurõ ocosusúrimaa, bíðru pecamemena wóarimaa tiiróbiro bauwú. Tiimaá pũtorũ basocá nucũwã. Cũã “quiogú petire, teero biirí cãũrẽ weerigũre padeoyá” jĩ ðutiriguere netõncãrira niiwã. Cũã “cũũ queorere jóatuya” jĩrĩcãrẽ, netõncãrira niiwã. Cũã Cõamacũ ticorigue búapútẽrẽrẽ cuowá. ³ Cũã Cõamacũrẽ padecotegu Moisés basariguemena basapeowa. Corderoyere basapeowa. Biiru jĩwĩ:

Cõamacũ ãsã Ôpũ tutuanetõjõãgũ, niipetire mũũ tiiré ãñurõ ññariãñure niia.

Teeré ññarã, ãsã ññamanijõãã.

Mũũ niipetire dita macãrã Ôpũ niia.

Mũũ tiirécũtũre ãñurẽ niia; diamacú niia.

⁴ Niipetira mũũrẽ cuiro booa.

Niipetira mũũrẽ padeoró booa.

Mũũ sícũrã ñañaré manigú niia.

Niipetire dita macãrã mũũ pũto jeará mũũ ãñurõ tiirere ññarira niijĩrã, mũũrẽ padeoáðacua, jĩ basawa.

⁵ Too síro yũũ ññawũ sũcã. Cõamacũwii ãmuãsepu niirí wii popearu Æñunetõjõãri Tatia pãõnowũ. Tiitatia popearu Cõamacũ ðutiré jóature cuorẽpĩrĩ sãñarítiba niiwũ. ⁶ Cũã siete ángelea tiitatiaru niĩarira witiatiwa.

† 14:14 Pecasãyemena: hoz.

Cúã suti butiré jũĩrĩmanĩre bayiró asiyáre sãñarira niĩwã. Cutiropũ oro caserore siatúrira niĩwã. Siete ñañaré tiitúadarere ñeeãdara witiatiwa. ⁷ Sícũ catirá menamacũ cúã siete ángeleare siete oro baparire ticowí. Teebapariþure Cõãmacũ catirucugũ ñañarãmena bayiró cúare tiíadare maquẽ dadajãwũ. ⁸ Añunetõjõãri Tatiapũ cũũ asibatéremena, cũũ tutuaremena õme busesesajõãwũ. Teero tiiró, tiitatiapũre sããwamasĩña maniwũ; tée siete ángelea cúã siete ñañaré tiári siropũ, sããwamasĩnowũ.

16

Siete ñañaré tiitúadare chõrè bapari

¹ Yũũ tũowũ sũcã. Yũũ Cõãmacũwiipũ wedeseri tũowũ. Siete ángeleare bayiró busũrõmena jĩiti:

—Múãye bapari maquẽrẽ píobatediocora wáaya. Tee maquẽ Cõãmacũ ñañarãmena bayiró cúare ññoãdare niĩã, jĩiti.

² Niisuguegu wáa, cũũya bapa maquẽrẽ atiditapú píobatediocowí. Teero tiári siro, basocá quiojú petire weerigure padeó, cũũrẽ queorẽre jóatunorirare cãmi bóare wáawũ. Docore, pũniré niĩwã.

³ Cũũ siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ día pairímaapũ píobatediocowí. Tiimaá dímaã wáajãwũ. Diarigũye díibiro niĩwã. Tiimaapú niĩrá diapetijõãwũ.

⁴ Puarã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díamaarĩpũ, oco witiiré coperipũ píobatediocowí. Teemaarĩ, teecoperi díi posajõãwũ. ⁵ Ángele ocoré cotegú wedeseri tũowũ:

—Õpũ, mũũ ñañaré manigú niĩã.

Mũũ cúãrẽ teero wapa tiigú, diamacú maquẽ tiigú tia.

Mũũ niirucujãgũ, too sugueropũ niirigu niĩã.

⁶ Cúã mũũrẽ padeoráre, mũũyara profetare sããyíra.

Cúãye díi õmayucori tiiyíra.

Cúã teero tiiré wapa mũũ cúãrẽ díi sĩnidutíwũ, jĩĩwĩ.

⁷ Cõãmacũrẽ wáicũra sóreoro tiirõbiro baurõpũ wedesewionecori tũowũ:

—Teerora niĩã. Cõãmacũ ãsã Õpũ tutuanetõjõãgũ, mũũ cúãrẽ wapa tiiré diamacú niĩã; mũũ diamacú besea, jĩiti.

⁸ Itĩãrã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ muĩpũ búreco macũ sotoapũ píobatediocowí. Teeména muĩpũ bayiró asi, basocáre sóewí. ⁹ Basocá bayiró sóenowã. Teero sóenopacara, cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoriwa. “Cõãmacũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩĩriwa. Ñañarõ peti jĩĩtutiwa cũũrẽ, tee ñañaré wári tiipetimasĩjãgũ niipacari.

¹⁰ Bapari siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ quiojú petiyapĩrõpũ píobatediocowí. Niipetiro cũũ dutirá niirõpũ naĩtĩãjõãwũ. Basocá pũninorã, cúãye ñemerõrĩrẽ bayiró bacadiyówa. ¹¹ Cúã cãmi bóarere ññapacara, pũninopacara, Cõãmacũ ãmũãsepũ niigúre ñañarõ peti jĩĩtutiwa. Cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoriwa.

¹² Sicamoquẽñerã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ día Éufratespũ píobatediocowí. Tiimaá sibipetijõãrĩ tiinówũ, muĩpũ mũãatiro macãrã õpãrã tĩãwaoro jĩĩrõ.

¹³ Yũũ ññawũ sũcã. Pĩnocaya useropũ, quiojú petiya useropũ, cordero-biro pũaró capesáricatigu “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũucã” jĩĩditorigũya useropũre itĩãrã wãtĩã witiatiwa. Tũũroabiro baurá niĩwã. ¹⁴ Wãtĩ

tutuaremena tiiñowã. Niipetiro macārã òpārãrê neãdutira witiatiwa, Cõãmácũyaramena cãmerĩsĩããda jĩrã. Cũã cãmerĩsĩããdari bureco Cõãmácũ netõncããdari bureco peti niĩadacu.

15 “Ãñurõ tiyã. Wãcũña manirõ yaarëpigu atiro tiirõbiro yuu atiguda.

Ĩñacorano cããye suti sãñaãdarere quënoyũera, yuu atiri, ãñurõ useniãdacua.

Teero tiihëra, sutimanirã basocã cããrê ñnarĩ, boboãdacua”.

16 Wãtĩã tuburoabiro baurã atibureco macārã òpārãrê neãrĩ tiiwã. Cũã neãrõ hebreoayemena “Armagedón” wãmecutia.

17 Ángele niitugu cãũya bapa maquërê píobatediocowi. Cũũ teero tiiri, Cõãmácũwii ùmũãse niiri wii niirípõrõ bayirõ busurõ wedesere witiwu.

—Niipetire túajeanoã sãa, jĩti.

18 Buro wããyore, busurë, burõ páare wãawu. Dita bayirõ cãmeñawũ. Basocã atiburecorõ niinucãri sire, atitócãrê dita nocõrõca cãmeñaria. Bayirõ peti cãmeñawũ. 19 Uputĩ niiri macã itiãrõpũ yetinucãjõãwũ. Niipetire macãrĩ jõëdiwawu. Cõãmácũ uputĩ niiri macã Babilonia macãrãrê acabõriwi, “cããrê wapa tiigũda” jĩrigu niijĩgũ. Cũãmena bayirõ cúarigu niijĩgũ, bóaneõrõ manirõ cããrê wapa tiiwĩ. 20 Niipetire nucãrĩ duacodiawu. Uãyucu cõãjãnowũ.

21 Cõperĩ yusãreperi bayirëperitõ basocã sotoapũ ñaapeawu. Siquëñeperi cuarenta kilos nucũwũ. Cõãmácũ teeperimena cããrê bayirõ peti ññarõ tiiri ñnarã, “ññarõ peti tiigũ niĩ cãũ” jĩjãwã.

17

Umuãmena ñeeape wapatãrigore wapa tiirĩgue

1 Sicũ siete ángelea siete bapari curĩra menamacũ ati, yũre jĩwĩ:

—Jãmu, diamaarĩ sotoa duigõ ùmuãmena ñeeape wapatãgore Cõãmácũ wapa tiĩadare maquërê eñomã. 2 Atibureco macārã òpãrã coomena ññarëre tiiya. Coo ññarë tiirëmena atibureco niirã cũmu mecũrã tiirõbiro wãaaya, jĩwĩ.

3 Yũũ cãnirĩpacari ñnarõpũre Espiritu quëërõpũ tiirõbiro eñonemõwĩ sũcã. Quëërõpũ ángele yũre basocã manirõpũ neéwawi. Toopũ sicõrê ñnarũ. Coo quiojú peti sotoapũ pesawo. Cũũ sõãgũ niiwĩ. Quiogũ petiya õpũãpũre pee Cõãmácũrê ññarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ. Cũũ siete dupupã, pũamõquëñe capesãri cuowĩ. 4 Numiõ ñamu tiirõbiro sõã ñiisãñũõrcare, teero biiri bayirõ sõãrõrê sãñawõ. Oro, utãperi wapapacãremena, “perla” wapa-

pacãremena mamonorigo niiwõ. Sicabapa oro bapa cuowõ. Æpërãmëna ññarõ ñeeapere tiibapapũre dadajãwũ. Coo ùmuãmena ññarõ ñeeaperecã toopũ niiwũ. 5 Cooya diãpõpũre wãme jóatunoriro niiwũ: “Yũũ Babilonia Uputĩ Niiri Macã niã; Numiã Umuãrê Ñeeape Wapatãra Paco niã; Æpërãmëna Ññarõ Ñeeapera Paco niã”, jĩ jóatunoriro niiwũ. Teewãme “biiro jiidugaro tia” jĩmasĩña maniwã. 6 Coo Jesurë padeorã cãũyere diamacũ wederë wapa cããrê sããdutiãrigo niiwõ. Cũã diari ñnanemodugago, cũmugõ s̃ninemódugago tiirõbiro niiwõ.

Coore ñña, bayirõ ññamanijõãwũ. 7 Ángele yũre jĩwĩ:

—¿Mũũ tuomasĩrigari ññamanijõãgũ? Numiõye maquërê, teero biiri coo pesagũye maquërê mũũrê masĩrĩ tiigũda. Coo pesagũ quiojú peti siete dupupã, pũamõquëñe capesãri cuogũ niĩ. 8 Quiogũ peti mũũ ñnarigu too suguerõpũ niimiwĩrã; mecãtigãrê mani; niiditidiari coperpũ mũãatigudu tii; pecamerũ wãa, yapacutĩjãgũni niĩ. Teero tiinõãdari suguerore,

atibúreco macārã quiogú petire “niimiwĩ; maniĩ; atigũdu tiii” jĩrigu jeari ñnarã, ññamanijõããdacua. Cũã Corderoyapũpu cũã wãmerẽ jóatunoña maniã. Atibúreco nucãrípu tiipũpure catiré petihére cuoádara wãmerẽ jóatunoã.

⁹ Ateré tuomasĩrõ booa. Siete dupupá siete ùtãyucu jĩũdũgaro tia. Coote ùtãyucu sotoapu duiyo. Tee dupupára sũcã siete õpãrã jĩũdũgaro tia. ¹⁰ Sicamoquẽnerã õpãrã peticodiawa mée. Sĩcũ dutii. Æpĩ maniĩ ména. Cũũ atigu, péerogã dutigũdaqui. ¹¹ Quiogú peti niimirigu, mecũtigã manigú, siete õpãrã siro macũ niĩ. Cũũ siete õpãrã menamacũ niigũrã niĩ. Pecamepu wáa, yapacutjãgũdu niĩ.

¹² Pũamóquẽñe capesári mũũ ññaãrigue pũamóquẽnerã õpãrã jĩũdũgaro tia. Cũã dutiriya ména. Quiogú petimena õpãrã tiiróbiro dutiré ñee, sica hora dutiadacua. ¹³ Cũã sĩcãrĩbíro wãcũãdacua. Cũã dutirá niipacara, quiogú petire “mũũ sĩcũrã dutiya; ùsã mũũ doca macārã niĩãdacu” jĩĩãdacua. ¹⁴ Cũã Corderomena cãmerĩsĩããdacua. Cũũ niipetira õpãrã nemorõ uputĩ macũ niijĩgũ, cũãrẽ netõnucãjãgũdaqui. Cũũmena niĩãdara Cõãmacũ boorĩra, cũũ beserira niĩya. Cõãmacũrẽ padeodúririra niĩya, jĩwĩ.

¹⁵ Ángele jĩñemowĩ yũere:

—Mũũ numiõ díamaarĩ sotoapu duiri ññaãwũ. Teemaarĩ “niipetire macãrĩ macārã, niipetire põnarĩ macārã, niipetire dita macārã, niipetire wedesera niĩya” jĩũdũgaro tia. ¹⁶ Pũamóquẽnerã õpãrã mũũ ññaãrira quiogú petimena ññaãgõrẽ ññatutiadacua. Cooyere ãmapetijã, sutimanigõ putuári tiĩãdacua. Cooya õpũrẽ yaaadacua; cõãrĩrẽ sóecõãjããdacua. ¹⁷ Cõãmacũ cũãrẽ sĩcãrĩbíro wãcũrĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, cũã quiogú petire cũã sotoa macũ õpũ sõnecoacua. Cũãpe “ùsã boorõmena teero tia” jĩ wãcũmicua. Quiogú peti cũã õpũ niitugũdaqui, tée Cõãmacũ “biiro wãaadacu” jĩrirobirora wãari siropũ. ¹⁸ Numiõ mũũ ññaãrigo “tiimacã uputĩ niirĩ macã” jĩũdũgaro tia. Tiimacã õpũ atibúreco macārã õpãrãrẽ dutigũ niigũdaqui, jĩwĩ.

18

Babilonia petirĩque

¹ Too síro yũũ ññawũ sũcã. Æpĩ ángele ãmuãsepu niĩãrigu diĩatiwi. Cũũ dutiré cuogú peti niiwĩ. Cũũ asibatéremena atibúreco bóebatejõãwũ. ² Bayirõ busurõmena wedesewi:

—Babilonia uputĩ niimiri macã petijõãã. Petijõãã.

Wãtĩã, minipõná booribasoca niirõ posajõãã.

Niipetira wũurã ãnirẽ jaarã niirĩ macã posajõãã; basocã cũã doorácã niĩya.

³ Tiimacã numiõ ññaãrõ ñeeape wapatágo tiiróbiro ugaripéanori macã niĩã.

Coomena niipetire dita macārã cũmu mecũrã tiiróbiro wãawa.

Atibúreco macārã õpãrã coo weerirare padeojĩrã, ññaãrõ ñeeopera tiiróbiro niiwã.

Coo ugaripéa netõnucãgõ, pee peti apeyé búri niirere wapatĩãmajãwõ.

Teero tiirã, niipetire dita macārã dúari basoca pee apeyé cuorã putuáwa, jĩwĩ.

⁴ Æpĩ ãmuãsepu niigú wedeseri tuowú:

—Mũã, yũũ beserira niirã, tiimacãrẽ witiya,

mũãcã cũã tiiróbiro ññaãrere tiirĩ.

Cũã tiiróbiro tiirã, ññaãrõ tiinóbocu.

⁵ Cũã ññaãrẽ tiirẽ pairõ peti bũcũácu.

Teero tiigú, Cõãmacû cúã ñañaré tiirére ãñurõ masĩ.

⁶ Tiimacã macãrã ãpẽrãrẽ ñañaré tiirigue wapa teerora cúãrẽ ñañarõ ticãméãrõ.

Ãpẽrãrẽ posari tiiróbirora puarĩ nemorõ posari tiiaro.

Bóaneõ iñarõ manirõ nemorõ cúãrẽ ñañarõ tiiaro.

⁷ Tiimacã macãrãpe “ãpẽrã nemorõ ãñunetõnucãã” jĩmiwã.

Cúã teero jĩrigue wapa cúã ñañarõ jĩriro jeatuaro bayiró pũninoĩ tiiaro.

Cúã ugaripéa netõnucãrã, noo booró apeyenórẽ wapatíãmajãwã.

Cúã teero tiãmarigue wapa cúã ñañarõ tiiriro jeatuaro bayiró boorituari tiiaro.

Tiimacã macãrã wãcũyua: “Esa atiditã õpõ tiiróbiro niã; wapewio tiiróbiro niiria; boorituraidojããdacu”, jĩ wãcũmiya.

⁸ Teero jĩrẽ wapa wãcũña manirõ sicaburecora ate cúãrẽ ñañaré wãaadacu:

Basocã diajõããdacua; ãpẽrã boorituaadacu; jubóare wãaadacu.

Pecamemena sócõãnoãdacu. Cõãmacû marĩ Ôpũ cúãrẽ diamacá wapa tiigúdu tutuanetõjõãgũ niĩ, jĩwĩ.

⁹ Atibáreco macãrã õpãrã tiimacã macãrãmena cõãpõnarẽ weerirare padeowá. Cúã tiiróbiro ugaripéa netõnucãrã, noo booró apeyenórẽ wapatíãmajãwã. Teero tiirã, tiimacã jũũ, õme buse nucũri iñarã, “ade, ade” jĩ, utiadacua. ¹⁰ “Marĩcãrẽ ñañarõ tiiri” jĩrã, yoaropũ iñaconucããdacua. Biiro jĩãdacua:

—Ade, ade, Babilonia upatĩ niimiri macã, “petirícu” jĩmiwã.

Wãcũña manirõ cúã ñañaré tiirẽ wapa wapa tiirẽ jeatoaa, jĩãdacua.

¹¹ Niipetire dita macãrã dúari basoca cúãye apeyerẽ sãirã manirĩ iñarã, tiimacãrẽ utiadacua. “Ade, ade”, jĩãdacua. ¹² Cúã dúare noquẽ niimiyiro: Oromena tiirẽ, platamena tiirẽ, ãtãperi wapapacãreperi, “perla” wapa pacãreperi; teero biiri suti ãñurõ butirẽ, suti ñamu tiiróbiro sõã ñiisãñũre, suti “seda”, suti bayiró sõãrẽ; teero biiri niipetire yuca sitiaãñũreyucu, “marfilmena” tiirẽ, sawirigãmena tiirẽ, “broncemena” tiirẽ, cõmeména tiirẽ, “mármolmena” tiirẽ; ¹³ teero biiri “canela” wãmecũtire, yaaré poari tiirẽ, sitiaãñũre busere, “mirra” wãmecũtire; teero biiri sũpẽbiro baurẽ sitiaãñũre, vino, olivogu ðuca use, harina ãñurẽ pã tiirẽ, trigo; caballoa wéerecori niimiyiro. ãpẽrã niimiyira: Wáicura apeyé õmarã, oveja, caballoa, dutiapenori basocãã niimiyira. ¹⁴ Dúari basocã tiimacãrẽ jĩãdacua:

—Múã bayiró maĩmirigue petijõãã.

Niipetire múã ãñurẽ cuomirigue ditijõãã.

Dee ti bũariadacu, jĩãdacua.

¹⁵ Teerẽ dúari basocã, tiimacãpũ pairó dúa wapatãmãrira yoaropũ puatãnucããdacua, “marĩcãrẽ ñañarõ tiiri” jĩrã. Utirémãna ¹⁶ biiro jĩãdacua:

—Ade, ade, upatĩ niimiri macã ñañanetõjõãrõ wãajãã.

Tiimacã sicõ numiõ suti ãñurõ butirẽ, ñamu tiiróbiro sõã ñiisãñũre, bayiró sõãrẽ sãñagõ tiiróbiro niimiãwã.

Oro, ãtãperi wapapacãremena, “perla” wapapacãremena mamonorigo tiiróbiro niimiãwã.

¹⁷ Wãcũña manirõ ate wapapacãre ditipetijõãã, jĩãdacua.

Niipetira doorépaũ waatúra, teepawũmena wãanetõrã, teepawũpũ paderá, niipetira día pairĩmaapũ wãarepawũre paderá yoaropũ

putuápasajeaadacua. ¹⁸ Tiimacā jūū, òme buseri ññarā, bayiró busurómena jñādacua:

—Apmacā tiimacā tiiróbiro uputí niirí macā maniā, jñādacua.

¹⁹ Bayiró bóneõre ãñorā, cúāye dupupápu ditare maapéoacua. Uti, bayiró busurómena jñādacua:

—Ade, ade, uputí niimiri macā ññanetõjõārõ wáajāā.

Tiimacā maquē niyerumena niipetira díá pairímaapu wáarepawu cõorá ãñurõ wapatámiāwārā.

Wácũña manirõ tiimacā ditijõāā, jñādacua.

²⁰ Múá ãmãsepu niirãpe, tiimacārē cõārī, useniña.

Múá Cõãmacārē padeorá, Jesús cãūyere wededutigũ beserira, teero biiri profetas, useniña.

Tiimacā macārā múārē ññarõ netõrī tiiwá mée.

Cúā teero tiirígue wapa Cõãmacū cúārē ññarē wapa tiii sáa.

²¹ Sícū ángele tutuagu ãtãquicare néemõcowi. Oteréperi yaaréperi wãñiãríquica tiiróbiro bauwú. Tiiquire díá pairímaapu déecõãñogũ, biiro jñwí:

—Atiquiré déecõãñorõ tiiróbiro Babilonia uputí niimiri macā petijõãādacu.

Ññanericu sáa.

²² Tiimacãpũre búapũtẽre, basaré, peruri putiré, corneta busurere tũonemóricu sáa.

Tiimacãpũre paderá ãñurõ menirã maniādacua.

Tiimacãpũre oteréperi wãñiãrī busurere tũonemóricu.

²³ Tiimacãpũre sñãwócore maniādacu.

Tiimacãpũre wãmosíara useni basapeore tũonemóricu sáa.

Tiimacā macārā dúari basocá apeyé dita macārā nemorõ dúamenirã niimiwã.

Tiimacā macārā yáíwa oco sitará tiirénomena niipetire dita macārārē jñditowa, jñwí.

²⁴ Tiimacā niipetira profetare, Cõãmacārē padeoräre sñãrígue wapa cõocú. Teero biiri niipetira atibúreco macārārē sñãrígue wapa cõocú.

19

¹ Too síro yũ tũowú sũcã. Pau ãmãsepu niirã bayiró busurómena wedeseri tũowú:

Cõãmacārē usenire ticoa.

Maríyagu Cõãmacū marírē netõnégũ niíí.

Niipetirere dutimasígũ, tutuanetõjõãgũ niíí.

² Cũñ ññarē tiiräre wapa tiiré queoró niã; diamacú niã.

Tiimacā sícõ numiõ ãmãārē ñeeape wapatágo tiiróbiro wapa tiinóri macā putuáa.

Tiimacā ãpẽrãména ññarõ ñeeapera tiiróbiro ugaripéanojĩrõ, niipetiro macārārē ññowú.

Cõãmacū cãūrē padecoterare sñãré wapa tiimacārē ññarõ tiicãméwĩ, jñwã.

³ Jñnemowã sũcã:

—Cõãmacārē usenire ticoa. Tiimacā òme buserucujñādacu, jñwã.

⁴ Veinticuatro butoá dutirá, bapari catirá Cõãmacū tiipĩrõpu duigüre padeorá, ñicãcoberimena jeacũmuwã. Biiro jñwã:

—Teerora wáaaro. Cõãmacārē usenire ticoa, jñwã.

⁵ Tiipĩrõpu sícū wedesewionecori tũowú:

Maríyagu Cõãmacārē usenire ticoaro.

Niipetira Cōāmacūrē padecotera, quioníremena cūūrē ñnarã, búri niirã, upatí macārã teerora tiiáro, jĩiti.

Cordero wāmosíadari bosebureco

⁶ Yũũ t̃owú sũcã. Paũ wedesera tiiróbiro t̃owú. Oco pairó ðmasãncõrõbiro b̃us̃awa. B̃apo bayiró páaro tiiróbiro b̃us̃awa. Biiro jĩwã:

Cōāmacūrē usenire ticoa.

Cōāmacū marí Ōpũ tutuanetõjõãgũ dutiñcãĩ.

⁷ Usenico. Bayiró usenirã niico.

Cōāmacūrē “añunetõjõã” jĩĩ, usenire ticoco.

Cordero cūūrē padeorámena niiñcããdari b̃ureco jeatooa.

Cūūrē padeorã cūũ namo niigõdo tiiróbiro niĩya.

Namo niigõdo coo basiro añurõ quẽnoãrigopũ niico.

Cúã coo tiiróbiro quẽnoãrirapũ niĩya.

⁸ Cúã suti butiré, jũĩrĩmaníre, bayiró asiyárere sãñoãrira niĩya, jĩwã.

Suti butiré “Cōāmacūrē padeorã añurõ tiiré niã” jĩĩdugaro tia.

⁹ Ángele yũũre jĩwĩ:

—Ateré jóaya: “Cordero cūũ wāmosíari bosebureco niirĩpũ cūũ boocórira useniãdacua”, jĩwĩ.

Cūũ yũũre jĩĩnemowĩ:

—Tee Cōāmacū wedesere diamacú niã.

¹⁰ Ángele teero jĩĩrĩ t̃ogú, cūūrē padeogú, cūũ p̃uto ñicãcoberimena jeacũmumiwã. Yũũ teero tiiri, yũũre jĩwĩ:

—Teeré tiirjãña. Yũũcã Cōāmacūrē padecotegara niã. Mũũ tiiróbirora, mũũya wedera Jesuyere wederã tiiróbirora niã. Cōāmacū dícare ñicãcoberimena jeacũmu, padeoyã, jĩwĩ.

Espíritu Santo profetare masĩrĩ tiyígu. Tee masĩré tiorémene wedeyira. Teerora Jesuyere wederácã Espíritu Santo masĩré tiorémene wedecua.

Caballo butigú sotoapũ pesagúye queti

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. Ūmũãse tusuri ññawũ. Caballo butigú bauáñcãjawi. Cūũ sotoapũ s̃icũ pesawĩ. Cūūrēna “wasoró manirõ Cōāmacūyere diamacú wederucugu” jĩĩya. Cūũ ññarẽ tiirãre diamacú wapa tiiquí. Cãmerĩsĩãgũ wáagu, diamacú tiigú niĩĩ.

¹² Cūũ capeari pecame jũũrĩpõnabiro niiwũ. Cũũya dupupũre pee pesaré betori pesawũ. Sicawãme jóature c̃owí. Ti-iwãmerẽ cūũ dícu masĩĩ.

¹³ Sutiró dí púuarirore sãñawĩ. Cūũ wãmecutiwĩ Cōāmacū Wãcūrere Wedegú.

¹⁴ Surara ùmũãse macārã cūūrē ññwã. Cúã suti butiré jũĩrĩmaníre sãñawã. Cúã caballoa butirá sotoapũ pesawa.

¹⁵ Cũũya ɱseropũ espada p̃uanĩñape asoyóaripĩ súuwitiwũ. Tiipĩmena niipetire dita macārãre netõncãgũdaqui. Tutuaromena dutigũdaqui. Cũũ cūãrẽ ɱsegũdcare c̃utam̃t̃rõ tiiróbiro wapa tiigũdaqui. Cũũ teero tiigú, Cōāmacū tutuanetõjõãgũ cūãmena bayiró cúare ññogũdaqui.

¹⁶ Cũũya sutirõpũ, cũũya ɱsebetõpũ wãme jóatunowũ. “NIIPETIRA ŌPĀRĀ NEMORŌ ɱPĪTÍ MAC̃ɱ”, jĩĩ jóatunore tusawũ.

¹⁷ Yũũ ññawũ sũcã. S̃icũ ángele muĩpũ búreco mac̃p̃ure nucũgárẽ ññawũ. Cũũ niipetira ùmũãsepũ wũnrãre bayiró b̃us̃arõmena wedewĩ:

—Neña, Cōamacū múārē boseyaadarere quēnobosárere yaaadara. ¹⁸ Ōpārāyé diiré, surarare dutirāye diiré, tutuaraye diiré, caballoaye diiré, cúa sotoapꝰ pesarāye diiré, niipetiraye diiré yaaadacu; dutiopenori basoca, dutiapenoña manirā, búri niirā, ꝰꝰꝰꝰ macārāye diiré yaaadacu, jīwī.

¹⁹ Yꝰꝰꝰ iñawū sūcā. Quiogú peti, atibúreco macārā ōpārā, cúāyara surara neāwā. Cúa neārā, “jāmꝰ, cāmerīsiāco” jīwā. Teero tiirā, caballo sotoapꝰ pesagúmena, cúāyara suraramena cāmerīsiārā wáamiwā. ²⁰ Caballo sotoapꝰ pesagúpe quiogú petire ñeewī. Cūāmena “Cōamacū tiimasírere tiimasīā yꝰꝰꝰcā” jīditorigucārē ñeewī. Cūū quiogú peti iñacoropꝰ tiieñowī. Teeména niipetira quiogú petire queorére jóatunorirare cūūrē weerigure padeoráre jīditowi. Cúa puarā catirāra pecametaropꝰ cōāñoconowā. Tiitaro “azufre” wāmecutire ꝰpe tiiróbiro sipiréména jūā. ²¹ Āpērā cúa menamacārāpere caballo sotoapꝰ pesagúra sīāpetijāwī cúāya useropꝰ súuwitiripímena. Teero sīāpetiari siro, niipetira wꝰꝰꝰ cúaꝰe diiré yaa, yapinetōjōāwā.

20

Mil cāmarī Jesús dutiadare

¹ Yꝰꝰꝰ iñawū sūcā. Sīcū ángele āmuāseꝰꝰ niirīgū diiātiwi. Cūū niiditidiari cope macā sawire, teero biiri pairīda cōmedarē cꝰowī. ² Cūū pīnocare ñeewī. Cūū sicato atibúreco tiiri siro macū “pīno” jīnorigū niī. Cūū wātīārē dutigú, Satanás niī. Cūūrē cōmedaména mil cāmarī siatúcūwī. ³ Cūūrē niiditidiari copꝰꝰ cōādiocowī. Cōādiocoari siro, tiicope soperé sawiména biajāwī. Mil cāmarī basocáre jīditorijāārō jīgū, teero tiiwī. Too síro jōānógūdu niigū tiī. Yoari mee jōānorigū niigūdaqui.

⁴ Yꝰꝰꝰ iñawū sūcā. Ōpārā duirépīrīꝰꝰ duirāre iñawū. Cōamacū cúārē diamacú besemasírere ticowī. Āpērārē iñawū. Cúa Cōamacūꝰe queti, Jesuyére wederā niyira; cúa quiogú peti, cūū weerigure padeoríyira; cūū queorére cúāꝰe diapóarīꝰꝰ, cúāꝰe wāmorīꝰꝰ jóatudutiriyira. Teewapa cúāꝰe dupupáre páatanoyira. Teero tiirā, cúa diarirapꝰ niipacara, masārira niwā. Cúa masāri siro, Cristomena mil cāmarī basocáre dutiwa. ⁵ Teero tiinórra niijrā, āpērā diarira suguero masāsuguetoadacua. (Āpērā diarirapeja masāmuāriwa ména. Dupupáre páatanorira mil cāmarī ōpārā niīari siro, masāmuāwā.) ⁶ Diarira masāsuguerira ñañaré manirā niīya; useniya. Cúa dianemoricua; pecameꝰꝰ wáaricua. Cúa paiá niīadacua, Cōamacūyere, Cristoyere padeadara. Cúa mil cāmarī Cristomena dutiadacua.

Satanás ditinetōjōārigue

⁷ Mil cāmarī netōāri siro, tiicoꝰꝰꝰ siatúcūnorigū Satanárē jōā, pāōwioneconogūdaqui. ⁸ Cūū niipetiroꝰꝰ niipetire dita macārārē jīditogū wāagūdaqui. Gog, Magog wāmecutiri macā macārācārē teerora tiigūdaqui. Cūāmena sꝰo, cāmerīsiāgūda jīgū, néogūdaqui. Cúa ꝰꝰꝰ niīadacua ditatupari pairímaa día wesa maquē tiiróbiro.

⁹ Cúa niipetiro tiiditapꝰꝰe jeaadacua. Cōamacūrē padeorá niirōꝰꝰ, cūū maīrí macārē niisodeaadacua. Cōamacūꝰe pecame ticodiocogūdaqui, niisodearare sóeditiojāgūda jīgū. Niipetira sóeditioñadacua. ¹⁰ Wātīārē dutigú cúārē jīditorigū pecametaropꝰ cōādiocogūdaqui. Tiitaropꝰ azufre

jũũã. Toopú quiogú peti, “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasfã yũũja” jĩĩditorigucã cõãdioconowã. Toopú búrecori, ñamirĩ ñañarõ netõrucúadacua.

Butirĩpĩrõpũ duigú ñañaré tiirĩrare wapa tiirĩgue

11 Yũũ ññawũ sũcã. Ôpũ duirĩpĩrõ pairĩpĩrõ butirĩpĩrõrẽ ññawũ. Tiirĩrõpũ duigáre ññawũ. Cũũ ññacoropũre atibúreco, ãmũãse ditijõãwũ. Baunemóriwũ sãa. 12 Diarira tiipĩrõ díamacũpũ nucũrĩ ññawũ. Cũã upũtĩ macãrã, búri niirã niiwã. Cũã too nucũrĩ, jóaturepũrĩrẽ pãõwĩ. Apepũ catiré petihére cuorã wãmerẽ jóaturipũcãrẽ pãõwĩ. Diarira tiirĩgue teepũrĩpũ jóatunowũ. Teepũrĩpũ jóariguere buetoagu, cúãrẽ wapa tiiwĩ. 13 Díã pairĩmaapũ diarira tiipĩrõ pũtopũ jeawa. Diarira yeeripũna niirõpũ niimiracã toopũra jeawa. Cũãcõrõ cúã tiirĩguere buegu, cúãrẽ wapa tiiwĩ. 14 Diarira yeeripũna niirõ cõãdioconowũ pecametaropũ. Tiitaropũ cõãrẽ dianemojõãre niã. 15 Sícũ cúũ wãmerẽ catiré petihére cuorã wãmerẽ jóaturipũpũ jóatunoña manigũno tiitaropũ cõãdioconowĩ.

21

Mama ãmũãse, mama dita wasorĩgue

1 Yũũ ññawũ sũcã. Mama ãmũãse, mama dita ññawũ. Niisugueri ãmũãse, niisugueri dita ditipetijõãwũ; díã pairĩmaacã teerora. 2 Ëmũãse Cõãmacũ pũtopũ Mama Jerusalén ñañaré manirĩ macãrẽ diiatiri ññawũ. Ññurõ quẽnoãri macã niiwũ. Sícõ numiõ wãmoslagodo manurẽ ãñurõ tusaaro jĩĩgõ, quẽnoãrigo tiirõbiro niiwũ. 3 Tiipĩrõpũ sícũ bayirõ busarõmena wedesewionecori tũowã:

—Jãã, tũoyã: Mecũãmena Cõãmacũ basocãmena niĩ. Cũãmena niiru-cujãgũdaqui. Cũã cũãyara niĩadacua. Cõãmacũ basirora cúãmena niigũdaqui. Cũũ cúãyagu Cõãmacũ niigũdaqui. 4 Cũã yaco ocorẽ cosegũdaqui. Dianemorica sãa. Bóaneõre, utiré, pũniré maniãdacu. Niipetire niisuguerigüe petijõãã, jĩĩwĩ.

5 Tiipĩrõpũ duigú jĩĩwĩ:

—Jãã, tũoyã: Yũũ niipetire mama dícu tia, jĩĩwĩ.

Apeyé jĩĩnemowĩ:

—Yũũ wedesere padeoréno niã; diamacú niã. Teero tiigú, jóaya, jĩĩwĩ.

6 Too siro yũũre wedewi:

—Niipetire túajeanoã. Yũũgrã niisuguegu, niitugu niã. Yũũre bayirõ maĩrã oco sĩnidũgãra tiirõbiro niĩya. Teero tiigú, yũũ oco tãgũ tiirõbiro cúãrẽ catiré petihére teerora ticojãgũda. 7 Ññurõ padeó cãmewitĩranorẽ niipetire yũũ “ticogũda” jĩĩriguere ñeeãdacua. Yũũ cúãyagu Cõãmacũ niigũdacu; cúã yũũ põna niĩadacua. 8 Cui yũũre padeodũrano, padeodũgãherano, ñañanetõjõãrere tiirãno, basocã sĩãrãno, ãpẽrãména ñañarõ ñeeaperano, yãíwa oco sitarã jĩĩditoremena tiiré tiirãno, weerirare padeorãno, niipetira jĩĩditorepirano pecametaropũ wãaadacua. Tiitaropũ azufre upẽ tiirõbiro sipirémãna jũũã. Toopú wãare dianemojõãre niã, jĩĩwĩ.

Mama Jerusalén

9 Sícũ ángele siete oro bapari cuorĩra menamacũ atiwi. Teebaparipũra too sugueropũ siete ñañaré tiitũriguere posecutiũna. Cũũ yũũre jĩĩwĩ:

—Jãmũ, Cordero namo niigõdore mũũrẽ eñomã, jĩĩwĩ.

10 Yũ cãnrĩpacari ñnarõpũre Espĩritu quẽẽrõpu tiirõbiro yũre ãñonemowĩ sũcã. Quẽẽrõpu ángele yũre ãtãgũ pairĩgu ãmuãrigupũ néewawi. Jerusalén ñañaré maniri macãrẽ ãmuãsepu ãñowĩ. Tiimacã Cõãmacũ pũtopũ diãtiro tiiwũ. 11 Cõãmacũ asibatẽmena bayirõ asibatẽwũ. Tiimacã wapapacãripe tiirõbiro asibatẽwũ. Ëtãpe “jaspe” tiirõbiro ocosusũwũ. 12 Tiimacã wesare pairi sãnrõ ãmuãri sãnrõ ñisodeawũ. Tiisãnrõpu doce soperi niiwũ. Teesopericõrõ sicũ ángele nucũwi. Teesoperipũ wãme jóaturigũ tusawũ. Teewãme Israelya põna macãrã doce põnarĩ macãrã wãme niiwũ. 13 Tiisãnrõpũre muĩpũ muãatirope itiãsope niiwũ; muĩpũ sããwarope itiãsope niiwũ; nortepe itiãsope niiwũ; surpe itiãsope niiwũ. 14 Ëtãquiri docequiri sotoapũ tiimacã macã sãnrõ tiinõriro niiwũ. Teequiricõrõ doce Jesucristo cãũyere wededutigũ beserira wãme jóaturigũ tusawũ.

15 Yũmena wedesegu sicagũ orogũre cuowĩ. Tiigũmẽna tiimacãrẽ, teesoperire, tiisãnrõrẽ queogũdu tiiwĩ. 16 Tiimacã sicãribĩro yoa, sicãribĩro esawũ. Ángele tiigũmẽna tiimacãrẽ queowĩ. Dos mil doscientos kilõmetros niiwũ. Yoaro, esarõ, ãmuãrõcã nocõrõrã niiwũ. 17 Tiisãnrõrẽ queowĩ. Sesenta y cuatro metros niiwũ. Basocã queorõbiro queowĩ.

18 Tiisãnrõ “jaspemena” tiiri sãnrõ niiwũ. Tiimacã oromena tiiri macã niiwũ. Oro jũrĩmanire, bĩdrũ sipioãriro tiirõbiro niiwũ. 19 Tiisãnrõrẽ tuuñerequiri niipetire wapapacãrequirimenã mamonorigue niiwũ. Niisugueriqui “jaspe” niiwũ. Too síro macãqui “zafiro”, too síro macãqui “ágata”, too síro macãqui “esmeralda”, 20 too síro macãqui “ónice”, too síro macãqui “cornalina”, too síro macãqui “crisólito”, too síro macãqui “berilo”, too síro macãqui “topacio”, too síro macãqui “crisoprasa”, too síro macãqui “jacinto”, too síro macãqui “amatista” niiwũ. 21 Doce sopepãmarĩ perlapãmarĩ niiwũ. Sopepãmaricõrõ sicape perlapemena tiirẽ niiwũ. Macã deco niwarima oroma niiwũ. Bĩdrũbiro ocosusũrimã niiwũ.

22 Tiimacãpũre Cõãmacũwiire ñnarĩwũ. Cõãmacũ marĩ Opũ tutuanetõjõãgãrã, Corderora Cõãmacũwii niijãrã tiiwã. 23 Tiimacãpũre muĩpũ báreco macũ, ñami macũ bóerere booricũ. Cõãmacũ bóebatecoremena bóerucua. Cordero tiimacã siãwõcoriga niĩ. 24 Toopãre niipetire dita macãrã tiimacã bóeremena ãñurõ niĩadacuã. Atibáreco macãrã õpãrã niimirira cãã dutiri, cããrẽ padeorĩguere usenipeoadara néesãwaadacuã. 25 Bárecore tiimacã maquẽ soperĩ tusurucujãadacuã. Ñami maniãdacuã. 26 Niipetire dita macãrã ãpẽrã cããrẽ padeorĩguere usenipeoadara néesãwaadacuã. 27 Toopã sicãrĩ ñañaréno néesãwanoña maniãdacuã. Ñañaré tiirã, jĩditorepira sããwaricua. Corderoyapũ catirẽ petihẽre cuorã wãmerẽ jóatunorira dũcũ sããwaadacuã.

22

1 Cãũ yũre diare ãñowĩ. Tee oco catirẽ petihẽre ticoã. Bayirõ ocosusũrimã niiwũ. Tiimaã Cõãmacũ, Corderoyapĩrõpũ witiatiwũ. 2 Tiimacã decopũ upũtĩ macãma dũpomenã wãarima niiwũ. Tiimã deco tii dĩa ãmayucowũ. Tiimaã puãñĩparũ yucũgũ catirẽ ticorĩgu wiirĩro niiwũ. Sicããmarẽ docẽcõrõ dũcũ dũcacũtiwũ. Muĩpũãcõrõ dũcacũtiwũ. Tiigũ maquẽ pũũ niipetire dita macãrãrẽ ucotire niiwũ. 3 Toopãre basocã “ñañarõ wãaro” jĩrẽ maniãdacuã. Tiipĩrõ toopã niĩadacuã. Tiipĩrõ Cõãmacũyapĩrõ, teero biiri Corderoyapĩrõ niĩã. Cãũrẽ padecotera cãũrẽ padeoãdacuã. 4 Cãũrẽ ñnarucujãadacuã. Cãũye diãpõaripũ cãũ wãmerẽ cuoãdacuã. 5 Ñami maniãdacuã. Toopã niirã siãwõcoriga

bórerere booríadacua. Muĩpũ bórerere booríadacua. Cõãmacũ marĩ Òpũ cúãrẽ bóbatecogũdaqui. Тоорú niirã Cõãmacũmena dutirucuaadacua.

Jesucristo máata putuawagudaqui

⁶ Cũũ yũure jĩwĩ:

—Tee wedesere padeoréno niĩã; diamacũ niĩã. Marĩ Òpũ Cõãmacũ cũũyara profetare wãcũrẽ ticogũra ángelere ticocowi, cũũrẽ padecoterare máata too síropũ wáaadarere ãñodutĩgu, jĩwĩ.

⁷ —Тюоуá máã: ¡Máata putuawaguda! Teero jĩriguere padeoráno, teero biiri atipũ jóariguere bue, padeoráno useniãdacua, jĩwĩ.

⁸ Yũũ Juan teeré tuoú; iñawũ. Тuo, iñatoagu, ángele yũure teeré ãñoãrigu puto ñicãcoberimena jeacũmumiwã, cũũrẽ padeogũdu. ⁹ Cũũpe yũure jĩwĩ:

—Teeré tiirĩjãña. Yũũcã Cõãmacũrẽ padecotegura niĩã. Mũũ mũũya wedera profetas tiiróbiro niĩã. Niipetira atipũpũ jóariguere bue, padeorã tiiróbirora niĩã. Cõãmacũ dícare jeacũmu, padeoyá, jĩwĩ.

¹⁰ Cũũ yũure jĩnemowĩ:

—Atipũpũ “biiro wáaadacu” jĩ mũũ jóarigue queoró wáaadare péero dusaa. Teero tiigú, atipũ mũũ jóariguere yayióropũ curoijãña. ¹¹ Æpërãrẽ ñañarõ tiigáno teero ñañarõ tiitërĩjããrõ. Ñañanetõjõãgũcã teerora tiirucújããrõ sáa. Basocã ãñugũpe ãñurẽ tiiaró. Cõãmacũ booró tiigú teeré tiirucújããrõ cũũcã, jĩwĩ.

¹² —Тюоуá: ¡Máata putuawaguda! Yũũ basocãre wapatirere cwoa.

Cúãcõrõrẽ cúã tiirécõrõ wapa ticoguda. ¹³ Yũũrã niisuguegu, niitugu niĩã, jĩwĩ.

¹⁴ Suti coserĩra tiiróbiro niĩya basocã cúã ñañarẽ tiiriguere acabónorira. Cũã useniãdacua. Catiré ticorigu ducare yaamasĩadacua. Atimacã maquẽ soperipu sããwamasĩadacua. ¹⁵ Æpërãpéja ñañarã niirirapeja soperú putuãadacua. Cũã niĩya: Yáíwa oco sitará jĩĩditoremena tiiráno, ãpërãména ñañarõ ñeepera, basocã siãrã, weerirare padeorã, niipetira jĩĩditorene jĩũsenirã niĩya.

¹⁶ —Yũũ Jesús ticocoawũ yáagu ángelere. Cũũrẽ tee quetire wededutiawũ.

Yũũre padeoré põnarĩ macãrã teeré tuoáro. Yũũ David pãrãmi niinũnũsegu niĩã. Ñocõãwũ bóeriga ãñurõ bóero tiiróbiro niigú niĩã, jĩwĩ.

¹⁷ Cũũ teero jĩĩari siro, Espiritu Santo, teero biiri Jesurẽ padeorã: —Putuãatiya, jĩwã.

Atipũpũ jóariguere tuorãnocã “putuãatiya sáa” jĩĩãrõ.

Cõãmacũ putopu wáadugara oco sñidugãra tiiróbiro niĩya. Cúã oco catiré petihére ticorére sñidugãra atiaro wapatiro manirõ.

¹⁸ Niipetira atipũpũ jóariguere tuorãre wedeguda: Atipũpũ jóariguere jóanemorãnorẽ ñañarõ wáaadacu. Cõãmacũ atipũpũ “ñañarẽ wáaadacu” jĩ jóariguere cúãrẽ nemosãñurõ tiigũdaqui. ¹⁹ Atipũ jóariguere néedũoranorẽ Cõãmacũ atipũpũ ãñurõ tiĩadare jóanoriguere ticorigui: Yucugu catiré petihére ticorigu ducare ticorigui; tiimacã ñañarẽ manirĩ macãpu “sããatiya” jĩĩriqui.

²⁰ Atipũrẽ jóari tiirigu jĩĩ:

—Teerora niĩã. Máata putuawaguda, jĩĩ.

Teerora tiiaró. ¡Putuãatiya, Òpũ Jesús!

²¹ Marĩ Òpũ Jesús máã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Nocõrõrã niĩã.

Juan